

မြန်မာနိုင်ငံရှိ အထူးစီးပွားရေးဇုန်များနှင့်
လူ့အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးရမည်
နိုင်ငံတော်၏ တာဝန်ဝတ္တရားများ

icj

International
Commission
of Jurists

ကမ္ဘာ့ဒေသအားလုံးမှ အထင်ကရ တရားသူကြီးများနှင့် ရှေ့နေများ စုစုပေါင်း ၆၀ ဦးဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေပညာရှင်များကော်မရှင် (ICJ) သည် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးမှတစ်ဆင့် ၎င်း၏ ထူးခြားသော ဥပဒေရေးရာကျွမ်းကျင်မှုကို အသုံးပြုပြီး ပြည်တွင်းနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာတရားစီရင်မှုစနစ်များကို ဖွံ့ဖြိုးခိုင်မာစေခြင်းဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးများကို တိုးမြှင့် ကာကွယ်လျက်ရှိပါသည်။ ၁၉၅၂ ခုနှစ်တွင် တည်ထောင်ခဲ့ပြီး ကမ္ဘာ့တိုက်ကြီး ငါးတိုက်တို့တွင် တက်ကြွစွာ ဆောင်ရွက်လုပ်ကိုင် လျက်ရှိသည့် ICJ အနေဖြင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာမှုဥပဒေကို စဉ်ဆက်မပြတ် တိုးတက်ကောင်းမွန်စေပြီး ထိထိရောက်ရောက် အကောင်အထည်ဖော်ရန် ရည်ရွယ်ချက်အပါဝင် နိုင်ငံသား၊ နိုင်ငံရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများကို သေချာစွာ အကောင်အထည်ဖော်ရန်၊ အာဏာခွဲဝေ ပိုင်းခြားကျင့်သုံးမှုကို အကာအကွယ်ပေးရန်နှင့် တရားစီရင်ရေးနှင့် ဥပဒေရေးရာအသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုတို့၏ လွတ်လပ်မှုကို အာမခံချက်ပေးနိုင်ရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။

ICJ သည် ၁၉၉၁ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံသို့ ပထမဆုံး စတင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ တရားဥပဒေစိုးမိုးမှု ခိုင်မာအောင် ပြည်ထောင်စု တရားလွှတ်တော်ချုပ် အပါအဝင် ရှေ့နေများနှင့် တရားစီရင်ရေးတို့အား ပံ့ပိုးဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။

ယခုအစီရင်ခံစာအား Sean Bain မှ ပြုစုရေးသားပြီး Sam Zarifi, Daniel Aguirre, Alex Conte နှင့် Ian Seiderman တို့မှ ဥပဒေဆိုင်ရာဆန်းစစ်မှုပြုလုပ်ကြသည်။ Oxfam, the Myanmar Centre for Responsible Business, Earth Rights International နှင့် Vermont Law School တို့ရှိ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များမှလည်း အကြံဉာဏ်များ ပေးခဲ့ကြသည်။

® မြန်မာနိုင်ငံရှိ အထူးစီးပွားရေးဇုန်များနှင့် လူ့အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ပေးရမည့် နိုင်ငံတော်၏ တာဝန်ဝတ္တရားများ

© အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေပညာရှင်များကော်မရှင်မှ ဖေဖော်ဝါရီ ၂၀၁၇ တွင် ထုတ်ဝေဖြန့်ချိသည်။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေပညာရှင်များကော်မရှင်၏ ရေးသားထုတ်ဝေမှုများမှ ထုတ်နုတ်ဖော်ပြချက်များကို ဖြန့်ဝေမည်ဆိုပါက ထိုသို့ ပြုလုပ်မှုအတွက် အသိအမှတ်ပြုပေးရမည်ဖြစ်ပြီး ၎င်းထုတ်ဝေမှု မိတ္တူတစ်စုံကို ကျွန်ုပ်တို့၏ ရုံးချုပ် International Commission of Jurists P.O. Box 91 Rue des Bains 33 Geneva Switzerland သို့ ပေးပို့ရပါမည်။

မာတိကာ

၁။ မိတ်ဆက်	၁
၁.၁။ မိတ်ဆက်	၁
၁.၂။ မြန်မာနိုင်ငံရှိအထူးစီးပွားရေးဇုန်များ	၂
၁.၃။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေနှင့်အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်များ	၃
၁.၄။ သုတေသနလေ့လာမှုတွင် အသုံးပြုသောနည်းလမ်း	၄
၂။ နိုင်ငံတကာဥပဒေနှင့် စံနှုန်းများ	၅
၂.၁။ လူ့အခွင့်အရေးများကို လေးစားရန်၊ ကာကွယ်ရန်နှင့် ဖြည့်ဆည်းပေးရန် နိုင်ငံတော်၏တာဝန်	၆
၂.၁.၁။ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာသဘောတူစာချုပ်များ	၆
၂.၁.၂။ ကာကွယ်ရန်၊ လေးစားရန်နှင့် ဖြည့်ဆည်းပေးရန်တာဝန်များ	၇
၂.၂။ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ	၉
၂.၃။ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကြောင့် ပြည်သူများရွှေ့ပြောင်းခြင်းအပေါ်အခြေခံမှုများနှင့် လမ်းညွှန်ချက်များ	၁၂
၂.၄။ စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု စီမံကိန်းများကြောင့် ရွှေ့ပြောင်းခံရသူများ၏ အခွင့်အရေးများ	၁၄
၂.၄.၁။ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ အကာအကွယ်ပေးမှုများ	၁၅
၂.၄.၂။ လုံလောက်သော နေထိုင်မှုအဆင့်အတန်းရရှိခွင့်	၁၇
၂.၄.၃။ ထိရောက်သော ကုစားမှုများနှင့် ပြန်လည်မွန်းမံပြင်ဆင်ပေးမှုရရှိခွင့်	၁၈
၂.၅။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းနှင့် လူ့အခွင့်အရေးများအပေါ် လမ်းညွှန်မှုအခြေခံမှုများ	၂၀
၂.၅.၁။ နိုင်ငံတော်၏ ကာကွယ်ပေးရမည့် တာဝန်ဝတ္တရား	၂၀
၂.၅.၂။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၏ လေးစားရမည့်တာဝန်	၂၁
၃။ အထူးစီးပွားရေးဇုန်များနှင့် သက်ဆိုင်သည့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေမူဘောင်	၂၃
၃.၁။ အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဥပဒေများ	၂၃
၃.၁.၁။ ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်	၂၃
၃.၁.၂။ စီမံအုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ	၂၃
၃.၁.၃။ SEZ များ တည်ထောင်ခြင်း	၂၅
၃.၁.၄။ တစ်နေရာတည်း၌ တစ်စုတစ်စည်းတည်း အလုံးစုံ ဝန်ဆောင်မှုပေးသည့်ဌာန	၂၆
၃.၁.၅။ အငြင်းပွားမှုများ ဖြေရှင်းခြင်း။	၂၇
၃.၁.၆။ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာသုံးသပ်ခြင်း။	၂၇
၃.၂။ SEZ များနှင့် မြေယာဥပဒေများ	၃၀
၃.၂.၁။ ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်	၃၀
၃.၂.၂။ SEZ ဥပဒေများတွင်ပါဝင်သော မြေယာအကြောင်း	၃၁
၃.၂.၃။ ၂၀၀၈ခုနှစ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ	၃၂
၃.၂.၄။ ၁၈၉၄ ခုနှစ် မြေသိမ်းအက်ဥပဒေ	၃၃
၃.၂.၅။ ၂၀၁၂ ခုနှစ် လယ်ယာမြေဥပဒေ	၃၆

၃.၂.၆။	၂၀၁၂ ခုနှစ် မြေလွတ်၊ မြေလပ်နှင့် မြေရိုင်းများစီမံခန့်ခွဲရေးဥပဒေ	၃၇
၃.၂.၇။	၂၀၁၆ ခုနှစ် အမျိုးသားမြေအသုံးချမှုမူဝါဒ	၃၈
၃.၂.၈။	ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာသုံးသပ်ခြင်း	၃၈
၃.၃။	SEZ များနှင့် သက်ဆိုင်သည့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာဥပဒေများ	၃၉
၃.၃.၁။	ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်	၃၉
၃.၃.၂။	SEZ ဥပဒေများတွင်ပါဝင်သော သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အကြောင်း	၃၉
၃.၃.၃။	၂၀၁၂ ခုနှစ် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဥပဒေ	၄၀
၃.၃.၄။	၂၀၁၅ ခုနှစ် ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း	၄၂
၃.၃.၅။	ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာသုံးသပ်ခြင်း	၄၇
၃.၄။	SEZ များနှင့် အလုပ်သမားဥပဒေများ	၄၇
၃.၄.၁။	မြန်မာနိုင်ငံ၏ အလုပ်သမားဥပဒေများနှင့် အုပ်ချုပ်မှု	၄၇
၃.၄.၂။	အနည်းဆုံးအခကြေးငွေ	၄၈
၃.၄.၃။	နိုင်ငံသားများအား အလုပ်ခန့်ထားခြင်းနှင့် လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးခြင်း	၅၀
၃.၄.၄။	အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းခြင်း	၅၀
၃.၄.၅။	ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာသုံးသပ်ခြင်း	၅၁
၃.၅။	SEZ များနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ကုမ္ပဏီနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဥပဒေများ	၅၁

၄။ ကျောက်ဖြူ SEZ နှင့်ပတ်သက်သော လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများ	၅၃
၄.၁။ ကျောက်ဖြူ SEZ စီမံကိန်း၏ နောက်ခံအကြောင်းများ	၅၄
၄.၁.၁။ ကျောက်ဖြူ၏ နောက်ခံအကြောင်းများ	၅၄
၄.၁.၂။ ကျောက်ဖြူ SEZ အား ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်	၅၅
၄.၂။ ရွှေ့ပြောင်းခြင်းနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားခြင်း	၆၂
၄.၂.၁။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် SEZ စီမံကိန်းခွဲများအတွက် ရွှေ့ပြောင်းခြင်း	၆၂
၄.၂.၂။ ၂၀၁၆ ခုနှစ် မြေသိမ်းဆည်းခြင်းအတွက် ပြင်ဆင်မှုများ	၆၄
၄.၃။ ကျောက်ဖြူ SEZ ၏ လူ့အခွင့်အရေးအပေါ် သက်ရောက်မှုများ	၆၆
၄.၃.၁။ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ	၆၆
၄.၃.၂။ လုံလောက်သော နေထိုင်မှုအဆင့်အတန်း ရရှိခွင့်	၆၈
၄.၃.၃။ ကုစားမှုများနှင့် ပြန်လည်ပြင်ဆင်ပေးခြင်းရရှိခွင့်	၇၃
၄.၃.၄။ အချို့သောလူအုပ်စုများအပေါ် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများ	၇၅
၄.၄။ ဥပဒေအရဆန်းစစ်ခြင်း	၇၈
၄.၄.၁။ SEZ ဥပဒေများ	
၄.၄.၂။ မြေယာဥပဒေများ	၇၉
၄.၄.၃။ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာဥပဒေများ	၆၀
၄.၄.၄။ နိုင်ငံတကာဥပဒေနှင့် စံနှုန်းများ	၈၁
၄.၄.၅။ မူဝါဒနှင့် ကြိုတင်စီစဉ်ခြင်း၊ ကြိုတင်စီစဉ်မှုနှင့် မူဝါဒများ ကင်းမဲ့ခြင်း	၈၂

၅။ အကြံပြုချက်များ	၈၄
၅.၁။ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအတွက် အကြံပြုချက်များ	၈၄
၅.၂။ အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ရှေ့နေများအတွက် အကြံပြုချက်များ	၈၆
၅.၃။ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍမှဆောင်ရွက်သူများအတွက် အကြံပြုချက်များ	၈၆
 ၆။ နောက်ဆက်တွဲ	၈၈
၆.၁။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေစနစ်ကို ခြုံငုံသုံးသပ်ခြင်း	၈၈
၆.၁.၁။ ဥပဒေများအဆင့်ဆင့်တည်ရှိနေမှု	၈၈
၆.၁.၂။ ခွဲခြားသတ်မှတ်ထားသော ဥပဒေပြုရေးအာဏာများ	၈၈
၆.၁.၃။ သမ္မတ၏ အမိန့်ထုတ်ပြန်ချက်များ	၈၉
၆.၁.၄။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ	၈၉
၆.၂။ ဥပဒေဆိုင်ရာလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ	၉၀
၆.၂.၁။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအတွက် အချိန်ဇယား	၉၀
၆.၂.၂။ EIA လုပ်ငန်းစဉ်၏ အဓိက အဆင့်များတွင် အများပြည်သူပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်း	၉၁
၆.၃။ SEZ အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့များ၏ ဖွဲ့စည်းမှု	၉၁
၆.၄။ ကျောက်ဖြူ SEZ အချက်အလက်များ	၉၂
၆.၄.၁။ အစိုးရရုံးတွင်း စာရွက်စာတမ်းများအရ စီစဉ်ထားသော နယ်နိမိတ်သတ်မှတ်မှု ဧရိယာများ	၉၂
၆.၄.၂။ ကျောက်ဖြူ SEZ ဧရိယာအတွင်းရှိ ကျေးရွာများ	၉၂
၆.၅။ စာရေးသားပေးပို့မှုများ	၉၃

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ် အထူး စီးပွားရေးဇုန် (SEZ) ဥပဒေသည် လူ့အခွင့်အရေးကိုကာကွယ်ပေးရန်အတွက် နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေအတိုင်းလိုက်နာရန် ကတိကဝတ်ပြုထားချက်များနှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိပါ။ အထူးစီးပွားရေးဇုန် (SEZs) အတွက် ဥပဒေမူဘောင်သည်လည်းရှင်းလင်းသည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ၊ ရှင်းလင်းသည့် တာဝန်ယူမှုနှင့်တာဝန်ခံမှုစနစ်များ မရှိပါ။ ထို့အတွက်ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အထူးစီးပွားရေးဇုန် နယ်မြေသုံးခုဖြစ်သည့် ထားဝယ်၊ ကျောက်ဖြူနှင့် သီလဝါတို့တွင် လူ့ အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများနှင့် နိုင်ငံထက်စီးနင်းပြုမှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့ပါသည်။

ထားဝယ်နှင့် သီလဝါတို့တွင် အထူးစီးပွားရေးဇုန်များကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ဒေသခံများနှင့် အဓိပ္ပာယ်ပြည့်ဝ သည့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှုများ မရှိခဲ့သောကြောင့် နိုင်ငံတော်မှ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ၊ ကုမ္ပဏီများမှ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် နိုင်ငံထက်စီးနင်း ပြုမှုများကြုံခဲ့ရပါသည်။ နေရာရွှေ့ပြောင်းပေးခဲ့ရသည့် ပြည်သူများအတွက် လုံလောက်သော လျော်ကြေးပေးရန်အတွက် လစ်ဟာမှုများနှင့် ပြန်လည်ကုစားပေးမှုများပြုလုပ်ရာတွင် အကန့်အသတ်များရှိခဲ့ကြောင်း အရပ်ဘက် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများက မှတ်တမ်းပြုစုထားသည်။ အထူးစီးပွားရေးဇုန်များအတွင်းနေထိုင်သော ပြည်သူများကို နေရာရွှေ့ပြောင်း စေရာတွင် သင့်တော်သော ပြန်လည်အခြေချ နေထိုင်စေရေးအစီအစဉ်များမရှိခြင်းနှင့် လိုအပ်သောပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုဆိုင်ရာ ဆန်းစစ်မှုများမပြုလုပ်မီ ရွှေ့ပြောင်းစေခြင်းများ ရှိခဲ့ပါသည်။ ရခိုင်ပြည်နယ် ကျောက်ဖြူရှိ အထူးစီးပွားရေးဇုန်ကို အကောင် အထည်ဖော်ရန် ပြင်ဆင်မှုများပြုလုပ်ရာတွင် အလားတူဖြစ်ရပ်များ ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသည်ကို ယခုအစီရင်ခံစာတွင် တင်ပြထား သည်။

၂၀၁၄ ခုနှစ်က ကျောက်ဖြူ အထူးစီးပွားရေးဇုန်အတွက် အသေးစားအခြေခံအဆောက်အအုံ တည်ဆောက်မှုများ ပြုလုပ် ရာတွင် လယ်ယာမြေများမှ ရွှေ့ပြောင်းပေးခဲ့ရသူများ၏ နေထိုင်မှုအဆင့်အတန်းများကို နိမ့်ကျစေခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် စတင်ခဲ့သည့် မြေယာသိမ်းဆည်းခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်သည် ပွင့်လင်းမြင်သာမှု မရှိဘဲ မြေယာသိမ်းယူမှုဆိုင်ရာ ပြည်တွင်းဥပဒေကို ချိုးဖောက်လျက်ရှိသည်။ ထိုကဲ့သို့ ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသော လက်ရှိ လုပ်ငန်းစဉ်များအား ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ပါက လူ့အခွင့် အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ထပ်မံဖြစ်ပေါ်စေပါလိမ့်မည်။

ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများကြောင့် အကျိုးသက်ရောက်မှုခံစားရသည့် ပြည်သူများအား ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်ရာတွင် ပါဝင်မှုအခွင့် အလမ်းများကို ငြင်းပယ်ခြင်းနှင့် မိမိသဘောဆန္ဒမပါဘဲ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချခံသူများအား လုံလောက်သည့်လျော်ကြေးပေးမှု မရှိ ခြင်းတို့သည် လူ့အခွင့်အရေးများနှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိပါ။ နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများနှင့်လည်း ဆန့်ကျင်လျက် ရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ လက်မှတ်ရေးထိုးထားပြီး ပြည်တွင်းဥပဒေအဖြစ် ပြဌာန်းအတည်ပြုရန်ရှိသည့် စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှု အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာသဘောတူစာချုပ်တွင်လည်း အဆိုပါ အခွင့်အရေးများ ပါဝင်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ အစိုးရအနေဖြင့် အထူးစီးပွားရေးဇုန်များကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေး ဥပဒေ ဆိုင်ရာ နိုင်ငံ၏ တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့်အညီ ဖြစ်စေခြင်း၊ ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်ဆန်းစစ်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း (၂၀၁၅) မှ အသိအမှတ်ပြုထားသည့် မိမိသဘောဆန္ဒမပါဘဲ ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ စံနှုန်းများ (မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေ အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုထားသည်။) အညီ ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ထပ်မံ အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကိုရှောင် လွှဲနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

ကျောက်ဖြူရှိ လတ်တလောမြေယာသိမ်းဆည်းမှု လုပ်ငန်းစဉ်ကို ဆိုင်းငံ့ထားခြင်းနှင့် အထူးစီးပွားရေးဇုန်ကို တရားဥပဒေ စိုးမိုးရေး စဉ်းမျဉ်းများနှင့်အညီ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်စေခြင်းဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် နိုင်ငံထက်စီးနင်း ပြုမှုများကို ရှောင်ရှားနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အဆင်းရဲဆုံးဒေသများအနက် တစ်ခုဖြစ်ပြီး အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ဖြစ်ပေါ်နေသည့် ဒေသတစ်ခုဖြစ်သည့် ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် ကျောက်ဖြူအထူးစီးပွားရေးဇုန်သည် စီးပွားရေး ဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို ဖန်တီးပေးရန်ဆိုလျှင် လက်ရှိဖြစ်ပေါ်လျက်သော လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အခြေအနေများအား ထပ်မံ ပုံစံပေးမှု မဖြစ်စေဘဲ ကာကွယ်မှုများပြုလုပ်ပေးရန် အလွန်အရေးကြီး ပါသည်။

အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာဖွဲ့စည်းမှု အပြောင်းအလဲကာလဖြစ်သည့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ အပြောင်းအလဲနှင့် အထူးစီးပွားရေးဇုန် ဆိုင်ရာ အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့များကို ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းမှုသည် လူ့အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ပေးနိုင်မည့် ဥပဒေ မူဘောင်တစ်ရပ်ကို ပြန်လည်ပြင်ဆင်နိုင်ရန်နှင့် အကောင်အထည်ဖော်ရန် အခွင့်အလမ်းများကို ဖြစ်စေပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာတာဝန်များနှင့် ပြည်တွင်းဥပဒေတွင် အသိအမှတ်ပြုထားသည့် မိမိသဘောသဘောမပါဘဲ ပြန်လည် အခြေချမှု ဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့်အညီဖြစ်စေရန် အစိုးရအနေဖြင့် အထူးစီးပွားရေးဇုန် ဥပဒေနှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ် SEZ နည်းဥပဒေ တို့ကို ပြင်ဆင်ရမည် ဖြစ်သည်။

ii | မြန်မာနိုင်ငံရှိ အထူးစီးပွားရေးဇုန်များ၊ လူ့အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးရမည့် နိုင်ငံတော်၏တာဝန်ဝတ္တရားများ

ဇုန်နယ်မြေများရှိ ဒေသခံများနှင့် အလုပ်သမားများ၏ အခွင့်အရေးကို လုံလောက်စွာ အကာအကွယ်ပေးနိုင်သည့် တိုးတက်ကောင်းမွန်သည့် ဥပဒေများပြဌာန်းပြီးစီးသည့် အချိန်အထိ နောက်ထပ်အထူးစီးပွားရေးဇုန် အကောင်အထည်ဖော်မှုနှင့် ဆက်စပ်လျက်ရှိသည့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်များအား ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ခြင်း မပြုသင့်ပါ။

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အကျိုးဝင်သက်ဆိုင်သည့် ပြည်တွင်းနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေများ အပါအဝင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ အထူးစီးပွားရေးဇုန်များအတွက် ဥပဒေမူဘောင်ကို ယခုအစီရင်ခံစာတွင် ICJ က ဖော်ထုတ်တင်ပြထားသည်။ ကျောက်ဖြူ အထူးစီးပွားရေးဇုန်မှ လေ့လာတွေ့ရှိချက်အရ အထူးစီးပွားရေးဇုန်များ၏ ဥပဒေမူဘောင်များနှင့် ၎င်းအားအကောင်အထည်ဖော်ကျင့်သုံးရာတို့တွင် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာအရေးကိစ္စများရှိကြောင်း ပြသလျက်ရှိပါသည်။ ICJ အနေဖြင့် တာဝန်ရှိပုဂ္ဂိုလ်များ၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများနှင့် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအတွက် အထူးစီးပွားရေးဇုန်များတွင် လူ့အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ပေးရန် အကြံပြုချက်များ တင်ပြထားပါသည်။

အစီရင်ခံစာကို ဥပဒေရေးရာနှင့် အချက်အလက်များကို သုတေသနပြုချက်များဖြင့် အခြေခံပြုစုထားပါသည်။ သုတေသနပြုချက်တွင် ထိခိုက်ခံစားခဲ့ရသော လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများ၊ စီးပွားရေးကဏ္ဍမှ ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် အစိုးရအရာရှိများ အပါအဝင် လူပေါင်း ၁၀၀ ကျော်ကို တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများ ပါရှိပါသည်။

အစီရင်ခံစာအား ရည်မှန်းချက်နှစ်ရပ်ဖြင့် ရေးသားပြုစုပါသည်။ (၁) အထူးစီးပွားရေးဇုန် ဥပဒေများအား နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေများနှင့်အညီ ပြုပြင်ပြဋ္ဌာန်းနိုင်စေရန် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအား ပံ့ပိုးပေးရန်။ (၂) လူထုအသိုင်းအဝိုင်းများ၊ ရှေ့နေများ၊ အရပ်ဘက် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၊ အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများ၊ အစိုးရအဖွဲ့နှင့် အထူးစီးပွားရေးဇုန်အတွင်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသည့်လုပ်ငန်းရှင်များအတွက် ဥပဒေဆိုင်ရာ အရေးအမြစ်တစ်ရပ်အဖြစ် ပံ့ပိုးပေးရန်တို့ဖြစ်သည်။

အထူးစီးပွားရေးဇုန်များ

အထူးစီးပွားရေးဇုန်တစ်ခုသည် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းအတွက် အထူးဥပဒေတစ်ရပ်ကျင့်သုံး၍ ပထဝီအနေအထားအရ ပိုင်းခြားထားသော နယ်မြေတစ်ခုဖြစ်သည်။ အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများစွာသည် အထူးစီးပွားရေးဇုန်များကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ကြရာတွင် များသောအားဖြင့် အခြေခံအဆောက်အအုံ တည်ဆောက်မှုများတွင် ကြီးမားသောရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ ပြုလုပ်ကြပြီး မြေနေရာလိုအပ်ချက်ပမာဏများ ကြီးမားလေ့ရှိပါသည်။ အထူးစီးပွားရေးဇုန်များသည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ ဖန်တီးခြင်းဖြင့် စီးပွားရေး အလျင်အမြန်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန် စွမ်းဆောင်ပေးကြောင်း SEZs လိုလားသူများက ဆိုသော်လည်း အခြားသူများကမူ ၎င်းတို့၏ စီးပွားရေးဆိုင်ရာအောင်မြင်မှုများသည် ရောထွေးမှုရှိသည်ဟု ဆိုသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအပြင် အရှေ့တောင်အာရှ အခြားနိုင်ငံများတွင်လည်း SEZs ကို အကောင်အထည်ဖော်မှုများတွင် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ အကြိမ်ကြိမ် တွေ့ရှိရသည်။

၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်နောက်ပိုင်းနှစ်များတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၊ တပ်မတော်အစိုးရသည် အထူးစီးပွားရေးဇုန်များကို စတင် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ခဲ့သည်။ ၂၀၁၁ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၆ ခုနှစ် မတ်လအထိ အုပ်ချုပ်ခဲ့သော တပ်မတော်မှလွှဲမိုးထားသည့် ပြည်ထောင်စုကြံ့ခိုင်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီအစိုးရသည် ယခင်ကရှိခဲ့သော အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဥပဒေတစ်ရပ်ကို အစားထိုးရန်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အထူးစီးပွားရေးဇုန်အားလုံးအတွက် အကျိုးဝင်သည့် ၂၀၁၄ ခုနှစ် အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် အထူးစီးပွားရေးဇုန် နည်းဥပဒေနှင့် နောက်တွင်စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကို ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။

၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ (NLD) ဦးဆောင်သည့် အစိုးရအဖွဲ့သည် ယခင်က (၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် လုပ်ငန်းစတင်ခဲ့သည့်) သီလဝါ၊ (လုပ်ငန်းစတင်သေးခြင်း မရှိသေးသည့်) ထားဝယ်နှင့် ကျောက်ဖြူတို့တွင် အထူးစီးပွားရေးဇုန် စီမံကိန်းများကို အတည်ပြုခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ် နှောင်းပိုင်းတွင် စတုတ္ထမြောက် အထူးစီးပွားရေးဇုန်တစ်ခုကို ရန်ကုန်မြို့အနီးတွင် အကောင်အထည်ဖော်ရန် သတင်းထွက်ပေါ်ခဲ့သော်လည်း ပြည်ထောင်စုအစိုးရအနေဖြင့် အဆိုပါသတင်းများကို အတည်ပြုရန် တရားဝင်ကြေညာမှုများ ထုတ်ပြန်မှုမရှိသေးပါ။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေနှင့် အုပ်ချုပ်မှုစနစ်

မြန်မာနိုင်ငံ၏ဥပဒေစနစ်သည် ဗြိတိသျှရိုးရာဥပဒေစနစ်အား မှီငြမ်းကျင့်သုံးထားသော်လည်း ယင်းစနစ်၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်သည့် (ဖြတ်ထုံးကိုအခြေခံထားသည့် စီရင်ချက်များ) stare decisis ကဲ့သို့သော စံနှုန်းများကို ၁၉၆၂ ခုနှစ် အာဏာ

သိမ်းချိန်မှစတင်ကာ ကျင့်သုံးမှုများပါးလာခဲ့သည်။ အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင်နှင့် တပ်မတော်တို့သည် လွတ်လပ်မှုမရှိသော တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်နှင့် ဥပဒေရေးရာ သက်မွေးဝမ်းကျောင်းများအပေါ်တွင် များပြားစွာလွှမ်းမိုးမှုရှိနေဆဲ ဖြစ်သည်။ ဥပဒေစနစ်ပေါ်တွင် ပြည်သူများ၏ ယုံကြည်ကိုးစားမှုမှာ နိမ့်ကျလျက်ရှိပြီး၊ နစ်နာမှုများ ကုစားနိုင်ရန်အတွက် တရားရုံးများကိုအသုံးပြုသူ ပြည်သူအနည်းငယ်သာ ရှိပါသည်။

၂၀၀၈ ခုစည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် နိုင်ငံတော်အဆင့်နှင့် တိုင်းနှင့်ပြည်နယ်အဆင့် အုပ်ချုပ်မှုအဆင့်ပေါင်း ၅ ဆင့်ဖြင့် တည်ဆောက်ထားသည်။ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်သည် ဥပဒေများကိုပြဌာန်းသတ်မှတ်ပေးပြီး ပြည်ထောင်စုသမ္မတက အတည်ပြုပေးရသည်။ ဝန်ကြီးဌာနများအနေဖြင့် ပြဌာန်းဥပဒေများအား အကောင်အထည်ဖော်ကျင့်သုံးရန်အတွက် စည်းမျဉ်းဥပဒေများကိုထုတ်ပြန်နိုင်ရန် ဥပဒေပြဌာန်းချက်များမှ အခွင့်အာဏာ ပေးအပ်ထားပါသည်။ အထွေထွေ အုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာနသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အထူးသဖြင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးဆိုင်ရာအဆင့်နှင့် မြို့နယ်အဆင့်များတွင် မြို့ပြဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ရန် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာနသည် အခြေခံဥပဒေအရ မြန်မာနိုင်ငံတပ်မတော်မှခန့်အပ်ထားသော ဝန်ကြီးဌာနသုံးခုမှ တစ်ခုဖြစ်သည့် ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနကို အစီရင်ခံပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေဆိုင်ရာ လိုက်နာရမည့် တာဝန်ဝတ္တရားများ

နိုင်ငံအားလုံးနည်းတူ မြန်မာနိုင်ငံသည် လူ့အခွင့်အရေးများကို လေးစားလိုက်နာရန်၊ အကာအကွယ်ပေးရန်နှင့် ဖြည့်ဆည်းအကောင်အထည်ဖော်ရန် တာဝန်ရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်သုံးခုကို လက်မှတ်ရေးထိုးထားသည့် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံလည်းဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ အမျိုးသမီးများအား နည်းမျိုးစုံဖြင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများအားလုံးပျောက်ရေး သဘောတူစာချုပ်၊ ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်နှင့် မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေး ဆိုင်ရာသဘောတူစာချုပ်တို့ ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် အဓိက လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်များကို လိုက်နာကျင့်သုံးမှု နည်းပါးလျက်ရှိသော်လည်း စာချုပ်ပါအခွင့်အရေးများစွာတို့သည် နိုင်ငံတကာဥပဒေများနှင့် နိုင်ငံတကာ ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေအစိတ်အပိုင်းများ ဖြစ်သည့်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် လည်းအကျိုးဝင် သက်ဆိုင်ပါသည်။

နိုင်ငံတကာဥပဒေသည်လည်း ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများကြောင့် ထိခိုက်ခံစားရသည့် ပြည်သူများအနေဖြင့် အချိန်နှင့်တပြေးညီ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိသော သတင်းအချက်အလက်ရရှိရန်၊ အဓိပ္ပာယ်ပြည့်ဝသော ဆွေးနွေးတိုင်ပင်မှု အခွင့်အလမ်းများ ရရှိရန်နှင့် စီမံကိန်းအကောင်အထည်ဖော်မှုနှင့် ထိခိုက်ခံစားရမည့် ပြည်သူများနှင့်ဆိုင်သည့် ပြောင်းလဲမှုများဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်ရာတွင် ပါဝင်ခွင့်ရရန် အခွင့်အရေးကို အသိအမှတ်ပြုထားပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာသဘောတူစာချုပ် (ICESCR) ကို ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါသဘောတူညီချက် တွင် ပါရှိသည့် လုံလောက်သော နေထိုင်မှုအဆင့်အတန်း ရရှိရေးဟုဆိုရာတွင် လုံလောက်သည့် စားနပ်ရိက္ခာ၊ သောက်သုံးရေ၊ အဝတ်အထည်နှင့် နေရာထိုင်ခင်းတို့ ပါရှိပါသည်။ အခွင့်အရေးများတွင် လုံခြုံရေးနှင့် အတင်းအဓမ္မနှင်ထုတ်ခြင်းမှ ကာကွယ်ပေးရေးစသည့် အခွင့်အရေးတို့ ပါဝင်သည်။ ကျန်းမာရေးနှင့် ပညာရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများသည်လည်း ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုများလိုအပ်သည့် ESC အခွင့်အရေးများ ဖြစ်ပါသည်။

အထူးစီးပွားရေးဇုန်များ အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေများနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် နိုင်ငံတကာ စံနှုန်းများစွာတို့နှင့် အကျိုးဝင်သည်။ ၎င်းတို့တွင် နိုင်ငံတကာ ဥပဒေအရအတင်းအဓမ္မမြေယာသိမ်းဆည်းခြင်းကို တားမြစ်ထားသည့် အချက်အား ထပ်မံအတည်ပြု ဖော်ပြထားသည့် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများနှင့်ဆက်နွှယ်သည့် ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ လမ်းညွှန်စည်းမျဉ်းများနှင့် လမ်းညွှန်မှုများ (UN Guiding Principles and Guidelines on Development-Based Displacement) ပါဝင်ပါသည်။ စီးပွားရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂလမ်းညွှန်စည်းမျဉ်းများ (UN Guiding Principles on Business and Human Rights) ကိုလည်း ကျင့်သုံးနိုင်ပြီး၊ နိုင်ငံများအနေဖြင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများကြောင့် ထိခိုက်ခံရမည့် ပြည်သူများ၏အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်ပေးရန်အများဆုံးကိုလည်း ထင်ဟပ်လျက် ရှိပါသည်။

အာရှ ဖွံ့ဖြိုးရေးဘဏ် (ADB)၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ငွေကြေးကော်ပိုရေးရှင်း (IFC)၊ ကမ္ဘာ့ဘဏ် (WB)တို့၏ ကာကွယ်မှုပေးခြင်းဆိုင်ရာ မူဝါဒများသည်လည်း အများအားဖြင့် လက်ခံထားသော မူဝါဒအဆင့်အတန်းများ ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်း ဥပဒေများသည် အထူးစီးပွားရေးဇုန်များကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် အဆိုပါ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုပေးခြင်းဆိုင်ရာ မူဝါဒများနှင့်ကိုက်ညီရန် လိုအပ်ပါသည်။

iv | မြန်မာနိုင်ငံရှိ အထူးစီးပွားရေးဇုန်များ၊ လူ့အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးရမည့် နိုင်ငံတော်၏တာဝန်ဝတ္တရားများ

အဆိုပါ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုပေးခြင်းဆိုင်ရာ မူဝါဒများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်းဥပဒေသည် မိမိသဘောဆန္ဒမပါဘဲ ပြန်လည်အခြေချမှုကို ရှောင်ရှားရန်နှင့် ဆန့်ကျင်ဖက် ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများကို လျော့ချနိုင်ရန် တူညီသည့်ရည်ရွယ်ချက်များ ပါဝင်ပါသည်။ ၎င်းတို့တွင် နေရာရွှေ့ပြောင်းခံရသည့် ပြည်သူများ၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများသည် တိုးတက်လာ သင့်ပြီး၊ အနိမ့်ဆုံးအနေဖြင့် မူလအခြေအနေသို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိစေရန်ဆောင် ရွက်ပေးရေးမူဝါဒစည်းမျဉ်း ပါရှိပါသည်။ နေရာ ပြောင်းရွှေ့အခြေချမှု ပြုလုပ်ရာတွင် ပြောင်းရွှေ့အခြေချရသော ပြည်သူများအနေဖြင့် မူလက တရားဝင်မြေယာအသုံးပြုခွင့် ရရှိ ပိုင်ဆိုင်မှုရှိသည်ဖြစ်စေ၊ မရှိသည် ဖြစ်စေ ၎င်းတို့ပြောင်းရွှေ့အခြေစိုက်သော မြေယာများတွင် မြေယာအသုံးပြုခွင့် ပိုင်ဆိုင်မှုရရှိရေး အာမခံမှုပေးရမည် ဖြစ်သည်။

အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု၊ သို့မဟုတ် နိုင်ငံထက်စီးနင်းခြင်းဖြစ်ရပ်များ ပေါ်ပေါက်သည့်အခါတိုင်းတွင် အခွင့်အရေးတိုင်းသည် ထိ ရောက်သောကုစားမှုနှင့် ပြန်လည်ပြုပြင်ပေးမှုရရှိရမည် ဖြစ်သည်။ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် နိုင်ငံထက်စီးနင်းပြုမှုများကို နိုင်ငံတော်၏ တရားစီရင်ရေးစနစ်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ သို့မဟုတ်ပါက နိုင်ငံတော် သို့မဟုတ် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၏ ပံ့ပိုးမှု ဖြင့် တရားစီရင်ရေးလမ်းကြောင်းအရမဟုတ်သည့် အခြားအစီအစဉ်များဖြင့် ဖြေရှင်းရမည်ဖြစ်သည်။ ဤကိစ္စရပ်များအား ဥပဒေ အရ ရင်ဆိုင်မှုများအတွက်လည်း ခွင့်ပြုပေးထားရမည် ဖြစ်သည်။

အထူးစီးပွားရေးဇုန်များအတွက် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေမူ ဘောင်

အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဥပဒေသည် အခြားပြည်တွင်းဥပဒေများနှင့် ဆက်စပ်မှုရှိရမည်ဖြစ်သည်။ ယခု အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဥပဒေ တွင်ပါရှိသည့် ပြဌာန်းချက်များသည် မြေယာ၊ ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် အလုပ်သမားဆိုင်ရာ ပြည်တွင်းဥပဒေများ၏ အကျိုးဝင်မှုကို ထပ်မံအတည်ပြုထားသည်။ အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဥပဒေတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ၏ အကျိုးကျေးဇူးများကို အခန်းသုံးခန်းဖြင့် ဖော်ပြ ထားသော်လည်း လူ့အခွင့်အရေးများကို ဖော်ပြမှုမရှိပါ။ အထူးစီးပွားရေးဇုန် နည်းဥပဒေသည် အဓိကအားဖြင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ဖြည့်စွက်ဖော်ပြထားပါသည်။

အထူးစီးပွားရေးဇုန်များအတွက် ဥပဒေဆိုင်ရာ မူဘောင်၏ အရေးပါသော အချက်များမှာ -

- ဥပဒေဆိုင်ရာမူဘောင်သည် အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဥပဒေ၊ အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဆိုင်ရာ နည်းဥပဒေနှင့် မြေယာ၊ ပတ်ဝန်းကျင် နှင့် အလုပ်သမားစသည့်ဥပဒေများ အားပေါင်းစပ်ထားသည်။
- အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဥပဒေများတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများအား ပံ့ပိုးဆောင်ရွက်ပေးရန် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာအဖွဲ့များ ဖွဲ့စည်း ပါရှိသော်လည်း အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအတွက် တာဝန်ခံမှုများကို ရှင်းလင်းဖော်ပြထားမှု မရှိပါ။
- အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဥပဒေသည် အထူးစီးပွားရေးဇုန်စီမံကိန်းများနှင့်ပတ်သက်သည့် ဝန်ကြီးဌာနများ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာကို အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများက ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ အစီအစဉ်များ ဖော်ဆောင်ခွင့်များ မပေးထားပေ။ ဥပမာအနေဖြင့် ဝန်ကြီးဌာနများသည် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာနှင့် အလုပ် သမားဆိုင်ရာ စံနှုန်းများသတ်မှတ်ခြင်းနှင့် ခွင့်ပြုချက်များထုတ်ပြန်ခြင်းစသည့် ၎င်းတို့၏ ဥပဒေဆိုင်ရာ အခွင့်အာဏာကို ဆက်လက်လုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိပါသည်။
- မိမိဆန္ဒ သဘောမပါဘဲ နေရာရွှေ့ပြောင်းစေမှုများ ပြုလုပ်ရာတွင် အာရှဖွံ့ဖြိုးရေးဘဏ်နှင့် ကမ္ဘာ့ဘဏ်တို့၏ နိုင်ငံတကာ အဆင့်အတန်းများနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိရန်လိုအပ်ကြောင်း မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ထုံး လုပ်နည်းတွင် ဖော်ပြထားသည်။
- ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း၏ အပိုဒ်-၈၃ အရ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာဝန်ကြီး ဌာန၏ ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ လိုက်နာဆောင်ရွက်မှု သက်သေခံလက်မှတ် (ECC) ကို ထုတ်ပြန်ပြီးမှသာ SEZ ခွင့်ပြုချက်ကို ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူအား ထုတ်ပေးရမည် ဖြစ်သည်။
- ပြည်တွင်းဥပဒေတွင် အသိအမှတ်ပြုထားသော မိမိဆန္ဒသဘောမပါဘဲ ပြန်လည်အခြေချနေထိုင်စေမှုဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ အဆင့်အတန်းများ ၏ ရည်မှန်းချက်များနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိစေရန်အလို့ငှာ SEZs များအတွက် မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများသည် ပြန်လည်အခြေချမှု အစီအစဉ်ရေးဆွဲပြီးမြောက်မှသာ ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။
- အထူးစီးပွားရေးဇုန် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီအနေဖြင့် အလုပ်သမားအခွင့်အရေးများ၊ ရပိုင်ခွင့်များနှင့်အတူ အထူးစီးပွားရေး ဇုန်များရှိ အလုပ်သမားများ၏ လုပ်ငလစာများကို နိမ့်ကျမှုမရှိစေရန် သေချာအောင် ဆောင်ရွက်ပေးရမည်။
- အထူးစီးပွားရေးဇုန်အဖွဲ့များသည် အထူးစီးပွားရေးဇုန်ကို စီမံခန့်ခွဲခွင့် ရှိပါသည်။ မြန်မာ့ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကော်မရှင်တွင် အခွင့်အာဏာ မရှိပါ။

အုပ်ချုပ်မှုနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအစီအစဉ်များ

အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဥပဒေတွင် စီးပွားရေးဇုန်ကို စီမံအုပ်ချုပ်ရေးအတွက် အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ အဆင့်သုံးဆင့် ပါရှိပါသည်။ ဗဟိုအဖွဲ့သည် အထူးစီးပွားရေးဇုန် အကောင်အထည်ဖော်မှုအတွက် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာရှိပြီး အဆင့်နှိမ့်အဖွဲ့များ၏ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုများကို ကြီးကြပ်ရသည့်ဝန်ကြီးဌာနအမျိုးမျိုးပါရှိသော ဦးစီးအဖွဲ့ ဖြစ်သည်။ ဗဟိုလုပ်ငန်းအဖွဲ့သည် ဗဟိုအဖွဲ့အား မူဝါဒဆိုင်ရာ အကြံဉာဏ်များပေးပြီး၊ အထူးစီးပွားရေးဇုန် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီ တစ်ရပ်စီသည် ၎င်း၏ သက်ဆိုင်ရာအထူးစီးပွားရေးဇုန် အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်မှုများကို စီမံခန့်ခွဲ ကြီးကြပ်ပေးပါသည်။

အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဥပဒေသည် စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာကော်မတီတစ်ရပ်စီအား တစ်နေရာတည်းတွင် လုပ်ငန်းအားလုံး ဆောင်ရွက်နိုင်မည့် ဌာနများ (OSSC) ဖွဲ့စည်းရန် ညွှန်ကြားပါသည်။ OSSC ဌာနများတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအနေဖြင့် ဝန်ကြီးဌာနအမျိုးမျိုးနှင့် သက်ဆိုင်သည့် လုပ်ငန်းဆောင်တာများကို တစ်နေရာတည်းတွင် ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် ကိုယ်စားလှယ်များထားရှိသည်။ အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဥပဒေသည် ကုမ္ပဏီမှတ်ပုံတင်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ခွင့်ပြုချက်များစသည့် အခြားဥပဒေများတွင် ပြဌာန်းပါရှိသည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များအား အထူးစီးပွားရေးဇုန်စီမံကိန်းများအတွက် ကွဲပြားစွာကျင့်သုံးမှုများကို ခွင့်ပြုထားခြင်း မရှိပါ။

အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဥပဒေမှ သတ်မှတ်ဖော်ဆောင်ထားသည့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုစနစ်သည် ၂၀၁၆ ခုနှစ် မြန်မာရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဥပဒေနှင့်သက်ဆိုင်မှု မရှိပါ။ မြန်မာ့ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကော်မရှင် (MIC) သည် အထူးစီးပွားရေးဇုန်များတွင် အခွင့်အာဏာ မရှိပါ။ အဆိုပါအဖွဲ့၏ သတိပေးချက်များနှင့် တားမြစ်ချက်များသည် အထူးစီးပွားရေးဇုန်များတွင် သက်ရောက်မှုမရှိချေ။

မြေယာ ဥပဒေများ

အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဥပဒေသည် မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများအတွက် ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနကို အခွင့်အာဏာအပ်နှင်း တာဝန်ပေးထားပါသည်။ အဆိုပါ ဥပဒေသည် မြေယာစီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာ ပြည်တွင်းဥပဒေပေါင်း ၅၀ ကျော် (ဤဥပဒေပြဌာန်းချက်များသည် ထပ်တူကျနေသောရိုး၌ တစ်ခါတစ်ရံ ကိုက်ညီမှုမရှိကြပေ။) ရှိသည့်အနက် မည်သည့်ဥပဒေသည် အထူးစီးပွားရေးဇုန်များတွင် အကျုံးဝင်သည်ကို တိတိကျကျ ညွှန်းဆိုထားခြင်း မရှိပေ။ လက်တွေ့တွင်မူ နိုင်ငံတော်မှ အထူးစီးပွားရေးဇုန်များအတွက် မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် ၁၈၉၄ ခုနှစ်မြေယာသိမ်းဆည်းမှုဆိုင်ရာအက်ဥပဒေကိုသာ အဓိကအသုံးပြုသည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် ပြဌာန်းခဲ့သည့် လယ်ယာမြေဥပဒေနှင့် မြေလွတ်၊ မြေလပ်နှင့်မြေရိုင်းများ စီမံခန့်ခွဲမှုဥပဒေ စသည့် မြေယာဆိုင်ရာ ဥပဒေများကို အထူးစီးပွားရေးဇုန်များအတွက် မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများတွင် ထိခိုက်ခံစားခဲ့ရသူများအား လျော်ကြေးပေးမှုများကို ဆုံးဖြတ်ရာတွင် အသုံးပြုခဲ့ပါသည်။

အထူးစီးပွားရေးဇုန် နည်းဥပဒေတွင် ဇုန်အတွင်းရှိမြေများကို ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများထံ အငှားချထားရန် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို အသေးစိတ်ဖော်ပြထားသော်လည်း အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဥပဒေသည် အိမ်များ၊ မြေများ၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများ ဆုံးရှုံးခဲ့ရသည့် ပြည်သူများအတွက် ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်များကို ထည့်သွင်းဖော်ပြထားခြင်း မရှိပါ။

သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ဥပဒေ

အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဥပဒေသည် အထူးစီးပွားရေးဇုန်စီမံကိန်းများတွင် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ဥပဒေအကျုံးဝင်မှုကို ပြန်လည်ညွှန်းဆိုထားသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအရ SEZ နှင့် အခြားဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများအတွက် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့်လူမှုရေးဆိုင်ရာ နှစ်ခုစလုံး၏ ဆက်စပ်အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို အကဲဖြတ်ရန်အတွက် အစိုးရအနေဖြင့် မဟာဗျူဟာကျသည့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာအကဲဖြတ်မှု (SEA) ကို ဆောင်ရွက်ကောင်း ဆောင်ရွက်ပေမည်။ အထူးစီးပွားရေးဇုန် တစ်ခုစီတွင် ကနဦး EIA အကဲဖြတ်မှုကို ဇုန်တစ်ခုလုံးအတွက် လုပ်ဆောင်ရမည်ဖြစ်ပြီး၊ နောက်ဆက် တွဲ EIA အကဲဖြတ်မှုများကို စီးပွားရေးလုပ်ငန်း တစ်ခုစီအတွက်ပြုလုပ်ရန် လိုအပ်ကောင်း လိုအပ်မည်ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းမှုဆိုင်ရာ ဥပဒေနှင့်အညီ သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာနအနေဖြင့် မည်သည့်အချိန်တွင် EIA လိုအပ်မည်ဆိုသည်ကို ဆုံးဖြတ်ပြီး သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လိုက်လျောညီထွေမှုဆိုင်ရာ အသိအမှတ်ပြုလက်မှတ် (ECC) ကို ထုတ်ပေးပါသည်။

vi | မြန်မာနိုင်ငံရှိ အထူးစီးပွားရေးဇုန်များ၊ လူ့အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးရမည့် နိုင်ငံတော်၏တာဝန်ဝတ္တရားများ

EIA ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်သည့် စီမံကိန်းများအနေဖြင့် ကမ္ဘာ့ဘဏ်နှင့် အာရှဖွံ့ဖြိုးရေးဘဏ်တို့က အသိအမှတ်ပြုလက်ခံထားသည့် မိမိဆန္ဒသဘောမပါဘဲ ပြန်လည်နေရာချထားမှုများဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ရန် ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွင် ဖော်ညွှန်းထားပါသည်။ အဆိုပါလုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိစေရန် ပြန်လည်နေရာချထားမှု အစီစဉ်ရေးဆွဲမှုကို မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများ ဆောင်ရွက်ခြင်းပြုမီ ပြုလုပ်သင့်ပါသည်။ သို့မသာ ဖြစ်နိုင်ခြေများအား လေ့လာဆန်းစစ်မှုများပြုလုပ်ပြီး အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးအစီအမံများကို ရွှေ့ပြောင်းမှုများမတိုင်မီ သေချာစွာဆောင်ရွက်ပြီးစီးထားနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ EIA သည် နေရာ ရွှေ့ပြောင်းမှု မဖြစ်စေရေးအတွက် အခြားဖြစ်နိုင်ခြေများကို တွေ့ရှိကောင်း တွေ့ရှိပါလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် EIA အစီရင်ခံစာကို မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများအတွက် ပြင်ဆင်မှုများ မပြုလုပ်မီ အပြီးသတ် ဆောင်ရွက်သင့် ပါသည်။

နိုင်ငံတကာ စံနှုန်းများအရ အစိုးရသည် ပြန်လည် နေရာချထားရေး အတွက် မလွဲမသွယ် တာဝန်ရှိပြီး၊ EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်းနှင့် SEZ ဥပဒေတို့သည် SEZ တည်ထောင်သူ၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများနှင့် အစိုးရတို့အကြားရှိ တာဝန်ဝတ္တရားများကို ရှင်းလင်းစွာ ခွဲခြား ဖော်ပြထားခြင်း မရှိပေ။

အလုပ်သမား ဥပဒေများ

မြန်မာနိုင်ငံ၏ အလုပ်သမားဥပဒေများသည် ယျေဘုယျအားဖြင့် အထူးစီးပွားရေးဇုန်များတွင် အကျုံးဝင်ပြီး အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဥပဒေအရ စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီအနေဖြင့် အလုပ်ရှင်များနှင့် အလုပ်သမားများအကြား အငြင်းပွားမှုများအား ကနဦး ဆုံးဖြတ်ချက်ချရန် တာဝန်ရှိပါသည်။ အဆိုပါစီမံချက်သည် တည်ဆဲဥပဒေများ၏ လုပ်ငန်းစဉ်များအား မှေးမှိန်စေသလား၊ သို့မဟုတ် ဖြည့်စွက်အားကောင်းမှု ဖြစ်စေသလားဆိုသည်မှာ ရှင်းလင်းမှု မရှိပါ။

ပြည်တွင်း အနှိမ်ဆုံးလုပ်ခလစာ စသည့် အလုပ်သမားလုပ်ပိုင်ခွင့်များနှင့် အခွင့်အရေးများသည် စီးပွားရေးဇုန်ရှိ အလုပ်သမားများအတွက် သက်ရောက်မှု မလျော့နည်းစေရန် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီအနေဖြင့် လုပ်ဆောင်ရန် တာဝန်ရှိပါသည်။

လူ့အခွင့်အရေးများနှင့် အထူးစီးပွားရေးဇုန်များအတွက် ဥပဒေမူဘောင်

မြန်မာနိုင်ငံရှိ အထူးစီးပွားရေးဇုန်များအတွက် ဥပဒေမူဘောင်လေ့လာသုံးသပ်ချက်က တွေ့ရှိသည်မှာ အဆိုပါ ဥပဒေမူဘောင်သည် လူ့အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန် မြန်မာနိုင်ငံမှလိုက်နာရမည့် နိုင်ငံတကာဥပဒေဆိုင်ရာ တာဝန် ဝတ္တရားများနှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဥပဒေသည် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုဆိုင်ရာ အခြေခံသဘောတရားများနှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိဘဲ ရှင်းလင်းပြတ်သားမှုနှင့်အတူ စီရင်ပိုင်ခွင့်အာဏာများနှင့်ပတ်သက်၍ လုံလောက်သော အပြန်အလှန် ထိန်းညှိမှု ဥပဒေဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များရှိနေသည်။

- အထူးစီးပွားရေးဇုန်များ ဥပဒေမူဘောင်၏ အဓိကလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ စိုးရိမ်ပူပန်မှု ၅ ချက်အား ဤအစီရင်ခံစာတွင် ဖော်ထုတ်ပါရှိပါသည်။
- ၁) စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာကော်မတီအဖွဲ့ဝင်များသည် အထူးစီးပွားရေးဇုန်ကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် သိသာထင်ရှားသည့် အခွင့်အာဏာများကို အသုံးပြုလျက်ရှိသော်လည်း အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဥပဒေသည် ဇုန်အတွင်းရှိ လူ့အခွင့်အရေးကိုကာကွယ်ပေးရန်အတွက် တာဝန်ဝတ္တရားများအား ဖော်ပြထားမှုမရှိသကဲ့သို့ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အကျိုးသက်ရောက်မှုများအတွက် တာဝန်ခံမှုများလည်း ဖော်ပြထားခြင်းမရှိပေ။
 - ၂) မြေယာသိမ်းဆည်းမှု၊ EIA နှင့် မိမိသဘောဆန္ဒအရ မဟုတ်ဘဲ ပြန်လည်နေရာချထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်များကို ကျင့်သုံးရာတွင် ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်ရန် ရှင်းလင်းသည့်လမ်းညွှန်ချက်များ မရှိသောကြောင့် အမျိုးသားဥပဒေများ၏ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အကာအကွယ်ပေးမှုများကို မေးမှိန် ယုတ်လျော့စေပါသည်။
 - ၃) အထူးစီးပွားရေးဇုန်များအတွက် OSSCs ဌာနများဖြင့် အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းအား စီမံခန့်ခွဲခြင်းအားဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကိုကာကွယ်သည့် ပြည်တွင်းဥပဒေများကို ယုတ်လျော့စေနိုင်သည်။
 - ၄) ပြည်တွင်း အနိမ့်ဆုံးလုပ်အားခသတ်မှတ်ချက်သည် စီးပွားရေးဇုန်အတွင်း မျှတပြီးသင့်တင့်သော လုပ်ငန်းခွင်နှင့် သင့်လျော်သောနေထိုင်မှုစသည့် အခွင့်အရေးများကို လုံလောက်စွာ ကာကွယ်မှု မပေးနိုင်ပါ။
 - ၅) ၁၈၉၄ ခုနှစ် မြေယာသိမ်းဆည်းမှုဥပဒေနှင့် ၂၀၁၂ ခုနှစ် မြေယာဥပဒေများအပါအဝင် အချို့သောပြည်တွင်းဥပဒေများ၏ ပြဌာန်းချက်များသည် တရားရုံးများ၏ အခြေခံဥပဒေအရပေးအပ်ထားသည့် တရားစီရင်ခွင့်အာဏာကို စိန်ခေါ် ခြိမ်းခြောက်လျက်ရှိပါသည်။ ၎င်းပြဌာန်းချက်များအရ ဖွဲ့စည်းထားသော အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်မှာ အပြီးသတ်ဖြစ်နေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

SEZ ကော်မတီများတွင် ရှင်းလင်းသော တာဝန်ခံမှု မရှိပါ။

စီမံခန့်ခွဲမှု ကော်မတီများတွင် SEZs အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မှုကို ကြီးကြပ်ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရန် ကွဲပြားသော တာဝန်များရှိပါသည်။ တစ်ဖက်တွင်လည်း သင့်တော်သော ဥပဒေများနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်စေရပါသည်။ သို့ရာတွင် ထိုကဲ့သို့သော လုပ်ငန်းတာဝန်များ၏ သဘောသဘာဝမှာ ရှင်းလင်းပြတ်သားမှုမရှိပါ။ သို့ဖြစ်ရာ SEZs စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့် ပတ်သက်၍ စီမံကိန်းကြောင့် ထိခိုက်ခံစားခဲ့ရသူများအနေဖြင့် ဆွေးနွေးပြောဆိုရန်၊ ရင်ဆိုင်မှုပြုရန်၊ သို့မဟုတ် တရားစွဲဆိုမှု ပြုရန် ခက်ခဲစေပါသည်။ အဆိုပါအချက်သည်ပင် ဗဟိုကော်မတီအနေဖြင့် ကော်မတီများကို ထိရောက်စွာ စီမံခန့်ခွဲရာတွင် တာဝန်ခံမှု၊ တာဝန်ယူမှုတို့ သေချာမှုရှိစေရန် ခက်ခဲစေလိမ့်မည် ဖြစ်သည်။

စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီများသည် အထူးစီးပွားရေးဇုန် အကောင်အထည်ဖော်မှုနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှုများအပေါ် ထူးခြားမြင်သာသည့် လွှမ်းမိုးမှုရှိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အထူးစီးပွားရေးဇုန် သုံးခုစလုံးတွင် ကော်မတီသည် မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းအစီအစဉ်များကို ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ခဲ့ရာ တစ်ချို့အခြေအနေများတွင် ပြည်တွင်းဥပဒေများနှင့်အတူ မိမိသဘောဆန္ဒအလျောက်မဟုတ်ဘဲ ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာဥပဒေများ၊ စံနှုန်းများကို ချိုးဖောက်မှုများရှိခဲ့သည်။

စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီများသည် မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများပြုလုပ်ရန် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာနများကို ညွှန်ကြား၍ EIA လုပ်ငန်းစဉ်များကို အဓိကအခန်းကဏ္ဍမှ ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်မှု ပြုပါသည်။ သို့ရာတွင် အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဆိုင်ရာ ဥပဒေသည် ထိုကဲ့သို့ လုပ်ငန်းစဉ်များကို ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် ကော်မတီအဖွဲ့ဝင်များ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ရှင်းလင်းစွာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်

viii | မြန်မာနိုင်ငံရှိ အထူးစီးပွားရေးဇုန်များ၊ လူ့အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးရမည့် နိုင်ငံတော်၏တာဝန်ဝတ္တရားများ

ဆိုထားခြင်း မရှိပါ။ အထူးစီးပွားရေးဇုန် ဥပဒေသည်ကော်မတီအဖွဲ့ဝင်များနှင့် တိုက်ရိုက်ပါဝင်ပတ်သတ်မှုရှိသော ကုမ္ပဏီများနှင့် အစိုးရဌာနတို့ကဲ့သို့သော အခြားပါဝင်သူများအကြား လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် တာဝန်ခံမှုတို့တွင် ရှင်းလင်းပြတ်သားမှု မရှိချေ။ စီမံခန့်ခွဲမှု ကော်မတီဝင်များအနေဖြင့် ဇုန်နယ်မြေများအတွင်းရှိ လူများ၏ အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ပေးရန် ပျက်ကွက်မှုများတွက် စနစ်ကျသည့် တာဝန်ခံမှုနည်းလမ်းများ အထူးစီးပွားရေးဥပဒေတွင် ဖော်ပြမပါရှိပေ။

ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်မှုမရှိသော ဥပဒေပြဌာန်းချက်များ

SEZ ကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများ၊ ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်ဆန်းစစ်မှုနှင့် မိမိသဘောဆန္ဒမပါဘဲ ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းအပါအဝင်ပြည်တွင်းမြေယာဥပဒေအတိုင်းဆောင်ရွက်ရန် SEZ ဥပဒေက ပြန်လည်ဖော်ပြထားပါသည်။ သို့ရာတွင် ဥပဒေသည် ယင်းလုပ်ငန်းစဉ်များကို ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရန် တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့် လမ်းညွှန်မှုများမပါရှိသောကြောင့် ဤဥပဒေများကို ကျင့်သုံးအကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ညှိနှိုင်းပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု ကင်းမဲ့နေဟန်ရှိသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအရ မိမိသဘောဆန္ဒအလျောက် မဟုတ်ဘဲ ပြန်လည်နေရာချထားချမှုများအတွက် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိစေရန် ပြန်လည်အခြေချနေထိုင်ရေး အစီအစဉ်များကို မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများ မပြုလုပ်မီ ဦးစွာ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရမည် ဖြစ်သည်။ ၎င်းအစီအစဉ်အနေဖြင့် မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများကို မည်သည့်အချိန်တွင် ပြုလုပ်မည်၊ မည်ကဲ့သို့ဆောင်ရွက်မည်စသည့် အဓိက ဆုံးဖြတ်ချက်များကို အသိပေးဖော်ပြရပေမည်။ EIA ဆောင်ရွက်ချက်သည် လည်း ဖွံ့ဖြိုးရေးအစီအစဉ်များအား အပြောင်းအလဲများကို ဖြစ်နိုင်စေလိမ့်မည်ဖြစ်ရာ ပြန်လည်ပြောင်းရွှေ့နေရာချထားခြင်း ဖြစ်စေမည့် မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများ မတိုင်မီ ပြုလုပ်ရမည် ဖြစ်သည်။

သို့ရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အထူးစီးပွားရေးဇုန် သုံးခုစလုံးတွင် ပြန်လည်နေရာချထားရေးစီမံချက်များ မပြီးစီးခင် မြေယာ သိမ်းဆည်းမှုများကို ပြုလုပ်ဆောင်ရွက်ထားပါသည်။ ထိုအချက်သည် ပြည်တွင်းဥပဒေများအဖြစ် လက်ခံထားသည့် စံနှုန်းများနှင့် လျော်ကန်ခြင်းမရှိဘဲ နိုင်ငံတော်၏ နိုင်ငံတကာဥပဒေဆိုင်ရာ လိုက်နာရမည့်တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့်လည်း ကိုက်ညီမှုမရှိပါ။

အထူးစီးပွားရေးဇုန် (SEZ) ဥပဒေသည် ပြည်တွင်းဥပဒေ၏ အရေးပါမှုကို လျော့နည်းစေသည်

SEZ နည်းဥပဒေသည် ဝန်ကြီးဌာနများမှ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို OSSC ဌာနရှိ ကိုယ်စားလှယ်များထံ အပြည့်အဝ လွှဲပြောင်းပေးရန် ညွှန်ကြားထားသည်။ ပုဒ်မ ၂၂ တွင် ဖော်ပြထားချက်အရ OSSC ဝန်ထမ်းများသည် သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာနမှ သဘောတူခွင့်ပြုချက်၊ သို့မဟုတ် အကြံပြုချက်များတောင်းခံရန်မလိုဘဲ ခွင့်ပြုချက်ပါမစ်များ ထုတ်ပေးနိုင်ပါလိမ့်မည်။ အဆိုပါ အချက်သည် နိုင်ငံရှိဥပဒေများ၏ အရေးပါမှုကို လျော့နည်းစေရုံသာမက အရေးကြီးသော လူ့အခွင့်အရေးများနှင့် ပတ်ဝန်းကျင် ဆိုင်ရာ အကာအကွယ်များကို အားနည်းသွားစေပေမည်။

ဥပမာအနေဖြင့် ရင်းနှီးတည်ထောင်သူများ၏ EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ အားလိုက်နာဆောင်ရွက်မှုများနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်မှုကိုကြည့်ကြပါစို့။ အပုဒ်မ ၂၂ အရ အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် OSSC ဌာနတွင်းရှိ အဖွဲ့ငယ် တစ်ခုထံအခြား လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ လွှဲအပ်ထားပါသည်။ ထိုအချက်များတွင် EIA ပြုလုပ်ဆောင်ရွက်မှု လိုအပ်မှု ရှိ၊ မရှိဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်၊ EIA အစီရင်ခံစာများနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲမှု အစီအမံများအပေါ် နည်းပညာဆိုင်ရာသုံးသပ်မှုနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ လိုက်နာဆောင်ရွက်မှု သက်သေခံလက်မှတ် (ECC) ထုတ်ပေးခြင်းအတွက် အရေးကြီးသောဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်ခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။

ထိုကဲ့သို့ စီစဉ်ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် တာဝန်ခံမှုဆိုင်ရာကို လျော့နည်းစေမည်ဖြစ်သည်။ အကြောင်းမှာ သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးနှင့် မတူညီဘဲ OSSC ကိုယ်စားလှယ်များသည် ၎င်းတို့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များအတွက် ရှင်းလင်းသော၊ သို့မဟုတ် ဥပဒေဆိုင်ရာ တာဝန်ခံမှုမရှိပါ။ သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာနမှ ပံ့ပိုးမှုမရှိဘဲနှင့် OSSC သည် ခွင့်ပြုချက်ပါမစ်များ ထုတ်ပေးရန်အတွက် စဉ်းစားဆင်ခြင်မှုပြည့်ဝပြီး ဥပဒေနှင့်ကိုက်ညီသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်နိုင်ရန်အတွက် လိုအပ်သောနည်းပညာဆိုင်ရာ အရည်အသွေးနှင့် လူသားအရင်းအမြစ်များ ရှိ၊ မရှိဆိုသည်မှာ သံသယဖြစ်ဖွယ် ရှိပါသည်။

OSSC ကိုယ်စားလှယ်များအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏လုပ်ငန်းတာဝန်နှစ်ရပ်အကြား အကျိုးလိုလားမှု ပဋိပက္ခ (conflict of interest)

ပေါ်ပေါက်လာနိုင်သည်။ SEZ ဥပဒေအရ OSSC ဌာနကို အထူးစီးပွားရေးဇုန် စီမံခန့်ခွဲရေးကော်မတီက ကြီးကြပ်ပါသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် အဆိုပါကော်မတီကို ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းမှုအရ အချို့သော OSSC ကိုယ်စားလှယ်တို့သည် အထူးစီးပွားရေးဇုန် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီတွင်အဖွဲ့ဝင်များ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ သို့ဖြစ်ရာ စီမံခန့်ခွဲမှု ကော်မတီဝင်တစ်ဦးအနေဖြင့် စီးပွားရေးဇုန်အား တိုးတက်ဖြစ်ထွန်းအောင် ဆောင်ရွက်ရန်နှင့် OSSC ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးအနေဖြင့် ဇုန်အားစည်းမျဉ်းသတ်မှတ်ထိန်းကျောင်းရမည့် တာဝန်နှစ်ရပ်ကို ထမ်းဆောင်ရပါသည်။ ဇုန်အား စည်းမျဉ်းသတ်မှတ်ထိန်းကျောင်းမှု တာဝန်ယူထားစဉ်တွင် တိုးတက်ဖြစ်ထွန်းအောင်လည်း ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်ရာ အကျိုးလိုလားမှု ပဋိပက္ခဖြစ်စေသည့် အခြေအနေဖြစ်သည်။ ဥပမာ OSSC ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးအနေဖြင့် ထောက်ခံချက်တစ်ရပ်ထုတ်ပြန်ပေးရန်၊ ခွင့်ပြုချက် ပါမစ်တစ်ခုအားပြန်လည်ရုပ်သိမ်းပယ်ဖျက်ရန် သို့မဟုတ်၊ ဥပဒေချိုးဖောက်မှုအတွက် ဒဏ်ငွေပေးဆောင်စေရန်အတွက်လည်း စဉ်းစားဆောင်ရွက်နေရသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

နည်းဥပဒေများသည် ရှိရင်းစွဲမှုလ ဥပဒေပြဌာန်းချက်များနှင့် ကိုက်ညီရမည်ဟု ၂၀၀၈ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေတွင် ဖော်ပြထားသောကြောင့် ပုဒ်မ ၂၂ အစီအစဉ်များသည် SEZ ဥပဒေနှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိပါ။ သို့ဖြစ်ရာ ပုဒ်မ ၂၂ သည် အခြားဥပဒေများကို ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုရှိနေသဖြင့် အခြေခံဥပဒေအား ကျော်လွန်ရာ ကျရောက်နေသည်။

အနိမ့်ဆုံးလုပ်အားသည် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းကို ကာကွယ်မှု မပေးနိုင်ပါ။

မကြာသေးမီကပြုလုပ်ခဲ့သည့် လေ့လာမှုများအရ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အနိမ့်ဆုံးလုပ်ခလစာသတ်မှတ်ခြင်းသည် မျှတပြီးသင့်တင့်လျောက်ပတ်သော လုပ်ငန်းခွင်ရရှိခွင့်အား ကာကွယ်ပေးမှုမပေးချေ။ SEZs များ အကောင်အထည်ဖော်မှုကြောင့် ရွှေ့ပြောင်းရသော ပြည်သူများ၏ အခြားသောအသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ကိုင်မှုအတွက် အနိမ့်ဆုံးလုပ်အားခဖြင့် အလုပ်ခန့်အပ်မှု မှုသည် (ဥပမာအနေဖြင့် အထည်ချုပ်စက်ရုံများတွင်) ဖြစ်နိုင်ခြေအရှိဆုံးသော အခွင့်အလမ်းတစ်ရပ် ဖြစ်လာနိုင်ဖွယ်ရှိသည်။ သို့ရာတွင် အဆိုပါအလုပ်အကိုင်များသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးများအပေါ် ခေါင်းပုံဖြတ် အမြတ်ထုတ်မှုများ ဖြစ်လာနိုင်ပြီး၊ မိမိသဘော ဆန္ဒအရမဟုတ်ဘဲ ပြန်လည်အခြေချနေထိုင်ရသူများ၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများ ပြန်လည်ကောင်းမွန်အောင် လုပ်ဆောင်ရာတွင် လုံလောက်မှု ရှိမည်မဟုတ်ပါ။

စီမံခန့်ခွဲရေးအဖွဲ့များသည် တရားရုံးများကို အစားမထိုးပါ။

မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံးများ၏ အလုံးစုံတရားစီရင်ပိုင်ခွင့်ကို ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင်ပြဌာန်း ဖော်ပြထားပါသည်။ SEZs ဥပဒေမူဘောင် အစိတ်အပိုင်းများဖြစ်သည့် ၁၈၉၄ ခုနှစ် မြေယာသိမ်းဆည်းမှု အက်ဥပဒေနှင့် ၂၀၁၂ ခုနှစ် မြေယာဥပဒေများမှ ပြဌာန်းထားသည်မှာ ပြဌာန်းချက်အရ ဖွဲ့စည်းထားသော အဖွဲ့အစည်းများ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များသည် အပြီးသပ်အတည်ဖြစ်ပြီး၊ သဘောအားဖြင့် တရားရုံးမှ ပြန်လည်သုံးသပ်မှုကင်းမဲ့နေသည်။ ထိုကဲ့သို့ ပြဌာန်းချက်များသည် တရားရုံးများသို့ အခြေခံဖွဲ့စည်းပုံဥပဒေအရ အပ်နှံထားသော စီရင်ခွင့်အာဏာနှင့် လိုက်လျောညီထွေမရှိပါ။ ထို့အတွက် အဆိုပါ အဖွဲ့အစည်းများ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များသည် အပြီးသပ်ဆုံးဖြတ်ချက်များ မဖြစ်သင့်ပါ။

အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့များသည် လူ့အခွင့်အရေးများအား လေးစားအကာအကွယ်ပေး၍ ဥပဒေကြောင်းအရ ကိုက်ညီစွာ ဆောင်ရွက်မှုသေချာစေရန် တရားရုံးများအနေဖြင့် ပြန်လည်သုံးသပ်ခွင့် အာဏာရှိရပါမည်။ စီမံခန့်ခွဲအုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှုများအား တရားရုံးများသို့ လွှဲပြောင်းမှု များ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အလွန်နည်းပါးလှသော်လည်း တရားစီရင်ရေးအနေဖြင့် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို (အထူးသဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဆိုင်ရာ စာချွန်တော်များကို အသုံးပြု၍) ပြန်လည်သုံးသပ်ခွင့် အာဏာရှိသည်။

ကျောက်ဖြူအထူးစီးပွားရေးဇုန်ရှိ လူ့အခွင့်အရေး စိုးရိမ်မှုများ

ယခုအစီရင်ခံစာတွင် ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ ကျောက်ဖြူ အထူးစီးပွားရေးဇုန် စီမံကိန်းအပေါ် ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်ကို ဖော်ပြထားသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ အခြား SEZs နယ်မြေများနှင့် မတူဘဲ ၎င်း၏ အကောင်အထည်ဖော်မှုနှင့် ပတ်သတ်သည့် စနစ်ကျသည့် မိမိဆန္ဒမပါဘဲ နေရာပြန်လည်ချထားခြင်း၊ သို့မဟုတ် ၎င်းနှင့်ဆက်စပ်သည့် ကျယ်ပြန့်သည့်လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများ ယခုအချိန်ထိ ICJ အနေဖြင့် သိရှိထားမှု မရှိသေးပါ။

သို့ရာတွင် ယခုအစီရင်ခံစာက မြန်မာနိုင်ငံဥပဒေများနှင့် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိသော မကြာသေးမီက မြေယာသိမ်းယူရန် ပြင်ဆင်မှုများ အပါအဝင် ကျောက်ဖြူ အထူးစီးပွားရေးဇုန်နှင့် ဆက်နွှယ်သော လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများကို ဖော်ပြထားပါသည်။ အဆိုပါစိုးရိမ်ပူပန်မှုများကို ဖြေရှင်းခြင်းမရှိပါက ကျောက်ဖြူ အထူးစီးပွားရေးဇုန်တွင်လည်း အခြားစီးပွားရေးဇုန်များ အကောင်အထည်ဖော်မှုကဲ့သို့ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ဖြစ်နိုင်ခြေရှိပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ဒေသတွင်း လက်နက်ကိုင်အုပ်စုများတည်ရှိမှုနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များနှင့် မူဆလင်အသိုင်းအဝိုင်းတို့အကြား ဆက်ဆံရေးအခြေအနေများနှင့် သက်ဆိုင်သည့် သိသာထင်ရှားသည့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေမှု၊ လုံခြုံရေး အခြေအနေ မတည်ငြိမ်မှုများ ဖြစ်ပေါ်နေသည့် ရခိုင်ပြည်နယ်တွင်း အခြေအနေများအကြားတွင် အထူးသဖြင့် စိုးရိမ်ပူပန်မှုများ ရှိပါသည်။

တွေ့ရှိချက်များမှာ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဧပြီလမှ ဒီဇင်ဘာလအတွင်း ကျောက်ဖြူ၊ စစ်တွေ၊ ရန်ကုန်နှင့် နေပြည်တော်တို့ရှိ ဒေသခံများ၊ ဒေသခံခေါင်းဆောင်များ၊ လူမှုအဖွဲ့အစည်းအဖွဲ့များ၊ အစိုးရအရာရှိများနှင့် ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းရှင်များနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများမှ ရရှိထားခြင်းဖြစ်သည်။ ဌာနဆိုင်ရာများမှ စာရွက်စာတမ်းများကိုလည်း အဆိုပါ တွေ့ရှိချက်များအား အခြေခံထားပါသည်။

ကျောက်ဖြူ အထူးစီးပွားရေးဇုန် လေ့လာချက်များမှ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အရေးပါသော တွေ့ရှိချက်များ -

- SEZ ကြောင့် လူပေါင်း ၂၀, ၀၀၀ ခန့်မှာ မိမိဆန္ဒမပါဘဲ ပြောင်းရွှေ့ ပြန်လည်နေရာချထားခံရဖွယ်ရှိသည်။
- ၂၀၁၄ ခုနှစ်အတွင်း SEZ နှင့်ပတ်သတ်ပြီး အတင်းအကြပ်ပြောင်းရွှေ့မှုများသည် လုံလောက်သည့် နေထိုင်မှု အဆင့်အတန်းဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးကို ချိုးဖောက်ရာ ရောက်ပါသည်။
- လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိစေမည့် လက်ရှိ မြေယာသိမ်းဆည်းမှုလုပ်ငန်းစဉ်သည် ဥပဒေနှင့်ကိုက်ညီမှု မရှိပါ။ အကြောင်းမှာ ၁၈၉၄ ခုနှစ် မြေယာသိမ်းဆည်းမှု ဥပဒေ၏ အဓိကလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို လိုက်နာကျင့်သုံးမှု မရှိခြင်းဖြစ်သည်။ ဥပမာ အများပြည်သူအား အသိပေးအကြောင်းကြားမှုကဲ့သို့သော အချက်များကို လိုက်နာခဲ့မှုမရှိပါ။
- အဓိက သတင်းအချက်အလက်များကို ဌာနဆိုင်ရာအရာရှိများအနေဖြင့် ပြည်သူများအား ကြိုတင်အသိပေးခြင်း စသည့် အရေးပါသော မြေယာသိမ်းဆည်းမှု ဥပဒေပါပြဌာန်းချက်များကို လိုက်နာဆောင်ရွက်မှု မရှိပါ။
- မြေယာသိမ်းဆည်းမှုသည် ဥပဒေနှင့်ကိုက်ညီမှု မရှိပါ။ အကြောင်းမှာ ၁၈၉၄ ခုနှစ် မြေယာသိမ်းဆည်းမှုဥပဒေပုဒ်မ၏ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို လိုက်နာမှုမရှိသကဲ့သို့ မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများကို EIA နှင့် ပြန်လည်အခြေချနေထိုင်ရေးအတွက် အစီအမံများကို ဆောင်ရွက်ခြင်းမပြုမီ လုပ်ဆောင်ခဲ့ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။
- လျော်ကြေးများရရှိရန်အတွက် မြေယာအသုံးပြုခွင့်ပုံစံကို လက်ဝယ်တွင်ရှိရမည်ဖြစ်ကြောင်း ဌာနဆိုင်ရာမှ တာဝန်ရှိသူများက ပြောဆိုမှုများ ရှိခဲ့ပါသည်။ သို့ရာတွင် သတ်မှတ်ထားသော SEZ နယ်မြေအတွင်းရှိ အချို့ဒေသခံများသည် မြေယာအသုံးပြုခွင့် ပုံစံရရှိရန်အတွက် မှတ်ပုံတင်ရန် အခက်အခဲရှိနေကြသည်။ နိုင်ငံတကာ စံနှုန်းများအရ နေရာရွှေ့ပြောင်းခံခဲ့ရသူများကို တရားဝင် မြေယာအသုံးပြုခွင့် ပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် သက်ဆိုင်ခြင်းမရှိဘဲ ၎င်းတို့၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းများ ပြန်လည်ရရှိစေရန်အတွက် ပံ့ပိုးပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။
- SEZ ကြောင့် ထိခိုက်ခံစားခဲ့ရသူများသည် သတင်းအချက်အလက် ရယူပိုင်ခွင့်၊ ထိရောက်သောလျော်ကြေးနှင့် ပြင်ဆင်မှုများရရှိပိုင်ခွင့် စသည့် နိုင်ငံတကာဥပဒေတွင်ပါရှိသည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို ခံစားခဲ့ရခြင်း မရှိပါ။
- အထူးစီးပွားရေးဇုန် နယ်မြေများတွင် အနိမ့်ဆုံး လုပ်ငလစာ သတ်မှတ်ချက်ဖြင့် ထိခိုက်ခံရသူများ၏ သက်မွေးဝမ်းကျောင်းကို ပြန်လည်ရရှိနိုင်ရန် မလုံလောက်ပေ။

နယ်မြေ နောက်ခံအကြောင်းများ

ကျောက်ဖြူမြို့နယ်အတွင်း နေထိုင်ကြသော ကျေးလက်နေပြည်သူများသည် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းအတွက် စိုက်ပျိုးရေးနှင့် ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းများတွင်သာ အဓိကထား မှီခိုရပ်တည်နေကြသူများ ဖြစ်သည်။ လယ်သမားများအနက် ထက်ဝက်ခန့်မှာ တရားဝင်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်စာတမ်းများ မရှိကြသော်လည်း မိရိုးဖလာပိုင်ဆိုင်မှုအရ မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်များ ရှိထားကြပါသည်။ ယခု အစီရင်ခံစာအတွက် သုတေသနပြုချက်အရ တွေ့ရှိရသည်မှာ ယေဘုယျအားဖြင့် SEZ အတွက် အစီအစဉ်များဆိုင်ရာ သတင်းရရှိမှု အနည်းငယ်သာ ရှိပါသည်။

မကြာသေးမီက ကျောက်ဖြူတွင် နိုင်ငံတကာမှ အရေးပါသော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများရှိခဲ့ပါသည်။ ကျောက်ဖြူမြို့နယ်သည် ပြည်နယ်နှင့်တိုင်းဒေသကြီးလေးခုတို့ကို ဖြတ်သန်းကာ တရုတ်နိုင်ငံ၊ ယူနန်ပြည်နယ်သို့ သွယ်တန်းထားသော ရေနံနှင့်သဘာဝဓာတ်ငွေ့ပိုက်လိုင်း အရင်းအမြစ် အစနေရာဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်ရာ ရေနံစိမ်းချက်ရာဆိပ်ကမ်းသည် ကျောက်ဖြူမြို့နှင့် ဆက်စပ်နေသည့် မဒေးကျွန်းပေါ်တွင်ရှိသည်။ ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများနှင့်နီးစွယ်သော မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများနှင့် ပတ်သတ်၍ သဘောထားကွဲလွဲမှုများကို ထုတ်ဖော်ခဲ့သည့် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းမှ စီစဉ်သူများကို တရားမဝင်စုရုံးမှုဖြင့် တရားစွဲဆို ပြစ်ဒဏ်စီရင်ခဲ့ပါသည်။ ဆုံးရှုံးသွားခဲ့သောမြေယာများနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများအတွက် လျော်ကြေးငွေအပေါ် အငြင်းပွားမှုများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားလျက်ရှိပြီး၊ နှစ်နာကြေးတောင်းဆိုရန် အခွင့်အလမ်းနည်းပါးခဲ့သည်။ အဆိုပါ လက်ရှိစီမံကိန်းများကို ဒေသခံများက ပျက်ရယ်ပြုခဲ့ပြီး၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများသည် ဒေသခံလူထုအတွက် အကျိုးကျေးဇူးမရှိဟုဆိုသည်။ အဆိုပါ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု အတွေ့အကြုံများသည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအသစ်များအတွက် ဒေသခံလူထုအသိုင်းအဝိုင်းအကြား သံသယဖြစ်ဖွယ် အယူအဆများနှင့် အနာဂတ်ပြန်လည်အခြေချမှု အစီအစဉ်များအတွက် ဒေသခံအာဏာပိုင်များ၏ တာဝန်ယူဆောင်ရွက်မှုများ အပေါ် ယုံကြည်မှုကင်းမဲ့မှုကို ထင်ဟပ်လျက်ရှိပါသည်။

၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်း အကြမ်းဖက်ပဋိပက္ခ ဖြစ်ပွားချိန်တွင် နေရာရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှုများ မပြုလုပ်မီက ကျောက်ဖြူမြို့တွင် ကမန်လူမျိုးများအများစု ပါဝင်သော လူနည်းစု မူဆလင်ကိုးကွယ်သူများ အခြေချခဲ့ကြပါသည်။ ရခိုင်ပြည်နယ် အခြားနယ်မြေများရှိ ရိုဟင်ဂျာမူဆလင်လူနည်းစုများနှင့်အတူ ကျောက်ဖြူရှိ ကမန်မူဆလင်များသည် ဗုဒ္ဓဘာသာများနှင့်မတူဘဲ ရွှေ့ပြောင်းသွားလာမှုတို့တွင် တင်းကြပ်မှုများစွာနှင့်ဆိုင်ရမှုမှာ အခွင့်အရေးအမျိုးမျိုးအား ချိုးဖောက်မှုတို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ မူဆလင်နှင့်ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့အကြား တင်းမာမှုများဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေမှုသည် အနာဂတ်တွင် မတည်မငြိမ်မှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ရာ အဆိုပါအချက်ကိုလည်း SEZ သို့မဟုတ် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော ကျောက်ဖြူစီးပွားရေးစီမံကိန်းများအတွက် ထည့်သွင်းစဉ်းစားထားမှု မရှိသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။

စီမံကိန်း ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

အထူးစီးပွားရေးဇုန် စီမံကိန်းတစ်ခုနှင့် ကျောက်ဖြူ ရေနက်ဆိပ်ကမ်းနှစ်ခု တည်ဆောက်ရန် အစီအစဉ်များသည် ၂၀၀၉ ခုနှစ်ဝန်းကျင်တွင် ပေါ်ထွက်လာခဲ့သည်ကို တွေ့ရှိရပြီး၊ အကြီးစားစီမံကိန်းတစ်ရပ်အဖြစ် ဖော်ဆောင်သွားရန် ရှိပါသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် အထူးစီးပွားရေးဇုန်နှင့် ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းများကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရန် တရုတ်လူမျိုးများ ဦးဆောင်သည့် ကော်ပိုရေးရှင်းအုပ်စုဖြစ်သည့် CITIC ထံသို့ လုပ်ကိုင်ခွင့်တင်ဒါများကို USDP အစိုးရက ပေးအပ်ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် NLD ဦးဆောင်သောအစိုးရသည် အဆိုပါအထူးစီးပွားရေးဇုန်ကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် ကတိကဝတ်ကို ထပ်မံအတည်ပြုခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလအထိ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများသည် ဆွေးနွေးဆဲအဆင့်၌သာရှိပြီး ထူးခြားသော ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများကို စတင်ခြင်း မရှိသေးပါ။

အဆိုပါစီမံကိန်းများနှင့် သက်ဆိုင်သော သတင်းအချက်အလက်များကို အများပြည်သူသိရှိစေရန် ထုတ်ပြန်ပေးမှု အကန့်အသတ်ဖြင့်သာ ရှိပါသည်။ စီမံကိန်းအကောင်အထည်ဖော်မည့် CITIC မှ ထုတ်ပြန်သော လုပ်ငန်းမြှင့်တင်ရေး ရုပ်သံတစ်ခုတွင် ဖော်ပြထားသည်မှာ အဆိုပါစီးပွားရေးဇုန်သည် စင်ကာပူကဲ့သို့သော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ဗဟိုချက်မတစ်ခု ဖြစ်လာရန် အဆိုပြုထားပါသည်။ ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းများသည် ဥရောပ၊ အာဖရိကနှင့် အနောက်အာရှတို့မှ ကုန်စည်များ သယ်ယူပို့ဆောင်ပေးရန်ဖြစ်သည်။ တရုတ်နိုင်ငံနှင့်ဆက်သွယ်ထားမည့် ဆက်စပ်လမ်းမများနှင့် တည်ဆောက်မည့် ရထားလမ်းတို့သည် တရုတ်နိုင်ငံအနောက်ပိုင်း ပြည်နယ်များနှင့်ဆက်စပ်ထားမည့် ကုန်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းများနှင့် ဘင်္ဂလားပင်လယ်မှတစ်ဆင့် ဖြတ်သန်းမည့် ကုန်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းများအဖြစ် ဖန်တီးနိုင်ဖွယ်ရှိပါသည်။

xii | မြန်မာနိုင်ငံရှိ အထူးစီးပွားရေးဇုန်များ၊ လူ့အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးရမည့် နိုင်ငံတော်၏တာဝန်ဝတ္တရားများ

ကျောက်ဖြူ အထူးစီးပွားရေးဇုန် တည်ဆောက်မှုကို တရုတ်နိုင်ငံအစိုးရနှင့် မြန်မာအစိုးရတို့အကြား နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေး အခြေအနေအဖြစ် နားလည်ထားသင့်ပြီး၊ ပင်လယ်ရေနက်ဆိပ်ကမ်းများနှင့် ကုန်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းများသည် အသွားအလာ ကျပ်တည်းလျက်ရှိသည့် မလ္လာကာရေလမ်းကြောင်းအပေါ် တရုတ်နိုင်ငံ၏တည်နေရာမှုကို လျော့ချနိုင်မည့် ပထဝီ အနေအထားအရ အရေးပါမှုလည်း ရှိပါသည်။

ကျောက်ဖြူ အထူးစီးပွားရေးဇုန် ရေရှည်တည်ရှိနိုင်မှုနှင့် အရေးပါမှုတို့နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် အကြောင်းအရာတို့မှာ ယခု အစီရင်ခံစာအတွက် သက်ဆိုင်ရာအစုအဖွဲ့တို့နှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများ ပြုလုပ်ရာတွင်လည်းကောင်း၊ ဒေသနှင့်ပတ်သတ်၍ သိရှိထားသော စီးပွားရေးပညာရှင်များနှင့် အကဲဖြတ်တို့အကြား အကြီးအကျယ် အငြင်းပွားဖွယ် ဖြစ်လျက်ရှိသည်။ ကျောက်ဖြူ အထူးစီးပွားရေးဇုန်အပေါ် သုတေသနပြုချက်နှင့် လက်ရှိအကြောင်းအရာများအပေါ် အခြေခံကာ ၎င်း၏ စီးပွားရေးအရ ရေရှည်တည်တံ့နိုင်မှုနှင့် ရခိုင်ပြည်နယ်စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအပေါ် မည်သည့်အတိုင်းအတာအထိ သက်ရောက်မှုရှိနိုင်သည်တို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ စဉ်းစားသုံးသပ်စရာ မေးခွန်းများ ရှိပါသည်။

ကျောက်ဖြူရှိ ရေနံနှင့်သဘာဝဓာတ်ငွေ့ပိုက်လိုင်းလုပ်ငန်း ရေရှည်တည်တံ့နိုင်မှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ လူများစွာတို့က သံသယရှိကြောင်း ပြောဆိုခဲ့ကြသည်။ သို့သော်လည်း စီးပွားရေးပညာရှင်အားလုံးက တူညီသော အတွေးအမြင်ရှိကြသည် မဟုတ်ပါ။ ခြုံငုံသုံးသပ်ရလျှင် အထူးစီးပွားရေးဇုန်နှင့်ပတ်သတ်၍ အစိုးရ၏ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရေး အဖွဲ့ထံသို့အသိပေးရန် စီးပွားရေးနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် အကဲဖြတ်ချက်နှင့် အစီအစဉ်များမရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။

အစိုးရတွင်း စာရွက်စာတမ်းများအရ စီမံကိန်းများကို ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် ပြီးစီးရန် စီမံကိန်းချထားပြီး၊ အထည်အလိပ်ဝင်းများ၊ ဆောက်လုပ်ရေးဝင်းများနှင့် နေထိုင်ရာဝင်းများနှင့်အတူ ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းများ ပါဝင်ပါသည်။ အဆိုပါစီမံကိန်းများသည် ၁၇၃၆ ဟက်တာ အကျယ်အဝန်းရှိ မြေနေရာတွင် တည်ရှိပါသည်။ အထည်အလိပ်ဝင်းများသည် အထည်ထုတ်လုပ်မှုအတွက် ဗဟိုချက်မဖြစ်လာဖွယ် ရှိသည်။ ဆောက်လုပ်ရေးဝင်းများအတွက် အစိုးရနှင့် CITIC အရာရှိများက သယ်ယူပို့ဆောင်မှု၊ စက်ယန္တရားများ တပ်ဆင်မှု၊ အစားအသောက်ထုတ်လုပ်မှုနှင့် ရေနံနှင့်ဓာတုပစ္စည်းများ ထုတ်လုပ်မှုစသည့် လုပ်ငန်းများမှာ ရည်မှန်းထားသည့် လုပ်ငန်းများဖြစ်သည်။ လူနေအိမ်ယာစီမံကိန်းအတွက် တင်ဒါအောင်မြင်သူမရှိခဲ့ပေ။ လျှပ်စစ်ဆိုင်ရာ အခြေခံအဆောက်အအုံများ လိုအပ်ပေလိမ့်မည်။

အထူးစီးပွားရေးဇုန်အဖြစ် သတ်မှတ်ထားသောနယ်မြေတွင် လူဦးရေ ၂၀,၀၀၀ ခန့်ပါရှိသော ကျေးရွာအုပ်စု ကိုးခုရှိ ရွာပေါင်း ၃၅ ရွာ ပါဝင်ပါသည်။ ပြန်လည်နေရာချထားမှု အစီအစဉ်များနှင့် သက်ဆိုင်သော သတင်းအချက်အလက်များသည် အများပြည်သူသို့ ထုတ်ပြန်ပေးမှုမရှိဘဲ သုတေသနပြုလုပ်စဉ်ကာလအတွင်း ရရှိထားသော မြေယာသိမ်းဆည်းမှုဆိုင်ရာ စာရွက်စာတမ်းများ၏ ဖော်ပြချက်အရ ၂၀, ၀၀၀ ခန့်ရှိသော ပြည်သူများသည် SEZ နှင့် ဆက်စပ်စီမံကိန်းများ ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် မိမိသဘောဆန္ဒမပါဘဲ ပြန်လည်နေရာချထားမှုနှင့် ကြုံတွေ့ရဖွယ်ရှိသည်။ CITIC ၏အဆိုအရ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ပြုလုပ်ထားသော သန်းခေါင်စာရင်းကောက်ယူချက်အရ မြို့နယ်အတွင်း အလုပ်လုပ်ကိုင်နိုင်သော လူဦးရေစုစုပေါင်းနှင့် ညီမျှသော အလုပ်အကိုင်ပေါင်း ၁၀၃,၀၀၀ ခုကို စီမံကိန်းများက ဖန်တီးပေးနိုင်လိမ့်မည်ဟု ဆိုသည်။

စီမံကိန်းလုပ်ငန်းခွင်နေရာ ပြင်ဆင်မှုများ

မြန်မာနိုင်ငံတွင် အကောင်အထည်ဖော်ရန်ပြင်ဆင်ထားသော အထူးစီးပွားရေးဇုန် သုံးခုအနက် ကျောက်ဖြူစီးပွားရေးဇုန်သည် လက်ရှိအချိန်အထိ အကောင်အထည်ဖော်မှု အနည်းဆုံး ဖြစ်ပါသည်။ ယခုအထိ ဆောက်လုပ်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများတွင် ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၅ ခုနှစ်အတွင်း လုပ်ဆောင်ခဲ့သည့် စက်မှုဇုန်အတွက် တည်ဆောက်မည့် ရေကာတာနှစ်ခုအတွက် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုများ ဖြစ်သည်။ အဆိုပါ ဆက်စပ်စီမံကိန်းများသည် မိသားစု ၂၆ စု ခန့်အား နေရာရွှေ့ပြောင်းစေခဲ့ပါသည်။

၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာနက လယ်မြေအများစုပါဝင်သည့် အထူးစီးပွားရေးဇုန်အတွက် မြေနေရာ ၁၈၃၂ ဧကကို သိမ်းဆည်းရယူရန် ပြင်ဆင်လျက်ရှိသည်။ SEZ စီမံကိန်း ဆောက်လုပ်ရေး အဆင့် (၁) အတွက် မြေဧက ၂၅၀ ကို မဖြစ်မနေရယူရန် တိုင်းတာကြည့်ရှုခြင်းနှင့် အစီအစဉ်ချခြင်းတို့ ပါဝင်ပါသည်။ အဆိုပါလုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် ပတ်သတ်၍ အများပြည်သူအား အသိပေးမှု မရှိသေးပါ။

စီးပွားရေးဇုန်အတွက် EIA ဆောင်ရွက်မှုကို ယခုတိုင် ပြုလုပ်ခြင်းမရှိသကဲ့သို့ မိမိသဘောဆန္ဒအရမဟုတ်ဘဲ ပြန်လည်နေရာချထားမှုဆိုင်ရာ အစီအစဉ်များကိုလည်း အများပြည်သူသို့ အသိပေးမှုမရှိသေးပါ။ ဒေသဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်များသည် ပြန်လည်

အခြေချမှုအတွက် ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရှိသော မြေနေရာကို သတ်မှတ်ထားပြီးဖြစ်သော်လည်း အဆိုပါနယ်မြေသည် ရွှေ့ပြောင်းရမည့် လူအားလုံးအတွက် လုံလောက်မှု မရှိပါ။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် အများပြည်သူအတွက် ရည်ရွယ်၍ မြေယာသိမ်းယူမှုများကို နိုင်ငံတော်အစိုးရက လုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်ဟု ဆိုသော်လည်း မဖြစ်မနေ မြေယာသိမ်းယူမှုများကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် ပြည်တွင်းဥပဒေနှင့် နိုင်ငံတကာဥပဒေဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားများအတိုင်း ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်သည်။ ကျောက်ဖြူ အထူးစီးပွားရေးဇုန်အတွက် မြေယာသိမ်းယူမှုများမှာ ပြည်တွင်း၊ သို့မဟုတ် နိုင်ငံတကာဥပဒေများနှင့် ယခုအချိန်ထိ ကိုက်ညီမှု မရှိသေးပါ။

အထူး စီးပွားရေးဇုန်နှင့်ဆက်စပ်သည့် လုပ်ငန်းများအတွက် ၂၀၁၄ ခုနှစ်အတွင်း အတင်းအဓမ္မရွှေ့ပြောင်းစေမှုများ

SEZ အတွက် ရေကာတာများတည်ဆောက်ရန် ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် လယ်မြေများမှ မိသားစုများကို ရွှေ့ပြောင်းစေရာတွင် ဌာနဆိုင်ရာများမှ တာဝန်ရှိပုဂ္ဂိုလ်များသည် အများပြည်သူသို့ ကြိုတင်အကြောင်းကြားမှုနှင့် လျော်ကြေးပေးမှုများစသည့် မြေယာသိမ်းဆည်းမှုအက်ဥပဒေတွင် ပြဌာန်းပါရှိသော ဥပဒေအရ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို လိုက်နာခြင်းမရှိခဲ့ပါ။ (လူအများစုကို ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ရွှေ့ပြောင်းစေခဲ့သည်။) လျော်ကြေးပေးမှုများတွင် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ပေးခဲ့သော စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီအဖွဲ့ဝင်များသည် ပြန်လည်နေရာချထားမှုအတွက် ပေးထားသော ကတိကဝတ်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးမှု မရှိခဲ့ပါ။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် လျော်ကြေးပေးမှုနှင့် ပြန်လည်အခြေချမှုများသည် အစီအစဉ်တကျ ဆောင်ရွက်မှုထက် ကြိုကြိုက်သလို ဆောင်ရွက်မှုတစ်ရပ် ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ လုပ်ငန်းစဉ်အားလုံးသည် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုမရှိဘဲ ငွေပေးချေမှုများကိုလည်း မတူညီသောခေါင်းစဉ်များတပ်၍ ပေးချေမှုများပြုလုပ်ပြီး၊ ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီတစ်ခုမှ 'ဂရုဏာကြေး' အဖြစ် ပေးအပ်ခဲ့ခြင်းလည်း ပါဝင်သည်။

ရွှေ့ပြောင်းခံရသူများ၏ ပြောဆိုချက်အရ ၎င်းတို့အနေဖြင့် လျော်ကြေးလက်ခံရန် ဖိအားပေးခံရသကဲ့သို့ ခံစားခဲ့ရကြောင်း ပြောဆိုပြီး၊ ရရှိသည့်လျော်ကြေးမှာလည်း အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများကို ပြန်လည်တည်ဆောက်ရန် လုံလောက်မှု မရှိခဲ့ဘဲ အကျိုးဆက်အဖြစ် ပိုမိုဆိုးရွားခဲ့ရသည့် နေထိုင်မှုအဆင့်အတန်းများနှင့် ကြုံခဲ့ရသည်။ စားနပ်ရိက္ခာနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ကိုင်နိုင်မှု အခွင့်အလမ်းများလျော့ကျမှု အပါအဝင် နေထိုင်မှုအဆင့်အတန်း ဆုတ်ယုတ်မှုတို့သည် ESC အခွင့်အရေးများ ဖြည့်ဆည်းပေးရန်အတွက် ဆုတ်ယုတ်မှုဖြစ်ပြီး နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့် ဆန့်ကျင်လျက် ရှိပါသည်။ နေရာရွှေ့ပြောင်းမှုများသည် နိုင်ငံတကာဥပဒေက တားမြစ်ထားသည့် အတင်းအကြပ်နှင့်ထုတ်မှုများ ဖြစ်ပေါ်စေပြီး၊ မိမိဆန္ဒမပါဘဲ နေရာရွှေ့ပြောင်းစေမှုများအတွက် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီမှု မရှိပါ။

ထိုကဲ့သို့ ကနဦးဆောင်ရွက်ချက်များကို စီမံခန့်ခွဲမှုသည် ကျောက်ဖြူအထူးစီးပွားရေးဇုန် အကောင်အထည်ဖော်မှုအတွက် ညံ့ဖျင်းသော ရှေ့ပြေးဆောင်ရွက်မှုတစ်ရပ် ဖြစ်စေခဲ့ပါသည်။

၂၀၁၆ ခုနှစ်အတွင်း မြေယာသိမ်းဆည်းရန် ပြင်ဆင်မှုများ

၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန (ယခင် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီ၏ ညွှန်ကြားချက်အရ ဖြစ်ပွယ်ရှိသည်) သည် SEZ အတွက် မြေဧကပေါင်း ၁၈၃၂ ဧကကို သိမ်းယူရန် ညွှန်ကြားစာတစ်ရပ် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် မြေယာသိမ်းဆည်းမှုဥပဒေအရ အဆိုပါညွှန်ကြားချက်ကို သက်ဆိုင်ရာဒေသတွင်း ထုတ်ပြန်ကြေညာခြင်း၊ သို့မဟုတ် နိုင်ငံတော်ပြန်တမ်းတွင် ထုတ်ပြန်ကြေညာခြင်း စသည်တို့ လုပ်ဆောင်ခြင်းမပြုခဲ့ပါ။ စတင်ချိန်မှ တစ်နှစ်ကြာအချိန်အထိ အဆိုပါ မြေယာသိမ်းဆည်းမှုနှင့်ပတ်သတ်သော သတင်းအချက်အလက်များကို အများပြည်သူသိရှိရန် ထုတ်ပြန်ကြေညာခြင်း မရှိပါ။

ယခု အစီရင်ခံစာအတွက် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည့်သူများက ပြောဆိုရာတွင် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီနှင့် CITIC တို့နှင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလကပြုလုပ်ခဲ့သော တွေ့ဆုံပွဲတစ်ရပ်၌ ဒေသခံခေါင်းဆောင်များကို ပြောကြားရာတွင် မြေယာအသုံးချခွင့်ဆိုင်ရာ တရားဝင်အထောက်အထား စာရွက်စာတမ်းရှိသော သူများသည်သာလျှင် မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုအတွက် လျော်ကြေးရရှိမည်ဟု ပြောဆိုထားခဲ့ပါသည်။ သတ်မှတ်ထားသောနယ်မြေရှိ လယ်သမားအချို့က ပြောကြားရာတွင် ၎င်းတို့အနေဖြင့် ထိုအချိန်မှစကာ ၎င်းတို့ ၏ လယ်မြေများကို မှတ်ပုံတင်ရန် အခက်တွေ့နေကြသည်ဟု ဆိုသည်။ အဆိုပါအချက်က ပြသနေသည်မှာ ၂၀၁၂ ခုနှစ် မြေယာဥပဒေအရ မြေယာအသုံးချခွင့် သက်သေခံလက်မှတ်များကိုထုတ်ပေးရန် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်သည် ကျောက်ဖြူတွင် သက်ရောက်မှု ကောင်းစွာမရှိပါ။ သို့ဖြစ်ရာ အဆိုပါလယ်သမားများသည် ထိခိုက်ခဲ့ရသော လူနေမှုအဆင့်အတန်းများအတွက် လုံလောက်သောလျော်ကြေး မရရှိတော့မည့် အန္တရာယ်ရှိနေပါသည်။

၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် စီမံကိန်းအဆင့် (၁) နယ်မြေတွင် ပါရှိသော နယ်မြေ ၇၀ တွင် လေ့လာဆန်းစစ်ချက်များကို ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် လယ်သမားမိသားစု ၇၇ စုမှ လယ်မြေများကိုသိမ်းယူရန် အသေးစိတ်လုပ်ငန်းများကို အကောင်အထည်ဖော်ခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါ မြေသိမ်းဆည်းမှုများကြောင့် ထိခိုက်ခံရမည့်ဒေသခံများက ပြောဆိုရာတွင် ၎င်းတို့အား ကောင်းစွာအကြောင်းကြား ညှိနှိုင်းပြောဆိုမှုများ မရှိသကဲ့သို့ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရာတွင်လည်း ပါဝင်ခွင့်ပေးခြင်း မရှိခဲ့ပါ။

မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများကိုဆောင်ရွက်ရာတွင် မြေယာသိမ်းဆည်းမှုဆိုင်ရာ ဥပဒေတွင်ပါရှိသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို လိုက်နာခြင်းမရှိပါက တရားဝင်မှု ရှိမည်မဟုတ်ပါ။ EIA ဆောင်ရွက်ချက်သည် စီမံကိန်းအစီအစဉ်များကို အပြောင်းအလဲရှိစေနိုင်သည်ဖြစ်ရာ ပြီးမြောက်ခြင်း မရှိသေးဘဲ မြေယာကိုသိမ်းယူခြင်းသည် မိမိဆန္ဒသဘောမပါရှိဘဲနှင့် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချစေမှုဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများ၏ စည်းမျဉ်းများကို လျစ်လျူရှုရာ ရောက်ပါသည်။

အခြားသော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်း အခွင့်အလမ်းများ

ဒေသခံများအနေဖြင့် စိုက်ပျိုးရေးနှင့် ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းများမှအပ အခြားဝင်ငွေရရှိနိုင်မည့် လုပ်ငန်းများတွင် အတွေ့အကြုံ အနည်းငယ်သာရှိပြီး SEZ လုပ်ငန်းရှင်များအနေဖြင့် ဒေသခံများကို အလုပ်ခန့်ထားရန် ဥပဒေအရ တာဝန်မရှိပါ။ အထူးစီးပွားရေးဇုန် အကောင်အထည်ဖော်မှုသည် ကျောက်ဖြူရှိဒေသခံများအတွက် အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်း ရရှိစေနိုင်မည့် အခွင့်အလမ်းများရှိကြောင်း အာမခံချက်များ မရှိပါ။

ဒေသခံများအားကူညီပေးရန်အတွက် အထူးသဖြင့် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချနေထိုင်ခဲ့ရသူများသည် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်း အသက်မွေးမှုများမှ စက်မှုလုပ်ငန်းများသို့ ပြောင်းလဲရန်အတွက် သိသာထင်ရှားသည့် ကူညီပံ့ပိုးမှုများ လိုအပ်လိမ့်မည်ဖြစ်သည်။ ယခုအချိန်ထိ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းနှင့် အခြားအလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်းများအတွက် ကူညီပံ့ပိုးရန် စီမံချက်များ မရှိသေးပါ။ စနစ်ကျသည့် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှုဆိုင်ရာ အစီအမံများကို ရွှေ့ပြောင်းအခြေချစေမှုများ မပြုလုပ်ခင် ကြိုတင် လုပ်ဆောင်ထားခြင်းသည် နိုင်ငံတော်မှ မျှတမှုရှိပြီး ကောင်းမွန်သောလုပ်ငန်းခွင်အခြေအနေဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများအား အကာကွယ်ပေးရန်အတွက် အရေးပါပါသည်။ ထိုအချက်သည် ကျောက်ဖြူရှိ ထိခိုက်ခံစားရလွယ်သည့် လူမှုအစုအဖွဲ့များဖြစ်သော အမျိုးသမီးများ၊ ကလေးများနှင့် မူဆလင်ဘာသာကိုးကွယ်သူ လူနည်းစုများအတွက် ပို၍ အရေးပါလှသည်။

မူဆလင်အသိုင်းအဝိုင်း၏ အခွင့်အရေးများအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှုများ

ကျောက်ဖြူမြို့ရှိ မူဆလင်အသိုင်းအဝိုင်းများသည် ၂၀၁၂ ခုနှစ်ကတည်းကပင် ယာယီစခန်းများတွင် နေထိုင်ရလျက်ရှိရာ ယင်းတို့အနက် နှစ်ခုမှာ မြို့နယ်အတွင်းတည်ရှိပြီး၊ အခြားစခန်းများမှာ အနီးအနား မြို့နယ်များတွင် ရှိပါသည်။ ၎င်းတို့၏ သွားလာလှုပ်ရှားမှုများကို အလွန်အမင်းကန့်သတ်ထားပါသည်။ အများစုမှ စခန်းများမှထွက်ခွာရန် အာဏာပိုင်များ၏ တားမြစ်မှုကို ခံရလျက်ရှိပါသည်။ စခန်းအတွင်းရှိ အမျိုးသမီးများ၊ အမျိုးသားများနှင့် ကလေးငယ်များမှာ အကူအညီပေးရေး အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ရန်ကုန်အခြေစိုက် မူဆလင်အဖွဲ့အစည်းများမှ အကူအညီများအပေါ်တွင်သာ မှီတည်နေရပါသည်။

ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှု အခြေအနေနှင့် ရင်ဆိုင်ရလျက်ရှိသော မူဆလင်အသိုင်းအဝိုင်းအား အထူးစီးပွားရေးဇုန်အတွက် အစီအမံများတွင် ယခုထိ ထည့်သွင်းစဉ်းစား စီစဉ်ထားမှုမရှိသေးပါ။ ထို့အပြင် ၂၀၁၂ ခုနှစ် ပဋိပက္ခအတွင်း နေရာရွှေ့ပြောင်းခဲ့ရသော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များကိုလည်း ထိခိုက်ခံစားရမှုမြင့်သည့် ပြည်သူများအနေဖြင့် အဓိကထား ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် လိုအပ်မည်ဖြစ်သည်။ အဆိုပါအခြေအနေကိုဖြေရှင်းရန် ပျက်ကွက်ပါက လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် မတည့်ပြိမ်မှုများကို ဦးတည်စေနိုင်သည့် အလားအလာရှိပြီး ကျောက်ဖြူနှင့်တကွ ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ ရေရှည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု အလားအလာများကို မှေးမှိန်လျော့နည်းစေမည် ဖြစ်သည်။

အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးများအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှုများ

ကျောက်ဖြူရှိ အမျိုးသမီးများသည် ၎င်းတို့၏ အမျိုးသမီးဖြစ်မှုကြောင့် ဒေသခံအုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ အာဏာပိုင် အဖွဲ့အစည်းများရှိ အရေးပါသောနေရာများနှင့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများ၊ သို့မဟုတ် SEZ စီမံခန့်ခွဲရေးကော်မတီတွင် အမျိုးသားများ

ထက် လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ ပိုမိုနိမ့်ကျသော အခြေအနေရှိပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ SEZ ဆိုင်ရာ သက်ဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များကို အချိန်နှင့်အမျှရရှိရန် ပိုမိုခက်ခဲလိမ့်မည်ဖြစ်ပြီး၊ အကျိုးသက်ရောက်မှုများရှိစေနိုင်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရမည့် လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ပါဝင်ခွင့်နည်းလိမ့်မည် ဖြစ်သည်။

ကြီးမားသော ဆောက်လုပ်ရေးစီမံကိန်းများနှင့် တွဲလျက်ရှိသော စီးပွားရေးနှင့်လူဦးရေဆိုင်ရာ အပြောင်းအလဲများသည် သိသာထင်ရှားသော အကျိုးထိရောက်မှုများရှိနိုင်ပြီး၊ အမျိုးသမီးများအတွက် ပိုမိုဆိုးရွားခြင်းသော်လည်းကောင်း၊ ကောင်းမွန်တိုးတက်ခြင်းသော်လည်းကောင်း ကြုံရနိုင်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အာရှတိုက်ရှိအတွေ့အကြုံများက ဖော်ပြနေသည်မှာ အမျိုးသမီးများသည် အထူးစီးပွားရေးဇုန်များရှိဒေသတွင်း အဓိကအလုပ်ခန့်ထားမှု ဖြစ်နိုင်ခြေရှိပြီး၊ အထည်အလိပ်လုပ်ငန်းတွင် အမျိုးသမီးများကိုသာ အလုပ်ခန့်ထားရန် အလားအလာ ပိုမိုရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ သို့ရာတွင် မကြာသေးမီက လေ့လာချက်များအရ မြန်မာနိုင်ငံရှိ အထည်အလိပ်စက်ရုံများရှိ အခြေအနေများမှာ ခေါင်းပုံဖြတ် အမြတ်ထုတ်မှုများ မကြာခဏ ဖြစ်ပေါ်နေပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ အလုပ်အကိုင်များ ပေါ်ထွန်းသည့်တိုင်အောင် အထူးစီးပွားရေးဇုန်များကြောင့် နေရာရွှေ့ပြောင်းခဲ့ရသော ပြည်သူများအတွက် နဂို အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှု အခြေအနေများအား ပြန်လည်ရရှိစေရန် လုံလောက်လိမ့်မည် မဟုတ်ပါ။

နိဂုံးချုပ်

မြန်မာနိုင်ငံရှိ SEZ များကို အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ရာတွင် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများအတွက် တာဝန်ခံယူမှုကင်းမဲ့သည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ အဓိကအကျိုးသက်ရောက်မှုတစ်ရပ်မှာ သင့်တင့်မျှတသော နေထိုင်မှုအဆင့်အတန်းနှင့် အခြားစီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများအတွက် ရပိုင်ခွင့်ကို အစိုးရနှင့် ကုမ္ပဏီများ၏ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်နှောင့်ယှက်မှု ရှိပါသည်။ SEZ ဥပဒေများသည် ဇုန်နယ်မြေများအတွင်း နေထိုင်လုပ်ကိုင်လျက်ရှိသော လူများ၏ အခွင့်အရေးများကို အလုံအလောက် အကာအကွယ် မပေးထားပါ။

ဥပဒေများကို ပြင်ဆင်မှုပြုလုပ်ရုံသက်သက်ဖြင့် အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ရန် လုံလောက်မှု မရှိပါ။ ဥပဒေများကို သက်ဆိုင်ရာ တာဝန်ရှိသူများမှ အပြည့်အဝ အကောင်အထည်ဖော်ရမည် ဖြစ်သည်။ မြေယာအသုံးချဆိုင်ရာ အမျိုးသားမူဝါဒနှင့် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့်အညီ မြေယာဥပဒေများကို ပြင်ဆင်မှုများအပါအဝင် တရားဥပဒေအရ ဆုံးဖြတ်ရာတွင် လွတ်လပ်မှု တိုးမြှင့်ပေးမှုများ၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်များနှင့် ပတ်သက်၍ အစိုးရ၏ ထိန်းကျောင်းကြပ်မတ်မှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးနှင့် ကျယ်ပြန့်သော ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများသည် လူ့အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ရန်အတွက် အလွန်အရေးကြီးပါသည်။

အထူးစီးပွားရေးဇုန်များတွင် အခွင့်အရေး ထပ်မံချိုးဖောက်မှုများကို ကာကွယ်ရန်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရသည် မြေသိမ်းဆည်းမှုများနှင့် ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများ၊ အထူးစီးပွားရေးဇုန်များအတွက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်ချုပ်ဆိုမှုများကို ဇုန်များအတွင်း လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်နိုင်ရန် ဥပဒေများကို ပြင်ဆင်ပြီးချိန်အထိ ဆိုင်းငံ့ထားသင့်ပါသည်။

အဓိကအကြံပြုချက်များ

ဥပဒေပြုသူများအတွက်

- ၁။ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့်အညီ အဓိပ္ပာယ်ရှိသော လူထုအကြံပြုမှုများမှတစ်ဆင့် SEZ ဥပဒေများအား ပြင်ဆင်ခြင်းဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်ပေးရန်၊ (က) စီမံချက်ရေးဆွဲခြင်းနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှုများလုပ်ဆောင်ရာတွင် စစ်မှန်သော လူထုပါဝင်မှု သေချာစေရန်၊ (ခ) လူ့အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်ရန်အတွက် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီ၏ တိကျသေချာသည့် တာဝန်များနှင့် တာဝန်ခံမှုလမ်းကြောင်းများကို တည်ဆောက်ရန်နှင့်၊ (ဂ) ၂၀၁၅ ခုနှစ် EIA လုပ်ငန်းစဉ်အရ SEZs တွင် မိမိသဘောဆန္ဒမပါဘဲ ပြန်လည်နေရာချထားမှုများအတွက် သီးခြားတာဝန်ဝတ္တရားများကို အသေအချာသတ်မှတ်ရန်။
- ၂။ မြေယာဥပဒေများကို နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေး ဥပဒေများဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားများ၊ မိရိုးဖလာ မြေယာအသုံးပြုခွင့်နှင့် အမျိုးသမီးများအား မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် လုပ်ကိုင်ခွင့်များကို အသိအမှတ်ပြုထားသည့် အမျိုးသားမြေအသုံးချမှုမူဝါဒတို့နှင့်အညီ ပြင်ဆင်ရန်။
- ၃။ နိုင်ငံတော်၏ နိုင်ငံတကာဥပဒေဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားများအရသော်လည်းကောင်း၊ ပြည်တွင်း တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုအရသော်လည်းကောင်း ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ မူဆလင်များ၏လူ့အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်ပေးရန်။

SEZ ဗဟို အဖွဲ့အတွက်-

- ၄။ နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေဆိုင်ရာတာဝန်များနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိစေရန် SEZ ဥပဒေများကို ပြင်ဆင်ပြီးချိန်အထိ SEZs များ အကောင်အထည်ဖော်မှုနှင့် SEZs အတွင်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်များကို ရပ်ဆိုင်းထားမှု အမိန့်ထုတ်ပြန်ရန်။
- ၅။ SEZs များကြောင့် ထိခိုက်ခံစားခဲ့ရသည့် လူထုအသိုင်းအဝိုင်းများမှ ကိုယ်စားလှယ်များ၊ အမျိုးသမီးအဖွဲ့ဝင်များကို စီမံခန့်ခွဲရေးကော်မတီတွင် ခန့်အပ်ရန်နှင့် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ကာကွယ်မှုများအတွက် ဥပဒေဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များကို ခန့်ထားရန်။

ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့် သံယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာနတို့အတွက်-

- ၆။ EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်း အခန်း (၁၀)နှင့်အညီ ဗျူဟာကျသည့် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အကဲဖြတ်မှုတစ်ရပ် (SEA) ကို ဆောင်ရွက်ပါ။ ယင်းသို့ဆောင်ရွက်ရာတွင် ကျောက်ဖြူအထူးစီးပွားရေးဇုန်နှင့် အခြားဆက်စပ်လျက်ရှိသည့် ဖွံ့ဖြိုးရေး စီမံကိန်းများအတွက် ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် ပြည်သူများနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးလျက် ရရှိပြည်နယ်အတွင်း ပဋိပက္ခ အခြေအနေများနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကိစ္စများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားပြီး သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ ဆက်စပ်အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို ဖော်ထုတ်ခြင်းဖြင့် ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်သည်။

ကျောက်ဖြူ အထူးစီးပွားရေးဇုန် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီအတွက်-

- ၇။ EIA လုပ်ငန်းစဉ်အရလိုအပ်သော နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့်အညီ ပြန်လည်နေရာချထားမှုဆိုင်ရာ အစီအစဉ် လုပ်ဆောင် ပြီးစီးချိန်အထိ မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများကို ဆိုင်းငံ့ထားရန်။
- ၈။ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရာတွင် စစ်မှန်သော ပြည်သူပါဝင်နိုင်ရေး စနစ်တစ်ရပ်ကို တည်ဆောက်ရန်။

SEZs အတွင်း ရင်းနှီးတည်ထောင်သူနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအတွက် -

- ၉။ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများအနေဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများတွင် ပက်ဝင်ပက်သက်မှု မရှိစေရန် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဆန်းစစ်မှုများကို အထူးသတိထားဆောင်ရွက်ရန်။ အထူးသဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေသည့် တရားမဝင် မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများနှင့် ပတ်သက်၍ အထူးသတိပြုရန်။

အထူးစီးပွားရေးဇုန်များ၏ ဥပဒေမူဘောင်ဆိုင်ရာ အဓိကအချက်များ¹

ပြည်တွင်း ဥပဒေ	
ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဆိုင်ရာ ဥပဒေ	၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ
ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဥပဒေ	၂၀၁၄ SEZ ဥပဒေ ၂၀၁၅ SEZ နည်းဥပဒေ
မြေယာဥပဒေ	၁၈၉၄ မြေသိမ်းအက် ဥပဒေ ၂၀၁၂ လယ်ယာမြေဥပဒေ ၂၀၁၂ မြေလွတ်၊ မြေလပ်နှင့် မြေရိုင်းဥပဒေ
သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ဥပဒေ	၂၀၁၂ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး ဥပဒေ ၂၀၁၄ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး နည်းဥပဒေ ၂၀၁၅ ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်း ဆိုင်ရာ ဥပဒေ
အလုပ်သမား ဥပဒေ	၂၀၁၁ အလုပ်သမား အဖွဲ့အစည်း ဥပဒေ ၂၀၁၂ အလုပ်သမားရေးရာ အငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းရေး ဥပဒေ ၂၀၁၃ အလုပ်အကိုင်နှင့် ကျွမ်းကျင်မှု ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ဥပဒေ ၂၀၁၃ အနည်းဆုံးအခကြေးငွေ ဥပဒေ
နိုင်ငံတကာ ဥပဒေနှင့် စံနှုန်းများ	
မြန်မာနိုင်ငံမှ အတည်ပြုလက်ခံကျင့်သုံးရန် သဘောတူထားသည့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ စာချုပ်များ	အမျိုးသမီးများအား နည်းပေါင်းစုံဖြင့် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း ပပျောက်စေရေး သဘောတူစာချုပ် ကလေးသူငယ်များဆိုင်ရာ အခွင့်အရေး သဘောတူစာချုပ် မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်
မြန်မာနိုင်ငံမှ သဘောတူ လက်မှတ်ရေးထိုးထား သည့် စာချုပ်များ	စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်
အကျုံးဝင်သည့် နိုင်ငံတကာ စံနှုန်းများ	အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ငွေကြေးရန်ပုံငွေအဖွဲ့၏ မြေသိမ်းဆည်းမှုနှင့် ဆန္ဒ မပါသည့် ရွှေ့ပြောင်းနေရာချထားမှုဆိုင်ရာ စံနှုန်းသတ်မှတ်ချက် (၅) ကမ္ဘာ့ဘဏ်၏ မြေသိမ်းဆည်းမှု၊ မြေအသုံးချမှု ကန့်သတ်ချက်နှင့် ဆန္ဒ မပါသည့် ရွှေ့ပြောင်းနေရာ ချထားခြင်းဆိုင်ရာ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုရေးစံနှုန်းသတ်မှတ်ချက် (၅)

1 This table presents important laws. Exclusion of a law from this list does not suggest it doesn't apply.

၁။ မိတ်ဆက်

၁.၁။ မိတ်ဆက်

ဤအစီရင်ခံစာတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အထူးစီးပွားရေးဇုန်များ (SEZs)ဆိုင်ရာ ဥပဒေမူဘောင်ကို ခြုံငုံတင်ပြထားပြီး အဆိုပါ ဥပဒေမူဘောင်သည် ထိရောက်သောကုစားမှုရရှိနိုင်ခြင်းအပါအဝင် လူ့အခွင့်အရေးများအပေါ် အကာအကွယ်ပေးရမည့် နိုင်ငံတော်၏တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့် ညီညွတ်မှု ရှိ၊ မရှိကို ဆန်းစစ်ထားပါသည်။ ကျယ်ပြန့်သော ဥပဒေဆိုင်ရာသုတေသနလေ့လာမှုများနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းများအပေါ် အခြေခံ၍ ဥပဒေမူဘောင်၏ သက်ဆိုင်သောကဏ္ဍများကို ဖော်ထုတ်ရှေးချယ်ပြီး ဆန်းစစ်ထားပါသည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်တွင်ပြုလုပ်ခဲ့သော သုတေသနအပေါ်အခြေခံပြီး ကျောက်ဖြူ SEZ တည်ထောင်ခြင်းဆိုင်ရာ အသေးစိတ်လေ့လာမှုတွင် အဆိုပါဥပဒေဆိုင်ရာပြဿနာများသည် လက်တွေ့တွင် မည်ကဲ့သို့ဖြစ်ပွားတတ်ပုံကို မီးမောင်းထိုးပြထားပါသည်။ ကုမ္ပဏီများ၏တာဝန်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားထားသော်လည်း ဤအစီရင်ခံစာတွင် နိုင်ငံတော်၏ နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့်စပ်လျဉ်းပြီး အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များနှင့် ဆောင်ရွက်မှုများကို အဓိကထည့်သွင်းစဉ်းစားထားပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိSEZ များ၏ စတင်တည်ဆောက်မှုအခြေအနေနှင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ် အစိုးရအပြောင်းအလဲများကြောင့် ယနေ့ SEZ များ တည်ထောင်ရာတွင် ကြုံတွေ့ရသည့်ပြဿနာများကို ဖြေရှင်းနိုင်ရန်အလို့ငှာ ဥပဒေ မူဘောင်နှင့် ထိုမူဘောင်အားလက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းကို ပြင်ဆင်ရန်အခွင့်အလမ်းများ ရှိနေပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် မကြာသေးမီက စတင်တည်ထောင်သည့် SEZ များသည် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ၊ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ မတရားပြုလုပ်မှုများနှင့်ဆက်စပ်နေကြောင်း မှတ်တမ်းတင်တွေ့ရှိထားပါသည်။² အဆိုပါကိစ္စရပ်များတွင် နိုင်ငံတကာ၌ အသိအမှတ်ပြုထားသည့် အစားအသောက်၊ ကျန်းမာရေးနှင့်လုံလောက်သော နေရာထိုင်ခင်းရရှိနိုင်ရေး အခွင့်အရေးများအပြင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတွင် ပြည်သူများမှပါဝင်နိုင်ခွင့်နှင့် ထိရောက်သော ကုစားမှုရရှိခွင့်အပေါ် ချိုးဖောက်မှုများ ပါဝင်နေပါသည်။ SEZ များ တည်ထောင်ခြင်းနှင့်အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းတွင် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအတွက် တာဝန်ခံမှုလည်း ကင်းမဲ့နေပါသည်။ အရေးပါသောသက်ရောက်မှုတစ်ခုမှာ ပြည်သူများ၏ လုံလောက်သော နေထိုင်မှုအဆင့်အတန်းရရှိခြင်းဆိုင်ရာအခွင့်အရေးအပေါ် အနှောင့်အယှက်၊ အဟန့်အတား ဖြစ်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ယေဘုယျပြဿနာတစ်ရပ်မှာ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများနှင့်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ၏ လုပ်ငန်းများ၊ တာဝန်များနှင့်ပတ်သက်ပြီး ဥပဒေတွင် မသေချာမှုဖြစ်ပေါ်စေသော SEZ ဥပဒေ၏ကဏ္ဍများတွင် ရှင်းလင်းမှုမရှိခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤအစီရင်ခံစာအတွက် သုတေသနပြုလုပ်စဉ် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်များသည် ဥပဒေတွင်ပါဝင်သောအကြောင်းအရာများအပေါ် ဇေဝဇဝါဖြစ်နေပြီး လူ့အခွင့်အရေးနှင့်ပတ်ဝန်းကျင်အပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသော လုပ်ငန်းများ၊ တာဝန်များနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့်ပတ်သက်ပြီး ရှင်းလင်းမှုမရှိကြောင်း ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း ပြောဆိုခဲ့ပါသည်။ ဤအချက်သည် တာဝန်ခံမှုရှိအောင်ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် လူ့အခွင့်အရေး မတရားပြုလုပ်မှုများဖြစ်ပေါ်နိုင်သောအခါ ပြန်လည်ပြင်ဆင်ပေးခြင်းများ ဆောင်ရွက်ရာတွင် ရှုပ်ထွေးခက်ခဲစေပါသည်။ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့သည် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့နှင့် မြန်မာ့တပ်မတော်၏ လွှမ်းမိုးမှုအောက်မှ လွတ်လပ်ခြင်းမရှိသည့်အပြင် ၎င်း၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို အပြည့်အဝထမ်းဆောင်ရန် လိုအပ်သောပန်ထမ်းအင်အားအရင်းအမြစ်နှင့် ပစ္စည်းအရင်းအမြစ်များ မရှိပါ။ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၏ မရှိမဖြစ်လိုအပ်သောအစိတ်အပိုင်းများတွင် ထိုအားနည်းချက်များရှိနေသဖြင့် ထိရောက်သော တာဝန်ခံမှုနှင့် ပြန်လည်ပြင်ဆင်ပေးခြင်းတွင် အားနည်းချက်များ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။

လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် မတရားပြုလုပ်မှုများအား ကာကွယ်ရန်အစိုးရအနေဖြင့် သတ်မှတ်ထားသောဇုန်သုံးဇုန်တွင် (လက်ရှိတွင် ဇုန်တစ်ခုသာလည်ပတ်နေသည်) လုပ်ငန်းများထပ်မံခွင့်မပြုမီနှင့် SEZ အသစ်များ ထပ်မံမသတ်မှတ်မီ မြန်မာနိုင်ငံ၏ SEZ ဥပဒေကို ပြင်ဆင်ရန်လိုအပ်ပါသည်။ အုပ်ချုပ်မှုနှင့် အကောင်အထည်ဖော်မှုဆိုင်ရာစိန်ခေါ်မှုများ ဆက်လက်တည်ရှိနေမည်ဖြစ်သော်လည်း ဥပဒေကိုပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်းသည် နိုင်ငံတော်၏ နိုင်ငံတကာဥပဒေဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားများကို ဖြည့်ဆည်းဆောင်ရွက်ရာတွင် အရေးကြီးပြီး မဖြစ်မနေလိုအပ်သည့် စီမံချက်တစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။

2 Daniel Aguirre and Vani Sathisan, "Kyaukphyu: History to repeat itself in Burma's newest Special Economic Zone?," Asian Correspondent, 20 April 2015.

ဤအစီရင်ခံစာတွင် SEZများ တည်ထောင်ရာ၌ လူ့အခွင့်အရေးများကို အကာအကွယ်ပေးရန် လိုအပ်သောဥပဒေဆိုင်ရာပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်းနှင့် အခြားသောအစီအမံများအတွက် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရထံပေးလိုသော အကြံပြုချက်များကို ရှင်းလင်းတင်ပြထားပါသည်။

၁.၂။ မြန်မာနိုင်ငံရှိအထူးစီးပွားရေးဇုန်များ

SEZ ဆိုသည်မှာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအတွက် သီးခြားဥပဒေဖြင့် နယ်နိမိတ် သတ်မှတ်ထားသော နေရာဖြစ်ပါသည်။ SEZ များသည် အရွယ်အစား၊ တည်နေရာနှင့် ထူးခြားသောလက္ခဏာများအရ တစ်ခုနှင့်တစ်ခု များစွာကွာခြားကြပါသည်။³ အာရှ၌ တရုတ်၊ အိန္ဒိယ၊ မလေးရှားနှင့် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံများတွင် SEZ များရှိကြပြီး အဆိုပါနိုင်ငံများတွင် SEZ များကို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဗျူဟာများ၏ အရေးပါပြီး လိုအပ်သောအစိတ်အပိုင်းအဖြစ် သတ်မှတ်ထားကြပါသည်။⁴ မကြာသေးမီက ထိုင်းနိုင်ငံတွင်လည်း SEZ များကို စတင်တည်ထောင်လာခဲ့ပါသည်။⁵ ထောက်ခံသူများက SEZ များကို နိုင်ငံခြားနှင့် ပြည်တွင်းရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှစ်မျိုးလုံးအတွက် မက်လုံးများဖန်တီးပေးခြင်းအားဖြင့် လျှင်မြန်သောစီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို အထောက်အပံ့ဖြစ်စေသောနည်းလမ်းအဖြစ် ရှုမြင်ကြပါသည်။⁶ အခြားသူများကတော့ SEZ များ၏စီးပွားရေးအရအောင်မြင်မှုသည် အကောင်းအဆိုးရောထွေးနေသည်ဟုသုံးသပ်ပါသည်။⁷ ယိုယွင်းနေသော အများပြည်သူဆိုင်ရာအခြေခံ အဆောက် အအုံမှီခွဲထွက်၍ နေရာတစ်နေရာဖန်တီးရန်အတွက်တည်ထောင်သော⁸ SEZ များတွင် ပုံမှန်အားဖြင့် ကြီးမားသောအခြေခံအဆောက်အအုံဆိုင်ရာရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများပါဝင်ပြီး ယေဘုယျအားဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်အပေါ် သက်ရောက်မှုများအတွက် ကြီးမားသော အလားအလာရှိပါသည်။

ဤအစီရင်ခံစာကို ထုတ်ဝေသည့်အချိန်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၌ SEZ ဇုန်သုံးခုကို စီစဉ်ထားပြီး ဖြစ်သည်။⁹ လက်ရှိတွင်လည်ပတ်နေသော တစ်ခုတည်းသောဇုန်မှာ ရန်ကုန်မြို့အနီးတွင်ရှိသော သီလဝါအထူးစီးပွားရေးဇုန်ဖြစ်ပြီး အဆိုပါဇုန်တွင် ၂၀၁၆ ခုနှစ်အတွင်း စက်ရုံ ၁၂ ရုံ ဖွင့်လှစ်ခဲ့ပါသည်။¹⁰ လည်ပတ်မှုမရှိသေးသော အခြားဇုန်များသည် တနင်္သာတိုင်းဒေသကြီး၊ ထားဝယ်မြို့၏ အရှေ့တောင်ဘက်နှင့် ရခိုင်ပြည်နယ်အနောက်ဘက်ကျောက်ဖြူတွင်တည်ရှိပါသည်။ SEZ နှင့်ဆက်စပ်သော အခြေခံအဆောက်အအုံဆိုင်ရာအစီအမံများတွင် ထားဝယ်နှင့် ကျောက်ဖြူနှစ်နေရာလုံး၌ ရေနက်ဆိပ်ကမ်းများတည်ဆောက်ခြင်း ပါဝင်ပါသည်။ အဆိုပါလည်ပတ်မှုမရှိသေးသော နေရာနှစ်နေရာတွင် မြေသိမ်းယူခြင်းနှင့် လမ်းများနှင့်တာဝန်များစသည့်အခြေခံအဆောက်အအုံဆိုင်ရာ အရန်စီမံကိန်းများအပါအဝင် ပြင်ဆင်ရေးလုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်နေပြီဖြစ်ပါသည်။ ရင်းနှီးတည်ဆောက်သူများ၊ ငွေကြေးထောက်ပံ့သူများနှင့် ချုပ်ဆိုထားသော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုစာချုပ်များကို ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းဆဲဖြစ်ပြီး ထိုနေရာနှစ်နေရာတွင် ကြီးမားသော တည်ဆောက်ရေးလုပ်ငန်းများကို စတင်ခြင်း မရှိသေးပါ။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် SEZ များ တည်ထောင်ရသည့်တွန်းအားမှာ ၁၉၉၂ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၁ ခုနှစ်အထိ နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲအဖြစ် တာဝန်ယူခဲ့သော ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးသန်းရွှေကြောင့် ဖြစ်သည်ဟုယူဆရပါသည်။¹¹ နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီ၏ကြီးကြပ်မှုအောက်ရှိ စစ်အစိုးရသည် ၎င်း၏နောက်ဆုံးလပိုင်းများတွင် SEZ များတည်ထောင်ရန် ဥပဒေနှစ်ရပ်ကို ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပါသည်။¹² အဆိုပါဥပဒေများကို နောက်ပိုင်းတွင်၂၀၁၄ခုနှစ် SEZ ဥပဒေဖြင့် ပယ်ဖျက်ပြီး အစားထိုးပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပါသည်။¹³

3 Oxfam, "Responsible Investment in Kyauk Phyu: Lessons From Experiences of SEZ Developments," 2017.
 4 Connie Carter and Andrew Harding (eds), Special Economic Zones in Asian Market Economies, Routledge, 2011.
 5 Kongpob Areerat, "Locals Pay the Price as Junta Pushes for Songkhla SEZ," 31 October 2016, Prachatai.
 6 See: Amit K Khandelwal and Matthieu Teachout, "IGC Policy Note: Special Economic Zones for Myanmar," International Growth Centre, February 2016, pp. 23.
 7 See: Sean Turnell, "Legislative Foundations of Myanmar's Economic Reforms," in Melissa Crouch and Tim Lindsey (eds), "Law, Society and Transition in Myanmar," 2014, Hart Publishing Ltd, pp. 194-197. Oxfam, "Responsible Investment in Kyauk Phyu: lessons from experiences of SEZ developments," January 2017.
 8 Soe Lin Aung, "The Thick and Thin of the Zone," July 2016, LIMN Magazine.
 9 See: Ministry of Industry, "Industrial Policy" February 2016, Art. 48. Gazette of the Republic of the Union of Myanmar (24 June 2016). Plans for a fourth SEZ near Yangon were reported in late 2016 but at the time of writing had not been confirmed by the Union Government. The fourth potential SEZ is not examined in this report. This report looks at the three confirmed SEZs (at February 2017), in Dawei and Kyauk Phyu and Thilawa. Ye Mon and Myat Nyein Aye, "Yangon Region to get second SEZ," 14 December 2016, The Myanmar Times.
 10 Tin Yadanar Htun and Zay Yar Lin, "Thilawa Zone B to Start in November," 9 August 2016, The Myanmar Times.
 11 It is understood that Senior General Than Shwe was inspired by a visit to a SEZ in China. See: Shwe Gas Movement, "Drawing the Line: the Case Against China's Shwe Gas Project, for Better Extractive Industries in Burma", September 2013, pp. 10. For more on the history of SEZs in Myanmar, see: Charlie Thame, "SEZs and Value Extraction from the Mekong: a case study of the control and exploitation of land and labour in Cambodia and Myanmar's special economic zones' Bangkok: Focus on the Global South [Internal Draft]," December 2016, pp. 30.
 12 2011 Dawei SEZ Law, 2011 Myanmar SEZ Law.
 13 2014 SEZ Law, Art. 91. The SEZ Law was reportedly developed with Japanese support. See: Dr. Naruemon Thabchumpon, Dr. Carl Middleton and Mr. Zaw Aung, "Development, Democracy, and Human Security in Myanmar: A Case Study of the Dawei Special Economic Zone", July 2012, pp. 13. An attempt by the ICJ to discuss the 2014 SEZ Law with a Japanese law firm, understood to have supported its drafting, was unsuccessful.

အဆိုပါ ၂၀၁၄ခုနှစ် SEZ ဥပဒေအား ၂၀၁၁ခုနှစ်မှ ၂၀၁၆ခုနှစ်အထိပြည်ထောင်စုကြံ့ခိုင်ရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီအုပ်ချုပ်သော စစ်တပ်ကြီးစိုးသည့်အစိုးရကို ဦးဆောင်ခဲ့သည့် သမ္မတဦးသိန်းစိန်က ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပါသည်။မြန်မာနိုင်ငံရှိ SEZ များကို အဆိုပါ SEZ ဥပဒေအရ တည်ထောင်ထားပါသည်။

၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခံရပြီး ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင်စတင်အာဏာရလာသော အမျိုးသား ဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် (NLD) ဦးဆောင်သည့် လက်ရှိအစိုးရက SEZ များကို ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ရန် ၎င်းတို့၏ကတိကဝတ်ကို ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။¹⁴ ၂၀၁၆ ခုနှစ်နှောင်းပိုင်းတွင် ဝန်ကြီးဌာနပေါင်းစုံပါဝင်သော ဗဟိုအဖွဲ့အပါအဝင် SEZ များအတွက် အုပ်ချုပ်မှု အဖွဲ့များကို ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းခဲ့ပါသည်။¹⁵ စီးပွားရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနသည် SEZ များအတွက် အဓိက ကျသော ဝန်ကြီးဌာနဖြစ်ပါသည်။¹⁶ အဆိုပါဝန်ကြီးဌာနသည် SEZ အုပ်ချုပ်ရေးအတွက် ဌာနဆိုင်ရာဖွဲ့အစည်းတည်ဆောက်မှု များ တိုးတက်အောင်ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် အရှေ့ဘက်နယ်စပ်များတွင် နောက်ထပ် SEZ နှစ်ခုအပေါ် ဖြစ်မြောက်နိုင်စွမ်းလေ့လာ ခြင်းများအတွက် ပြင်ပအကြံဉာဏ်များရယူခဲ့ကြောင်း နားလည်ထားကြပါသည်။¹⁷ ၂၀၁၆ ခုနှစ်နှောင်းပိုင်းတွင် ရန်ကုန်တိုင်းဒေသ ကြီး၌ စတုတ္ထမြောက် SEZအစီအစဉ်များနှင့်ပတ်သက်ပြီး အတည်ပြု၍ မရသောသတင်းများ ထွက်ပေါ်လာခဲ့ပါသည်။¹⁸

၁.၃။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေနှင့်အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်များ

မြန်မာနိုင်ငံ၏ဥပဒေစနစ်သည် ကိုလိုနီခေတ်အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် အကျယ်တဝင့်ကျင့်သုံးခဲ့သောဗြိတိသျှ အင်္ဂလိပ် ရိုးရာဥပဒေမှ ဆင်းသက်လာပါသည်။ လက်တွေ့တွင် ရေးမှတ်ထားသော တရားရုံးဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့် ဖြတ်ထုံးများအပေါ် မှီခိုခြင်းခြင်းကဲ့သို့ သော အင်္ဂလိပ်ရိုးရာဥပဒေ၏ ပုံမှန်အစိတ်အပိုင်းများသည် ၁၉၆၂ ခုနှစ် စစ်တပ်အာဏာသိမ်းပြီးနောက် အကျိုးသက်ရောက်မှုမရှိ သလောက်ဖြစ်သွားခဲ့ပါသည်။¹⁹ ၁၉၆၂ ခုနှစ်မှစပြီး အာဏာဆက်ခံလာခဲ့သော စစ်အစိုးရအုပ်ချုပ်မှုသည် တရားစီရင်ရေးနှင့် ဥပဒေရေးဆွဲရာပညာရပ်အား ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိနှင့် စနစ်တကျ ယိုယွင်းနိမ့်ကျစေခဲ့ပါသည်။²⁰

အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့နှင့်တပ်မတော်သည် နိုင်ငံရေးအရ အကဲဆတ်သော ရာဇဝတ်မှုများတွင် မကြာခဏဝင်ရောက်စွက်ဖက်၍ တရားစီရင်ရေးအပေါ် မလျော်ကြာ လွှမ်းမိုးမှုများ ဆက်လက်ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။²¹ ရှေ့နေများသည် လွတ်လပ်မှုမရှိဘဲ ဆယ်စုနှစ် ပေါင်းများစွာ နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေး အရာရှိများ၏ ကန့်သတ်မှုများ၊ နှောင့်ယှက်မှုနှင့် စောင့်ကြည့်ခြင်းကို ဆက်လက်ခံစားခဲ့ရသည်။²² ပြည်ထောင်စုရှေ့နေချုပ်ရုံးသည် နိုင်ငံတော်အရာရှိများက ကျူးလွန်သော အကျင့်ပျက်ခြစားမှုနှင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ စသည့် အဓိကပြဿနာများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် မန္တမရှိ၊ သို့မဟုတ် မဆောင်ရွက်နိုင်ဖြစ်နေခဲ့ကြပြီး လူ့အခွင့်အရေး အကာ အကွယ်ပေးသူများနှင့် နိုင်ငံရေးအတိုက်အခံများအပေါ် အခြေအမြစ်မရှိ တရားစွဲဆိုခြင်းများသာ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေပါသည်။²³ ပြည်သူလူထုကလည်း ဥပဒေစနစ်အပေါ်ယုံကြည်မှု အလွန်နိမ့်ပါသည်။²⁴ နိုင်ငံ၏ဒေသများစွာတွင် ဥပဒေနှင့်အုပ်ချုပ်ရေးစနစ် များကို နိုင်ငံတွင်းကွဲပြားသော တိုင်းရင်းသားအုပ်စုများမှ ပေါ်ထွက်လာသည့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များက စီမံအုပ်ချုပ်ပြီး ထို လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အတော်များတွင် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးဖွဲ့စည်းပုံများရှိပါသည်။²⁵

၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် အာဏာများကို ခွဲဝေပိုင်းခြားသတ်မှတ်ရန်နှင့် အစိုးရဖွဲ့စည်းပုံအား ပြည်ထောင်စု၊ ပြည်နယ်၊ သို့မဟုတ် တိုင်းဒေသကြီး၊ ခရိုင်၊ မြို့နယ်နှင့် ရပ်ကွက်၊ သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုစသဖြင့် အလွှာအဆင့်ဆင့်ဖြင့် ဖွဲ့စည်း

14 Global New Light of Myanmar, "State Counsellor meets with Central Body for Myanmar Special Economic Zone," 16 November 2016.
15 President's Office, "Establishment of SEZ Central Body and Central Working Body," 12 August 2016, Notification 59/2016. Myanmar SEZ Central Body, "Establishment of the Kyauk Phyu SEZ Management Committee," 12 October 2016, Notification 1/2016.
16 In 2016 the focal ministry for SEZs transferred from the Ministry of National Planning and Economic Development to the Ministry of Commerce.
17 ICJ communications, sources, Yangon, October 2016. It is understood that feasibility studies are being considered for the eastern border towns of Muse and Myawaddy. Note feasibility studies were conducted in 2006 for SEZs in Hpaan and Mawlamyine (Union Gazette, vol. 67, no. 27, 24 June 2016).
18 Ye Mon and Myat Nyein Aye, "Yangon to get second SEZ," 14 December 2016, The Myanmar Times.
19 ICJ, "Right to Counsel: the Independence of Lawyers in Myanmar," 2013, pp. 4. See discussion of the common law in Myanmar, in: ICJ, "Handbook on Habeas Corpus in Myanmar," 2016, pp. 23.
20 ICJ, "Myanmar: attacks on justice," 2000. Makhdoom Ali Khan, "The Burmese Way: to Where? Report of a Mission to Burma," ICJ, 1991.
21 ICJ, "Right to Counsel: the Independence of Lawyers in Myanmar," 2013.
22 ICJ, "Right to Counsel: the Independence of Lawyers in Myanmar," 2013.
23 See: ICJ, "Handbook on Habeas Corpus in Myanmar," 2016. Human Rights Watch, "They Can Arrest You at Any Time: the Criminalization of Peaceful Expression in Burma," 2016, Human Rights Watch. Human Rights Council, Report of the Special Rapporteur on the Situation of Human Rights in Myanmar, Tomás Ojea Quintana, UN Doc: A/HRC/25/64, para. 4.
24 Lisa Denney, William Bennett and Khin Thet San, "Making Big Cases Small, Making Small Cases Disappear," My Justice, 2016.
25 Many of these Ethnic Armed Organisations have been in engaged in armed conflict with the Government of Myanmar, on and off, for decades. Many EAOs have administrative structures running parallel to their military wing, and these structures are generally preferred by communities as sites for accessing services and seeking access to remedy. See: Brian Cartan and Kim Jolliffe, "Ethnic Armed Actors and Justice Provision in Myanmar," The Asia Foundation, October 2016.

ရန်သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။²⁶ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြည်သူအများစုသည် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန (GAD) လက်အောက်ရှိ ရပ်ကွက်/ကျေးရွာအုပ်စု၊ သို့မဟုတ် မြို့နယ်ရုံးများမှတစ်ဆင့် နိုင်ငံတော်အစိုးရနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံပါသည်။

GAD ကို ဒေသန္တရအုပ်ချုပ်ရေးအတွက် တည်ထောင်ထားပြီး ပြည်နယ်နှင့်တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရများအတွက် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုများစွာကို ဆောင်ရွက်ပေးသည့်အပြင် ခရိုင်နှင့်မြို့နယ်များအတွက် စီမံအုပ်ချုပ်ရေးလုပ်ငန်းများလည်း ဆောင်ရွက်ပေးပါသည်။²⁷ GAD သည် ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနလက်အောက်ရှိ ဦးစီးဌာနလေးခုထဲမှ တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။²⁸ နယ်စပ်ရေးရာဝန်ကြီး၊ ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးနှင့်တကွ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးကို အခြေခံဥပဒေအရ မြန်မာစစ်တပ်တပ်မတော်က ခန့်အပ်ပါသည်။ ကြီးကြပ်အုပ်ချုပ်မှုနှင့် အမိန့်ပေးမှုသတ်မှတ်ချက်များအရ အဆိုပါဝန်ကြီးဌာနများကို တပ်မတော်၏ ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်က တိုက်ရိုက်ကွပ်ကဲပါသည်။

၂၀၁၁ ခုနှစ်မှစ၍ နိုင်ငံရေးပြောင်းလဲမှုများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ကတည်းက မြေယာဥပဒေများ၊ အလုပ်သမားဥပဒေများ၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာဥပဒေများနှင့် SEZ ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းခြင်းအပါအဝင် သိသာထင်ရှားသော ဥပဒေပြုရေးလုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ခဲ့ကြပါသည်။²⁹ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် NLD ဦးဆောင်သောအစိုးရ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခံရပြီး ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် နှစ်ပေါင်းငါးဆယ်အတွင်း ဒီမိုကရေစီစနစ်ဖြင့် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခံရပြီး အာဏာရလာသောပထမဦးဆုံး အစိုးရဖြစ်လာခဲ့ပါသည်။³⁰ NLD ၏ ရွေးကောက်ပွဲကြေညာချက်တွင် ငြိမ်းချမ်းရေး၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် ကျေးလက်ဒေသလူနေမှုဘဝများကို အကာအကွယ်ပေးခြင်းနှင့် မြှင့်တင်ခြင်းများပါဝင်ပါသည်။³¹ အရေးကြီးသောဝန်ကြီးဌာနများကို ဆက်လက်ထိန်းချုပ်ထားသော တပ်မတော်နှင့်ယှဉ်တွဲနေရာယူ၍ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရခြင်းသည် NLD ၏ အဓိကစိန်ခေါ်မှုတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။³²

၁.၄၊ သုတေသနလေ့လာမှုတွင် အသုံးပြုသောနည်းလမ်း

၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဧပြီလမှ ဒီဇင်ဘာလအထိကာလအတွင်း နေပြည်တော်၊ သီလဝါ၊ စစ်တွေနှင့်ရန်ကုန်တို့တွင် လူပေါင်း ၇၁ ယောက်နှင့် ကျောက်ဖြူတွင် ၅၅ ယောက် [စုစုပေါင်းအမျိုးသမီးဦးရေ ၄၉ ဦးနှင့် အမျိုးသားဦးရေ ၇၇ဦး]တို့ကို တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါတွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းတွင် အမျိုးသမီးများနှင့် ရွှေ့ပြောင်းခြင်းခံရသည့် မူစလင်များအပါအဝင် ကျောက်ဖြူတွင် နေထိုင်သူများ၊ ရှေ့နေများ၊ အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းမှ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်သူများ၊ ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များ၊ လွှတ်တော်အမတ်များ၊ ကျေးရွာအုပ်စု၊ မြို့နယ်၊ ခရိုင်၊ ပြည်နယ်နှင့်ပြည်ထောင်စုအဆင့်အစိုးရဝန်ထမ်းများနှင့် အကြီးတန်းအစိုးရအရာရှိများ၊ စီးပွားရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ယခင်ကျောက်ဖြူ SEZ စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီနှင့် လက်ရှိကျောက်ဖြူ SEZ စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီအပါအဝင် SEZ အကြီးတန်းအရာရှိများ၊ မြန်မာနိုင်ငံ၏ SEZ များတွင် လက်ရှိနှင့် အလားအလာရှိသော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ၊ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ၊ ပညာရှင်အင်အားစုများ၊ သုတေသနပညာရှင်များနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းများ ပါဝင်ပါသည်။ ထိုအချိန်ကာလအတွင်း ကျောက်ဖြူ၌ ICJ က ကျင်းပသော အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများသို့ နောက်ထပ်စုစုပေါင်း ၈၆ ယောက် တက်ရောက်ခဲ့ကြပြီး ဤအစီရင်ခံစာပြုစုရာတွင် အဆိုပါအလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲ၌ ဆွေးနွေးခဲ့သောအကြောင်းအရာများကိုလည်း အသုံးပြုထားပါသည်။

ဥပဒေနှင့် နောက်ခံအကြောင်းအရာဆိုင်ရာသုတေသနကို များသောအားဖြင့် မြန်မာဘာသာနှင့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာတို့ဖြင့် ထုတ်ဝေထားသော နိုင်ငံတော်နှင့် နိုင်ငံတကာဥပဒေရေးရာစာတမ်းများ၊ အစီရင်ခံစာများ၊ စာအုပ်များနှင့် သတင်းများအပေါ် အခြေခံထားပါသည်။ ဤသုတေသနပြုရာတွင် အစိုးရဌာနတွင်းစာရွက်စာတမ်းများစွာကိုလည်းရယူအသုံးပြုထားပြီး ၎င်းတို့မှအဓိကတွေ့ရှိချက်များ အထူးသဖြင့် ကျောက်ဖြူ SEZ အပေါ် အသေးစိတ်လေ့လာမှုနှင့်ပတ်သက်သည့် တွေ့ရှိချက်များကို ရရှိထားပါသည်။

26 A village tract may consist of anywhere from one to around ten villages.

27 See: Kyi Pyar Chit Saw and Matthew Arnold, "Administering the State in Myanmar: An Overview of the General Administration Department," October 2014, Myanmar Development Resource Centre and The Asia Foundation, Discussion Paper No. 6.

28 See also: Phyoo Thiha Cho, "All levels of Government Administration are under authority of the Military Chief," 1 February 2016, Myanmar Now.

29 For a discussion of the role of parliament during the USDP-Government, see: Thomas Kean, "Myanmar's Parliament: From Scorn to Significance," in Cheeseman, Farrelly & Wilson (eds), Debating Democratization in Myanmar, Institute of Southeast Asian Studies, Singapore, 2014.

30 See: ICJ, "Implementable Action Plans to the New Parliament and Government," May 2016.

31 National League for Democracy, "2015 Election Manifesto," 2015.

32 International Crisis Group, "Myanmar's New Government: Finding Its Feet?," 29 July 2016, pp. 7.

၂။ နိုင်ငံတကာဥပဒေနှင့် စံနှုန်းများ

နိုင်ငံများအားလုံးကဲ့သို့ပင် မြန်မာနိုင်ငံသည် လူ့အခွင့်အရေးများကိုလေးစားရန်၊ ကာကွယ်ရန်နှင့် ဖြည့်ဆည်းပေးရန် တာဝန်ရှိပါသည်။³³ မြန်မာနိုင်ငံသည် နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်များစွာကို လက်မှတ်ရေးထိုးထားပြီး ၎င်းတို့မှာ အမျိုးသမီးများအပေါ်ခွဲခြားဆက်ဆံမှုအားလုံးပပျောက်ရေးဆိုင်ရာသဘောတူစာချုပ် (Convention on the Elimination of all forms of Discrimination Against Women)၊ ကလေးသူငယ်များ၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (Convention on the Rights of the Child)၊ ကလေးသူငယ်များ၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်၏ နောက်ဆက်တွဲဖြစ်သော ကလေးသူငယ်များအား ရောင်းချခြင်း၊ ကလေးသူငယ် ပြည့်တန်ဆာလုပ်ငန်းနှင့် ကလေးသူငယ်များအား အသုံးပြုထားသော ညစ်ညမ်းစာပေ၊ ရုပ်ရှင်ဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the sale of children child prostitution and child pornography) နှင့် မသန်စွမ်းသူများ၏အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာသဘောတူစာချုပ် (Convention on the Rights of Persons with Disabilities)တို့ ဖြစ်ကြပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာသဘောတူစာချုပ် (ICESCR)နှင့် ကလေးသူငယ်များ၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်၏ နောက်ဆက်တွဲဖြစ်သော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများတွင် ကလေးသူငယ်များပါဝင်မှုဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (Optional Protocol to the Convention on the rights of the Child on the involvement of children in armed conflict) တို့ကို ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပါသည်။

အခြားနိုင်ငံများနှင့်ယှဉ်လျှင် မြန်မာနိုင်ငံသည် လူ့အခွင့်အရေးသဘောတူစာချုပ်များကို လိုက်နာမှုအားနည်းနေသော်လည်း သဘောတူစာချုပ်များတွင် ပြဌာန်းထားသော အခွင့်အရေးများစွာတို့သည် အထွေထွေ နိုင်ငံတကာဥပဒေနှင့်လေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာဥပဒေများဖြစ်နေကြသဖြင့် ထိုအခွင့်အရေးများသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင်လည်း လိုက်နာကျင့်သုံးရန် အကျိုးဝင်ပါသည်။³⁴ နိုင်ငံတကာဥပဒေတွင် ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများကြောင့် ထိခိုက်သောပြည်သူများအနေဖြင့် အချက်အလက်များကို အချိန်နှင့်တပြေးညီ ပွင့်လင်းမြင်သာစွာသိရှိရန်၊ အဓိပ္ပာယ်ရှိသော တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှုများတွင်ပါဝင်ရန် အခွင့်အလမ်းများရရှိရန်နှင့် စီမံကိန်းဆောင်ရွက်မှုများ၊ ထိခိုက်သောပြည်သူများနှင့်သက်ဆိုင်သော အပြောင်းအလဲများနှင့်ပတ်သက်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်ပြုလုပ်ခြင်းများတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရန် အခွင့်အရေးများကိုလည်း အသိအမှတ်ပြုထားပါသည်။

SEZ များ တည်ထောင်ရာတွင် နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ဥပဒေမှဆင်းသက်လာသော နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများစွာ လိုက်နာရပါသည်။ အာရှဖွံ့ဖြိုးရေးဘဏ်(Asian Development Bank)၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဘဏ္ဍာရေးကော်ပိုရေးရှင်း(International Finance Corporation)နှင့် ကမ္ဘာ့ဘဏ်(World Bank)တို့၏ ဘေးကင်းလုံခြုံရေးဆိုင်ရာမူဝါဒများတွင်လည်း အများလက်ခံထားသော စံနှုန်းများကို သတ်မှတ်ထားပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်းဥပဒေများအရ SEZ များ တည်ထောင်ရာတွင် အဆိုပါဘေးကင်းလုံခြုံရေးဆိုင်ရာ မူဝါဒများကို လိုက်နာရန်လိုအပ်ပါသည်။³⁵

ပြည်တွင်းဥပဒေများနှင့်တကွ နိုင်ငံတော်၏ နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာဥပဒေအရ လိုက်နာဆောင်ရွက်ရမည့် တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့် ပြည်တွင်းဥပဒေတွင် အသိအမှတ်ပြုထားသော ဘေးကင်းလုံခြုံရေးဆိုင်ရာမူဝါဒများသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ SEZ များအတွက် ဥပဒေမူဘောင်၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသဖြစ်ပါသည်။

33 See, for example: the Committee on Economic, Social and Cultural Rights (CESCR), Report on the Twentieth and Twenty-first Sessions, U.N. ESCOR, Comm. on ESCR, 20–21st Sess., 236, 276, U.N. Doc. E/2000/22, E/C.12/1999/11 (2000); General Comment No. 12: The Right to Adequate Food, U.N. ESCOR, Comm. on ECSR, 20th Sess., 14–20, U.N. Doc. E/C.12/1999/5 (1999); General Comment No. 13: The Right to Education, U.N. ESCOR, Comm. on ECSR, 21st Sess., 46–48 U.N. Doc. E/C.12/199/10 (1999); Maastricht Principles on Extraterritorial Obligations of States in the Area of Economic, Social and Cultural Rights (Maastricht Principles) adopted by Maastricht University and the International Commission of Jurists on 28 September 2011, principle 3.

34 Myanmar is not yet a party to the following principal human rights treaties: the International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR); the First Optional Protocol to the ICCPR (on a communication procedure); the Second Optional Protocol to the ICCPR aiming for the abolition of the death penalty; the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination; the Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman and Degrading Treatment; The Optional Protocol to the Convention Against Torture; the International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance; the International Convention on the Rights of all Migrant Workers and Members of their Families; the Optional Protocol to the CEDAW (on a communication procedure), the Optional Protocol to the CRPD (on a communication Procedure); the third Optional Protocol to the CRC (on a Communication Procedure) and Additional Protocols to other human rights conventions.

35 2015 Environmental Impact Assessment Procedure, Art. 7.

၂.၁။ လူ့အခွင့်အရေးများကို လေးစားရန်၊ ကာကွယ်ရန်နှင့် ဖြည့်ဆည်းပေးရန် နိုင်ငံတော်၏တာဝန်

၂.၁.၁။ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာသဘောတူစာချုပ်များ

မြန်မာနိုင်ငံ၏နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာတာဝန်ဝတ္တရားများသည်ကုလသမဂ္ဂပဋိညာဉ်စာချုပ်၊ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာသဘောတူစာချုပ်များနှင့် အထွေထွေနိုင်ငံတကာဥပဒေများနှင့် နိုင်ငံတကာ ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေများ ကိုအခြေခံ၍ ဖြစ်လာပါသည်။ ကုလသမဂ္ဂအစိုးရပေါင်းစုံပါဝင်သောအဖွဲ့များ၏ ကြေညာစာတမ်းများနှင့် ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များ၏အရင်းအမြစ်များအပြင် သဘောတူစာချုပ်များ၏ ခိုင်မာသောမှတ်ချက်ပြုချက်နှင့်တရားရုံးများ၏ဆုံးဖြတ်ချက်များသည် အဆိုပါဥပဒေဆိုင်ရာတာဝန်ဝတ္တရားများကို ရှင်းလင်းတိကျစွာ နားလည်စေရန်ပံ့ပိုးပါသည်။

ကမ္ဘာ့လူ့အခွင့်ရေးကြေညာစာတမ်းနှင့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အဓိကသဘောတူစာချုပ်များ အထူးသဖြင့် နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာသဘောတူစာချုပ် (International Covenant on Civil and Political Rights)နှင့် စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့်ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာသဘောတူစာချုပ် (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights) များတွင် သတ်မှတ်ထားသောအခွင့်အရေးများသည် တစ်ကမ္ဘာလုံးအတွက်ဖြစ်ပြီး မည်သည့်လူမျိုး နိုင်ငံသား ဖြစ်စေ လူသားအားလုံး ခံစားရရှိရန်ဖြစ်ပါသည်။ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ စာချုပ်များသည် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအနေဖြင့် စာချုပ်ပါအခွင့်အရေးများကို အာမခံပေးရန်နှင့် ကာကွယ်မှုပေးနိုင်ရန် တာဝန်ဝတ္တရားများ ပေးအပ်ထားပါသည်။

ယေး - မြန်မာနိုင်ငံက လက်မှတ်ရေးထိုးထားသော၊ သို့မဟုတ် အတည်ပြုထားသော၊ သို့မဟုတ် အဖွဲ့ဝင်ထားသော လူ့အခွင့်အရေး သဘောတူစာချုပ်များနှင့်အလုပ်သမားရေးရာသဘောတူစာချုပ်များ

သဘောတူစာချုပ်	ချမှတ်ခြင်း	အာဏာသက်ဝင်	အတည်ပြု၊ သို့မဟုတ် သဘောတူ
လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်ခြင်း ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ ကာကွယ်တားဆီးရေးနှင့် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ရေး သဘောတူစာချုပ် (Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide)	၉ ဒီဇင်ဘာ ၁၉၄၈	၁၂ ဇန်နဝါရီ ၁၉၅၁	၁၄ မတ် ၁၉၅၆
စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့်ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ သဘောတူစာချုပ် (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights) (ICESCR)	၁၆ ဒီဇင်ဘာ ၁၉၆၆	၃ ဇန်နဝါရီ ၁၉၇၆	လက်မှတ်ထိုးပြီး၊ အတည်မပြုရသေး၁၆ ဇူလိုင် ၂၀၁၅
အမျိုးသမီးများအပေါ်ခွဲခြား ဆက်ဆံမှုအားလုံး ပပျောက်ရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women) (CEDAW)	၁၈ ဒီဇင်ဘာ ၁၉၇၉	၃ စက်တင်ဘာ ၁၉၈၁	၂၂ ဇူလိုင် ၁၉၉၇
ကလေးသူငယ်များ၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (Convention on the Rights of the Child) (CRC)	၂၀ နိုဝင်ဘာ ၁၉၈၉	၂ စက်တင်ဘာ ၁၉၉၀	၁၅ ဇူလိုင် ၁၉၉၁
ကလေးသူငယ်များ၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်၏ နောက်ဆက်တွဲဖြစ်သော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများတွင် ကလေးသူငယ်များ ပါဝင်မှုဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the involvement of children in armed conflict)	၂၅ မေ ၂၀၀၀	၁၂ ဖေဖော်ဝါရီ ၂၀၀၂	၂၈ စက်တင်ဘာ ၂၀၁၅

ကလေးသူငယ်များ၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်၏ နောက်ဆက်တွဲဖြစ်သော ကလေးသူငယ်များအား ရောင်းချခြင်း၊ ကလေးသူငယ် ပြည့်တန်ဆာလုပ်ငန်းနှင့် ကလေးသူငယ်များ အသုံးပြုထားသော ညစ်ညမ်းစာပေ၊ ရုပ်ရှင်ဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the sale of children child prostitution and child pornography)	၂၅ မေ ၂၀၀၀	၁၈ ဇန်နဝါရီ ၂၀၀၂	၁၆ ဇန်နဝါရီ ၂၀၁၂
မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (Convention on the Rights of Persons with Disabilities) (CRPD)	၁၂ ဒီဇင်ဘာ ၂၀၀၆	၃ မေ ၂၀၀၈	၇ ဒီဇင်ဘာ ၂၀၁၁
နိုင်ငံတကာအလုပ်သမားအဖွဲ့၏အမေ့လုပ်အားစိုင်းစေမှု ဆိုင်ရာသဘောတူစာချုပ် - နံပါတ် ၂၉ (International Labour Organization (ILO) Convention on Forced Labour (n°29))	၂၈ ဇွန် ၁၉၃၀	၁ မေ ၁၉၃၂	၄ မတ် ၁၉၅၅
နိုင်ငံတကာအလုပ်သမားအဖွဲ့၏ လွတ်လပ်စွာ အသင်းအဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းခွင့်နှင့် စည်းရုံး ဆောင်ရွက် ကျင်းပခွင့် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် - နံပါတ် ၈၇ (International Labour Organization (ILO) Convention on Freedom of Association and Protection of the Right to Organize (n°87))	၉ ဇူလိုင် ၁၉၄၈	၄ ဇူလိုင် ၁၉၅၀	၄ မတ် ၁၉၅၅
နိုင်ငံတကာအလုပ်သမားအဖွဲ့၏ အဆိုးရွားဆုံး ကလေးလုပ်သားများဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် - နံပါတ် ၁၈၂ (ILO Convention on Worst Forms of Child Labour (n°182))	၁၇ ဇွန် ၁၉၉၉	၁၉ နိုဝင်ဘာ ၂၀၀၀	၁၈ ဒီဇင်ဘာ ၂၀၁၃

၂.၁.၂။ ကာကွယ်ရန်၊ လေးစားရန်နှင့် ဖြည့်ဆည်းပေးရန်တာဝန်များ

လေးစားရန်တာဝန်အရ နိုင်ငံများ၊ သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ကိုယ်စားလှယ်များသည် အများပြည်သူအပေါ်လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ အသုံးပြုသည့်အခါ အခွင့်အရေးရှိသူများ၏ အခွင့်အရေးတစ်ရပ်အား ခံစားရရှိနိုင်ခြင်းကို နှောင့်ယှက်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ရမည်ဖြစ်ပြီး နိုင်ငံတော်သည် အဆိုပါအခွင့်အရေးများကို ချိုးဖောက်ရာရောက်စေသော လုပ်ရပ်များကို ရှောင်ကြဉ်ရပါမည်။³⁶ အခွင့်အရေးများ အားလုံးအတွက် အစိုးရများသည် ၎င်းတို့၏နယ်နိမိတ်အတွင်း အခွင့်အရေးများအားလုံးအတွက် အစိုးရများသည်၎င်းတို့၏ နယ်နိမိတ်အတွင်းတွင်ဖြစ်စေ၊ အနည်းငယ်ပို၍ကျဉ်းမြောင်းသောအတိုင်းအတာဖြင့် နယ်နိမိတ်ပြင်ပတွင်ဖြစ်စေ လူသားအားလုံး၏ အခွင့်အရေးများကို လေးစားရပါမည်။³⁷ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေများ၏အခြေခံမူမှာ အခွင့်အရေးများသည် နိုင်ငံသားဖြစ်ခြင်း အပေါ်မူမတည်ဘဲလူ့အခွင့်အရေးသဘောတူစာချုပ်များနှင့်အခြားစာတမ်းတွင်အခွင့်အရေးများအားအကာအကွယ်ပေးခြင်းသည် နိုင်ငံသားများအတွက်သာဖြစ်ရမည်ဟု တမင်ကန့်သတ်ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။³⁸ ကုလသမဂ္ဂပဋိညာဉ်စာချုပ်အရ နိုင်ငံများသည်

36 See, for example: SERAC and CESR v. Nigeria, African Commission on Human and Peoples' Rights, Communication No. 155/96, 13-27 October 2001, para. 61 and 62.

37 2011 Maastricht Principles, principle 19.

38 For instance, each of the ICCPR rights apply to all persons, with the limited exception on voting and the right to take place in public affairs, in Article 25 of the ICCPR. The human rights committee's general comment 15 on the position of aliens under the Covenant gives full detail, but starts with the statement "the general rule is that each one of the rights of the Covenant must be guaranteed without discrimination between citizens and aliens."

၈ | မြန်မာနိုင်ငံရှိ အထူးစီးပွားရေးဇုန်များ၊ လူ့အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးရမည့် နိုင်ငံတော်၏တာဝန်ဝတ္တရားများ

လူ့အခွင့်အရေးကို လေးစားရန် နိုင်ငံတကာနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့်အပါအဝင် လိုအပ်သောဌာနဆိုင်ရာ အစီအမံများကိုပြုလုပ်ရန် တာဝန်ရှိပါသည်။³⁹ ဤအစီအမံတွင် တရားမျှတရေးကိုစီမံဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ပြီး နိုင်ငံများ၊ သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ကိုယ်စားလှယ်များ၏ မည်သည့်မျိုးမောက်မှုအတွက်မဆို ထိရောက်သောကုစားမှုများနှင့် ပြန်လည်ပြင်ဆင်ပေးခြင်းရရှိအောင် သတ်မှတ်ပေးနိုင်သည့် ထိရောက်သောစနစ်တစ်ရပ် သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်း ပါဝင်ပါသည်။⁴⁰

ကာကွယ်ရန်တာဝန်အရ နိုင်ငံများ၊ သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ကိုယ်စားလှယ်များသည် လူသားအားလုံး၏ အခွင့်အရေးများ ရရှိနိုင်မှုအပေါ် ပြင်ပပုဂ္ဂိုလ်များကထိခိုက်ခြင်းမှ တားဆီးကာကွယ်ရန် တာဝန်ရှိပါသည်။ ကာကွယ်ရန်တာဝန်အရ နိုင်ငံများသည် တစ်ဦးချင်းလူပုဂ္ဂိုလ်များ၊ စီးပွားရေးအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အခြားအစိုးရမဟုတ်သော ဆောင်ရွက်သူများအပါအဝင် ပြင်ပပုဂ္ဂိုလ်များက အခွင့်အရေးရရှိနိုင်မှုအပေါ် နှောင့်ယှက်ခြင်းအားတားဆီးရန်၊ ရပ်တန့်ရန်နှင့် ထိုနှောင့်ယှက်ခြင်းအတွက် ပြန်လည်ပြင်ဆင်ပေးရန်၊ သို့မဟုတ် ပြစ်ဒဏ်ပေးရန် လိုအပ်သောအစီအမံများ ထားရှိရပါမည်။⁴¹ ပြည်သူများ၏ အခွင့်အရေးခံစားရရှိနိုင်မှုအပေါ် မည်သည့်နှောင့်ယှက်မှုကိုမဆို တားမြစ်ရန်အလို့ငှာ ထိန်းသိမ်းကြီးကြပ်ရန် နိုင်ငံများတွင်တာဝန်ရှိပါသည်။⁴² တရားမျှတမှုကို စီမံအုပ်ချုပ်ရန် ထိရောက်သောစနစ် ပြဋ္ဌာန်းသတ်မှတ်ခြင်းသည်လည်း အဆိုပါထိန်းသိမ်းကြီးကြပ်မှုစည်းမျဉ်းများကို အရေးယူဆောင်ရွက်ရန်နှင့် အခွင့်အရေးမျိုးမောက်မှုများ၊ မတရားပြုလုပ်မှုများ ဖြစ်ပေါ်သည့်အခါ ထိရောက်သောကုစားမှုများနှင့် ပြန်လည်ပြင်ဆင်ပေးခြင်း ရရှိနိုင်ရန်အတွက် အရေးကြီးပါသည်။⁴³ ကာကွယ်ရန်တာဝန်နှင့်ပတ်သက်သော အစီအမံများတွင်လူ့အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့် ညီညွတ်မှုမရှိသော ဥပဒေများအားပြုပြင်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် ပယ်ဖျက်ခြင်း၊⁴⁴ ပုဂ္ဂလိကအဖွဲ့အစည်းများ၏လုပ်ရပ်ကို ထိန်းသိမ်းကြီးကြပ်ခြင်း၊ စစ်ဆေးခြင်းနှင့်စောင့်ကြည့်ခြင်း၊⁴⁵ ပြင်ပပုဂ္ဂိုလ်များက ကျူးလွန်သော ဖောက်ဖျက်မှုများနှင့် မတရားပြုလုပ်မှုများအတွက် အုပ်ချုပ်ရေးနှင့်တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အရေးယူဆောင်ရွက်မှုများပြုလုပ်ခြင်း၊⁴⁶ ထိခိုက်ခံရသောသူများအတွက် ထိရောက်သော ကုစားမှုရရှိစေခြင်း⁴⁷ နှင့် အခြားနိုင်ငံများ၊ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ၊ သို့မဟုတ် ကုမ္ပဏီများနှင့် စာချုပ်များချုပ်ဆိုသည့်အခါ လူ့အခွင့်အရေးနှင့်ပတ်သက်သည့် နိုင်ငံတကာဥပဒေဆိုင်ရာတာဝန်ဝတ္တရားများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်း⁴⁸ တို့ ပါဝင်ပါသည်။

ဖြည့်ဆည်းရန်တာဝန်အရ နိုင်ငံများသည် လူ့အခွင့်အရေးရရှိခံစားနိုင်ရန် ပံ့ပိုးပေးသော အပြုသဘောဆောင်သည့် လုပ်ဆောင်မှုများဆောင်ရွက်ပေးရန် တာဝန်ရှိပါသည်။ နိုင်ငံတော်သည် အခွင့်အရေးများကို တစ်စထက်တစ်စပိုမို၍ အပြည့်အဝအသိအမှတ်ပြုနိုင်ရန် ရည်ရွယ်ချက်ရှိပြီး အကောင်အထည်ပြုနိုင်သော ဦးတည်ချက်ရှိသည့် အဆင့်ဆင့်ဆောင်ရွက်မှုများပြုလုပ်ရပါမည်။⁴⁹ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့်ယဉ်ကျေးမှု (ESC) ဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများကို အပြည့်အဝအသိအမှတ်ပြုခြင်းအား တစ်ဆင့်ပြီးတစ်ဆင့် တဖြည်းဖြည်းအချိန်ယူဆောင်ရွက်နိုင်သော်လည်း နိုင်ငံများသည် အခွင့်အရေးတစ်ခုချင်းစီ၏ အနည်းဆုံးမဖြစ်မနေ

39 Article 55, 56 of the UN Charter "[A]ll Members pledge themselves to take joint and separate action in cooperation with the Organization for the achievement of the purposes set forth in Article 55," which includes "universal respect for, and observance of, human rights and fundamental freedoms for all without distinction as to race, sex, language, or religion," as well as "higher standards of living, full employment, and conditions of economic and social progress and development; solutions of international economic, social, health, and related problems, and international cultural and educational cooperation." Charter of the UN signed on 26 June 1945 in San Francisco, 59 Stat. 1031, T.S. No. 993, 3 Bevans 1153 (entered into force 24 October 1945).

40 ICJ "Adjudicating Economic, Social and Cultural Rights at National Level, A Practitioners Guide," 2014, pp. 58.

41 See: Principle 1 of the Guiding Principles on Business and Human Rights: Implementing the United Nations "Protect, Respect and Remedy" Framework, annexed to the Report of the Special Representative of the Secretary-General on the issue of human rights and transnational corporations and other business enterprises, UN Doc. A/HRC/17/31 (2011), adopted by the Human Rights Council in its resolution A/HRC/RES/17/4 (2011): "States must protect against human rights abuse within their territory and/or jurisdiction by third parties, including business enterprises. This requires taking appropriate steps to prevent, investigate, punish and redress such abuse through effective policies, legislation, regulations and adjudication." On State obligations related to abuses by business enterprises affecting children, see Committee on the Rights of the Child, General Comment No.16, UN Doc. CRC/C/GC/16 (2013).

42 2011 Maastricht Principles, principle 24.

43 ICJ, "Adjudicating Economic, Social and Cultural Rights at National Level, A Practitioners Guide," 2014, pp. 58. Also see, case: SERAC and CESR v. Nigeria, African Commission on Human and Peoples' Rights, Communication No. 155/96, 13-27 October 2001, para. 54. Cases of international courts and treaty bodies dealing with breaches of the obligation to respect also include Islamic Community in Bosnia and Herzegovina, Human Rights Chamber for Bosnia and Herzegovina, CH/96/29, 11 June 1999; Quaker Council for European Affairs v. Greece, European Committee of Social Rights, Complaint No. 8/2000, 27 April 2001.

44 1997 Maastricht Guidelines on Violations of Economic, Social and Cultural Rights (Maastricht Guidelines), Art. 15(b).

45 ICJ "Courts and the Legal Enforcement of Economic, Social and Cultural Rights: Comparative experiences of justiciability," 2008, pp. 45.

46 ICJ, "Courts and the Legal Enforcement of Economic, Social and Cultural Rights: Comparative experiences of justiciability," 2008. See also: Maastricht Guidelines, Art. 15(d).

47 Guiding Principles on Business and Human Rights: Implementing the framework "Protect, Respect and Remedy" UN Doc. United Nations A / HRC / 17/31 (2011), Principle 25 and comment on that principle. Note from the ICJ (2008) Courts & Legal Enforcement paper, that: the Council of the United Nations human rights subscribed to these principles in its resolution 17/4, Doc. United Nations A / HRC / RES / 17/4 (2011).

48 Maastricht Guidelines, Art. 15(j).

49 CESCR General Comment 3, para. 2. The principle of progressive realization is based upon the recognition that, due to resource and capacity constraints, not . Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR), Principles and Guidelines for a Human Rights Approach to Poverty Reduction Strategies (2006), para. 49. See also: CESCR, General Comment 3, para. 9. Importantly, this principle is only applicable to ESC rights, and even then it is not applicable to core minimum levels of each right, nor is duty to respect ESC rights subject to progressive realization.

လိုအပ်သောအဆင့်အထိ ချက်ချင်းလက်ငင်း ဖြည့်ဆည်းပေးရန်တာဝန်ရှိပြီး ထိုသို့အသိအမှတ်ပြုဖြည့်ဆည်းရာတွင် နောက်ပြန် လှည့်သောအစီအစဉ်များ မပြုလုပ်ရပါ။ ဤဦးတည်ချက်ကိုရောက်ရှိနိုင်သော ဆောင်ရွက်မှုများတွင် ဥပဒေပြုရေးဆိုင်ရာ၊ အုပ်ချုပ် ရေးဆိုင်ရာ၊ အသုံးစရိတ်ဆိုင်ရာ၊ တရားရေးဆိုင်ရာနှင့် အခြားသောအစီအမံများ ပါဝင်ပါသည်။⁵⁰ အရင်းအမြစ်များနှင့်ပတ်သက်ပြီး အကန့်အသတ်များရှိနေခြင်းသည် နိုင်ငံများအပေါ် အကျပ်အတည်းများ ဖြစ်စေနိုင်ကြောင်း သိရှိနားလည်သဖြင့်⁵¹ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကော်မတီ (ESCR Committee)သည် အဆိုပါအခွင့်အရေးများကို ရရှိအောင် ဆောင်ရွက်ရာတွင် နိုင်ငံတကာမှ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု၏အရေးပါမှုကို အလေးအနက်ထားပါသည်။⁵² သို့သော်လည်း နိုင်ငံတကာ အကူအညီများမရှိခြင်းသည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံတွင် လူ့အခွင့်အရေးကို အပြည့်အဝအသိအမှတ်ပြုခြင်းအား တိုးတက်အောင်ဆောင် ရွက်မှုများ ရပ်တန့်နေခြင်း၊ သို့မဟုတ် နှောင့်နှေးနေခြင်း၏ အကြောင်းပြချက်တစ်ရပ်အဖြစ် အဓိပ္ပာယ်မကောက်ယူသင့်ပါ။⁵³

နိုင်ငံများသည် ကျူးလွန်သူများကိုတာဝန်ခံစေရန် ၎င်းတို့၏လုပ်ရပ်အပေါ်လွတ်လပ်ပြီး ထိရောက်သောစုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများ ချက်ချင်းပြုလုပ်မှု မရှိခြင်းဖြင့် အကာအကွယ်ပေးရန် ပျက်ကွက်ခြင်း အပါအဝင် လုံလောက်သော ဆောင်ရွက်မှုအဆင့်ဆင့်ကို ဆောင်ရွက်ရန်ပျက်ကွက်ပါက ဖြည့်ဆည်းရန်တာဝန်ကို ချိုးဖောက်ရာရောက်ပါသည်။ အခွင့်အရေးများနှင့်ညီညွတ်မှုမရှိသော ဥပဒေ၊ သို့မဟုတ် အခွင့်အရေးများကို အကာအကွယ်ပေးသော ဥပဒေမရှိခြင်းသည် လူ့အခွင့်အရေးများကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ခြင်း မရှိခြင်း၏ အကြောင်းပြချက်မဟုတ်ပါ။ ဖြည့်ဆည်းရန်တာဝန်ဝတ္တရားများသည် အခြားသောအရာများအပြင် နိုင်ငံတော်မှ ဆောင် ရွက်ပေးသောဝန်ဆောင်မှုများ အဆင့်အတန်းမမီခြင်း၊ နိုင်ငံတော်၏အရင်းအမြစ်များကို လုံလောက်စွာမခွဲဝေနိုင်ခြင်းနှင့် ဥပဒေ အရတာဝန်ဝတ္တရားများကို အကောင်အထည်မဖော်နိုင်ခြင်းများ မဖြစ်ပေါ်စေရန်ကာကွယ်တားဆီးပေးပါသည်။⁵⁴ ဖြည့်ဆည်းရန် တာဝန်သည် လူ့အခွင့်အရေးအားလုံးနှင့်သက်ဆိုင်ပြီး အထူးသဖြင့် စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းအတွက် အရေးကြီးပါသည်။⁵⁵

၂.၂။ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ

မြန်မာနိုင်ငံသည် စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများကို လေးစားရန်၊ ကာကွယ်ရန်နှင့် ဖြည့်ဆည်း ပေးရန် နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ တာဝန်ဝတ္တရားများရှိပါသည်။ နိုင်ငံတော်မှဥပဒေများနှင့် စီးပွားရေးစီမံကိန်းများကို အကောင် အထည်ဖော်ရာတွင် အဆိုပါတာဝန်ဝတ္တရားများကို လိုက်နာရမည်ဖြစ်ပါသည်။ မြေသိမ်းမှုနှင့်၊ သို့မဟုတ် အတင်းအဓမ္မ ပြန်လည် နေရာချထားခြင်းတို့ပါဝင်သော စီမံကိန်းများကိုတည်ဆောက်ရာနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် လုံလောက်သောလူနေမှု အဆင့်အတန်းရရှိနိုင်ခွင့်နှင့် နေရပ်မှအတင်းအဓမ္မ နှင်ထုတ်ခြင်းအား တားမြစ်ခြင်းသည် အထူးသဖြင့်အရေးကြီးပါသည်။

စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့်ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာသဘောတူစာချုပ် (International Covenant on Economic, So- cial and Cultural Rights) တွင် အလုပ်လုပ်ခွင့်နှင့်တရားမျှတပြီး နှစ်လုံဖွယ်ကောင်းသော အလုပ်ခွင်အခြေအနေရရှိနိုင်ခွင့်၊ ကျန်းမာရေး၊ အစားအသောက်၊ အဝတ်အစားနှင့် လုံလောက်သောနေထိုင်ရာရရှိနိုင်ခွင့်စသည့် စားဝတ်နေရေးဆိုင်ရာ အခွင့် အရေးများကို ကာကွယ်ပေးရန် သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းထားပြီး⁵⁶ နေရပ်မှ အတင်းအဓမ္မ နှင်ထုတ်ခြင်းအား တားမြစ်ခြင်းကို လုံလောက်

50 ICJ, "A Guide to International Business and Human Rights Standards for Myanmar," 2016.

51 CESCR General Comment 3, para. 1.

52 In accordance with Art. 55 and 56 of the UN Charter. The Committee on the Rights of the Child has also stated that when States ratify the Convention on the Rights of the Child, they take obligations not only to implement it within their jurisdiction, but also to contribute, through international cooperation, to global implementation. Committee on the Rights of the Child (CRC), General Comment No. 5, CRC/GC/2003/5 (2003), 5. Principle 28 of the Maastricht Principles also says "All States must take action, separately, and jointly through international co- operation, to fulfil human rights within their territories and extraterritorially."

53 ICJ, "Droits sociaux et régimes spéciaux d'exportation : Le cas du textile et de l'agriculture au Maroc," 2014, pp. 11.

54 Cases of international courts and treaty bodies dealing with breaches of the obligation to fulfil include: R.K.B. v. Turkey, Committee on the Elimination of Discrimination against Women, Communication No.28/2010, 24 February 2012; and International Association Autism-Eu- rope v. France, European Committee of Social Rights, Complaint No. 1/2002, 7 November 2003. Decisions of domestic courts dealing with breaches of the obligation to fulfill include inter alia The Government of the Republic of South Africa and others v. Irene Grootboom and others, Constitutional Court of South Africa, 2001 (1) SA 46 (CC), 4 October 2000; Oberti v. Board of Education of the Borough of Clem- enton School District, US Court of Appeals Third Circuit, 99 F.2d 1204 (3d Cir. 1993), 28 May 1993; Yated and others v. the Ministry of Education, Supreme Court of Israel, HCJ 2599/00, 14 August 2002; People's Union for Civil Liberties v. Union of India and others, Supreme Court of India, 2 May 2003; Asociación Ben- ghalensis y otros c. Ministerio de Salud y Acción Social – Estado Nacional s/amparo ley 16.688, Argentine Supreme Court, 1 June 2000; Soobramoney v. Minister of Health, KawZulu-Natal, South African Constitutional Court, 1998 (1) SA 765 (CC), 27 November 1997.

55 See: CESCR, in General Comment No. 12: The Right to Adequate Food, para. 15: "The obligation to fulfil (facilitate) means the State must pro-actively engage in activities intended to strengthen people's access to and utilization of resources and means to ensure their livelihood, including food security. Finally, whenever an individual or group is unable, for reasons beyond their control, to enjoy the right to adequate food by the means at their disposal, States have the obligation to fulfil (provide) that right directly."

56 ICESCR, Articles: 6(1); 12(1);

သောနေထိုင်ရာ ရရှိခွင့်၏တစ်စိတ်တစ်ဒေသအဖြစ် သတ်မှတ်ထားပါသည်။⁵⁷ မြန်မာနိုင်ငံသည် ICESCR ကို ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပါသည်။⁵⁸ ထိုသဘောတူစာချုပ်ကို အတည်မပြုရသေးသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံသည် ထိုသဘောတူညီချက်၏ ဦးတည်ချက်၊ ရည်ရွယ်ချက်နှင့်ဆန့်ကျင်သော လုပ်ရပ်များကို ရှောင်ကြဉ်ရန်တာဝန်ရှိပြီး အခြားသော အရာများအပြင် အနည်းဆုံးတော့ ထိုသဘောတူစာချုပ်၏ ယေဘုယျသတ်မှတ်ချက်များကို လေးစားသင့်ပါသည်။⁵⁹

ဥပဒေအသစ်များ၊ ဥပဒေပြင်ဆင်ချက်များ၊ နည်းဥပဒေများ၊ အုပ်ချုပ်ရေးစည်းမျဉ်းများနှင့် လက်တွေ့အစီအမံများသည် ICE-SCR ၏ ပြဌာန်းချက်များနှင့် ညီညွတ်ရပါမည်။ ထို့ပြင် ICESCR တွင်ပါသော အဓိကအခွင့်အရေးအများစုကို UDHR နှင့် ယေဘုယျနိုင်ငံတကာဥပဒေတွင်လည်း တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။⁶⁰ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအခွင့်အရေးများ (ESC rights) နှင့် လိုက်နာရမည့် တာဝန်ဝတ္တရားများကို မြန်မာနိုင်ငံက လက်မှတ်ရေးထိုးထားသော CRC အရ အထူးသဖြင့် ကလေးသူငယ်များနှင့်စပ်လျဉ်း၍ သတ်မှတ်ထားပါသည်။

ICESCR အရ ESC အခွင့်အရေးများ ရရှိနိုင်ခြင်းအဆင့်ကို ကျဆင်းစေသည့် နောက်ပြန်လှည့်သော မည်သည့်အစီအမံကိုမဆို ယေဘုယျအားဖြင့် တားမြစ်ထားပါသည်။⁶¹ ICESCR ၏ ကြီးကြပ်မှုအဖွဲ့ဖြစ်သော စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကော်မတီ (CESCR) သည် နောက်ပြန်လှည့်သောအစီအမံများတွင် ESC အခွင့်အရေးများအတွက် သတ်မှတ်ထားသော အကာအကွယ်များကို အဟန့်အတားဖြစ်စေသော၊ ICESCR အရ ဆောင်ရွက်ရမည့် နိုင်ငံတော်၏တာဝန်ဝတ္တရားများကို ဖောက်ဖျက်ရာရောက်သော အချို့သောနိုင်ငံတော်ဥပဒေများ၊ မူဝါဒများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများပါဝင်သည်ဟု ဖော်ပြပါသည်။⁶² အကြမ်းအားဖြင့် နိုင်ငံတော်၏တိုက်ရိုက်ဆောင်ရွက်မှုမှ တစ်ဆင့်ဖြစ်စေ၊ နိုင်ငံတော်မဟုတ်သည့် အဖွဲ့အစည်းများ၏ ကျူးလွန်မှုအား နိုင်ငံတော်မှ ထိန်းသိမ်းကြီးကြပ်ရန်၊ သို့မဟုတ် အခြားနည်းကာကွယ်ရန် ပျက်ကွက်မှုကြောင့်ဖြစ်စေ၊ မည်သည့် ESC အခွင့်အရေးအပေါ်မဆို ဆိုးရွားစွာသက်ရောက်မှုရှိသည့် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ နောက်ပြန်လှည့်သော အစီအမံကိုကျင့်သုံးခြင်းသည် ICESCR အရ သတ်မှတ်ထားသော တာဝန်ဝတ္တရားများကို ဖောက်ဖျက်ရာရောက်နိုင်ခြေရှိပါသည်။⁶³ အတည်ပြုလိုက်ပါက မြန်မာနိုင်ငံသည် ICESCR ကို အပြည့်အဝ လိုက်နာဆောင်ရွက်ရန်အလို့ငှာ ပြည်တွင်းဥပဒေများကို လိုအပ်သလို ပြဌာန်းရန်နှင့် ပြုပြင်ရန် တာဝန်ရှိလာမည်ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည်အခြားသော နိုင်ငံတကာစာချုပ်များအရ ESCအခွင့်အရေးများကို လိုက်နာရမည့် တာဝန်ရှိနေပြီးဖြစ်ပါသည်။⁶⁴

အမျိုးသမီးများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုအားလုံး ပပျောက်ရေးဆိုင်ရာသဘောတူစာချုပ် (Convention on the Elimination of All forms of Discrimination Against Women) တွင် ESC အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားများကို အကျယ်တဝင့် ဖော်ပြထားပါသည်။⁶⁵ CEDAW တွင် အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးများအတွက် ဆောင်ရွက်ပေးရမည့်တာဝန်ဝတ္တရားများကို သတ်မှတ်ထားပြီး နိုင်ငံတော်သည် ‘အမျိုးသမီးများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပုံစံအားလုံးကိုပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ရန်’ တာဝန်ရှိပါသည်။⁶⁶ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမရှိရေးအခြေခံမူတွင် ESC အခွင့်အရေးများရရှိနိုင်မှုနှင့် ပတ်သက်ပြီး အမျိုးသမီးများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမရှိစေခြင်း သေချာစေရန်ဆိုသည့် အချက်ပါဝင်ပါသည်။⁶⁷ ဤတာဝန်ဝတ္တရားကို ချိုးဖောက်ခြင်းများတွင် အမျိုးသမီးများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံသည့်

57 CESCR General Comment 7, Article 1 concludes that ‘forced evictions are prima facie incompatible with the requirements of the Covenant’.
58 UN Secretary General Treaty Depository. Reference: C.N.415.2015.TREATIES-IV.3 (Depositary Notification) 16 July 2015.
59 See Vienna Convention on the Law of Treaties, opened for signature 23 May 1969, 1155 UNTS 331 (entered into force 27 January 1980), to which Myanmar is a party. Article 18 states the obligation upon State Parties ‘to refrain from acts which would defeat the object and purpose of a treaty’ before its entry into force.
60 Reflecting the interdependence and indivisibility of human rights. In the Vienna Declaration, States affirmed that: All human rights are universal, indivisible and interdependent and interrelated. The international community must treat human rights globally in a fair and equal manner, on the same footing, and with the same emphasis.
61 CESCR, General Comment No. 3, para. 2.
62 CESCR, General Comment No. 3, para. 2.
63 See the Maastricht Guidelines, in ICJ Compilation of Essential Documents, accessible at: <http://www.icj.org/economic-social-and-cultural-rights-a-compilation-of-essential-documents/>
64 Article 14(2) of the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women provides that ‘States Parties shall take all appropriate measures to eliminate discrimination against women in rural areas in order to ensure, on a basis of equality of men and women, that they participate in and benefit from rural development and, in particular, shall ensure to such women the right: ... (h) To enjoy adequate living conditions, particularly in relation to housing, sanitation, electricity and water supply, transport and communications.’ Article 27 of the Convention on the Rights of the Child provides that ‘1. States Parties recognize the right of every child to a standard of living adequate for the child’s physical, mental, spiritual, moral and social development. ... 3. States Parties, in accordance with national conditions and within their means, shall take appropriate measures to assist parents and others responsible for the child to implement this right and shall in case of need provide material assistance and support programmes, particularly with regard to nutrition, clothing and housing.’
65 Article 3 of the ICESCR, reaffirms the equal right of women and men to the enjoyment of all human rights. See also: ICESCR, General Comment 16, ‘the equal right of men and women to the enjoyment of all economic, social and cultural rights’, para. 1.
66 Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW), opened for signature 18 December 1979, 1249 UNTS 13 (entered into force 3 September 1981). Art. 2.
67 See: Article 3 of the ICESCR, reaffirming the equal right of women and men to the enjoyment of all human rights. See also: ICESCR, General Comment 16, ‘the equal right of men and women to the enjoyment of all economic, social and cultural rights’, para. 1.

နည်းလမ်းဖြင့် ကျင့်သုံးသော၊ သို့မဟုတ် ခွဲခြားဆက်ဆံသည့် သက်ရောက်မှုရှိသော မူဝါဒများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများပါဝင်နိုင်ပါသည်။ နိုင်ငံများသည် မည်သည့်ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင်မဆို ကိုယ်စားဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသူ၊ သို့မဟုတ် အကျိုးခံစားထိုက်သူအဖြစ် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသော အမျိုးသမီးများ၏အခွင့်အရေးကို ထပ်တလဲလဲဖော်ပြကြပါသည်။⁶⁸ CEDAW တွင် ကျေးလက်ဒေသရှိ အမျိုးသမီးများဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရန်နှင့် စံစားခွင့်ရရှိရန် ၎င်းတို့အတွက် ဆောင်ရွက်ပေးရမည့် အထူးတာဝန် ဝတ္တရားများကို ဖန်တီးပေးထားပါသည်။⁶⁹ CEDAW တွင် နိုင်ငံများသည် အခြားအရာများအပြင် အောက်ပါအခွင့်အရေးများရရှိအောင် ဆောင်ရွက်ပေးရန် လိုအပ်သည်ဟု အတိအလင်း သတ်မှတ်ထားပြီး ထိုအခွင့်အရေးများမှာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုစီမံကိန်းများ အစီအစဉ်ရေးဆွဲခြင်းနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့်၊ လုံလောက်သောကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု ရရှိနိုင်ခွင့်၊ ရပ်ရွာလူထုလှုပ်ရှားမှုများအားလုံးတွင် ပါဝင်နိုင်ခွင့်နှင့် လုံလောက်သောလူနေမှုအခြေအနေများ ရရှိနိုင်ခွင့်တို့ဖြစ်ကြပါသည်။⁷⁰

မြန်မာနိုင်ငံမှ လက်မှတ်ရေးထိုးထားသော ကလေးသူငယ်များ၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်(အထူးသဖြင့် အပိုဒ် ၂၃-၃၃) တွင် ESC အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားများကို ဖော်ပြထားပါသည်။⁷¹ CESC ၏ အထွေထွေမှတ်ချက် ၁၆ (General Comment 16 of the CESCR) တွင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၏ သက်ရောက်မှုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ကလေးသူငယ်များအပေါ် နိုင်ငံတော်၏တာဝန်ဝတ္တရားများကို ထပ်မံအတည်ပြုဖော်ပြထားပါသည်။⁷² စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကြောင့် ကလေးသူငယ်များ၏ အခွင့်အရေးများအပေါ် ဆိုးရွားသောသက်ရောက်မှုမရှိစေရန် အထွေထွေမှတ်ချက်တွင် ကလေးသူငယ်များ၏ အခွင့်အရေးများကို လေးစားရန်၊ ကာကွယ်ရန်နှင့် ဖြည့်ဆည်းပေးရန် ကျင့်သုံးရမည့်ဥပဒေဆိုင်ရာ၊ ဌာနဆိုင်ရာမူဘောင်နှင့်ပတ်သက်၍ လမ်းညွှန်ချက် သတ်မှတ်ပေးပါသည်။⁷³ မြန်မာနိုင်ငံသည် မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (Convention on the Rights of Persons with Disabilities) ကိုလက်မှတ်ရေးထိုးထားသော အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံဖြစ်ပါသည်။⁷⁴

ဤနေရာတွင် သက်ဆိုင်မှုရှိသည်မှာ မြန်မာနိုင်ငံသည် နိုင်ငံတကာအလုပ်သမားအဖွဲ့၏ အခြေခံသဘောတူစာချုပ် (ILO Fundamental Conventions) ရှစ်ခုအနက် ၁၉၃၀ ခုနှစ် အမွေလုပ်အားခိုင်းစေမှုဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (နံပါတ် ၂၉)(Forced Labour Convention 1930 (No.29))၊ ၁၉၄၈ ခုနှစ် လွတ်လပ်စွာအသင်းအဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းခွင့်နှင့် စည်းရုံးဆောင်ရွက်ကျင်းပခွင့် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (နံပါတ် ၈၇) (Freedom of Association and Protection of the Right to Organize Convention 1948 (No. 87)) နှင့် ၁၉၉၉ခုနှစ် အဆိုးရွားဆုံး ကလေးလုပ်သားပုံစံများဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (နံပါတ် ၁၈၂) (Worst Forms of Child Labour Convention 1999 (No. 182)) သုံးခုကို အတည်ပြုထားပြီး ဖြစ်ပါသည်။ အစိုးရများ၊ အလုပ်ရှင်များနှင့် အလုပ်သမားများအသုံးပြုသော အဆိုပါနိုင်ငံတကာဥပဒေဆိုင်ရာ စာရွက်စာတမ်းများတွင် အလုပ်ခွင်အခြေခံမူများနှင့် အခွင့်အရေးများကို ဖော်ပြထားပါသည်။

၂.၃။ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကြောင့် ပြည်သူများရွှေ့ပြောင်းခြင်းအပေါ်အခြေခံမူများနှင့် လမ်းညွှန်ချက်များ

အခြားနိုင်ငံများအားလုံးကဲ့သို့ပင် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရသည် ၎င်းသိမ်းယူပိုင်ခွင့် (eminent domain) အတွင်း မြေကို အများပြည်သူအကျိုးအတွက် သိမ်းယူနိုင်ပါသည်။ ထိုသို့သိမ်းယူခြင်းတွင် အဆိုပါမြေပေါ်၌ နေထိုင်နေသောလူများကို ဥပဒေနှင့်အညီ နှင်ထုတ်ခြင်း ပါဝင်ပါသည်။ နှင်ထုတ်ခြင်းတစ်ရပ်သည် ဥပဒေနှင့်ညီညွတ်စေရန် ပြည်တွင်းဥပဒေများနှင့် လူ့အခွင့်အရေးများကို လေးစားရန်တာဝန်အပါအဝင် နိုင်ငံတော်၏ နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာဥပဒေပါ တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေး သဘောတူစာချုပ်များနှင့် နိုင်ငံတကာဘဏ္ဍာရေးအဖွဲ့အစည်း(International Financial Institution)၏ ဘေးကင်းလုံခြုံရေးဆိုင်ရာမူဝါဒများတွင် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ပြည်သူများ

68 UN General Assembly, Vienna Declaration and Programme of Action (Vienna Declaration), 12 July 1993, para. 36. A/CONF.157/23

69 CEDAW, art. 14(2).

70 CEDAW, A14(2a), 14(2b), 14(2f), 14(2h). On procedural rights, see also: Basic Principles and Guidelines on Development-Based Evictions para. 39.

71 Convention on the Rights of the Child, opened for signature 20 November 1989, 1577 UNTS 3 (entered into force 2 September 1990).

72 At the request of the UN Committee on the Rights of the Child, the ICJ and UNICEF have developed a guide providing practical examples and best practices for the protection and realisation of children's rights in the context of business activities including large development projects. ICJ and UNICEF. "Obligations and Actions on Children's Rights and Business: A practical guide for States on how to implement the United Nations Committee on the Rights of the Child's General Comment no. 16" (2015). Available at: <http://icj.wpengine.netdna-cdn.com/wp-content/uploads/2015/09/Report-UNICEFChildrenBusiness-2015-ENG.pdf>

73 CESCR General Comment 16.

74 Convention on the Rights of Persons with Disabilities, opened for signature 13 December 2006, 2515 UNTS 3 (entered into force 3 May 2008).

၁၂ | မြန်မာနိုင်ငံရှိ အထူးစီးပွားရေးဇုန်များ၊ လူ့အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးရမည့် နိုင်ငံတော်၏တာဝန်ဝတ္တရားများ

ရွှေ့ပြောင်းခြင်းသည် လူ့အခွင့်အရေးများနှင့် စားဝတ်နေရေးများရှိနိုင်မှုအပေါ် အနှောင့်အယှက်မဖြစ်အောင် ဆောင်ရွက်ပေးရန် နိုင်ငံများအတွက် အခြေခံမူများနှင့် လမ်းညွှန်မူပေးထားပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာဥပဒေပါ တာဝန် ဝတ္တရားများအပြင် ပြည်တွင်းဥပဒေများတွင်လည်း ဆန္ဒမပါသည့် ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းနှင့်ပတ်သက်သည့် IFI ၏ ဘေးကင်း လုံခြုံရေး ဆိုင်ရာမူဝါဒများကို လိုက်နာရန်သတ်မှတ်ထားပါသည်။⁷⁵

ဖွံ့ဖြိုးရေးဆောင်ရွက်မှုကြောင့် နှင်ထုတ်မှုများနှင့် ပြောင်းရွှေ့မှုအတွက် ကုလသမဂ္ဂ၏အခြေခံမူများနှင့် လမ်းညွှန်ချက်များ (လမ်းညွှန်ချက်များ) (UN Basic Principle and Guidelines on Development-Based Evictions and Displacement) ကို အကြီး စားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုစီမံကိန်းများတွင် ဖြစ်ပေါ်သော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် မတရားပြုလုပ်မှုများအပါအဝင် ဆိုးရွားသော လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာသက်ရောက်မှုများဖြစ်ပေါ်သည့်ပြဿနာကိုဖြေရှင်းရန်ရေးဆွဲပြုစုထားပါသည်။⁷⁶ အဆိုပါလမ်းညွှန်ချက်များ တွင် ရွှေ့ပြောင်းမှုအတွက်တာဝန်ရှိသော နိုင်ငံများနှင့် အခြားအဖွဲ့အစည်းများက လိုက်နာရမည့်စံနှုန်းများကို ဖော်ပြထားပြီး အောက်ပါလိုအပ်ချက်များကို ထပ်မံအတည်ပြုဖော်ပြထားပါသည်။ ရွှေ့ပြောင်းမည့်အစား အခြားရွေးချယ်စရာနည်းလမ်းများ အပြည့်အဝရှာဖွေခြင်း၊ အဓိပ္ပာယ်ရှိစွာပါဝင်ဆောင်ရွက်ရန်နှင့် အချက်အလက်ပြည့်စုံစွာသိရှိပြီး ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရန် အခွင့်အလမ်း များပါဝင်သည့် သင့်လျော်သော အစီအစဉ်ရေးဆွဲရေးလုပ်ငန်းစဉ်တစ်ရပ် ဖြစ်ပေါ်စေခြင်း၊ ထိုက်သင့်သောလျော်ကြေးပေးခြင်းနှင့် စားဝတ်နေရေးအတွက် အခြားနည်းလုပ်ကိုင်စားသောက်နိုင်အောင် ဖန်တီးပေးခြင်းအပါအဝင် ရွှေ့ပြောင်းခံရသူများအနေဖြင့် လူနေမှုအဆင့်အတန်းများ ကျဆင်းနိုင်ပါးသွားခြင်း မကြုံတွေ့ရအောင်ဆောင်ရွက်ပေးခြင်းနှင့် အတင်းအဓမ္မနှင်ထုတ်ခြင်းအားလုံး ကို တားမြစ်ခြင်းတို့ ဖြစ်ကြပါသည်။⁷⁷

(ESCRကော်မတီ၏အထွေထွေမှတ်ချက်၇တွင်ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း) ICESCRတွင်အာမခံပေးထားသောလူ့အခွင့်အရေးများ အထူးသဖြင့်လုံလောက်သောနေထိုင်ရာရှိနိုင်ခွင့်မှ ဆင်းသက်လာသော အတင်းအဓမ္မနှင်ထုတ်ခြင်းများကိုတားမြစ်ခြင်းအရ နိုင်ငံများသည် အတင်းအဓမ္မနှင်ထုတ် ခြင်းများကို ရှောင်ကြဉ်ရန် တာဝန်ရှိပြီး အတင်းအဓမ္မနှင်ထုတ်ခြင်းများ လုပ်ဆောင်နေသော သို့မဟုတ် လုပ်ဆောင်ခဲ့သော နိုင်ငံကိုယ်စားလှယ်များ သို့မဟုတ် တတိယ ပုဂ္ဂိုလ်များအပေါ် ဥပဒေဖြင့် အရေးယူဆောင်ရွက်ရန် တာဝန်ရှိပါသည်။⁷⁸ ESCR ကော်မတီက အတင်းအဓမ္မနှင်ထုတ်ခြင်းကို အောက်ပါအတိုင်း အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားပါသည် -

“လူပုဂ္ဂိုလ်များ၊ မိသားစုများနှင့်၊ သို့မဟုတ် လူ့အသိုက်အဝန်းများအား သင့်လျော်သော ဥပဒေအရ၊ သို့မ ဟုတ် အခြားအကာအကွယ်ပေးမှုနည်းလမ်းများ ပေးခြင်းနှင့် ရရှိနိုင်ခြင်းမရှိဘဲ ၎င်းတို့၏ ဆန္ဒနှင့်ဆန့်ကျင်၍ ၎င်းတို့နေထိုင်သော အိမ်များ နှင့်/သို့မဟုတ် မြေမှ အပြီးအပိုင် သို့မဟုတ် ယာယီဖယ်ရှားခြင်း”⁷⁹

နှင်ထုတ်ခြင်းကိုထိုက်သင့်သောဥပဒေအရအကာအကွယ်ပေးခြင်းများရှိပြီး ထိခိုက်နစ်နာသူများအနေဖြင့် ကုစားမှုရရှိနိုင်ကာ နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေး ကတိကဝတ်များနှင့်ညီညွတ်ခြင်းရှိသော အထူးအခြေအနေများတွင်သာ ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။⁸⁰ နိုင်ငံတော်အနေဖြင့် သက်ဆိုင်သော အချက်အလက်များကို အချိန်မှီရရှိနိုင်အောင်ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊ ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ခြင်းနှင့် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းခြင်းနှင့် လုံလောက်သောအစားထိုးခြင်း၊ အိမ်ယာနှင့် လျော်ကြေးပေးခြင်းတို့ ဆောင်ရွက်ပေးရပါမည်။⁸¹ အဆိုပါစံနှုန်း များကို ပြည့်မီခြင်းမရှိဘဲ နှင်ထုတ်ခြင်းသည်ဥပဒေနှင့်ညီညွတ်သော ‘နှင်ထုတ်ခြင်း’ မဟုတ်ဘဲ နိုင်ငံတကာဥပဒေနှင့်ကိုက်ညီမှုမရှိ သည့် ဥပဒေနှင့်မညီညွတ်သည့် ‘အတင်းအဓမ္မနှင်ထုတ်ခြင်း’ ဖြစ်ပါသည်။

အကြီးစားဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများတွင် ကြုံတွေ့ရသည့်အတွေ့အကြုံအရ ဆန္ဒမပါသည့် ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းသည် ထိခိုက် နစ်နာသူများအတွက် ဆိုးရွားသော ရေရှည်အခက်အခဲများနှင့် ဆင်းရဲမွဲတေမှုများ ဖြစ်ပေါ်နိုင်သည်ကို အသိအမှတ်ပြုလျက် နိုင်ငံ တကာဘဏ္ဍာရေးအဖွဲ့ အစည်းများသည် မကြာခဏ ရည်ညွှန်းကိုးကားလေ့ရှိသော ဆန္ဒမပါသည့် ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းဆိုင် ရာစံနှုန်းများကို ရေးဆွဲထားပါသည်။⁸² ဆန္ဒမပါသည့် ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းတွင် ပစ္စည်းဥစ္စာ၊ မြေ၊ ပိုင်ဆိုင်မှုများနှင့် အိမ်ယာ

75 2015 EIA Procedure, Art. 7.
76 Drafted by the Special Rapporteur on adequate housing as a component of the right to an adequate standard of living. See: Basic Principles and Guidelines on Development- based Evictions and Displacement, Annex 1 of the report of the Special Rapporteur on adequate housing as a component of the right to an adequate standard of living, http://www.ohchr.org/Documents/Issues/Housing/Guidelines_en.pdf
77 CESCR General Comment 7 addresses forced evictions.
78 CESCR General Comment 7, para. 9.
79 CESCR General Comment 7, para 4.
80 Basic Principles and Guidelines on Development- based Evictions and Displacement, principle 40.
81 See: Centre on Housing Rights and Evictions, “A Guide to Land, Property and Housing Rights in Burma”, 2009, pp. 32 http://www.global-protectioncluster.org/_assets/files/field_protection_clusters/Myanmar/files/HLP%20AoR/Myanmar_Guide_HLP_Rights_2009_EN.pdf (Accessed 11 October 2016).
82 ADB Safeguard Requirements 2: Involuntary Resettlement, para. A(1): “ADB experience indicates that involuntary resettlement under development projects, if unmitigated, could give rise to severe economic, social, and environmental risks: production systems are dismantled; people face impoverishment when their productive assets or income sources are lost; people are relocated to environments where their productive skills may be less applicable, and the competition for resources greater; community institutions and social networks are weakened; kin groups are dispersed; and cultural identity, traditional authority, and the potential for mutual help are diminished or lost.” See also: IFC Performance Standard 5, para 2; World Bank Operational Policy 4.12 (Involuntary Resettlement), para 2.

များမှရွှေ့ပြောင်းခံရခြင်း ပါဝင်နိုင်ပါသည်။ အဆိုပါစကားရပ်သည် ဆန္ဒမပါသည့် ရွှေ့ပြောင်းသော လုပ်ငန်းစဉ်ကိုရည်ညွှန်းပြီး နိုင်ငံတော်သည် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကိုကျင့်သုံး၍ မြေကိုသိမ်းယူရာတွင် ထိုစကားရပ်သည် အမြဲတမ်းအကျိုးဝင်ပါသည်။ နိုင်ငံများစွာသည် လမ်းညွှန်မှုရယူရန်အတွက် အဆိုပါစံနှုန်းများကို အသုံးပြုကြပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင် အချို့သောနိုင်ငံများတွင် ဆန္ဒမပါသည့် ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းပါဝင်သည့် စီမံကိန်းများဆောင်ရွက်ရာတွင် အဆိုပါစံနှုန်းများကိုလိုက်နာရန် ဥပဒေအရ လိုအပ်ပါသည်။⁸³ အဆိုပါမူဝါဒများတွင် ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းအစီအစဉ်များ ပြုလုပ်ပေးရန်တာဝန်ကို နိုင်ငံများအပေါ် သတ်မှတ်ထားပါသည်။⁸⁴

အာရှဖွံ့ဖြိုးရေးဘဏ် (ADB)၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဘဏ္ဍာရေးကော်ပိုရေးရှင်း(IFC)နှင့် ကမ္ဘာ့ဘဏ် အုပ်စု(WBG)တို့၏ ဘေးကင်းလုံခြုံရေးဆိုင်ရာမူဝါဒများတွင် အများလက်ခံထားသော စံနှုန်းများသတ်မှတ်ထားပြီး ကမ္ဘာ့ဘဏ်အုပ်စုက ၎င်းတို့၏မူဝါဒကို ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ပြင်ဆင်ခဲ့ပါသည်။⁸⁵ အဆိုပါဘေးကင်းလုံခြုံရေးဆိုင်ရာမူဝါဒတစ်ခုစီတိုင်းတွင် သတ်မှတ်ထားသော မူဝါဒဦးတည်ချက်များ တူညီစွာပါဝင်ကြပြီး ထိုဦးတည်ချက်များမှာ ပထမအဆင့်ဖြစ်နိုင်လျှင် အတင်းအဓမ္မပြန်လည်နေရာချထားခြင်းကို ရှောင်ကြဉ်ရန်နှင့် ဒုတိယအဆင့် ဆန္ဒမပါသည့် ပြန်လည်နေရာချထားသောအခါ အခြားရွေးချယ်စရာနည်းလမ်းများရှာဖွေခြင်း အပါအဝင် ဆိုးရွားသောသက်ရောက်မှုများကို အနည်းဆုံးလျှော့ချရန်ဖြစ်သည်။⁸⁶ မူဝါဒသုံးရပ်စလုံးတွင် ရွှေ့ပြောင်းမှု၏ သက်ရောက်မှုကို စိစစ်ရသောလူများ၏ စားဝတ်နေရေးများ တိုးတက်လာသင့်ကြောင်း၊ သို့မဟုတ် အနည်းဆုံးစီမံကိန်းမစတင်မီ အဆင့်များအထိ ပြန်လည်ရောက်ရှိသင့်ကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။⁸⁷ ဤမူဝါဒအခြေခံမူ၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသအနေဖြင့် ယခင်က မြေပိုင်ဆိုင်ခွင့် ရယူထားခြင်းရှိသည်ဖြစ်စေ၊ မရှိသည်ဖြစ်စေ၊ ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းခံရသောလူများအား အစားထိုးမြေအတွက် ခိုင်မာသော ပိုင်ဆိုင်ခွင့်ပေးအပ်ရမည်။⁸⁸

အတင်းအဓမ္မ နှင်ထုတ်ခြင်းအားတားမြစ်ခြင်းသည် တစ်ကမ္ဘာလုံးနှင့်သက်ဆိုင်ပြီး မည်သည့်အတင်းဆန္ဒမပါသည့် ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်မဆို အကျိုးဝင်ပါသည်။ သို့သော်လည်း IFC Performance Standard 5 တွင် အတင်းအဓမ္မ နှင်ထုတ်ခြင်းများကို 'ဥပဒေနှင့်အညီ' ဆောင်ရွက်နိုင်သည်ဟု ဆိုလိုရင်းရောက်နေသဖြင့် ကုလသမဂ္ဂအခြေခံမူများနှင့်လမ်းညွှန်ချက်များနှင့် ကွဲလွဲနေသည်ကို သတိချပ်သင့်ပါသည်။⁸⁹ IFC၏ သတ်မှတ်ချက်နှင့်ဆန့်ကျင်နေသည်မှာ အတင်းအဓမ္မ နှင်ထုတ်ခြင်းများသည် အမြဲတမ်းဥပဒေနှင့်မညီညွတ်ဘဲ ပြည်တွင်းဥပဒေတွင် ခွင့်ပြုသတ်မှတ်ထားသည့်တိုင် ဥပဒေအရခွင့်ပြုနိုင်သောကိစ္စရပ် အဖြစ်သဘောထား၍မရပါ။

အချို့သောကိစ္စရပ်များတွင် များသောအားဖြင့် စီမံကိန်းတစ်ရပ် တည်ဆောက်ရေးအတွက် ငွေကြေးထောက်ပံ့သူက ရွေးချယ်သောကြောင့်ဖြစ်စေ၊ တစ်ခါတစ်ရံ အထက်ပါစံနှုန်းများတွင်ပါရှိသော အခြေခံမူများအပေါ် မူတည်၍ဖြစ်စေ အခြားစံနှုန်းများကို အသုံးပြုပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဂျပန်အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကော်ပိုရေးရှင်း အေဂျင်စီ (JICA) တွင် ၎င်း၏ ကိုယ်ပိုင် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုရေးထည့်တွက်ချက်မှုများ၊ လမ်းညွှန်ချက်များ (Guidelines for Environmental and Social Consideration) ရှိပါသည်။ အဆိုပါလမ်းညွှန်ချက်များကို မြန်မာနိုင်ငံရှိ သီလဝါ၌ SEZ တည်ဆောက်ရေးစီမံကိန်းအစရှိသည့် JICA က

83 2015 EIA Procedure, Art. 7.

84 World Bank, "Involuntary Resettlement Sourcebook: Planning and Implementation in Development Projects," 2004, pp. 9, 144. Note that IFC policies place this responsibility on 'clients', who are generally the private-sector recipient of financial support.

85 The World Bank has reviewed its safeguard policies in 2016, to produce an Environmental and Social Framework, which includes Environmental and Social Standard 5: Land Acquisition, Restrictions on Land Use and Involuntary Resettlement. The new safeguard policies will be operationalized in 2018, however changes largely related to operational and procedural measures, with the key principles of involuntary resettlement remaining largely unchanged. See: <http://www.worldbank.org/en/news/press-release/2016/08/04/world-bank-board-approves-new-environmental-and-social-framework> (Accessed 11 October 2016). The changes have attracted criticism, including concern that people without secure land tenure will not be sufficiently protected from the adverse effects of compulsory land acquisitions. Among others, Oxfam and Inclusive Development have jointly called for the Voluntary Guidelines on the Responsible Governance of Tenure of Land (VGGTs) to be incorporated into the new Bank policy. They point out that the Bank has found that security of tenure is critical for poverty reduction, and that the Bank's President committed to the VGGTs. The key complaint is that the new standard reduces the requirements for compliance with the rule by borrowers and Bank-funded projects. See: World Bank's Updated Safeguards a Missed Opportunity to Raise the Bar for Development Policy. <http://www.bankinformationcenter.org/world-banks-updated-safeguards-a-missed-opportunity-to-raise-the-bar-for-development-policy/>

86 IFC Performance Standard, para 2: "Unless properly managed, involuntary resettlement may result in long-term hardship and impoverishment for the Affected Communities and persons, as well as environmental damage and adverse socio-economic impacts in areas to which they have been displaced. For these reasons, involuntary resettlement should be avoided. However, where involuntary resettlement is unavoidable, it should be minimized and appropriate measures to mitigate adverse impacts on displaced persons and host communities should be carefully planned and implemented" See also: ADB Performance Standard, para. A(1). World Bank Operational Policy 4.12, December 2001 (revised April 2013) art. 2(a).

87 World Bank 2(c): "Displaced persons should be assisted in their efforts to improve their livelihoods and standards of living or at least to restore them, in real terms, to pre-displacement levels or to levels prevailing prior to the beginning of project implementation, whichever is higher." See also: ADB A(1); IFC para. 2.

88 For example, see: ADB, "Safeguard Policy Statement," June 2009, pp. 17, 44.

89 The IFC's Performance Standard 5, para 24, says that 'forced evictions will not be carried out except in accordance with law and the requirements of this performance standard'. This is inconsistent with international standards. A forced eviction is defined as such for not being in accordance with law.

ငွေကြေးထောက်ပံ့ပေးထားသော စီမံကိန်းများအတွက် ဘေးကင်းလုံခြုံရေးဆိုင်ရာမူဝါဒအဖြစ် အသုံးပြုနိုင်ရန်ရည်ရွယ်ပါသည်။⁹⁰ ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် တရုတ်အစိုးရက ၎င်း၏ နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုတွင် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကာကွယ်ရေးအတွက် လမ်းညွှန်ချက်များ (Guidelines for Environmental Protection in Foreign Investment and Cooperation)ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။⁹¹ နိုင်ငံခြားတွင် လည်ပတ်လုပ်ကိုင်နေသော တရုတ်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအတွက် ရည်ရွယ်သော အဆိုပါ တရုတ်အစိုးရ၏ လမ်းညွှန်ချက်တွင် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ပြဌာန်းချက်များမပါဝင်သည့်အပြင် ထိုလမ်းညွှန်ချက်သည် အကြံပြုချက်သာဖြစ်ပြီး ဥပဒေအရစည်းနှောင်မှုမရှိပါ။ အဆိုပါမူဘောင်နှစ်ရပ်လုံးသည် နိုင်ငံများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ နိုင်ငံတကာတာဝန်ဝတ္တရားများကို လိုက်နာရမည့်လိုအပ်ချက်အား ဖယ်ရှားပစ်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် အစားထိုးပယ်ဖျက်ခြင်းမရှိပါ။

ဖော်ပြထားသောမူဝါဒများသည် အခိုင်အမာသတ်မှတ်ထားသော နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေး စံနှုန်းများအပေါ် များစွာအခြေခံထားသော်လည်း ဖွံ့ဖြိုးရေးဘက်များသည် ၎င်းတို့၏မူဝါဒဆိုင်ရာထုတ်ပြန်ချက်များတွင် လူ့အခွင့်အရေးများကို အတိအလင်း အသုံးပြုသည်၊ သို့မဟုတ် ကိုးကားသည် မဟုတ်ကြောင်းမှတ်သားသင့်ပါသည်။ ထိုမူဝါဒထုတ်ပြန်ချက်များသည် ဥပဒေအရတာဝန်များ အခြေတမ်းဖြစ်ပေါ်စေသည်၊ သို့မဟုတ် ဖြစ်လာစေသည်လည်းမဟုတ်ပါ။ အတင်းအဓမ္မ နှင်ထုတ်ခြင်းများနှင့်စပ်လျဉ်းပြီး အထက်တွင်ဆွေးနွေးထားသည့်အတိုင်း အချို့သောပြဌာန်းသတ်မှတ်ချက်များသည် နိုင်ငံတကာဥပဒေနှင့်ကွဲလွဲနိုင်သောကြောင့် ထိုမူဝါဒများကို နိုင်ငံတကာဥပဒေနှင့် ညီညွတ်မှုရှိသည့် အတိုင်းအတာအထိသာ အသုံးပြုရပါမည်။⁹²

၂.၄၊ စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု စီမံကိန်းများကြောင့် ရွှေ့ပြောင်းခံရသူများ၏ အခွင့်အရေးများ

နိုင်ငံတကာဥပဒေနှင့် စံနှုန်းများအရ နိုင်ငံများသည် ရေရှည်တည်တံ့သော စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှုဖော်ဆောင်ပေးခြင်းနှင့် အထောက်အပံ့ပေးခြင်းတို့ဖြင့် ၎င်းတို့၏ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားများကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ပါသည်။ နိုင်ငံများသည် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှုစီမံကိန်းများတည်ဆောက်အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် လူ့အခွင့်အရေးများကိုလည်း လေးစားပြီး အကာအကွယ်ပေးရပါမည်။

ကြီးမားသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများဆောင်ရွက်ရာတွင် အမျိုးမျိုးသောလူ့အခွင့်အရေးများ ပါဝင်ပတ်သက်လျက်ရှိပါသည်။ အဆိုပါလူ့အခွင့်အရေးများကို အုပ်စုသုံးခုခွဲခြား၍ လေ့လာထားပြီး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ၊ လုံလောက်သော နေထိုင်မှုအဆင့်အတန်းရရှိခွင့်နှင့် ထိရောက်သောကုစားမှုများနှင့် ပြန်လည်ပြင်ဆင်ပေးခြင်းများ ရရှိခွင့်တို့ဖြစ်ကြပါသည်။ သို့သော်လည်း နိုင်ငံတော်၏ တာဝန်ဝတ္တရားများကို သတ်မှတ်ပေးရာတွင် အဆိုပါအခွင့်အရေးများသည် ဥပဒေအရအပြန်အလှန် ချိတ်ဆက်နေပြီး ခွဲခြားမရသည်ကို သတိမူသင့်ပါသည်။

လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများသည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုစီမံကိန်းများအစီအစဉ်ရေးဆွဲခြင်းနှင့်အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် အထူးပင်အရေးကြီးပြီး လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ မတရားပြုလုပ်မှုများ၊ သို့မဟုတ် ချိုးဖောက်မှုများကို ရှောင်ကြဉ်ရာတွင် အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ လုံလောက်သော နေထိုင်မှုအဆင့်အတန်းရရှိခွင့်သည် ကောင်းမွန်သောအလုပ်အကိုင်ရရှိခွင့်အပါအဝင် စားဝတ်နေရေးများကို အကာအကွယ်ပေးပါသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် အဆိုပါအခွင့်အရေးများသည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ရာတွင် ချိုးဖောက်ခံရခြင်း၊ သို့မဟုတ် ထိုအခွင့်အရေးများနှင့်ပတ်သက်ပြီး မတရားပြုလုပ်ခံရလေ့ရှိပါသည်။ အဆိုပါ အခွင့်အရေးတစ်ခုချင်းစီအတွက်လည်း ထိရောက်သောကုစားမှုနှင့် ပြန်လည်ပြင်ဆင်ပေးမှုများ ရရှိနိုင်ရပါမည်။

90 In June 2014, residents of Thilawa submitted a complaint to JICA, on the basis that the JICA-funded project was non-compliant with the JICA guidelines for environmental and social considerations. This was the first time such an objection has been submitted to JICA. See: The Examiner for the JICA guidelines for environmental and social considerations, "Investigation Report: Thilawa SEZ Project in the Republic of the Union of Myanmar," November 2014. Annex 1: 'The Request', pp. 41.

91 Ministry of Commerce of the People's Republic of China and Ministry of Environmental Protection of the People's Republic of China, Notification of the Ministry of Commerce and the Ministry of Environmental Protection on Issuing the Guidelines for Environmental Protection in Foreign Investment and Cooperation. Date of Issuance: February 18, 2013. Issued by: Shang He Han [2013] no. 74.

92 "The World Bank is a Human Rights-Free Zone" – UN expert on extreme poverty expresses deep concern" <http://www.ohchr.org/en/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=16517&LangID=E>

၂.၄.၁။ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ အကာအကွယ်ပေးမှုများ

နိုင်ငံတကာဥပဒေများတွင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာသူများအတွက် အချိန်နှင့်တပြေးညီ ပွင့်လင်းမြင်သာသော သတင်းအချက်အလက်များရယူနိုင်ပြီး အဓိပ္ပာယ်ရှိသော ဆွေးနွေးတိုင်ပင်မှုများတွင် ပါဝင်နိုင်သော အခွင့်အရေးရရှိကာ စီမံကိန်းတည်ဆောက်မှုနှင့် အများပြည်သူနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ဖြစ်ပေါ်လာသောအပြောင်းအလဲများနှင့် ပတ်သက်ပြီး ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင်ပါဝင်နိုင်သည့် အခွင့်အရေးများကို သတ်မှတ်ပေးထားပါသည်။ အဆိုပါ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားများကို လိုက်နာဆောင်ရွက်ခြင်းအားဖြင့် နိုင်ငံများသည် စီမံကိန်း၏ ဆိုးရွားသောသက်ရောက်မှုများ၊ ဒေသခံပြည်သူများ၏ ပြစ်တင်ဝေဖန်မှုများနှင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ရှောင်ရှားနိုင်ပါသည်။ ထိုသို့ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် တရားရုံးတွင် နောက်ဆက်တွဲတရားရင်ဆိုင်မှုများကို ရှောင်လွှဲနိုင်ရန် ကိစ္စရပ်များကို ကြိုတင်ဖြေရှင်းနိုင်ပေမည်။ တရားရုံးများသည် လက်တွေ့တွင် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာအားနည်းချက်များကို ကာကွယ်တားဆီးနိုင်ရန် ကောင်းမွန်သောအခြေအနေမရှိဘဲ အဆိုပါအားနည်းချက်များကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်ရန် လုံလောက်သောအနေအထားလည်း မရှိကြပါ။⁹³ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် တရားရုံးများအနေဖြင့် စာချွန်တော်များ၊ သို့မဟုတ် အလားတူနည်းလမ်းများ အသုံးပြု၍ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များကို ပြန်လည်သုံးသပ်နိုင်သည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိရမည်ဖြစ်ပြီး ထိုစောဒကတက်နိုင်သော လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် တရားစီရင်ရေးအာဏာပိုင်ထံ ထိရောက်စွာ တိုင်ကြားခွင့်ရှိသင့်သည်ကို ပြန်လည်သတိမူသင့်ပါသည်။

ဒေသခံပြည်သူများအနေဖြင့် ၎င်းတို့နှင့်၎င်းတို့၏ ပတ်ဝန်းကျင်အပေါ်သက်ရောက်မှုရှိသော ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် သတင်းအချက်အလက် ပြည့်စုံစွာရရှိပြီး ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်စေရန်အတွက် သက်ဆိုင်မှုရှိသော သတင်းအချက်အလက်များကို အချိန်မီရရှိရန်နှင့် အဓိပ္ပာယ်ရှိသော ဆွေးနွေးတိုင်ပင်မှုများတွင်ပါဝင်ရန် အခွင့်အရေးများ လိုအပ်ပါသည်။⁹⁴ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းတွင် ထိရောက်သောပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုဆိုသည်မှာ ဆုံးဖြတ်ချက်တစ်ရပ်၏ သက်ရောက်မှုကို ခံစားရဖွယ်ရှိသောသူများက အဆိုပါဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရာတွင် ပါဝင်ခွင့်နှင့် အဆိုပါဆုံးဖြတ်ချက်အပေါ် လွှမ်းမိုးရန်ကြိုးပမ်းနိုင်ခွင့်ကို ဆိုလိုပါသည်။ ထိခိုက်နစ်နာသော လူ့အသိုက်အဝန်းများနှင့် လူပုဂ္ဂိုလ်များအနေဖြင့် သက်ရောက်မှုများ စိစစ်လေ့လာသုံးသပ်ခြင်းနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်ရေးဆွဲရာတွင်ပါဝင်စေရပါမည်။⁹⁵ ထိုအချက်သည် အစိုးရ၏ဆုံးဖြတ်ချက်များတွင် ပြည်သူအားလုံးပါဝင်ဆောင်ရွက်ပိုင်ခွင့်ရှိပြီး⁹⁶ အများပြည်သူအားပါဝင်ခွင့်ပေးခြင်းသည် ကောင်းမွန်သော အုပ်ချုပ်မှုနှင့် ရေရှည်တည်တံ့သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် အဓိကကျသည်ဟူသော⁹⁷ နိုင်ငံများက အသိအမှတ်ပြုထားသည့် အခြေခံမူများနှင့်ညီညွတ်ပါသည်။

ဒေသခံပြည်သူများနှင့် ၎င်းတို့၏ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသော ဆုံးဖြတ်ချက်များအတွက် သတ်မှတ်ကျင့်သုံးသော နိုင်ငံတကာအကောင်းဆုံးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းမှာ သက်ဆိုင်သောသတင်းအချက်အလက်များ (ဥပမာအဆိုပြုထားသော အစီအစဉ်များ၊ အခြားရွေးချယ်စရာနည်းလမ်းများ၊ သက်ရောက်မှုဆန်းစစ်ခြင်းများ၊ အဆိုပြုထားသော ဖယ်ရှားခြင်းနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားခြင်း အစီအစဉ်များ)ကို ပြည်သူများအား အချိန်မီရရှိစေပြီး ပြည်သူများအနေဖြင့် ထင်မြင်ချက်များ၊ ကန့်ကွက်ချက်များတင်ပြနိုင်ကာ အခြားနည်းလမ်းများ ပြန်လည်အဆိုပြုရန် အခွင့်အလမ်းရှိသည့် အဓိပ္ပာယ်ရှိသော ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ရပ် ထားရှိရန်ဖြစ်ပါသည်။⁹⁸ အစီအစဉ် ရေးဆွဲရေးလုပ်ငန်းစဉ်အတွင်းသတင်းအချက်အလက်များကိုအချိန်မီထုတ်ပြန်ပေးပြီးအများပြည်သူ သုံးသပ်ရန် ထိုက်လျောက်သောအချိန်ပေးရန်နှင့် အဆိုပါဆုံးဖြတ်ချက်များကို စောဒကတက်ရန်နှင့်၊ သို့မဟုတ် အစားထိုးအဆိုပြုချက်များ တင်ပြရန်အခွင့်အလမ်းများရှိအောင် အများပြည်သူကြားနာပွဲများ ကျင်းပပြုလုပ်ပေးရန် အရေးကြီးပါသည်။⁹⁹ အဆိုပါလုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားများကို ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်းမရှိပါက အဆိုပါတာဝန်ဝတ္တရား

93 See: ICJ, Courts and legal enforcement of ESCR, pp 93.
94 See, for example: Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-making and Access to Justice in Environmental Matters [Aarhus Convention], 2161 UNTS 447; 38 ILM 517 (1999), (while Myanmar is not a party, the Aarhus Convention sets out international best practices for procedural obligations and public participation in environmental decision-making and calls for transparency and participation in decision-making).
95 Rio Declaration on Environment and Development, UN Doc. A/CONF.151/26 (vol. I); 31 ILM 874 (1992), principle 10 (each individual shall have access to information concerning the environment, including information on activities affecting their communities, and the opportunity to participate in decision-making processes); see also Maastricht Principles, Principle 7.
96 See: The Universal Declaration of Human Rights, (UDHR), art. 21 (right to participate in government); CEDAW, art. 7 (right to participate in formulation of government policy); CRC, art. 13 (right to information); see also UDHR, arts. 19, 20 (rights to information, association, assembly, and freedom of expression, which includes right to receive and impart information); International Covenant on Civil and Political Rights, art. 19 (right to freedom of expression includes right to receive and impart information); ICESCR, art.13 (component of right to education is the right to participate effectively in a free society).
97 1993 Vienna Declaration and Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the role of the public service as an essential component of good governance in the promotion and protection of human rights, UN Doc A/HRC/25/27 (2013); The World Bank, Governance: The World Bank's Experience (Washington DC, 1994), p.vii; Robert Zoellick, 'Fragile States: Securing Development', speech to Institute for Strategic Studies, 12 September 2008.
98 See, for example: Aarhus Convention.
99 Basic Principles and Guidelines on Development-based Evictions and Displacement, principle 37.

များကို မျက်ကွယ်ပြုရာရောက်ရှိသာမကဘဲ အခြားသောအရာများအပြင် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ပျက်စီးယိုယွင်းမှုလည်းဖြစ်နိုင်ပြီး ထိုသဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ပျက်စီးယိုယွင်းမှုမှတစ်ဆင့် ပြည်သူများ၏ အခွင့်အရေးရရှိခံစားခြင်းအပေါ် အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေသဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု မြောက်နိုင်ပါသည်။¹⁰⁰

ESCR ကော်မတီ၊ လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီနှင့် လူမျိုးရေးခွဲခြားမှုပျောက်ရေး ကော်မတီအပါအဝင် ကုလမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများက ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများ၊ သို့မဟုတ် အခြားမြေသိမ်းယူမှုများ၊ သို့မဟုတ် စီးပွားရေးလုပ်ကိုင်ခွင့်ချထားပေးခြင်းများ မဆောင်ရွက်မီသက်ရောက်မှုကိုစစ်ဆေးရသော ဒေသခံပြည်သူများနှင့်ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ရန် နိုင်ငံများအား တိုက်တွန်းထားပါသည်။¹⁰¹ အမျိုးသမီးများ၊ ထိခိုက်လွယ်ပြီး ဘေးဖယ်ခံထားရသည့်လူအုပ်စုများအပါအဝင် ထိခိုက်နစ်နာသူအမျိုးအစားအားလုံးအား လိုအပ်ပါကအထူးအစီအမံများအသုံးပြု၍အပြန်အလှန်ဆွေးနွေးရန်နှင့်ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ရန်အခွင့်အလမ်းများကိုပေးရမည်ဖြစ်ပါသည်။¹⁰²

လွတ်လပ်စွာ ကြိုတင်ပြုလုပ်သော၊ သတင်းအချက်အလက် ပြည့်စုံစွာရရှိသည့် သဘောတူညီမှု (FPIC) ဆိုင်ရာ အခြေခံမူအရ နိုင်ငံများသည်ဌာနေတိုင်းရင်းသားပြည်သူများအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိနိုင်သောအစီအမံများမဆောင်ရွက်မီအဆိုပါဒေသခံပြည်သူများနှင့် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ရန်နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။¹⁰³ FPIC အရ အဆိုပြုထားသောစီမံကိန်း၏ သဘောသဘာဝ၊ နယ်ပယ်၊ အရွယ်အစား၊ ကြာချိန်၊ နောက်ပြန်လှည့်နိုင်စွမ်းနှင့် ဆောင်ရွက်မည့်နှုန်းတို့နှင့်ပတ်သက်သော သတင်းအချက်အလက်များအချိန်မီထုတ်ပြန်ပေးခြင်း၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့်စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများအပေါ် သက်ရောက်မှုများနှင့် အန္တရာယ်ရှိမှုများအပါအဝင် သက်ရောက်မှုများနှင့်အန္တရာယ်ရှိမှုများအား ကနဦးဆန်းစစ်ချက်ပြုလုပ်ခြင်းနှင့် မည်သည့်လုပ်ငန်းကိုမျှ တရားဝင်ခွင့်မပြုမီ၊ သို့မဟုတ် မစတင်မီသဘောတူညီချက်ရယူခြင်းတို့ ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။¹⁰⁴ FPIC သည် ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ၏ ကြေညာစာတမ်း (UN Declaration on the Rights of Indigenous Peoples) မှပေါ်ထွက်လာသော်လည်း မည်သည့်ကြီးမားသော စက်မှုစီမံကိန်း၊ သို့မဟုတ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများကိုမဆို မဆောင်ရွက်မီ ထိခိုက်နစ်နာသော ပြည်သူများ၏ FPIC ကို ရယူသင့်သည်ဟုနိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများကအကြံပေးလေ့ရှိပါသည်။¹⁰⁵ FPIC ရယူရန် လိုအပ်ချက်ကို စီမံကိန်းများ၏ သက်ရောက်မှုစစ်ဆေးရသော ဒေသခံပြည်သူများအတွက်လည်း ကျင့်သုံးရန် အသိအမှတ်ပြုထားပါသည်။¹⁰⁶

ADB၊ IFC နှင့် WBG တို့၏ ဘေးကင်းလုံခြုံမှုဆိုင်ရာမူဝါဒများတွင်လည်း သတင်းအချက်အလက်များ ရရှိခွင့်၊ ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ခွင့်နှင့် စီမံကိန်းများတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့်တို့ကို အခိုင်အမာသတ်မှတ်ပေးထားပါသည်။¹⁰⁷

100 John H Knox, 'Report of the Independent Expert on the Issue of Human Rights Obligations Relating to the Enjoyment of a Safe, Clean, Healthy and Sustainable Environment' UN Doc. A/HRC/22/43 (2012), para. 42.

101 CESCR, Concluding observations on Cambodia (E/C.12/KHM/CO/1, 2009), Chad (E/C.12/TCD/CO/3, 2009) and Madagascar (E/C.12/MDG/CO/2, 2009); CERD Concluding observations on Argentina (CERD/C/ARG/CO/19-20, 2010), Chile (CERD/C/CHL/CO/15-18, 2009) and Congo (CERD/C/COG/CO/9, 2009); HRC Concluding observations on United Republic of Tanzania (CCPR/C/TZA/CO/4, 2009). See generally UN OHCHR "Land and Human Rights: Standards and Applications," June 2015.

102 Basic Principles and Guidelines on Development-based Evictions and Displacement, principle 39.

103 UN Declaration on the Rights of Indigenous Peoples, art. 19.

104 OHCHR, 'Free, Prior and Informed Consent of Indigenous Peoples', 2013, <http://www.ohchr.org/Documents/Issues/IPeoples/FreePriorandInformedConsent.pdf> (Accessed 11 October 2016).

105 See: Myanmar Centre for Responsible Business, "Myanmar Oil & Gas Sector Wide Impact Assessment," pp. 132, 137 (highlighting the trend by OECD, IFIs, and others in Myanmar to require FPIC for projects). See also: MCRB "Indigenous People's Rights and Business in Myanmar" February 2016. The Organisation for Economic Cooperation and Development, in its Investment Policy Review of Myanmar, recommends the use of FPIC a core element of any responsible investment strategy related to land. OECD, "OECD Investment Policy Reviews: Myanmar 2014," 2014, pp. 68.

106 See: Cathal Doyle and Jill Carino, "Making Free Prior & Informed Consent a Reality: Indigenous Peoples and the Extractive Sector," May 2013, pp 11, 13.

107 World Bank Operational Policy 4.12, December 2001 (revised April 2013) 2b: "Displaced persons should be meaningfully consulted and should have opportunities to participate in planning and implementing resettlement programs." ADB, Safeguard Policy Statement (June 2009), Involuntary Resettlement, op. cit., para 28. This defines meaningful consultation as a process that: "Begins early in the project preparation stage and is carried out on an ongoing basis throughout the project cycle; Provides timely disclosure of relevant and adequate information that is understandable and readily accessible to affected people; Is undertaken in an atmosphere free of intimidation or coercion; Is gender inclusive and responsive, and tailored to the needs of disadvantaged and vulnerable groups; and Enables the incorporation of all relevant views of affected people and other stakeholders into decision making, such as project design, mitigation measures, the sharing of development benefits and opportunities, and implementation issues."

၂.၄.၂။ လုံလောက်သော နေထိုင်မှုအဆင့်အတန်းရရှိခွင့်

ICESCR နှင့် သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံတကာဥပဒေဆိုင်ရာ စံနှုန်းများအရ နိုင်ငံတော်၏ တာဝန်ဝတ္တရားများကို သတ်မှတ်ပေးသော လုံလောက်သော နေထိုင်မှုအဆင့်အတန်းရရှိခွင့်¹⁰⁸ တွင် အစားအစာ၊ အဝတ်အစား၊ နေရာထိုင်ခင်းနှင့် ရေရရှိမှုအပါအဝင် အချက်ပေါင်းများစွာ ပါဝင်သည်။ ထိုအချက်များတွင် အဆိုပါ အခွင့်အရေးကိုခံစားနိုင်ရန်ထိုက်လျောက်သောဝင်ငွေရရှိခွင့်ပါဝင် သည့် လုံလောက်သော အစားအစာရရှိခွင့်ပါဝင်ပါသည်။¹⁰⁹ ရေရရှိပိုင်ခွင့်ကိုလည်း လုံလောက်သော နေထိုင်မှုအဆင့်အတန်း ရရှိခွင့်၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်အဖြစ် တစ်ကမ္ဘာလုံး အသိအမှတ်ပြုထားပါသည်။¹¹⁰ လုံလောက်သော စားဝတ်နေရေးရရှိနိုင်ရေး နှင့်ဆက်စပ်နေသော နောက်ထပ်အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုမှာ လုံလောက်သော နေထိုင်ရာအိမ်ရရှိခွင့် ဖြစ်ပါသည်။ ဤအခွင့်အရေး၏ မဖြစ်မနေလိုအပ်သော အချက်နှစ်ချက်မှာ မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုခိုင်မာလုံခြုံခြင်းနှင့် အတင်းအဓမ္မရွှေ့ပြောင်းခြင်းမှ အကာအကွယ်ပေး ခြင်းဖြစ်ပါသည်။¹¹¹

အစားအစာလက်လှမ်းမီ ရရှိခွင့်ကိုခံစားနိုင်ရန်အတွက် အစားအစာသည် စီးပွားရေးအခြေအနေအရ ရုပ်ပိုင်း ဆိုင်ရာအနေ အထားအရလက်လှမ်းမီရမည်ဖြစ်ပြီး အာဟာရလိုအပ်ချက်များအတွက် လုံလောက်မှု လည်း ရှိရပါမည်။¹¹² ESCR ကော်မတီက နိုင်ငံများသည် အစားအစာရရှိနိုင်မှုကို အတားအဆီးဖြစ်စေသော စီမံဆောင်ရွက်ခြင်းများကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်းအားဖြင့် အစားအစာ ရရှိခွင့်ကို လေးစားရန်၊ အခြားပြင်ပပုဂ္ဂိုလ်များက အစားအစာရရှိနိုင်မှုကို အတားအဆီးဖြစ်စေခြင်းများ မပြုလုပ်စေခြင်းဖြင့် အခွင့် အရေးကို ကာကွယ်ပေးရန်နှင့် စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံမှုအပါအဝင် ပြည်သူများ၏စားဝတ်နေရေးများ ပြေလည်စေရန် အစီအမံများ ကြိုတင်ဖန်တီးဆောင်ရွက်ပေးခြင်းဖြင့် အခွင့်အရေးကို ဖြည့်ဆည်းပေးရန်တာဝန်ရှိကြောင်း ရှင်းလင်းဖော်ပြထားပါသည်။¹¹³ နိုင်ငံ တစ်ခုသည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအား မြေရောင်းချခြင်း၊ သို့မဟုတ် အငှားချထားခြင်း၏ အကျိုးဆက်အဖြစ် ပြည်သူများ၏ စားဝတ် နေရေးအတွက်လိုအပ်သည့် အကျိုးဖြစ်ထွန်းသောအရင်းအမြစ်များကို ပြည်သူများမရရှိနိုင်အောင် ဖယ်ရှားပိတ်ပင်ပစ်ပါက အဆိုပါနိုင်ငံသည် ၎င်း၏တာဝန်ဝတ္တရားများကို ချိုးဖောက်ရာရောက်ပါသည်။¹¹⁴ ထိုသို့ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် ပြည်သူများ၏ အလုပ်အကိုင် ရရှိခွင့်ကိုလည်း နှောင့်ယှက်ရာ ရောက်ပါသည်။

သင့်တင့်သောနေထိုင်ရာရရှိခွင့်ကို လူတစ်ဦး၏ဝင်ငွေ၊ သို့မဟုတ် အရင်းအမြစ်များရရှိနိုင်မှုအပေါ် မူတည်ခြင်းမရှိဘဲ အာမခံ ပေးရပါမည်။¹¹⁵ နေထိုင်ရာလုံလောက်မှု ရှိ၊ မရှိကိုဆန်းစစ်ရာတွင် အချက်ပေါင်းများစွာကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားပြီး နေထိုင်ရာ လုံလောက်မှု၊ မြေယာပိုင်ဆိုင်မှု၏ဥပဒေအရခိုင်မာမှု၊ ဝန်ဆောင်မှုများ၊ ကုန်ကြမ်းပစ္စည်းများ၊ ပံ့ပိုးမှုများနှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံ ရရှိနိုင်မှု၊ ငွေကြေးအရတတ်နိုင်မှု၊ နေထိုင်ရန်သင့်လျော်မှု၊ သွားလာရောက်ရှိနိုင်မှု၊ တည်နေရာနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအရသင့်လျော်မှုတို့ ဖြစ်ကြပါသည်။¹¹⁶ လုံလောက်သောနေထိုင်မှုဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ် (Special Rapporteur on adequate housing) က ဤအခွင့်အရေးကို ရရှိခံစားနိုင်ခြင်းသည် အထူးသဖြင့် မြေယာရရှိခွင့်အပေါ် မူတည်နေသည်ဟု မှတ်ချက်ပြုပါသည်။¹¹⁷ မြေယာ ပိုင်ဆိုင်မှု မည်သည့်အမျိုးအစားဖြစ်စေ ခိုင်မာလုံခြုံမှုရှိခြင်းသည် ဥပဒေနှင့်မညီညွတ်သော အတင်းအဓမ္မ နေရာမှထွက်ခွာစေ ခြင်းနှင့် တရားလက်လွှတ် နေရာပြောင်းရွှေ့ခြင်းများကို ဥပဒေအရတားဆီးကာကွယ်ပေးရာတွင် အရေးပါပါသည်။¹¹⁸

108 ICESCR, art. 11. See also: UDHR, art. 25; CRC, art. 27; CEDAW, art. 14.

109 CESCR General Comment 12, para. 26

110 UN General Assembly, Resolution on the human right to water and sanitation, 28 July 2010, A/RES/64/292. CESCR General Comment 15 on the right to water.

111 Elisabeth Wickeri & Anil Kalhan (2009), Land Rights Issues in International Human Rights Law, Institute for Human Rights and Business (IHRB), pp. 5.

112 OHCHR Right to Food Factsheet, pp 2-3. States have an obligation to respect and not prevent access to existing food; to protect individuals from being deprived of access to food by enterprises and individuals; to engage in activities that strengthen access to resources and means that ensure livelihoods and food security; and to fulfil this right directly when individuals are unable to access food (UN ECOSOC, 'CESCR General Comment No. 12 - The Right to Adequate Food', UN Doc. E/C.12/1999/5 (1999), para. 15; see also Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO), 'Voluntary Guidelines to Support the Progressive Realization of the Right to Adequate Food in the Context of National Food Security', 2005, Guideline 2 (States should adopt economic policy goals based on food security needs of their population and promote stable supply of food). States are also prohibited from taking deliberate measures that will mean retrogression in the level of fulfilment of the right to food (UN Office for the High Commissioner for Human Rights, 'Special Rapporteur on the Right to Food' <http://www.ohchr.org/EN/issues/food/Pages/FoodIndex.aspx>).

113 CESCR General Comment 12, para. 15.

114 Mr. Olivier De Schutter Special Rapporteur on the right to food, "Large-Scale Acquisitions and Leases: a set of core principles and measures to address the human rights challenge" (Large-Scale Acquisitions and Leases: Core Principles), 11 June 2009, para. 15.

115 CESCR General Comment 4, para. 7.

116 CESCR General Comment 4, para. 8.

117 The Special Rapporteur on Adequate Housing has noted that "[I]and is often a necessary and sufficient condition on which the right to adequate housing is absolutely contingent for many individuals and even entire communities." Commission on Human Rights, Report of the Special Rapporteur on adequate housing as a component of the right to an adequate standard of living, Miloon Kothari, 41, U.N. Doc. E/CN.4/2005/48 (March 3, 2005).

118 Committee on Economic Social and Cultural Rights (CESCR), General Comment No. 4, The right to adequate housing (Art. 11(1)), UN Doc. E/1992/23, para. 8(a).

ESCR ကော်မတီက နိုင်ငံများသည် လက်ရှိဥပဒေအရ အကာအကွယ်ကင်းမဲ့နေသော လူအားလုံးအတွက် ၎င်းတို့သည် ပြည်တွင်းဥပဒေအရ မြေပိုင်ဆိုင်မှု ရှိသည်ဖြစ်စေ၊ မရှိသည်ဖြစ်စေ မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုခိုင်မာမှုရှိအောင် သတ်မှတ်ပေးသင့်သည်ဟု မှတ်ချက်ပြုပါသည်။¹¹⁹ ကုလသမဂ္ဂ စားနပ်ရိက္ခာနှင့် စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့အစည်း (UN Food and Agricultural Organization) က ရေးဆွဲထားသော မြေယာစီမံအုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာလမ်းညွှန်ချက်များ (The Voluntary Guidelines on Land Governance) တွင် မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများ ချိုးဖောက်ခြင်းကို ကာကွယ်ရန်နှင့် ပြည်သူများအား တရားလက်လွတ် မြေယာပိုင်ဆိုင်မှု ဆုံးရှုံးခြင်းမှကာကွယ်ပေးရန် သတ်မှတ်ထားပါသည်။¹²⁰ ထိုသို့ကာကွယ်ပေးရာတွင် မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုတရားဝင်မရှိသော်လည်း မိမိတားဝင်နေရေးအတွက် အဆိုပါမြေကိုမှီခိုနေသောသူများကိုလည်း ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမျိုး မဖြစ်စေရန် ပိုင်ဆိုင်မှုအပြင်မြေ ယာဆိုင်ရာအခွင့်အရေးပုံစံအမျိုးမျိုးကို အသိအမှတ်ပြုရန် လိုအပ်ပါသည်။¹²¹ ထိုအချက်သည် ကျားမခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့်စပ်လျဉ်း ပြီး နိုင်ငံတော်၏ နိုင်ငံတကာဥပဒေဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားများကို ပြည့်မီအောင်ဆောင်ရွက်ရာတွင် အထူးပင်အရေးကြီးပါသည်။

ခွဲခြားဆက်ဆံသော မူဝါဒများနှင့် အလေ့အကျင့်များကြောင့် အမျိုးသမီးများသည် ပုံမှန်အားဖြင့် ဒေသများစွာတွင် ပြည်တွင်း ဥပဒေအရ မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုမရှိကြပါ။

မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုခိုင်မာအောင်သတ်မှတ်ပေးခြင်းသည် အတင်းအဓမ္မ နေရာမှရွှေ့ပြောင်းထွက်ခွာစေခြင်းများကို ကာကွယ် တားဆီးရန် နိုင်ငံတော်ကဆောင်ရွက်သင့်သည့် အစီအမံတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ နေရာမှ ရွှေ့ပြောင်းထွက်ခွာစေခြင်းများသည် သာမန်မဟုတ်သော အခြေအနေများတွင်သာ ဥပဒေအရခွင့်ပြုချက်နှင့် ထိန်းချုပ်ချက်အရ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့်အညီ၊ ကျိုး ကြောင်းလျော်ညီစွာနှင့် ထိုက်လျောက်သော အတိုင်းအတာအတွင်း ရွှေ့ပြောင်းခံရသူများ၏ ယေဘုယျအကျိုးကို မြှင့်တင်ရန် အတွက်သာ ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်ပြီး မျှတသောလျော်ကြေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားခြင်း အပြည့်အဝရရှိမှသာလျှင် ရွှေ့ပြောင်းမှု များဖြစ်ပေါ်စေရန် နိုင်ငံများအနေဖြင့် လုံလောက်သောကာကွယ်တားဆီးမှုများကိုလည်း ထားရှိရပါမည်။ အိမ်များနှင့်မြေပေါ်တွင် နေထိုင်သူများအတွက် ဖြစ်နိုင်သမျှ အခိုင်မာဆုံးမြေယာပိုင်ဆိုင်မှု သတ်မှတ်ပေးခြင်း၊ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီခြင်း၊ ရွှေ့ ပြောင်းခြင်းဆောင်ရွက်နိုင်သည့် အခြေအနေများကို တင်းကြပ်စွာထိန်းချုပ်ထားခြင်း၊ အတင်းအဓမ္မပြောင်းရွှေ့ခံရသူများအတွက် ထိုက်လျောက်သော ဥပဒေအရဆောင်ရွက်ပေးခြင်းများ သတ်မှတ်ပေးထားသည့် အစီအမံများ ပါဝင်အောင် ESCR ကာကွယ် တားဆီးမှုများကို ဥပဒေတွင် သတ်မှတ်ကျင့်သုံးသင့်ပါသည်။

၂.၄.၃။ ထိရောက်သော ကုစားမှုများနှင့် ပြန်လည်မွန်းမံပြင်ဆင်ပေးမှုရရှိခွင့်

နိုင်ငံတကာဥပဒေ၏ ယေဘုယျအခြေခံမူတစ်ရပ်မှာ အခွင့်အရေးတိုင်းတွင် အခွင့်အရေးများ ချိုးဖောက်ခံရခြင်း၊ သို့မဟုတ် မတရားပြုလုပ်ခြင်းခံရသည့်အခါ ထိရောက်သောကုစားမှုများနှင့် ပြန်လည်မွန်းမံပြင်ဆင်ပေးခြင်း ရရှိနိုင်ရပါမည်။¹²² ကုစားမှုများ ကို လျင်မြန်စွာဆောင်ရွက်ပေးရမည်ဖြစ်ပြီး၊ ထိရောက်မှုလည်း ရှိရပါမည်။ ကုစားမှုများသည် ရိုးရှင်းပြီး လူတစ်ယောက်၏ အခြေ အနေ၊ သို့မဟုတ် ၎င်း၏နိမ့်ကျနေမှုအပေါ် မူတည်ခြင်းမရှိဘဲ လူအားလုံးရရှိနိုင်ရပါမည်။ ကုစားမှုများသည် လူ့အခွင့်အရေးချိုး ဖောက်မှုများနှင့် မတရားပြုလုပ်မှုများကို နိုင်ငံတော်မှဆောင်ရွက်ပေးသော တရားစီရင်ရေးနည်းလမ်းများ၊ သို့မဟုတ် နိုင်ငံတော်နှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများမှဆောင်ရွက်ပေးသော တရားစီရင်ရေးလမ်းကြောင်းမဟုတ်သည့် နည်းလမ်းများဖြင့် ဖြေရှင်းပေးပြီး မည် သည့်အခြေအနေတွင်မဆို တရားစီရင်ရေးအရ ပြန်လည်သုံးသပ်ဆုံးဖြတ်စေရန် ခွင့်ပြုပေးရမည်။¹²³

ထိရောက်သောကုစားမှုများနှင့် ပြန်လည်ပြင်ဆင်ပေးခြင်းတွင် တိုင်ကြားခံထားသောအာဏာပိုင်များက စွက်ဖက်နှောင့်ယှက် ခြင်း မပြုလုပ်နိုင်သော အရေးယူဆောင်ရွက်နိုင်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်တစ်ရပ် ဖြစ်ပေါ်လာစေသည့် လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ရပ်အားကျင့် သုံးဆောင်ရွက်ခွင့်လည်း ပါဝင်ပါသည်။¹²⁴ ထိုအချက်တွင် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုတစ်ရပ်ဖြစ်ပေါ်လျှင် သို့မဟုတ် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့လျှင်

119 Committee on Economic Social and Cultural Rights (CESCR), General Comment No. 4, The right to adequate housing (Art. 11(1)), UN Doc. E/1992/23, para. 8(a).

120 FAO, Voluntary Guidelines on Land Governance. General Principle 3.1(2)

121 Large-Scale Acquisitions and Leases: Core Principles, para. 23.

122 See: Universal Declaration of Human Rights (Art. 8); International Covenant on Civil and Political Rights (Article 2 (3)); Convention against Torture and other Forms of Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (Articles 13 and 14); International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination (Article 6); Convention on the Rights of the Child (Article 39); American Convention on Human Rights (Articles 25 and 63 (1)); African Charter on Human and Peoples' Rights (Article 7(1)(a)); Arab Charter on Human Rights (Articles 12 and 23); the European Convention on Human Rights (Articles 5 (5), 13 and 41); and the Vienna Declaration and Program of Action (Article 27). The Basic Principles and Guidelines on the Right to a Remedy and Reparation for Victims of Gross Violations of International Human Rights Law and Serious Violations of International Humanitarian Law, adopted and proclaimed by General Assembly resolution 60/147 of 16 December 2005.

123 See: ICJ, 'The right to a remedy and to reparation for gross human rights violations – Practitioners Guide no. 2' 2016

124 See: ICJ, 'A Guide to International Business and Human Rights Standards for Myanmar.' See also: UN HRC, General Comment No 31 (cit. above), para 15; European Court of Human Rights: Case Keen an v the United Kingdom, Judgment of 3 April 2001, Reports 2001-III, para

ဘက်လိုက်မှုမရှိဘဲ ဆုံးဖြတ်ပေးနိုင်ပြီး လွတ်လပ်သည့် စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုတစ်ရပ် ပြုလုပ်စေလျက် ၎င်းအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုကို ရပ်တန့်စေ၍သော်လည်းကောင်း၊ ပြန်လည်မွန်းမံ ပြင်ဆင်ပေးခြင်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း ကုစားမှုပေးရန် အလို့ငှာ လွတ်လပ်သည့် တာဝန်ရှိသူများထံတွင် တိုင်ကြားနိုင်ခွင့်လည်း ပါဝင်ပါသည်။¹²⁵ UDHR နှင့် နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးသဘောတူစာချုပ်များနှင့်အညီ နိုင်ငံများသည် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းကဲ့သို့သော ပြင်ပပုဂ္ဂိုလ်များက အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ၊ သို့မဟုတ် မတရားပြုလုပ်မှုများအတွက်တာဝန်ရှိသော ကိစ္စရပ်များအပါအဝင် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ မတရားပြုလုပ်မှုကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာသူများအတွက် ထိရောက်သောကုစားမှုပေးရန် တာဝန်ရှိပါသည်။¹²⁶

ကုစားမှုနှင့် ပြန်လည်ပြင်ဆင်ပေးမှုဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ၏အခြေခံမူများ (The UN Basic Principles on Remedy and Reparation) တွင် ကုစားမှုများရရှိနိုင်စေရာတွင် တရားစီရင်ရေးနည်းလမ်း၏အရေးပါမှုကို ထပ်ဆောင်းဖော်ပြထားပြီး နိုင်ငံတော်အစိုးရနှင့် အစိုးရမဟုတ်သူများ၏ ဆောင်ရွက်မှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် မတရားပြုလုပ်မှုများကို တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်က ထိထိရောက်ရောက် ဖြေရှင်းပေးနိုင်စေရန် လိုအပ်သောဆောင်ရွက်မှုများ ပြုလုပ်ပေးရမည့် နိုင်ငံတော်၏တာဝန်ဝတ္တရားကို ထပ်မံအတည်ပြုထားပါသည်။¹²⁷ အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရသူများအတွက် အဓိပ္ပာယ်ရှိသော တရားမျှတမှုပေးရန်အလို့ငှာ ကုစားမှုသည် လျင်မြန်ရိုးရှင်းပြီး လက်လှမ်းမီရပါမည်။¹²⁸ ခွဲခြားဆက်ဆံမှု၊ သို့မဟုတ် အခြားအကြောင်းကြောင့် ပြည်သူများသည် အားနည်းသည့်အခြေအနေကို ရင်ဆိုင်နေရပါက ဥပဒေဆိုင်ရာအကြံဉာဏ်ပေးခြင်းနှင့် ကိုယ်စားပြုဆောင်ရွက်ပေးခြင်းတို့ဖြင့် တရားမျှတမှုရရှိစေရန် ထိုသူများကိုအားပေးကူညီသင့်ပါသည်။¹²⁹ တရားမျှတမှုရရှိရေးကို အဟန့်အတားဖြစ်စေသော ဥပဒေများ၊ မူဝါဒများ၊ ဥပဒေဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် အခြားလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ဖယ်ရှားရန် နိုင်ငံများအနေဖြင့် လိုအပ်သော အစီအမံများဆောင်ရွက်ရပါမည်။¹³⁰

တရားစီရင်ရေးလမ်းကြောင်းမဟုတ်သည့် နည်းလမ်းများ - ဆိုလိုသည်မှာ တရားစီရင်ရေးလုပ်ငန်းစဉ် ပြင်ပမှဆောင်ရွက်သော ကုစားမှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများသည်လည်း ထိရောက်သောကုစားမှုပေးနိုင်ပြီး ပြန်လည်ပြင်ဆင်ပေးခြင်းဆောင်ရွက်သော တရားစီရင်ရေးနည်းလမ်းများ ရရှိနိုင်မှုကို အထောက်အပံ့ဖြစ်စေသည့် နည်းလမ်းတစ်ရပ်အဖြစ် သတ်မှတ်ကျင့်သုံးနိုင်ပါသည်။ စီမံအုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ၊ အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်နှင့် ပြည်သူ့အာဏာပိုင်များအား စွပ်စွဲတိုင်တန်းချက်ကို စုံစမ်းစစ်ဆေးရန် ခန့်ထားသည့်အရာရှိတို့သည် တရားရေးမဏ္ဍိုင်ကပြန်လည် ပြင်ဆင်ပေးခြင်းကို ထိရောက်စွာဆောင်ရွက်ပေးရန် အရင်းအမြစ်များ၊ သို့မဟုတ် လွတ်လပ်မှုမရှိသော အခြေအနေများတွင် အရေးကြီးသော ထောက်ပံ့ပေးသည့်အခန်းကဏ္ဍမှ ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ပါသည်။ သို့သော်လည်း အဆိုပါနည်းလမ်းများသည် ထိုက်လျောက်သောလုပ်ငန်းစဉ်ဆိုင်ရာ စံနှုန်းများနှင့်ညီညွတ်ပြီး အကောင်အထည်ဖော်ရန် သင့်လျော်သောကုစားမှုသတ်မှတ်ပေးနိုင်သည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာရှိမှသာလျှင် ထိရောက်မှုရှိပါသည်။¹³¹ တရားစီရင်ရေးလမ်းကြောင်းမဟုတ်သည့် နည်းလမ်းများသည် နိုင်ငံတော်၏ တရားရေးမဏ္ဍိုင်ကို ဖယ်ရှားအစားထိုးခြင်းထက် အထောက်အပံ့ပေးခြင်း တစ်ရပ်သာ အမြဲတမ်းဖြစ်သင့်ပြီး နိုင်ငံများသည် ထိရောက်သောကုစားမှုများနှင့် ပြန်လည်ပြင်ဆင်ပေးခြင်းတို့ချမှတ်ပေးနိုင်သည့် တရားရေးမဏ္ဍိုင်၏လုပ်ဆောင်နိုင်စွမ်းကို ပြင်ဆင်မြှင့်တင်ရန် လိုအပ်သောဆောင်ရွက်မှုများ ပြုလုပ်ပေးရန်လိုအပ်ပါသည်။

စီးပွားရေးလုပ်ငန်းနှင့် လူ့အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ၏လမ်းညွှန်စည်းမျဉ်းများ (The UN Guiding Principles on Business and Human Rights) တွင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများသည် ပြည်သူများကို ဆိုးရွားစွာထိခိုက်နိုင်ပါက စီးပွားရေးအဖွဲ့အစည်းများသည်လည်း ကုစားမှုရရှိနိုင်ခြင်းကို ဆောင်ရွက်ပေးရန်၊ သို့မဟုတ် ကူညီပေးရန်တာဝန်ရှိကြောင်း ရှင်းလင်းစွာဖော်ပြထားပါသည်။ နိုင်ငံတော်အခြေပြုနည်းလမ်းများအပြင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတစ်ခုသည် ကုစားမှုများနှင့် ပြန်လည်ပြင်ဆင်ပေးခြင်းရရှိအောင် ဆောင်ရွက်ပေးရန်၊ သို့မဟုတ် ကူညီပေးရန် နိုင်ငံတော်အခြေပြုမဟုတ်သော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ သတ်မှတ်ကျင့်သုံးနိုင်

122; Inter-American Court of Human Rights: Advisory Opinion OC-9/ 87, Judicial Guarantees in States of Emergency, 6 October 1987, Series A No 9, para 24.

125 International Commission of Jurists (ICJ), "The Right to a Remedy and Reparations for Gross Human Rights Violations: A Practitioners Guide" (2006), pp. 46-47 <http://icj.wpengine.netdna-cdn.com/wp-content/uploads/2012/08/right-to-remedy-and-reparations-practitioners-guide-2006-eng.pdf>.

126 See: OHCHR, Basic Principles on Remedy and Reparation.

127 See: OHCHR, Basic Principles on Remedy and Reparation. Principle 26.

128 UN Human Rights Council: General Comment No 31 on the Nature of the General Legal Obligation Imposed on States Parties to the Covenant on Civil and Political Rights, 26 May 2004, CCPR/C/21/Rev.1/Add.13, par a 15; Inter-American Court of Human Rights: Advisory Opinion OC- 9/87, Judicial Guarantees in States of Emergency, 6 October 1987, Series A No 9, para 24; African Commission of Human Rights, Principles and Guidelines on the Right to a Fair Trial and Legal Assistance in Africa, Principle C, African Union Doc. DOC/OS (XXX) 247; Case SERAC and CESR v Nigeria (cit. above), para. 61, in which the Commission considered that the State had to ensure 'legal remedies'.

129 ICJ, Declaration on Access to Justice and Right to Remedy, adopted on 12 December 2012 in Geneva, para 3 and 4. <http://icj.wpengine.netdna-cdn.com/wp-content/uploads/2012/12/Congress-Declaration-adoptedFINAL.pdf>

130 ICJ, Declaration on Access to Justice and Right to Remedy, adopted on 12 December 2012 in Geneva, para. 2.

131 ICJ, Need and Options for a New International Instrument in the Field of Business and Human Rights (June 2014).

ပါသည်။¹³² ဥပမာ လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှုဆိုင်ရာ မကျေနပ်မှုတိုင်ကြားခြင်းနှင့် နစ်နာမှုဖြေရှင်းခြင်းနည်းလမ်း (Operational Grievance Mechanism)သည် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတစ်ခုက စီးပွားရေး လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုများကြောင့် ဆိုးရွားစွာထိခိုက်နစ်နာသူများ ရှိလာသည့်အခါ အငြင်းပွားမှုများကို စောလျင်စွာဖြေရှင်းပြီး ကုစားမှုရရှိစေသည့် နည်းလမ်းတစ်ခုအဖြစ် လုပ်ကွက်တစ်ခုတွင်၊ သို့မဟုတ် စီမံကိန်းအဆင့်တွင် ကျင့်သုံးနိုင်သည့် တရားစီရင်ရေးလမ်းကြောင်းမဟုတ်သည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါလမ်းညွှန်စည်းမျဉ်းများတွင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများသည် ၎င်းတို့ကို ဆိုးရွားသောသက်ရောက်မှုများဖန်တီးသော၊ သို့မဟုတ် ဖြစ်ပေါ်စေသောကိစ္စရပ်များတွင် တရားဝင်ပြန်လည် ကုစားပေးရေးလုပ်ငန်းစဉ်များ သတ်မှတ်ပေးသင့်ကြောင်း၊ သို့မဟုတ် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သင့်ကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။¹³³ တာဝန်ယူသော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူတစ်ယောက်၏ တာဝန်များကို လုံလောက်စွာ ဖြည့်ဆည်းဆောင်ရွက်ရန်အလို့ငှာ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများသည် အခြားရွေးချယ် ဆောင်ရွက်နိုင်သော လုပ်ထုံး လုပ်နည်းများအပြင် OGM များ သတ်မှတ်ဖော်ဆောင်ခြင်း၊ ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်းများကို တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်လျက် ရှိပါသည်။ OGM များအနေဖြင့် ပေါ်ပေါက်လာသော ကိစ္စရပ်များသည် မကျေနပ်ချက်တိုင်ကြားမှုများဖြစ်မလာစေရန်သို့မဟုတ် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ၊ သို့မဟုတ် မတရားပြုလုပ်မှုများအဆင့်ထိမရောက်လာစေ ၎င်းတို့ကို တိုက်ရိုက်ဖြေရှင်းရန်လည်း သတ်မှတ်နိုင်ပါသည်။ အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၏ တရားစီရင်ရေးလမ်းကြောင်းမဟုတ်သည့် စီမံ ဆောင်ရွက်ပေးမှုများသည် ကုစားမှုများနှင့် ပြန်လည်ပြင်ဆင်ပေးမှုပေးသည့် တရားစီရင်ရေးနည်းလမ်းများ ရရှိနိုင်ခြင်းအား ဖယ်ရှားအစားထိုးရန်မဟုတ်ဘဲ ထောက်ပံ့ပေးရန်သာ ဖြစ်ပါသည်။

၂.၅။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းနှင့် လူ့အခွင့်အရေးများအပေါ် လမ်းညွှန်မှုအခြေခံမူများ

၂.၅.၁။ နိုင်ငံတော်၏ ကာကွယ်ပေးရမည့် တာဝန်ဝတ္တရား

ယခုအခါ နိုင်ငံတကာဥပဒေတွင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၏ ဆိုးရွားသောသက်ရောက်မှုကို ခံစားရနိုင်သောသူများ၏ အခွင့် အရေးများကို နိုင်ငံတော်မှကာကွယ်ပေးရမည်ဟူသော သဘောတူညီချက်ကို ထင်ဟပ်စေပါသည်။ စီးပွားရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေး များနှင့်ပတ်သက်သော နိုင်ငံတကာမူဘောင်သည် လွန်ခဲ့သောနှစ်နှစ်ဆယ်အတွင်း တိုးတက်ပြောင်းလဲလာပါသည်။ ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ (Human Rights Council)က စီးပွားရေးလုပ်ငန်းနှင့် လူ့အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ၏ လမ်းညွှန်စည်းမျဉ်းများ (UN Guiding Principles on Business and Human Rights)ကို ထောက်ခံပေးခဲ့ပါသည်။¹³⁴ လမ်းညွှန်စည်းမျဉ်းများသည် မဏ္ဍိုင်သုံးရပ်အပေါ်အခြေခံထားပြီး အဆိုပါမဏ္ဍိုင်သုံးရပ်မှာ လူ့အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ရန် နိုင်ငံတော်၏တာဝန်၊ လူ့အခွင့်အရေးများကိုလေးစားရန် စီးပွားရေးလုပ်ငန်း၏တာဝန်၊ တရားစီရင်ရေးနည်းလမ်းနှင့် တရား စီရင်ရေးလမ်းကြောင်းမဟုတ်သည့် နည်းလမ်းများမှတစ်ဆင့် ဆောင်ရွက်ခြင်းအပါအဝင် ထိရောက်သောကုစားမှု ရရှိနိုင်ခြင်း ရှိစေရန် အတူဆောင်ရွက်ရမည့်တာဝန်တို့ ဖြစ်ကြပါသည်။¹³⁵

အဆိုပါမဏ္ဍိုင်များသည် (ပြင်ပပုဂ္ဂိုလ်များက ပိုင်ဆိုင်သော၊ သို့မဟုတ် ထိန်းချုပ်ထားသော၊ သို့မဟုတ် နိုင်ငံတော်က ပိုင်ဆိုင်သော၊ သို့မဟုတ် ထိန်းချုပ်ထားသော စီးပွားရေးအဖွဲ့အစည်းများ နှစ်မျိုးလုံးဖြစ်နိုင်ပါသည်။) စီးပွားရေးအဖွဲ့အစည်းများ ကြောင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို တားဆီးကာကွယ်ရန် နိုင်ငံတော်၏ နိုင်ငံတကာဥပဒေဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားများအား ရှင်းလင်းထားပါသည်။¹³⁶ နိုင်ငံများသည် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို ဥပဒေဖြင့်ထိန်းသိမ်း၍ အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ရမည့် အပြင် စီးပွားလုပ်ငန်းများနှင့်ဆက်စပ်သော အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် မတရားပြုလုပ်မှုများ ဖြစ်ပေါ်သောအခါ ၎င်းတို့ကို စုံစမ်းစစ်ဆေးပြီး ပြန်လည်ပြင်ဆင်ပေးရန်နှင့် ရာဇဝတ်ကြောင်းအရ တာဝန်ရှိသောအခါ အဆိုပါလုပ်ရပ်အပေါ်တရားစွဲဆိုရန် လိုအပ်သောဆောင်ရွက်မှုများ ပြုလုပ်ပေးခြင်းဖြင့် ထိရောက်သောကုစားမှုရရှိအောင် ဆောင်ရွက်ပေးခြင်းဖြင့် အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ပေးရပါမည်။¹³⁷

လူ့အခွင့်အရေးများကိုလေးစားရန် စီးပွားရေးလုပ်ငန်း၏တာဝန်သည် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအား လူ့အခွင့်အရေးများကို လေးစားစေရန် နိုင်ငံတော်မှထိရောက်သောစီမံဆောင်ရွက်မှုများဆောင်ရွက်၍ ဆောင်ရွက်ရမည့်တာဝန်များမှ ဆင်းသက်လာပါသည်။

132 UN Guiding Principles, principles 29 – 31.

133 UN Guiding Principles, principle 22.

134 The Human Rights Council endorsed the Guiding Principles in its resolution 17/4 of 16 June 2011.

135 Note that judicial remedies are not “grievance mechanisms” - and there must be State based remedies - a company based grievance mechanism alone is not adequate.

136 See: Report of the Special Representative of the Secretary-General on the issue of human rights and transnational corporations and other business enterprises, ‘Guiding Principles on Business and Human Rights: Implementing the United Nations “Protect, Respect and Remedy” Framework’ (Guiding Principles), UN Doc. A/HRC/17/31, 21 March 2011. Principles 1, 2, 4.

137 Guiding Principles, commentary on principle 25, pp. 27.

၂.၅.၂။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၏ လေးစားရမည့်တာဝန်

စီးပွားရေးလုပ်ငန်း တည်ထောင်သူများနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအပါအဝင် တတိယပိုဂျီလ်များသည် ၎င်းတို့၏ စီမံကိန်းများ၊ လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှုများနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် လူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများကို ထည့်သွင်း၍ လူ့အခွင့်အရေးကိုလေးစားရန် တာဝန်ရှိပါသည်။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏လုပ်ဆောင်မှုများကြောင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများဖန်တီးခြင်း၊ သို့မဟုတ် ဖြစ်ပေါ်စေခြင်းကိုရှောင်ကြဉ်ရန်၊ ချိုးဖောက်မှုများဖြစ်ပေါ်သောအခါ ဖြေရှင်းပေးရန်နှင့် ၎င်းတို့၏ လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှုများသည် သက်ရောက်မှုများကို တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေသည်မဟုတ်သည့်တိုင် ၎င်းတို့၏လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှုများနှင့် ဆက်စပ်နေသော သက်ရောက်မှုများ လျော့ချရန်တာဝန်များကို လမ်းညွှန်စည်းမျဉ်းများတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။¹³⁸ ဆိုးရွားသော လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများကို ဖော်ထုတ်ရန်၊ ကာကွယ်တားဆီးရန်နှင့် လျော့ချရန် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာစုံစမ်း လေ့လာမှု (human rights due diligence) ဆောင်ရွက်သင့် ပါသည်။¹³⁹ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများသည် လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှုဆိုင်ရာ မကျေနပ်မှုတိုင်ကြားခြင်းနှင့် နစ်နာမှုဖြေရှင်းခြင်းနည်းလမ်းကိုလည်း ရေးဆွဲကျင့်သုံးသင့်ပြီး အဆိုပါနည်းလမ်းတွင်လည်း ပါဝင် ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။¹⁴⁰ ထိုသို့ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်က စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၏ ဆိုးရွားသော သက်ရောက်မှုများကို စံစားရနိုင်သောသူများအတွက် ယုံကြည်ရသော ကုစားမှုပေးနိုင်သည့်အခါ ကိစ္စရပ်များကိုစောလျင်စွာ ဖြေရှင်းရန်နှင့် တိုက်ရိုက်ကုစားမှုပေးရာတွင် အထူးအရေးကြီးပါသည်။

တာဝန်ယူမှုရှိသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအတွက် ကော်ပိုရိတ်အခြေပြုစံနှုန်းများသည် မိမိဆန္ဒသဘောဖြင့် ဆောင်ရွက် သောအခြေခံမူများ၊ ကျင့်ဝတ်စည်းမျဉ်းများနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၏ လူမှုရေးဆိုင်ရာဝတ္တရားများနှင့် ပတ်သက်သော ဆောင် ရွက်ချက်များအပေါ် အခြေခံပါသည်။¹⁴¹ အဆိုပါကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်မှုများသည် ဥပဒေဆိုင်ရာတာဝန်ဝတ္တရားများကို ဖြည့်ဆည်း ရန် လုံလောက်ခြင်းမရှိသည်ကို သတိမူရန် အရေးကြီးပါသည်။ အဆိုပါစံနှုန်းအချို့သည် နိုင်ငံတကာဥပဒေနှင့် ညီညွတ်ခြင်းမရှိဘဲ ထိုစံနှုန်းအများစုသည် ဥပဒေအရ စည်းနှောင်မှုရှိသော ကတိကဝတ်များ၊ သို့မဟုတ် အရေးယူဆောင်ရွက်မှုနည်းလမ်းများ မပါရှိပါ။ လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်နေသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများသည် ပုံမှန်အားဖြင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ဥပဒေ မူဘောင်အပေါ် အခြေခံသော ပြည်တွင်းဥပဒေတွင်ပါရှိသည့် အကာအကွယ်များကိုလိုက်နာဆောင်ရွက်ရန် ဥပဒေအရ စည်းနှောင် နေသည့်အပြင် နိုင်ငံတော်၏ နိုင်ငံတကာဥပဒေဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ရန်လည်း လိုအပ်ပါသည်။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတစ်ခုသည် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု၊ သို့မဟုတ် မတရားပြုလုပ်မှု ဖြစ်ပေါ်စေသောအခါ ထိုစီးပွားရေးလုပ်ငန်း သည် ပြန်လည်ကုစားမှုပေးသင့်ပြီး ၎င်းကုစားမှုပေးခြင်းတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။¹⁴²

အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှု၊ သို့မဟုတ် မတရားပြုလုပ်မှုဖြစ်ပေါ်သောအခါ ယင်းဖြစ်ပေါ်သည့် အတိုင်းအတာအား စီးပွားရေး လုပ်ငန်း၏ သတိပြုသိရှိမှု၊ နီးကပ်မှုနှင့် ဖြစ်ပေါ်စေခြင်းတို့အပေါ်မူတည်ပြီး မတရားမှုများကို ပံ့ပိုးဖြစ်ပေါ်စေသော၊ ပိုမိုဆိုးရွားစေ သော၊ သို့မဟုတ် ဆောင်မသော လုပ်ရပ်သည် အဆိုပါစီးပွားရေးလုပ်ငန်းအနေဖြင့် နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ လူ့အခွင့်အရေးချိုး ဖောက်ခြင်းများတွင် ပါဝင်ကျူးလွန်ရာရောက်စေရန် လုံလောက်ပါသည်။¹⁴³

မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင် နိုင်ငံများစွာတို့သည်¹⁴⁴ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအနေဖြင့် ကြီးမားသောဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး စီမံကိန်း များကြောင့် ဆန္ဒမပါသည့် ပြောင်းရွှေ့နေရာချထားခြင်းများကို အဆင်ပြေအောင်ကူညီပံ့ပိုးပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။ ဤကဲ့သို့သော အခြေအနေများတွင် ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များ၏ ယေဘုယျဆန်ခြင်းနှင့်၊ သို့မဟုတ် လက်တွေ့စနစ် အုပ်ချုပ်မှု၏ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု မရှိခြင်းတို့ကြောင့် ပြည်တွင်းဥပဒေများနှင့် တရားဝင်ညွှန်ကြားချက်သည် လုံလောက်မှုမရှိနိုင်ပါ။ ဆန္ဒမပါသည့် ပြန်လည်နေရာ ချထားခြင်းဆောင်ရွက်ရာတွင် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်နိုင်ခြေ အလားအလာ အလွန်များသောကြောင့် ထိုကိစ္စများကို ဆောင် ရွက်သော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအနေဖြင့်လူ့အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ရန်တာဝန်နှင့် ညီညွတ်အောင်ဆောင်ရွက်သင့်ပါ သည်။

138 UN Guiding Principles, principle 13.
139 UN Guiding Principles, principles 11, 17, 18.
140 UN Guiding Principles, principle 29
141 A body of standards for the responsible conduct of business has emerged, first through the UN Global Compact and then the Guidelines for Multinational Enterprises of the Organisation for Economic Cooperation and Development.
142 UN Guiding Principles, principles 22 and 29
143 Report of the International Commission of Jurists Expert Legal Panel on Corporate Complicity in International Crimes (2008), Corporate Complicity and Legal Accountability, Volume 1, p. 9.
144 See: 2014 SEZ Law, art. 80.

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဘဏ္ဍာရေးကော်ပိုရေးရှင်း၏ Performance Standard 5 တွင် အစိုးရက ဆန္ဒမပါသည့် ရွှေ့ပြောင်း နေရာချထားမှုကို အဆင်ပြေအောင်ဆောင်ရွက်ပေးသောအခါ ပြန်လည်နေရာချထားရေးအစီအမံများကို အဆိုပါစံနှုန်းနှင့်ယှဉ်၍ ဆန်းစစ်ရမည်ဖြစ်ပြီး လုံလောက်မှုမရှိပါက တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်ရမည်ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။¹⁴⁵ လမ်းညွှန်စည်းမျဉ်းများတွင် စီးပွား ရေးလုပ်ငန်းများအား မတရားပြုလုပ်မှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေခြင်း၊ ဗိုဗိုဆိုးရွားစေခြင်း၊ သို့မဟုတ် ပံ့ပိုးပေးခြင်းဖြင့် မတရားမှုများ၊ သို့မဟုတ် ချိုးဖောက်မှုများတွင် ပါဝင်ကျူးလွန်ခြင်းမရှိစေရန် လမ်းညွှန်ထားပါသည်။

145 IFC Performance Standard 5, para 30—32.

၃။ အထူးစီးပွားရေးဇုန်များနှင့် သက်ဆိုင်သည့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေမူဘောင်

၃.၁။ အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဥပဒေများ

၃.၁.၁။ ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်မှပြဋ္ဌာန်းသော အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဥပဒေတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၌ SEZ များ တည်ထောင်ခြင်းနှင့် စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်းတို့အတွက် ဥပဒေမူဘောင်ကို သတ်မှတ်ပေးပါသည်။ ဤ ၂၀၁၄ ခုနှစ်ဥပဒေသည် SEZ များနှင့်ပတ်သက်ပြီး ၂၀၁၁ ခုနှစ်က ယခင်ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော ဥပဒေနှစ်ရပ်ကိုပယ်ဖျက်၍ အစားထိုးပြဋ္ဌာန်းခြင်းဖြစ်ပြီး¹⁴⁶ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ဥပဒေပါအစီအစဉ်များနှင့် သက်ဆိုင်မှုမရှိသော ဥပဒေစနစ်တစ်ရပ် ဖန်တီးပေးပါသည်။¹⁴⁷ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ တွင် အဓိကဝန်ကြီးဌာနက ၂၀၁၅ ခုနှစ် အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဆိုင်ရာ နည်းဥပဒေများကို ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။¹⁴⁸

အထူးစီးပွားရေးဇုန်ဥပဒေနှင့် နည်းဥပဒေများတွင် သက်တမ်းတိုးနိုင်သော နှစ် ၅၀ မြေငှားရမ်းခွင့်၊ အခွန်နှင့်အကောက်ခွန် ဆိုင်ရာ ခံစားခွင့်များအပါအဝင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအတွက် အကျိုးရှိစေမည့်အစီအစဉ်များ သတ်မှတ်ပေး၍ စီးပွားရေးဇုန်များတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများပြုလုပ်လာအောင် ဆွဲဆောင်ရန် ရေးဆွဲထားပါသည်။ SEZ ဥပဒေတွင် စီးပွားရေးဇုန်များအတွင်း တည်ဆောက်မှု၊ လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှုများနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများအဆင်ပြေအောင် ဆောင်ရွက်ပေးမည့် သီးခြားစီမံအုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့များကို သတ်မှတ်တည်ထောင်ပေးထားပါသည်။ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအတွက် ခွင့်ပြုမိန့်ထုတ်ပေးသည့် လုပ်ငန်းစဉ်ကို အဆင်ပြေချောမွေ့စေရန် တစ်နေရာတည်း၌ တစ်စုတစ်စည်းတည်း အလုံးစုံဝန်ဆောင်မှုပေးသည့်ဌာန (OSSC) တစ်ခုစီကို အစိုးရဌာနပေါင်းစုံမှ ကိုယ်စားလှယ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ထားပါသည်။

SEZ များအတွက် ဥပဒေမူဘောင်သည် အခြားပြည်တွင်းဥပဒေများနှင့် ထဲထဲဝင်ဝင်ဆက်စပ်နေပြီး ထိုဥပဒေများနှင့်ချိတ်ဆက်ဖတ်ရှုရပါမည်။ SEZ ဥပဒေတွင်ပါဝင်သော ပြဋ္ဌာန်းချက်များစွာတွင် မြေယာဥပဒေများ၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာဥပဒေများနှင့် အလုပ်သမားဥပဒေများအစရှိသည့် မြန်မာနိုင်ငံဥပဒေမူဘောင်၏ အခြားသောအစိတ်အပိုင်းများကို ရည်ညွှန်းဖော်ပြထားပါသည်။ ထူးခြားသောရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် အခွင့်အရေးများကို SEZ နည်းဥပဒေများတွင် ရှင်းလင်းဖော်ပြထားပါသည်။ သို့သော်လည်း SEZ ဥပဒေများတွင် SEZ ဒေသများတွင် နေထိုင်သူများအား ဆန္ဒမပါသည့် ပြန်လည်နေရာချထားပေးခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်သောတာဝန်များ၊ လုပ်ငန်းများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ရှင်းလင်းဖော်ပြထားခြင်းမရှိပါ။ လူ့အခွင့်အရေး အကာအကွယ်ပေးခြင်းများကိုလည်း SEZ ဥပဒေများတွင် ဖော်ပြမထားပါ။

၃.၁.၂။ စီမံအုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ

၂၀၁၄ ခုနှစ် SEZ ဥပဒေတွင် SEZ များကို စီမံအုပ်ချုပ်ရန် ဗဟိုအဖွဲ့၊ ဗဟိုလုပ်ငန်းအဖွဲ့နှင့် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီများဖြစ်ကြသည့် အဆင့်သုံးဆင့်ပါဝင်သော အုပ်ချုပ်မှုဖွဲ့စည်းပုံကို သတ်မှတ်ဖွဲ့စည်းထားပါသည်။

ဗဟိုအဖွဲ့သည် SEZ များကို အုပ်ချုပ်ရာတွင် အဆင့်မြင့်ဆုံးအုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့ဖြစ်ပြီး ပြည်ထောင်စုအစိုးရမှ ဖွဲ့စည်းပါသည်။ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးများသည် အဖွဲ့ဝင်များဖြစ်ကြပြီး ‘သင့်လျော်သော ပုဂ္ဂိုလ်’ အား ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်ခန့်အပ်ပါသည်။¹⁴⁹ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ပြည်ထောင်စုဒုသမ္မတနှစ်ဦးထံမှ တစ်ဦးက ယခင်ပြည်ထောင်စုသမ္မတကို အစားထိုး၍ ဥက္ကဋ္ဌဖြစ်လာခဲ့သည်။¹⁵⁰ ဝန်ကြီးဌာနပေါင်းစုံပါဝင်သောအဖွဲ့များ၏ အဖွဲ့ဝင်များသည် SEZ များအတွက် သက်ဆိုင်ရာဥပဒေများနှင့်ညီညွတ်မှုရှိသော အမျိုးသားမူဝါဒများနှင့် စည်းမျဉ်းများထုတ်ပြန်ရန်နှင့် စီမံကိန်းများကို နောက်ဆုံးအတည်ပြုချက်ရယူရန်အလို့ငှာ ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့ထံတင်ပြရန် တာဝန်ရှိပါသည်။¹⁵¹ ဗဟိုအဖွဲ့သည် ဗဟိုလုပ်ငန်းအဖွဲ့ထံမှ အကြံဉာဏ်ရယူပါသည်။ ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းထားသော စီမံခန့်ခွဲမှု

146 Senior General Than Shwe promulgated the SEZ Law and Dawei SEZ Law in January 2011, during the final days of the State Peace and Development Council. The 2014 SEZ Law harmonizes the two 2011 laws, changing a number of provisions, but generally retaining the governance structure.

147 This is also applied under the 2012 Foreign Investment Law and 2013 Citizens Investment Law. ICJ interview, DICA Director General/MIC Secretary, Yangon, October 2016.

148 The ministry has authority to issue rules as per the 2014 SEZ Law, Art. 95(a). The 2015 Rules were issued by the then-Ministry of National Planning and Economic Development (now Planning and Finance). Under the NLD-led Government, the Ministry of Commerce became focal ministry for SEZs.

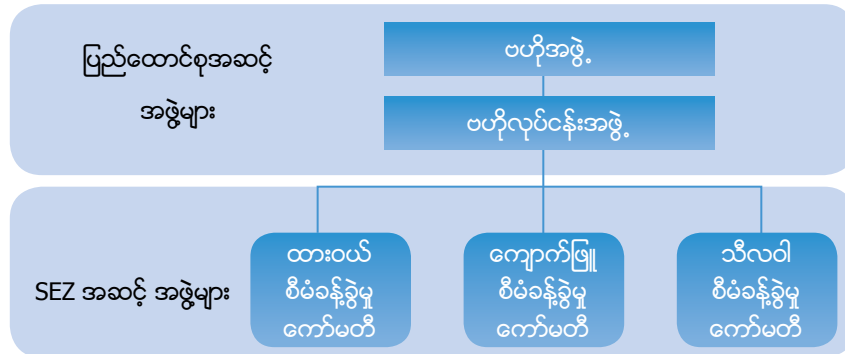
149 2014 SEZ Law, Art. 5(a). Chapter 3 of the SEZ Law states its functions, duties and composition.

150 Union Vice President U Henry Van Thio took over from former President of the Union U Thein Sein.

151 2014 SEZ Law, Arts. 6(a), 11(f).

ကော်မတီများ၏ အဖွဲ့ဝင်များကို ဗဟိုလုပ်ငန်းအဖွဲ့၏ အကြံပေးမှုအပေါ်အခြေခံ၍ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ရွေးချယ်ခဲ့ပါသည်။¹⁵²

ဇယား - မြန်မာနိုင်ငံ SEZ များ၏ အုပ်ချုပ်မှုဖွဲ့စည်းပုံ

ဗဟိုလုပ်ငန်းအဖွဲ့သည် ဗဟိုအဖွဲ့အောက်တစ်ဆင့်နိမ့်ပြီး ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့၏ အတည်ပြုချက်ဖြင့် ဗဟိုအဖွဲ့မှ ဖွဲ့စည်းပါသည်။¹⁵³ ဗဟိုလုပ်ငန်းအဖွဲ့၏အဖွဲ့ဝင်များတွင် ဝန်ကြီးများနှင့် ဝန်ကြီးဌာနပေါင်းစုံမှကိုယ်စားလှယ်များ အဓိကအားဖြင့်အကြီးတန်း အစိုးရအရာရှိများ ပါဝင်ပါသည်။ ထိုအဖွဲ့ဝင်များသည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများကို အတည်မပြုပေးနိုင်သော်လည်း စစ်ဆေးရပြီး ဗဟိုအဖွဲ့ နှင့် သက်ဆိုင်ရာအစိုးရဌာနများအား မူဝါဒဆိုင်ရာအကြံဉာဏ်ပေးကာ ဗဟိုအဖွဲ့နှင့် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီများအကြား ကြားနေပံ့ပိုးပေးရေးသဖွယ် ဆောင်ရွက်ပေးပါသည်။ အခြားသောအဖွဲ့များနှင့်မတူဘဲ ဗဟိုလုပ်ငန်းအဖွဲ့သည် စည်းမျဉ်းများကို ထုတ်ပြန်နိုင်ခြင်းမရှိပါ။

SEZ တစ်ခုစီတွင် တည်ထောင်မှု၊ အကောင်အထည်ဖော်မှုနှင့် စီမံအုပ်ချုပ်မှုတို့ကို တိုက်ရိုက်ကြီးကြပ်ရန် တာဝန်ရှိသော စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီ ရှိပါသည်။ SEZ ဥပဒေအရ ကော်မတီအဖွဲ့ဝင်များတွင် သက်ဆိုင်ရာအစိုးရအဖွဲ့အစည်းများမှပုဂ္ဂိုလ်များ၊ သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး၊ သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရမှ ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးနှင့် 'ပြင်ပပုဂ္ဂိုလ်များ' ပါဝင်ရန်လိုအပ်ပါသည်။¹⁵⁴ ဥက္ကဋ္ဌကို အဆိုပါအဖွဲ့ဝင်များထဲမှ ရွေးချယ်ပါသည်။¹⁵⁵

စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီများတွင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအစီအစဉ်များပြင်ဆင်ရေးဆွဲရန်၊ စီမံကိန်းများ အဆိုပြုရန်နှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုခွင့်ပြုပေးခြင်းများအား အဆင်ပြေအောင်ဆောင်ရွက်ပေးရန် ကျယ်ပြန့်သော လုပ်ငန်းတာဝန်များစွာရှိပါသည်။ သက်ဆိုင်ရာဥပဒေများနှင့်အညီ စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီများသည် အခြားသောအရာများအပြင် စီးပွားရေးဇုန်များနှင့် ခွင့်ပြုထားသောစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ သတ်မှတ်ရန်၊ လုပ်ငန်းလည်ပတ်လုပ်ကိုင်ရာတွင် လိုက်နာရမည့်စည်းကမ်းများပြဋ္ဌာန်းရန်နှင့် အလုပ်ခန့်အပ်ရမည့် နိုင်ငံသား အလုပ်သမားအချိုးအစား ပမာဏကို သတ်မှတ်ရန် စည်းမျဉ်းများ ထုတ်ပြန်နိုင်ပါသည်။¹⁵⁶ စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီများသည် SEZ တစ်ခုစီတွင် တည်ထောင်ထားသော OSSC များကို စီမံခန့်ခွဲရန် တာဝန်ရှိပါသည်။ စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီများသည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အစီအစဉ်များပြင်ဆင်ရေးဆွဲပြီး SEZ များတွင် စီမံကိန်းများကြောင့်ရွှေ့ပြောင်းခံရသူများအတွက် ပြန်လည်နေရာချထားပေးခြင်းကို ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ပါသည်။

မည်သည့်စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီမဆို အထောက်အကူပြုအဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းနိုင်ပါသည်။ ဤအဖွဲ့တွင် သက်ဆိုင်ရာအစိုးရဌာနများနှင့် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများအပြင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ၊ ရင်းနှီးတည်ဆောက်သူများ၊ 'အခြားသင့်လျော်သောပုဂ္ဂိုလ်များ'နှင့် 'အဖွဲ့အစည်းများမှပုဂ္ဂိုလ်များ' ပါဝင်နိုင်သည်ဟု SEZ ဥပဒေတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။¹⁵⁷ SEZ ဥပဒေတွင် အထောက်အကူပြုအဖွဲ့၏ အဖွဲ့ဝင်များကို ရွေးချယ်ရန် ထပ်ဆောင်းစံသတ်မှတ်ချက်များကို သတ်မှတ်ထားခြင်းမရှိပါ။

152 Myanmar SEZ Central Body, Notification 1/2016 (Kyauk Phyu Management Committee), Notification 2/2016 (Thilawa Management Committee), Notification 3/2016 (Dawei Management Committee). 12 October 2016. (Union Gazette, vol. 69, no. 46, 4 November 2016).
 153 2014 SEZ Law, Art. 6(d).
 154 2014 SEZ Law, Art. 9(a)(b)(c).
 155 2014 SEZ Law, Art. 10. The Chairperson reports to the Union President, through the Central Body.
 156 2014 SEZ Law, Art 11(f). 11(o).
 157 2014 SEZ Law, Art. 11(q).

သီလဝါ အထူးစီးပွားရေးဇုန် အထောက်အကူပြုအဖွဲ့

၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် သီလဝါအထူးစီးပွားရေးဇုန် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီက သီလဝါအထူးစီးပွားရေးဇုန် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီ ကုမ္ပဏီလီမိတက်ဟုခေါ်သော မှတ်ပုံတင်ထားသည့် ကုမ္ပဏီတစ်ခုအား ၎င်း၏လုပ်ငန်းတာဝန်အချို့ကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် အထောက်အကူပြုအဖွဲ့အဖြစ် တည်ထောင်ခဲ့ပါသည်။¹⁵⁸ စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီဥက္ကဋ္ဌက အဆိုပါကုမ္ပဏီတွင်ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ဆောင်ရွက်သည်။ အချို့သော ကုမ္ပဏီဝန်ထမ်းများသည်လည်း စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီတွင် ပါဝင်ပါသည်။¹⁵⁹ အဆိုပါကုမ္ပဏီသည် အမြတ်အစွန်းများမှ အကျိုးခံစားခြင်းရှိမရှိနှင့် မည်သူကငွေကြေးအကျိုးအမြတ် ရှိနိုင်သည်ကို အခိုင်အမာ မဆိုနိုင်ပါ။¹⁶⁰ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းတွင် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချရန် အဆိုပါကုမ္ပဏီကို တည်ထောင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ကြောင်း ကုမ္ပဏီကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးက ဆိုပါသည်။¹⁶¹ ထိုသို့စီစဉ်ဆောင်ရွက်မှုများသည် အကြောင်း အရင်းထင်ရှားပေါ်လွင်မှုမရှိဘဲ ၎င်း၏ ဥပဒေဆိုင်ရာနှင့် လက်တွေ့ကျသည့် အကြောင်းအရင်းများကို သိရှိနားလည်နိုင် ရန် ပွင့်လင်းမြင်သာအောင် ထပ်မံဆောင်ရွက်ပေးခြင်းနှင့် ထပ်ဆောင်း သတင်းအချက်အလက်များ ဖွင့်ဟထုတ်ဖော်ခြင်း တို့ လိုအပ်ပါသည်။

၃.၁.၃၊ SEZ များ တည်ထောင်ခြင်း

ဗဟိုအဖွဲ့သည် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်မှ SEZ တစ်ခုချင်းစီအတွက် သဘောတူအတည်ပြုချက်ရယူ၍ SEZ များကို တရားဝင်တည်ထောင်ရပါသည်။¹⁶² SEZ ဥပဒေတွင် နေရာရွေးချယ်မှုအတွက် သတ်မှတ်စံနှုန်းများပါရှိ¹⁶³ သော်လည်း ‘နိုင်ငံတော် နှင့် အများပြည်သူတို့အတွက် အကျိုးရှိမည်ဟု’ ယူဆပါက လွှတ်တော်က အခြားရွေးချယ်စရာနေရာတစ်နေရာအား သဘောတူ ပေးမည် ဖြစ်ပါသည်။¹⁶⁴

စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီသည် SEZ တစ်ခုတွင် ကင်းလွတ်ဇုန်များနှင့် လုပ်ငန်းမြှင့်တင်ရေးဇုန်များအဖြစ် နယ်နိမိတ်ပိုင်းများသတ်မှတ်ထားရှိနိုင်ပြီး ဈေးကွက်လိုအပ်ချက်အရ ‘အခြားဇုန်များ’ ကိုလည်း သတ်မှတ်နိုင်ပါသည်။¹⁶⁵ ကင်းလွတ်ဇုန်တွင် ပြည်ပပို့ကုန်အား ဦးတည်သည့်လုပ်ငန်းများအတွက် သတ်မှတ်ထားခြင်းဖြစ်ပြီး ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအတွက် ခံစားခွင့်အများဆုံးပေး၍ ဆွဲဆောင်ကာ လုပ်ငန်းမြှင့်တင်ရေးဇုန်သည် ပြည်တွင်းဈေးကွက်ကိုဦးတည်ရန်နှင့် ကင်းလွတ်ဇုန်အတွက် ထုတ်ကုန်များနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများ ပေးရန်ရည်ရွယ်ပါသည်။¹⁶⁶ ပိုမိုအဆင့်အတန်းမြင့်သော အခြေခံအဆောက်အအုံနှင့် လွယ်ကူချောမွေ့သော အတည်ပြုရေးလုပ်ငန်း စဉ်တို့သည် အကောက်ခွန်ဆိုင်ရာ ခံစားခွင့်များကိုရရှိရန် မလိုအပ်၊ သို့မဟုတ် မရည်ရွယ်သည့်တိုင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအတွက် ဆွဲဆောင်မှုရှိနိုင်ပါသည်။¹⁶⁷ SEZ ဥပဒေတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုလုပ်ငန်းများကို ခွင့်ပြုထားသည့် သက်တမ်းကာလအတွင်း နိုင်ငံပိုင် သိမ်းယူခြင်းမပြုဟု အာမခံထားပါသည်။¹⁶⁸

158 Thilawa Management Committee, 'Notice to Investors regarding the Status of Thilawa Special Economic Zone Management Committee' Notice No. 2/2016 (27 May 2016). This Notification establishes the body in reference to Article 11(q) of the SEZ Law and Article 224 of the SEZ Rules.

159 ICJ email communication, business insider, December 2016.

160 See annex: ICJ letter to the Thilawa SEZ Management Committee, November 2016.

161 ICJ email communication, Thilawa Management Committee member, December 2016.

162 2014 SEZ Law, Art. 12. The Pyidaungsu Hluttaw is the joint sitting of the Pyithu and Amyotha hluttaws (lower and upper houses of parliament).

163 014 SEZ Law, Art. 12: "(a) having international gateways such as port, airport, or can transport easily to international border or domestic markets; (b) being the area designated for regional development by the Union Government; (c) having the infrastructural pre-requisites or having the prospect for the implementation; (d) availability of the water resource and electric power; (e) having sufficient land area to establish the industries and the investment business; (f) availability of the skilled workers, semi-skilled workers and trainable workers; (g) able to arrange the training courses for the recruitment of required skilled workers; (h) being the strategic area or land in the condition of transportation or linkage to the market in the country."

164 2014 SEZ Law, Art. 13.

165 2014 SEZ Law, Art. 16(a)(b). The SEZ laws do not further defined the term 'other zone.' For further, see: Thilawa Committee, Instruction 2/2015 (27 May 2015).

166 2014 SEZ Law, Ch. 7.

167 ICJ interview, Company Manager of SEZ investor, Thilawa, August 2016.

168 2014 SEZ Law, Art. 86.

ခွင့်ပြုမိန့်ရရှိပြီး စည်းကမ်းချက်များအားပြည့်စီအောင် ဆောင်ရွက်ပြီးပါက တားမြစ်ထားခြင်းမရှိသော မည်သည့်စီးပွားရေး လုပ်ငန်းကိုမဆို SEZ အတွင်း ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။¹⁶⁹ အခွန်ကင်းလွတ်ခွင့်များနှင့် နှစ်ရှည်မြေငှားရမ်းခွင့်များကဲ့သို့သော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအတွက် အကျိုးခံစားခွင့်များနှင့် အာမခံပေးထားခြင်းများသည် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းအမျိုးအစားနှင့် လုပ်ကိုင်သော ဇုန်အပေါ်မူတည်၍ ကွဲပြားကြပါသည်။¹⁷⁰ SEZ များတွင် အခြေခံအဆောက်အအုံ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို တစိုက်မတ်မတ် ဆောင်ရွက်မည့် အစိုးရ၏ကတိကဝတ်များသည် SEZ တွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံလာဖွယ်ရှိသောသူများအတွက် ထပ်ဆောင်းမက်လုံးတစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။¹⁷¹

SEZ ဥပဒေတွင် ရင်းနှီးတည်ဆောက်သူများနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများကို ခွဲခြားသတ်မှတ်ထားပါသည်။¹⁷² ရင်းနှီးတည်ဆောက်သူဆိုသည်မှာ အထူးစီးပွားဇုန်အတွက် အခြေခံအဆောက်အအုံများ ထူထောင်တည်ဆောက်သည့်လုပ်ငန်းနှင့် လုပ်ငန်းလည်ပတ်ခြင်းတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်သည် ကုမ္ပဏီ၊ ပုဂ္ဂိုလ်၊ သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်းကို ဆိုသည်။ SEZ တစ်ခုကို အစိုးရနှစ်ဖွဲ့အကြားပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအရ တည်ထောင်ထားခြင်း၊ အစိုးရအဖွဲ့များစွာပါဝင်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် အစိုးရ-ပုဂ္ဂလိက ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအရ တည်ထောင်ခြင်းတို့အပေါ်မူတည်၍ ရင်းနှီးတည်ဆောက်သူတစ်ဦး၊ သို့မဟုတ် တစ်ဦးထက်ပိုရှိနိုင်ပါသည်။ ရင်းနှီးတည်ဆောက်သူအတွက် ဥပဒေအရ ပထမဦးဆုံးဆောင်ရွက်ရမည့်အဆင့်မှာ စီမံကိန်းအစီအစဉ်အသေးစိတ်ကို စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီထံ တင်ပြရန် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုတင်ပြမှုကို ဗဟိုလုပ်ငန်းအဖွဲ့မှ ဦးစွာစစ်ဆေးမည်ဖြစ်ပြီး၊ ထို့နောက် ဗဟိုအဖွဲ့က စိစစ်သုံးသပ်ပါမည်။ အတည်ပြုလက်ခံသော အစီအစဉ်များကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ နောက်ဆုံးအတည်ပြုချက်ရယူရန် တင်ပြရပါသည်။¹⁷³ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအနေဖြင့် ခွင့်ပြုမိန့်လျှောက်ထားခြင်းကို စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီထံ တင်ပြရမည်ဖြစ်ပြီး စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီက ခွင့်ပြုမိန့်ကို ထုတ်ပေးမည်၊ မှတ်ချက်ပေး၍ထုတ်ပေးမည်၊ သို့မဟုတ် ငြင်းပယ်မည်ကို ဆုံးဖြတ်ပါသည်။¹⁷⁴

စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီသည် SEZ ရင်းနှီးတည်ဆောက်ခွင့်ပြုမိန့်ကို ဗဟိုအဖွဲ့၏ သဘောတူညီချက်ဖြင့် ထုတ်ပေးနိုင်ပါသည်။ SEZ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခွင့်ပြုမိန့်ကို စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီက တိုက်ရိုက်ထုတ်ပေးနိုင်ပါသည်။ ခွင့်ပြုမိန့်နှစ်ခုလုံးတွင် ရင်းနှီးတည်ဆောက်သူ၊ သို့မဟုတ် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူက လိုက်နာရမည့် အထွေထွေစည်းကမ်းချက်များ ပါဝင်ပါသည်။ အဆိုပါစည်းကမ်းချက်များတွင် ဥပမာအားဖြင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာဥပဒေများကိုလိုက်နာရန် လိုအပ်ချက်ပါဝင်ပါသည်။ ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများမစတင်မီ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဦးစီးဌာန၏ ခွင့်ပြုချက်ရယူရန် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအား ညွှန်ကြားထားပါသည်။¹⁷⁵ စည်းကမ်းချက်တစ်ရပ်ရပ်ကို ဖောက်ဖျက်ခြင်းသည် SEZ ခွင့်ပြုမိန့်ကို ပြန်လည်ရုတ်သိမ်းရန် အကြောင်းအရင်းတစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။

၃.၁.၄၊ တစ်နေရာတည်း၌ တစ်စုတစ်စည်းတည်း အလုံးစုံ ဝန်ဆောင်မှုပေးသည့်ဌာန

SEZ တစ်ခုစီ၌ OSSC များ တည်ထောင်ရန်နှင့် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီရှိသောနေရာတွင် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီ၏ တိုက်ရိုက်စီမံခန့်ခွဲမှုဖြင့် လုပ်ငန်းလည်ပတ်ဆောင်ရွက်ရန် SEZ ဥပဒေတွင် ပြဌာန်းထားပါသည်။¹⁷⁶ OSSC ၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအတွက် 'တစ်နေရာတည်း၌ အလုံးစုံဝန်ဆောင်မှု'ပေးခြင်းအားဖြင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအတည်ပြုပေးခြင်းနှင့် ခွင့်ပြုမိန့်ထုတ်ပေးခြင်းကို အဆင်ပြေချောမွေ့စေရန် ဖြစ်ပါသည်။¹⁷⁷ SEZ နည်းဥပဒေများတွင် ဝန်ကြီးဌာနပေါင်းစုံမှ အစိုးရဌာနကိုးခုကို OSSC တွင် ကိုယ်စားပြုပေးရန် သတ်မှတ်ထားပြီး အခြားဌာနများကိုလည်း ထပ်မံဖြည့်စွက်ကိုယ်စားပြုရန် ခွင့်ပြုထားပါသည်။¹⁷⁸ စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီ၏ အခန်းကဏ္ဍများမှာ OSSC ကို စီမံခန့်ခွဲရန်၊ စီမံအုပ်ချုပ်ရန်နှင့် ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲရန်ဖြစ်ပါသည်။¹⁷⁹ SEZ ဥပဒေများတွင် အခြားသောဝန်ကြီးဌာနများ၏ မည်သည့် အတည်ပြုခွင့်အာဏာ သို့မဟုတ် ဆန်းစစ်ခွင့်အာဏာ တို့ကိုမျှ စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီအား ပေးအပ်ထားခြင်းမရှိပါ။

169 See: 2014 SEZ Law, Art. 29(a)(b)(c)(d)(e). 2015 SEZ Rules, Arts. 52, 53. The SEZ Rules list prohibited business activities, including but not limited to: importation, production and packaging of chemicals prohibited by World Health Organisation stipulations; production and packaging of substances harmful to the ozone layer; processing of industrial waste from abroad.

170 2014 SEZ Law, Ch. 7.

171 ICJ interview, Company Manager of SEZ investor, Thilawa, August 2016.

172 2014 SEZ Law, Art. 3.

173 2015 SEZ Rules, Ch. 5.

174 2015 SEZ Rules, Art. 48.

175 2015 SEZ Rules, Arts. 25, 50, Form B: Permit for Developer of the SEZ. Form F: Permit of Investment Business.

176 2014 SEZ Law, Art. 11.

177 2014 SEZ Rules, Art. 20.

178 2015 SEZ Rules, Art. 20: (a) Customs; (b) Administration for Consumers and Commerce; (c) Directorate of Investment and Company Administration; (d) Internal Revenue; (e) Immigration; (f) a department of the Ministry of Industry; (g) a department of the Ministry of Construction; (h) a department of the Food and Drugs Administration; (i) a department of the Ministry of Energy; (j) other departments as required. Note the Environmental Conservation Department is not on this list.

179 2014 SEZ Law, Art. 11(l)(m). 2015 SEZ Rules, Art. 21.

သို့သော်လည်း SEZ နည်းဥပဒေများတွင် ဥပဒေအားမည်ကဲ့သို့ အကောင်အထည်ဖော်ရမည်နှင့် စပ်လျဉ်းပြီး ဝန်ကြီးဌာနများ ကို လမ်းညွှန်ချက်များပေးထားပါသည်။ SEZ နည်းဥပဒေ ပုဒ်မ-၂၂ တွင် OSSC တွင်ပါဝင်သော ဝန်ကြီးဌာနများမှ ကိုယ်စားလှယ် များအား ၎င်းတို့၏သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာနများထံမှ ကြိုတင်အတည်ပြုချက်မရယူဘဲ ဆုံးဖြတ်ချက်များပြုလုပ်ခြင်းနှင့် သက်ဆိုင် ရာခွင့်ပြုမိန့်များ ထုတ်ပေးခြင်းတို့ဖြင့် SEZ များတွင် ၎င်းတို့၏ အတည်ပြုခွင့်အာဏာ၊ သို့မဟုတ် ဆန်းစစ်ခွင့်အာဏာတို့ကို အပြည့် အဝကျင့်သုံးရန် ညွှန်ကြားထားပါသည်။¹⁸⁰ ဤညွှန်ကြားချက်ကို အသက်ဝင်စေရန် ဝန်ကြီးဌာနများသည် OSSC တွင် ပါဝင်သော ၎င်းတို့၏ ကိုယ်စားလှယ်များအား ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်အပ်နှင်းရမည်ဟုလည်း ထိုပြဌာန်းချက်တွင် ညွှန်ကြားထားပါသည်။¹⁸¹

၃.၁.၅။ အငြင်းပွားမှုများ ဖြေရှင်းခြင်း။

SEZ များအတွက် ဥပဒေမူဘောင်တွင် အငြင်းပွားမှုများအား ညှိနှိုင်းဖျန်ဖြေရန်အတွက် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းကို သီးခြားသတ်မှတ်ထားခြင်းမရှိပါ။ SEZ ဥပဒေနှင့် SEZ နည်းဥပဒေများတွင် အငြင်းပွားသူများအကြား အငြင်းပွားမှုကို ခင်မင်ရင်းနှီးစွာဖြေရှင်း ဆောင်ရွက်ရန်¹⁸² နှင့် သက်ဆိုင်ရာ ကြိုတင်သဘောတူညီချက်များနှင့်အညီ ဖြေရှင်းရန်သတ်မှတ်ထားပါသည်။¹⁸³ ထိုနည်းလမ်း များမရှိလျှင်၊ သို့မဟုတ် ထိုနည်းလမ်းများဖြင့် မဖြေရှင်းနိုင်လျှင် သက်ဆိုင်ရာဥပဒေများအရ ဖြေရှင်းရပါမည်။¹⁸⁴ အငြင်းပွားမှု ဖြစ်ပေါ်သောအခါ အငြင်းပွားသူများသည် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီကို အသိပေးအကြောင်းကြားရန် လိုအပ်ပါသည်။¹⁸⁵ အကယ်၍ ရင်းနှီး တည်ဆောက်သူ၊ သို့မဟုတ် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူက စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီ၊ သို့မဟုတ် ၎င်း၏ရုံးခန်းမှ တစ်စုံတစ်ဦးကို သက်သေအဖြစ် ခေါ်ယူလိုပါက SEZ နည်းဥပဒေများအရ ထိုသို့ခေါ်ယူရန် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီ၏ ခွင့်ပြုချက်တောင်းခံရန်လိုအပ်ပါသည်။¹⁸⁶

အငြင်းပွားမှုများနှင့်ပတ်သက်သော SEZ ဥပဒေများပါ ပြဌာန်းချက်များသည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ၊ ရင်းနှီးတည်ဆောက်သူများ နှင့် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီပါဝင်သော အငြင်းပွားမှုများအတွက် အဓိကအားဖြင့် အကျိုးဝင်ပါသည်။¹⁸⁷ အဆိုပါဥပဒေများတွင် အလုပ် သမားအငြင်းပွားမှုများ (အောက်တွင်ကြည့်ပါ) အတွက် ညွှန်ကြားချက်များကိုလည်း အနည်းငယ်သာဖော်ပြထားပါသည်။ SEZ ဧရိယာများတွင် နေထိုင်သူများပါဝင်သော အငြင်းပွားမှုများအကြောင်းကို SEZ ဥပဒေများတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစား ဖော်ပြထားခြင်း မရှိပါ။

၃.၁.၆။ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာသုံးသပ်ခြင်း။

လူ့အခွင့်အရေးများနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်အပေါ် သက်ရောက်မှုများအတွက် တာဝန်ယူမှုများနှင့်ပတ်သက်ပြီး ရှင်းလင်းမှုမရှိခြင်း SEZ ဥပဒေများသည် အခြားပြည်တွင်းဥပဒေများနှင့် ထိထိဝင်ဝင်ဆက်စပ်နေပါသည်။ သို့သော်လည်း အထူးစီးပွားရေးဇုန်များ တွင် မြေ၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် အလုပ်သမားဥပဒေများကို ကောင်းမွန်လုံလောက်စွာ အကောင်အထည်ဖော်မည်၊ မဖော်မည် နှင့် မည်ကဲ့သို့ အကောင်အထည်ဖော်မည်ဆိုသည်မှာ ဆက်လက်စောင့်ကြည့်ရဦးမည် ဖြစ်ပါသည်။ SEZ ဥပဒေများတွင် ယေဘုယျ အားဖြင့် ရှင်းလင်းမှုမရှိခြင်းကြောင့် အစိုးရနှင့် SEZ များတွင် စီးပွားရေးလုပ်ကိုင်သူများ၏ လုပ်ငန်းများ၊ တာဝန်များနှင့် တာဝန်ခံမှု များနှင့်ပတ်သက်ပြီး ဥပဒေအရ မရေရာမှုများ ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ ဤမရေရာမှုကြောင့် လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှုများနှင့် လုပ်ငန်းဆောင် ရွက်မှုများရေးဆွဲရာနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ရာ၌ မည်သည့်အာဏာပိုင်က မည်သည့်လုပ်ထုံးလုပ်နည်းနှင့် မည်သည့်အဆင့် တွင် တာဝန်ရှိသည်နှင့်ပတ်သက်ပြီး တိကျမှုမရှိသော ဇေဝဇဝါဖြစ်ပြီး စနစ်တကျမရှိသည့် အခြေအနေမျိုး ဖြစ်ပေါ်လာစေပါသည်။ အကျိုးဆက်မှာ ဥပဒေဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို လိုက်နာမှု မရှိတော့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

180 2015 SEZ Rules, Art. 22: "The representatives from the relevant Ministries who are appointed at One Stop Service Center (OSSC) shall issue the required license permits and permission to Developers and Investors without getting any approvals and recommendations from the relevant Ministries. Those representatives shall be fully authorized by the respective Ministries for making decisions and signing to issue the relevant license and permit."

181 A similar, earlier instruction was included in a letter, not publically available, sent from the Union President's Office to various ministries in January 2015, prior to issuance of the SEZ Rules in August 2015. Myanmar President's Office, "Subject: Official Permission for decision making and providing signature to assigned representatives at the One Stop Service Centre, Special Economic Zone Management Committees", 21 January 2015, Letter ref: 49(1)/7/77President Office. This letter is discussed in: Matthew Baird and Martin Cosier, "Briefing Note: Environmental Impact Assessments and Special Economic Zones in Myanmar," 2016.

182 2014 SEZ Law Art. 53. 2015 SEZ Rules Art. 78. Note the ambiguity regarding how a court may assess a disputing parties' efforts to resolve the dispute 'amicably.'

183 2014 SEZ Law Art. 54(a); 2015 SEZ Rules Art 79(a).

184 2014 SEZ Law Art. 54(b); 2015 SEZ Rules Art. 79(b). Applicable laws may include the 2016 Arbitration Law, passed in January 2016 (Py-idaungsu Hluttaw Law No. 5/2016).

185 2015 SEZ Rules Art. 80.

186 2015 SEZ Rules, Art. 82. Note that this provision cannot override powers of the court.

187 2014 SEZ Law Art. 53. SEZ Rules Art. 78.

ဥပမာပေးရလျှင် မြေသိမ်းယူမှုနှင့် SEZ နယ်နိမိတ်အဖြစ် သတ်မှတ်လိုက်သောနေရာတွင် နေထိုင်သူများအား ဆန္ဒမပါသည့် ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းတို့အတွက် လမ်းညွှန်ပေးသော SEZ ဥပဒေပါ ပြဌာန်းချက်များဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါလုပ်ငန်းစဉ်တွင် အဖွဲ့သုံးဖွဲ့၌ တာဝန်များရှိပါသည်။ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနသည် SEZ များတွက် မြေယာသိမ်းယူခြင်းနှင့် လွှဲပြောင်းခြင်းအတွက် တာဝန်ရှိပါသည်။ ကုမ္ပဏီများသည် ပြန်လည်နေရာချထားရေးကုန်ကျစရိတ်များကို ကျခံပေးရန်နှင့် ရွှေ့ပြောင်းခြင်းကြောင့် ရွှေ့ပြောင်းခံရသူများ၏လူနေမှုအဆင့်အတန်းများ နိမ့်ကျမသွားအောင်ဆောင်ရွက်ပေးရန်လိုအပ်ပါသည်။¹⁸⁸ စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီတွင် အတိအကျသတ်မှတ်ထားသော ယေဘုယျ ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ပေးရမည့် တာဝန်ရှိပါသည်။ အဆိုပါပြဌာန်းချက်များအပြင် SEZ ဥပဒေများတွင် ဤအရေးကြီးသော ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်အတွက် ဥပဒေဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ မပါရှိပါ။ အဆိုပါအဖွဲ့သုံးဖွဲ့၏ အခန်းကဏ္ဍများကိုလည်း အသေးစိတ်ရှင်းလင်းစွာ ခွဲခြားသတ်မှတ်ထားခြင်းမရှိပါ။ အဆိုပါအဖွဲ့များက မည်ကဲ့သို့ ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရမည်နှင့် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရမည့်ကိစ္စရပ်များ၏ နယ်ပယ်နှင့်ပတ်သက်ပြီး ညွှန်ကြားချက်များလည်း မရှိပါ။ ဤလုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်မရှိခြင်းကြောင့် တာဝန်ရှိသူများသည် ၎င်းတို့၏တာဝန်ကို သေသေချာချာမသိရှိ၊ အခွင့်အရေးရှိသူများသည် ၎င်းတို့၏အခွင့်အရေးများကို သေသေချာချာ မသိရှိသည့် အခြေအနေမျိုးဖြစ်ပေါ်လာပါသည်။ စည်းမျဉ်းအရရော၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း သတ်မှတ်ချက်အရပါ ယေဘုယျအားဖြင့် တာဝန်ခံမှုမရှိသည့်အပြင် တရားဥပဒေနှင့် မညီညွတ်သော ဆောင်ရွက်မှုများအတွက် ထိရောက်သော ကုစားပေးမှုလည်း မရှိနိုင်ပါ။¹⁸⁹

ဤသို့ ရှုပ်ထွေးလျက်ရှိသည့် ဥပဒေမူဘောင်၏ နောက်ထပ်ဥပမာတစ်ခုမှာ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ဥပဒေများအား လိုက်နာကျင့်သုံးခြင်းကိစ္စ ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် SEZ ဥပဒေတွင် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ဥပဒေများ အကျိုးဝင်နေသည်။ ထို့ကြောင့် SEZ များတွင် ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်ဆန်းစစ်မှု (EIA) ကို ၂၀၁၅ ခုနှစ် EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ရပါမည်။ သို့သော်လည်း အဆိုပါလုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွင် SEZ များအတွက် သီးသန့်အုပ်ချုပ်ရေးအစီအစဉ်များကို ထည့်သွင်းဖော်ပြထားခြင်း မရှိသည့်အပြင် SEZ ဥပဒေများတွင်လည်း EIA နှင့်ပတ်သက်သော မတူညီသည့် အဖွဲ့အစည်းများ၏ အခန်းကဏ္ဍများကို ရှင်းလင်းထားခြင်းမရှိပါ။ ထို့ကြောင့် EIA များနှင့် ပတ်သက်သည့် ခွဲခြားသတ်မှတ်ထားသော တာဝန်ယူမှုများနှင့် တာဝန်ခံမှုများသည် SEZ များတွင် ဆက်လက်ပြီး ရှင်းလင်းမှုမရှိဖြစ်နေပါသည်။

ရှင်းလင်းမှုမရှိသော အဆင့်ဆင့်ဆောင်ရွက်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်နှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ

SEZ ဥပဒေနှင့် ၎င်း၏နည်းဥပဒေများတွင် SEZ စီမံကိန်းများကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာသူများကို လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအရ အကာအကွယ်ပေးခြင်းများ ထည့်သွင်းဖော်ပြထားပါ။ ထည့်သွင်းဖော်ပြထားသော သတင်းအချက်အလက်များ ဝေမျှရန် လိုအပ်ချက်သည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများနှင့် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများအကြား ဆက်သွယ်ရေးများအတွက်သာ ရည်ညွှန်းပါသည်။¹⁹⁰ SEZ အဖွဲ့များက ထုတ်ပြန်သော အမိန့်ကြော်ငြာစာများနှင့် ညွှန်ကြားချက်များစသည့် SEZ ဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ရေးအတွက် လမ်းညွှန်ပေးပြီး စီမံကိန်းဒေသရှိပြည်သူများအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိနိုင်သော အစိုးရ၏ထုတ်ပြန်ချက်များသည် ပွင်းလင်းမြင်မှု ရှိရမည်ဟူသော လိုအပ်ချက်မရှိပါ။¹⁹¹ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးနှင့်ပတ်သက်ပြီး တစ်ခုတည်းသော ထုတ်ပြန်ချက်ကို ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် အများပြည်သူထံ ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။¹⁹²

ဤအရေးကြီးသောလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအား အဆင့်ဆင့်ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး အခြေခံလမ်းညွှန်ချက်ကို SEZ ဥပဒေများတွင် ဖော်ပြထားပါ။ ထိုသို့ ဖော်ပြထားခြင်းကြောင့် ဥပဒေဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ထိရောက်မှုမရှိခြင်းနှင့် ဥပဒေနှင့်မညီညွတ်ခြင်းတို့ ဖြစ်လာလေ့ရှိသည်။ ထားဝယ်တွင် ဆောက်လုပ်ရေးဆောင်ရွက်ပြီးမှ EIA များပြုလုပ်ခဲ့သည်။ သီလဝါတွင် ရွှေ့ပြောင်းမှုများဖြစ်ပေါ်စဉ်နှင့် ဖြစ်ပေါ်ပြီးမှ ပြန်လည်နေရာချထားမှု အစီအစဉ်များကို ရေးဆွဲခဲ့သည်။ ကျောက်ဖြူတွင် အာဏာပိုင်များက EIA နှင့် မြေသိမ်းယူမှုလုပ်ငန်းစဉ်များသည် တစ်ပြိုင်နက်တည်းဖြစ်ပေါ်ရမည်ဟု နားလည်နေကြသည်။¹⁹³ ထို့ကြောင့် ဆန္ဒမပါသည့် ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းနှင့် EIA လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၏ ခွဲခြားသတ်မှတ်ထားသော အခန်းကဏ္ဍများကို ရှင်းလင်းစေရန် SEZ ဥပဒေများကို သက်ဆိုင်ရာ

188 2014 SEZ Law, Art 80(a)(b).

189 Sean Bain, "SEZ managers must be versed in rights," 31 August 2016, Democratic Voice of Burma.

190 For example, the 2014 SEZ Law requires situation reports to be provided by investors to Committees (34b) and by the Central Body to the Union Government (Article 6n).

191 For example, in 2015 a Presidential Directive was issued to stipulate the decision-making powers of departmental representatives at the OSSC. The Directive was not publically available despite having potentially significant implications for SEZ management.

192 Thilawa SEZ Management Committee, "Notice to Ensure the Responsible Investment in the Thilawa SEZ," 7 August 2015, Notification 4/2015.

193 ICJ interview, senior Government official, Kyauk Phyu, August 2016.

ဥပဒေများနှင့်အညီ ပြင်ဆင်သင့်ပါသည်။ အဆိုပါရှင်းလင်းချက်များတွင် ထိုလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအား အဆင့်ဆင့်ဆောင်ရွက်ခြင်း အတွက် လမ်းညွှန်ချက်ကိုလည်း ထည့်သွင်းရပါမည်။

စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီများ၏ အခန်းကဏ္ဍ

စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီများ၏ ဥပဒေအရသတ်မှတ်ထားသော အခန်းကဏ္ဍများနှင့်ပတ်သက်ပြီး ကော်မတီအဖွဲ့ဝင်များအပါအဝင် အဖွဲ့အစည်းများစွာက အဓိများဖြစ်ပေါ်နေသဖြင့် SEZ ဥပဒေများတွင် ရှင်းလင်းစွာဖော်ပြရန်လိုအပ်နေပါသည်။ ၂၀၁၄ခုနှစ် SEZ ဥပဒေတွင် သတ်မှတ်ထားသော စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များတွင် SEZ များ တည်ထောင်ခြင်းနှင့် အကောင်အထည် ဖော်ခြင်းတို့ကို သက်ဆိုင်ရာအစိုးရဌာန၊ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများနှင့်ညှိနှိုင်း၍ ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲခြင်းနှင့် စီမံခန့်ခွဲခြင်းတို့ ပါဝင်ပါ သည်။¹⁹⁴ အဆိုပါအခန်းကဏ္ဍများ၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအနေဖြင့် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီများသည် တစ်နေရာတည်း၌ တစ်စုတစ်စည်း တည်း အလုံးစုံဝန်ဆောင်မှုပေးသည့် ဌာနများကို ကြီးပျိုးဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊ စီမံခန့်ခွဲခြင်း၊ စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်းနှင့် ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲ ခြင်းတို့ ဆောင်ရွက်ရပါသည်။¹⁹⁵ စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီများသည် အခြားသက်ဆိုင်ရာ ဥပဒေများအား အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း နှင့်ပတ်သက်ပြီး အတည်ပြုခွင့်နှင့် ဆန်းစစ်ခွင့်အာဏာများ မရှိပါ။¹⁹⁶

လက်တွေ့တွင် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီများသည် ၎င်းတို့၏လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို SEZ ဥပဒေများတွင် အတိအလင်း သတ်မှတ်ထား သည်ထက် ကျော်လွန်၍ အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူလေ့ရှိပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် မြေသိမ်းယူခြင်းနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်အပေါ်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းများဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းတာဝန်များသည် အခြားသောအာဏာပိုင်များအတွက် သတ်မှတ်ပြဌာန်းထားသော်လည်း စီမံ ခန့်ခွဲမှုကော်မတီများသည် ထိုလုပ်ငန်းတာဝန်များကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် အဓိကအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်နေပါသည်။ ဤကဲ့သို့ဥပဒေကို ကျော်လွန်လုပ်ဆောင်နေခြင်းသည် မကြာခဏ ယေဘုယျဆန်ပြီး မတူညီသောအဖွဲ့အစည်းများ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များနှင့် ပတ် သက်ပြီး မသေချာမရေရာမှုများဖြစ်စေသည့် SEZ များ၏ ဥပဒေမူဘောင်၏ အားနည်းချက်များကို ထင်ဟပ်စေပါသည်။ ဤအခြေ အနေ၏အကျိုးဆက်မှာ အဆိုပါအခန်းကဏ္ဍများကို ဥပဒေတွင် အသိအမှတ်ပြုထားခြင်း မရှိသောကြောင့် ကော်မတီအဖွဲ့ဝင်များ သည် လူ့အခွင့်အရေးများနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို ကာကွယ်ရန်ပျက်ကွက်သည့် အခြေအနေများတွင် တရားဝင်တာဝန်ခံမှု မရှိခြင်းပင်ဖြစ်ပါသည်။ ခွဲခြားသတ်မှတ်ထားသော အခန်းကဏ္ဍများနှင့်ပတ်သက်ပြီး ရှင်းလင်းမှုမရှိခြင်းကြောင့် အဖွဲ့အစည်း အားလုံး၏ဥပဒေအရလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကိုဥပဒေနှင့်အညီ လိုက်နာဆောင်ရွက်ခြင်းကိုလည်း အနှောင့်အယှက်၊ အဟန့်အတား ဖြစ်စေပါသည်။

အထောက်အကူပြုအဖွဲ့များ

လူမှုရေးနှင့်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များနှင့်ပတ်သက်ပြီး ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များပါဝင်သော အကြံပေးအဖွဲ့ကို SEZ ကော်မတီတစ်ခုစီအတွက် ဖွဲ့စည်းပေးရန် NLD အစိုးရက ကတိကဝတ်ပြုထားပါသည်။ ကော်မတီတစ်ခုချင်းအနေဖြင့် ၎င်း၏အကြံပေးအဖွဲ့ကို အထောက်အကူပြုအဖွဲ့အဖြစ် တရားဝင်အသိအမှတ်ပြုခြင်းသည် ဥပဒေအရ ဘောင်ဝင်ပါလိမ့်မည်။ သီလဝါအထူးစီးပွားရေးဇုန်တွင် ကော်မတီက ၎င်း၏လုပ်ငန်းတာဝန်အချို့ကို ဆောင်ရွက်ရန် အထောက်အကူပြုအဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းခဲ့ပြီး ဥပဒေအရ တာဝန်ယူမှုအကန့်အသတ်ရှိသည့် ကုမ္ပဏီအဖြစ် (အောက်ပါဆွေးနွေးချက်ကိုကြည့်ပါ) မှတ်ပုံတင်ထားပါသည်။ အထောက်အကူပြုအဖွဲ့ဝင်များတွင် 'အခြားသင့်လျော်သောပုဂ္ဂိုလ်များ' နှင့် 'အဖွဲ့အစည်းများမှ ပုဂ္ဂိုလ်များ' ပါဝင်နိုင်သည်ဟု SEZ ဥပဒေ၌ ဖော်ပြထားပါသည်။¹⁹⁷ ဤအချက်သည် ဒေသခံနေထိုင်သူများ၊ လွှတ်တော်အမတ်များ၊ SEZ အလုပ်သမားများနှင့် အရပ် ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများကိုလည်း ထည့်သွင်းရန်ခွင့်ပြုထားရာ ရောက်ပါသည်။

တစ်နေရာတည်း၌ တစ်စုတစ်စည်းတည်း အလုံးစုံဝန်ဆောင်မှုပေးသည့်ဌာနများ - နိုင်ငံတော်၏ စံနှုန်းများမှသွေဖီသွားဖွယ် ရှိခြင်း၊ တစ်နေရာတည်း၌ တစ်စုတစ်စည်းတည်း အလုံးစုံဝန်ဆောင်မှုပေးသည့်ဌာနများသည် ရှင်းလင်းမှု မရှိသော ဥပဒေဆိုင်ရာ အစီအစဉ်များအရ ဆောင်ရွက်လုပ်ကိုင်လျက်ရှိပါသည်။ အဓိကပြဿနာမှာ OSSC တွင် သက်ဆိုင်ရာအစိုးရဌာနများကို ကိုယ်စား ပြုသော အစိုးရဝန်ထမ်းများ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့် အတိုင်းအတာဖြစ်ပါသည်။ SEZ အဆင့်ရှိအာဏာပိုင်များအား သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာန

194 2014 SEZ Law, Art. 11. For instance, see: Art. 11(d).

195 2014 SEZ Law, Art. 11(l)(m). 2015 SEZ Rules, Art. 21. DOES SEZ LAW 11(m) SAY "MANAGE"??

196 While Management Committees may issue stipulations these must be consistent with higher laws. See also: Matthew Baird and Martin Cosier, "Briefing Note: Environmental Impact Assessments and Special Economic Zones in Myanmar" 2016, pp. 3.

197 2014 SEZ Law, 11(q)

များ၏ ခွင့်ပြုပေးသော ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်များခွဲဝေအပ်နှင်းရန် USDP အစိုးရက ဆောင်ရွက်ပေးသော အစီအမံများသည် ဥပဒေနှင့် ညီညွတ်မှုမရှိသည့် အခြေအနေဖြစ်နေပါသည်။

၂၀၁၅ ခုနှစ် SEZ နည်းဥပဒေ ပုဒ်မ-၂၂ ၌ OSSC တွင်ပါဝင်သော ဝန်ကြီးဌာနများမှ ကိုယ်စားလှယ်များအား ၎င်းတို့၏ သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာနများထံမှ ကြိုတင်အတည်ပြုချက်မရယူဘဲ ဆုံးဖြတ်ချက်များပြုလုပ်ခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်ရာခွင့်ပြုမိန့်များ ထုတ်ပေးခြင်းတို့ဖြင့် SEZ များတွင် ၎င်းတို့၏ အတည်ပြုခွင့်အာဏာ၊ သို့မဟုတ် ဆန်းစစ်ခွင့်အာဏာတို့ကို အပြည့်အဝကျင့်သုံးရန် ညွှန်ကြားထားပါသည်။¹⁹⁸ ဤညွှန်ကြားချက်ကို အသက်ဝင်စေရန် ဝန်ကြီးဌာနများသည် OSSC တွင် ပါဝင်သော ၎င်းတို့၏ ကိုယ်စားလှယ်များအား ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့် အပ်နှင်းရမည်ဟုလည်း ထိုပြဋ္ဌာန်းချက်တွင် ညွှန်ကြားထားပါသည်။¹⁹⁹

ဤပြဋ္ဌာန်းချက်၏သက်ရောက်မှုမှာ ဥပဒေအရသတ်မှတ်ထားသည့် အရေးကြီးသော လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို ပြည် ထောင်စုဝန်ကြီးမှ OSSC တွင် ပါဝင်သည့် အစိုးရဝန်ထမ်းထံ ခွဲဝေအပ်နှင်းပေးခြင်းဖြစ်ပြီး ဥပဒေအားဖြင့် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်း ရေးဆိုင်ရာ လိုက်နာဆောင်ရွက်မှု သက်သေခံလက်မှတ် ထုတ်ပေးခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ဆောင်ရွက်ရာတွင် OSSC ကို ကြီးမှူး ဆောင်ရွက်ပြီး စီမံခန့်ခွဲသော စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီက ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းတွင် ဝင်ရောက်စွက်ဖက်နိုင်ခြေ ရှိနိုင်ပါသည်။ ထိုသို့ စီစဉ်ထားရှိမှုသည် ဥပဒေအရပြဋ္ဌာန်းထားသော နိုင်ငံတော်၏စံနှုန်းများမှ သွေဖီခြင်းဖြစ်ပြီး SEZ များတွင် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် အကာအကွယ်ပေးခြင်းများကို အားနည်းစေပါလိမ့်မည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ ဥပဒေအရဖွဲ့စည်းထားသော အဖွဲ့များမှထုတ်ပြန်ထားသည့် အကောင် အထည်ဖော်ရေးစည်းမျဉ်းများသည် သက်ဆိုင်ရာဥပဒေများနှင့် ညီညွတ်မှု ရှိရပါမည်။²⁰⁰ SEZ ဥပဒေတွင် ပြည်တွင်းဥပဒေပေါင်းစုံ၏ အကျုံးဝင်မှုကို ချွင်းချက်ပြုထားခြင်းမပါဘဲ ထပ်မံအတည်ပြုထားပြီး အခြားသောဝန်ကြီးဌာနများ၏ အာဏာပိုင်များ၊ သို့မဟုတ် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို စွက်ဖက်နှောင့်ယှက်ခြင်းကို ထည့်သွင်းဖော်ပြထားပါ။ SEZ နည်းဥပဒေ ပုဒ်မ -၂၂ သည် SEZ ဥပဒေနှင့် ဆန့်ကျင်ကွဲလွဲနေသဖြင့် ဥပဒေနှင့်မကိုက်ညီသည့် ပုံစံဖြစ်နေပါသည်။ OSSC တွင် ကိုယ်စားပြုပါဝင်သော ဝန်ကြီးဌာနများ၏ ဥပဒေအရ သတ်မှတ်ပေးထားသော လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို ထပ်မံအတည်ပြုဖော်ပြရန် အလိုငှာ SEZ နည်းဥပဒေများကို ပြင်ဆင် သင့်ပါသည်။ ရှင်းလင်းစေရန်ဖော်ပြရလျှင် SEZ နည်းဥပဒေများတွင် SEZ ဥပဒေ မူဘောင်နှင့်ပတ်သက်နေသော ဥပဒေများကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် တာဝန်ရှိသည့်ဝန်ကြီးဌာနများနှင့် အဖွဲ့အစည်းများ၏ ဥပဒေအရ သတ်မှတ်ပေးထားသောလုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာကိုလည်း ထပ်မံအတည်ပြု ဖော်ပြပေးသင့်ပါသည်။

၃.၂။ SEZ များနှင့် မြေယာဥပဒေများ

၃.၂.၁။ မြို့သုံးသစ်ချက်

SEZ ဥပဒေများကို မြေယာနှင့်ပတ်သက်သော အခြားသောပြည်တွင်းဥပဒေများနှင့်ဆက်စပ်ပြီး ဖတ်ရှုရပါမည်။ SEZ ဥပဒေတွင် SEZ များအတွက် မြေသိမ်းယူခြင်းနှင့် မြေလွှဲပြောင်းခြင်းအတွက် တာဝန်များကို ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနထံ 'တည်ဆဲ ဥပဒေများနှင့်အညီ' အပ်နှင်းထားပါသည်။²⁰¹ ၁၈၉၄ ခုနှစ် မြေသိမ်းအက်ဥပဒေသည် မြေယာသိမ်းယူမှုအတွက် အဓိကဥပဒေ အဖြစ် ဆက်လက်တည်ရှိနေသော်လည်း²⁰² လျော်ကြေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများကို သတ်မှတ်ရန်နှင့် အငြင်းပွားမှုများကို စီရင် ဆုံးဖြတ်ပေးရန် အခြားသောမြေယာဥပဒေများ အဓိကအားဖြင့် ၂၀၁၂ လယ်ယာမြေ ဥပဒေနှင့် ၂၀၁၂ ခုနှစ် မြေလွတ်၊ မြေလပ်နှင့် မြေရိုင်းများ စီမံခန့်ခွဲရေးဥပဒေကိုလည်း အသုံးပြုပါသည်။ အဆိုပါဥပဒေတစ်ခုစီတွင် နိုင်ငံတော်က မြေယာသိမ်းယူရန်နှင့် လျော်ကြေးရပိုင်ခွင့်များအတွက် မတူညီသောလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ရှိပါသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် အမျိုးသားမြေအသုံးချမှုမူဝါဒကို အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းမူလှုံ့ရှားဆောင်ရွက်သူများစွာက အနာဂတ်မြေယာပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအတွက် အခြေခံအဖြစ် ယူဆ ကြပါသည်။

198 2015 SEZ Rules, Art. 22: "The representatives from the relevant Ministries who are appointed at One Stop Service Center (OSSC) shall issue the required license permits and permission to Developers and Investors without getting any approvals and recommendations from the relevant Ministries. Those representatives shall be fully authorized by the respective Ministries for making decisions and signing to issue the relevant license and permit."

199 A similar instruction was included in a letter, not publically available, sent from the Union President's Office to various ministries in January 2015, prior to issuance of the SEZ Rules in August 2015. Myanmar President's Office, "Subject: Official Permission for decision making and providing signature to assigned representatives at the One Stop Service Centre, Special Economic Zone Management Committees", 21 January 2015, Letter ref: 49(1)/7/7President Office. This letter is discussed and found to be without legal effect, in: Matthew Baird and Martin Cosier, "Briefing Note: Environmental Impact Assessments and Special Economic Zones in Myanmar" 2016.

200 2008 Constitution, Art. 97(b).

201 2014 SEZ Law, Art. 82.

202 The NLD Government has commissioned a review of the Land Acquisition Act, with a view to amend or repeal, although the process has been secretive and sources close to this process have not publically clarified more details.

၃.၂.၂။ SEZ ဥပဒေများတွင်ပါဝင်သော မြေယာအကြောင်း

SEZ ဥပဒေ ပုဒ်မ-၅၂တွင် SEZ တစ်ခုအတွက် သတ်မှတ်လိုက်သောမြေကို သိမ်းယူရန်နှင့် လွှဲပြောင်းရန် တာဝန်ကို ဗဟိုအဖွဲ့က ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနအား အပ်နှင်းထားပါသည်။²⁰³ မြေသိမ်းယူမှု လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတစ်ရပ်ကို ဗဟိုအဖွဲ့၏ညွှန်ကြားချက်ရရှိပြီးမှသာလျှင် ဥပဒေနှင့်အညီဆောင်ရွက်နိုင်ပြီး အဆိုပါညွှန်ကြားချက်ကိုရရှိရန်မှာလည်း ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့နှင့် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်၏ အတည်ပြုချက်လိုအပ်ပါသည်။²⁰⁴

SEZ ဥပဒေများတွင် ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနမှ စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီထံ မြေလွှဲပြောင်းပေးခြင်းနှင့် ပတ်သက်သော ပြဌာန်းချက်များ မပါဝင်ပါ။ စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီသည် ရင်းနှီးတည်ဆောက်သူနှင့် ငှားရမ်းမှုအစီအစဉ်များကိုပြုလုပ်ရန် တာဝန်ရှိသော်လည်း SEZ ဥပဒေများတွင် ထိုသို့ပြုလုပ်ခြင်းကို ဖြစ်မြောက်စေရန်အတွက် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ မပါဝင်ပါ။²⁰⁵ စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီနှင့် မြေငှားရမ်းမှုသဘောတူစာချုပ် ချုပ်ဆိုပြီးသည့်အခါ ²⁰⁶ ရင်းနှီးတည်ဆောက်သူသည် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီက လုပ်ကိုင်မည့်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းကို ခွင့်ပြုပေးလိုက်ပါက အခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများထံ မြေကို တစ်ဆင့်ပြန်လည်ငှားရမ်းနိုင်ပါသည်။²⁰⁷

ထပ်မံသက်တမ်းတိုးနိုင်သော နှစ် ၅၀ မြေငှားရမ်းမှု ရရှိနိုင်ခြင်းသည် SEZ များတွင် နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအတွက် အဓိကဆွဲဆောင်မှုတစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။²⁰⁸ ၁၉၉၇ ခုနှစ် မရွေ့မပြောင်းနိုင်သော ပစ္စည်းလွှဲပြောင်းခြင်းဆိုင်ရာအက် ဥပဒေတွင် နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီများအား တစ်နှစ်ထက်ပိုသော ငှားရမ်းစာချုပ် ချုပ်ဆိုခြင်းကိုကန့်သတ်ထားပြီး²⁰⁹ SEZ အဖွဲ့များထံမှ သို့မဟုတ် SEZ ပြင်ပတွင် မြန်မာနိုင်ငံရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကော်မရှင်ထံမှ ခွင့်ပြုမိန့်လျှောက်ထားသူများကို ချွင်းချက်အဖြစ် ခွင့်ပြုပေးထားပါသည်။²¹⁰

SEZ ရင်းနှီးတည်ဆောက်သူသည် သက်ဆိုင်ရာစီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီမှထုတ်ပေးသော ရင်းနှီးတည် ဆောက်ခွင့်ပြုမိန့်တွင် ပါဝင်သည့် အထွေထွေစည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်များကို လိုက်နာရပါသည်။ ခွင့်ပြုမိန့်၏ အထွေထွေစည်းကမ်းချက်များတွင် ပါဝင်သော သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများကို လေးစားရန် လိုအပ်ချက်အရ ရင်းနှီးတည်ဆောက်သူသည် EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို လိုက်နာရန် တာဝန်ရှိပါသည်။ ထို့ကြောင့် ရင်းနှီးတည်ဆောက်သူသည် သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာနမှထုတ်ပေးသော ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ လိုက်နာဆောင်ရွက်မှုသက်သေခံလက်မှတ်ရရှိပြီးမှသာလျှင် ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများကို စတင်ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ရင်းနှီးတည်ဆောက်သူသည် EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအရ လိုအပ်ချက်များကို မဖြည့်ဆည်းနိုင်ခင် မြေကိုအသုံးပြုခွင့်မရှိပါ။

မြေကို ရင်းနှီးတည်ဆောက်သူထံ လွှဲပြောင်းပေးခြင်းနှင့် ငှားရမ်းခြင်းတို့အတွက် တိကျသော အခန်းကဏ္ဍများ၊ တာဝန်များနှင့် အစီအစဉ်များကို SEZ ဥပဒေများတွင် ဖော်ပြထားခြင်းမရှိပါ။ EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအရ စီမံကိန်းများသည် ဆန္ဒမပါသည့် ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့် ညီညွတ်မှုရှိရန် လိုအပ်သော်လည်း အဆိုပါတာဝန်ဝတ္တရားကို ရင်းနှီးတည်ဆောက်သူ၊ နိုင်ငံတော်နှင့် အခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအကြား မည်သို့ခွဲဝေထားသည်မှာ ရှင်းလင်းမှု မရှိပါ။²¹¹ SEZ ဥပဒေ ပုဒ်မ (၈၀) တွင် ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်းပြီး စီးပွားရေးလုပ်ငန်း၏ အခြေခံတာဝန်ဝတ္တရားများကို သတ်မှတ်ပေးထားပါသည်။ ရင်းနှီးတည်ဆောက်သူ၊ သို့မဟုတ် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူသည် (က) ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းဆိုင်ရာကုန်ကျစရိတ်များကို ကျခံပေးပြီး၊ (ခ) ရွှေ့ပြောင်းခံရသူများ၏ နေထိုင်မှုအဆင့်အတန်းများ နိမ့်ကျသွားအောင် ဆောင်ရွက်ပေးရပါမည်။ ကုမ္ပဏီသည် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီနှင့် ‘လိုအပ်သလိုညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်’ သင့်သည်။²¹² ဤညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ခြင်း၏ သဘောသဘာဝကို သတ်မှတ်ဖော်ပြထားခြင်း မရှိပါ။

203 2014 SEZ Law, Art. 82: "The Ministry of Home Affairs shall carry out the take over or transfer of the lands in the region intended as Special Economic Zone by the Central Body in accordance with the existing laws." The ICJ found that, whilst not expressed in the law, the practice in each of Myanmar's three designated SEZs has been for the Chairperson of the Management Committee to direct the GAD District Officer undertake land acquisition activities according to the Committee's instructions.

204 2014 SEZ Law, Art. 12, 13.

205 Article 74 of the 2014 SEZ Law authorizes the Management Committee to lease land to the developer (see also: Article 39). The 2015 SEZ Rules contemplate the Management Committee giving permissions to the Developer to rent, use and sub-lease land in the SEZ (Arts. 40-45). The SEZ laws do not contemplate the specific procedures or arrangements for leasing land to the Developer.

206 2014 SEZ Law, Art. 79.

207 2014 SEZ Law, Art. 39(a), 42.

208 2014 SEZ Law, Art. 79. Investors may apply for a 25-year extension after the initial lease has lapsed.

209 2016 Myanmar Investment Law, Art. 50.

210 1987 Transfer of Immoveable Property Act, Article 5(a) and 5(b).

211 2015 EIA Procedure, Art. 7.

212 2014 SEZ Law, Article 80: The developer or investor "(a) Shall bear the expenses of relocating and paying compensation in accordance with the agreements if houses, buildings, farms and gardens, orchards and fields, plantation on land permitted for land lease or land use are required to be relocated; and (b) shall, to relocate the persons so as not to lower their original standard of living, to fulfill the fundamental needs and for facilitating such works, coordinate and carry out with the relevant Management Committee as may be necessary."

SEZ ဥပဒေတွင် အခြေခံအဆောက်အအုံကို ရေပေးဝေရေး၊ လျှပ်စစ်ဓာတ်အားပေးဝေရေးနှင့် လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး အပါအဝင် အထူးစီးပွားရေးဇုန် 'နှင့်ဆက်စပ်သည့် အခြေခံလိုအပ်ချက်များ' အဖြစ် အဓိပ္ပာယ်သတ်မှတ်ထားပါသည်။²¹³ ထို့ကြောင့် အခြေခံအဆောက်အအုံ တည်ဆောက်မှုသည် SEZ နယ်မြေဧရိယာပြင်ပတွင်ဖြစ်စေကာမူ SEZ နှင့်ဆက်စပ်သရွေ့ SEZ ဥပဒေနှင့် သက်ဆိုင်အကျိုးဝင်နိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် SEZ ဥပဒေများနှင့် EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအရ သတ်မှတ်ထားသော တာဝန်ဝတ္တရားများသည် အထူးစီးပွားရေးဇုန်ပြင်ပတွင်လည်း အကျိုးဝင်နိုင်ပါသည်။

NLD ဦးဆောင်သော အစိုးရလက်အောက်ရှိ မြေယာစီမံအုပ်ချုပ်မှု

မြန်မာနိုင်ငံ၌ ယခင် USDP အစိုးရနှင့် ယခု NLD အစိုးရလက်ထက်တို့တွင် မြေယာနှင့်ပတ်သက်သော မကျေနပ်မှု တိုင်ကြားခြင်းနှင့် နစ်နာမှုဖြေရှင်းပေးခြင်းအတွက် တည်ဆဲမြေယာ ဥပဒေများအရ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများစွာကို ဖွဲ့စည်းခဲ့ကြသည်။ မြေယာကိစ္စရပ်များကိုကြီးကြပ်ရန် တိတိကျကျ အာဏာအပ်နှင်းထားသော ဝန်ကြီးဌာနပေါင်းစုံပါဝင်သည့် ကော်မတီ၊ သို့မဟုတ် အဖွဲ့ဟူ၍ မရှိပါ။

စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာန(MOALI) သည် ၎င်း၏ စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာနနှင့် လယ်ယာမြေ စီမံခန့်ခွဲရေးနှင့် စာရင်းအင်းဦးစီးဌာနတို့မှတစ်ဆင့် အဓိကအခန်းကဏ္ဍမှ ဆောင်ရွက်ပါသည်။ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန(MOHA) သည် ၎င်း၏ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန (GAD)မှတစ်ဆင့် အရေးပါသောအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ပါသည်။ သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာန (MONREC)သည် သတ်မှတ်ထားသော သစ်တောနယ်မြေများတွင် မြေယာစီမံခန့်ခွဲမှုကို ကြီးကြပ်ပါသည်။ အခြားသောဝန်ကြီးဌာန ခြောက်ခုရှိပါသေးသည်။ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်တွင် မြေယာကိစ္စရပ်များကို အဓိကဆောင်ရွက်သော အမျိုးသားလွှတ်တော်ကော်မတီ လေးခုနှင့် ပြည်သူ့လွှတ်တော်ကော်မတီ လေးခုရှိပါသည်။ နောက်ထပ်ကော်မတီနှစ်ခုတွင် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးများနှင့် အကြီးတန်းအစိုးရအရာရှိများ ပါဝင်ပါသည်။²¹⁴ ကော်မတီတစ်ခုမှာ သမိုင်းတစ်လျှောက်ဖြစ်ပွားလာသော မြေယာအငြင်းပွားမှုများကို ဖြေရှင်းရန် ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ပြည်ထောင်စုသမ္မတက ဖွဲ့စည်းခဲ့သော လယ်ယာမြေနှင့် အခြားမြေများ သိမ်းဆည်းခံရမှု ပြန်လည်စုံစမ်းရေး ဗဟိုကော်မတီ ဖြစ်ပါသည်။²¹⁵ နောက်ကော်မတီတစ်ခုမှာ မြေလွတ်၊ မြေလပ်နှင့် မြေရိုင်းများ စီမံခန့်ခွဲရေးဗဟိုကော်မတီဖြစ်ပြီး မြေလွတ်၊ မြေလပ်နှင့် မြေရိုင်းများ စီမံခန့်ခွဲရေးဥပဒေအရ ဖွဲ့စည်းထားခြင်းဖြစ်ကာ ပြည်နယ်နှင့်တိုင်းဒေသကြီး တစ်ခုစီတွင် 'လုပ်ငန်းအဖွဲ့များ' တည်ထောင်ဖွဲ့စည်းနိုင်ပါသည်။

လယ်သမားများအတွက် လယ်ယာမြေစီမံခန့်ခွဲမှုအဖွဲ့များသည် အရေးအကြီးဆုံးအဖွဲ့အစည်းများတွင် ပါဝင်ပါသည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ် လယ်ယာမြေဥပဒေတွင် ကျေးရွာအုပ်စုနှင့် ရပ်ကွက်၊ မြို့နယ်၊ ခရိုင်၊ ပြည်နယ်နှင့်တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်ထောင်စုအဆင့် စုစုပေါင်းအုပ်ချုပ်မှု အဆင့်ငါးဆင့်တွင် အဆိုပါအဖွဲ့များ ဖွဲ့စည်းရန်သတ်မှတ်ထားပါသည်။ ဥပဒေရေးရာနှင့် အထူးကိစ္စရပ်များလေ့လာ ဆန်းစစ်သုံးသပ်ရေးကော်မရှင်သည်လည်း²¹⁶ ပါတီကော်မတီများ၊ လွှတ်တော်ကော်မတီများနှင့် ပညာရှင်အင်အားစုများနှင့် တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အဆင့်အဖွဲ့အစည်းများနှင့်တကွ မြေယာမူဝါဒများကို လွှမ်းမိုးနိုင်ပါသည်။²¹⁷

၃.၂.၃။ ၂၀၀၈ခုနှစ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၇ တွင် (ပုဒ်မ ၂ တွင် နိုင်ငံတော်အဖြစ် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားသော) 'ပြည်ထောင်စု'အား မြေနှင့်အရင်းအမြစ်များအားလုံး၏ ပင်ရင်းမြေပိုင်ရှင်အဖြစ် သတ်မှတ်ထားပါသည်။ ထိုသတ်မှတ်ချက်အရ အစိုးရသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင်ရှိသော မြေနှင့်အရင်းအမြစ်များအားလုံးကို ဥပဒေအရပိုင်ဆိုင် ခံစားခွင့်ရှိသည်ဟု ဆိုလိုကြောင်း ယေဘုယျအားဖြင့် နားလည်ထားကြပါသည်။²¹⁸ အချို့သော စိစစ်လေ့လာသုံးသပ်မှုများတွင် မြေများကို နိုင်ငံတော်၏အစိုးရက မပိုင်ဆိုင်ဘဲ နိုင်ငံသား

213 2014 SEZ Law, Art. 3(d).

214 See: Land Core Group & USAID, 'Land Stakeholder Analysis: Governance Structures and Actors in Myanmar,' December 2016.

215 This consists of four additional levels of sub-committees at regional, district, township and village tract/ward levels.

216 Myanmar Times, "Parliamentary commission advises overhaul of national land use policy," 1 December 2016.

217 The above summary is informed by: Land Core Group & USAID, 'Land Stakeholder Analysis: Governance Structures and Actors in Myanmar,' December 2016.

218 For example, see: Republic of the Union of Myanmar, "Myanmar Agricultural Development Support Project: Environmental and Social Management Framework Final Report" 2015. Ministry of Agriculture and Irrigation, pp. 20. Food Security Working Group's Land Core Group, "Legal Review of Recently Enacted Farmland Law and Vacant, Fallow and Virgin Lands Management Law Improving the Legal & Policy Frameworks Relating to Land Management in Myanmar", November 2012, pp. 16.

များက ပိုင်ဆိုင်သည်ဟု အခိုင်အမာထောက်ပြကြသည်။ ဤသို့ငြင်းဆိုရာတွင် ပြည်ထောင်စု၏ အာဏာသည် ၎င်း၏ ပြည်သူများ ထံမှ ဆင်းသက်လာသည်ဟု ဖော်ပြထားသော ပုဒ်မ ၄ ကို ကိုးကားအသုံးပြုကြသည်။²¹⁹ မြေယာနှင့်ပတ်သက်သည့် အခြား သက်ဆိုင်သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များတွင် ပုဂ္ဂလိကပစ္စည်းပိုင်ဆိုင်ခွင့်များဖြင့် ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ် တည်ထောင်ခြင်း၊ တောင်သူလယ်သမားများ၏ အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန် လိုအပ်သည့်ဥပဒေများ ပြဋ္ဌာန်းရန် နိုင်ငံတော်၏တာဝန်နှင့် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များအား တရားရုံးများ၏ စီရင်ပိုင်ခွင့်အာဏာ အရပြန်လည်သုံးသပ်မှု ပြုခြင်းတို့ပါဝင်ပါသည်။²²⁰

၃.၂.၄။ ၁၈၉၄ ခုနှစ် မြေသိမ်းအက်ဥပဒေ

မြန်မာနိုင်ငံတွင် မြေသိမ်းယူခြင်းအတွက်အသုံးပြုသော အဓိကဥပဒေဖြစ်သည့် ကိုလိုနီခေတ် ၁၈၉၄ ခုနှစ် မြေသိမ်းအက် ဥပဒေတွင် နိုင်ငံတော်အား အများပြည်သူအကျိုးငှာ မြေသိမ်းယူခြင်းများ ဆောင်ရွက်ခွင့်ပြုထားပါသည်။²²¹ ဆက်စပ်နည်းဥပဒေ များနှင့် ညွှန်ကြားချက်များတွင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ အခြားသော မြေယာဥပဒေများနှင့်ယှဉ်လျှင် ပိုမိုရှင်းလင်းသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်ကို သတ်မှတ်ပေးထားပါသည်။ လျော်ကြေးတွက်ချက်ခြင်းအပါအဝင် နိုင်ငံတော်က မြေသိမ်းယူခြင်းနှင့် ဆက်စပ်သော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် အစီအမံများကို ဤအက်ဥပဒေနှင့် ၎င်း၏ စည်းမျဉ်းဥပဒေများတွင် သတ်မှတ်ပေးထား ပါသည်။²²²

အဆိုပါအက်ဥပဒေအရ မြေသိမ်းယူခြင်းကို ကနဦးစုံစမ်းစစ်ဆေးရေး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ပြီးမြောက်အောင်ခြင်း၊ ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းတို့ ဆောင်ရွက်ပြီးနောက် ပြည်ထောင်စုသမ္မတက အဆိုပါမြေသိမ်းယူခြင်းသည် အများပြည်သူအကျိုး အတွက်ဖြစ်ကြောင်းကြေညာလျှင် ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။²²³ ဤအက်ဥပဒေတွင်ပါဝင်သော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို 'ကော်လိပ် တော်'အရာရှိက ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲပြီး²²⁴ ထိုတာဝန်ကို အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန၏ ခရိုင်အရာရှိက ဆောင်ရွက်ရကာ ²²⁵ အဆိုပါအရာရှိသည် SEZ စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီတစ်ခုစီတွင်လည်း ကိုယ်စားပြုပါဝင်ပါသည်။²²⁶ အဆိုပါအက်ဥပဒေတွင် မြေသိမ်း ယူမှုလုပ်ထုံးလုပ်နည်းအား ကန့်ကွက်မှုများပြုလုပ်နိုင်သည့် အဆင့်နှစ်ဆင့်ပြဋ္ဌာန်းပါရှိသည်။ ပထမဦးစွာ ကော်လိပ်တော်အရာရှိ ထံကန့်ကွက်ခြင်းနှင့် ထို့နောက် တရားရုံး၌ကန့်ကွက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ကနဦးစုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းသည် ပထမဦးဆုံးသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာလိုအပ်ချက်ဖြစ်ပြီး စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်း၏ ပထမ ဆုံးအဆင့်မှာ အများပြည်သူအကျိုးငှာ လိုအပ်သဖြင့် သိမ်းယူနိုင်ဖွယ်ရှိသည့်နေရာကို အများပြည်သူအားအသိပေးချက်ထုတ်ပြန် ရန်ဖြစ်ပါသည်။²²⁷ စစ်တမ်းကော်ယူမှု လုပ်ငန်းများတရားဝင်ဖြစ်စေရန် လိုအပ်သည့် ထိုအသိပေးချက်ထုတ်ပြန်ခြင်းကို ²²⁸ နိုင်ငံတော်ပြန်တမ်းများတွင် ကြေညာရမည်ဖြစ်ပြီး ကော်လိပ်တော်အရာရှိက ထိုအသိပေးချက်အား အလားအလာရှိသော အကျိုးသက်ဆိုင်သူများ ရရှိနိုင်မည့် အဆင့်မြေသောနေရာတွင်ကြေညာစေရန် တာဝန်ရှိသည်။²²⁹ အကျိုးသက်ဆိုင်သူဆိုသည်မှာ အခြားသူပိုင်ဆိုင်သောမြေပေါ်တွင် ဖြတ်သန်းသွားလာအသုံးပြုခွင့်ရှိသောသူ၊ သို့မဟုတ် ငွေကြေးအရသက်ရောက်မှုကို ခံစားရ မည့်သူဖြစ်ပြီး မြေသိမ်းယူသောအခါ လျော်ကြေးတောင်းဆိုခြင်းတွင် အကျိုးပါဝင်နေသူ ဖြစ်သည်။²³⁰ ဥပမာ မြေပေါ်တွင် အလုပ် လုပ်နေသော လယ်သမား၊ သို့မဟုတ် အလုပ်သမားကို အကျိုးသက်ဆိုင်သူအဖြစ်ယူဆသည်။²³¹ ဤအက်ဥပဒေအရ အကျိုး သက်ဆိုင်သူဖြစ်ရန် တရားဝင်မြေပိုင်ဆိုင်မှု လက်ဝယ်ရှိစရာမလိုပါ။

219 Myanmar China Pipeline Watch Committee, "In Search of Justice along the Myanmar-China Oil and Gas Pipeline" 2016, pp 37-38.

220 See 2008 Constitution of Myanmar, Articles 35, 37, 356 and 372; Article 23; Articles 11 and 19. Also see commentary: Land Core Group, "Legal Review of Recently Enacted Farmland Law and Vacant, Fallow and Virgin Lands Management Law Improving the Legal & Policy Frameworks Relating to Land Management in Myanmar," November 2012, pp. 16.

221 1894 Land Acquisition Act, Art. 40(1b). Article 41 of the Act outlines two scenarios where a company may apply to acquire land: to provide housing and related amenities to its employees construction activities are for a public purpose; or if a construction are for a public purpose.

222 See also: Land Core Group, "Legal Review of Recently Enacted Farmland Law and Vacant, Fallow and Virgin Lands Management Law Im- proving the Legal & Policy Frameworks Relating to Land Management in Myanmar," November 2012, pp. 20.

223 There appears to be no other criteria defining public purpose for land acquisition in Myanmar law.

224 1894 Land Acquisition Act, Art. 3(c). A criteria for appointing the collector is included in the 1894 Land Acquisition Directions, Art. 28. Note that the District Officer is the highest GAD post in a district.

225 'Collector' is defined in the 1945 Lower Burma Land Revenue Manual. In Appendix 1, Article 2(2), the collector is defined as the chief in charge of land-revenue in a district (now GAD District Officer).

226 Gazette of the Republic of the Union of Myanmar, 12 October 2016, Part 1, pp. 2164-67.

227 1894 Land Acquisition Act, Art. 4(a).

228 1894 Land Acquisition Directions, Art. 10. Note that Article 7 of the Directions contemplates the risk of a suit against the Government if departmental officers exceed their legal powers by entering or taking possession of land without following procedures such as the Act's notification requirements.

229 1894 Land Acquisition Act, Art. 4(1), Art 6. The collector is responsible to 'cause public notice.'

230 1894 Land Acquisition Act, Art. 3(b), 5(3).

231 U Maung Maung Nyunt, presentation at Land Core Group Meeting on 2 November 2016 in Yangon.

ဤအက်ဥပဒေအရ အကျိုးသက်ဆိုင်သူသည် မြေသိမ်းယူခြင်းကို ကန့်ကွက်နိုင်ပါသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် ကန့်ကွက်ခြင်းများ လက်တွေ့ပြုလုပ်ရာတွင် မြေသိမ်းယူခြင်းသည် အများအကျိုးအတွက် ဖြစ်သည်ဟူသောရည်ရွယ်ချက်ကို စိန်ခေါ်မေးခွန်းထုတ်လေ့ရှိပါသည်။ ကန့်ကွက်နိုင်သည့် အခြေခံအကြောင်းအရင်းများစွာရှိပြီး အခြားအကြောင်းအရင်းများအပြင် အများပြည်သူအကျိုးအတွက်အမှန်တကယ်(သဘောရိုးဖြင့်) မြေသိမ်းယူခြင်း ဟုတ်မဟုတ်၊ သို့မဟုတ် သိမ်းယူသော မြေတွင်ဆောင်ရွက်မည့် လုပ်ငန်းများသည် အများအတွက် အကျိုးဖြစ်ထွန်းနိုင်ခြေ ရှိ၊ မရှိ တို့ပါဝင်ပါသည်။²³² လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအရ ကော်လိတ်တော်အရာရှိသည် ကန့်ကွက်ချက်ကို ကြားနာစိစစ်ပေးပြီး အဆိုပါကိစ္စရပ်အတွက် ဆုံးဖြတ်ချက်ချရန် နိုင်ငံတော်သမ္မတအား အကြံပြုချက်ပေးပါသည်။²³³ ဤအက်ဥပဒေတွင် အဆိုပါဆုံးဖြတ်ချက်သည် အပြီးသတ်ဖြစ်သည်ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။ (သို့သော်လည်း အောက်ပါဘောင်ခတ်ထားသော စာပိုဒ်ကိုကြည့်ပါ။)

ကနဦးစုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းပြုလုပ်ပြီးနောက် ဆက်လက်ကန့်ကွက်မှုများ မရှိတော့ပါက မြေသိမ်းယူခြင်းဆိုင်ရာ အသေးစိတ်အချက်အလက်များနှင့် ၎င်း၏ အများအကျိုးအတွက် သုံးစွဲမည့်အကြောင်း အရင်းအပါအဝင် မြေသိမ်းယူရန်ရည်ရွယ်ကြောင်း နိုင်ငံတော်ပြန်တမ်းတွင် ထုတ်ပြန်ကြေညာရမည်။²³⁴ ကော်လိတ်တော်အရာရှိသည် သက်ရောက်မှုရှိသော နယ်မြေများတွင် အများပြည်သူအား အသိပေးကြေညာရန်တာဝန်ရှိပြီး အကျိုးခံစားခွင့်ရှိသော အကျိုးသက်ဆိုင်သူများအတွက် လျော်ကြေးတောင်းခံခြင်းများကို လက်ခံဆောင်ရွက်ပေးရန် တာဝန်ရှိပါသည်။²³⁵ အသေးစိတ် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ၊ နည်းဥပဒေများနှင့် ညွှန်ကြားချက်များတွင် လျော်ကြေးတွက်ချက်ခြင်းကို လမ်းညွှန်ပေးပါသည်။²³⁶ လျော်ကြေးတွက်ချက်ရာတွင် မြေ၊ စိုက်ပျိုးသီးနှံများ၊ အပင်များ၊ အဆောက်အအုံများနှင့် အခြားစားဝတ်နေရေးများ ဆုံးရှုံးခြင်းကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရပါမည်။²³⁷ မြေအတွက်ပေးသော လျော်ကြေးများတွက်ချက်ရာတွင် မြေ၏ဈေးကွက်တန်ဖိုးအပေါ် ၁၅ ရာခိုင်နှုန်း ပေါင်းထားသည့် တန်ဖိုးအပေါ်အခြေခံသင့်ပါသည်။²³⁸ ငွေကြေးလျော်ကြေးအစား မြေကိုလည်း အစားထိုးပေးနိုင်ပါသည်။²³⁹ လက်ရှိစိုက်ပျိုးထားသောသီးနှံများကို ရိတ်သိမ်းရန် အချိန်ကျရောက်သည်အထိ စောင့်ဆိုင်းပေးရမည်ဖြစ်ပြီး ထိုသို့မစောင့်ဆိုင်းပါက ပိုင်ရှင်သည် အဆိုပါသီးနှံကို ရိတ်သိမ်းပြီး ရရှိမည့်ဈေးကွက်တန်ဖိုးကို အခြေခံ၍ လျော်ကြေးရရှိခွင့်ရှိပါသည်။²⁴⁰ မြေနှင့်ပတ်သက်ပြီး 'အကျိုးစီးပွားအကန့်အသတ်' ရှိသော အကျိုးသက်ဆိုင်သူများအတွက် ကော်လိတ်တော်အရာရှိသည် ငွေကြေးလျော်ကြေးပေးမည့်အစား အခြားအစီအမံများပြုလုပ်ပေးနိုင်ပါသည်။²⁴¹

အကျိုးသက်ဆိုင်သူအတွက် လျော်ကြေးခံစားခွင့်များ သတ်မှတ်လိုက်ပါက အစိုးရက မြေကိုသိမ်းယူခြင်းမပြုမီ အဆိုပါလျော်ကြေးခံစားခွင့်များကို ထုတ်ပေးရမည်။²⁴² လျော်ကြေးထုတ်ပေးခြင်းကို စာရွက်စာတမ်းဖြင့် မှတ်တမ်းတင်ရာတွင် ၁၉၄၇ ခုနှစ် မြေသိမ်းဥပဒေလက်စွဲတွင်ပါဝင်သည့် ပုံစံများနှင့် မှတ်ပုံတင်စာအုပ်တို့ကို အသုံးပြုရမည်ဖြစ်ပြီး မိတ္တူများကို သက်ဆိုင်သူအားလုံးထံ ထုတ်ပေးရမည်။²⁴³ အကယ်၍ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် လျော်ကြေးထုတ်ပေးရန် သတ်မှတ်ထားသောနေ့တွင် လာရောက်ထုတ်ယူနိုင်ခြင်းမရှိပါက ၎င်း၏ရရှိခွင့်ကို ဆုံးရှုံးမည်မဟုတ်ဘဲ အခြားနည်း စီစဉ်ပေးမှုများ ရရှိနိုင်ပါသည်။²⁴⁴

အကယ်၍ အကျိုးသက်ဆိုင်သူသည် မည်သည့်အကြောင်းကြောင့်မဆို ပေးအပ်သောလျော်ကြေးကို လက်ခံခြင်း၊ သို့မဟုတ် ရရှိခြင်းမရှိသေးလျှင် ထိုသူက တရားရုံးထံကန့်ကွက်ချက်တင်သွင်းနိုင်သည့် နည်းလမ်းကို ဤအက်ဥပဒေတွင် သတ်မှတ်ပေးထားပါသည်။²⁴⁵ ကန့်ကွက်ချက်တင်သွင်းသူသည် ဤအက်ဥပဒေတွင် သတ်မှတ်ထားသောစည်းကမ်းချက်များနှင့် ကိုက်ညီပါက တရားရုံးတွင် တရားစွဲဆိုမှု ဖြစ်ပေါ်ပါမည်။ တရားစီရင်မှုပြုရာတွင် တရားသူကြီးများအနေဖြင့် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် အကြံပြုချက်နှင့် လမ်းညွှန်ချက်ကို ဤအက်ဥပဒေတွင် အသေးစိတ်ဖော်ပြထားပါသည်။²⁴⁶

232 1894 Land Acquisition Act, Art. 5(1)(2)(3). 1932 Land Acquisition Rules, Art. 3.

233 1894 Land Acquisition Act, Art. 5(a2).

234 1894 Land Acquisition Act, Art. 6(1)(2)(3).

235 1894 Land Acquisition Act, Art. 9(1) and Ch. 3, 4 and 5.

236 For example, see: 1894 Land Acquisition Directions, Art. 19.

237 1894 Land Acquisition Act, Art. 17(3), Art. 19(a).

238 1894 Land Acquisition Act, Art. 23(1)(2).

239 1894 Land Acquisition Act, Art. 31(3).

240 1894 Land Acquisition Directions, Art. 41, 45.

241 1894 Land Acquisition Directions, Art. 31(3).

242 1894 Land Acquisition Act, Art. 16. Detailed procedures contained in the 1894 Land Acquisition Directions reaffirm this. Note the President of the Union may overrule this in urgent cases. Art. 17(1).

243 1947 Burma Land Acquisition Manual, Part 4: Forms and Registers. These documents are discussed further in Direction 53 of the 1894 Land Acquisition Directions.

244 1894 Land Acquisition Directions, Art. 55.

245 1894 Land Acquisition Act, Art. 18(1). Part 3 of the Act outlines the process for judicial review.

246 1894 Land Acquisition Act, Part 3: Reference to the Court and Procedure Thereon.

အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ရင်ဆိုင်တုန့်ပြန်ပိုင်ခွင့်

တရားရုံးများသည် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များကို ပြန်လည်စိစစ်သုံးသပ်ရန် တရားရေးအာဏာရှိပြီး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို စောဒကတက်လိုသော ပြည်သူများသည် တရားရုံးများတွင် တိုင်ကြားခွင့်ကို ထိရောက်စွာ ရရှိသင့်သည်ဆိုသည်မှာ ယေဘုယျဥပဒေစည်းမျဉ်းမူတစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံမှလူတစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းသည် ဝန်ကြီးများ၊ အစိုးရအရာရှိများနှင့် ဥပဒေအရဖွဲ့စည်းထားသောအဖွဲ့များက အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာဆုံးဖြတ်ချက်များအပါအဝင် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာအာဏာများကို တရားရုံးများတွင် ပြန်လည်သုံးသပ်စေရန် တိုင်ကြားပိုင်ခွင့်ကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပေးအပ်သည့် အခွင့်အရေးတစ်ခုအဖြစ် ပိုင်ဆိုင်ကြသည်။²⁴⁷ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ စာချွန်တော်များသည် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့များနှင့် အောက်တရားရုံးတော်တို့က ၎င်းတို့၏ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာကိုကျင့်သုံး၍ ချမှတ်လိုက်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များကို တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်အား ပြန်လည်စိစစ်သုံးသပ်နိုင်စေသော ယန္တရားတစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။²⁴⁸ မြန်မာနိုင်ငံတွင် တရားလွှတ်တော်ချုပ်သည် ကိုယ်ပိုင်အစီအစဉ်ဖြင့် လက်ဦးမှူလူဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ တစ်စုံတစ်ဦး၍လျှောက်ထားမှုအရသော်လည်းကောင်း အထူးအခွင့်အာဏာဖြင့်ထုတ်သော စာချွန်တော် (အမိန့်) ထုတ်ပြန်နိုင်ပါသည်။²⁴⁹ တရားရုံးတော်မှ အထူးအခွင့်အာဏာဖြင့် ထုတ်ဆင့်နိုင်သောစာချွန်တော် ငါးမျိုးရှိပါသည်။

- Certiorari: အုပ်ချုပ်မှုအာဏာဖြင့်ချမှတ်သော တရားဥပဒေနှင့်မညီညွတ်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ပယ်ဖျက်ရန်။
- Prohibition: အုပ်ချုပ်မှုအာဏာဖြင့်ပြုလုပ်သော တရားဥပဒေနှင့်မညီညွတ်သည့် လုပ်ရပ်ကို တားဆီးကာကွယ်ရန်။
- Mandamus: အရာရှိတစ်ဦးအား ၎င်း၏တာဝန်များကိုဆောင်ရွက်ရန်၊ သို့မဟုတ် တရားဥပဒေနှင့်မညီညွတ်သော လုပ်ရပ်အား ပြန်လည်ပြင်ဆင်ရန် ညွှန်ကြားရန်။
- Habeas corpus: တစ်စုံတစ်ဦးအား ထိန်းသိမ်းထားခြင်းသည် တရားဥပဒေနှင့်မညီညွတ်မှု ရှိ၊ မရှိ ပြန်လည် စိစစ်သုံးသပ်ရန်။
- Quo warranto: တစ်စုံတစ်ယောက်အား ခွင့်ပြုထားသောလုပ်ရပ်များကို ဆောင်ရွက်ခြင်းမှ တားဆီးကာကွယ်ရန်။²⁵⁰

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ဆိုင်ရာစာချွန်တော်များသည် အထူးသဖြင့် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေအားနည်းသော၊ သို့မဟုတ် မရှိသောနိုင်ငံများတွင် အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာကိုထိန်းသိမ်းရန် ထိရောက်သောနည်းလမ်းတစ်ရပ် ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ဥပဒေပြုရေးဆိုင်ရာ အကြောင်းအရာများသည် အဆိုပါစာချွန်တော်များအပေါ် အနှောင့်အယှက်မဖြစ်နိုင်ပါ။ ထို့ကြောင့် ၁၈၉၄ ခုနှစ် မြေသိမ်းအက်ဥပဒေနှင့် ၂၀၁၂ ခုနှစ် လယ်ယာမြေဥပဒေတွင်ပါဝင်သော ပြဋ္ဌာန်းချက်များတွင် အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့၏ အချို့သောဆုံးဖြတ်ချက်များသည် အပြီးသတ်ဖြစ်ကြောင်း သတ်မှတ်ပေးထားသော်လည်း²⁵¹ ပြည်သူများအနေဖြင့် မြေယာဆိုင်ရာအဖွဲ့များ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို အယူခံနိုင်သည့်နည်းလမ်းများ ရှိနေပါသည်။ ဤအချက်သည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအဖွဲ့များအပါအဝင် အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာအားလုံးတို့၏ ဆောင်ရွက်မှုများနှင့် သက်ဆိုင်ပါသည်။²⁵² သို့သော် အဆိုပါစာချွန်တော်များကို လက်တွေ့အသုံးပြုရာတွင် ကြီးမားသော အတားအဆီးများရှိနေပါသည်။²⁵³

suo moto (ကိုယ်ပိုင်အစီအစဉ်ဖြင့်ဆောင်ရွက်ခြင်း) ကျင့်သုံးသော တရားရုံးသည် အုပ်ချုပ်ရေး အဖွဲ့၏ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ပြန်လည်သုံးသပ်ပြီးပြောင်းလဲနိုင်စေရုံသာမက နောက်ထပ်နည်းလမ်းတစ်ရပ် ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ Suo moto ဆိုသည်မှာ တရားရုံးတစ်ခုက ပြဿနာတစ်ခုဖြစ်သောအခါ တုန့်ပြန်ဆောင်ရွက်ခြင်းအစား တရားရုံး၏ကိုယ်ပိုင်အစီအစဉ်ဖြင့် လက်ဦးမှူလူဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ရှေးယခင်ဥပဒေစနစ်တွင် တရားသူကြီးများက suo moto ကျင့်သုံးရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သော အမှုများရှိပါသည်။²⁵⁴ အချို့သော လက်ရှိတရားသူကြီးများက ၎င်းတို့သည် suo moto ကျင့်သုံးခွင့်ရှိသည်ဟုဆိုကြသော်လည်း ထိုနည်းစနစ်ကို လက်တွေ့တွင် ၎င်းတို့ကျင့်သုံးခဲ့ခြင်း ရှိ၊ မရှိကို ရှင်းလင်းစွာ မသိရပါ။²⁵⁵

247 Constitution of Myanmar, Art. 18, 296, 378. See: Melissa Crouch, "Access to Justice and Administrative Law in Myanmar," USAID Promoting the Rule of Law Project, October 2014, pp. 2-14.
 248 For further on this, see: ICJ, "Handbook on Habeas Corpus in Myanmar," May 2016, pp. 16-18.
 249 2008 Constitution, Art. 18(c), 378(a).
 250 See: Melissa Crouch, "The Importance of Constitutional Writs for the Protection of Rights in Myanmar," Constitutional Writs Workshop in Yangon, 8-9 August 2015.
 251 1894 Land Acquisition Act, Art. 5(a2). 2012 Farmland Law, Art. 25(c).
 252 2015 SEZ Rules, Art. 49. 2016 Investment Law, Art. 98.
 253 For applicants, these challenges include costs associated with the preparation and processing of documentation and with travel to the Supreme Court in Nay Pyi Taw. See: 2011 Procedural Rules and Regulations for the Application of Writs. See also: Melissa Crouch, "The Common Law and Constitutional Writs: Prospects for Accountability in Myanmar" in Law, Society and Transition in Myanmar, Hart Publishing, 2014, pp. 155. For the judiciary, it lacks independence from the executive. See: ICJ, "Handbook on Habeas Corpus in Myanmar," May 2016, pp. 19-22.
 254 A preliminary study of available jurisprudence did not establish if these acts had been upheld. For an example of its intended application, see: Pwa Thein v. Tin Shwe, Burma Law Reports (1956) pp. 228.
 255 Judges have anecdotally told the ICJ that they may act with suo moto, yet the ICJ is unaware of any examples of this being applied, and there is generally a dearth of jurisprudence since the 1962 coup.

၃.၂.၅။ ၂၀၁၂ ခုနှစ် လယ်ယာမြေဥပဒေ

၂၀၁၂ ခုနှစ် လယ်ယာမြေဥပဒေအရ မြန်မာနိုင်ငံရှိလူများသည် စိုက်ပျိုးရေးအတွက် မြေကို အသုံးပြုခွင့်၊ ငှားရမ်းခွင့်နှင့် ရောင်းချခွင့်ပေးသော မြေအသုံးပြုခွင့်ကို လျှောက်ထားနိုင်ခွင့်ရှိသည်ဟု သတ်မှတ်ထားပါသည်။²⁵⁶ ဤခွင့်ပြုမိန့်၏ အရပ်အခေါ်မှာ ပုံစံ ၇ ဖြစ်ပြီး မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုအစီအစဉ်ကို ဥပဒေအရ စာရွက်စာတမ်းဖြင့် မှတ်တမ်းတင်ရာတွင် အသုံးပြုသည့် ၂၀၁၂ ခုနှစ် လယ်ယာမြေဥပဒေ နောက်ဆက်တွဲကို ရည်ညွှန်းခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။²⁵⁷ မြေအသုံးပြုခွင့်များနှင့် ဆက်စပ်နေသော တင်းကြပ်သည့် သတ်မှတ်ချက်များကြောင့် ပြည်သူများ အဆိုပါခွင့်ပြုမိန့်ရှိသည့်တိုင်အောင် ၎င်းတို့၏မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုမှာ ခိုင်မာမှုမရှိကြပါ။²⁵⁸

ရှုပ်ထွေးသောလျှောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းသည် ဤဥပဒေအရတည်ထောင်ထားသော အဆင့် ၅ဆင့်ပါဝင်သည့် ရှုပ်ထွေးသောမြေယာဆိုင်ရာ အစိုးရအဖွဲ့များစနစ်ကို ထင်ဟပ်စေပါသည်။²⁵⁹ လျှောက်ထားသူသည် အခမဲ့ရရှိရမည်ဖြစ်သော ပုံစံကို သက်ဆိုင်ရာအုပ်ချုပ်ရေးရုံးတွင် ဖြည့်စွက်၍ ပထမဦးစွာ ၎င်း၏ရပ်ကွက်၊ သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုလယ်ယာမြေစီမံခန့်ခွဲမှု ကော်မတီထံလျှောက်ထားရပါမည်။ လျှောက်ထားလာသော လျှောက်လွှာများကို မြို့နယ်လယ်ယာမြေစီမံခန့်ခွဲရေးနှင့် စာရင်းအင်းဦးစီးဌာနက စစ်ဆေးသုံးသပ်ပြီး ထိုဦးစီးဌာနအပေါ် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာနက များစွာလွှဲပြောင်းမှုရှိပါသည်။²⁶⁰ ထိုဦးစီးဌာနသည် အမှုတွဲပြင်ဆင်ပြီး မြို့နယ်လယ်ယာမြေ စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီထံ တင်ပြရန်လိုအပ်ပါသည်။ လယ်ယာမြေဥပဒေအရ ပုံစံ ၇ ထုတ်ပေးရန် နောက်ဆုံးဆုံးဖြတ်ချက်သည် ခရိုင်လယ်ယာမြေစီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီပေါ်တွင် မူတည်ပါသည်။²⁶¹

မြေအသုံးပြုခွင့်များတွင် စိုက်ပျိုးနိုင်သောသီးနှံအမျိုးအစားများနှင့် ရိတ်သိမ်းရမည့်အကြိမ်ရေနှင့် ပတ်သက်ပြီး တိတိကျကျ သတ်မှတ်ခြင်းစသည့် တင်းကြပ်သောစည်းကမ်းချက်များ ပါဝင်ပါသည်။ စည်းကမ်းချိုးဖောက်ခြင်းသည် မကြာခဏ ယေဘုယျ ဆန်ပြီး တိတိကျကျအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားခြင်း မရှိသည့် ခွင့်ပြုမိန့်ပြန်လည်ရုတ်သိမ်းခြင်းအပါအဝင် ပြင်းထန်သောပြစ်ဒဏ်များ ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။²⁶² လယ်ယာမြေစီမံခန့်ခွဲမှုအဖွဲ့များ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ကန့်ကွက်မည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများသည် အဆင့်ပေါင်းများစွာပါဝင်ပြီး ရှုပ်ထွေးပါသည်။²⁶³ အဆိုပါစည်းကမ်းများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများသည် ထိရောက်သောကုစားမှုများနှင့် ပြန်လည်ပြင်ဆင်ပေးခြင်းများကို မပေးနိုင်ဘဲ ခိုင်မာမှုအားနည်းသည့် မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုဖြစ်သည်ဟု အများကယူဆကြပါသည်။²⁶⁴

လယ်ယာမြေဥပဒေနှင့် လယ်ယာမြေနည်းဥပဒေများတွင် အများပြည်သူအကျိုးငှာမြေသိမ်းယူခြင်းများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားထားပါသည်။²⁶⁵ စိုက်ပျိုးရန်အတွက်မဟုတ်ဘဲ မြေသိမ်းယူရာတွင် ဗဟိုလယ်ယာမြေစီမံခန့်ခွဲမှုအဖွဲ့က မြေကိုအမျိုးအစား ပြန်လည်သတ်မှတ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။²⁶⁶ ထိုကိစ္စရပ်များတွင် ၂၀၁၂ ခုနှစ် လယ်ယာမြေနည်းဥပဒေများအရ ခွင့်ပြုမိန့်ရရှိသူကို မြေသို့မဟုတ် ပစ္စည်းအမျိုးအစားပေါ်မူတည်၍ ဈေးကွက်တန်ဖိုး၏ ၂၀၀ မှ ၃၀၀ ရာခိုင်နှုန်းအထိရှိနိုင်သော နှုန်းထား များဖြင့် လျော်ကြေးပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။²⁶⁷ သို့သော်လည်း အကယ်၍ ဗဟိုလယ်ယာမြေစီမံ ခန့်ခွဲမှုအဖွဲ့က ခွင့်ပြုမိန့်ရရှိသူသည် ခွင့်ပြုမိန့်ပါစည်းကမ်းချက်များကို ချိုးဖောက်သည်ဟု ဆုံးဖြတ်ပါက လျော်ကြေးရပိုင်ခွင့်ကို ပယ်ဖျက်နိုင်ပါသည်။ လယ်ယာမြေဥပဒေမှာ ရော၊ လယ်ယာမြေ နည်းဥပဒေများမှာပါ ပြန်လည်နေရာချထားခြင်း အစီအစဉ်များကို ထည့်သွင်းဖော်ပြထားခြင်း မရှိပါ။

256 2012 Farmland Law, Art. 14 (on the prohibition of leasing to foreigners without permission). Article 4 states that "A person who has the permission of right to use farmland shall have to apply for getting the Land Use Certificate to the Township Land Records Department Office passing it through the relevant Ward or Village Tract Farmland Management Body."

257 2012 Farmland Rules, Art. 23(a). See also the annex: Form 7 (Land Use Permit).

258 Displacement Solutions, "Land Acquisition Law and Practice in Myanmar: overview, gap analysis with IFC PS1 & PSf and scope of due diligence recommendations," 2015, pp. 10.

259 See: 2012 Farmland Law, Art. 15, 16. These provisions establish a five-level farmland management bureaucracy: Central (Union); Region or State; district; township; and ward or village tract levels.

260 Land Core Group & USAID, 'Land Stakeholder Analysis: Governance Structures and Actors in Myanmar,' December 2016, pp. 9.

261 This procedure is outlined in the 2012 Farmland Rules, Ch. 3.

262 For example, conditions upon the right to work farmland include 'farmland is prohibited to grow other crop from regular crop without permission' (Article 12h), and that 'farmland shall not be fallow without a sound reason' (Article 12i). In case of breach of any of these conditions, the Farmland Management Body may decide one or more of four responses, one of which is eviction from the farmland (Article 19c). The farmer is in effect stripped of the autonomy to decide what crops to plant.

263 2012 Farmland Rules, Ch. 2.

264 See, for example: Displacement Solutions, "Land Acquisition Law and Practice in Myanmar: overview, gap analysis with IFC PS1 & PSf and scope of due diligence recommendations," 2015, pp 10.

265 2012 Farmland Rules, Art. 64. The English translation of the Law phrases this as "(farmland requisitioned under the Farmland Law for the interest of the State or the public..."

266 2012 Farmland Law, Art. 30, 31, 32. Farmland may be confiscated 'in the interests of the nation.'

267 2012 Farmland Rules, Art. 67. Confiscated paddy, crops, trees and plants must be compensated at three times the market value; any buildings associated with farmland at two times the market value; and land compensation should be set at fair market value. See also: ERI, "A Briefer on the Thilawa Special Economic Zone: Analysis of the Affected Communities' Rights and Remedies Under Myanmar Law and JICA's Guidelines", 2014.

အငြင်းပွားမှုများဖြစ်ပေါ်သည့်အခါ အထက်ပိုင်းမှလယ်ယာမြေအဖွဲ့များသည် အောက်ပိုင်းအဖွဲ့များ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ပြန်လည်စိစစ်သုံးသပ်နိုင်ပါသည်။ ပြည်နယ်၊ သို့မဟုတ် တိုင်းဒေသကြီးအဖွဲ့များသည် အဆင့်မြင့်ဆုံးစီရင်ဆုံးဖြတ်ပေးသူဖြစ်ပြီး ထိုကိစ္စရပ်အတွက် 'အပြီးသတ်' ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်သည်။²⁶⁸ ဤပြဋ္ဌာန်းချက်ရှိနေပြီး အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များအား ပြန်လည်စိစစ်သုံးသပ်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် အငြင်းပွားမှုများအား စီရင်ဆုံးဖြတ်ခြင်းအတွက် လွတ်လပ်သောနည်းလမ်း လယ်ယာ မြေဥပဒေတွင် သတ်မှတ်ထားခြင်းမရှိသော်လည်း အမှုကိစ္စတစ်ခုကို တရားရုံးများထံ တင်သွင်းတိုင်ကြားနိုင်ပါသည်။ (အထက်ပါ ဘောက်ခတ်ထားသောစာကို ကြည့်ပါ - အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို စောဒကတက်ပိုင်ခွင့်)

၃.၂.၆။ ၂၀၁၂ ခုနှစ် မြေလွတ်၊ မြေလပ်နှင့် မြေရိုင်းများစီမံခန့်ခွဲရေးဥပဒေ

၂၀၁၂ ခုနှစ် မြေလွတ်၊ မြေလပ်နှင့် မြေရိုင်းများစီမံခန့်ခွဲမှုဥပဒေကို လူပုဂ္ဂိုလ်များ၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများနှင့် အခြားသူများအား နိုင်ငံတော်မှ မြေခွဲဝေချပေးရန်အတွက် ရေးဆွဲထားပါသည်။ အဆိုပါအစီအစဉ်များကိုဆောက်ရွက်ရန် ဥပဒေတွင် လယ်ယာမြေ ဥပဒေနှင့်ကွဲပြားသော မြေယာအုပ်ချုပ်မှုစနစ်တစ်ရပ် သတ်မှတ်ထားပါသည်။²⁶⁹ ဥပဒေတွင် စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဓာတ် သတ္တု ထုတ်လုပ်ခြင်းအစရှိသည့်ကိစ္စရပ်များအတွက် မြေအသုံးပြုခွင့်ချပေးနိုင်သည့် ဗဟိုကော်မတီကို ဖွဲ့စည်းထားပါသည်။²⁷⁰ ဗဟိုကော်မတီသည် မြေငှားရမ်းမှုများကို နှစ် ၃၀ အထိ သတ်မှတ်ပေးနိုင်ပြီး²⁷¹ အဆိုပါမြေကို ကော်မတီ၏ခွင့်ပြုချက်မရှိဘဲ ရောင်း ချခြင်း၊ သို့မဟုတ် တစ်ဆင့်ပြန်လည်ငှားရမ်းခြင်း မပြုလုပ်နိုင်ပါ။²⁷² ပြည်တွင်းနှင့် ဖက်စပ်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအပါအဝင် လျှောက် ထားသူများသည် အသုံးပြုခြင်းမရှိဟု နိုင်ငံတော်ကယူဆသော မြေအတွက် ခွင့်ပြုမိန့်တောင်းခံနိုင်ပါသည်။²⁷³

မြေလွတ်၊ မြေလပ်၊ သို့မဟုတ် မြေရိုင်းအဖြစ်သတ်မှတ်ထားသော်လည်း အသုံးပြုခြင်းမရှိသော မြေကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက် အရပိုင်ဆိုင်မှုမရှိသော မြေအဖြစ် သတ်မှတ်ထားသောကြောင့် အဆိုပါ မြေနှင့်ပတ်သက်ပြီး အခွင့်အရေးများရှိကြောင်း တောင်းဆို လာသူများအတွက် လျော်ကြေးပေးရန် ထည့်သွင်းစဉ်းစားထားခြင်း မရှိပါ။²⁷⁴ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်အရ အဆိုပါမြေကို ပိုင်ရှင်မဲ့ဟု ယူဆပြီး လျော်ကြေးသတ်မှတ်ပေးမည့်နည်းလမ်းမရှိပါ။

သမိုင်းဝင်ရေးဟောင်းပစ္စည်းများ တွေ့ရှိသောအခါ၊ သို့မဟုတ် နိုင်ငံတော်အကျိုးငှာ အခြေခံအဆောက်အအုံတည်ဆောက် ရေးစီမံကိန်းများဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်သောအခါ အစရှိသည့် အခြေအနေအချို့တွင်သာ ခွင့်ပြုပေးထားသော မြေအသုံးပြုသူထံမှ နိုင်ငံတော်က မြေပြန်လည်သိမ်းယူခြင်းအတွက် လျော်ကြေးပေးခြင်းကို ဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားထားပါသည်။²⁷⁵ ခွင့်ပြုမိန့် ထုတ်ပေးပြီး ၄ နှစ်အတွင်း အသုံးပြုခြင်းမရှိသော ချထားပေးသည့်မြေကို အစိုးရက လျော်ကြေးမပေးဘဲ ပြန်လည်သိမ်းယူနိုင်ပါ သည်။ ပေါ်ပေါက်လာသောအငြင်းပွားမှုများကို စီရင်ဆုံးဖြတ်ပေးရန် ဗဟိုကော်မတီအား အာဏာအပ်နှင်းထားသည်။²⁷⁶ ဝင် ရောက်ကျူးကျော်လုပ်ကိုင်ခြင်းနှင့် ထွက်ခွာဖယ်ရှားပေးရန် အမိန့်အားလိုက်နာရန်ပျက်ကွက်ခြင်းအတွက် ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ ပြစ်ဒဏ်များကို သတ်မှတ်ထားပါသည်။²⁷⁷

၃.၂.၇။ ၂၀၁၆ ခုနှစ် အမျိုးသားမြေအသုံးချမှုမူဝါဒ

၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် USDP အစိုးရက အမျိုးသားမြေအသုံးချမှုမူဝါဒ(NLUP)ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။²⁷⁸ NLUP တွင် မြန်မာနိုင်ငံတွင် လက်ရှိဖြစ်ပေါ်နေသော မြေယာနှင့်ပတ်သက်သည့် မကျေနပ်ချက်များအား အသိအမှတ်ပြုထားပြီး မြေယာ အုပ်ချုပ်မှုအတွက် အများပါဝင်နိုင်ကာ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိပြီး တာဝန်ခံမှုရှိသော လုပ်ငန်းစဉ်များကို အတည်ပြုဖော်ပြထားပါသည်။ မူဝါဒတွင် အစိုးရက နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများနှင့်အညီ အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ပြီး

268 2012 Farmland Law, Ch. 8.

269 2012 Vacant, Fallow and Virgin Lands Law, Art. 3(a)(b). The Law establishes a Union-level Central Committee and enables the formation of state- and region-level 'Task Forces'.

270 2012 Vacant, Fallow and Virgin Lands Law, Art. 4.

271 2012 Vacant, Fallow and Virgin Lands Law, Art. 10, 11(c).

272 2012 Vacant, Fallow and Virgin Lands Law, Art. 16.

273 2012 Vacant, Fallow and Virgin Lands Law, Art. 5.

274 2012 Vacant, Fallow and Virgin Lands Law, Art. 2(e)(f).

275 2012 Vacant, Fallow and Virgin Lands Rules, Art. 55, 56.

276 2012 Vacant, Fallow and Virgin Lands Law, Art. 25.

277 2012 Vacant, Fallow and Virgin Lands Law, Art. 26-29.

278 National Land Use Policy, January 2016, especially: Art. 9(b), and Part IV. Note that civil society groups had been overwhelmingly disap pointed with the original draft, released in October 2014, and with the initial Government-led consultation process. Ultimately the consul tation schedule was revised and the process for garnering inputs from civil society and communities resulted in a significant transformation of the policy.

မြေယာဥပဒေများကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲရန် ကတိကဝတ်ပြုထားပါသည်။ ထို့ပြင် နိုင်ငံတော်က မြေသိမ်းယူခြင်းမပြုလုပ်မီ မြေသိမ်းယူခြင်း၏ လူမှုရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများကို ဆန်းစစ်ရေးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ရေးဆွဲရန် ကတိပြုထားပြီး အများပြည်သူနှင့်ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ခြင်းနှင့် ဒေသခံအကျိုးသက်ဆိုင်သူများပါဝင်သည့် အများပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်သော ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းလည်း လိုအပ်ပါသည်။²⁷⁹

မူဝါဒ၏ အခန်း ၁၀ တွင် လက်ရှိဥပဒေများနှင့် ၎င်းတို့၏ပြဿနာများကိုကုစားရန် အခြေခံမူပေါင်းများစွာနှင့် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ရေးဆွဲသောလုပ်ငန်းစဉ်အပေါ် အခြေခံ၍ အမျိုးသားမြေယာ ဥပဒေသစ် ရေးဆွဲဖော်ဆောင်ရန် ဖော်ပြထားပါသည်။ သို့သော်လည်း ဤကတိကဝတ်ကို ယခင်အစိုးရက ပြုလုပ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး NLUP အတွက် NLD ဦးဆောင်သော အစိုးရ၏အမြင်များနှင့် အစီအစဉ်များကို ရှင်းလင်းစွာ မသိရသေးပါ။²⁸⁰

မူဝါဒတစ်ရပ်သာဖြစ်သော NLUP သည် လက်ရှိတွင် ဥပဒေအရစည်းနှောင်မှုမရှိဘဲ ဥပဒေအရ တာဝန်ခံမှုကို သတ်မှတ်မပေးပါ။ မြေယာနှင့်ပတ်သက်သော အငြင်းပွားမှုများနှင့် မကျေနပ်မှုများ ဖြေရှင်းရန်အတွက်နည်းလမ်းများလည်း အဆိုပါမူဝါဒတွင် သတ်မှတ်ပေးထားခြင်း မရှိပါ။ မြေယာနှင့်ပတ်သက်သော ဥပဒေဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များ ဖြေရှင်းခြင်းအတွက် အထောက်အကူဖြစ်စေရန် မူဝါဒတွင်ပါဝင်သော အခြေခံမူများကို ဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းရန် လိုအပ်ပါသည်။²⁸¹

၃.၂.၈။ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာသုံးသပ်ခြင်း

မြေယာစီမံအုပ်ချုပ်မှုအတွက် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေမူဘောင်တွင် ရာစုနှစ်ပေါင်း သုံးခုတစ်လျှောက် တစ်ခုနှင့်တစ်ခုထပ်နေပြီး တစ်ခါတစ်ရံ ဆန့်ကျင်ကွဲလွဲနေသော ဥပဒေပေါင်း ငါးဆယ်ကျော် ရောယှက်ပါဝင်နေပါသည်။²⁸² လက်ရှိအာဏာတည်နေသော မြေယာဥပဒေများတွင် ပုံမှန်အားဖြင့် မြေအမျိုးအစားခွဲခြားခြင်းများသည် ခေတ်နောက်ကျနေပြီး အလွန်ရှုပ်ထွေးကာ ယေဘုယျအားဖြင့် လက်တွေ့မြေအသုံးပြုသည့်နည်းလမ်းများကို တိကျစွာထင်ဟပ်ခြင်းမရှိပါ။²⁸³ ဤအခြေအနေကို ရှုပ်ထွေးစေသည်မှာ မြေယာစီမံအုပ်ချုပ်ခြင်းနှင့် မြေယာဆိုင်ရာအငြင်းပွားမှုများတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ပြီး ယေဘုယျအားဖြင့် တရားရုံးများနှင့် သီးခြားဖြစ်သော သို့သော်လည်း တရားများ၏စီရင်ပိုင်ခွင့်အာဏာ ပြင်ပတွင် မရှိသော အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့များဖြစ်သည့် ဝန်ကြီးဌာန ကိုးခုနှင့် ကော်မတီဆယ်ခုကျော် အဖွဲ့အစည်းပေါင်းများစွာကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

SEZ ဥပဒေများတွင် အစိုးရက ရင်းနှီးတည်ဆောက်သူများနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအား မြေငှားရမ်းခြင်းအတွက် အသေးစိတ်လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို သတ်မှတ်ထားပါသည်။ သို့သော်လည်း အဆိုပါဥပဒေများတွင် မြေကို SEZ စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီက တောင်းခံခြင်းနှင့် ကော်မတီထံလွှဲပြောင်းပေးခြင်း အတွက်လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ သတ်မှတ်ထားပါ။²⁸⁴ ထိုဥပဒေများတွင် SEZ နေရာများ၌ နေထိုင်သူများအား ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကိုလည်း ထည့်သွင်းသတ်မှတ်ထားခြင်း မရှိပါ။ ထို့ကြောင့် အဆိုပါလုပ်ငန်းစဉ်များ ဆောင်ရွက်ရာတွင် အစိုးရနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၏ တာဝန်များ၊ လုပ်ငန်းများနှင့် တာဝန်ခံမှုများနှင့်ပတ်သက်ပြီး ဥပဒေတွင် ရှင်းလင်းမှုမရှိ ဖြစ်နေပါသည်။

SEZ ဥပဒေများတွင် မြေသိမ်းယူခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်၊ ပြန်လည်နေရာချထားခြင်း၊ လျော်ကြေးပေးခြင်းအစရှိသော ကိစ္စရပ်များနှင့် ပတ်သက်၍ မည်သည့်ဥပဒေများအား ကျင့်သုံးမည်ကိုဖော်ပြထားပါ။ လက်တွေ့တွင် မြေသိမ်းအက်ဥပဒေသည် မြေသိမ်းခြင်းနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်တွင် အဓိကဥပဒေအဖြစ် အသုံးပြုပါသည်။

မြေသိမ်းအက်ဥပဒေတွင် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာအကာအကွယ်ပေးမှုများကို သတ်မှတ်ထားပြီး အဆိုပါလုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ အကာအကွယ်ပေးမှုများသည် လက်တွေ့တွင် နိုင်ငံတော်က လိုက်နာပါက ထိုသို့မလိုက်နာလျှင် မရရှိနိုင်သော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို အခြားဥပဒေပါ အကာအကွယ်ပေးမှုဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့်အညီ ပေးပါသည်။ သို့သော်လည်း အဆိုပါအက်ဥပဒေသည် အထူးသဖြင့် အက်ဥပဒေတွင်ပြည်ထောင်စုသမ္မတက အများပြည်သူ အကျိုးအဖြစ်ယူဆသော အရာကို အများပြည်သူအကျိုးအဖြစ် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်သည် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့် မညီညွတ်ပါ။ ထို့ပြင် နိုင်ငံတကာ

279 National Land Use Policy, January 2016, Art. 9(b), Part IV. Released by the National Land Resources Management Central Committee.
280 Sources close to the NLD and land reform processes told the ICJ that senior NLD officials are considering developing a different instrument, independent of efforts by the previous Government. See also: The Economist, "Land policy a test case for new parliament's power," 23 December 2016.
281 Daniel Aguirre, "A sound basis for land reform," February 2016, Frontier Magazine.
282 The 1879 Land and Revenue Act is the earliest key land law in force; 2012 laws are the most recent. A 2009 compendium listed 54 laws in force related to housing, land and property. Two land laws have since been passed, with three repealed, so the current figure may stand at 53 laws. See: Displacement Solutions, "Housing, Land and Property Rights in Burma: the Current Legal Framework," 2009.
283 See: Food Security Working Group's Land Core Group, "Legal Review of Recently Enacted Farmland Law and Vacant, Fallow and Virgin Lands Management Law", November 2012, pp. 7-10.
284 Note that in practice, the GAD District Officer sits as a member of the SEZ Management Committee.

စံနှုန်းများနှင့်မတူဘဲ ထိုအက်ဥပဒေတွင် အများပြည်သူအကျိုးငှာ မြေသိမ်းယူခြင်းကြောင့် ရွှေ့ပြောင်းခံရသောသူများအတွက် အစားထိုးပေးသောမြေကို ခိုင်မာသောပိုင်ဆိုင်မှုဖြင့်ပေးအပ်ရန် စီစဉ်ပေးထားခြင်းမရှိပါ။ နောက်ဆုံး၌ အောက်ပါကျောက်ဖြူ SEZ အသေးစိတ်လေ့လာမှုတွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း ထိုအက်ဥပဒေ၏ ဥပဒေအရလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်သော အာဏာပိုင်များက လိုက်နာမှုမရှိသည်ကို မကြာခဏ တွေ့ရှိရသည်။

၃.၃။ SEZ များနှင့် သက်ဆိုင်သည့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာဥပဒေများ

၃.၃.၁။ မြေသိမ်းယူခြင်း

SEZ ဥပဒေများတွင် SEZ များ၌ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ဥပဒေများ၏ အကျိုးဝင်မှုကို ထပ်မံအတည်ပြု ဖော်ပြထားပါသည်။ SEZ များအတွက် ဥပဒေမူဘောင်၏အခြားသော အစိတ်အပိုင်းများကဲ့သို့ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့်ပတ်သက်သော SEZ ဥပဒေများတွင်ပါရှိသည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို အခြားသောဥပဒေများနှင့်ဆက်စပ်ပြီး ဖတ်ရှုလေ့လာရပါမည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဥပဒေသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အဓိကကျသော ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ဥပဒေဖြစ်ပါသည်။ ဤဥပဒေကို ၁၉၉၄ ခုနှစ် အမျိုးသမတ်ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ မူဝါဒအပေါ်အခြေခံ၍ ရေးဆွဲထားပြီး ထိုမူဝါဒတွင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးရည်မှန်းချက်များအဖြစ် ပတ်ဝန်းကျင်အပေါ် ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းရန် သတ်မှတ်ပေးထားပါသည်။²⁸⁵ ၂၀၀၈ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ဤကတိကဝတ်ကို ထပ်မံအတည်ပြုထားပြီး ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်အား အဆိုပါရည်မှန်းချက်များ ပြည့်မီစေရန် လိုအပ်သည့် ဥပဒေများကို ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ပြုထားပါသည်။²⁸⁶

ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဥပဒေ အခန်း-၇ တွင် ယခင်က ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် သစ်တောရေးရာဝန်ကြီးဌာနဟု ခေါ်ပြီး ယခုသယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာန (MONREC) ဟုခေါ်သော ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးဌာန၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို သတ်မှတ်ပေးထားပါသည်။²⁸⁷ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဥပဒေအရ အပ်နှံထားသော အာဏာကိုကျင့်သုံး၍ ဝန်ကြီးဌာနကထုတ်ပြန်ခဲ့သော ၂၀၁၂ ခုနှစ် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနည်းဥပဒေများတွင် အခြားသော အစီအမံများအပြင် ၂၀၁၅ ခုနှစ် EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ၌ ဖော်ပြထားသော ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းမှုဆန်းစစ်လေ့လာခြင်းများ စနစ်အတွက် အခြေခံကို ချမှတ်ပေးပါသည်။²⁸⁸

၃.၃.၂။ SEZ ဥပဒေများတွင်ပါဝင်သော သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အကြောင်း

SEZ ဥပဒေများတွင် အစိုးရ၊ ရင်းနှီးတည်ဆောက်သူများနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများက SEZ များအတွင်း ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာဥပဒေများကိုလိုက်နာရန် တာဝန်ဝတ္တရားများကို ထပ်မံအတည်ပြုဖော်ပြထားပါသည်။²⁸⁹ SEZ ဥပဒေများတွင် SEZ များ၌ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာဥပဒေများ၏ အကျိုးဝင်မှုကို ကိုးကားဖော်ပြချက်များ ၁၄ ခု ပါဝင်ပါသည်။²⁹⁰ စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီသည် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ဥပဒေများ 'နှင့်ကိုက်ညီစေရန်ကြိုးကြပ်ကွပ်ကဲခြင်းနှင့် ဆောင်ရွက်စေခြင်း' အတွက် တာဝန်များရှိပါသည်။²⁹¹ SEZ ဥပဒေများတွင် ဆုံးဖြတ်ခွင့်အာဏာများ သို့မဟုတ် ခွင့်ပြုမိန့်အတည်ပြုပေးခြင်း များကို စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီအား အာဏာအပ်နှံခြင်းအား ထည့်သွင်းဖော်ပြထားခြင်းမရှိပါ။

SEZ နည်းဥပဒေများတွင် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာဥပဒေများကို လိုက်နာရခြင်းသည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ခွင့်ပြုမိန့်များအတွက် လိုအပ်သည့် အခြေခံများဖြစ်ကြောင်း ထပ်မံအတည်ပြုထားသော သတ်မှတ်ချက်များပါဝင်ပါသည်။ အောက်ပါဇယားတွင် အဆိုပါ သတ်မှတ်ချက်များကို စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီများကထုတ်ပေးသော တရားဝင်လျှောက်လွှာနှင့် ခွင့်ပြုမိန့်ပုံစံများ၏ မည်သည့်နေရာတွင် မှတ်တမ်းတင်ထားသည်ကို ဖော်ပြထားပါသည်။ SEZ နည်းဥပဒေများတွင်ပါဝင်သော စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီထံ သုံးလတစ်ကြိမ်

285 2012 Environmental Conservation Law, Art. 3(a). 1994 National Environment Policy. In December 2016, MONREC released a draft update to the Policy which 'reaffirms and builds upon' the 1994 Policy.

286 The 2008 Constitution of the Union of Myanmar states that: in Article 45, 'The state shall protect and conserve natural environment;' in Article 390, 'It shall be the duty of every citizen of Myanmar to protect the natural environment;' in Section 96, 'The Pyidaungsu Hluttaw shall have the right to enact laws for the entire or any part of the Union related to matters prescribed in Schedule 1 of the Union Legislative List.' Note that Schedule 1, Art. 6(g) lists: 'environmental protection and conservation.'

287 This change followed a ministerial reshuffle after the NLD-led Government took office in April 2016.

288 2012 Environmental Conservation Law, Art. 7(m). 2014 Environmental Conservation Rules, Art. 54, 55.

289 2012 Environmental Conservation Law, Art. 11(b), 35, 85. These environmental laws include the 2012 Law, 2014 Rules and the 2015 EIA Procedure.

290 2014 SEZ Law contains three provisions affirming the applicability of environmental laws in SEZs whilst the 2015 SEZ Rules mention environmental requirements 11 times.

291 2014 SEZ Law, Art. 11(p).

အစီရင်ခံခြင်းအတွက် ပုံစံတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ၏ ငွေကြေးဆိုင်ရာအစီရင်ခံခြင်း လိုအပ်သော်လည်း ရင်းနှီးတည်ဆောင်ခွင့်ပြုမိန့်နှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခွင့်ပြုမိန့်ပါ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ စည်းကမ်းချက်များအားလိုက်နာမှု ရှိ၊ မရှိကို စောင့်ကြပ်စစ်ဆေးရန်အတွက် အချက်အလက်များ ဖော်ပြထားပါ။

ဇယား - SEZ ခွင့်ပြုမိန့်များ၏ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာစည်းကမ်းချက်များ

စာရွက်စာတမ်း	သက်ဆိုင်ရာဥပဒေဆိုင်ရာစည်းကမ်း
ရင်းနှီးတည်ဆောက်ရန် လျှောက်လွှာ (SEZ ထူထောင်ရန်)	ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာဥပဒေအကြောင်း ဖော်ပြထားပါ။
ရင်းနှီးတည်ဆောက်ခွင့်ပြုမိန့်	အထွေထွေစည်းကမ်းချက်များတွင် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ သတ်မှတ်ချက်များနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းခြင်းအပါအဝင် ပြည်တွင်းဥပဒေများနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ချက် ပါဝင်ပါသည်။ မည်သည့်စည်းကမ်းချက်ကိုမဆို ဖောက်ဖျက်ပါက ခွင့်ပြုမိန့်ကို ရုတ်သိမ်းနိုင်ပါသည်။ ²⁹²
ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန် လျှောက်လွှာ (စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတည်ထောင်ရန်)	လျှောက်လွှာတွင် 'ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် ကာကွယ်ရေးအစီအစဉ်နှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ ထိခိုက်သက်ရောက်မှုလျှော့ချခြင်း' ပါဝင်ရမည်။ ²⁹³
ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခွင့်ပြုမိန့်	စည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်များတွင် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဦးစီးဌာန၏ ညွှန်ကြားချက်များကို လိုက်နာရန် လိုအပ်ချက်များပါဝင်ပါသည်။ လိုက်နာခြင်းမရှိပါက ခွင့်ပြုမိန့်ပယ်ဖျက်ခံရမည်။ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ခွင့်ပြုမိန့်ကို ဆောက်လုပ်ရေးမစတင်မီ OSSC က ထုတ်ပေးရမည်။ ²⁹⁴

၃.၃.၃။ ၂၀၁၂ ခုနှစ် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဥပဒေ

ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဥပဒေသည် ပတ်ဝန်းကျင်နှင့်ပတ်သက်သော ကိစ္စရပ်များအတွက် စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းမှုဆိုင်ရာ၊ စောင့်ကြပ်စစ်ဆေးမှုဆိုင်ရာနှင့် အရေးယူဆောင်ရွက်မှုဆိုင်ရာ အာဏာကို သယံဇာတနှင့်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာန(MONREC)အား အပ်နှင်းပေးသည့် မူဘောင်ဥပဒေတစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။²⁹⁵ ထိုဥပဒေတွင် SEZ ၌ လည်ပတ်နေသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများသည် ဝန်ကြီးဌာနကထုတ်ပြန်သော ညွှန်ကြားချက်များကို လိုက်နာရမည်ဟု အတိအလင်း ထပ်မံအတည်ပြုသတ်မှတ်ထားပါသည်။²⁹⁶ ထိုဥပဒေတွင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများက ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာစံနှုန်းများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို လိုက်နာဆောင်ရွက်ခြင်း ရှိ၊ မရှိကို စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းခြင်းနှင့် စောင့်ကြပ်စစ်ဆေးခြင်းအပါအဝင် အစိုးရအာဏာပိုင်များ၏ တာဝန်များကို သတ်မှတ်ထားပါသည်။ ထိုဥပဒေတွင် ညစ်ညမ်းမှုဆိုင်ရာ စံနှုန်းများအစရှိသည့် စည်းမျဉ်းများချမှတ်ခြင်း²⁹⁷ နှင့် ညစ်ညမ်းမှုနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများအတွက် ပြစ်ဒဏ်များချမှတ်ခြင်းတို့ကိုလည်း သတ်မှတ်ပေးထားပါသည်။²⁹⁸ ထိုကိစ္စရပ်များကို ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနည်းဥပဒေများတွင် ထပ်မံရှင်းလင်းဖော်ပြထားပါသည်။²⁹⁹

အခန်း ၃ တွင် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးကော်မတီကို ထူထောင်ထားပါသည်။ ဝန်ကြီးကဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ဆောင်ရွက်သော ထိုကော်မတီ၏တာဝန်များတွင် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးမြှင့်တင်ခြင်း၊ မူဝါဒချမှတ်ခြင်းနှင့် အခြားအစိုးရဌာနများထံမှ ပေါ်ပေါက်လာသော ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုများကို စောင့်ကြပ်စစ်ဆေးခြင်းတို့ ပါဝင်ပါသည်။³⁰⁰ အခန်း ၄ တွင် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဦးစီးဌာန (ECD) ၏ တာဝန်နှင့်လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို သတ်မှတ်ပေးထားပြီး ဥပဒေအားအကောင်အထည် ဖော်ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်သော နည်းဥပဒေများ၊ အရည်အသွေးစံနှုန်းများ၊ ပြစ်ဒဏ်များနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ရေးဆွဲပြဌာန်းခြင်းတို့ ပါဝင်

292 2015 SEZ Rules, Art. 25, Annex Form B [Art. 3(c)(d)(g)].

293 2015 SEZ Rules, Art. 47, Annex Form-E [Art. 2(r)].

294 2015 SEZ Rules, Art. 74, Annex Form-G [Terms and Conditions, Art. ii, xi; Notification of situations and restrictions, Art. 2].

295 Formerly the Ministry of Environmental Conservation and Forestry, prior to April 2016.

296 2012 Environmental Conservation Law, Art. 16.

297 2012 Environmental Conservation Law, Ch. 6: Environmental Quality Standards.

298 2012 Environmental Conservation Law, Art. 7(o). 2015 EIA Procedure, Annex 3.

299 2014 Environmental Conservation Rules.

300 2012 Environmental Conservation Law, Arts. 4—6.

ပါသည်။³⁰¹ ပြည်ထောင်စုအဆင့်နှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး အဆင့်ရုံးခန်းများဖြင့်³⁰² လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်သော ECD သည် ကုမ္ပဏီများအတွက် နည်းဥပဒေတွင် ဖော်ပြထားသော ဥပဒေအရပြစ်ဒဏ်များသတ်မှတ်ထားပြီး³⁰³ EIA များအတွက် စနစ်တစ်ရပ်ကို အကော်အထည်ဖော်ပေးသည့် ဌာနဖြစ်ပါသည်။ SEZ ဥပဒေများနှင့်အညီ ECD ကိုယ်စားလှယ်များသည် OSSC များတွင် ရုံးထိုင်၍ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီများအကြား စေ့စပ်ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ပေးပါသည်။

MONREC သည် မည်သည့်အစိုးရအဖွဲ့အစည်း၊ သို့မဟုတ် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းကိုမဆို 'နိုင်ငံတော်နှင့် ပြည်သူ့အကျိုးအလို့ငှာ' ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဥပဒေနှင့် နည်းဥပဒေပါ တာဝန်ဝတ္တရားများကို လိုက်နာဆောင်ရွက်ခြင်းမှ ကင်းလွတ်ခွင့်ပြုနိုင်သော ကျယ်ပြန့်သည့်အာဏာအပါအဝင် အရေးပါသော ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ခွင့်အာဏာများရှိပါသည်။³⁰⁴

ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်းများ

EIA သည် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သော ထိခိုက်မှုများနှင့်စပ်လျဉ်းပြီး စီမံကိန်းကိုဆန်းစစ်ရန်၊ ထိခိုက်မှုလျှော့ချနိုင်မည့်အစီအမံများဖော်ထုတ်ရန်၊ လိုအပ်သလို အခြားရွေးချယ်စရာနည်းလမ်းများ ရှာဖွေရန်နှင့် နောက်ဆုံးတွင်စီမံကိန်းအားခွင့်ပြုသင့်၊ မပြုသင့်ဆုံးဖြတ်ရန်အတွက် ဥပဒေအရသတ်မှတ်ထားသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေအရ ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု၏ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်တွင် လူပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် လူ့အသိုက်အဝန်းများအပေါ် မည်သည့်သက်ရောက်မှုမဆို ပါဝင်ပါသည်။ ထိုသက်ရောက်မှုများသည် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ၊ အလုပ်အကိုင်ဆိုင်ရာ၊ လူမှုရေးဆိုင်ရာ၊ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ၊ လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ၊ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ၊ သို့မဟုတ် ဘေးကင်းလုံခြုံမှုဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများဖြစ်နိုင်ပြီး အတင်းအဓမ္မ ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းလည်း ပါဝင်ပါသည်။ အဆိုပါသက်ရောက်မှုများသည် တိုက်ရိုက်ဖြစ်ပေါ်ခြင်းသော်လည်းကောင်း၊ သွယ်ဝိုက်ဖြစ်ပေါ်ခြင်းသော်လည်းကောင်း၊ စုပေါင်းဖြစ်ပေါ်ခြင်းသော်လည်းကောင်း၊ ဆိုးရွားစွာဖြစ်ပေါ်ခြင်းသော်လည်းကောင်း၊ အပြုသဘောဖြင့်ဖြစ်ပေါ်ခြင်းသော်လည်းကောင်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။³⁰⁵

ယေဘုယျအားဖြင့် စီမံကိန်းအဆိုပြုသူက ငှားရမ်းထားသော ပြင်ပအကြံပေးအဖွဲ့များက EIA ကို ဆောင်ရွက်ကြပါသည်။ EIA ဆောင်ရွက်ရာတွင် သက်ဆိုင်သောအဖွဲ့အစည်းများအားလုံး၏ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများလိုအပ်ပြီး ထိခိုက်မှုများနှင့် မကျေနပ်ချက်များကို စောလျင်စွာဖော်ထုတ်ဖြေရှင်းရန် အခွင့်အလမ်းရရှိစေနိုင်ပါသည်။ လူမှုရေးနှင့်ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုများကိုဆန်းစစ်ခြင်းအတွက် အချက်အလက်များရယူရာတွင် စီမံကိန်းကြောင့်ထိခိုက်သောသူများ၏ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုသည် အရေးကြီးပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွင် လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုလုံး၌ သတင်းအချက်အလက်များကို ထုတ်ဖော်ကြေညာရန်နှင့် အများပြည်သူပါဝင်ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်သော မဖြစ်မနေလိုက်နာဆောင်ရွက်ရမည့် ဥပဒေဆိုင်ရာလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများပါဝင်ပါသည်။ သို့သော်လည်း အသေးစိတ်ဖော်ပြထားသော လမ်းညွှန်ချက်မရှိခြင်းကြောင့် အများပြည်သူပါဝင် ဆောင်ရွက်ခြင်းအတွက် သင့်လျော်သော၊ အရည်အသွေးပြည့်မီသော အချိန်နှင့်တပြေးညီ ဖြစ်သောအစီအမံများ လက်တွေ့တွင်ဖြစ်ပေါ်စေရန် အခက်အခဲရှိနေပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရသည် လက်ရှိတွင် EIA များ ဆောင်ရွက်ရာ၌အများပြည်သူပါဝင်မှုအတွက် နိုင်ငံတော်အဆင့်နှင့် ဒေသန္တရအဆင့်လမ်းညွှန်ချက်များသတ်မှတ်ရန်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံဥပဒေများတွင် စီမံကိန်းဆောင်ရွက်မှုများကြောင့်ဖြစ်ပွားနိုင်ခြေရှိသော လူမှုရေးဆိုင်ရာနှင့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများကို စီမံကိန်းမတိုင်မီ ဆန်းစစ်ခြင်းနှင့်ဆုံးဖြတ်ခြင်းတို့ ဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်သည်ဟုသတ်မှတ်ပေးသော အခြားဥပဒေလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများမရှိပါ။ ထို့ကြောင့် IEE၊ သို့မဟုတ် EIA ဆောင်ရွက်ရန် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဖြင့် ဥပဒေအရလိုအပ်သည်ဟု သတ်မှတ်ထားပါက ပြည်တွင်းဥပဒေများအရ စီမံကိန်းများမစတင်မီ သက်ရောက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း ဆောက်ရွက်ရန် မလိုအပ်ပါ။ EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်းသည် လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်ရန် အဓိကဦးတည်ရေးဆွဲထားခြင်းမဟုတ်သော်လည်း ထိုလုပ်ထုံးလုပ်နည်းသည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကြောင့် ဖြစ်ပွားနိုင်ခြေရှိသော လူ့အခွင့်အရေးအပေါ် သက်ရောက်မှုများကို ဆန်းစစ်ဖြေရှင်းရန်အတွက် နိုင်ငံတော်ဥပဒေတွင် အရေးကြီးသောနည်းလမ်းအဖြစ် အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။³⁰⁶

301 2012 Environmental Conservation Law, Ch. 12. For more on the duties and functions of ECD, see: 2014 Environmental Conservation Rules, Art. 23-26, 32-34, 39-40, 42c, 44-49, 51, 60, 66, 68.

302 2015 SEZ Rules, Art. 73.

303 2012 Environmental Conservation Law, Ch. 13: Offences and penalties.

304 2012 Environmental Conservation Law, Art. 36.

305 2015 EIA Procedure, Article 2(g) defines 'adverse impact' as: '(A)ny adverse environmental, social, socio-economic, health, cultural, occupational safety or health, and community health and safety effect suffered or borne by any entity, natural person, ecosystem, or natural resource...'. 2015 EIA Procedure, Article 2(h) includes in 'environmental impacts': '(O)ccupational, social, cultural, socio-economical, public and community health, and safety issues. Moreover, social impacts include Involuntary Resettlement and relating to Indigenous People.

306 For a discussion of problematic issues in impact assessments, including the tendency to be approached as a regulatory hurdle rather than as a planning tool, see: Bruce Harvey and Sara Bice, "Social impact assessment, social development programmes and social licence to operate: tensions and contradictions in intent and practice in the extractive sector," Impact Assessment and Project Appraisal, Vol. 32, No. 4, Pp. 382.

၃.၃.၄။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း

ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် သစ်တောရေးရာဝန်ကြီးဌာန (ယခု MONREC) က ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးဥပဒေအရ အပ်နှင်းသော ၎င်း၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်ကိုကျင့်သုံး၍ EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။³⁰⁷ ဤလုပ်ထုံးလုပ်နည်း၏ နောက်ဆက်တွဲ ၁ တွင် လုပ်ငန်းစတင်ရန်ခွင့်မပြုမီ MONREC လက်အောက်ရှိ ECD ထံမှ အတည်ပြုချက် ရယူရန်လိုအပ်သည့် စီမံကိန်းလုပ်ငန်းအမျိုးအစားကို ဖော်ပြထားပါသည်။³⁰⁸ နောက်ဆက်တွဲ ၁ တွင် မပါဝင်သော စီမံကိန်း အမျိုးအစားများအတွက် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဥပဒေနှင့်အညီ MONREC ထံမှ အတည်ပြုချက်အတွက် 'ကြိုတင်ခွင့်ပြုချက်' မဖြစ်မနေရယူရန် လိုအပ်ချက် ရှိနိုင်ပါသည်။³⁰⁹

စီမံကိန်းအမျိုးအစားနှင့် အရွယ်အစားပေါ်မူတည်၍ MONREC သည် စီမံကိန်းအဆိုပြုသူ³¹⁰ အား ကနဦးပတ်ဝန်းကျင်ဆန်းစစ်ခြင်းအစီရင်ခံစာ (IEE)၊ သို့မဟုတ် ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း (EIA) အစီရင်ခံစာ ပြင်ဆင်ဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်သည် ဟု သတ်မှတ်နိုင်ပြီး ထိုအစီရင်ခံစာနှစ်ခုလုံးကို ပတ်ဝန်းကျင်စီမံခန့်ခွဲမှုအစီအစဉ် (EMP) တွင် ထည့်သွင်းရမည်။³¹¹ စီမံကိန်း အဆိုပြုသူသည် အစိုးရဘက်မှ၊ သို့မဟုတ် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍမှ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ အကယ်၍ MONREC က EIA လိုအပ်သည်ဟု ဆုံးဖြတ်ပါက³¹² စီမံကိန်းအဆိုပြုသူသည် ဆန်းစစ်မှုပြုလုပ်ရန် တတိယပုဂ္ဂိုလ်၊ သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်းအား တာဝန်ပေးအပ်ရန် တာဝန်ရှိပါသည်။³¹³ စီမံကိန်းအဆိုပြုသူသည် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ခြင်းများ အပါအဝင် ဤလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရန် တာဝန်ရှိပြီး အဆိုပါတာဝန်အား တတိယပုဂ္ဂိုလ်၊ သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်းထံ မလွှဲအပ်သင့်ပါ။

EIA နှင့် IEE လိုအပ်သော စီမံကိန်းအမျိုးအစားအားလုံးသည် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ လိုက်နာဆောင်ရွက်မှု သက်သေခံလက်မှတ် (ECC) လိုပါသည်။ MONREC သည် ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်းအစီရင်ခံစာများနှင့် ပတ်ဝန်းကျင် စီမံခန့်ခွဲမှုအစီအစဉ်များကို အတည်ပြုရန်၊ သို့မဟုတ် ငြင်းပယ်ရန် သီးသန့်လုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိပါသည်။³¹⁴ SEZ များရှိ ဝန်ကြီးဌာနများ အပါအဝင် အခြားသောဝန်ကြီးဌာနများ၏ နောက်ဆုံးစီမံကိန်းခွင့်ပြုချက် မထုတ်ပေးမီ MONREC က ECC ကို ဦးစွာထုတ်ပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။³¹⁵ အကယ်၍ EIA အစီရင်ခံစာကို ငြင်းပယ်လိုက်ပါက ECC ထုတ်ပေးတော့မည်မဟုတ်ပါ။ သို့အတွက်ကြောင့် MONREC က ECC ထုတ်ပေးလာအောင် ကျေနပ်သည်အထိ နောက်ဆက်တွဲဆောင်ရွက်မှုများ ပြုလုပ်ပေးခြင်းမရှိပါက စီမံကိန်း ကို ဆက်လက်ဆောင်ရွက် နိုင်မည်မဟုတ်ပါ။³¹⁶

307 2012 Environmental Conservation Law, Art. 42(b).

308 Ch. 10 of the 2012 Environmental Conservation Law empowers the Ministry to stipulate the economic activities requiring an EIA (Article 21) and to grant or refuse prior permission based for those activities in conformity with the stipulations (Article 23). Further guidance to this end is included in Ch. 12 of the Environmental Conservation Rules. Annex 1 of the EIA Procedure – Categorization of Economic Activities for Assessment Purposes – categorises which economic activities require an assessment and affirms MONREC's authority to interpret these. MONREC has exclusive power to determine and interpret these categories (Environmental Conservation Rules, Article 52) and interpret (EIA Procedure, Annex 1(d)).

309 2012 Environmental Conservation Rules, Ch. 10.

310 2015 EIA Procedure, Art. 2(z): 'Project Proponent means any natural person, legal entity, or organization, from the public or private sector, intending to undertake, or having commenced to undertake, as relevant, a Project or any aspect of a Project (including study, survey, design, development, pre-construction, construction, operation, decommissioning, closure, and post-closure) within the territorial borders of the Republic of the Union of Myanmar, and during the period of such undertaking which has an ownership interest (legal or equitable) in the Project, or which intends (or could reasonably be expected to intend) to derive financial or other benefits from the Project of the sort which an owner would ordinarily derive.'

311 Articles 2(p) and 2(q) of the 2015 EIA Procedure state that IEE and EIA reports must include an EMP. The discretionary power of the Ministry to determine if an EMP is required, in Article 24 of the Procedure, should be read in the context of the Ch. within which it is included ('Screening'), thus giving the Ministry discretion to require a non-IEE or non-EIA type project to require an EMP. Article 24 does not rescind the requirement for an EMP as part of IEE and EIA.

312 2015 EIA Procedure, Ch. 3: 'Screening' (Articles 23-30).

313 EIA Procedure, Articles 32 and 45. Article 17-22 of the Procedure state requirements related to the third party conducting the assessment.

314 2015 EIA Procedure, Art. 15.

315 2015 EIA Procedure, Art. 83.

316 2015 EIA Procedure, Article 42 states that the Ministry makes the final decision on approval of an IEE Report. Article 70 of the EIA Procedure authorises the Ministry to approve or reject the EIA Report.

EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်း အပိုဒ် ၇ - ဆန္ဒမပါသော နေရာပြောင်းရွှေ့ရမှုဆိုင်ရာ စံနှုန်းများ

EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်း အပိုဒ် ၇ အရ ဆန္ဒမပါသော နေရာပြောင်းရွှေ့ရမှု၊ သို့မဟုတ် ဌာနေတိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများအပေါ် ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုရှိနိုင်သော စီမံကိန်းများဆောင်ရွက်ရာတွင် ကမ္ဘာ့ဘဏ်နှင့် အာရှဖွံ့ဖြိုးရေးဘဏ်တို့မှ သတ်မှတ်ထားသည့် စံနှုန်းများအပါအဝင် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများကို လိုက်နာဆောင်ရွက်ရမည်။³¹⁷ ၂၀၁၄ ခုနှစ် SEZ ဥပဒေနှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ် SEZ နည်းဥပဒေများတွင် ညွှန်ကြားချက်များ သတ်မှတ်ပေးထားခြင်းမရှိဘဲ အပိုဒ် ၇ တွင် တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများပါဝင်သော မည်သည့်နေရာပြောင်းရွှေ့မှု လုပ်ငန်းစဉ်အတွက်မဆို ဥပဒေဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းကို သတ်မှတ်ပေးထားသောကြောင့် ဤအပိုဒ်သည် အရေးကြီးပါသည်။

EIA ၏ အဓိက အဆင့် ၅ ဆင့်

EIA တွင် အဓိက အဆင့်လေးဆင့်ပါဝင်ပြီး ၎င်းတို့မှာ EIA ၊ သို့မဟုတ် IEE လိုအပ်ခြင်း ရှိ၊ မရှိဆုံးဖြတ်ရန် MONREC က စိစစ်ခြင်း၊ တတိယပုဂ္ဂိုလ်/အဖွဲ့အစည်းက နယ်ပယ်အတိုင်းအတာ သတ်မှတ်ခြင်းနှင့် ဆန်းစစ်ခြင်းဆောင်ရွက်ရမည့် လုပ်ငန်းတာဝန်များသတ်မှတ်ခြင်း၊ EIAအစီရင်ခံစာနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်စီမံခန့်ခွဲမှုအစီအစဉ်အတွက် ဆောင်ရွက်ပေးသော တတိယပုဂ္ဂိုလ်/အဖွဲ့အစည်းက ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်းအတွက် စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းနှင့် အစီရင်ခံစာရေးဆွဲပေးခြင်းနှင့် ထို့နောက် MONREC က အစီရင်ခံစာအပေါ် သုံးသပ်ခြင်းနှင့် ECC ထုတ်ပေးရန်ဆုံးဖြတ်ပေးခြင်းတို့ ဖြစ်ကြပါသည်။

စိစစ်ခြင်းအဆင့်တွင် စီမံကိန်းအဆိုပြုချက်ကို စီမံကိန်းအဆိုပြုသူက MONREC ထံတင်ပြခြင်း ပါဝင်ပါသည်။ ထို့နောက် ECD က လုပ်ထုံးလုပ်နည်း အခန်း ၃ စိစစ်ခြင်းတွင် ဖော်ပြထားသော ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည့် အချက်များနှင့် အမျိုးအစားခွဲခြားမှုများအပေါ်အခြေခံ၍ ဆန်းစစ်မှုဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ခြင်း ရှိ၊ မရှိနှင့် လိုအပ်ပါက မည်သည့်ဆန်းစစ်မှုအမျိုးအစား လိုအပ်သည်ကို ဆုံးဖြတ်ပေးပါသည်။ စီမံကိန်းကို EIA လိုအပ်သော စီမံကိန်းအမျိုးအစား၊ IEE လိုအပ်သော စီမံကိန်းအမျိုးအစား၊ သို့မဟုတ် ပတ်ဝန်းကျင်ဆန်းစစ်မှု မလိုအပ်သော စီမံကိန်းအမျိုးအစားအဖြစ် သတ်မှတ်ပါသည်။ ထို့နောက် EIA နှင့် IEE လိုအပ်သော စီမံကိန်းအမျိုးအစားများအတွက်နယ်ပယ် အတိုင်းအတာသတ်မှတ်ခြင်းကို ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ရပါသည်။

နယ်ပယ်အတိုင်းအတာ သတ်မှတ်ခြင်းအဆင့်တွင် စီမံကိန်းအဆိုပြုသူအား ကိစ္စရပ်များကို ကြိုတင်ဖော်ထုတ်နိုင်ရန်နှင့် အစောပိုင်းအဆင့်တွင် စီမံကိန်းကိုပြင်ဆင်ရန်သော်လည်းကောင်း၊ ရပ်ဆိုင်းရန်သော်လည်းကောင်း အခွင့်အရေးပေးထားပါသည်။ MONREC သည် ၎င်း၏ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရာတွင် အကြံဉာဏ်များရယူရန် ပြင်ပပုဂ္ဂလိကကျွမ်းကျင်သူများနှင့် သက်ဆိုင်ရာအစိုးရဌာန၊ အဖွဲ့အစည်းများမှ အရည်အချင်းပြည့်မီသော ကိုယ်စားလှယ်ပါဝင်သည့် အစီရင်ခံစာ စိစစ်သုံးသပ်ရေးအဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းပါသည်။³¹⁸ သို့သော်လည်း EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအား ထုတ်ပြန်ပြီး ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလမှ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလအထိ ECC ထုတ်ပေးမှုမရှိသေးကြောင်း နားလည်ထားပါသည်။

နယ်ပယ်အတိုင်းအတာသတ်မှတ်ခြင်း အစီရင်ခံစာတွင် အချက်အလက်များအား ပြည်သူသို့ထုတ်ဖော်တင်ပြခြင်းနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးခြင်းဆောင်ရွက်ရန် အသေးစိတ်အချက်များကို ဖော်ပြရမည်ဖြစ်ပြီး³¹⁹ စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းအစီရင်ခံစာ(EIA အစီရင်ခံစာ) တွင် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများနှင့် ရလဒ်များကို အသေးစိတ်ဖော်ပြသော အခန်းတစ်ခန်း ပါဝင်ရပါမည်။³²⁰ EIA အစီရင်ခံစာတွင် ထိခိုက်ခံစားရသူများ၏ အမြင်များနှင့် စိုးရိမ်ကြောင့်ကြမှုများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားပြီး ၎င်းတို့နှင့်တိုင်ပင်ဆွေးနွေးခြင်း၏ ရလဒ်များကို ဖော်ပြရမည်။³²¹ ထိုအစီရင်ခံစာကို တင်သွင်းပြီးနောက် MONREC အောက်ရှိ ECD သည် “စီမံကိန်းအဆိုပြုသူက EIA အစီရင်ခံစာကို တင်ပြရသော” အများပြည်သူနှင့်တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများကို ဒေသန္တရ၊ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးနှင့် နိုင်ငံတော်အဆင့်များတွင် ကျင်းပရန်တာဝန်ရှိပါသည်။³²² MONREC က ဖွဲ့စည်းထားသော EIA အစီရင်ခံစာ စိစစ်သုံးသပ်ရေးအဖွဲ့သည် စီမံကိန်းအဆိုပြု

317 If Myanmar develops its own specific procedures on involuntary resettlement, they will apply instead but must still conform to best practice and applicable international law and standards. It is understood that there are no plans to develop a separate procedure.
318 2014 Environmental Conservation Rules, Art. 58-59. Note that the term ‘organizations’ is not specifically defined in the Rules and may include Government and private organizations.
319 2015 EIA Procedure, Art. 51(b).
320 2015 EIA Procedure, Article 63 indicates that Ch. 9 of the EIA Report is to be structured as follows: 9.0 Public Consultation and Disclosure: 9.1 Methodology and Approach ; 9.2 Summary of consultations and activities undertaken ; 9.3 Results of Consultations ; 9.4 Further ongoing Consultations; 9.5 Disclosure .
321 2015 EIA Procedure, Article 60 states that the EIA Report: ‘shall consider the views, concerns, and perceptions of stakeholders, communities and individuals that could be affected by the Project or who otherwise have an interest in the Project. The EIA shall include the results of consultations with the public, affected populations and other stakeholders on the environmental and social issues. The concerns raised during such consultations shall be considered in assessing impacts, designing mitigation measures, and in the development of management and monitoring plans.’
322 2015 EIA Procedure, Art. 67(d).

သူက တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ပြီး အစီရင်ခံတင်ပြရမည့် နောက်ထပ်ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးမှုများကို အကြံပြုတင်ပြနိုင် ပါသည်။³²³

လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတစ်ခုလုံးတွင် စီမံကိန်းအဆိုပြုသူသည် ထိခိုက်ခံစားရသူများအား အသိပေးအကြောင်းကြားရန်နှင့် ၎င်းတို့နှင့် ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်ဆွေးနွေးရန် တာဝန်ရှိပြီး ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းအတွက် ၎င်းတို့၏ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့်များ သတ်မှတ်ပေးထား ပါသည်။ EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွင် စီမံကိန်းအဆိုပြုသူ၏ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်သည် ရှင်းလင်းမှုမရှိဘဲ ရင်းနှီးတည်ဆောက်သူ နှင့် သို့မဟုတ် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရကိုလည်း ရည်ညွှန်းအသုံးပြုနိုင်သည်ကို သတိပြုပါ။ ထိုစကားရပ်သည် ရင်းနှီးတည်ဆောက်သူကို ရည်ညွှန်းကြောင်း ယေဘုယျအားဖြင့် နားလည်ထားကြသော်လည်း အစိုးရကိုလည်းရည်ညွှန်းနိုင်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် သီလဝါအထူးစီးပွားရေးဇုန်တွင် အစိုးရသည် ထိုအထူးစီးပွားရေးဇုန်ထူထောင်ခြင်းနှင့် တည်ဆောက်ခြင်းတွင် ဖက်စပ် ဆောင်ရွက် သူအဖြစ် ပါဝင်နေပါသည်။

စီမံကိန်းအဆိုပြုသူအား EIA၏ နယ်ပယ်အတိုင်းအတာသတ်မှတ်ခြင်းနှင့် စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းအဆင့်တွင် “ဒေသခံလူ့အဖွဲ့ အစည်းများ၊ စီမံကိန်းကြောင့် အဓိကထိခိုက်ခံစားရမည့်သူများ၊ ဒေသဆိုင်ရာ အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့အစည်းများ၊ ရပ်ရွာအခြေပြု အဖွဲ့အစည်းများ၊ လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ” ပါဝင်သည့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပွဲများပြုလုပ်ရန် ညွှန်ကြားထားပါသည်။³²⁴ အဆိုပါ တာဝန် ဝတ္တရားများကို အချိန်အကန့်အသတ်အတွင်း ဆောင်ရွက်ရပြီး MONREC အောက်ရှိ ECD မှ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ လိုက်နာဆောင်ရွက်မှု သက်သေခံလက်မှတ် ထုတ်ပေးရမည်ဆိုပါက မဖြစ်မနေဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ပြဌာန်းချက်များစွာ တွင် အများပြည်သူထံနှင့် အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများထံ အချက်အလက်များကို နည်းလမ်းမျိုးစုံဖြင့် လုပ်ငန်းစဉ်၏ ကွဲပြားသော အဆင့်များတွင် ထုတ်ဖော်ရန် စီမံကိန်းအဆိုပြုသူအား ညွှန်ကြားထားပါသည်။³²⁵ ဝန်ကြီးဌာနသည် ပေးပို့သောအချက်အလက် အား လုံလောက်မှုရှိစေရန် လုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိပြီး³²⁶ လိုအပ်ပါက ထပ်ဆောင်းအချက်အလက်များကို တောင်းဆိုပိုင်ခွင့်ရှိပါသည်။³²⁷ ဝန်ကြီးဌာနသည် EIA အစီရင်ခံစာနှင့် ၎င်း၏ဆုံးဖြတ်ချက်များကို အများပြည်သူထံ ထုတ်ဖော်ကြေညာရန်လည်း တာဝန်ရှိ ပါသည်။³²⁸

SEZ များတွင် EIA များ ဆောင်ရွက်ခြင်း

SEZ များအား ချွင်းချက်ပေးထားခြင်း၊ သို့မဟုတ် ကင်းလွတ်ခွင့်ပေးထားခြင်းမရှိဘဲ EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများသည် အပြည့် အဝ အကျုံးဝင်ပါသည်။³²⁹ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဥပဒေနှင့် နည်းဥပဒေများအရ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများသည် SEZ များတွင် MONREC ၏ ညွှန်ကြားချက်များကို လိုက်နာရန်တာဝန်ရှိပြီး SEZ များတွင် ဝန်ကြီးဌာန၏ စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းခွင့်နှင့် ဆုံးဖြတ်ခွင့် ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို ထပ်မံအတည်ပြုဖော်ပြထားပါသည်။³³⁰ အဆိုပါလုပ်ပိုင်ခွင့်တွင် စီမံကိန်းတစ်ခုသည် EIA ၊ သို့မဟုတ် IEE ဆောက်ရွက်ရန်လိုမလို ဆုံးဖြတ်ခြင်းအပြင် ECC ထုတ်ပေးခြင်းအတွက် MONREC ၏ သီးသန့်လုပ်ပိုင်ခွင့်လည်း ပါဝင်ပါ သည်။³³¹ ECD ၏ ကိုယ်စားလှယ်များသည် OSSC တွင် ရုံးထိုင်သော်လည်း ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်များသည် ဝန်ကြီးဌာနတွင် ရှိပါသည်။³³²

SEZs များတွင် EIA ၊ သို့မဟုတ် IEE လိုအပ်ခြင်း ရှိ၊ မရှိကို MONREC က ဆုံးဖြတ်ပေးရမည့် အခြေအနေနှစ်ရပ်ရှိပါသည်။

323 2015 EIA Procedure, Art. 16(d).

324 2015 EIA Procedure, Art. 50(b), Art. 61(b).

325 2015 EIA Procedure, 50a (scoping); 61b (investigation); 65 (submission of report). For example, Article 50 of the EIA Procedure states that: “Not later than fifteen (15) days after submission of the EIA Report to the Department, the Project Proponent shall disclose the EIA Report to civil society, PAPs, local communities and other concerned stakeholders: (i) by means of national media (i.e. newspapers); (ii) the website(s) of the Project or Project Proponent; (iii) at public meeting places (e.g. libraries, community halls); and (iv) at the offices of the Project Proponent.”

326 2015 EIA Procedure, Art. 16(v).

327 2015 EIA Procedure, Art. 40.

328 2015 EIA Procedure, Art. 70(c) (decision to approve or reject), Art. 75 (reversal or modification of decision) .

329 See: Matthew Baird and Martin Cosier, “Briefing Note: Environmental Impact Assessments and Special Economic Zones in Myanmar” 2016.

330 2012 Environmental Conservation Law, Article 16: ‘A person or organization operating business in the industrial estate or business in the special economic zone or category of business stipulated by the Ministry: (a) is responsible to carry out by contributing the stipulated cash or kind in the relevant combined scheme for the environmental conservation including the management and treatment of waste; (b) shall contribute the stipulated users charges or management fees for the environmental conservation according to the relevant industrial estate, special economic zone and business organization; (c) shall comply with the directives issued for environmental conservation according to the relevant industrial estate, special economic zone or business.’ 2014 Environmental Conservation Rules, Article 43: ‘The Ministry: (a) May prescribe the terms and conditions relating to effluent treatment in industrial estate, special economic zones and other necessary places and buildings, and emissions of machines, vehicles and mechanisms.’

331 2015 EIA Procedure, Art. 32 and Art. 45. Affirming MONREC’s authority to determine if an IEE or EIA is required. Ch. 3 of the Procedure, ‘Screening,’ details this process.

332 Whilst the ECD does not appear on the prescribed list of nine departments to be represented on the OSSC in accordance with Article 20 of the SEZ Rules, it has nonetheless been included on the OSSC in each of the three SEZs.

MONREC သည် EIA ၊ သို့မဟုတ် IEE လိုအပ်ခြင်း ရှိ၊ မရှိကို ဆုံးဖြတ်ရန် ပထမဦးစွာ SEZ စီမံကိန်းတစ်ခုလုံးအတွက် စီမံကိန်းအစီအစဉ်များကို စိစစ်ရပါသည်။ EIA သည် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့၊ သို့မဟုတ် သမ္မတက အတည်ပြုပေးရသော 'အထူးရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု စီမံကိန်းများ' အတွက် လိုအပ်သည်ကို သတ်ပြပါ။³³³ EIA သည် အရွယ်အစားအားဖြင့် အရေးပါပြီး ကြီးမားသောသက်ရောက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်နိုင်ဖွယ်ရှိသဖြင့် 'ရှုပ်ထွေးသောစီမံကိန်း' အဖြစ်ယူဆသောအခါ EIA လိုအပ်ပါသည်။³³⁴ ထို့ကြောင့် အဆိုပါစီမံကိန်းများအတွက် EIA ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်သည်ဟု MONREC က ဆုံးဖြတ်ပါသည်။

အကယ်၍ MONREC သည် SEZ အတွက် ECC ထုတ်ပေးပါက နောက်ပိုင်းဆောင်ရွက်သော စီမံကိန်းအစိတ်အပိုင်းတစ်ခုစီကို EIA ၊ သို့မဟုတ် IEE လိုအပ်ခြင်း ရှိ၊ မရှိ ဆုံးဖြတ်ရန် စိစစ်ရပါမည်။ စီမံကိန်းအစိတ်အပိုင်းများတွင် အခြေခံအဆောက်အအုံ အထောက်အပံ့များ၊ လူနေအိမ်အဆောက်အအုံများနှင့် စက်ရုံစသည့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ ပါဝင်နိုင်ပါသည်။ ထိုအစိတ်အပိုင်းများ သည် ယေဘုယျအားဖြင့် ကြီးမားသော စီမံကိန်းသက်ရောက်မှုများ ရှိနိုင်ဖွယ်ရှိသောကြောင့် MONREC က စိစစ်ခြင်းအဆင့်တွင် EIA ၊ သို့မဟုတ် IEE လိုအပ်သည်ဟု ဆုံးဖြတ်နိုင်ဖွယ်ရှိပါသည်။

EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်း၏ အပိုဒ်-၈၃ နှင့်အညီ စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီက ခွင့်ပြုမိန့်ထုတ်မပေးမှီ MONREC က ECC ထုတ်ပေးရ ပါမည်။

333 2015 EIA Procedure, Annex 1: 'Categorization of Economic Activities for Assessment Purposes.

334 'Complex Project refers to a Project that has substantial impacts on the environment, which may include impacts beyond the borders of the jurisdiction under consideration, or a cumulative impact on other projects, or in which complex technology is applied.' 2015 EIA Procedure, Art. 2(e).

၂၀၁၂-၂၀၁၅ခုနှစ်အတွင်း EIA လက်တွေ့ကျင့်သုံးမှု

၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်းပြီးကတည်းက ဆိုးရွားသော သက်ရောက်မှုများဖြစ်ပေါ်နိုင်ဖွယ်ရှိသည့် စီမံကိန်းများအတွက် EIA များ ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ခဲ့ပါသည်။ သို့သော်လည်း ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်း မထုတ်ပြန်ခင်အထိ ဥပဒေအရလုပ်ထုံးလုပ်နည်းကို သတ်မှတ်ထားခြင်း မရှိခဲ့ပါ။³³⁵ အဆိုပါလိုအပ်ချက်များနှင့် စပ်လျဉ်းပြီး EIA များကို ရှောင်ရှားခြင်း၊ သို့မဟုတ် အများပြည်သူထံ ထုတ်ဖော်ကြေညာခြင်းမပြုဘဲ ဆောင်ရွက်ခြင်းများ ကြုံသလိုပြုလုပ်လေ့ရှိပါသည်။³³⁶ ထိုကာလတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအဖွဲ့နှစ်ဖွဲ့သည် EIA လုပ်ငန်းစဉ်အား လမ်းညွှန်ပေးရန် ကြားဖြတ်အစီအမံများကို မိတ်ဆက်ပေးခဲ့သည်။

EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်းမထုတ်ပြန်မီ မြန်မာနိုင်ငံရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကော်မရှင် (MIC) က EIA လိုအပ်သော MIC ခွင့်ပြုသည့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု စီမံကိန်းအမျိုးအစားများသတ်မှတ်သည့် အမိန့်ကြော်ငြာစာထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။³³⁷ EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ထွက်ရှိလာပြီးနောက် MIC သည် အဆိုပါယခင်က ထုတ်ပြန်ခဲ့သော အမိန့်ကြော်ငြာစာများကို ရုတ်သိမ်းပြီး EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ၏ ယေဘုယျအကျုံးဝင်မှုကို အတည်ပြုခဲ့ပါသည်။³³⁸

EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်းမထုတ်ပြန်မီ သီလဝါ SEZ စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီသည် ဂျပန်နိုင်ငံအပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအေဂျင်စီ (JICA) ၏ အကူအညီဖြင့် သီလဝါ SEZ အတွင်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများအတွက် အထူးပြုလုပ်ထားသော EIA ဆိုင်ရာအုပ်ချုပ်မှုစနစ်ကို ရေးဆွဲခဲ့ပါသည်။ ဤလုပ်ငန်းစဉ်သည် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးအစီအစဉ်များ (ECP) အပေါ် အခြေခံထားပါသည်။³³⁹ စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီသည် ECPP လိုအပ်ခြင်း ရှိ မရှိနှင့် ECPP ကို လက်ခံမည်၊ လက်မခံမည်ကို ဆုံးဖြတ်ရန်အာဏာများယူထားသည်ဟု ယူဆရပါသည်။³⁴⁰ ထိုအချက်သည် ECPP လုပ်ငန်းစဉ်နှင့် EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအကြား အဓိကကွာခြားချက်ဖြစ်ပြီး EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွင် ဆုံးဖြတ်ခွင့်အာဏာအားလုံးကို ECD အား အပ်နှင်းထားပါသည်။ စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီသည် Myanmar Japan Thilawa Development ကုမ္ပဏီတွင် အစုရှယ်ယာ ၁၀ ရာခိုင်နှုန်းပါဝင်နေပြီး ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ခွင့်ပြုပေးခြင်းအစရှိသည့် ကိစ္စရပ်များအပေါ် ဆုံးဖြတ်ချက်များလည်းချပေးနေသည့်အတွက် ECPP လုပ်ငန်းစဉ်နှင့်ပတ်သက်ပြီး အကျိုးလိုလားမှု ပဋိပက္ခများ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ပါသည်။³⁴¹

MIC နှင့်မတူဘဲ သီလဝါစီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီသည် SEZ များတွင်ဆောင်ရွက်သော EIA များကို EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့်ကိုက်ညီစေရန် ၎င်း၏ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအပေါ် လမ်းညွှန်ချက်များအား အသစ်ပြင်ဆင်ပြောင်းလဲခြင်း မပြုလုပ်ရသေးပါ။³⁴² OSSC က သတ်မှတ်ထားသောအတည်ပြုမိန့်နှင့် ခွင့်ပြုမိန့်ဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများသည် ပြည်တွင်းဥပဒေများကို လွှမ်းမိုးသည်ဟု စီမံခန့်ခွဲမှု ကော်မတီသည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအား ဆက်လက်ညွှန်ကြားနေဆဲဖြစ်ပါသည်။³⁴³ EIA လုပ်ထုံး လုပ်နည်းများနှင့်အညီ ECPP အမျိုးအစားစီမံကိန်းများအား တင်ပြတောင်းဆိုသူများအနေဖြင့် EIA များ ဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်နိုင်ပါသည်။³⁴⁴ သီလဝါရှိ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ခွင့်ပြုမိန့်ထုတ်ပေးသောလုပ်ငန်းစဉ်သည် EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်းနှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိသည့် အနေအထားဖြစ်ပေါ်နေသောကြောင့် ဥပဒေနှင့်မညီညွတ်ပါ။

335 2012 Environmental Conservation Law, Art. 42. 2014 Environmental Conservation Rules, Art. 51-61.

336 For example, see the legal assessment of JICA and Nippon in their preparatory study for the Thilawa SEZ: 'EIA is not required because an EIA law does not exist in Myanmar'. JICA and Nippon (March 2014), Preparatory study on Thilawa Special Economic Zone infrastructure development in the Republic of the Union of Myanmar: Final Report, Section E, pp 14. Also see an EIA study for projects related to the Dawei SEZ, conducted only after project activities had been undertaken and not made publically available. Dawei Development Association, Voices from the Ground: Concerns over the Dawei Special Economic Zone and Related Projects, 2014, pp 27, 43 and 81.

337 The MIC issued two notifications, the latter repealing the former: MIC Notification 1/2013; and MIC Notification 50/2014.

338 Myanmar Investment Commission (29 March 2016), Notification 80/2016: '[I]nvestors shall carry out the Environmental Impact Assessment Procedures issued by the Ministry of Environmental Conservation and Forestry.'

339 The Management Committee's advice to investors sets out this process. See: <http://www.myanmarthilawa.gov.mm/investment-application> (accessed 17 November 2016).

340 While it is understood that JICA is supporting the Management Committee to update its procedures, it is not yet clear if this will be in conformity with the 2015 EIA Procedure. The Management Committee had not responded to correspondence seeking clarification (see annex).

341 This concern has been raised by civil society organisations and INGOs. JICA has reportedly said that there is no conflict of interest because an ECD representative sits on the OSSC. See also: Myanmar Times, 15 September 2014 'Thilawa attracting foreign firms as tenants.'

342 In 2016, the Management Committee and project developers were still following the old regime for EIAs. In May 2016 and June 2016, EIA reports for different components of the SEZ's Zone B were submitted, by Myanmar Japan Thilawa Development Ltd., and by Thilawa Property Development Ltd., respectively. In cover letters to the Management Committee, each company says it understands the ECPP process remains in effect.

343 "Procedures and necessary documents for obtaining approval and / or permit on making registration described in SOP of OSSC of Thilawa SEZ shall supercede those provided for in the national laws and regulations." Thilawa SEZ Management Committee, Website, Accessed 3 December 2016. (<http://www.myanmarthilawa.gov.mm/national-laws-and-regulations>).

344 Article 8 of the EIA Procedure contemplates investors being required to undertake an EIA for projects that commenced prior to the issuance of the Environmental Conservation Rules.

၃.၃.၅။ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာသုံးသပ်ခြင်း

EIA များနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်အရည်အသွေး စံနှုန်းများအပါအဝင် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် စံနှုန်းများ သတ်မှတ်ခြင်း၊ စောင့်ကြပ်စစ်ဆေးခြင်းနှင့် အရေးယူဆောင်ရွက်ခြင်းများတွင် အပြီးသတ်လုပ်ပိုင်ခွင့် MONREC တွင် ရှိပါသည်။³⁴⁵ အဆိုပါလုပ်ပိုင်ခွင့်များကို မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာဥပဒေများတွင် သတ်မှတ်ထားပြီး အဆိုပါဥပဒေများ၏ အကျုံးဝင်မှုကို SEZ ဥပဒေများတွင် ထပ်မံအတည်ပြုထားပါသည်။ SEZ ဥပဒေများတွင်သော်လည်းကောင်း၊ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာဥပဒေများတွင် သော်လည်းကောင်း ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များတွင် ဆုံးဖြတ်ခွင့်၊ သို့မဟုတ် အတည်ပြုခွင့်ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီအား အပ်နှင်းထားခြင်း မရှိပါ။³⁴⁶

OSSC တွင် ကိုယ်စားပြုပါဝင်သော ဝန်ကြီးဌာနများအား ၎င်းတို့၏ ကိုယ်စားလှယ်များထံ ဆုံးဖြတ်ခွင့်အာဏာများ အပ်နှင်းရန် ညွှန်ကြားထားသော SEZ နည်းဥပဒေပုဒ်မ ၂၂ သည် SEZ ဥပဒေနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာဥပဒေများနှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိသည့် အတွက် (အထက်တွင် ဆွေးနွေးထားသည့်အတိုင်း) ဥပဒေနှင့် မညီညွတ်ပါ။ MONREC သည် SEZ များတွင် EIA များအပါအဝင် ၎င်း၏ ပုံမှန်လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းရယူထားပါသည်။ OSSC တွင် ပါဝင်သော ECD ကိုယ်စားလှယ်များသည် ခွင့်ပြုမိန့်ထုတ်ပေးခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့်ပတ်သက်ပြီး ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများကို ကူညီနိုင်သော်လည်း ၎င်းတို့အပေါ် ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ပေးနိုင်ပါသည်။

သီလဝါ SEZ စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီက EIA များအတွက် ကြားဖြတ်အစီအမံအဖြစ် အကောင်အထည် ဖော်ဆောင်ရွက်ခဲ့သော ECPP လုပ်ငန်းစဉ်သည် ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ထုတ်ပြန်ပြီးကတည်းက ဥပဒေအရအခြေအမြစ် မရှိတော့ပါ။ စီမံကိန်းအားလုံးကို MONREC က စိစစ်ရမည်ဖြစ်ပြီး ဝန်ကြီးဌာနက ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ လိုက်နာဆောင်ရွက်မှု သက်သေခံလက်မှတ်ထုတ်ပေးပြီးမှသာ ဆက်လက်ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။

၃.၄။ SEZ များနှင့် အလုပ်သမားဥပဒေများ

၃.၄.၁။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အလုပ်သမားဥပဒေများနှင့် အုပ်ချုပ်မှု

သမ္မတဦးသိန်းစိန် ယခင်အစိုးရလက်ထက်တွင် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော အလုပ်သမားဥပဒေအသစ်များသည် SEZ ဥပဒေများနှင့် ဆက်စပ်နေပါသည်။ အဆိုပါဥပဒေများတွင် ၂၀၁၁ ခုနှစ် အလုပ်သမားအဖွဲ့အစည်းဥပဒေ၊ ၂၀၁၂ ခုနှစ် အလုပ်သမားရေးရာအငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းရေးဥပဒေ၊ ၂၀၁၃ ခုနှစ် အလုပ်အကိုင်နှင့် ကျွမ်းကျင်မှုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဥပဒေနှင့် ၂၀၁၃ ခုနှစ် အနည်းဆုံးအခကြေးငွေဥပဒေတို့ ပါဝင်ပါသည်။ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ ပြည်ထောင်စုသည် အလုပ်သမားများ၏ အခွင့်ရေးများကို ကာကွယ်ပေးရန်အလို့ငှာ ဥပဒေများပြဋ္ဌာန်းပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။³⁴⁷

၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် NLD ဦးဆောင်သောအစိုးရအသစ်သည် ဝန်ကြီးဌာနအချို့ကိုပေါင်းစည်း၍ အလုပ်သမား၊ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးနှင့် ပြည်သူ့အင်အားဝန်ကြီးဌာန (MLIP) ကို တည်ထောင်ခဲ့ပါသည်။ MLIP သည် SEZ များတွင် အလုပ်သမားရေးရာကိစ္စရပ်များအား ဆုံးဖြတ်ခြင်း၊ စောင့်ကြပ်စစ်ဆေးခြင်းနှင့် အရေးယူဆောင်ရွက်ခြင်းတို့တွင် အပြီးသတ်လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းရယူထားပါသည်။ ထိုဝန်ကြီးဌာနအောက်ရှိ အလုပ်သမားညွှန်ကြားရေးဦးစီးဌာနသည် ယေဘုယျအားဖြင့် SEZ များအပါအဝင် အလုပ်သမားဥပဒေနှင့်ပတ်သက်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များအတွက် အပြီးသတ်လုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိပါသည်။³⁴⁸ အလုပ်သမားဥပဒေများကို စောင့်ကြပ်စစ်ဆေးခြင်းနှင့် အရေးယူဆောင်ရွက်ခြင်းတွင် ဦးစီးဆောင်ရွက်သော အလုပ်ရုံနှင့်အလုပ်သမားဥပဒေစစ်ဆေးရေးဦးစီးဌာနလည်း ရှိပါသည်။ သီးခြားအဖွဲ့အစည်းဖြစ်သော အနည်းဆုံး အခကြေးငွေသတ်မှတ်ရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားကော်မတီသည် အနည်းဆုံး အခကြေးငွေဥပဒေများအား လိုက်နာဆောင်ရွက်မှုကို သတ်မှတ်ခြင်းနှင့် စောင့်ကြပ်စစ်ဆေးခြင်းတို့ဆောင်ရွက်ပါသည်။ ဤကော်မတီသည် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၊ အစိုးရနှင့် အလုပ်သမားအဖွဲ့အစည်းများမှ ကိုယ်စားလှယ်များ ပါဝင်သည့် သုံးပွင့်ဆိုင်အဖွဲ့ ဖြစ်ပါသည်။

345 2012 Environmental Conservation Law, Art. 2(c). 2015 National Environmental Quality (Emission) Guidelines (29 December 2015).

346 2012 Environmental Conservation Law, Art. A6(a)(b)(c). 2014 Environmental Conservation Rules, Art. 43(a). For a detailed legal analysis of this, see: Matthew Baird and Martin Cosier, "Briefing Note: Environmental Impact Assessments and Special Economic Zones in Myanmar" 2016.

347 2008 Constitution, Art. 24.

348 Provisions to this effect are noncompliant with the International Labour Organisation Convention 87, to which Myanmar is a State Party. A guide to labour laws developed by the ILO Liaison Office in Myanmar is expected to be published in 2017.

SEZ များတွင် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီများသည် အလုပ်သမားဥပဒေများနှင့်အညီ အလုပ်သမားရေးရာ ကိစ္စရပ်များအား ကြီးကြပ် ကွပ်ကဲခြင်းနှင့် SEZ များတွင် အလုပ်သမားရှာဖွေခြင်းနှင့် ခွင့်ပြုမိန့်များနှင့်ပတ်သက်ပြီး အကူအညီပေးခြင်းရန် တာဝန်များရှိပါ သည်။³⁴⁹ တစ်နေရာတည်း၌ တစ်စုတစ်စည်းတည်း အလုံးစုံဝန်ဆောင်မှုပေးသည့်ဌာနတွင် အလုပ်သမားညွှန်ကြားရေးဦးစီးဌာန ကို ပါဝင်စေရမည်ဟု SEZ ဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းသတ်မှတ်ထားပါသည်။³⁵⁰ သို့သော်လည်း ၂၀၁၅ ခုနှစ် SEZ နည်းဥပဒေများတွင် သတ်မှတ်ထားသော OSSC အဖွဲ့ဝင်ဌာနများစာရင်းတွင် အလုပ်သမားညွှန်ကြားရေးဦးစီးဌာန မပါဝင်ပါ။³⁵¹ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ မြန်မာနိုင်ငံတွင် လက်ရှိလည်ပတ်နေသည့် တစ်ခုတည်းသော သီလဝါ SEZ ရှိ OSSC တွင် အလုပ်သမားညွှန်ကြားရေးဦးစီးဌာန ကိုယ်စားပြုပါဝင်ပါသည်။³⁵²

၃.၄.၂။ အနည်းဆုံးအခကြေးငွေ

၂၀၁၃ ခုနှစ် အနည်းဆုံးအခကြေးငွေဥပဒေတွင် အနည်းဆုံးအခကြေးငွေသတ်မှတ်ရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားကော်မတီ (အခကြေးငွေကော်မတီ)ကို တည်ထောင်ထားပါသည်။ အခကြေးငွေ ကော်မတီသည် ဥပဒေအရတည်ထောင်ထားသောအဖွဲ့ ဖြစ်ပြီး MLIP အဖွဲ့ဝင်များနှင့် သီးခြားဖြစ်သော်လည်း ၎င်းတို့လည်း အပါအဝင်ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် အခကြေးငွေကော်မတီသည် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် တစ်နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ အနည်းဆုံးအခကြေးငွေကို သတ်မှတ်ခဲ့ပါသည်။³⁵³ သီလဝါ SEZ စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီက အဆိုပါတစ်နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာစံနှုန်းကို ကျင့်သုံးခဲ့ပါသည်။³⁵⁴

အနည်းဆုံးအခကြေးငွေဥပဒေနှင့် ၂၀၁၃ ခုနှစ် အနည်းဆုံး အခကြေးငွေဥပဒေများတွင် အခကြေးငွေကော်မတီသည် SEZ များတွင် အနည်းဆုံးအခကြေးငွေသတ်မှတ်ရန် လုပ်ပိုင်ခွင့်များရှိသည်ကို အတည်ပြုသတ်မှတ်ပေးထားပါသည်။³⁵⁵ ဆန့်ကျင် နေသည်ဟုထင်ရသော ပြဌာန်းချက်တစ်ရပ်တွင် SEZ ဥပဒေ၌ စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီသည် 'အလုပ်သမားများနှင့် ဝန်ထမ်းများ၏ အနည်းဆုံးလုပ်ခလစာကိုသတ်မှတ်နိုင်သည်' ဟုဖော်ပြထားပါသည်။³⁵⁶ အရေးကြီးသည့်အချက်မှာ SEZ များရှိ ဝန်ထမ်းများ၏ အခွင့်အရေးနှင့် ရပိုင်ခွင့်များသည် SEZ ပြင်ပမှ ဝန်ထမ်းများနှင့်ယှဉ်လျှင် နှစ်နာဆုံးရှုံးခြင်းမရှိစေရန် SEZ ဥပဒေမှစီမံခန့်ခွဲမှု ကော်မတီအတွက် တာဝန်ပေးထားသည့် ပြဌာန်းချက်ပါရှိသည်။³⁵⁷

ထို့ကြောင့် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီသည် အခကြေးငွေဆိုင်ရာ အမျိုးသားကော်မတီထံ ပိုမိုမြင့်မားသော အခကြေးငွေ အဆိုပြု ခြင်းမရှိပါက တစ်နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ အနည်းဆုံးအခကြေးငွေသည် SEZ များတွင်လည်း အကျုံးဝင်မည်ဖြစ်သည်။ ပိုမိုမြင့်မားသည့် အခကြေးငွေကိုသက်ဆိုင်ရာ SEZ အတွက် အဆိုပြုလာပါက အခကြေးငွေကော်မတီအနေဖြင့် အတည်ပြုပေးနိုင်ဖွယ်ရှိပါသည်။

349 2014 SEZ Law, Art. 70(a)(b).

350 2014 SEZ Law, Art. 77.

351 2015 SEZ Rules, Art. 20(a-i). Additional departments may be included. See: SEZ Rules, Art. 20(j).

352 The ICJ confirmed this via a telephone interview with the Assistant Director of the Labour Section at Thilawa SEZ One Stop Service Centre on 17 October 2016.

353 The National Committee is appointed by the Union President. The national minimum wage of 3,600 kyat per day is stipulated by the National Committee for Minimum Wage, Notification no. 2/2015 (28 August 2015), under the authority of Ministry of Labour, Employment and Social Security, Minimum Wage Rules, Notification No. 64/2013 (12 July 2013), under authority of 2013 Minimum Wage Law, Pyid-aungsu Hluttaw Law No. 7/2013 (22 March 2013).

354 ICJ phone communication, Assistant Director in Labour Department of Thilawa SEZ OSSC, 17 October 2016.

355 2013 Minimum Wage Law, Art. 9. 2013 Minimum Wage Rules, Art. 48.

356 2014 SEZ Law, Art. 70(d).

357 2014 SEZ Law, Art. 70(c).

မြန်မာနိုင်ငံ၏ အနည်းဆုံးအခကြေးငွေ - သင့်လျော်သောနေထိုင်မှု

မကြာသေးမီကပြုလုပ်ခဲ့သော အထည်ချုပ်ကုန်အလုပ်လေ့လာမှုတစ်ခုတွင် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်မှ အခြားအထည်ချုပ်လုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်သော နိုင်ငံများထဲတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အနည်းဆုံးအခကြေးငွေသည် အနိမ့်ဆုံးဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိခဲ့ပါသည်။³⁵⁸ လက်ရှိတစ်နေ့ ၃၆၀၀ ကျပ်ကို နှစ်နှစ်ကျော်ကြာ ညှိနှိုင်းဆွေးနွေး၍သတ်မှတ်ခဲ့ပြီး လုပ်ငန်းကဏ္ဍမှအုပ်စုများနှင့် အလုပ်သမားအဖွဲ့အစည်းများအကြား ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ခဲ့ရမှုကို ပေါ်လွင်စေပါသည်။³⁵⁹ အလုပ်သမားအဖွဲ့အစည်းများသည် ထိုအချိန်တွင် ပိုမိုမြင့်မားသောနှုန်းထားကို ထောက်ခံတောင်းဆိုခဲ့ကြပြီး ထိုစဉ်ကတည်းက စက်ရုံအလုပ်သမားများသည် ငွေကြေးဖောင်းပွမှုနှင့် နေထိုင်မှုကုန်ကျစရိတ်များနှင့်ညီညွတ်သော ပိုမိုမြင့်မားသည့် အနည်းဆုံးအခကြေးငွေကို တောင်းဆိုခဲ့ကြပါသည်။³⁶⁰

အနည်းဆုံးအခကြေးငွေနှင့် ပတ်သက်သော ဝင်ငွေဆိုင်ရာဖိအားများသည် အထည်ချုပ်အလုပ်သမား အများစုဖြစ်သော အမျိုးသမီးများအပေါ် များစွာပိုမိုသက်ရောက်မှုရှိပါသည်။³⁶¹

မကြာသေးမီကပြုလုပ်သော မြန်မာနိုင်ငံရှိ အထည်ချုပ်အလုပ်သမားများ၏ အလုပ်လုပ်ကိုင်မှု အခြေအနေများအပေါ် လေ့လာမှုများတွင် အထည်ချုပ်စက်ရုံများ၌ ကျယ်ပြန့်စွာဖြစ်ပွားနေသော အလုပ်သမားများအား ခေါင်းပုံဖြတ်မှုပြဿနာများနှင့် စက်ရုံပိုင်ရှင်များဘက်က အလုပ်သမားဥပဒေများကို လိုက်နာဆောင်ရွက်ခြင်းမရှိမှုများကို မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ပါသည်။³⁶² စက်မှုဇုန်များ၌ ယေဘုယျဖြစ်ပေါ်သောပြဿနာများတွင် ဆိုးရွားသော အလုပ်လုပ်ကိုင်မှုအခြေအနေများ၊ ဘေးကင်းလုံခြုံရေးဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များနှင့် အလုပ်သမားအဖွဲ့အစည်းခေါင်းဆောင်များအား အလုပ်မှထုတ်ပယ်ရန် ပစ်မှတ်ထားခြင်းတို့ပါဝင်ပါသည်။³⁶³

၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင်ပြုလုပ်သော မြန်မာနိုင်ငံရှိ အထည်ချုပ်စက်ရုံများအကြောင်း လေ့လာမှုတစ်ခုတွင် သီလဝါ SEZ ရှိ တရုတ်ကုမ္ပဏီပိုင် အထည်ချုပ်စက်ရုံတစ်ခုမှ အလုပ်သမားများအား တွေ့ဆုံမေးမြန်းထားပါသည်။³⁶⁴ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော အလုပ်သမားများထဲမှ လေးပုံသုံးပုံ (၃၄ ဦးထဲမှ ၂၅ ဦး)သည် အလုပ်ခန့်ထားမှုဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် ချုပ်ဆိုထားခြင်းမရှိပါ။³⁶⁵ ခွင့်သုံးရက်ထက်ပိုမိုသော မည်သူမဆို အလိုအလျောက် အလုပ်ထုတ်ခံရကြောင်း သီလဝါ SEZ ရှိ အထည်ချုပ်အလုပ်သမားများက ပြောပြခဲ့ကြပါသည်။³⁶⁶ အလုပ်ရှင်များက ခိုင်းစေသော စက်ရုံသန့်ရှင်းရေးလုပ်ငန်းနှင့် စက်ရုံစီမံခန့်ခွဲသူများ၏ ကြေညာချက်များကို နားထောင်ခြင်းစသည့် အခကြေးငွေမပေးသော အချိန်ပိုအလုပ်များကိုလည်း လုပ်ရကြောင်း အလုပ်သမားများက ပြောပြပါသည်။³⁶⁷ နေ့စဉ်ကုန် ထုတ်လုပ်မှုရည်မှန်းချက်များ ပြည့်မီအောင် နေ့လယ်စာလွှတ်သည်ထိ အလုပ်လုပ်ခဲ့ရကြောင်းကို အလုပ်သမားများက ပြောပြခဲ့ကြပါသည်။³⁶⁸ သီလဝါ SEZ တွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော အလုပ်သမားများသည် အလုပ်သမားသမဂ္ဂများနှင့် ပတ်သက်သည့် ဗဟုသုတတစ်စုံတရာ မရှိကြပါ။³⁶⁹ အခြားလေ့လာမှုများတွင်လည်း အလုပ်သမားဥပဒေများအား လိုက်နာဆောင်ရွက်မှုမရှိခြင်းများ သီလဝါ SEZ များတွင် ဖြစ်ပေါ်နေကြောင်းတွေ့ရှိခဲ့ရသည်။ နောင်ထွက်ရှိလာမည့် အစီရင်ခံစာတစ်ခုတွင် ထိုင်းလူမျိုးပိုင်ဆိုင်သော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတစ်ခုရှိ အလုပ်သမားများကို အလုပ်သင်များဖြစ်သည်ဟုသော အကြောင်းပြချက်ဖြင့် အမျိုးသား အနည်းဆုံးအခကြေးငွေထက် လျော့နည်းလစာပေးနေကြောင်း စွပ်စွဲချက်အား မှတ်တမ်းတင်ထားပါသည်။³⁷⁰

358 Oxfam, "Made in Myanmar: entrenched poverty or decent jobs for garment workers?" 2015, pp. 7.
359 Nyan Lynn Aung and Pyae Thet Phyo, "Myanmar wage set at K3600," 19 August 2015, The Myanmar Times.
360 Zaw Zaw Htwe, "Protest seeks K5600 minimum wage," 22 November 2016, The Myanmar Times.
361 See: Progressive Voice, "Raising the Bottom: a report on the garment industry in Myanmar," December 2016.
362 Action Labour Rights, "A study of labour conditions in garment factories in Myanmar which are wholly Korean owned or in a joint venture with Korean companies," March 2016, pp. 18.
363 See: Oxfam, "Made in Myanmar: entrenched poverty or decent jobs for garment workers?" 2015, pp. 3. Business and Human Rights Resource Centre, "Myanmar's Garment Sector – Briefing Note," (forthcoming in 2017).
364 SOMO, "The Myanmar Dilemma: can the garment industry deliver decent jobs for workers in Myanmar?," February 2017, Stichting Onderzoek Multinationale Ondernemingen (Centre for Research on Multinational Corporations), Amsterdam, pp. 60.
365 Ibid, pp. 68.
366 Ibid, pp. 71.
367 Ibid, pp. 79.
368 Ibid, pp. 87.
369 Ibid, pp. 90.
370 Charlie Thame, "SEZs and Value Extraction from the Mekong: a case study of the control and exploitation of land and labour in Cambodia and Myanmar's special economic zones' Bangkok: Focus on the Global South [Internal Draft]," December 2016, pp. 32.

၃.၄.၃။ နိုင်ငံသားများအား အလုပ်ခန့်ထားခြင်းနှင့် လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးခြင်း

၂၀၁၄ ခုနှစ် SEZ ဥပဒေတွင် SEZ များ၌ ရင်းနှီးတည်ဆောက်သူများနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများသည် အလုပ်သမားဥပဒေများကို လေးစားလိုက်နာရမည်ဟု ထပ်မံအတည်ပြုထားသော ပြဋ္ဌာန်းချက်များပါဝင်ပါသည်။³⁷¹ အလုပ်အကိုင်အမျိုးအစား နှစ်မျိုးကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားထားသော ထပ်ဆောင်းအထူးလိုအပ်ချက်များကိုလည်း ဥပဒေတွင်သတ်မှတ်ထားပါသည်။ အဆင့်မြင့်နည်းပညာနှင့် ကျွမ်းကျင်မှုဆိုင်ရာ မလိုအပ်သောလုပ်ငန်းများတွင် အလုပ်ရှင်များသည် မြန်မာနိုင်ငံသားများကိုသာ သီးသန့်ခန့်ထားရန် ကန့်သတ်ထားပါသည်။³⁷² အလုပ်ရှင်များသည် SEZ မှ လူများအား လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးခြင်းနှင့် အလုပ်ခေါ်ယူခြင်းတို့ကို ဦးစားပေးဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်သည်ဟု သတ်မှတ်ထားသောပြဋ္ဌာန်းချက်များ SEZ ဥပဒေများတွင် မပါရှိသည့်အပြင် ၁၉၈၂ ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေအရ နိုင်ငံသားများအဖြစ် အသိအမှတ်မပြုထားသောသူများအား အလုပ်ခန့်အပ်ရမည်ဆိုသော လိုအပ်ချက်များလည်း မရှိပါ။

အဆင့်မြင့်နည်းပညာနှင့် ကျွမ်းကျင်မှုဆိုင်ရာလိုအပ်သော လုပ်ငန်းများအတွက် နိုင်ငံခြားသားများကို ခန့်ထားနိုင်သောလည်း ခန့်ထားရမည့် နိုင်ငံသားအချိုးပမာဏကို နှစ်နှစ်တစ်ခါ ၂၅ ရာခိုင်နှုန်း တိုးမြှင့်ရပါမည်။³⁷³ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများသည် အဆိုပါအချိုးများ အပေါ် ကြိုတင်ခန့်မှန်းချက်များကို ၎င်းတို့၏ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုလျှောက်လွှာတွင် ဖော်ပြရန်လိုအပ်ပါသည်။³⁷⁴ ‘ကျွမ်းကျင်မှုရှိသော’ နှင့် ‘ကျွမ်းကျင်မှု မရှိသော’ ဟူသောစကားရပ်များကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားခြင်းမရှိပါ။³⁷⁵ အဆိုပါကန့်သတ်ချက်များနှင့် အဆင့်မြင့်နည်းပညာနှင့် ကျွမ်းကျင်မှုဆိုင်ရာ လိုအပ်သောအလုပ်များတွင် တဖြည်းဖြည်းချင်းတိုးမြှင့် ခန့်အပ်ရမည့်နိုင်ငံသားများ အချိုး ပမာဏသည်ပြည်တွင်းလုပ်သားအင်အားအတွက်အလုပ်အကိုင်ဖန်တီးပေးရန်နှင့် ၎င်းတို့၏ကျွမ်းကျင်မှုအရည်အချင်းတိုးတက်လာစေရန် ရည်ရွယ်သည့်ပုံ ပေါ်ပါသည်။ သို့သော်လည်း နိုင်ငံသားများကို အလုပ်ခန့်အပ်ရမည့်အချိုးနှင့် ပတ်သက်သော အဆိုပါလိုအပ်ချက်များကို ကင်းလွတ်ခွင့်ပြုနိုင်သည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အား စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီကို ပေးအပ်ထားပါသည်။³⁷⁶

SEZ များရှိ အလုပ်ရှင်များသည် မည်သည့်အစီအစဉ်ဖြင့်မဆို လွတ်လပ်စွာအလုပ်သမားများကို ရှာဖွေခန့်အပ်နိုင်ပါသည်။³⁷⁷ SEZဥပဒေတွင် SEZတစ်ခုစီ၌အလုပ်အကိုင်နှင့် အလုပ်သမားရှာဖွေရေးရုံးတည်ထောင်ခြင်းကို ထည့်သွင်းဖော်ပြထားသော်လည်း အနီးအနားဒေသမှ အလုပ်သမားရှာဖွေစောင့်ရှောက်ရန်နှင့် ဒေသခံများအား အလုပ်ခေါ်ယူခန့်အပ်ခြင်းကို ဦးစားပေးဆောင်ရွက်ရန် တာဝန်ဝတ္တရားများ သတ်မှတ်ပေးထားပါ။³⁷⁸ ရင်းနှီးတည်ဆောက်သူများနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများသည် နိုင်ငံသား အလုပ်သမားများ အတွက် လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးခြင်း စီစဉ်ပေးရန်လိုအပ်သော်လည်း အဆိုပါသင်တန်းများ၏ အမျိုးအစား၊ အကြိမ်ရေ၊ သို့မဟုတ် ကြာချိန်တို့အတွက် ဥပဒေအရသတ်မှတ်ထားသော ဦးတည်ချက်များမရှိပါ။³⁷⁹

SEZ နည်းဥပဒေများတွင် ရင်းနှီးတည်ဆောက်သူများ၊ သို့မဟုတ် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအား စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီထံ အခြားနည်းလမ်း အလုပ်ခန့်အပ်မှုစည်းကမ်းများ အဆိုပြုခွင့်ပေးထားပါသည်။³⁸⁰ စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီသည် အဆိုပြုလာသောစည်းကမ်းများကိုတုန့်ပြန်၍ သဘောတူညီမှုများကို ထုတ်ပြန်ပေးနိုင်ပြီး ၎င်းတို့ကို အလုပ်သမားဥပဒေများအားလိုက်နာရမည့် တာဝန်ဝတ္တရားများဖြင့် ပြန်ထိန်းထားရပါမည်။

၃.၄.၄။ အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းခြင်း

စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီသည် SEZ တစ်ခု၌ အလုပ်သမားရေးရာ အငြင်းပွားမှုဖြစ်ပေါ်ပါက ပထမဆုံးစေ့စပ်ညှိနှိုင်းခြင်းနှင့် ဖျန်ဖြေခြင်း ဆောင်ရွက်ရမည့်နေရာဖြစ်ပါသည်။³⁸¹ ပြေလည်မှုမရရှိလျှင် အငြင်းပွားမှုကို ၁၉၂၉ ခုနှစ် ဝါကီစွပဋိပက္ခမှုများအက်ဥပဒေပါ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ရမည်။³⁸² အခြားနည်းဖော်ပြထားသော မည်သည့်ပြဋ္ဌာန်းချက်မျှ မပါရှိသဖြင့် သက်ဆိုင်ရာ

371 2014 SEZ Law, Art. 72. 2015 SEZ Rules, Annex: Form-B, Art. 3(d) [general permit conditions].

372 2014 SEZ Law, Art. 74: "The investor shall employ only the citizens in the work where high technology and skill are not required"

373 2014 SEZ Law, Art. 75: "The investor shall, in employing citizen skilled workers, technicians and staff who are required of high technology and skills, have appointed the citizens at least 25 percent the first two years from the commencing year of operation, at least 50 percent in the second two years, at least 75 percent in the third two years." Investors are required to undertake efforts to meet these targets, but penalties for failing to meet the targets are unclear, see: 2014 SEZ Law, A51. Also note that whilst the 2012 Foreign Investment Law included a similar staggered ratio for citizen employment in skilled jobs, that provision was removed in the 2016 Myanmar Investment Law.

374 2015 SEZ Rules, Art. 47, Annex: Form-E.

375 Three occupation types are contemplated in the SEZ Rules: administration, expert and labour. Ibid.

376 2014 SEZ Law, Art. 78.

377 2014 SEZ Law, Art. 71.

378 2014 SEZ Law, Art. 71.

379 2014 SEZ Law, Art. 73. 2015 SEZ Rules, Art. 216.

380 2015 SEZ Rules, Art. 210.

381 2014 SEZ Law, Art. 76(a).

382 2014 SEZ Law, Art. 76(b). 1929 Trade Disputes Act.

အလုပ်သမားဥပဒေများ ဥပမာ ၂၀၁၂ ခုနှစ် အလုပ်သမားရေးရာအငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းရေးဥပဒေနှင့်၊ ၂၀၁၃ ခုနှစ် အနည်းဆုံး အခကြေးငွေဥပဒေများလည်း အကျုံးဝင်ပါသည်။³⁸³

၃.၄.၅။ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာသုံးသပ်ခြင်း

စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီသည် SEZ များတွင် အလုပ်သမားဥပဒေများအား လိုက်နာမှုရှိစေရန် တာဝန်ရှိသော်လည်း ထိုအချက်သည် အလုပ်သမားကိစ္စရပ်များနှင့်ပတ်သက်ပြီး ဥပဒေအရလုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည့် အခြားသောအဖွဲ့အစည်းများ၏ ဆုံးဖြတ်ခွင့်၊ လိုက်နာမှုကို စောင့်ကြပ်စစ်ဆေးခွင့်နှင့် အရေးယူခွင့်အာဏာများကို ဖယ်ရှားခြင်းမပြုပါ။³⁸⁴

မြန်မာနိုင်ငံအလုပ်သမားဥပဒေများ၏ ကဏ္ဍများစွာသည် ICESCR နှင့် ILO သဘောတူစာချုပ်များ အပါအဝင်နိုင်ငံတကာ ဥပဒေနှင့် စံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိပါ။ ဥပမာအားဖြင့် အလုပ်သမားများသည် လွတ်လပ်စွာ အဖွဲ့အစည်းဖွဲ့စည်းခွင့်များမရှိကြပါ။³⁸⁵ သပိတ်မှောက်မှုများကို အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့၏ အတည်ပြုချက်ချပေးမှသာ ဆောင်ရွက်ရန်ခွင့်ပြုထားပါသည်။³⁸⁶

SEZ ဥပဒေတွင် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီသည် SEZ များရှိ အလုပ်သမားများအတွက် အလုပ်သမားအခွင့်အရေးများနှင့်စံစားခွင့်များကို နှစ်နားခြင်း၊ သို့မဟုတ် ဆုံးရှုံးခြင်းမရှိစေရန် တာဝန်ရှိကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။³⁸⁷ ထို့ကြောင့် တစ်နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ အနည်းဆုံးအခကြေးငွေအောက် လျော့နည်းသော အနည်းဆုံးအခကြေးငွေကို SEZ များတွင် သတ်မှတ်ခြင်းသည် ဥပဒေနှင့် မညီညွတ်ပါ။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အနည်းဆုံးအခကြေးငွေပေး၍ အလုပ်ခန့်ထားခြင်း အထူးသဖြင့် အထည်ချုပ်စက်ရုံများတွင် အလုပ်ခန့်ထားခြင်းသည် SEZ တစ်ခု တည်ထောင်ခြင်းကြောင့် ပြောင်းရွှေ့ခံရသူများ၏ စားဝတ်နေရေးများအတွက် လုံလောက်မည်မဟုတ်ပါကြောင်း မကြာသေးမီကပြုလုပ်သော လေ့လာမှုများတွင် တွေ့ရှိထားပါသည်။

၂၀၁၄ ခုနှစ် SEZ ဥပဒေတွင် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီအား SEZ များ၌ အလုပ်ရှင်များနှင့် အလုပ်သမားများအကြား ဖြစ်ပေါ်သော အငြင်းပွားမှုများကို ပထမအဆင့်ရုံးသမာဓိအဖြစ် ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။ သို့သော်လည်း SEZ ဥပဒေများတွင် ဤပြဋ္ဌာန်းချက်ကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းမရှိပါ။ ထို့ကြောင့် ဤပြဋ္ဌာန်းချက်သည် တည်ဆဲဥပဒေများအရ ထိရောက်သော ပြန်လည်ပြင်ဆင်ပေးခြင်းဆိုင်ရာ နည်းလမ်းများအတွက် အနှောင့်အယှက် ဖြစ်စေသလား၊ သို့မဟုတ် အထောက်အကူ ဖြစ်သလားဆိုသည်မှာ ရှင်းလင်းမှုမရှိပါ။

SEZ ဥပဒေများအရ အလုပ်ရှင်များသည် အလုပ်သမားများအတွက် လေ့ကျင့်ရေးသင်တန်းများ စီစဉ်ပေးရန်လိုအပ်သော်လည်း အဆိုပါတာဝန်ဝတ္တရားများတွင် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်ကင်းမဲ့ပြီး စားဝတ်နေရေးများအားကာကွယ်ပေးခြင်း၊ ပြန်လည်ထူထောင်ပေးခြင်း၊ သို့မဟုတ် ပိုမိုအားကောင်းစေခြင်းတို့အတွက် ထိရောက်မှုရှိစေရန် အဆိုပါလုပ်ငန်းများကို တွန်းအားပေးသော ပြဋ္ဌာန်းချက်များ မရှိပါ။

၃.၅။ SEZ များနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ကုမ္ပဏီနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဥပဒေများ

SEZ များအပါအဝင် မြန်မာနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအားလုံးသည် ကုမ္ပဏီမှတ်ပုံတင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။³⁸⁸ ပြည်တွင်းကုမ္ပဏီများသည်လည်း ယေဘုယျအားဖြင့် မှတ်ပုံတင်ရန်လိုအပ်ပါသည်။³⁸⁹ မှတ်ပုံတင်ရုံးသည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် ကုမ္ပဏီများ ညွှန်ကြားမှုဦးစီးဌာန (DICA) ဖြစ်ပါသည်။³⁹⁰ ယခင်အစိုးရလက်ထက်တွင် SEZ များအတွက် အဓိကဝန်ကြီးဌာနတွင် ရုံးစိုက်ပြီး SEZ အုပ်ချုပ်မှုအတွက် လမ်းညွှန်ချက်ပေးပါသည်။ DICA သည် စီမံကိန်းလုပ်ငန်းခွင်အဆင့်တွင် တည်ရှိသော်လည်း

383 Civil servants are not covered in the definition of a 'worker' for the purposes of the 2013 Minimum Wage Law, but there are no provisions precluding employees in SEZs from this definition. This reaffirms the applicability of this Law to workers in SEZs. See: Article 2, (definition of 'worker').

384 Inspections to monitor and enforce labour laws are generally carried out by the Factories and General Labour Laws Inspection Department of the Ministry of Labour, Immigration and Population.

385 See: Business and Human Rights Resource Centre, "Myanmar's Garment Sector – Briefing Note," (forthcoming in 2017).

386 2011 Labour Organisation Law INSERT PINPOINT REF

387 2014 SEZ Law, Art. 70(c). 2015 SEZ Rules, Art. 209(b).

388 2014 SEZ Law, Article 34(a). DICA's advisory literature states that foreign investors must register under the 1914 Myanmar Companies Act. See: <http://www.dica.gov.mm/en/printpdf/145> (Accessed 7 September 2016). Joint ventures with the Government register under the 1950 Special Companies Act. See: DICA (June 2016) 'How to register your company in Myanmar' p3 http://www.dica.gov.mm/sites/dica.gov.mm/files/uploads/pdf/how_to_register_eng.pdf

389 DICA advises that the following businesses may generally operate without registration: enterprises run by citizens that are a sole proprietorship or partnership, such as: "single restaurant, small shop, small departmental stores, individual trading, small service providers, law firm." <http://www.dica.gov.mm/en/printpdf/145> (Accessed 7 September 2016).

390 DICA was formed in 1993 by the then-Ministry of National Planning and Economic Development.

SEZ အုပ်ချုပ်မှုအပေါ် တိုက်ရိုက်ပံ့ပိုးပေးခြင်း မရှိတော့ပါ။

၁၉၁၄ ခုနှစ် ကုမ္ပဏီများအက်ဥပဒေပါ ခေတ်နောက်ကျနေသော ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို ပယ်ဖျက်ရန်၊ DICA ၏ အခန်းကဏ္ဍကို တရားဝင်ဖြစ်စေရန်နှင့် စည်းမျဉ်းမူဘောင်နှင့်ပတ်သက်ပြီး ပိုမိုရှင်းလင်းစေရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် မြန်မာကုမ္ပဏီများ ဥပဒေအသစ်ကို ရေးဆွဲခဲ့ပါသည်။³⁹¹ သို့သော်လည်း ဤအစီရင်ခံစာကိုပြုစုစဉ်တွင် ရရှိနိုင်ပြီဖြစ်သော မူကြမ်းအရ မှတ်ပုံတင်ခြင်း ဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များသည် ပြောင်းလဲနိုင်ဖွယ်မရှိကြောင်းတွေ့ရသည်။ မှတ်ပုံတင်ခြင်းအားပိုမိုအဆင်ပြေ လွယ်ကူအောင်အထောက်အပံ့ဖြစ်စေရန်အလို့ငှာ SEZ စီမံကိန်းလုပ်ငန်းခွင်နေရာ တွင် DICA တည်ရှိစေရန် SEZ ဥပဒေများတွင် သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။³⁹²

၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်သည် ၂၀၁၂ ခုနှစ် နိုင်ငံခြား ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဥပဒေနှင့် ၂၀၁၃ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံသားများရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဥပဒေတို့ကို ပယ်ဖျက် ပေါင်းစည်း၍ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဥပဒေအသစ်ကို ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၂-၂၀၁၆ ခုနှစ်အတွင်း ကျင့်သုံးခဲ့သော မူဘောင်အရ မြန်မာနိုင်ငံရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကော်မရှင် (MIC) သည် အတည်ပြုရေး လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် အမိန့်ကြော်ငြာစာများထုတ်ပြန်ခြင်းကို ထိန်းသိမ်းကြပ်မတ်ရန် အရေးပါသော လုပ်ပိုင်ခွင့်များရှိပါသည်။ အဆိုပါထိန်းသိမ်းကြပ်မတ်ခြင်းများတွင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်း အမျိုးအစားများအပေါ် ကန့်သတ်ခြင်းများနှင့် တားမြစ်ခြင်းများနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကဏ္ဍ အလိုက်လိုအပ်သော ဝန်ကြီးဌာနများ၏ အတည်ပြုချက်များပါဝင်ပါသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်ဥပဒေတွင် ယခင်က MIC ၏ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအတည်ပြုရေးလုပ်ပိုင်ခွင့်များစွာကို ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရများထံ ခွဲဝေအပ်နှင်းထားပါသည်။ ဤအစီရင်ခံစာရေးဆွဲသည့်အချိန်တွင် ဥပဒေအသစ်ကို ထင်ဟပ်စေမည့် အမိန့်ကြော်ငြာစာများ ထုတ်ပြန်ရန် DICA သည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဥပဒေများနှင့် MIC အစီအစဉ်များကို ရေးဆွဲခြင်းကို စတင်ဆောင်ရွက်နေပြီးဖြစ်ပါသည်။³⁹³

SEZ များတွင် MIC ၏ အခန်းကဏ္ဍသည် နားလည်ရခက်နေပါသည်။ အကြောင်းမှာ ဤကိစ္စနှင့်ပတ်သက်ပြီး ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဥပဒေများနှင့် SEZ ဥပဒေများတွင် တိတိကျကျ သတ်မှတ် ထားခြင်းမရှိသည့်အပြင် အာဏာပိုင်များ၏ အကြံပြုချက်နှင့် လမ်းညွှန်ချက်မှာလည်း ရှင်းလင်းမှုမရှိ သောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ဤအစီရင်ခံစာအတွက် သုတေသနလေ့လာမှုပြုလုပ်ရာတွင် ရင်းနှီး မြှုပ်နှံမှုဥပဒေများနှင့် MIC အမိန့်ကြော်ငြာစာများတွင်ပါဝင်သော ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့် စည်းမျဉ်း များသည် SEZ များတွင် သက်ဆိုင်ခြင်းမရှိ၊ သက်ဆိုင်ခြင်းမရှိခဲ့ကြောင်း ထင်ထင်ရှားရှား တွေ့ရှိရပါသည်။³⁹⁴ SEZ များသည် မကြာသေးမီကပယ်ဖျက်လိုက်သော ၂၀၁၂ ခုနှစ်နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ဥပဒေနှင့် ၂၀၁၃ ခုနှစ်မြန်မာနိုင်ငံသားများရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဥပဒေတို့၏အုပ်ချုပ်မှုအောက်မှ လွတ်ကင်းခဲ့ ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတစ်ခုတည်းသော လည်ပတ်နေသည့် သီလဝါ SEZ တွင် ၂၀၁၅-၂၀၁၆ ခုနှစ်အတွင်း စီမံကိန်း များတိုးများလာသည့်အလျောက် ကော်မတီသည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအား MIC နှင့် ဆက်သွယ် ဆောင်ရွက်ရန်မလိုအပ်ကြောင်း ပြောဆိုခဲ့သည်။³⁹⁵ ထိုအချိန်တွင် SEZ များအတွက် မည်သည့်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု အတည်ပြုချက်များကိုမျှ MIC က မပြုလုပ်ခဲ့ပါ။³⁹⁶ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ဥပဒေတွင် SEZ များအကြောင်းဖော်ပြထားသည့် တစ်ခုတည်းသောအကြောင်းမှာ ထိုဥပဒေတွင် သတ်မှတ်ထားသော ကင်းလွတ်ခွင့်နှင့် သက်သာခွင့်များသည် SEZ များရှိ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် သက်ဆိုင်ခြင်းမရှိကြောင်း ကိုသာ ဖော်ပြခြင်းသာ ဖြစ်ပါသည်။³⁹⁷ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဥပဒေများအရ သတ်မှတ်ထားသော ကန့်သတ်ခြင်းများ၊ တားမြစ်ခြင်းများနှင့် စောင့်ကြပ်စစ်ဆေးမှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ SEZ များနှင့် သက်ဆိုင်အကျိုးပင်ခြင်းမရှိပါ။

391 See: U Aung Naing Oo and Winfried Wicklein, 'Transforming Myanmar's corporate landscape' The Myanmar Times (16 August 2016).
 392 The 2014 SEZ Law states DICA shall have a 'branch office,' Art. 34(a). The 2015 SEZ Rules states that DICA shall have a presence through the OSSC, Art. 20(c).
 393 In October 2016, DICA started developing the Investment Rules with support from the International Finance Corporation (ICJ Interview with DICA Director General and MIC Secretary U Aung Naing Oo, in Yangon on 10 October 2016).
 394 ICJ Interview with DICA Director General and MIC Secretary U Aung Naing Oo, in Yangon on 10 October 2016. See: <http://www.dica.gov.mm/en/news/discussion-dr-daniel-aguirre-international-legal-advisor-myanmar> (Accessed 12 October 2016).
 395 ICJ Interview with General Manager of a foreign company investing in Thilawa, on 29 August 2016 in Thilawa.
 396 An examination of all MIC approvals from January 2015 to September 2016 found that the MIC had not considered any SEZ investments. Note that three investments approved in the Thilawa area during that time are outside the SEZ area and seemingly not directly related to the SEZ development.
 397 2016 Myanmar Investment Law

၄။ ကျောက်ဖြူ SEZ နှင့်ပတ်သက်သော လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများ

ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ ကျောက်ဖြူ SEZ အကြောင်း အောက်ပါအသေးစိတ်လေ့လာမှုတွင် SEZ များအတွက် မြန်မာနိုင်ငံဥပဒေ မူဘောင်၏ပုံစံနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မှုသည် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများ၊ နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ နိုင်ငံတော်၏ လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်ပေးရမည့် တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိကြောင်းကို တွေ့ရှိရပါသည်။

ကျောက်ဖြူ SEZ ထူထောင်ရန်အတွက် ကနဦးပြင်ဆင်မှုများဆောင်ရွက်စဉ် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ အနည်းငယ် ဖြစ်ပွားခဲ့ပါသည်။ ပြည်တွင်းဥပဒေများတွင် အသိအမှတ်ပြုထားသောဆန္ဒမပါသည့် ပြန်လည်နေရာချထားမှုများနှင့် ပတ်သက်သည့် နိုင်ငံတော်၏ နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့်အညီ SEZ များကို ထူထောင်ပါက အနာဂတ်တွင် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ရှောင်ကြဉ်နိုင်ပါမည်။ အပုဒ်ခွဲ ၁[၄.၁] တွင် ကျောက်ဖြူ၏ လူမှုစီးပွားဆိုင်ရာ နောက်ခံအကြောင်းများအား ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်အပြင် SEZ ထူထောင်မှုနှင့်ပတ်သက်သော နောက်ကြောင်းနှင့် အဓိက အသေးစိတ်အချက်အလက်များကို ဖော်ပြထားပါသည်။ ဒုတိယအပုဒ်ခွဲ [၄.၂] တွင် SEZ အား ဝန်ဆောင်မှုပေးရန်အတွက် အခြေခံအဆောက်အအုံဆိုင်ရာ စီမံကိန်းခွဲများ တည်ဆောက်ရေးနှင့်ဆက်စပ်ပြီး ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သော ရွှေ့ပြောင်းမှုများကို မှတ်တမ်းတင်ထားပါသည်။ ဤအပုဒ်ခွဲတွင် ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဧပြီလမှဒီဇင်ဘာအထိ ဤအစီရင်ခံစာအတွက် သုတေသနပြုလုပ်စဉ် ဖြစ်ပွားခဲ့သော SEZ များအတွက် ကြီးမားသောမြေသိမ်းဆည်းမှု ပြုလုပ်ရန်အတွက် ပြင်ဆင်မှုများကိုလည်း စိစစ်လေ့လာထားပါသည်။ တတိယအပုဒ်ခွဲ [၄.၃] တွင် အဆိုပါရွှေ့ပြောင်းမှုများကြောင့်ဖြစ်ပေါ်သောလူ့အခွင့်အရေးအပေါ် သက်ရောက်မှုများကို ဆန်းစစ်ထားပြီး ထိုဒေတွင်နေထိုင်သော၊ အလုပ်လုပ်သောသူများအတွက် အနာဂတ်တွင် ဖြစ်ပေါ်နိုင်ဖွယ်ရှိသော စားဝတ်နေရေး အပြောင်းအလဲများကို ဖော်ထုတ်ထားပါသည်။ နောက်ဆုံး၌ ဥပဒေအရဆန်းစစ်ခြင်းဖြစ်သည့် [၄.၄] တွင် ယနေ့အချိန်ထိ SEZ ထူထောင်ရာတွင် ပြည်တွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာဥပဒေများအား နိုင်ငံတော်က လိုက်နာဆောင်ရွက်ခြင်း ရှိ၊ မရှိကို ဆန်းစစ်ထားပြီး အဆိုပါတွေ့ရှိချက်များနှင့် ပတ်သက်သော အကြံပြုချက်များ ပြုလုပ်ထားပါသည်။

Map edited by the ICJ (original by Radio Free Asia)

၄.၁။ ကျောက်ဖြူ SEZ စီမံကိန်း၏ နောက်ခံအကြောင်းများ

၄.၁.၁။ ကျောက်ဖြူ၏ နောက်ခံအကြောင်းများ

အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုများနှင့် လူဦးရေဖွဲ့စည်းမှု

ရခိုင်ပြည်နယ်ကမ်းလွန် ရမ်းဗြဲကျွန်းမြောက်ပိုင်းတွင်တည်ရှိသော ကျောက်ဖြူမြို့နယ်တွင် ကျေးရွာပေါင်း ၂၆၁ ရွာရှိသည့် ကျေးရွာအုပ်စုပေါင်း ၅၄ ခု ပါဝင်ပါသည်။ စုစုပေါင်းလူဦးရေမှာ ၁၆၅,၃၅၂ ဦး ဖြစ်ပါသည်။³⁹⁸ နေထိုင်သူအားလုံး၏ ၈၇ ရာခိုင်နှုန်းသည် ကျေးလက်ဒေသများတွင် နေထိုင်ကြပါသည်။ လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးနှင့် ငါးမွေးမြူရေးလုပ်ငန်းများသည် နေထိုင်သူ ၇၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့်၏ အဓိကအသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှု ဖြစ်ပါသည်။³⁹⁹ စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းများ နည်းပါးမှုကြောင့် ကျောက်ဖြူမှ ပြောင်းရွှေ့သွားသူ များစွာရှိကြပါသည်။ အမျိုးသားများ ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့်ပါဝင်သည့် နေထိုင်သူ ၂၅,၀၀၀ ကျော်သည် အလုပ်အကိုင်ရှာဖွေရန် နိုင်ငံခြားတွင် သွားရောက်နေထိုင်ကြပြီး အဓိကအားဖြင့် ထိုင်းနှင့် မလေးရှားနိုင်ငံများသို့ သွားကြကြောင်းပါသည်။⁴⁰⁰ အမျိုးသမီးများစွာသည် အလုပ်အကိုင်ခွင့်အလမ်းများအတွက် အဓိကအားဖြင့် အထည်ချုပ် ထုတ်လုပ်ငန်းများတွင် လုပ်ကိုင်ရန်အတွက် ရန်ကုန်သို့သွားရောက်ကြောင်း ပြောပြကြပါသည်။⁴⁰¹ ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် အကြမ်းဖက်ပဋိပက္ခများဖြစ်ပွားကတည်းက မြန်မာနိုင်ငံတွင် အဆင်းရဲဆုံးပြည်နယ်ဖြစ်သော ရခိုင်ပြည်နယ်မှ ပြောင်းရွှေ့ထွက်ခွာကြခြင်းသည် ပိုမိုများပြားလာပါသည်။⁴⁰² ယခုအခါတွင် မိသားစုပေါင်းများစွာသည် ၎င်းတို့၏ စားဝတ်နေရေးအတွက် နိုင်ငံခြားမှ ပြန်ပို့ပေးသော ငွေများအပေါ် မှီခိုနေရပါသည်။

ကျောက်ဖြူ၌ ကျေးလက်နေလူဦးရေ တစ်ဝက်လောက်သည် ၂၀၁၂ ခုနှစ် လယ်ယာမြေဥပဒေအရ မြေပိုင်ဆိုင်မှုများမရှိကြောင်း ခန့်မှန်းထားပါသည်။⁴⁰³ လူများစွာသည် မိရိုးဖလာမြေပိုင်ဆိုင်မှုအစီအစဉ်များအရ တည်ရှိနေသော မြေဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများကို အတည်ပြုခြင်းဖြင့် မှတ်ပုံတင်ထားခြင်းမရှိသေးသော်လည်း ၎င်းတို့၏ မိသားစုများက မျိုးရိုးစဉ်ဆက်အသုံးပြုလာသော မြေကို အသုံးပြုကြပါသည်။⁴⁰⁴ ဒေသန္တရအစိုးရအရာရှိများသည် တရားဝင်မှတ်တမ်းများတွင် မှတ်တမ်းတင်ထားသော မြေအသုံးပြုမှုနှင့် လက်တွေ့တွင်ဖြစ်ပေါ်နေသော မြေအသုံးပြုမှုအကြားကွာဟမှုကို သတိပြုမိကြပါသည်။⁴⁰⁵

ကျောက်ဖြူမြို့နယ်တွင် နေထိုင်သူများ၏ လူမျိုးနှင့်ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုမှာ အများစုမှာ ဗုဒ္ဓဘာသာရခိုင်လူမျိုးများဖြစ်ကြပြီး မြန်မာနိုင်ငံ၏ အခြားဒေသများမှလာရောက်နေထိုင်ကြသော ကွဲပြားသည့်တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများနှင့် လူနည်းစုများလည်း ရှိပါသည်။ ဗဟိုအစိုးရအပေါ် အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ ရန်လိုမှုသည် တိုင်းရင်းသားရခိုင်နှင့် တိုင်းရင်းသားဗမာလူမျိုးအကြား သမိုင်းတစ်လျှောက်တင်းမာမှုများကို ပေါ်လွင်စေပါသည်။⁴⁰⁶ အများအားဖြင့် ကမန်တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများဖြစ်ကြသော မူလလင်းများသည် ၂၀၁၂ ခုနှစ် အကြမ်းဖက်ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားစဉ် မောင်းထုတ်ခြင်းမခံရမီ ကျောက်ဖြူမြို့၌ပင် အဓိကနေထိုင်ခဲ့ကြပါသည်။⁴⁰⁷ အဆိုပါ နေထိုင်သူများသည် ထိုအချိန်ကတည်းက ဒုက္ခသည်စခန်းများတွင် နေထိုင်နေခဲ့ကြပြီး စခန်းနှစ်ခုသည် ကျောက်ဖြူမြို့နယ်တွင် တည်ရှိကာ အခြားစခန်းများသည် အနီးနားမြို့နယ်များတွင် တည်ရှိပါသည်။⁴⁰⁸ ၎င်းတို့၏သွားလာလှုပ်ရှားမှုများကို များစွာ ကန့်သတ်ထားဆဲ ဖြစ်ပါသည်။ အာဏာပိုင်များက စခန်းများမှထွက်မသွားရန် တားမြစ်ထားသော အဆိုပါအမျိုးသမီးများ၊ အမျိုးသားများနှင့်ကလေးငယ်များသည် အကူအညီပေးရေးအေဂျင်စီများနှင့် ရန်ကုန်မြို့တွင်အခြေစိုက်သည့် မူဆလင်အဖွဲ့အစည်းများ

398 86,590 females and 78,762 males. Ministry of Immigration and Population, & UNFPA, 'The 2014 Myanmar Population and Housing Census: Rakhine State', April 2014. Note that the official estimate of non-enumerated persons in Rakhine State is 31 per cent of the population (mostly Muslim residents). See: Population and Housing Census of Myanmar 2014, Provisional Results, pp. 14.

399 Oxfam, 'Kyauk Phyu: a baseline socio-economic assessment,' 2016, pp. 16.

400 Ministry of Immigration and Population, & UNFPA, 'The 2014 Myanmar Population and Housing Census: Rakhine State', April 2014. pp. 47.

401 Oxfam, 'Kyauk Phyu: a baseline socio-economic assessment,' 2016, pp. 16.

402 Andrew R. C. Marshall, 'Poor and besieged, Myanmar's Rakhine join Rohingya exodus,' 26 November 2016, Reuters.

403 ICJ interview, senior Monk, Kyauk Phyu, April 2016. ICJ interview, GAD District Officer, Kyauk Phyu, August 2016.

404 Ibid.

405 ICJ interview, GAD District Officer, Kyauk Phyu, August 2016.

406 Bamar people form the majority ethnic group nationwide, and have comprised most civil service and State leadership positions since Myanmar's independence in 1948. Bamar are a minority ethnic group in Rakhine State, with high representation in the civil service, security forces and the Rakhine State Cabinet. Rakhine people form the majority ethnic group in Rakhine State. Note that in Myanmar, the designation 'Burmese' is generally used to describe Bamar people, while outside the country it is often used as a general descriptor for all people from Myanmar.

407 Kaman people, who are predominantly Muslim, are one of the 135 designations of recognized ethnic groups in Myanmar, according to the 1982 Citizenship Law, enacted by the Burma Socialist Programme Party Government led by General Ne Win. Rohingya Muslims are not recognized as citizens. For recent discussion of Kaman in Kyauk Phyu, see: Fiona MacGregor, 'Why were Kaman Muslim deaths ignored?' 6 May 2016, The Myanmar Times.

408 Some actors call these 'IDP camps'. Others, such as the INGO Fortify Rights, use the term 'internment camps' because residents are confined. ICJ email communication, Fortify Rights, July 2016.

ထံမှပေးသော အကူအညီအပေါ် ခိုခိုကြပါသည်။⁴⁰⁹ တတိယစခန်းတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာ ရခိုင်လူမျိုးဒေသခံများကို လက်ခံ ပေးထားပြီး ထိုသူများသည် သွားလာမှုအပေါ် အလားတူ ကန့်သတ်မှုများ ကြုံတွေ့ခံစားရခြင်းမရှိပါ။⁴¹⁰

မကြာသေးမီကတွေ့ကြုံခဲ့သည့် နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့်ပတ်သက်သည့် အတွေ့အကြုံများ

မကြာသေးမီနှစ်များတွင် ကျောက်ဖြူမြို့နယ်၌ ကြီးမားသော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုလုပ်ငန်းများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပါသည်။ ကျောက်ဖြူသည် ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးလေးခုကို ဖြတ်သန်းသွားသော ရေနံနှင့်သဘာဝဓာတ်ငွေ့ ပူးတွဲပိုက်လိုင်း၏ အစပြုရာနေရာဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် တည်ဆောက်ပြီးစီးခဲ့သော အဆိုပါပိုက်လိုင်းသည် တရုတ်နိုင်ငံအနောက်ဘက် ယူနမ်ပြည်နယ်နှင့် ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်တို့ကို ဆက်သွယ်ထားပါသည်။⁴¹¹ အဆိုပါတည်ဆောက်မှု၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအဖြစ် China National Petroleum Corporation (CNPC) က ကျောက်ဖြူအနီးနားရှိ မဒေးကျွန်းတွင် ရေနံစိမ်းတင်ချဆိပ်ကမ်းကို လည်ပတ်လုပ်ကိုင်ပါသည်။ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများသည် ပတ်ဝန်းကျင်ဒေသခံပြည်သူများအတွက် အကျိုးမရှိကြောင်းတွေ့ရှိသော လယ်သမားများမှ စီးပွားရေးလုပ်ကိုင်သူများအထိ ဒေသခံပြည်သူများက အဆိုပါစီမံကိန်းများကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ကန့်ကွက်နေကြပါသည်။⁴¹² အချို့သော ဒေသခံခေါင်းဆောင်များသည် အဆိုပါစီမံကိန်းများကို ငြိမ်းချမ်းစွာကန့်ကွက်ခဲ့ပြီး ၎င်းတို့၏ဆောင်ရွက်မှုများကို တရားမဝင် စုဝေးမှုဖြင့် ၂၀၁၃ ခုနှစ် နှောင်းပိုင်းအပါအဝင်တွင် တရားစွဲဆိုခံရပြီး အလုပ်ကြမ်းနှင့် ထောက်ခံမှုများချမှတ်ခဲ့ပါသည်။⁴¹³

ဒေသခံပြည်သူများစွာသည် အဆိုပါပိုက်လိုင်းနှင့် ဆက်စပ်စီမံကိန်းများကြောင့် လယ်မြေများနှင့် ငါးမွေးကန်များဆုံးရှုံးခြင်းနှင့် ထိခိုက်ခြင်းများအတွက် လျော်ကြေးမရရှိကြသေးပါ။⁴¹⁴ ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများကို လိုက်နာရန် ကတိကဝတ်အား ဖြည်းဖြည်းဆောင်ရွက်ခြင်းမရှိကြောင်း ပေါ်ပေါက်ပါသည်။ လျော်ကြေးနှင့်ပတ်သက်သော အငြင်းပွားမှုများမှာ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေပြီး ကုစားမှုလက်လှမ်းမီ ရရှိနိုင်မှုအတွက်လည်း အကန့်အသတ်များရှိနေပါသည်။⁴¹⁵ မကြာသေးမီက ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော အဆိုပါအတွေ့အကြုံများသည် တရုတ်ပြည်မှ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများအပေါ် ဒေသခံပြည်သူများ၏ယုံကြည်မှုမရှိသည့် သဘောထားများအပြင် အနာဂတ်တွင်ဖြစ်ပေါ်မည့် မည်သည့်ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းကိုမဆို ဒေသခံအာဏာပိုင်များ၏ မျှတစွာ ကြီးကြပ်ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်မည့်အပေါ် ယေဘုယျအားဖြင့် ယုံကြည်မှုကင်းမဲ့နေခြင်းတွင် ပေါ်လွင်နေပါသည်။

၄.၁.၂။ ကျောက်ဖြူ SEZ အား ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

စီမံကိန်းနောက်ခံအကြောင်း

ကျောက်ဖြူတွင် SEZ နှင့် ရေနက်ဆိပ်ကမ်းများအတွက် အစီအစဉ်များသည် ၂၀၀၉ ခုနှစ်လောက်က ထွက်ပေါ်လာပြီး နောက်ပိုင်းတွင် ကြီးမားသောစီမံကိန်းတစ်ရပ်အတွက် အစီအစဉ်များ ဖြစ်ပေါ်လာပါသည်။⁴¹⁶ ကုမ္ပဏီကြော်ငြာပီဒီယိုတစ်ခုတွင် SEZ သည် စင်ကာပူနှင့် အလားသဏ္ဌာန်တူသော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့်စီးပွားရေးဗဟိုဖြစ်လာမည်ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။⁴¹⁷ သင်္ဘောရပ်နားရာနေရာ ဆယ်ခုပါဝင်သည့် ရေနက်ဆိပ်ကမ်းနှစ်ခုတွင် ဥရောပ၊ အာဖရိကနှင့် အနောက်အာရှနှင့် အပြန်အလှန် ကုန်သွယ်သည့်သင်္ဘောများကို ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ပါမည်။⁴¹⁸ စီမံကိန်းနှင့်ဆက်စပ်နေသော တရုတ်ပြည်နှင့်ကုန်းလမ်းဆက်

409 ICJ interview, Kyauk Ta Lone Camp Management Committee, Kyauk Phyu, August 2016. ICJ interview, Kyauk Ta Lone Camp Women's Group, Kyauk Phyu, August 2016. ICJ interview, Kyauk Ta Lone Camp Volunteer Group, Kyauk Phyu, August 2016.

410 The two camps with mostly Muslim residents have a total population of 1,378 (770 women & 608 men). The one camp with mostly Rakhine ethnic residents has a total population of 352 (192 women & 160 men). ICJ email communication, Oxfam, December 2016.

411 The China National Petroleum Company (CNPC) signed a MoU with Myanmar's state-owned Myanmar Oil and Gas Enterprise in June 2009. Chi Zhang (2016) The Domestic Dynamics of China's Energy Diplomacy, 2016, World Scientific Publishing Co. Pty. Ltd., Singapore, pp. 152.

412 Most residents interviewed for this report or who took part in legal literacy workshops held by the ICJ expressed this perspective. ICJ observations, Kyauk Phyu, April-December 2016.

413 They were prosecuted under Article 18 of the Peaceful Assembly and Peaceful Procession Law. For details, see: Thaing Naing Soe, "Arrest us all": Madaya residents protest jail terms," The Myanmar Times, 7 October 2016. For analysis, see: ICJ, "Implementable Action Plans from the ICJ to the new Parliament and Government," May 2016, pp. 32.

414 ICJ interview, CSO member, Kyauk Phyu, May 2016. See also: Eleven Media, "Kyauk Phyu farmers protest against CNPC," 7 November 2016.

415 Su Myat Mon, "With Planned Protest, Shwe Gas Pipeline Resentments Linger," The Irrawaddy, 8 April 2016. See also: Myanmar China Pipeline Watch Committee, "In Search of Social Justice along the Myanmar-China Oil and Gas Pipeline," January 2016.

416 ICJ interview, businessperson, Kyauk Phyu, August 2016. See also: CITIC, "(website statement)," 14 July 2014, <http://www.cici.citic.com/iwcm/null/null/ns:LHQ6LGY6LGM6MmM5NDgyOTU0NzMyMDgzYTAxNDczMzVMTU0MzAwNmIscD0sYT0sTo=/show.vsmI>, retrieved 4 February 2017.

417 CITIC, Video about the Kyauk Phyu SEZ, 2016. CITIC shared this video with the ICJ in May 2016.

418 Xinhua, "New Projected SEZ in West Myanmar to Benefit Economic Growth," 1 January 2016. Ministry of Industry, "Industrial Policy," February 2016. Published in the Republic of Myanmar Gazette, 24 June 2016.

သွယ်မှုများသည်လည်း တရုတ်နှင့်ကုန်သွယ်မှုအတွက် ရေလမ်းအကြောင်းအစား ဆောင်ရွက်နိုင်သည့် နည်းလမ်းဖြစ်ပေါ်သည်။ လမ်းအသစ်သည် ကျောက်ဖြူကို မကွေးမှတစ်ဆင့် နိုင်ငံတော်လမ်းမန်းဆက်သွယ်ရေးစနစ်နှင့် ချိတ်ဆက်နိုင်သည်။ သို့မဟုတ် တရုတ်ပြည်နယ်စပ်အထိ ရောက်ရှိနိုင်ပါသည်။ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် မီးရထားလမ်းများဖောက်လုပ်ရန် ရည်ရွယ်ထားသော်လည်း လက်ရှိတွင် ထိုကိစ္စကိုဆိုင်ငံထားသည့် အခြေအနေရှိပါသည်။⁴¹⁹ စီမံကိန်းများနှင့်ပတ်သက်သည့် အချက်အလက်များကို အများပြည်သူထံချပြရာတွင် ပုံမှန်အားဖြင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုမရှိပါ။

မျှော်မှန်းထားသော ရင်းနှီးတည်ဆောက်သူဖြစ်သည့် တရုတ်အစိုးရပိုင်အဖွဲ့အစည်း CITIC အုပ်စု (China International Trust and Investment Corporation) သည် ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် ကနဦးဖြစ်မြောက်နိုင်စွမ်းလေ့လာမှုတစ်ရပ်ကို ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။⁴²⁰ ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် အစိုးရသည် SEZ ၊ ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းများနှင့် လူနေအိမ်ရာနေရာများအတွက် တင်ဒါခန့်ဖြင့် ဆောင်ရွက်သောလုပ်ငန်းစဉ်အား စီမံခန့်ခွဲရန် လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုကို ရွေးချယ်ခဲ့ပါသည်။⁴²¹ အဆိုတင်သွင်းမှုများကို ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ နောင်နှေးကြန့်ကြာမှု များစွာဖြစ်ပေါ်ပြီးနောက်⁴²² CITIC သည် ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် 'preferred bidder' ဖြစ်လာခဲ့ပါသည်။⁴²³ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် SEZ စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီ၏ တင်ဒါစိစစ်ချထားပေးရေးကော်မတီက CITIC အား တင်ဒါအောင်မြင်သူအဖြစ် အဆိုပြုခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၂၉ ရက်တွင် ရာထူးကုန်ဆုံးတော့မည့် USDP အစိုးရသည် လွှတ်တော်တွင် မဲခွဲဆုံးဖြတ်၍ SEZ ကို ထူထောင်ခဲ့ပြီး CITIC အား SEZ စီမံကိန်းနှင့် ရေနက်ဆိပ်ကမ်းစီမံကိန်းအတွက် တင်ဒါများချထားပေးခဲ့ပါသည်။⁴²⁴ လူနေဇုန်အတွက် တင်ဒါကို ချထားပေးခဲ့ခြင်းမရှိပါ။

စီမံကိန်းဧရိယာ

ဤအစီရင်ခံစာအတွက် သုတေသနပြုလုပ်ရာတွင် ရွေးချယ်သတ်မှတ်ထားသော SEZ ဧရိယာသည် လူဦးရေပေါင်း ၂၀၀၀၀ ခန့်ပါရှိသော ကျေးရွာအုပ်စုကိုးခုရှိ ကျေးရွာပေါင်း ၃၅ ခုကို လွှမ်းမိုးသည်ဟု သတ်မှတ်ထားပါသည်။⁴²⁵ အဆိုပါရွာများသည် ကျောက်ဖြူမြို့နယ် တောင်ဘက်ရမ်းဗြဲကျွန်းပေါ်တွင် တည်ရှိပါသည် (မြေပုံကိုကြည့်ပါ)။

ပြည်ထောင်စုအစိုးရက SEZ ထူထောင်ခြင်းနှင့် ဆက်စပ်စီမံကိန်းများ ဆောင်ရွက်မှုအတွက် မြေဧရိယာ ၄၂၈၉ ဧက (၁၇၃၆ ဟက်တာ)ကို အတည်ပြုခဲ့ကြောင်း ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၃၀ ရက်နေ့တွင် နိုင်ငံတော်ပိုင်သတင်းစာ၌ ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။⁴²⁶ စီမံကိန်းဧရိယာနှင့် ထိခိုက်နစ်နာသောပြည်သူများနှင့်ပတ်သက်သည့် အသေးစိတ်သတင်းအချက်အလက်များကို အများပြည်သူထံ ထုတ်ဖော်ထားခြင်းမရှိပါ။ သို့သော်လည်း ဤအစီရင်ခံစာအတွက် ရယူထားသော သတင်းအချက်အလက်များကို အောက်ပါဇယားတွင် စုစည်းတင်ပြထားပါသည်။

မူလ၂၅၀ ဧကနေရာကို SEZ များအတွက် ကနဦးတည်ထောင်မည်ဖြစ်ပြီး နောက်ပိုင်းတွင် ပိုမိုကြီးမားသော အဆင့်နှစ်ဆင့် ပါဝင်ကာ ဖွံ့ဖြိုးတည်ဆောက်မှုလုပ်ငန်းများ ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် အပြီးသတ်မည်ဟု တာဝန်ရှိသူများက မျှော်မှန်းထားပါသည်။ ဆိပ်ကမ်းများကို နှစ် ၂၀ ကြာကာလတစ်လျှောက် အဆင့်လေးဆင့်ဖြင့် ဆောက်လုပ်သွားမည်ဟု သတင်းရရှိထားပါသည်။⁴²⁷

SEZ ဧရိယာ၏ သက်ရောက်မှုသည် အထူးစီးပွားရေးဇုန်ကို ကျော်လွန်နိုင်ပြီး များစွာပိုမိုကြီးမားသောဧရိယာနှင့် လူဦးရေအရွယ်အစားအပေါ်လည်း သက်ရောက်နိုင်ဖွယ်ရှိသည့်အပြင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အခြားသောဒေသများမှ အလုပ်သမားများကိုလည်း

419 In 2010, the governments of Myanmar and China signed an MoU to develop a transport corridor. Global New Light of Myanmar, 19 May 2010. See also: Xinhua News, "China Railway signs agreement with Myanmar on rail project," 28 May 2011.

420 CITIC Group, "Myanmar Kyauk Phyu Port Industrial Zone Preliminary Feasibility Study", May 2011. Cited in: Arakan Oil Watch, "Danger Zone: Giant Chinese Industrial Zone Threatens Burma's Arakan Coast," 2012, pp. 3. CITIC and Myanmar Government officials reportedly met in 2009 but it is unclear what was discussed. Simon Lewis, "The Irrawaddy Business Roundup," 2 January 2016, The Irrawaddy.

421 CPG Consortium, the corporatized entity of the former Singapore Public Works Department, developed a master project plan consisting of an industrial zone, deep seaport and residential area. Nyan Lin Aung, "Singapore firm wins Kyaukpyu consultancy," 17 March 2014, Myanmar Times. CPG Consultants, "Media Release: CPG Consortium Appointed to Develop Master Plan for Myanmar's Kyauk Phyu Special Economic Zone" 7 July 2014.

422 Kyaw Hsu Mon, "Twelve Months on, Kyauk Phyu Tender Still up in the Air," 18 September 2016, The Irrawaddy.

423 CITIC, "Attachment No. 1: Description of KP SEZ Deep Sea Port Project and Industrial Park Project," Document shared with several NGOs in December 2016, pp. 5.

424 Global New Light of Myanmar (30 December 2015), 'SEZ given green light: Pyidaungsu hluttaw approves Kyaukphyu SEZ on 4,289 acres'. CITIC is understood to be made up of: CITIC Group; Thailand Charoen Pokphand Group Company Limited (CP Group); China Harbor Engineering Company Ltd.(CHEC); China Merchants Holdings (International) Co. LTD (CMHI); TEDA Investment Holding (TEDA); and Yunnan Construction Engineering Group (YNJG).

425 Internal GAD Document, "Facts about Kyauk Phyu SEZ," 6 June 2016. ICJ interviews, village administrators, Kyauk Phyu April and September 2016. Population data is from village administrators, based on May 2015 figures which indicate the total population of the nine village tracts to be 19,949 people. ICJ phone communications, village administrators, December 2016.

426 Global New Light of Myanmar, "SEZ given green light," 30 December 2015.

427 Xinhua, "New Projected SEZ in West Myanmar to Benefit Economic Growth," 1 January 2016.

ခေါ်ဆောင်လာနိုင်သည့် အလားအလာရှိပါသည်။ စွမ်းအင်၊ ရေနံနှင့် ပို့ဆောင်ရေးအထောက်အပံ့များ အပါအဝင် အခြေခံ အဆောက်အအုံ တည်ဆောက်ခြင်းသည် အထူးစီးပွားရေးဇုန်၏ ပြင်ပတွင်လည်း ဖြစ်နိုင်သည်ဟု မျှော်မှန်းရပါသည်။ အဝေးပြေး လမ်းမကြီးများနှင့် တံတားများသည် SEZ ကို ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းများနှင့် ဆက်သွယ်ပေးပါမည်။⁴²⁸

ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းများအပါအဝင် စီမံကိန်းတစ်ခုလုံးသည် ကျောက်ဖြူမြို့နယ်၊ ၎င်း၏ပတ်ဝန်းကျင် ကမ်းရိုးတန်းဒေသများနှင့် ကုန်းတွင်းပိုင်းဒေသများအပါအဝင် ကျယ်ပြန့်သောဧရိယာအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိလာနိုင်ပါသည်။ SEZ ဧရိယာမှ ရွှေ့ပြောင်းခံရ သောသူများအတွက် အစားထိုးမြေများအား ချထားသတ်မှတ်ပေးခြင်းကြောင့်လည်း စီမံကိန်း၏သက်ရောက်မှုရှိသော ဧရိယာမှာ ပိုမိုကျယ်ပြန့်လာပါလိမ့်မည်။

အောက်ပါဇယားတွင် SEZ နှင့် ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းတို့တွင် ပါဝင်မည့် ပထဝီဧရိယာများကို ခွဲခြားဖော်ပြထားပါသည်။ အဆိုပါ ကိန်းဂဏန်းများနှင့်ပတ်သက်ပြီး အစိုးရနှင့် CITIC အရာရှိများကပေးသော စာရွက်စာတမ်းများနှင့် ဖော်ပြချက်များတွင် ကွဲလွဲမှုများ ရှိနေသည်ကို သတိပြုရမည်။ ထိုအချက်သည် စီမံကိန်းများနှင့်ပတ်သက်၍ တိကျပြီး အများပြည်သူရရှိနိုင်သော သတင်းအချက် အလက်များ မရှိသည်ကို ပေါ်လွင်စေပါသည်။

ဇယား - စုစုပေါင်းစီမံကိန်းဧရိယာ⁴²⁹

စီမံကိန်း	စီမံကိန်းခွဲ	ဧက	စုစုပေါင်းဧက
SEZ ဝင်းများ	TIP 1	၇၈၄.၅	၂၄၄၆.၀၇ (၉၉၀ ဟက်တာ)
	TIP 2	၃၂၄.၆၈	
	CIP 1	၃၁၄.၈၄	
	CIP 2	၁၀၂၂.၀၅	
ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းများ	မဒေးကျွန်း	(မသိရှိရ)	၆၀၉ (၂၄၆ ဟက်တာ)
	ရမ်းဗြဲကျွန်း	(မသိရှိရ)	
လူနေအိမ်ရာဝင်းများ	RES 1	(မသိရှိရ)	၁၂၃၅ (၅၀၀ဟက်တာ)
	RES 2	(မသိရှိရ)	
	RES 3	(မသိရှိရ)	
စုစုပေါင်း			၄၂၉၀.၀၇ (၁၇၃၆ ဟက်တာ)
ထပ်ဆောင်း အခြေခံ အဆောက်အအုံ	(မသိရှိရ)	(မသိရှိရ)	(မသိရှိရ)

မြေသိမ်းယူခြင်းနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းအတွက် အစီအစဉ်များ

၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် နိုင်ငံတော်က အခြေခံအဆောက်အအုံ အထောက်အပံ့များ တည်ဆောက်ရန် အနည်းငယ်သော မြေပမာဏ ကို သိမ်းယူခဲ့ပြီး လယ်ယာမြေများမှ မိသားစုပေါင်း ၂၆ စုကို ဖယ်ရှားခဲ့ပါသည်။ ထိုအချိန်တွင် ၎င်းတို့ကို အစားထိုးမြေပြန်လည်ပေး မည်ဟု ကတိပြုခဲ့သော်လည်း ပေးအပ်ခြင်း မရှိသေးပါ။⁴³⁰

၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနက SEZ ဝင်းများအတွက် မြေသိမ်းယူသည့် လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ရပ်ကို စတင်ခဲ့ပါသည်။ မတ်လတွင် ဌာနပေါင်းစုံ ပါဝင်သောအဖွဲ့က Phase 1 SEZ ဧရိယာတွင် အသေးစိတ်မြေယာစစ်တမ်းကောက်ယူ မှုကို ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။⁴³¹ အတည်ပြု ထားခြင်းမရှိသော်လည်း စီမံခန့်ခွဲရေးကော်မတီက ဤညွှန်ကြားချက်ကိုပေးခဲ့ကြောင်း နားလည်ပါသည်။⁴³² ဖွန်လရောက်သည့်အခါ မြေ ၁၈၃၂ဧက (၇၄၁ဟက်တာ)ကို နယ်နိမိတ်သတ်မှတ်ရန် အစီအစဉ်များပြုလုပ်

428 CITIC, "Attachment No. 1: Description of KP SEZ Deep Sea Port Project and Industrial Park Project," Document shared with several NGOs in December 2016, pp. 1.

429 Internal GAD Document, "Facts about Kyauk Phyu SEZ," 6 June 2016, pp. 11, 32. SEZ Central Body Notification 6/2015 (29 December 2015).

430 ICJ interview, GAD District Officer, Kyauk Phyu, August 2016. ICJ interview, former KPSEZ Management Committee members, Yangon, October 2016.

431 See: Sean Bain, "Time for Transparency in Kyauk Phyu," August 2016, Frontier Magazine.

432 The former Management Committee did not respond to a letter seeking clarification. See annex.

ထားပြီးဖြစ်ပါသည်။⁴³³ ၂၀၁၆ခုနှစ်အကုန်တွင် အသေးစိတ်မြေယာစစ်တမ်းကောက်ယူမှုကို အပြီးသတ်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီး လယ်သမား ၇၇ ဦးအပေါ် တိုက်ရိုက်သက်ရောက်မှုရှိခဲ့ပါသည်။⁴³⁴ ဤသတင်းကို အများပြည်သူသိရှိအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်းမရှိသေးပါ။

SEZ များရှိ ရွှေ့ပြောင်းရမည့်သူများအတွက် အစားထိုးမြေပေးအပ်ရန် SEZ ပြင်ပ ဒို့မတောင်ဒေသတွင် မြေများသိမ်းယူရန် အစီအစဉ်များလည်းရှိပါသည်။⁴³⁵ ဤမြေအများစုကို မြေလွတ်အမျိုးအစားအဖြစ် တရားဝင်သတ်မှတ်ထားသော်လည်း လက်တွေ့တွင် ထိုဒေသ၌နေထိုင်သူများသည် ၎င်းတို့၏ စားဝတ်နေရေးအတွက် မိရိုးဖလာမြေပိုင်ဆိုင်မှုများဖြင့် ထိုမြေကို အသုံးပြုလျက် ရှိပါသည်။ (အောက်ပါဆွေးနွေးချက်ကို ကြည့်ပါ)

စီမံကိန်းကဏ္ဍများ

ဤအစီရင်ခံစာအတွက် ရယူထားသော အသေးစိတ် စီမံကိန်းအစီအစဉ်များအရ SEZ ကို 'အထည်လိပ်စက်မှုဝင်း' နှစ်ခုနှင့် 'ဆောက်လုပ်ရေးစက်မှုဝင်း' နှစ်ခုပါဝင်သော အပိုင်းလေးပိုင်းအဖြစ် ခွဲခြားနိုင်ပါသည်။⁴³⁶

အထည်လိပ်လုပ်ငန်းများမှ အဆင့်မြင့်နည်းပညာနှင့် ကျွမ်းကျင်မှုဆိုင်ရာမလိုအပ်သော အလုပ်အကိုင်များများစွာ ဖန်တီးပေးနိုင်မည့် အလားအလာသည် ပြည်ထောင်စုအစိုးရက ၎င်း၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ် စီးပွားရေးမူဝါဒအရ ထည့်သွင်းစဉ်းစားသည့် အချက်တစ်ချက် ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရှိပါသည်။⁴³⁷ အထည်ချုပ်ထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းသည် ယခင်က မြန်မာနိုင်ငံတွင် အလုပ်အကိုင်များစွာပေးသော လုပ်ငန်းဖြစ်ခဲ့သော်လည်း အနောက်နိုင်ငံများ၏ စီးပွားရေးပတ်သို့မှုများနှင့် တရုတ်ပြည်တွင် ကုန်ထုတ်လုပ်မှု တိုးမြှင့်လာခြင်းကြောင့် ၂၀၀၈ ပြည့်နှစ်များတွင် အထည်ချုပ်လုပ်ငန်းကျဆင်းခဲ့ပါသည်။⁴³⁸ နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးအခြေအနေများတွင် အပြောင်းအလဲများဖြစ်ပေါ်လာသဖြင့် လေ့လာသုံးသပ်သူများက ဤကဏ္ဍသည် အနာဂတ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၌ ကြီးမားသောရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများရှိလာမည်ဟု ခန့်မှန်းကြပါသည်။⁴³⁹ မကြာသေးမီကပြုလုပ်သော လေ့လာမှုတစ်ခုတွင် အထည်ချုပ်ထုတ်လုပ်ရေး လုပ်ငန်းများသည် မကြာမီအနာဂတ်တွင် ပိုမိုဝေးလံသောကျောက်ဖြူ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန် စိတ်ဝင်စားနိုင်ဖွယ် ရှိ၊ မရှိနှင့်ပတ်သက်ပြီး မဆုံးဖြတ်နိုင်ခဲ့ပါ။⁴⁴⁰

'ဆောက်လုပ်ရေးစက်မှုဝင်းများ' ရှိ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများတွင် ထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ရေးဝန်ဆောင်မှုများ၊ စက်ပစ္စည်းတပ်ဆင်မှုများနှင့် စားသောက်ကုန် ထုတ်လုပ်ခြင်းများ ပါဝင်ပါသည်။⁴⁴¹ SEZ ဧရိယာသည် စီစဉ်ထားသော ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းများအပြင် လက်ရှိနှင့် တည်ဆောက်ဆဲကမ်းလွန်နှင့် ကုန်းပေါ်ရေနံနှင့်သဘာဝဓာတ်ငွေ့ အခြေခံအဆောက်အအုံများနှင့် အလွန်နီးကပ်နေသောကြောင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအတွက် ထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ရေးလုပ်ငန်းများသည် ဆွဲဆောင်မှုရှိသော စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်း ဖြစ်နေပါသည်။⁴⁴² ကျောက်ဖြူ SEZ တွင် အကြီးစားစက်မှုလုပ်ငန်း ပါဝင်နိုင်ပြီး⁴⁴³ ရေနံဓာတုစက်ရုံ တည်ထောင်ရန်လည်း စဉ်းစားထားပါသည်။⁴⁴⁴ ကျောက်ဖြူတွင် အခြေခံအဆောက်အအုံ အားနည်းသောကြောင့် ဝင်းလေးဝင်းကို ထောက်ပံ့ပေးရန် စွမ်းအင်ထုတ်လုပ်ရေး အထောက်အပံ့အသစ်များ လိုအပ်ပါလိမ့်မည်။

CITIC ၏ကုမ္ပဏီအကြောင်း ဗီဒီယိုတွင် အောက်ပါကဏ္ဍများထည့်သွင်းရန် မျှော်မှန်းထားပြီး ဆေးဝါး၊ သတင်းအချက်အလက် သုတေသန၊ သုနေသနနှင့်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး၊ မော်တော်ကား၊ ကိရိယာထုတ်လုပ်ရေးနှင့် အဏ္ဏဂါဆိုင်ရာပစ္စည်းများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများ ဖြစ်ကြပါသည်။⁴⁴⁵

လူနေအိမ်ရာဝင်းများအတွက် တင်ဒါချပေးထားခြင်းမရှိသော်လည်း ဒေသန္တရအာဏာပိုင်များသည် အဆိုပါဧရိယာအတွက် ဖွံ့ဖြိုးတည်ဆောက်မှုအစီအစဉ်များတွင် 'လူနေအိမ်ရာ'၊ သို့မဟုတ် 'အပန်းဖြေနားနေရန်နှင့်ရုံးခန်း'ဝင်းသုံးဝင်းကို ထည့်သွင်း

433 Internal Government (GAD) Document, "Facts about Kyauk Phyu SEZ," 6 June 2016. These plans include the classification of land into four categories: road land (998.5a); toddy tree land (72a); garden land (645.95a) and village land, town land and land used for other purposes (115.7a). Note that there are slight discrepancies in acreage across various sources. The figure in the referenced document is cited.

434 Internal Government Document, November 2016.

435 ICJ interview, GAD District Officer, Kyauk Phyu, August 2016.

436 Internal Government (GAD) Document, June 2016.

437 Government of Myanmar, "National Economic Policy," July 2016.

438 Business and Human Rights Resource Centre, "Myanmar's Garment Sector – Briefing Note," (forthcoming in 2017).

439 Oxford Business Group, "Myanmar's garment manufacturing segment sees growing export revenues," 2016.

440 Oxfam, "Responsible Investment in Kyauk Phyu: lessons from experiences of SEZ developments," January 2017, pp. 18.

441 Internal Government (GAD) Document, June 2016, part 31. CITIC, Video about the Kyauk Phyu SEZ, 2016.

442 ICJ interview, businessperson, Kyauk Phyu, August 2016.

443 Oxfam, "Responsible Investment in Myanmar: lessons from experiences of SEZ developments," 2017, pp. 25.

444 See: Kyaw Suu Mon, "Another Deadline Missed by Kyaukphyu SEZ Developers," 13 March 2015, The Irrawaddy.

445 CITIC, Video about the Kyauk Phyu SEZ, 2016.

သတ်မှတ်ထားပါသည်။⁴⁴⁶ ဤဝင်းများတွင် ကမ္ဘာ့လှည့်ခရီးသည်များအတွက်ရန်ကို ထည့်သွင်းနိုင်သည်ဟု မှန်းဆချက်များ ရှိနေသော်လည်း အတည်ပြုချက်မရှိပါ။⁴⁴⁷ .

ပြည်ထောင်စုအဆင့်ရှိ စီမံကိန်းအခြေအနေ

၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် NLD ဦးဆောင်သောအစိုးရ၏ ခေါင်းဆောင်ဖြစ်သော နိုင်ငံတော်အတိုင်ပင်ခံ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်က ကျောက်ဖြူ SEZ ကို ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ရန် ကတိကဝတ်ကို အများပြည်သူထံကြေညာခဲ့ပါသည်။⁴⁴⁸ ထိုသို့ ကြေညာခြင်းတိုင်မီ ယခင်လက ကျောက်ဖြူ SEZ စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီကို ပြန်လည်ပြင်ဆင်ဖွဲ့စည်းခဲ့ပြီး စီမံကိန်း၏ အနာဂတ်နှင့် ပတ်သက်ပြီး မရေရာမှုများများစွာ ဖြစ်ပွားနေမှုကို အဆုံးသတ်ခဲ့ပါသည်။⁴⁴⁹ ယခင်စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီမှ အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးတစ်ယောက်ကိုမျှ ဆက်လက်ခန့်အပ်ထားခြင်း မရှိပါ။

ဤအစီရင်ခံစာကို ပြုစုနေစဉ် ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရသည် မူဘောင်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုသဘောတူညီချက်များကို CITIC နှင့် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးနေခဲ့ပါသည်။⁴⁵⁰ ၂၀၁၄ ခုနှစ် SEZ ဥပဒေအရ စီမံကိန်းရင်းနှီးတည်ဆောက်သူတစ်ဦးအနေဖြင့် SEZ ထူထောင်ရန် CITIC သည် နှစ် ၅၀ မြေငှားရမ်းခွင့်ရရှိပါမည်။ CITIC က SEZ နှင့် ဆက်နွှယ်သည့် 'စီမံကိန်းများ' အဖြစ် ရှုမြင်ထားသည့် ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းစီမံကိန်းများအတွက်လည်း အလားတူမြေငှားရမ်းမှုများ ဖြစ်လာမည်ဟု မယူဆသော်လည်း ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ပေသည်။⁴⁵¹

အဆိုပါတရုတ်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းစုအုပ်စုကြီးသည် SEZ ထူထောင်ရန်အတွက် လုပ်ငန်းစုတစ်ခုဖွဲ့စည်းခဲ့ပြီး ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းများတည်ဆောက်ရန်အတွက် ဒုတိယလုပ်ငန်းစုကို ဖွဲ့စည်းခဲ့ပါသည်။⁴⁵² CITIC သည် တောင်ကိုရီးယားနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံများအပါအဝင် အခြားသောနိုင်ငံများမှ ကုမ္ပဏီများကို ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန်ဖိတ်ခေါ်၍ SEZ အား နိုင်ငံပေါင်းစုံပါဝင်သော စီမံကိန်းအဖြစ် ဆောင်ရွက်ရန် အစီအစဉ်များရှိပါသည်။⁴⁵³

ဇယား - SEZ ထူထောင်မှုတွင် အဓိကကျသော ပြည်ထောင်စုအဆင့် အဖြစ်အပျက်များ

၈ နိုဝင်ဘာ ၂၀၁၅	ရွေးကော်ပွဲတွင် NLD က လွှတ်တော်နေရာအများစု ကို အနိုင်ရရှိ
၂၉ ဒီဇင်ဘာ ၂၀၁၅	CITIC မှ တင်ဒါများအောင်မြင်ကြောင်းကြေညာ USDP အများဆုံးပါဝင်သော ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်က SEZ ကို အတည်ပြု။
၁ ဧပြီ ၂၀၁၆	NLD ဦးဆောင်သောအစိုးရ အာဏာရရှိ။
၁၂ ဩဂုတ် ၂၀၁၆	NLD က ပြည်ထောင်စုအဆင့် SEZ အဖွဲ့များအား အဖွဲ့ဝင်သစ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်း။
၁၂ အောက်တိုဘာ ၂၀၁၆	NLD က ကျောက်ဖြူ SEZ စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီကို ပြန်လည် ပြင်ဆင်ဖွဲ့စည်း။
၁၆ နိုဝင်ဘာ ၂၀၁၆	နိုင်ငံတော်အတိုင်ပင်ခံက NLD အနေဖြင့် ကျောက်ဖြူ SEZ ကို ဆက်လက် ဆောင်ရွက်ရန် ကတိကဝတ်ကို အတည်ပြုခဲ့။

446 Internal GAD Document, "Facts about Kyauk Phyau SEZ," 6 June 2016.

447 This was raised and discussed by participants at events and workshops held by the ICJ in Kyauk Phyau in May, September and December 2016.

448 Global New Light of Myanmar, "State Counsellor meets with Central Body for Myanmar Special Economic Zone," 16 November 2016. Members of the SEZ bodies and newly appointed Management Committees were present at the meeting in Nay Pyi Daw on 15 November 2016. Note it is understood the incoming Central Body Chairperson visited Dawei and Thilawa in late 2016 but not Kyauk Phyau.

449 For a list of previous members, see: SEZ Central Working Body Notification 4/2015 (25 December 2015). Published in the Republic of Myanmar Gazette, 25 December 2015. For a list of new members, see: SEZ Central Working Body Notification 1/2016 (12 October 2016). Published in the Republic of Myanmar Gazette, 3 November 2016.

450 It is understood that there would be seven agreements: four for the port and three for the SEZ.

451 ICJ communication, CITIC representatives, May 2016.

452 CITIC, "Response by CITIC: Foreign Investment Tracking Project," 7 September 2016, Business and Human Rights Resource Centre.

453 Ibid. Note that given experience with project suspension elsewhere in Myanmar, Chinese investors are sensitive to the possibility of project cancellation, and multilateral investment in the SEZ may increase confidence in stability of the project. ICJ communication, independent consultant, Yangon, September 2016.

လုပ်ငန်းခွင်အဆင့် စီမံကိန်းအခြေအနေ

၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် ထိုစဉ်က စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီဥက္ကဋ္ဌက SEZ တည်ထောင်မှုအတွက် မြေသတ်မှတ်ရန် အစီအစဉ်များကို ကြေညာခဲ့ပါသည်။⁴⁵⁴ ဒေသတွင်း အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများက အချက် ၁၂ ချက်ပါဝင်သော တုန့်ပြန်ကြေညာချက်ထုတ်ပြန်၍ အစိုးရသစ်ထံ အာဏာလွှဲပြောင်းစဉ်ကာလအတွင်း ဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတည်ဆောက်မှုများကို ရပ်ဆိုင်းထားရန် တောင်းဆိုခဲ့ကြပါသည်။⁴⁵⁵ ပြည်တွင်းစီးပွားရေးလုပ်ကိုင်သူများ ပါဝင်သောအဖွဲ့သည် နေပြည်တော်သို့သွားရောက်၍ NLD ဦးဆောင်သော အစိုးရမဖွဲ့စည်းရသေးမီအထိ စီမံကိန်း၏ အနာဂတ်နှင့်ပတ်သက်ပြီး မဲခွဲဆုံးဖြတ်ခြင်းများကို ရွှေ့ဆိုင်းရန် လွှတ်တော်အမတ်များအား တောင်းဆိုခဲ့သော်လည်း မအောင်မြင်ခဲ့ပါ။⁴⁵⁶

ဇန်နဝါရီလ အစောပိုင်းတွင် ထိုစဉ်က စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီအဖွဲ့ဝင်များသည် SEZ နှင့်ပတ်သက်ပြီး ဆွေးနွေးရန် ကျောက်ဖြူတွင် အစည်းအဝေးပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ CITIC မှ ကိုယ်စားလှယ်များသည် GAD မှ တစ်ဆင့် ဖိတ်ခေါ်ထားသော ဒေသခံပြည်သူများနှင့် အတူတကွ အဆိုပါအစည်းအဝေးကို တက်ရောက်ခဲ့ကြပါသည်။⁴⁵⁷ ထိုအစည်းအဝေးသည် ၂၀၁၆ ခုနှစ်အတွင်း အစိုးရအာဏာပိုင်များက ကျောက်ဖြူတွင်နေထိုင်သောပြည်သူများနှင့် အတူတကွ ကျင်းပသောတစ်ခုတည်းသော SEZ ဆိုင်ရာ အစည်းအဝေး ဖြစ်သည်ဟု ပြောရမည်ဖြစ်ပါသည်။

၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဧပြီလမှစတင်၍ ဒေသတွင်းအာဏာပိုင်များနှင့် မျှော်မှန်းထားသော ရင်းနှီးတည်ဆောက်သူသည် ဤအစီရင်ခံစာအတွက် သုတေသနလေ့လာသူများအား မြေသိမ်းယူရန် အစီအစဉ်များအားလုံးကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရသစ်ထံမှ ညွှန်ကြားချက်များ မရရှိသည်အထိ ရပ်ဆိုင်းထားမည်ဖြစ်ကြောင်း ပြောဆိုခဲ့ကြပါသည်။ ထို့နောက် ခြောက်လခန့်ကြာသော် အစိုးရအကူးအပြောင်းကာလဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပြီး ထိုကာလတွင် ပြည်ထောင်စုအဆင့် SEZ အဖွဲ့များသည် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုများ မရှိခဲ့ပါ။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ နှစ်အကုန်တွင် မြေသိမ်းယူမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့ခြင်းမရှိသော်လည်း ပြင်ဆင်ဆောင်ရွက်မှုများကို ၂၀၁၆ ခုနှစ်တစ်နှစ်လုံး ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ အများပြည်သူရရှိနိုင်သော သတင်းအချက်အလက်များ မရရှိနိုင်ခြင်းနှင့် ယခင်တာဝန်ရှိသူများက သတင်းအချက်အလက်များကို မရှင်းလင်းခဲ့ခြင်းတို့ကြောင့် ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် ဤကိစ္စနှင့်ပတ်သက်ပြီး လမ်းညွှန်ချက်ထုတ်ပြန်ခဲ့ခြင်း ရှိ၊ မရှိမှာ ရှင်းလင်းစွာ မသိရပါ။ ယခင်စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီ အဖွဲ့ဝင်များကို ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် မေးမြန်းခဲ့စဉ်က SEZ အတွက် မြေသိမ်းယူမှု အစီအစဉ်များကို ရှင်းပြနိုင်ခြင်းမရှိ၊ သို့မဟုတ် မရှင်းပြခဲ့ကြပါ။⁴⁵⁸ ၂၀၁၆ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာနှင့် ဒီဇင်ဘာလများတွင် သက်ဆိုင်ရာပြည်ထောင်စုအဆင့်နှင့် ပြည်နယ်အဆင့် အစိုးရဝန်ကြီးများသည် ထိုအချက်အလက်ကို မျှဝေခဲ့ခြင်း မရှိခဲ့ပါ။ စီမံကိန်းလုပ်ငန်းခွင်အဆင့်တွင် ဖြစ်ပျက်နေသော အဆိုပါဆောင်ရွက်ဆဲပြင်ဆင်မှုများကို သိရှိမှုမရှိခြင်းလည်းဖြစ်နိုင်ပါသည်။⁴⁵⁹

အမြင်များနှင့် သဘောထားရှုထောင့်များ

ကျောက်ဖြူတွင် SEZ တည်ဆောက်ခြင်းအား ဒေသတွင်းတရုတ်၏ မဟာဗျူဟာအကျိုးစီးပွားနှင့် တရုတ်အစိုးရနှင့် မြန်မာအစိုးရအကြား နိုင်ငံခြားရေးရာတို့နှင့်ဆက်စပ်၍ နားလည်သင့်ပါသည်။⁴⁶⁰ သဘောသွားလာမှု အလွန်များပြားသော မလက်ကာရေလက်ကြားအပေါ် တရုတ်၏ မှီခိုရမှုလျော့ကျခြင်းအား တရုတ်အတွက် မဟာဗျူဟာကျသော အောင်မြင်မှုအဖြစ်မှတ်ယူနိုင်ပြီး ဒေသတွင်း ပထဝီနိုင်ငံရေးအတွက် များစွာအရေးပါပါသည်။⁴⁶¹ ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းများသည် တရုတ်အစိုးရအတွက် အရေးကြီးကြောင်း အများကလက်ခံထားကြပါသည်။⁴⁶²

454 Htoo Thant, "Govt reserves land for Rakhine State SEZ," 7 December 2015, Myanmar Times.

455 Moe Myint, "NGOs Seek Kyauk Phyu SEZ Delay as President Pushes Implementation," 22 December 2015, The Irrawaddy.

456 ICJ interview, businesspeople, Kyauk Phyu, April 2016.

457 Moe Myint, "Kyauk Phyu Awaiting Answers on SEZ Development," 12 January 2016, The Irrawaddy. The ICJ has established through discussions with multiple sources that the GAD has facilitated much of the community engagement in meetings with the Management Committee and CITIC.

458 The ICJ met the former-Management Committee on 4 October 2016.

459 The ICJ met the Union Minister of Commerce on 9 November 2016. The ICJ also met the Rakhine State Minister for Finance, Revenue, Planning and Commerce on 5 December 2016.

460 As one Myanmar civil society leader told the ICJ in December 2016, "These SEZs are not development projects. These SEZs are political projects." There is a wide range of reporting and scholarship in the English language that discusses and assesses the China-Myanmar relationship.

461 For China, these seaports would establish a western corridor that is alternative or complementary to the China-backed Gwadar Port in Pakistan's troubled Balochistan Province. For info, see: Amy Kamzin et al., "China and Pakistan Pin Hopes on Arabian Sea Port," 2 October 2016, Financial Times.

462 For analysis, see: Shannon Tiezzi, "Chinese Company Wins Contract for Deep Sea Port in Myanmar," The Diplomat, 1 January 2016. See also: David Steinberg, "Modern China-Myanmar Relations: Dilemmas of Mutual Dependence," 2012, Nordic Institute of Asian Studies. Apple Media, "The Development of the Area Along the Way," 18 August 2016 [original article in Chinese Mandarin].

သို့သော်လည်း ဤအစီရင်ခံစာအတွက် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော ဤကိစ္စအရေးဆောင်ရွက်သူများ အပြင် မြန်မာနိုင်ငံအကြောင်း နှံ့စပ်ကျွမ်းကျင်သော စီးပွားရေးပညာရှင်များနှင့် လေ့လာသုံးသပ်သူများက ကျောက်ဖြူတွင် SEZ တည်ထောင်ခြင်း၏ အကျိုးကျေးဇူးနှင့် ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်းတို့ကို အပြင်းအထန် မေးခွန်းထုတ်နေကြပါသည်။⁴⁶³ ကျောက်ဖြူ SEZ နှင့် ပတ်သက်ပြီး လက်ရှိရှိနေသော အထောက်အထားတွေ့ရှိချက်များနှင့် သုတေသနလေ့လာမှုများအား အခြေခံ၍ ထိုစီမံကိန်း၏ စီးပွားရေးအရ ဖြစ်မြောက်နိုင်စွမ်းနှင့် အဆိုပါဒေသ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအပေါ် အကျိုးရှိနိုင်မည့် အလားအလာနှင့်ပတ်သက်ပြီး အရေးပါသော မေးခွန်းများရှိနေပါသည်။⁴⁶⁴ ပို့ကုန်ထုတ်လုပ်မှု လုပ်ငန်းသည် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများတွင် အခိုင်အမာတည်ထောင်ထားပြီးဖြစ်သော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံသည် လက်ရှိတွင် SEZ များ၌ စီစဉ်ထားသော ကဏ္ဍများစွာအတွက်လိုအပ်မည့် အရည်အချင်း ပြည့်မီသော လုပ်သားအင်အား မရှိပါ။⁴⁶⁵ ကျောက်ဖြူတွင်ရှိသော ရေနံနှင့်သဘာဝဓာတ်ငွေ့လုပ်ငန်း၏ ရေရှည်ဆောင်ရွက်နိုင်မှုနှင့် ပတ်သက်ပြီး အများက သံသယဝင်နေကြပါသည်။ စီးပွားရေးပညာရှင်များအားလုံးတို့သည် ထိုကဲ့သို့ သံသယများမရှိကြပေ။⁴⁶⁶ စီမံကိန်းတစ်ရပ်လုံးတွင် စီးပွားရေးအရ ဆန်းစစ်မှုမရှိဘဲ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရာတွင်လည်း လိုအပ်သောအချက်အလက်များရရှိရန် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိသောအစီအစဉ်ရေးဆွဲမှု မရှိပါ။

ဇယား - ဖော်ပြထားသော စီမံကိန်းအချိန်ဇယားများ ⁴⁶⁷

စီမံကိန်း	အဆင့်	ဧရိယာ	အချိန်ဇယား
SEZ	Phase 1	၂၅၀ ဧက	၂၀၁၅-၂၀၂၀
	Phase 2	၁၃၂၅ ဧက	၂၀၂၀-၂၀၂၈
	Phase 3	၉၂၅ ဧက	၂၀၂၈-၂၀၃၈
ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းများ	Phase 1	(မသိရှိရ)	၂၀၁၇-၂၀၂၁
	Phase 2	(မသိရှိရ)	၂၀၂၁-၂၀၂၅
	Phase 3	(မသိရှိရ)	၂၀၂၅-၂၀၂၉
	Phase 4	(မသိရှိရ)	၂၀၂၉-၂၀၃၅
လူနေအိမ်ရာ	(မသိရှိရ)	(မသိရှိရ)	(မသိရှိရ)
ထပ်ဆောင်း အခြေခံအဆောက်အအုံ	(မသိရှိရ)	(မသိရှိရ)	(မသိရှိရ)

ကျောက်ဖြူတွင်နေထိုင်သော ဒေသခံပြည်သူများစွာသည် ကျောက်ဖြူတွင် မကြာသေးမီကဆောင်ရွက်ခဲ့သော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု စီမံကိန်းများနှင့်ပတ်သက်၍ မျှတမှုမရှိဘဲ ဥပဒေနှင့်လည်း ညီညွတ်နိုင်စွမ်းမရှိသော မြေသိမ်းယူမှုများကို ကြုံတွေ့ခံစားခဲ့ရခြင်း တရုတ်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများနှင့် မြန်မာအစိုးရတာဝန်ရှိသူများထံမှ ထွက်ပေါ်လာသော အစီအစဉ်များအပေါ်လည်း ယုံကြည်မှု ကင်းမဲ့နေကြပါသည်။ ဒေသခံစီးပွားရေးလုပ်ကိုင်သူများသည် နိုင်ငံခြားသားပိုင်ဆိုင်မှုများကြောင့် ၎င်းတို့အနေဖြင့် SEZ တွင် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ရန်နှင့် SEZ ထံမှ အကျိုးအမြတ်ရရှိနိုင်ခြင်းအပေါ် အကန့်အသတ်ဖြစ်မည်ကို စိုးရိမ်ပူပန်ကြပါသည်။⁴⁶⁸ ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် အကြီးဆုံးနိုင်ငံရေးပါတီဖြစ်သော ရခိုင်အမျိုးသားပါတီအဖွဲ့ဝင်များက စီမံကိန်းကို ကန့်ကွက်ကြောင်း ထုတ်ဖော်ခဲ့သော်လည်း ၎င်း၏ရပ်တည်ချက်အား တရားဝင်မူဝါဒအနေဖြင့် သတ်မှတ်ထားမှု မရှိပါ။⁴⁶⁹

463 Nearly all the people interviewed by the ICJ for this report, from farmers to Union Ministers, were conflicted regarding the challenges and opportunities related to development of the Kyauk Phyu SEZ.

464 For analysis, see: Oxfam, "Responsible Investment in Kyauk Phyu: lessons from experiences of SEZ developments," January 2017. Josh Wood, "The Economics behind Myanmar's SEZs: (Part 2)," Myanmar Business Today, 20 November 2014. William Boot, "Kyauk Phyu SEZ: Economic Reality or Pipedream?," 10 November 2014, The Irrawaddy. See also: William Boot, "Kyauk Phyu SEZ Key to China Business Corridor, But Doubts Remain," 19 September 2014, The Irrawaddy.

465 See: The Economist Intelligence Unit, "Maximising the full potential of Myanmar's SEZs," The Economist, 19 April 2016.

466 For analysis, see: Amit K. Khandelwal & Matthieu Teachout, "IGC Policy Note: Special Economic Zones for Myanmar," February 2016, International Growth Centre.

467 Source of information on the SEZ: Internal GAD Document, "Facts about Kyauk Phyu SEZ," 6 June 2016. Source of information on the seaports: CITIC, Video about the Kyauk Phyu SEZ, 2016.

468 ICJ interview, local company director, Kyauk Phyu, April 2016. ICJ interviews, businesspeople, Kyauk Phyu, April 2016. ICJ interview, businessperson, Kyauk Phyu, May 2016.

469 ICJ interview, members of the Arakan Nationalities Party Central Committee, Sittwe, 9 August 2016.

အစိုးရအဖွဲ့တွင် NLD ကြီးစိုးသော ရခိုင်ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့၏ အဖွဲ့ဝင်များက ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများဆွဲဆောင်ရန် စိတ်ပါဝင်စားမှု ရှိသော်လည်း လူမှုရေးနှင့်ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများနှင့် ပတ်သက်ပြီး စိုးရိမ်ပူပန်မှုများရှိကာ ပြည်ထောင်စုအစိုးရအား SEZ များကို အဓိကတွန်းအား ပေးဆောင်ရွက်သူအဖြစ် မြင်ပါသည်။⁴⁷⁰ ရခိုင်ပြည်နယ်အစိုးရသည် ၂၀၁၆ နှစ်လယ်တွင် ပြုလုပ်ခဲ့သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုမဟာဗျူဟာစီမံကိန်း ကနဦးရေးဆွဲသည့်အဆင့်၌ SEZ အား စီးပွားရေးတွက်ချက်မှုတွင် ထည့်သွင်းခြင်းမပြုခဲ့ကြောင်း နားလည်ထားပါသည်။ ဤအစီရင်ခံစာအတွက် သုတေသနလေ့လာသူများသည် အဆိုပါအစီအစဉ်၏ နောက်ပိုင်းမူကြမ်းများတွင် SEZ အား ထည့်သွင်းထားခြင်း ရှိ၊ မရှိကို အတည်မပြုနိုင်ခဲ့ပါ။ ပြည်ထောင်စုအဆင့်တွင် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးများနှင့် အကြီးတန်း အစိုးရအရာရှိများအကြား စီမံကိန်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး သံသယရှိမှုနှင့် ထောက်ခံအားပေးမှု ရောထွေးတည်ရှိနေပါသည်။ အထက်တွင် ဆွေးနွေးထားသည့်အတိုင်း NLD ဦးဆောင်သော အစိုးရ၏ခေါင်းဆောင်ဖြစ်သော နိုင်ငံတော်အတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ်က သူမအနေဖြင့် ကျောက်ဖြူ SEZ ကို ထောက်ခံအားပေးကြောင်း အများပြည်သူထံ အတည်ပြုပြောကြားခဲ့ပါသည်။

SEZ စီမံကိန်းများအား ထောက်ခံပြောဆိုသူများသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အဆင်းရဲဆုံးသော ပြည်နယ်တစ်ခုအတွက် အလားအလာရှိသော စီးပွားရေးအကျိုးကျေးဇူးအကြောင်းများကို ယေဘုယျဆန်ဆန် ပြောဆိုလေ့ရှိကြပါသည်။ ဤအစီရင်ခံစာအတွက် လေ့လာသုံးသပ်သူများက စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီအဖွဲ့ဝင်များ၊ မျှော်မှန်းထားသော စီမံကိန်းရင်းနှီးတည်ဆောက်သူများနှင့် တွေ့ဆုံခဲ့ပါသည်။ သို့သော်လည်း ထိုသူများသည် SEZ နှင့် ပတ်သက်ပြီး အပေါ်ယံအချက်အလက်များထက် ကျော်လွန်၍ ထုတ်ဖော်ရှင်းပြခဲ့ခြင်း မရှိပါ။ SEZ များအတွက် အသေးစိတ်သတ်မှတ်ချက်များနှင့် အစီအစဉ်များနှင့်ပတ်သက်သော သတင်းအချက်အလက်များအား အများပြည်သူရရှိနိုင်ခြင်းအပေါ် အကန့်အသတ်ရှိနေဆဲ ဖြစ်ပါသည်။

၄.၂။ ရွှေ့ပြောင်းခြင်းနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားခြင်း

၄.၂.၁။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် SEZ စီမံကိန်းခွဲများအတွက် ရွှေ့ပြောင်းခြင်း

၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် အစိုးရသည် ကျောက်ဖြူမြို့နယ်၌ ရေလှောင်တံခံနှစ်ခု ဆောက်လုပ်ခြင်းကို စတင်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ ဤအခြေခံအဆောက်အအုံ၏ အဓိကရည်ရွယ်ချက်မှာ SEZ အား ဝန်ဆောင်မှုပေးရန်ဖြစ်ပြီး⁴⁷¹ အလားအလာရှိသော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအပေါ် အစိုးရ၏ဖော်ပြထားသော ကတိကဝတ်များ တစ်တစ်စိတ်တစ်ဒေသအနေဖြင့် ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။⁴⁷² အဆိုပါ SEZ စီမံကိန်းခွဲများကို တည်ဆောက်ရန်အတွက် ဆောင်ရွက်ခဲ့သော မြေယာသိမ်းယူမှုကြောင့် မိသားစု ၂၆ စု လယ်ယာမြေများမှပြောင်းရွှေ့ခံခဲ့ရသည်။⁴⁷³ အားလုံးမဟုတ်သော်လည်း အဆိုပါမိသားစု အချို့သည် ထိုမြေနှင့်ပတ်သက်ပြီး ၎င်းတို့၏ပိုင်ဆိုင်မှုအခွင့်အရေးများကို သက်သေပြရန် စာရွက်စာတမ်းများ ရှိခဲ့ကြပါသည်။ နိုင်ငံတော်မှ လယ်မြေကိုသိမ်းယူသွားပြီဖြစ်သော်လည်း မြေသိမ်းပြီး နှစ်နှစ်ကြာပြီးသည့်တိုင် အဆိုပါလယ်မြေအတွက် အခွန်ပေးနေဆဲဖြစ်ကြောင်း အချို့ကပြောပြခဲ့ကြပါသည်။

အစိုးရဌာနများစွာနှင့် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီတစ်ခုတို့သည် မြေသိမ်းယူမှုနှင့် ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများတွင် ပါဝင်ခဲ့ကြပါသည်။ အဆိုပါ SEZ စီမံကိန်းခွဲများကို ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ပေးခဲ့သော အစိုးရအဖွဲ့၊ သို့မဟုတ် ဌာနများကို အတိအကျ မသတ်မှတ်နိုင်ပါ။ သို့သော်လည်း ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် အဖွဲ့ဝင်များကို ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းခဲ့သော ထိုစဉ်က စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီသည် ရွှေ့ပြောင်းခံရသော ဒေသခံပြည်သူများနှင့် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးခြင်း၊ ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် လျော်ကြေးထုတ်ပေးခြင်းတို့တွင် အဓိကအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ခဲ့ပါသည်။⁴⁷⁴

470 ICJ interview, cabinet members of the Rakhine State Government, Sittwe August 2016. ICJ interview, members of the Arakan Nationalities Party Central Committee, Sittwe, 9 August 2016.

471 Office of the Kyauk Phyu District General Administration Department, "Facts about Kyauk Phyu SEZ" 6 June 2016. Myanmar Survey Research, "Kyauk Phyu SEZ Resettlement Plan for Dodantaung and Thaingaung Dams," 2014. Note that a member of MSR also served on the Management Committee.

472 These infrastructure commitments were included in the SEZ tender announcement. ICJ interview, former Management Committee members, Yangon, October 2016.

473 Around 18 families in Thaingaung and eight families in Doe Tan Taung received compensation.

474 ICJ interviews, residents of Pyaing Sit Kay Village, Kyauk Phyu, May 2016.

ဇယား - SEZ ရေလှောင်တံမံများဆိုင်ရာ အခြေခံအချက်အလက်များ

	သိုင်းချောင်းရေလှောင်တံမံ	ဒွိုတန်တောင် ရေလှောင်တံမံ
တည်နေရာ	SEZ ဧရိယာအတွင်း	SEZ ဧရိယာအနီးနား
အရွယ်အစား (ဂါလန်)	သန်း ၂၅၀	သန်း ၂၀
ငွေကြေး ထောက်ပံ့သူ	ပြည်ထောင်စုအစိုးရ	ရခိုင်ပြည်နယ်အစိုးရ
ဆောက်လုပ်သူ	ဆည်မြောင်းဦးစီးဌာန	ဇေယျာအောင်ကုမ္ပဏီ (MKSH)
လျော်ကြေးပေးအပ်သူ	ဆည်မြောင်းဦးစီးဌာန (၅၀%)	
MKSH (၅၀%)	MKSH (၁၀၀%)	

မြေသိမ်းယူမှုလုပ်ငန်းစဉ်ဆိုင်ရာအချက်အလက်များသည် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုမရှိပါ။ နိုင်ငံတော်က မြေသိမ်းယူရန် ရည်ရွယ်ကြောင်း တရားဝင်နှင့်၊ သို့မဟုတ် ကြိုတင်အသိပေးခြင်း ပြုလုပ်ခဲ့ခြင်း မရှိသည့်ပုံပေါ်ပါသည်။ ပြိုင်းစေ့ကောရွာအနီးရှိ ဒိုးတန်းတောင်ရေလှောင်တံမံကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာသော ဒေသခံပြည်သူများအား⁴⁷⁵ စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီကအကျဉ်းချုပ် လာရောက်ရှင်းပြပြီးနောက် ၎င်းတို့၏ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးမှူးက ၎င်းတို့အား စီမံကိန်းအကြောင်းအသိပေးပြောကြားခဲ့သည်ဟု ဆိုကြသည်။⁴⁷⁶ သိုင်းချောင်းရွာမှ ဒေသခံပြည်သူများက ဆောက်လုပ်ရေးစတင်ရန် ကုန်တင်ကားများနှင့် စက်ယန္တရားများရောက်ရှိလာမှသာ မြေသိမ်းယူမှုအကြောင်းသိရှိခဲ့ရကြောင်း ပြောပါသည်။⁴⁷⁷

ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် စာရွက်စာတမ်းမရှိမှုကြောင့် လုပ်ငန်းအစီအစဉ်များ၏ အဆင့်ဆင့် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်များကို ဖော်ထုတ်ရန် ခက်ခဲပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီသည် ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းအစီအစဉ်ကို ခွင့်ပြုခဲ့ခြင်းသည် ဒေသခံပြည်သူများအား အမှန်တကယ်ရွှေ့ပြောင်းခြင်းမတိုင်မီ၊ သို့မဟုတ် အမှန်တကယ်ရွှေ့ပြောင်းစဉ်၊ သို့မဟုတ် အမှန်တကယ်ရွှေ့ပြောင်းပြီးမှသာ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်နှင့်ပတ်သက်ပြီး ရှင်းလင်းစွာမသိရပါ။⁴⁷⁸ လျော်ကြေးတွက်ချက်ရန် သန်းခေါင်စာရင်း ကောက်ယူမှုများပြုလုပ်ခဲ့သော်လည်း⁴⁷⁹ စီမံကိန်းခွဲနစ်ရပ်လုံးအတွက် ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်း ပြုလုပ်ခဲ့ခြင်းမရှိကြောင်း⁴⁸⁰ နားလည်ထားကြပါသည်။

ဒေသခံပြည်သူများက ကနဦးကမ်းလှမ်းလာသော ငွေကြေးလျော်ကြေးသည် ၎င်းတို့၏ လယ်ယာမြေတန်ဖိုးနှင့်ကိုက်ညီမှုမရှိခြင်းနှင့် ၎င်းတို့၏စားဝတ်နေရေးများ ပြန်လည်ထူထောင်ရန်အတွက် မလုံလောက်ခြင်းကြောင့် အဆိုပါကမ်းလှမ်းလာသော ငွေကြေးလျော်ကြေးကို ငြင်းပယ်ခဲ့ကြပါသည်။ ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးမှူးများနှင့် ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များသည် စီမံကိန်းခွဲများတည်ဆောက်ခြင်းကြောင့် ဆုံးရှုံးသွားသော လယ်ယာမြေအတွက် ပိုမိုကောင်းမွန်သော လျော်ကြေးသတ်မှတ်ပေးရန် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီနှင့် ညှိနှိုင်းပေးခဲ့ပါသည်။ ရပ်ရွာအကြီးအကဲများ၊ အရပ်ဘက်၊ လူ့အဖွဲ့အစည်းခေါင်းဆောင်များနှင့် သက်ကြီးဝါကြီးဒေသခံဘုန်းကြီးတစ်ဦးအပြင် GAD နှင့် လယ်ယာမြေစီမံခန့်ခွဲရေးနှင့် စာရင်းအင်းဦးစီးဌာနတို့မှ တာဝန်ရှိသူများရံဖန်ရံခါ ပါဝင်သည့် အစည်းဝေးများစွာကို ပြုလုပ်ခဲ့ကြပါသည်။ ရေလှောင်တံမံတစ်ခုကို တည်ဆောက်ရန် အစိုးရက တာဝန်ပေးခဲ့သော မြန်မာကျောက်ဖြူ SEZ ဟိုးလ်ဒင်း(MKSH)ကုမ္ပဏီက အချို့ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးပွဲများကို တက်ရောက်ခဲ့ပါသည်။⁴⁸¹

စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီအဖွဲ့ဝင်များက အဆိုပါကိစ္စကို အပြီးသတ်ဆောင်ရွက်ပြီးဖြစ်ကြောင်း မကြေညာခင် လျော်ကြေးနှုန်းထားများကို နှစ်ကြိမ်၊ သုံးကြိမ်လောက် တိုးမြှင့်ခဲ့ပါသည်။ နောက်ဆုံးတွင် မူလကကမ်းလှမ်းခဲ့သော တစ်ဧက အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၉၀၀ ခန့်မှ တစ်ဧက အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၃၆၀၀ အထိတိုးမြှင့်၍ ပြည်တွင်းကျပ်ငွေဖြင့် ပေးချေခဲ့ပါသည်။⁴⁸² ပေးချေမှုများသည် သီးနှံများ၊ အပင်များနှင့် စိုက်ပျိုးရေးခြံများအတွက် ပြုလုပ်ခဲ့သည်ဟု ထင်ရပါသည်။ လူနေအိမ်များအပေါ် တိုက်ရိုက်သက်ရောက်မှုမရှိခဲ့ပါ။ ရွှေ့ပြောင်းခံရသော ဒေသခံပြည်သူများအနေဖြင့် ပိုမိုအဆင့်မြင့်သော ဒေသတွင်းအခြေခံအဆောက်အအုံ၊ အလုပ်အကိုင်

475 Pyaing Sit Kay Village is located in in Ohn Taw Village Tract.
 476 ICJ interviews, residents of Pyaing Sit Kay Village, Kyauk Phyu, May 2016.
 477 ICJ interview, residents of Thaing Chaung village, Kyauk Phyu, May 2016.
 478 Unpublished research from late 2014 suggests that construction started before compensation was considered. Internal document, (undisclosed INGO), Yangon, January 2015.
 479 ICJ interview, residents of Pyaing Sit Kay Village, August 2016.
 480 When asked, no local resident or Government official was aware of an EIA having being conducted.
 481 Myanmar Kyauk Phyu SEZ Holdings is a consortium of 12-14 local and national companies.
 482 The final rate of compensation was 3,600,000 Myanmar Kyat. At the time the rate of exchange was around 1000 kyat to 1 United States Dollar.

အခွင့်အလမ်းများနှင့် အစားထိုးလယ်မြေများရရှိမည်ဟု စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီက နှုတ်ဖြင့်ကတိပေးခဲ့ပါသည်။⁴⁸³

စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီသည် လျော်ကြေးပေးချေမှုကို ကူညီဆောင်ရွက်ပေးခဲ့သည့် သဘောတရားရှိပါသည်။ လက်ခံရရှိသော လျော်ကြေးပေးချေမှုတစ်ခုချင်းစီကို မှတ်တမ်းတင်သော အခွန်တံဆိပ်ခေါင်းများကို ဒေသခံပြည်သူများအား ပေးအပ်ခဲ့ပါသည်။⁴⁸⁴ ဒေသခံပြည်သူများအနေဖြင့် အဆိုပါပြေစာမိတ္တူများကို ရရှိခဲ့သော်လည်း ကိစ္စအများစုတွင် ၎င်းတို့အနေဖြင့် လျော်ကြေးများကို မည်ကဲ့သို့ တွက်ချက်ခဲ့သည်နှင့်ပတ်သက်ပြီး စာရွက်စာတမ်းမရရှိခဲ့ပါ။⁴⁸⁵ မတူညီသောဒေသများတွင် မတူညီသော စာရွက်စာတမ်းများကို အသုံးပြုခဲ့ပါသည်။ GAD၊ လယ်ယာမြေစီမံခန့်ခွဲမှုအဖွဲ့ တာဝန်ရှိသူများ၊ MKSH ကုမ္ပဏီမှ တာဝန်ရှိသူများ၊⁴⁸⁶ စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီအဖွဲ့ဝင်များနှင့် အခြားပုဂ္ဂိုလ်များအပါအဝင် တာဝန်ရှိသူများက အဆိုပါလျော်ကြေးပေးချေမှုများကို အတည်ပြု လက်မှတ်ရေးထိုးပေးခဲ့ကြပါသည်။ ရေလှောင်တံဆိပ်ခေါင်းတစ်ခုလုံးတွင် လျော်ကြေးနှင့် ကရုဏာကြေးဟူသော အမျိုးအစားနှစ်မျိုးအရ ပေးအပ်ခဲ့ပါသည်။ ရွှေ့ပြောင်းခံရသူများအတွက်ပေးသော စုစုပေါင်းလျော်ကြေးပေးချေမှု၏ တစ်ဝက်ကို လျော်ကြေးအဖြစ် အမျိုးအစားသတ်မှတ်ခဲ့ပြီး ကျန်တစ်ဝက်ကို ကရုဏာကြေးအဖြစ် သတ်မှတ်ခဲ့ပါသည်။ ငွေလက်ခံရရှိသော ဒေသခံပြည်သူများအား လျော်ကြေးအတွက်တစ်ရွက်နှင့် ကရုဏာကြေးအတွက်တစ်ရွက် စာရွက်စာတမ်းနှစ်ရွက် ပေးအပ်ခဲ့ပါသည်။

သိုင်းချောင်းဒေသခံပြည်သူများအတွက် ပေးချေခဲ့သောလျော်ကြေးများကို မှတ်တမ်းထားခြင်းကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် ၂၀၁၂ ခုနှစ် လယ်ယာမြေနည်းဥပဒေအရ အဆိုပါပေးချေမှုများကို ကျောက်ဖြူလယ်ယာမြေစီမံခန့်ခွဲမှုအဖွဲ့က အတည်ပြုခွင့်ပြုပေးခဲ့ကြောင်းပေါ်လွင်ပါသည်။ လုပ်ငန်းနှစ်နေရာစလုံးတွင် ပေးချေခဲ့သောကရုဏာကြေးအား မှတ်တမ်းတင်ထားခြင်းသည် မည်သည့်ဥပဒေနှင့်မျှ သက်ဆိုင်ခြင်းမရှိပါ။ ယခင်စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီအဖွဲ့ဝင်များသည် အဆိုပါလျော်ကြေးအမျိုးအစား နှစ်မျိုးသတ်မှတ်ခြင်းအတွက် ဥပဒေအရအကြောင်းပြချက်သော်လည်းကောင်း၊ အခြားအကြောင်းပြချက်သော်လည်းကောင်း မပေးနိုင်ပါ။ အဆိုပါလျော်ကြေးပေးချေမှုများကို ရရှိခဲ့သူများကလည်း အကြောင်းအရင်းတစ်စုံတရာကို ရှင်းမပြနိုင်ကြပါ။

အစိုးရက ငွေကြေးအကုန်ကျခံတည်ဆောက်သော သိုင်းချောင်းရေလှောင်တံဆိပ်ခေါင်း ရွှေ့ပြောင်းခံရသော ဒေသခံပြည်သူများအတွက် MKSH က ကရုဏာကြေးများ ပေးအပ်ခဲ့ပါသည်။ MKSH ကုမ္ပဏီသည် သိုင်းချောင်းရေလှောင်တံဆိပ်ခေါင်းတွင် ကနဦးအဆင့်၌ ပါဝင်ခဲ့သော်လည်း နောက်ပိုင်းတွင် အဆိုပါစီမံကိန်းခွဲမှ နုတ်ထွက်ခဲ့ပါသည်။ ICJ အနေဖြင့် ထိုကုမ္ပဏီသည် မည်သည့်အကြောင်းကြောင့် အဆိုပါလျော်ကြေးပေးချေမှုများကို ပြုလုပ်ခဲ့ကြောင်း မပေခွဲနိုင်ပါ။ စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီ၏တောင်းဆိုချက်အရ ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်ကြောင်း ဒါရိုက်တာဘုတ်အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးက ဆိုပါသည်။⁴⁸⁷ ထိုစဉ်က MKSHသည် SEZ ထူထောင်ရာတွင် ပြည်တွင်းလုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်ကုမ္ပဏီအဖြစ် ဆောင်ရွက်နေခဲ့ပါသည်။⁴⁸⁸ ယခင်စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီအဖွဲ့ဝင်များသည် ဤသို့ စီစဉ်ထားရှိခြင်း၏ အကြောင်းအရင်းကို ရှင်းလင်းပြောပြခြင်းမရှိပါ။⁴⁸⁹

၄.၂.၂။ ၂၀၁၆ ခုနှစ် မြေသိမ်းဆည်းခြင်းအတွက် ပြင်ဆင်မှုများ

၂၀၁၆ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် SEZ ဧရိယာတစ်ခုလုံးအတွက် မြေသိမ်းယူခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်ကို ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနက စတင်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ အစိုးရစာရွက်စာတမ်းများအရ ၁၈၉၄ခုနှစ် မြေသိမ်းအက်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၄(က)အား ရည်ညွှန်းထားသော အမိန့်ကြော်ငြာစာကို ဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ပြန်ခဲ့ကြောင်းတွေ့ရသည်။⁴⁹⁰ အဆိုပါအမိန့်ကြော်ငြာစာတွင် အများပြည်သူအကျိုးငှာ မြေဧက ၁၈၂၅လိုအပ်မည်ဟု အဆိုပြုထားပါသည်။ ထိုအက်ဥပဒေအရ ပုဒ်မ ၄(က)အရထုတ်ပြန်သော အမိန့်ကြော်ငြာစာများကို မြေနှင့်အကျိုးသက်ဆိုင်သူများအတွက် အဆင်ပြေမည့်နေရာတွင် ချိတ်ဆွဲဖော်ပြထားရမည့်အပြင် ပြည်ထောင်စုပြန်တမ်းတွင်လည်းကြေညာရန်လိုအပ်ပါသည်။ သို့သော်လည်းအဆိုပါအမိန့်ကြော်ငြာစာကို အများပြည်သူမြင်နိုင်သောနေရာတွင် ချိတ်ဆွဲဖော်ပြခဲ့ခြင်း မရှိသလို ⁴⁹¹ ပြန်တမ်းများတွင်လည်း ထည့်သွင်းကြေညာခဲ့ခြင်းမရှိခဲ့ပါ။⁴⁹² ထိုကာလတွင် ဝန်ကြီးဌာနက ကျောက်ဖြူတွင်

483 Residents say Management Committee members made these promises on 12 October 2014. ICJ interviews, residents and administrator, Thaing Chaung, July 2016. The former Chairperson of the Management Committee confirmed that promises were made for replacement land. ICJ interview, former KPSEZ Management Committee members, Yangon, October 2016.

484 Government-authorized revenue stamp, Kyauk Phyu, October 2014.

485 ICJ interviews, displaced residents, Kyauk Phyu, May 2016.

486 Zay Yar Aung Company constructed the reservoir on behalf of MKSH. ICJ interview, MKSH Board Member, Kyauk Phyu, August 2016. ICJ interview, Zay Yar Aung representative, August 2016.

487 ICJ interview, MKSH Board Member, Kyauk Phyu, August 2016.

488 Ibid.

489 See: ICJ letter to the Kyauk Phyu Management Committee (in annex).

490 Ministry of Home Affairs Notification 570/2016 (29 February 2016). Cited in: Internal GAD Document, "Facts about Kyauk Phyu SEZ," 6 June 2016.

491 The ICJ spoke with many persons with an interest in this land during this period but none of them knew of the Notification until September, when village administrators obtained details.

492 The ICJ studied all the Union Gazettes from February to November 2016.

ပိုမိုသေးငယ်သောမြေခွဲဝေချထားမှုများနှင့်ပတ်သက်သည့် အမိန့်ကြော်ငြာစာများကို အမှန်တကယ်ကြေညာခဲ့သည်ကို သတိပြုသင့်ပါသည်။⁴⁹³

၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် အစိုးရဌာနပေါင်းစုံပါဝင်သောအဖွဲ့သည် ဧက ၂၅၀ ကို စစ်တမ်းကောက်ယူခဲ့ပါသည်။⁴⁹⁴ ထိုဧရိယာသည် စီစဉ်ထားသော SEZ ၏ အလည်ပတ်တွင် တည်ရှိပြီး တည်ဆောက်မှု Phase 1 အတွက် သတ်မှတ်ထားသည့် နေရာဖြစ်ပါသည်။ ထိုနေရာတွင် ကတ်သပြေ၊ သိုင်းချောင်းနှင့် ကြက်တိန် ကျေးရွာအုပ်စုသုံးခု ရှိပါသည်။ စစ်တမ်းကော်ယူသူများသည် ၎င်းတို့၏လုပ်ငန်းများကို တစ်ပတ်ကာလအတွင်းဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ မြေကွက်များကို နယ်နိမိတ်သတ်မှတ်ရန် အမှတ်အသားများ ထားရှိခဲ့ပါသည်။⁴⁹⁵ သီးနှံများ၊ အပင်များနှင့် အဆောက်အအုံများကို တိုင်းတာ၍ နံပါတ်စဉ်တပ်ခဲ့ပါသည်။⁴⁹⁶ မြေကို ၂၀၁၂ ခုနှစ် မြေယာဥပဒေများနှင့်အညီ ဥပမာအားဖြင့် မြေဧရိယာများကို မြေလွတ်၊ သို့မဟုတ် လယ်မြေများအဖြစ် အမျိုးအစား သတ်မှတ်ခြင်းဖြင့် တိုင်းတာခြင်းနှင့် အမျိုးအသားခွဲခြားသတ်မှတ်ခြင်းတို့ ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။

ထိုဒေသတွင်နေထိုင်သူများက ၎င်းတို့အနေဖြင့် စစ်တမ်းကောက်ယူသည့်အကြောင်းကို နှုတ်အပြောဖြင့်သာ သိရှိခဲ့ရသည်ဟု ဆိုပါသည်။ ထိုသတင်းကို စစ်တမ်းမကောက်ယူမီ တစ်ပတ်အလို မြို့နယ်အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးမှူးရုံး၌ အဆိုပါဒေသရှိ ကျေးရွာအုပ်စုသုံးစုမှ ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးမှူးများအား အစည်းအဝေးခေါ်ယူပြီးနောက်မှ သိရှိခဲ့ရသည်။⁴⁹⁷ မြို့နယ်စိုက်ပျိုးရေးနှင့် သစ်တောဦးစီးဌာနနှင့် လယ်မြေစီမံခန့်ခွဲရေးနှင့် စာရင်းအင်းဦးစီးဌာနမှဝန်ထမ်းများသည် ဆွေးနွေးမှုတွင် ပါဝင်ခဲ့ကြောင်းသိရပါသည်။ ဒေသခံစီးပွားရေးလုပ်ကိုင်သူတစ်ဦးက GAD ၏ တောင်းဆိုမှုကြောင့် စစ်တမ်းကောက်ယူရာတွင် အကူအညီပေးခဲ့ပြီး ဒေသခံပြည်သူများကို လိုက်လံအသိပေးသည့်တာဝန်ကို ဆောင်ရွက်ပေးခဲ့ပါသည်။⁴⁹⁸ စစ်တမ်းကောက်ယူသည့်အချိန်တွင် SEZ တည်ထောင်မှုနှင့်ပတ်သက်ကြောင်း ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးမှူးများနှင့် ဒေသခံပြည်သူများအား ပြောပြခဲ့ပါသည်။ သို့သော်လည်း လျော်ကြေးအစီအစဉ်များ၊ သို့မဟုတ် စီမံထားရှိမှုများအပါအဝင် အခြားမည်သည့်သတင်းအချက်အလက်ကိုမျှ ထုတ်ဖော်ပြောပြခြင်းမရှိခဲ့သည့် အခြေအနေရှိသည်။⁴⁹⁹

စစ်တမ်းကောက်ယူစဉ် စစ်တမ်းကောက်ယူသည့်အဖွဲ့နှင့် အဆိုပါလုပ်ငန်းစဉ်ကို စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးနေသော ဒေသခံပြည်သူများ အများစုမှာလယ်သမားများအကြား အငြင်းပွားမှုများဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပါသည်။ စစ်တမ်းကောက်ယူသူများသည် အသုံးပြုခြင်းမရှိဟု ၎င်းတို့ယူဆသောမြေကို တွေ့ရှိသောအခါ အဆိုပါမြေအား ၂၀၁၂ခုနှစ် မြေလွတ်၊ မြေလပ်နှင့် မြေရိုင်းများစီမံခန့်ခွဲမှုဥပဒေနှင့်အညီ မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ပါသည်။ လယ်သမားများက ထိုသို့အမျိုးအစားခွဲခြားသတ်မှတ်ခြင်းအား အကြောင်းအရင်းများစွာဖြင့် အငြင်းပွားခဲ့ကြပါသည်။ ထိုအကြောင်းအရင်းများမှာ ကျွဲနွားကျောင်းရန် စားကျက်မြေဖြစ်နေခြင်း၊ ရာသီအလိုက်သီးနှံများစိုက်ပျိုးသည့်မြေဖြစ်နေခြင်း၊ သို့မဟုတ် လက်ရှိတွင်အသုံးပြုခြင်း မရှိသော်လည်း ဓားမဦးချမြေ(ဘိုးဘွားပိုင်မြေ)ဟုခေါ်သော မိရိုးဖလာမြေပိုင်ဆိုင်မှုအခွင့်အရေးရှိသည့်မြေ ဖြစ်နေခြင်းတို့ ဖြစ်ကြပါသည်။⁵⁰⁰

အငြင်းပွားမှုများဖြစ်ပေါ်သော်အခါ စစ်တမ်းကောက်ယူသူများသည် အမျိုးအစားသတ်မှတ်မှုကို ပြောင်းလဲပေးရန် ငြင်းဆန်ခဲ့ကြကြောင်းသိရသည်။ အချို့က မည်သည့်မကျေနပ်မှုကိုမဆို လွှတ်တော်သို့တိုင်ကြားရန် ပြန်လည်ချေပပြောဆိုခဲ့ကြကြောင်းသိရပါသည်။⁵⁰¹ ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ်ရေးကော်မရှင်များအုပ်စုရှိ နေရာတစ်ခုတွင်တိုင်းတာခြင်း၌ ပါဝင်ခဲ့ကြောင်းနှင့် ရာထူးကြီးသော စစ်တပ်အရာရှိတစ်ဦးက ရယူထားသောကြောင့် ဧက ၃၀ ရှိသောမြေကို စစ်တမ်းကောက်ယူမှုတွင် ထည့်သွင်းခဲ့ခြင်း မရှိကြောင်း ပြောဆိုမှုများကိုလည်း ဤအစီရင်ခံစာအတွက် သုတေသနပြုလုပ်သူများက ကြားသိခဲ့ရပါသည်။⁵⁰²

ထိုစဉ်ကတည်းက အစိုးရအရာရှိများသည် ထိုစစ်တမ်းအပေါ်အခြေခံ၍ စာရွက်စာတမ်းများ ပြင်ဆင်ခဲ့ကြပါသည်။ အဆိုပါစာရွက်စာတမ်းများတွင် မြေအမျိုးအစားသတ်မှတ်ခြင်းအပြင် သီးနှံများ၊ အပင်များနှင့် အဆောက်အအုံများ အကြောင်းအချက်အလက်များ ပါဝင်ပါသည်။ လယ်သမား ၇၇ ယောက်သည် စီစဉ်ထားသော မြေသိမ်းယူခြင်းကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာကြောင်း တွေ့ရှိခဲ့

493 Union Gazettees from February to November 2016 contain two land-related notices from Kyauk Phyu, both of which relate to the allocation of land for religious purposes.

494 The survey was conducted from 7 to 16 March 2016. Internal GAD Document, "Facts about Kyauk Phyu SEZ," 6 June 2016. The team was comprised of Township GAD officials, the Kyauk Phyu Farmland Management and Statistics Department, the Union Land Statistics Department, the Agricultural Department and the Forest Department. The ICJ previously reported on this, here: Sean Bain, "It's time for transparency over the Kyauk Phyu SEZ," Frontier Magazine, 4 August 2016. See also: Elaine Kurtenbach (Associated Press), "China's plans for Myanmar town hold few local opportunities," 11 November 2016, Pittsburgh Post Gazette.

495 ICJ research note, Kyauk Phyu, April 2016. Internal GAD Document, "Facts about Kyauk Phyu SEZ," 6 June 2016, part 30.

496 The team reportedly measured rice paddy, timber trees, fruit trees, vegetable gardens and plants.

497 ICJ interview, business person and head of civil society group, Kyauk Phyu, April 2016.

498 ICJ interview, businessperson and head of local civil society group, Kyauk Phyu, April 2016.

499 ICJ interviews, civil society members, Kyauk Phyu, April 2016.

500 ICJ interviews, farmers, Kyauk Phyu, April 2016.

501 Ibid.

502 Ibid.

ရသည်။⁵⁰³ အာဏာပိုင်များသည် အဆိုပါသတင်းအား ထိုပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် တိုက်ရိုက်ဝေမျှ ပြောပြထားခြင်းရှိမရှိကို ICJ အနေဖြင့် မသိရှိပါ။

၄.၃။ ကျောက်ဖြူ SEZ ၏ လူ့အခွင့်အရေးအပေါ်သက်ရောက်မှုများ

၄.၃.၁။ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ

သက်ဆိုင်သော သတင်းအချက်အလက်များကို အချိန်နှင့်တစ်ပြေးညီမရရှိခြင်း

SEZ များ၏ သက်ရောက်မှုကိုခံစားရသော ဒေသခံပြည်သူများသည် ယခုအချိန်ထိ အဆိုပါစီမံကိန်း၏ အစီအစဉ်နှင့် ထူထောင်မှုတို့နှင့်သက်ဆိုင်သည့် အချက်အလက်များကို အချိန်မီရရှိနိုင်ခြင်း မရှိကြပါ။ ဒေသခံပြည်သူလူထုအကြား စီမံကိန်း၏ အစီအစဉ်များ၊ အချိန်ဇယားများနှင့် ဖြစ်ပွားနိုင်ဖွယ်ရှိသော သက်ရောက်မှုများနှင့်ပတ်သက်ပြီး ယေဘုယျအားဖြင့် သိရှိထားခြင်း မရှိကြပါ။ ဤအစီရင်ခံစာအတွက် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သူ အများစုသည် မည်သည့်ကျေးရွာအုပ်စုများသည် SEZ ဧရိယာအတွင်း တည်ရှိသည်ကို မသိရှိကြပါ။ လူ့အခွင့်အရေးခံစားခွင့်များအပေါ် သက်ရောက်မှုများ အရေးအကြီးဆုံးအနေဖြင့် မြေသိမ်းယူမှု၊ ဆန္ဒမပါသည့် ရွှေ့ပြောင်းမှုနှင့် EIA စသည်တို့အပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသော ဥပဒေဆိုင်ရာလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် ပတ်သက်သော အချက်အလက်များကိုလည်း ရရှိနိုင်ခြင်းမရှိပါ။ ဤအစီရင်ခံစာအတွက် သုတေသနလေ့လာသူများ ကိုယ်တိုင်လည်း အင်တာနက်အပါအဝင် မြန်မာဘာသာ၊ အင်္ဂလိပ်ဘာသာနှင့် ရေးသားထားသည့် SEZ နှင့်ပတ်သက်သော အသေးစိတ်အချက်အလက်များကို ရှာဖွေရာတွင် ခက်ခဲခဲ့ပါသည်။

SEZ စီမံကိန်းအခွဲများ တည်ထောင်ခြင်းအား ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် စတင်သည့်အခါ ထိခိုက်နစ်နာသော ဒေသခံပြည်သူများအား မြေသိမ်းယူမှုအကြောင်းကို အမှန်တကယ်သိမ်းယူခြင်းမဆောင်ရွက်မီ အနီးကပ်မှသာ အသိပေးခဲ့ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ၎င်းတို့သည် စားဝတ်နေရေးလုပ်ငန်းများအတွက် ပြင်ဆင်ခြင်းနှင့် အလိုက်သင့်ပြောင်းလဲခြင်းတို့ ဆောင်ရွက်ရန် အချိန်လုံလုံလောက်လောက် မရရှိခဲ့ကြပါ။ ဥပမာအားဖြင့် သိုင်းချောင်းမူလယ်သမားများသည် ၎င်းတို့စိုက်ပျိုးထားသော သီးနှံများကို ရိတ်သိမ်းပြီးချိန်အထိ မြေသိမ်းယူမှုကိုဆိုင်ပေးရန် အာဏာပိုင်များအား တောင်းဆိုခဲ့ကြပါသည်။⁵⁰⁴ အဆိုပါတောင်းဆိုမှုအား ငြင်းပယ်ခံခဲ့ရပြီး စောလျင်စွာ ရိတ်သိမ်းခြင်းကြောင့် ၎င်းတို့၏ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများဆုံးရှုံးခဲ့ပြီး လျော်ကြေးလည်းမရရှိခဲ့ကြကြောင်း ပြောပြခဲ့ပါသည်။⁵⁰⁵ လျော်ကြေးပေးသည့်လုပ်ငန်းစဉ်သည် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုမရှိဘဲ တစ်သတ်မတ်တည်း စီမံအုပ်ချုပ်မှု မရှိသည့်အပြင် ဒေသခံပြည်သူများကလည်း ကောင်းစွာနားလည်ခြင်းမရှိဘဲ သင့်လျော်သောပုံစံနှင့် စီစဉ်မှုကင်းမဲ့စွာ ဆောင်ရွက်ခဲ့ပုံပေါ်ပါသည်။⁵⁰⁶

၂၀၁၆ ခုနှစ် တစ်နှစ်လုံးတွင် ထိုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် စတင်ဆောင်ရွက်ခဲ့သော မြေသိမ်းယူခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်နှင့်ပတ်သက်သည့် မည်သည့်သတင်းအချက်အလက်ကိုမျှ အများပြည်သူထံ ထုတ်ဖော်ခြင်း မရှိခဲ့ပါ။ SEZ ဧရိယာအတွင်းရှိ ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးမှူးများသည် အဆိုပါလုပ်ငန်းစဉ်စတင်ပြီး ခြောက်လအကြာ စက်တင်ဘာလမတိုင်ခင်အထိ မြေသိမ်းယူခြင်းနှင့်ပတ်သက်သော အသေးစိတ် သတင်းအချက်အလက်များကိုရယူခဲ့ခြင်း မရှိသည်မှာထင်ရှားပါသည်။ ဤစာရေးသားသည့်အချိန်တွင် ထိုမြေသိမ်းယူမှု၏ သက်ရောက်မှုကိုခံစားရသော ဒေသခံပြည်သူများသည် ထိုသတင်းအချက်အလက်ကို မရရှိကြသေးပါ။ ပြည်သူများ အကန့်အသတ်ဖြင့်သာ ရရှိကြသော သတင်းအချက်အလက်များသည် ဒေသန္တရအာဏာပိုင်များနှင့်ဆက်စပ်မှုရှိသော ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးမှူးများနှင့် ဆွေးနွေးသူများမှတစ်ဆင့် ရောက်ရှိလာကြပါသည်။ အစိုးရ၏အစီအစဉ်များကို ဖြန့်ဝေရန် အဆိုပါအာဏာပိုင်များအပေါ် မမှီခိုသင့်ဘဲ ထိုနည်းလမ်းဖြင့် သတင်းအချက်အလက်များ ဝေမျှခြင်းသည် အများပြည်သူ ပွင့်လင်းမြင်သာစွာရရှိနိုင်သော သတင်းအချက်အလက်အား အစားထိုးရမည့် နည်းလမ်းမဟုတ်ပါ။⁵⁰⁷

၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် အစိုးရအဖွဲ့က Phase 1 ဧရိယာတွင် မြေယာစစ်တမ်းကောက်ယူမှု ဆောင်ရွက်ခဲ့စဉ်က စစ်တမ်းကောက်ယူမှုမစတင်မီ တစ်ပတ်အလိုမှသာ ဒေသခံပြည်သူများနှင့် လယ်သမားများသည် စစ်တမ်းကောက်ယူမည့်အကြောင်းကို သိရှိခဲ့ကြပါသည်။ ဧပြီလတွင် စစ်တမ်းကောက်ယူသောအဖွဲ့သည် အချက်အလက်များကို စုစည်း၍ မြေပုံရေးဆွဲပြီးဖြစ်ပါသည်။

503 Internal GAD Document, (related to Phase 1 land acquisition), November 2016.

504 ICJ interview, farmers, Thaing Chaung, May 2016.

505 Ibid.

506 One woman, who is illiterate, said authorities did not explain the content of payment documentation, instead instructing her to just mark 'x' to acknowledge receipt of funds. ICJ interview, farmers in Pyaing Sit Kay, Kyauk Phyu, August 2016.

507 Advanced and exclusive knowledge of project developments may offer economic opportunities, such as land speculation or acting as agents, so there may be incentives to withhold this information.

အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများမှ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်သူများက တောင်းဆိုခဲ့သော်လည်း အဆိုပါ မြေပုံကို အများပြည်သူထံချပြခဲ့ခြင်းမရှိပါ။⁵⁰⁸ ထိုအချိန်တွင် GAD တာဝန်ရှိသူများက သတင်းအချက်အလက်များ ထုတ်ပြန်ခြင်းသည် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီ၏ တာဝန်ဖြစ်ကြောင်း ပြောဆိုခဲ့ကြပါသည်။⁵⁰⁹ ကော်မတီအဖွဲ့ဝင်များသည် ထိုသတင်းအချက်အလက်ကို ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်း မရှိခဲ့ပါ။⁵¹⁰ မြေယာသိမ်းယူမှုအား ပြည်ထောင်စုအစိုးရသစ်မှ လမ်းညွှန်ချက်မချမှတ်ပေးမီအထိ ဆိုင်းငံ့ထားမည်ဟုလည်း နားလည်ထားကြပါသည်။⁵¹¹ သို့သော်လည်း ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် တွေ့ရှိရသော စာရွက်စာတမ်းများအရ လျော်ကြေးပေးရန်စီစဉ်မှုများအပါအဝင် မြေသိမ်းယူမှုအတွက် ပြင်ဆင်ဆောင်ရွက်မှုများသည် မတ်လတွင် စစ်တမ်းကောက်ယူတတ်သည့်က ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေခဲ့ကြောင်း ဖော်ပြနေပါသည်။⁵¹²

စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီရုံးခန်းသည် ရန်ကုန်တွင် တည်ရှိနေသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ မြန်မာလူမျိုးများသည် ပုံမှန်အားဖြင့် အုပ်ချုပ်ရေးအရာရှိများ အပါအဝင် အစိုးရအာဏာပိုင်များအား မိမိဆန္ဒသဘောဖြင့်ချဉ်းကပ်၍ မေးခွန်းထုတ်ရန် တွန့်ဆုတ်နေသောကြောင့်လည်းကောင်း ဒေသခံပြည်သူများသည် သတင်းအချက်အလက်များတောင်းဆိုရာတွင် အခက်အခဲများကို ရင်ဆိုင်ကြရပါသည်။

အဓိပ္ပာယ်ရှိသော တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှုမရှိခြင်း

SEZ အရာရှိများနှင့် ဒေသခံပြည်သူလူထုအကြား ဆွေးနွေးပွဲပေါင်း ၁၀၀ ကျော် ပြုလုပ်ပေးခဲ့ပြီး ဖြစ်ကြောင်း စီမံကိန်းကို ထောက်ခံသူများက ဆိုကြပါသည်။⁵¹³ ထိုသို့ပြုလုပ်ပေးခဲ့ခြင်းသည် အများပြည်သူနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးရန် ၎င်းတို့၏ တစိုက်မတ်မတ်ဆောင်ရွက်မှုကို ဖော်ပြကြောင်း ယခင်စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီ အဖွဲ့ဝင်များနှင့် ၎င်းတို့၏အကြံပေးများက ဆိုပါသည်။⁵¹⁴ အဆိုပါ ဆွေးနွေးပွဲများသည် SEZ များကို အများကထောက်ခံမှုပြသကြောင်း CITIC ဆိုပါသည်။⁵¹⁵ သို့သော်လည်း ဤအစီရင်ခံစာအတွက် ကျောက်ဖြူတွင်ပြုလုပ်ခဲ့သော တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများအရ ဒေသခံပြည်သူများ၊ စီးပွားရေးလုပ်ကိုင်သူများ၊ အရပ်ဘက် လူ့အဖွဲ့အစည်းများမှ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်သူများနှင့် ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များက ထိုအဆိုများကို ငြင်းဆိုကြပြီး ယနေ့အချိန်အထိ တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှု မရှိခြင်းကြောင့် ကျေနပ်မှုမရှိကြသည်မှာ ပေါ်လွင်ပါသည်။

အများဆုံးတွေ့ရသော မကျေနပ်ချက်များမှာ အစည်းအဝေးများသည် စီမံကိန်းနှင့်ပတ်သက်သော အပေါ်ယံအချက်အလက်များ ဖြန့်ဝေခြင်းကို အဓိကထားဆောင်ရွက်ပြီး ဒေသခံပြည်သူများ၊ ၎င်းတို့၏ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် SEZ တာဝန်ရှိသူများအကြား စစ်မှန်သော ဆွေးနွေးခွင့်မပြုခဲ့ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။⁵¹⁶ အစည်းအဝေးများကို ကြိုတင်အသိပေးခြင်းမရှိဘဲ အနီးကပ်မှ ခေါ်ယူလေ့ရှိပြီး ဆွေးနွေးရန်အခွင့်အလမ်းများလည်း အလွန်နည်းပါးခဲ့သည်မှာ ထင်ရှားပါသည်။ မြေသိမ်းယူခြင်းနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားခြင်း အစီအစဉ်အသေးစိတ် အချက်အလက်များအား တောင်းဆိုချက်များကို SEZ တာဝန်ရှိသူများက လက်ခံရရှိကြောင်း အသိပေးအကြောင်းကြားသည်ဟု ဆိုကြသော်လည်း ဒေသခံပြည်သူများက နောက်ပိုင်းတွင် စာများထပ်မံပေးပို့သည့်တိုင် ဖြေကြားခဲ့ခြင်း မရှိပါ။⁵¹⁷ SEZ ကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာသော ဒေသခံပြည်သူအများစုအား အစည်းအဝေးများသို့ ဖိတ်ကြားခြင်းမရှိဘဲ ဌာနဆိုင်ရာများသည် ရပ်ရွာခေါင်းဆောင်များနှင့် ရွေးချယ်ထားသူများကိုသာ အဓိကဖိတ်ကြားခဲ့ပုံပေါ်ပါသည်။⁵¹⁸ အဆိုပါအစည်းအဝေးများတွင် ဆွေးနွေးခဲ့သော အကြောင်းအရာ၏ မှန်ကန်ကြောင်းသက်သေပြနိုင်သော အသေးစိတ်အချက်အလက်များနှင့် ထိုအစည်းအဝေးများတွင် ပါဝင်တက်ရောက်မှုအား အများပြည်သူသိရှိအောင် ထုတ်ဖော်ထားခြင်း မရှိပါ။

ကျောက်ဖြူမှ ဒေသခံပြည်သူများဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော 'စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးရေးအဖွဲ့'အား စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီက ဖွဲ့စည်းခဲ့ပြီးဖြစ်ကြောင်း မြန်မာနိုင်ငံရှိ သတင်းဌာနများက ဖော်ပြကြပါသည်။⁵¹⁹ ယခင်ကော်မတီအဖွဲ့ဝင်များက အဆိုပါအဖွဲ့အားဖွဲ့စည်းခဲ့

508 ICJ phone communication, GAD Township Officer, Kyauk Phyu, April 2016. ICJ interview, GAD District Officer, Kyauk Phyu, August 2016.
509 ICJ interview, GAD District Officer, Kyauk Phyu, August 2016.
510 ICJ interview, former KPSEZ Management Committee members, Yangon, October 2016.
511 ICJ interview, GAD District Officer, Kyauk Phyu, August 2016.
512 Internal GAD Document, (related to Phase 1 land acquisition), November 2016.
513 For example, the Union Deputy Minister for Planning and Finance stated this in response to a question by Rakhine MP Daw Htoo May, 15 August 2016, Amyotha Hluttaw Session.
514 ICJ interview, former KPSEZ Management Committee members, Yangon, October 2016. ICJ interview, former international advisor to the KPSEZ Management Committee, Yangon, October 2016.
515 CITIC, "Response by CITIC: Foreign Investment Tracking Project," 7 September 2016, Business and Human Rights Resource Centre.
516 In the many workshops and meetings convened by the ICJ, the overwhelming consensus of participants from the SEZ area was that there has been no genuine consultation regarding the SEZ.
517 ICJ interview, local company director, Kyauk Phyu, April 2016. ICJ interview, local civil society group, Kyauk Phyu, April 2016.
518 ICJ interview, senior Monk, Kyauk Phyu, April 2016.
519 Nyein Nyein, "Govt Tables Kyauk Phyu SEZ Plans in Parliament," 4 December 2015, The Irrawaddy. Htoo Thant, "Govt Reserves Land for Rakhine State SEZ," 7 December 2015, The Myanmar Times.

ခြင်းသည် SEZ ထူထောင်မှုတွင် ဒေသခံပြည်သူများက ပါဝင်ဆောင်ရွက်စေရန်ဖြစ်ကြောင်း ပြောပါသည်။⁵²⁰ ICJ က အဆိုပါအဖွဲ့၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့်ပတ်သက်ပြီး ဒေသခံနေထိုင်သူများ၊ အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်း ကိုယ်စားလှယ်များ၊ စီးပွားရေးလုပ်ကိုင်သူများ၊ ရပ်ရွာခေါင်းဆောင်များ၊ ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များ၊ အစိုးရအရာရှိများ၊ လွှတ်တော်အမတ်များနှင့် နိုင်ငံရေးပါတီဝင်များ အပါအဝင် stakeholder များစွာကို တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့ပါသည်။ သူတို့အားလုံးက အဆိုပါအဖွဲ့တွင် ဒေသခံပြည်သူများနှင့် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်စားလှယ်များအား အဓိကချန်လှပ်ထားကာ နှစ်ကြိမ်သုံးကြိမ်လောက်သာ တွေ့ဆုံခဲ့ကြပြီး ဖွဲ့စည်းပြီးနောက်မကြာမီ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုများ မရှိတော့ကြောင်း ပြောပြပါသည်။⁵²¹ စာဖြင့် မေးမြန်းသောအခါ ယခင်စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီအဖွဲ့ဝင်များက ဤတွေ့ရှိချက်အပေါ် တုန့်ပြန်ချက်မပေးခဲ့ပါ။ (ပေးပို့ခဲ့သောစာကို အစီရင်ခံစာနောက်ဆက်တွဲတွင် ကြည့်ပါ။)

ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းများတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရန် အခွင့်အလမ်းများ မရရှိခြင်း

SEZ ကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာသူများသည် စီမံကိန်းအစီအစဉ်များ၊ သို့မဟုတ် အနာဂတ်အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှု၊ နေထိုင်ရေး စီစဉ်ထားရှိမှုများနှင့်ပတ်သက်ပြီး ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရန် စစ်မှန်သောအခွင့်အရေးများ မရရှိခဲ့ကြပါ။ SEZ တာဝန်ရှိသူများနှင့် ဒေသခံပြည်သူများအကြား အစည်းအဝေးများ ပြုလုပ်သောအခါတွင် ၂၀၁၄ ခုနှစ်၌ လျော်ကြေးများ တိုးမြှင့်ပေးခဲ့သော်လည်း လက်ခံရရှိသူများက လုံလောက်မှုမရှိဟု ယူဆသောအခါမှတစ်ပါး ဒေသခံပြည်သူများ၏ ပါဝင်ဆွေးနွေးမှုများ၊ သို့မဟုတ် အဆိုပြုမှုများကြောင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များ၊ သို့မဟုတ် အစီအစဉ်များကို ပြောင်းလဲပေးခဲ့သည့် သာဓကများ မသိရှိရပါ။⁵²²

လယ်သမားများက ၎င်းတို့မြေနှင့်သက်ဆိုင်သော ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းတွင် ပါဝင်ဆွေးနွေးရန် ကြိုးပမ်းမှုများပြုလုပ်ခဲ့ကြောင်း ဆိုပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် သိုင်းချောင်းရွာမှ လယ်သမားများက ၎င်းတို့အားအနီးကပ်မှအသိပေးခဲ့သော မြေသိမ်းယူခြင်းအား သီးနှံများရိတ်သိမ်းရန် သင့်လျော်သောအချိန်အထိ စောင့်ဆိုင်းပေးရန် တောင်းဆိုခဲ့ကြပါသည်။ အဆိုပါ မြေသိမ်းယူခြင်းကို စီစဉ်ထားသည့်အတိုင်း ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ မြေသိမ်းယူမှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး မကြာသေးမီက ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော သာဓကတစ်ခုတွင် Phase 1 ဧရိယာရှိ မြေကို အမျိုးအစားသတ်မှတ်သော အစိုးရ၏ စစ်တမ်းကောက်ယူမှုအဖွဲ့သည် အဆိုပါနေရာရှိ မတူညီသောမြေကွက်များ၏ အသုံးပြုနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုအကြောင်းအချက်အလက်များကို ရှင်းပြရန် ကြိုးပမ်းသော ဒေသခံလယ်သမားများ၏ ဆွေးနွေးတင်ပြမှုများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်း မရှိသည်မှာ သိသာထင်ရှားပါသည်။⁵²³

သတင်းအချက်အလက်များရယူရာတွင် အကန့်အသတ်ဖြစ်နေခြင်းနှင့် အဓိပ္ပာယ်ရှိသော ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ခြင်း မရှိခြင်းသည်လည်း ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရေးတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရန်အခွင့်အလမ်းများ မရှိခြင်းကို ပေါ်လွင်စေပါသည်။ SEZ နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းတွင် အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဒေသတွင်းအရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ကိုင်သူများအား ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်း မရှိပုံပေါ်ပါသည်။⁵²⁴ စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီနှင့် မြေယာစစ်တမ်းကောက်ယူသူများ အစရှိသည့် အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာပိုင်များ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များသည် ပြည်သူများ၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုများအပေါ် အရေးပါသော သက်ရောက်မှုများရှိနိုင်သော်လည်း အဆိုပါဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်းမှာ အခွင့်အရေးရှိလျှင်တောင် အကန့်အသတ်များ ရှိနေဆဲဖြစ်ပါသည်။

၄.၃.၂။ လုံလောက်သော နေထိုင်မှုအဆင့်အတန်း ရရှိခွင့်

ယခင်ရွှေ့ပြောင်းမှုများကြောင့် စားဝတ်နေရေးများအပေါ် သက်ရောက်မှုများ

ဤအစီရင်ခံစာအတွက် သုတေသနလေ့လာမှုအရ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် SEZ စီမံကိန်းခွဲများကြောင့် ရွှေ့ပြောင်းခံခဲ့ရသော ဒေသခံပြည်သူများသည် ၎င်းတို့၏လုံလောက်သော နေထိုင်မှုအဆင့်အတန်းရရှိခွင့်ကို ချိုးဖောက်သော နေထိုင်မှုအခြေအနေများ ယုံလွှင်း နိမ့်ကျသွားခြင်းကို တွေ့ကြုံခဲ့ရပါသည်။ လျော်ကြေးပေးရေးလုပ်ငန်းစဉ်နှင့်ပေးချေမှုများသည် အဆိုပါပြဿနာ အဓိကဖြစ်ပေါ်ရသော အကြောင်းအရင်းဖြစ်ပါသည်။

520 ICJ interview, former KPSEZ Management Committee members, Yangon, October 2016.
521 ICJ interview, members of the Arakan Nationalities Party Central Committee, Sittwe, 9 August 2016. ICJ interview with businessperson, Kyauk Phyu, August 2016. ICJ interview with GAD District Officer, Kyauk Phyu, August 2016.
522 ICJ interview, former KPSEZ Management Committee members, Yangon, October 2016. ICJ interview, former international advisor to the KPSEZ Management Committee, Yangon, October 2016.
523 ICJ interview, farmer, Kyauk Phyu, April 2016.
524 Moe Myint, "NGOs Seek Kyauk Phyu SEZ Delay as President Pushes Implementation," 22 December 2015, The Irrawaddy. Note also that in December 2016 a group of local businesspeople went to Nay Pyi Daw to lobby the Government to postpone awarding the bid until the new Government entered into office. ICJ interview, local businesspeople, Kyauk Phyu, April 2016.

ဒေသခံပြည်သူများက စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီနှင့် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးထားသည့် လျော်ကြေးအပေါ် ကျေနပ်မှုမရှိကြောင်း ပြောပါသည်။ ၎င်းတို့က ၎င်းတို့၏ပိုင်ဆိုင်မှုများကို အစိုးရ၏စစ်တမ်း ကောက်ယူမှုအဖွဲ့က မှတ်တင်တင်သည့်နည်းလမ်းများကို သဘောမတူကြပါ။ အပင်ငယ်များကို စစ်တမ်းများတွင် ထည့်သွင်းခြင်းမရှိသည့်အပြင် သီနှံများနှင့် အပင်များ၏ ရာသီအလိုက် တန်ဖိုးများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းလည်း မရှိကြပါ။ ကော်မတီအဖွဲ့ဝင်များက ပြိုင်းစေ့ကေရီ ဒေသခံပြည်သူများအား ညှိနှိုင်းသတ်မှတ်ပေးသော လျော်ကြေးကို ယူလျှင်ယူ မယူလျှင် ဘာမှရရှိမည်မဟုတ်ကြောင်း ပြောဆိုခဲ့ကြောင်းသိရပါသည်။⁵²⁵ ကော်မတီအဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးသည် သိုင်းချောင်းမှ ဒေသခံတစ်ဦးအား၎င်းအနေဖြင့် လျော်ကြေးထပ်မံတိုးတောင်းမည်ဆိုလျှင် အစိုးရက ၎င်းအား ဥပဒေနှင့်အညီ တရားစွဲဆိုလိမ့်မည်ဟု အများရှေ့တွင် ပြောဆိုခဲ့ကြောင်း စွပ်စွဲချက်များအရသိရပါသည်။⁵²⁶ ဒေသခံပြည်သူများအနေဖြင့် ပေးအပ်သောလျော်ကြေးများကို လက်ခံခြင်းမှတစ်ပါး ရွေးချယ်စရာမရှိဟု ခံစားခဲ့ကြရပါသည်။

သိုင်းချောင်းနှင့် ပြိုင်းစေ့ကေရီ ရွာသူရွာသားသည် ၎င်းတို့အတွက် ကြီးမားသောငွေပမာဏကို ထိရောက်စွာစီမံခန့်ခွဲရန်နှင့် ပြန်လည်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန် ယေဘုယျအားဖြင့် ပညာရေးအားနည်းပြီး ငွေကြေးဗဟုသုတလည်း မရှိကြပါ။ သို့သော်လည်း လျော်ကြေးငွေပေးချေမှုများတွင် ဘဏ္ဍာရေးအစီအမံများရေးဆွဲခြင်းနှင့် စုဆောင်းခြင်းအစရှိသည့် ငွေကြေးဆိုင်ရာဗဟုသုတအတွက် မည်သည့်ပံ့ပိုးမှုမျှ ပါဝင်ခြင်းမရှိခဲ့ပါ။ လျော်ကြေးငွေရရှိသော ဒေသခံပြည်သူများသည် ကလေးစရိတ်၊ ကျန်းမာရေးနှင့် နေ့စဉ်အသုံးစရိတ်များအတွက် လျော်ကြေးငွေအား အကုန်အသုံးပြုခဲ့ကြောင်း ပြောပြပါသည်။⁵²⁷ ဒေသရှိဘုရားများသို့ လှူဒါန်းခြင်းများတွင်လည်း လျော်ကြေးငွေအား အသုံးပြုနိုင်ဖွယ်ရှိပါသည်။⁵²⁸

လျော်ကြေးတွက်ချက်ရာတွင် ဈေးကွက်တန်ဖိုးအောက်လျော့နည်းကြောင်းနှင့် လျော်ကြေးသည် အစားထိုးမြေနှင့်ပိုင်ဆိုင်မှုများ ပြန်လည်ဝယ်ယူရန်မလုံလောက်ကြောင်း ဒေသခံပြည်သူများကို ဆိုပါသည်။ လယ်သမားများက တိရစ္ဆာန်များ အစာကျွေးရန်နှင့် ထားရှိရန်အသုံးပြုသော်လည်း တာဝန်ရှိသူများက လျော်ကြေးပေးစရာမလိုသည့် မြေလတ်အဖြစ် အမျိုးအစား သတ်မှတ်သော စားကျက်မြေများအတွက် အစိုးရအရာရှိများက လျော်ကြေးမပေးခဲ့ကြောင်း ပြောပြမှုများရှိပါသည်။

ဤအစီရင်ခံစာအတွက် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သောသူများအတွက် ရရှိသောလျော်ကြေးသည် အကျိုးဖြစ်ထွန်းသော လယ်ယာမြေဆုံးရှုံးမှုကြောင့် ဝင်ငွေရရှိမှုကျဆင်းသည့်အတွက် ကာမိပုံမပေါ်ပါ။ အချို့လယ်သမားများသည် အခြေခံလိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းရန်အတွက် ငွေချေးယူရမှု ပိုမိုအကြိမ်ရေများလာပြီး အကြွေးများပို၍တင်လာပါသည်။ အဓိကအားဖြင့် ကိုယ်တိုင် စားသောက်ရန် စိုက်ပျိုးသော ဟင်းသီးဟင်းရွက်စိုက်ခင်းများအား ဆုံးရှုံးပြီး ပြန်လည်စိုက်ပျိုးနိုင်ခြင်း မရှိကြောင်းသိရပါသည်။ အကျိုးဆက်အနေဖြင့် အိမ်ထောင်စုများတွင် အစားအစာနှင့် လုံလောက်သော အာဟာရအဆင့်အတန်းရရှိခွင့်အပေါ် ဆိုးရွားစွာ သက်ရောက်မှုရှိနိုင်ပါသည်။ ရွှေ့ပြောင်းခြင်းသည် မိသားစုဝင်ငွေအား ကျဆင်းစေသည်ဟု ထင်ရပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အပင်များဆုံးရှုံးသွားပြီး ပြန်လည်မစိုက်ပျိုးနိုင်သောအခါတွင် ဖြစ်ပါသည်။ အချို့ဒေသခံ ပြည်သူများက ရွှေ့ပြောင်းခံရခြင်း၏ အကျိုးဆက်အဖြစ် နေအိမ်ပြင်ဆင်ထိန်းသိမ်းခြင်းအတွက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်းအား လျော့ချခဲ့ကြောင်း ပြောပြပါသည်။

အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီက SEZ စီမံကိန်းခွဲများကြောင့် ရွှေ့ပြောင်းခံရသော လယ်သမားများအတွက် အစားထိုးလယ်မြေပေးမည်ဟု ပြောဆိုခဲ့ပါသည်။ နှစ်နှစ်ကြာပြီးနောက် ဤအစီရင်ခံစာကို ရေးသားသည့်အချိန်တွင် အစားထိုးလယ်မြေ ပေးအပ်ခြင်း မရှိသေးပါ။⁵²⁹ ယခင် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီအဖွဲ့ဝင်များ ပေးအပ်ခဲ့သောကတိများကို ဖြည့်ဆည်းဆောင်ရွက်ပေးမည့် အစီအစဉ်ရှိသည့်ပုံလည်း မပေါ်ပါ။ ဤကဲ့သို့ အစားထိုးလယ်မြေပေးအပ်ရန် ပျက်ကွက်ခြင်းသည် အဆိုပါစီမံကိန်းခွဲများကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာသူများ၏ လူ့အခွင့်အရေးများအပေါ် ရွှေ့ပြောင်းမှု၏ထိခိုက်မှုများကို ပိုမိုဆိုးရွားစေပါသည်။

အဆိုပါရွှေ့ပြောင်းမှု၏ ဆိုးရွားသော သက်ရောက်မှုတစ်ခုစီသည် အစားအစာရရှိခွင့်၊ အလုပ်လုပ်ကိုင်ခွင့်နှင့် မျှတပြီး နှစ်လိုဖွယ်ကောင်းသော အလုပ်အခြေအနေများ ရရှိခွင့်နှင့် လုံလောက်သောနေထိုင်ရာရရှိခွင့်များကို လေးစားရန်နှင့် အကာအကွယ်ပေးရန် တာဝန်ဝတ္တရားများကို ချိုးဖောက်ရာရောက်ပါသည်။ ပြည်သူများ၏ အမျိုးအစားစုံလင်သော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုများအပေါ် အပြောင်းအလဲများဖြစ်ခြင်းသည် သီးနှံမအောင်မြင်ခြင်းနှင့် ကျန်းမာရေးပြဿနာများ အစရှိသည့် ရုတ်တရက်စီးပွားရေးအပြောင်းအလဲများကြောင့် ထိခိုက်လွယ်မှုလည်း တိုးမြင့်လာစေပါသည်။ ထိုအချက်သည် လက်ရှိရှိနေသော ထိခိုက်လွယ်မှုများကို

525 ICJ interview, local leader and farmers in Pyaing Sit Kay, Kyauk Phyu, August 2016.
526 ICJ interview, villages in Thaing Chaung, Kyauk Phyu, July 2016. The Management Committee did not reply to a request for clarification about this alleged incident.
527 ICJ interviews, farmers in Pyaing Sit Kay, Kyauk Phyu, May 2016.
528 This observation is made based upon experience with compensation processes elsewhere in Myanmar. ICJ communication, Dawei civil society leader, Kyauk Phyu, December 2016.
529 ICJ interview, GAD District Officer, Kyauk Phyu, August 2016. ICJ interview, former KPSEZ Management Committee members, Yangon, October 2016.

ပိုမိုဆိုးရွားစေပြီး လုံလောက်သော နေထိုင်မှုအဆင့်အတန်းရရှိခွင့်တွင်ပါဝင်သော အဆိုပါအခွင့်အရေးများအား ခံစားရရှိနိုင်ခြင်း အပေါ် အဟန့်အတားဖြစ်စေပါသည်။

အနာဂတ်တွင် ရွှေ့ပြောင်းမှုများကြောင့် စားဝတ်နေရေးများအပေါ် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ဖွယ်ရှိသော သက်ရောက်မှုများ

အနာဂတ်တွင်လျော်ကြေးပေးရန် အစီအစဉ်များသည် ရှင်းလင်းမှုမရှိသော်လည်း ယခင် SEZ စီမံကိန်းခွဲများနှင့်ပတ်သက်သော လူ့အခွင့်အရေးအပေါ် ထိခိုက်မှုများကိုရှောင်ကြဉ်ရန် ပြင်ဆင်မှုများပြုလုပ်ရန်လိုအပ်ပါသည်။ SEZ ဧရိယာအတွင်း နေထိုင်သော ဒေသခံပြည်သူတစ်ဝက်လောက်သည် တရားဝင်မြေပိုင်ဆိုင်မှု မရှိခြင်းကြောင့် လျော်ကြေးရရှိနိုင်ကြမည် မဟုတ်ပေ။ လျော်ကြေးပေးချေခြင်းများသည်ဒေသခံပြည်သူများကစားဝတ်နေရေးများအတွက်မြေအားမည်သို့သုံးစွဲသည်ကိုတိကျစွာထင်ဟပ်ခြင်း မရှိသော အစိုးရမှတ်တမ်းများအပေါ် အခြေခံထားကြောင်း ညွှန်ပြချက်များရှိနေပါသည်။

၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် ထိုစဉ်က စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီနှင့် CITIC တို့နှင့် ပြုလုပ်သော အစည်းအဝေးတစ်ခု၌ မြေအသုံးပြုခွင့်လက်မှတ် (ပုံစံ-၇) မြေပိုင်ဆိုင်မှုရှိသောသူများကိုသာ လျော်ကြေးပေးရန် အာဏာပိုင်များက ရပ်ရွာခေါင်းဆောင်များအား ပြောခဲ့ကြောင်းသိရပါသည်။⁵³⁰ အထက်တွင်ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ကျောက်ဖြူရှိ လယ်သမားတဝက်ခန့်သည် တရားဝင်မြေပိုင်ဆိုင်မှုမရှိကြောင်း ခန့်မှန်းရပါသည်။

မြေအသုံးပြုခွင့်လက်မှတ်အတွက် လျှောက်ထားခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်အား ၂၀၁၂ ခုနှစ် လယ်ယာမြေဥပဒေပြဋ္ဌာန်းပြီးနောက် သုံးနှစ်အထိကြာပြီး ၂၀၁၅ ခုနှစ်ရောက်မှသာ စတင်ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ပါသည်။⁵³¹ SEZ ဧရိယာအတွင်းရှိလယ်သမားများသည် ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် မြေမှတ်ပုံတင်ရန်ကြိုးပမ်းသောအခါ ဒေသမှအရာရှိများက မှတ်ပုံတင်ရန်မလိုအပ်သည့် အကြောင်းပြချက်ဖြင့် ၎င်းတို့၏လျှောက်လွှာများအား ဆောင်ရွက်မပေးခဲ့ကြောင်း ရပ်ရွာခေါင်းဆောင်တစ်ဦးက ပြောပြပါသည်။⁵³²

SEZ ဧရိယာအတွင်းရှိ လယ်သမားများက ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းအတွက် အနာဂတ်တွင် ပေးအပ်မည့် လျော်ကြေးများကို ရရှိနိုင်ရန်အလို့ငှာ ၎င်းတို့အနေဖြင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ်အတွင်း မြေမှတ်ပုံတင်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့ကြောင်း ဤအစီရင်ခံစာအတွက် သုတေသန ပြုလုပ်သူများကို ပြောပြခဲ့ပါသည်။ သို့သော်လည်း ၎င်းတို့၏ မြေအသုံးပြုခွင့်လျှောက်လွှာများကိုတင်သွင်းရာတွင် မအောင်မြင်ခဲ့ပါ။ လယ်သမားများက လျှောက်လွှာပုံစံများနှင့် ၎င်းတို့၏ကျေးရွာအုပ်စု အုပ်ချုပ်ရေးမှူးထံမှ ထောက်ခံစာများအခမဲ့ရယူရာတွင် အခက်အခဲများ ကြုံတွေ့ခဲ့ရကြောင်း ပြောပြပါသည်။⁵³³ ဤအချက်သည် အခြားသောအရာများအပြင် လုပ်ထုံလုပ်နည်းလိုအပ်ချက်များနှင့်ပတ်သက်ပြီး လယ်သမားများအပြင် ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးမှူးများကိုယ်တိုင်ပင် နားလည်သဘောပေါက်ခြင်း မရှိသည်ကို ညွှန်ပြနေပါသည်။

မြို့နယ်အဆင့် မြေယာအရာရှိများထံသွားရောက်ရာတွင် ကြုံတွေ့ရသော ပြဿနာပေါင်းစုံကိုလည်း ကြားသိခဲ့ရပြီး လှည့်ပြန်ရန်နှင့် လူငါးယောက်နှင့်အထက်ရှိမှ ပြန်လာရန်ညွှန်ကြားခြင်း၊ လျှောက်လွှာများလက်ခံသည့်ကာလကို လက်ရှိတွင် ပိတ်ထားကြောင်းအသိပေးခြင်းနှင့် ငွေကြေးတောင်းခံခြင်းတို့ ပါဝင်ပါသည်။⁵³⁴ အချို့လယ်သမားများက မြေအသုံးပြုခွင့်ရရှိသူများသည် စီမံအုပ်ချုပ်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်အဆင်ပြေစေရန် မြေယာအရာရှိများအား ၎င်းတို့အနေဖြင့် မတတ်နိုင်သော ငွေပေးခဲ့ကြောင်း စွပ်စွဲထားပါသည်။⁵³⁵

မြေယာစီမံခန့်ခွဲရေးနှင့် စာရင်းအင်းဦးစီးဌာနမှ အရာရှိတစ်ဦး ၎င်းတို့အနေဖြင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ် တစ်နှစ်လုံး လျှောက်လွှာများ လက်ခံပေးခဲ့ကြောင်းဆိုပါသည်။⁵³⁶ အဆိုပါဒေသရှိ လယ်သမားများသည် မြေအသုံးပြုခွင့်လက်မှတ်လျှောက်ထားခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်နှင့် မြေပိုင်ဆိုင်မှုအရေးပါပုံကို နားလည်ခြင်း မရှိကြကြောင်း အရာရှိများက ပြောပါသည်။⁵³⁷

အစိုးရ၏ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာနသည် SEZ နှင့်ဆက်စပ်၍ အနာဂတ်တွင်ရွှေ့ပြောင်းမှုများကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာသော လယ်သမားများအတွက် အစားထိုးမြေပေးအပ်ရန် ပြင်ဆင်နေပုံပေါ်ပါသည်။ စဉ်းစားပေးနေသော နေရာတစ်နေရာမှာ SEZ

530 ICJ interview, senior Monk, Kyauk Phyu, April 2016.
531 ICJ communication, land administration official, Kyauk Phyu, November 2016.
532 ICJ interview, senior Monk, Kyauk Phyu, April 2016.
533 Farmers reported being told on two occasions that the 'Form 1' application form was not available. ICJ phone communication, farmer, Kyauk Phyu, December 2016.
534 ICJ interview, senior monk, Kyauk Phyu, April 2016. ICJ interview, NGO member, Kyauk Phyu, June 2016. ICJ interview, local leader and farmers in Pyaing Sit Kay, August 2016. ICJ phone communication, farmer, Kyauk Phyu, December 2016.
535 ICJ phone communication, farmer, Kyauk Phyu, December 2016.
536 ICJ phone communication, land administration official, Kyauk Phyu, November 2016.
537 ICJ interview, land official, Kyauk Phyu, July 2016.

ဧရိယာပြင်ပဖြစ်သော်လည်း ကျောက်ဖြူမြို့နယ်အတွင်းတည်ရှိသော ဒို့မတောင်ဖြစ်ပါသည်။⁵³⁸ ထိုမြေကို စိုက်ပျိုးရေးအတွက် အဆင်ပြေစေရန် ရေပေးဝေရေးအခြေခံအဆောက်အအုံ တည်ဆောက်ပါမည်။ ဤမြေ၏ နေရာအများစုမှာ စာရွက်စာတမ်းဖြင့် ပိုင်ဆိုင်မှုရှိနေပြီးသား ဖြစ်ပါသည်။ ထိုမြေ၏ကျန်အပိုင်းများကို လက်တွေ့တွင် လယ်သမားများက မိရိုးဖလာမြေယာပိုင်ဆိုင်မှုများ ကိုင်စွဲ၍ ၎င်းတို့၏စားဝတ်နေရေးအတွက် အသုံးပြုနေသော်လည်း မြေလွတ်အဖြစ် ဥပဒေအရအမျိုးအစားသတ်မှတ်ထားပါ သည်။⁵³⁹ ဤနေရာအတွက် အစီအစဉ်၏ အသေးစိတ်အချက်အလက်များနှင့် အစီအစဉ်ဖော်ဆောင်ခြင်းများအား အများပြည်သူထံ ထုတ်ဖော်ခြင်း မရှိသေးသော်လည်း SEZ ကြောင့် ရွှေ့ပြောင်းခံရသူ လယ်သမားများအားလုံးအတွက် ဒို့မတောင်တွင် အစားထိုး မြေ ပြန်လည်ပေးနိုင်မည် မဟုတ်သည်မှာ သိသာနေပါသည်။ အစားထိုးမြေသတ်မှတ်ပေးရန် အခြားထပ်ဆောင်းအစီအစဉ်များရှိ မရှိကိုတော့ မသိရှိရပါ။

လက်ရှိမြေသိမ်းယူမှုလုပ်ငန်းစဉ်သည် ပြည်သူများက မြေကို ၎င်းတို့၏စားဝတ်နေရေးအတွက် အသုံးပြုသည့်နည်းလမ်း များကို တိတိကျကျ အသိအမှတ်ပြုထားခြင်းမရှိသော အန္တရာယ်ရှိပါသည်။ ထိုအချက်ကြောင့် ရွှေ့ပြောင်းမှုများဖြစ်ပေါ်သော်အခါ လျော်ကြေးပေးရာတွင် မျှတမှုမရှိခြင်းနှင့် လုံလောက်မှုမရှိခြင်း ဖြစ်လာနိုင်ပါသည်။ မြေမှတ်ပုံတင်ရာတွင် ရုံးဌာနဆိုင်ရာ အတား အဆီးများကလည်း ဤပြဿနာကို ပိုမိုဆိုးရွားစေပါသည်။ ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းအစီအစဉ်များသည် စိတ်ကူးသည့် အဆင့် ထက် ကျော်လွန်ခြင်း မရှိသေးသောကြောင့် ထိုအစီအစဉ်များသည် ရွှေ့ပြောင်းမှုကို စီမံခန့်ခွဲရန်လုံလောက်မှု မရှိသေးပါ။ အဆိုပါ အခြေအနေများအပြင် စားဝတ်နေရေးအတွက် အခြားရွေးချယ်စရာနည်းလမ်းများအတွက် အစီအစဉ်များမရှိသောကြောင့် ကြီး မားသော မြေသိမ်းယူမှုနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားမှုလုပ်ငန်းစဉ်များကြောင့် နေထိုင်မှုအဆင့်အတန်းများ နိမ့်ကျသွားခြင်း ဖြစ်ပေါ် နိုင်ဖွယ်ရှိပါသည်။

အနာဂတ်တွင် အလားအလာရှိသော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အလမ်းများ

SEZ တည်ထောင်မှု၏ တိုက်ရိုက်သက်ရောက်မှုကို ခံစားရသော လူအရေအတွက်နှင့် ပတ်သက်သည့်သတင်းအချက်အလက်ကို အများပြည်သူထံ ထုတ်ဖော်ကြေညာထားခြင်း မရှိပါ။ ICJ က ကိုးကားအသုံးပြုသည့် အများပြည်သူထံထုတ်ဖော်ခြင်းမရှိသော စီမံကိန်းအစီအစဉ်များတွင် ရွှေ့ပြောင်းခံရနိုင်ဖွယ်ရှိသည့် စုစုပေါင်းလူအရေအတွက်ကို ထည့်သွင်းဖော်ပြထားပါ။ ဤအစီရင် ခံစာအတွက် သုတေသနလေ့လာမှုပြုလုပ်ရာတွင် ရရှိခဲ့သော SEZ အစီအစဉ်များတွင်ပါဝင်သည့် မြေပုံများနှင့် ယှဉ်တွဲဖော်ပြ ထားသော လူဦးရေဆိုင်ရာ အချက်အလက်များအရ လူဦးရေအယောက် ၂၀၀၀၀ အထိ SEZ ထူထောင်ရန်သတ်မှတ်ထားသော နေရာတွင် နေထိုင်ပြီး ဆန္ဒမပါသည့် ရွှေ့ပြောင်းနေရာချထားမှု ကြုံတွေ့ရနိုင်ပါသည်။ အဆိုပါလူဦးရေ၏ သုံးပုံတစ်ပုံ [၆၅၆၈၆] သည် တည်ဆောက်မှုအစီအစဉ်၏ Phase 1 တွင် ပါဝင်သော ကျေးရွာအုပ်စုများတွင် နေထိုင်ကြပါသည်။

အဆိုပါလူများအပြင် သတ်မှတ်ရန်ပြင်ပတွင် နေထိုင်သော ဒေသခံပြည်သူများအတွက် ယခုအချိန်ထိ နယ်ပယ်နှစ်ခုတွင် စီစဉ်ဆောင်ရွက်ပေးမှုများ ကင်းမဲ့နေပါသည်။ ထိုနယ်ပယ်နှစ်ခုမှာ SEZ ဧရိယာတွင် နေထိုင်သူများ၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှု များကို ကာကွယ်ပေးခြင်းနှင့် SEZ ဧရိယာအတွင်း အလုပ်အကိုင် ဖန်တီးပေးခြင်းအပါအဝင် အနာဂတ်အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှု ဆိုင်ရာ ရွေးချယ်စရာနည်းလမ်းများ ပံ့ပိုးပေးခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါနယ်ပယ်များအတွက် စီစဉ်ဆောင်ရွက်မှုများတွင် ထည့်သွင်း စဉ်းစားသင့်သည့်အချက်များကို အောက်တွင် ဆွေးနွေးထားပါသည်။

အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုများကို ကာကွယ်ပေးခြင်း

၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် SEZ စီမံကိန်းခွဲများထူထောင်မှုကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာသူများ၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုဆိုင်ရာရွေးချယ် စရာနည်းလမ်းများနှင့် ဝင်ငွေရရှိမှု သိသာစွာလျော့ကျသွားခြင်းသည် စနစ်တကျစီစဉ်ခြင်းနှင့် အရင်းအမြစ်များပေးခြင်းမရှိပါဘဲ ဆောင်ရွက်သော ရွှေ့ပြောင်းမှုများသည် ဆိုးရွားသောသက်ရောက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ကြောင်းပြသပါသည်။

အစားထိုးမြေပေးရန်ကတိကဝတ်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးခြင်းမရှိသောကြောင့် သက်ရောက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းသည် အစားထိုးမြေအား ပြင်ဆင်ခြင်း၊ လွှဲပြောင်းပေးခြင်းနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားပေးခြင်းတို့ကို မည်သည့်အတွက်ကြောင့် ရွှေ့ ပြောင်းမှုများမတိုင်ခင် ဆောင်ရွက်ရမည်ကို မီးမောင်းထိုးပြနေပါသည်။ ထိုသို့ ရွှေ့ပြောင်းမှုတိုင်ခင် ဆောင်ရွက်ပေးခြင်းသည် ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းကို ခံစားရသောသူများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုများကို ပြန်လည်ထူထောင်ရာတွင်

538 ICJ interview, GAD District Officer, Kyauk Phyu, August 2016.

539 ICJ interview, GAD District Officer, Kyauk Phyu, August 2016.

၇၂ | မြန်မာနိုင်ငံရှိ အထူးစီးပွားရေးဇုန်များ၊ လူ့အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးရမည့် နိုင်ငံတော်၏တာဝန်ဝတ္တရားများ

ချက်ချင်းလက်ငင်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံနိုင်စေရန်အတွက် အရေးပါပါသည်။ လက်ရှိ ကျောက်ဖြူတွင် အစားထိုးမြေအတွက် စီစဉ်ပေးခြင်း နှင့် ပြင်ဆင်ပေးခြင်း မဆောင်ရွက်မီ မြေသိမ်းယူမှုလုပ်ငန်းစဉ်နှင့် ငွေကြေးလျော်ကြေးများ ပြင်ဆင်ဆောင်ရွက်နေမှုများ ပြုလုပ်နေ ပုံပေါ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အနာဂတ်ရွှေ့ပြောင်းမှုများတွင် အထူးသဖြင့် SEZ ဧရိယာ Phase 1 တွင်လည်း ၂၀၁၄ ခုနှစ် ရွှေ့ပြောင်း ခြင်းများပြီးနောက် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုများ နိမ့်ကျသွားခြင်းနှင့် အလားတူသော ဆိုးရွားသည့်ရလဒ်များ ထွက်ပေါ်လာမည့် အန္တရာယ်ရှိနေပါသည်။

ရွှေ့ပြောင်းခြင်းနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းအကြား ကြားကာလသည် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုများကို ဆိုးရွားစွာ သက်ရောက်မှု ရှိနိုင်ပါသည်။ ဝင်ငွေကျဆင်းခြင်း အထူးသဖြင့် ရွှေ့ပြောင်းခံရစဉ်ကြုံတွေ့ရခြင်းကြောင့် ပြည်သူများအနေဖြင့် ငွေ ပိုမိုချေးယူကြပြီး အကြွေးများလည်း ပိုမိုမြင့်တက်လာကြပါသည်။⁵⁴⁰ ထိုမှတစ်ဆင့် အစားအစာနှင့် ပညာရေးစသည့် အရေးကြီး သော ကိစ္စရပ်များတွင်လည်း ငွေကြေးသုံးစွဲမှုကျဆင်းကာ အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးများအပေါ် ပိုမိုထိခိုက်နစ်နာစေလေ့ရှိ သော ဆိုးရွားသည့်သက်ရောက်မှုများဖြစ်ပေါ် လာနိုင်ပါသည်။ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုများ ပြန်လည်ထူထောင်ရန် နှောင့်နှေး ကြန့်ကြာမှုသည် မိသားစုများနှင့် လူ့အသိုက်အဝန်းများအပေါ် သားစဉ်မြေးဆက်ရေရှည်သက်ရောက်မှုများ ဖြစ်ပွားလာနိုင်သဖြင့် ရှောင်ရှားသင့်ပါသည်။

အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုများကို အထောက်အပံ့ပေးခြင်း

SEZ အတွက် ကုမ္ပဏီဆက်သွယ်ရေးစာစောင်များအရ SEZ တည်ထောင်ခြင်းနှင့် လုပ်ငန်းလည်ပတ်ခြင်းများမှ ဒေသခံပြည်သူ ဦးရေ ၁၀၃၀၀၀ ဦးကျော်အား အလုပ်အကိုင်ပေးရန် မျှော်မှန်းထားသည်ဟု ဆိုပါသည်။⁵⁴¹ CITIC အနေဖြင့် အဆိုပါကိန်းဂဏန်း အား မည်ကဲ့သို့တွက်ချက်ခဲ့သည်ကို ရှင်းလင်းစွာမသိရပါ။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းများအရ ကျောက်ဖြူတွင် လုပ်ကိုင် နိုင်သည့် အသက်အရွယ်ရှိသူ စုစုပေါင်းဦးရေမှာ ၁၀၂,၃၂၁ ဦး ဖြစ်ပါသည်။⁵⁴²

SEZ ဧရိယာတွင် နေထိုင်သောသူအများစုသည် တစ်ပိုင်တစ်နိုင်စိုက်ပျိုးရေးနှင့်၊ သို့မဟုတ် တိရစ္ဆာန်မွေးမြူရေးကို အဓိကအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ သီးသန့်သော်လည်းကောင်း မှီခိုနေရပြီး အခြားသောဝင်ငွေ ရရှိမှုနည်းလမ်းများအတွက် အရည်အချင်းရော၊ အတွေ့အကြုံပါ နည်းပါးကြပါသည်။ အထက်တွင် ဆွေးနွေးခဲ့သည့်အတိုင်း အစားထိုးမြေပေးအပ်ခြင်းသည် ပြည်သူများအနေဖြင့် ၎င်းတို့ကျွမ်းကျင်ပြီး ပိုမိုနှစ်သက်သော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုများကို ပြန်လည်ထူထောင်နိုင်စေရန် အထိရောက်ဆုံးနည်းလမ်း ဖြစ်ပါသည်။ အချို့မိသားစုများနှင့် တစ်ဦးချင်းပုဂ္ဂိုလ်များအတွက် SEZ တွင် အလုပ်အကိုင်ရရှိခြင်းနှင့် ပတ်သက်ခြင်းဖြင့်လည်း အခြားနည်းလမ်း အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုများ ဆောင်ရွက်နိုင်မည့်အခွင့်အလမ်းများ ရရှိစေပါသည်။

ဆောက်လုပ်ရေးပစ္စည်းနှင့် အထည်အလိပ်ထုတ်လုပ်ရေးဖြစ်သော SEZ အတွက် ရည်ရွယ်ထားသည့် ကဏ္ဍများသည် ဒေသခံ ပြည်သူများအတွက် စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာအသက်မွေး ဝမ်းကျောင်းမှုများမှ အလုပ်ကိုင်ရရှိခြင်းသို့ ကူးပြောင်းရန် ဖြစ်နိုင်ခြေအရှိဆုံး သော အလုပ်ခန့်အပ်မည့် လမ်းကြောင်းဖြစ်ပါသည်။ ဆောက်လုပ်ရေးအလုပ်များသည် လခနည်းကာ ဘေးအန္တရာယ်များလေ့ ရှိပြီး SEZ တည်ဆောက်မှုအဆင့်များ ပြီးဆုံးသွားပါက ရေရှည်အလုပ်ပေးနိုင်မည်မဟုတ်ပါ။⁵⁴³

မကြာသေးမီကထုတ်ပြန်သော အစီရင်ခံစာများတွင် အမျိုးသမီးများအများဆုံး ပါဝင်လေ့ရှိသော မြန်မာနိုင်ငံရှိအထည်ချုပ် ထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများတွင် အလုပ်လုပ်ကိုင်သူများ တွေ့ကြုံရသော ဆိုးရွားသည့်အခြေအနေများကို မှတ်တမ်းတင်ဖော်ပြထား ပါသည်။ အဆိုကကဏ္ဍ၏ အဓိကပြဿနာများတွင် စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းမှုအားနည်းခြင်း၊ အလုပ်သမားရေးရာ စံနှုန်းများအား အရေးယူဆောင်ရွက်မှု အားနည်းခြင်းနှင့် အလုပ်သမားအခွင့်အရေးများ အပြည့်အဝမရရှိခြင်းတို့ ပါဝင်ပါသည်။⁵⁴⁴ ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ပြန်လိုက်သော အထည်ချုပ်စက်ရုံများအပေါ် လေ့လာမှုတစ်ရပ်တွင် သီလဝါ SEZ ၌ တရုတ်လူမျိုး ပိုင်ဆိုင်သော အထည်ချုပ်စက်ရုံတစ်ခုတွင် အလုပ်သမားများအပေါ်ခေါင်းပုံဖြတ်သော အခြေအနေများကို တွေ့ရှိခဲ့ပါသည်။

540 In a study of people displaced for Dawei SEZ, 39 per cent of people reported using compensation to service debt. Dawei Development Association, "Voices from the Ground," 2014, pp. 51.

541 CITIC, "Attachment No. 1: Description of KP SEZ Deep Sea Port Project and Industrial Park Project," Document shared with several NGOs in December 2016.

542 Note this is the total enumerated population of working age people, aged 15-64. Ministry of Immigration and Population, & UNFPA, "The 2014 Myanmar Population and Housing Census: Rakhine State," (Rakhine Table A-6: Population by selected age-groups and dependency ratios by urban and rural).

543 See: Oxfam, "Responsible Investment in Kyauk Phyu: lessons from experiences of SEZ developments," January 2017. There are also reports of foreign workers engaged in construction activities in Myanmar, rather than employing local labourers.

544 Oxfam, "Made in Myanmar: Entrenched Poverty or Decent Jobs for Garment Workers?" December 2015, Oxfam Briefing Paper 209. Action Labour Rights, "A Study of Labour Conditions in Garment Factories in Myanmar which are wholly Korean owned or in a Joint Venture with Korean Companies," March 2016, Action Labor Rights. Business and Human Rights Resource Centre, "Myanmar's Garment Sector – Briefing Note," (forthcoming in 2017).

(အထက်ပါ အပုဒ်-၃ ရှိ ဘောင်ခတ်ထားသော စာပိုဒ်ကို ကြည့်ပါ။) ၂၀၁၄ ခုနှစ်နှောင်းပိုင်းတွင် ပြုလုပ်သော အထည်ချုပ်စက်ရုံ များအား လေ့လာမှုတစ်ရပ်တွင် အလုပ်သမားများစွာသည် အခြေခံနေထိုင်မှု အသုံးစရိတ်များအတွက် လုံလောက်မှုမရှိဘဲ ခေါင်း ပုံဖြတ်မှုလည်းကြုံတွေ့ရပြီး နာရီပေါင်းများစွာ အလုပ်လုပ်သည့်တိုင် ဆင်းရဲမွဲတေမှုမှ ရုန်းမထွက်နိုင်ဖြစ်ခဲ့ကြပါသည်။⁵⁴⁵ ထိုအချိန် မှစ၍ အဆိုပါအထည်ချုပ် အလုပ်သမားများအပေါ် ဖိအားများသည် ပိုမိုတိုးများလာသော ငွေကြေးဖောင်းဝမှုနှင့် နေထိုင်မှုစရိတ် များကြီးမြင့်လာခြင်းကြောင့် ပိုမိုဆိုးရွားလာခဲ့ပါသည်။⁵⁴⁶

မြန်မာနိုင်ငံရှိ အထည်ချုပ်စက်ရုံများတွင် လုပ်ကိုင်နေသော အလုပ်သမားများ ကြုံတွေ့ရသည့် အန္တရာယ်ရှိသောအခြေအနေ များကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် ပုံမှန်စီစဉ်များဖြင့် SEZ များတွင် ဖော်ဆောင်ပေးမည့် အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများသည် ဆန္ဒမပါ သည့် ရွှေ့ပြောင်းနေရာချထားမှုကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာသော ဒေသခံပြည်သူများ၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုများကို ပြန်လည် ထူထောင်ရန်အတွက် လုံလောက်မည်မဟုတ်ပါ။

ထို့ကြောင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုလုပ်ငန်းများအတွက် ရေရှည်တည်တံ့သောအပြောင်းအလဲများ ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ပံ့ပိုးရန်အလို့ငှာ SEZ ကြောင့် ရွှေ့ပြောင်းခံရသော ဒေသခံများနှင့် ပြည်သူများအတွက် အလုပ်အကိုင်ဖန်တီးပေးရန် နိုင်ငံတော်၏ ကတိကဝတ်များကို အတတ်ပညာများ အပြည့်အဝ လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးမှုများနှင့် အလုပ်ခန့်ထားမှုဆိုင်ရာဝန်ဆောင်မှုများနှင့် တွဲဖက်ဆောင်ရွက်ရပါမည်။

စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုများမှ စက်မှုအလုပ်အကိုင်များသို့ ကူးပြောင်းရာတွင် ပြည်သူများအား အကူ အညီပေးရန် ရေးဆွဲထားသော အစီအစဉ်များတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်သူများအတွက် ရှင်းလင်းပြီး အောင်မြင်အောင်ဆောင်ရွက်နိုင် ဖွယ်ရှိသည့်အပြင် ခိုင်မာသောအလုပ်ခန့်ထားမည့် လမ်းကြောင်းများပါဝင်ရပါမည်။ ကျောက်ဖြူတွင် အစိုးရနှင့် SEZ နှင့်ဆက်စပ် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများက ပြုလုပ်ခဲ့သော လေ့ကျင့်ရေးသင်တန်းများသည် အဆိုပါစံနှုန်းများကို ပြည့်မီခြင်း မရှိသေးပါ။

ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းအား စီစဉ်သည့်ကာလအတွင်း အပါအဝင် SEZ များတွင် ဒေသခံပြည်သူများ အားအလုပ်ခန့်ထား ခြင်းကို ပံ့ပိုးမည့်အစီအစဉ်များတွင် SEZ များ၌ ပိုမိုဦးစားပေး ဆောင်ရွက်လာနိုင်ဖွယ်ရှိသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အချို့သောဒေသများစွာကဲ့သို့ပင် အလုပ်ရှင်များသည် အကြောင်းအရင်းမျိုးစုံ ကြောင့် ထိုဒေသပြင်ပမှ အလုပ်သမားများကို ခန့်အပ်ရန်ပို၍ လိုလားကြပြီး ထိုအကြောင်းအရင်းများတွင် ဒေသခံများအပေါ် ယဉ်ကျေးမှုအရ အမြင်မကြည်လင်မှုများ၊ ပြင်ပမှလာသူများသည် အလုပ်ပိုကြိုးစားမည်ဟူသော မျှော်မှန်းချက်များနှင့် နှစ်အတွင်း ဖြစ်ပေါ်သော အလုပ်သမားရေးရာ အငြင်းပွားမှုများနှင့် ရာဇဝတ်များတွင် ရပ်ရွာမှဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုအပေါ် စိုးရိမ်ခြင်းများ ဖြစ် ကြပါသည်။ ရင်းနှီးတည်ဆောက်သူများနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများသည် မြန်မာနိုင်ငံသားများကို အလုပ်ခန့်အပ်ရန် ဥပဒေအရ တာဝန်ရှိသော်လည်း SEZ ဒေသမှ ပြည်သူများကို အလုပ်ခန့်အပ်စရာမလိုသည်ကို သတိပြုရမည်။ ယခင် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီ အဖွဲ့ဝင်များက ရွှေ့ပြောင်းခံရသူများအတွက် အလုပ်အကိုင်များ ဖန်တီးပေးရန် ပြုလုပ်ခဲ့သည်ဟုသိရသော အရင်ကတောင်းဆိုမှု များကိုလည်း ဖြည့်ဆည်းဆောင်ရွက်ခြင်း မရှိသေးပါ။

ကျွမ်းကျင်မှုလိုအပ်သော အလုပ်အကိုင်များနှင့်ပတ်သက်ပြီး တရုတ်အစိုးရပိုင်မီဒီယာများက ၂၀၂၅ ခုနှစ် အရောက်တွင် SEZ ရှိ စီမံခန့်ခွဲမှုရာထူးများ၏ ၉၀ ရာခိုင်နှုန်းကို မြန်မာလူမျိုးများက ရရှိလိမ့်မည်ဟု ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။⁵⁴⁷ ထိုအဆိုကို သက်သေပြ နိုင်သည့် မည်သည့်အစီအစဉ်မျှ မရှိပါ။ ကျွမ်းကျင်မှုလိုအပ်သောအလုပ်နှင့် ကျွမ်းကျင်မှုမလိုအပ်သောအလုပ်ကို မည်သို့ခွဲခြားသည် ကိုလည်း ရှင်းလင်းစွာမသိရပါ။ ပညာရေးအဆင့်မြင့်မားသော အလုပ်သမားများလိုအပ်သည့် ကဏ္ဍများသည် အရေအတွက် များပြားသော အလုပ်သမားများ အထူးသဖြင့် အနီးနားဒေသများမှ အလုပ်သမားများ ခေါ်ယူနိုင်ဖွယ်မရှိပါ။

၄.၃.၃။ ကုစားမှုများနှင့် ပြန်လည်ပြင်ဆင်ပေးခြင်းရရှိခွင့်

ပြည်တွင်းတရားရုံးများ၏ အခန်းကဏ္ဍ

ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများသည် လူ့အခွင့်အရေးခံစားမှုကို အနှောင့်အယှက်ဖြစ်သောအခါ ထိခိုက်နစ်နာသူများသည် ယေဘုယျအားဖြင့် ထိရောက်သောကုစားမှုများနှင့်ပြန်လည်ပြင်ဆင်ပေးခြင်းများမရရှိကြပါ။ အထက်တွင်ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း မြန်မာနိုင်ငံ၏တရားစီရင်ရေးနှင့် ဥပဒေဆိုင်ရာအသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပညာသည် အုပ်ချုပ်ရေးနှင့်တပ်မတော်၏ အနှောင့်အယှက်

545 Oxfam, "Made in Myanmar: Entrenched Poverty or Decent Jobs for Garment Workers?" December 2015, Oxfam Briefing Paper 209, pp. 3-4.
546 The Irrawaddy, "Commerce Minister Waffles on Inquiry About Rising Food Costs," 17 November 2016, The Irrawaddy.
547 Xinhua, "New Projected SEZ in West Myanmar to Benefit Economic Growth," 1 January 2016.

လွတ်ကင်းမှုမရှိပါ။ ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် ကျောက်ဖြူရှိ အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းခေါင်းဆောင်များသည် ၎င်းတို့၏ အခွင့်အရေးများ အတွက်နှင့် ရေနံနှင့်သဘာဝဓာတ်ငွေ့ဆိုင်ရာ အခြေခံအဆောက်အအုံများ၏ ဆိုးရွားသောသက်ရောက်မှုအား ဆန့်ကျင်၍ အများ ပြည်သူ့ရှေ့မှောက် စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ဆန္ဒပြမှုများကြောင့် တရားစွဲဆိုခံရပြီး ထောင်ဒဏ်ချမှတ်ခံခဲ့ရပါသည်။⁵⁴⁸ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် SEZ တာဝန်ရှိသူများက ဒေသခံပြည်သူများအား လျော်ကြေးများဆက်လက်တောင်းဆိုပါက တရားစွဲဆိုခြင်းခံရမည်ဟု ပြောခဲ့ ကြောင်း စွပ်စွဲချက်များရှိနေပါသည်။ (အထက်တွင်ကြည့်ပါ။) ဤအခြေအနေများနှင့် ပတ်သက်ပြီး ကျောက်ဖြူမှပြည်သူများသည် ကုစားမှုများနှင့် ပြန်လည်ပြင်ဆင်ပေးခြင်းရရှိရန်အတွက် ပြည်တွင်းတရားရုံးများထံ တိုင်ကြားမှုများ မရှိသေးပါ။

လယ်ယာမြေစီမံခန့်ခွဲမှုအဖွဲ့အစည်းကဲ့သို့ ဥပဒေအရဖွဲ့စည်းထားသောအဖွဲ့များ၏ အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များသည် အပြီးသတ်ဖြစ်ကြောင်း အုပ်ချုပ်ရေးရာထူးများရှိသောသူများနှင့် ရပ်ရွာတွင်းမှ ပြည်သူများက နားလည်ထားကြပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင် ပြည်တွင်းတရားရုံးများ၏ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို အာမခံပေးထားသောကြောင့် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များသည် အပြီးပြတ်ဖြစ်သည်ဟူသောအချက်သည် ဥပဒေအရ မှန်ကန်မှုမရှိပါ။ (အထက်ပါ အပုဒ် ၃ ကို ကြည့်ပါ။) မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ ထိုသို့ယူဆခြင်းများသည် အများပြည်သူအနေဖြင့် တရားရုံးများကိုအသုံးပြု၍ ကုစားမှုများနှင့် ပြန်လည် ပြင်ဆင်ပေးခြင်း ရှာဖွေရာတွင် အဟန့်အတားများ ဖြစ်စေပါသည်။

ဥပဒေအရဖွဲ့စည်းထားသော အဖွဲ့များအား တိုင်ကြားနိုင်မှု

ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ လတ်တလောဖြစ်ပွားခဲ့သော အငြင်းပွားမှုများသည် မြေကိစ္စများနှင့်ပတ်သက် နေပြီး မြေယာအုပ်ချုပ်မှုအတွက် တာဝန်ရှိသည့် ဥပဒေအရဖွဲ့စည်းထားသော အဖွဲ့များသည် တရားစီရင်ရေးနည်းလမ်းမဟုတ် သော စီရင်ဆုံးဖြတ်ပေးခြင်း၏ အဓိကနည်းလမ်းများ ဖြစ်ပါသည်။ သိမ်းဆည်းခံလယ်ယာမြေနှင့် အခြားမြေများဆိုင်ရာကော်မတီ (ယခင်က မြေအသုံးချမှုစီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီ)သည် မြေနှင့်ပတ်သက်သော တိုင်ကြားမှုများအား စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းနှင့် စီရင်ဆုံး ဖြတ်ပေးခြင်းအတွက် တာဝန်ရှိသော အဓိကအဖွဲ့ဖြစ်ပါသည်။⁵⁴⁹ မြေသိမ်းယူမှု ပြင်ဆင်ခြင်းများတွင် ပုံမှန်အားဖြင့်ပါဝင်လေ့ရှိသော မြို့နယ် GAD အရာရှိသည် ထိုကော်မတီ၏ ဥက္ကဋ္ဌဖြစ်ပါသည်။

စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများထံမှ ပြန်လည်ပြင်ဆင်ပေးမှုရရှိနိုင်ခြင်း

ကျောက်ဖြူတွင်ဆောင်ရွက်သော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအတွက် မြေသိမ်းယူမှုကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာသူများအနေဖြင့် တာဝန် ရှိသော ကုမ္ပဏီများထံမှ လျော်ကြေးရယူရာတွင် အခက်အခဲများကြုံတွေ့ရပါသည်။ ရေနံနှင့်သဘာဝဓာတ်ငွေ့ဆိုင်ရာ အခြေခံ အဆောက်အအုံနှင့်ဆက်စပ်သော ရွှေ့ပြောင်းမှုများပြုလုပ်ပြီး နှစ်နှင့်ချီကြာသည့်တိုင် ကုမ္ပဏီများနှင့် ဒေသခံပြည်သူများအကြား လျော်ကြေးစီစဉ်ပေးမှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး အငြင်းပွားမှုများစွာ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေဆဲဖြစ်ပါသည်။⁵⁵⁰ ကုစားမှုနှင့် ပြန်လည်ပြင်ဆင် ပေးမှုရရှိရန် ကြိုးပမ်းခြင်းသည်ခက်ခဲကြောင်း တွေ့မြင်ခဲ့ရပြီးဖြစ်သည်။ လယ်သမားများအုပ်စုတစ်စုသည် ဒေသတွင်းအာဏာပိုင် များကို အကြိမ်ကြိမ်အသနားခံပြီးမှသာ မြေသိမ်းယူမှုများအတွက် လျော်ကြေးပေးချေမှုများကို လက်ခံရရှိခဲ့ပါသည်။⁵⁵¹

ယခင်ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးမှူးတစ်ဦးသည် SEZ စီမံကိန်းခွဲများတွင်ပါဝင်သော ကုမ္ပဏီတစ်ခုမှ ၎င်းရရှိမည်ဟုဆိုသည့် လျော် ကြေးများကို ရရှိခြင်းမရှိခဲ့ပါ။ ထိုအုပ်ချုပ်ရေးမှူးသည် ရရှိမည့်လျော်ကြေးများအား ကုမ္ပဏီထံမှတောင်းဆိုသောအခါ ကုမ္ပဏီက လူများက ငွေရရှိနိုင်မည့် ၂၀၁၆ ဘဏ္ဍာနှစ်အထိ စောင့်ဆိုင်းပေးရန်ပြောခဲ့ကြောင်း ထိုအုပ်ချုပ်ရေးမှူးက ပြန်လည်ပြောပြပါသည်။ နောက်တစ်ကြိမ်ထပ်မံတောင်းခံသောအခါ ကုမ္ပဏီမှတာဝန်ရှိသူများက ၎င်းတို့သည် စီမံကိန်းတွင်ပါဝင်ခြင်းမရှိတော့ကြောင်းနှင့် ထို့ကြောင့် မည်သည့်လျော်ကြေးမျှထုတ်ပေးရန် တာဝန်မရှိကြောင်း ပြောခဲ့ပါသည်။⁵⁵² မြေဆုံးရှုံးခဲ့သော်လည်း ထိုအုပ်ချုပ်ရေးမှူး သည် ပြန်လည်ပြင်ဆင်ပေးခြင်းအတွက် အခြားမည်သည့်နည်းလမ်းမျှ မဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ပါ။ ဤသဘောကိုကြည့်ခြင်းအားဖြင့် ပြန်လည်ပြင်ဆင်ပေးခြင်းရရှိရန် ကြိုးပမ်းသူများသည် အတားအဆီးမျိုးစုံကို ကြုံတွေ့ရကြောင်း တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။

548 Thaing Naing Soe, "Arrest us all": Maday residents protest jail terms," The Myanmar Times, 7 October 2016.

549

550 For example, see: Eleven Media, "Kyauk Phyu farmers protest against CNPC," 7 November 2016.

551 ICJ interview, farmers in Lay Khok Sone Village, Kyauk Phyu, August 2016.

552 ICJ interview, former village administrator, Kyauk Phyu, August 2016.

မကျေနပ်မှုတိုင်ကြားခြင်းနှင့် နစ်နာမှုဖြေရှင်းခြင်းနည်းလမ်းများ (Grievance mechanisms)

ယခင်စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီသည် SEZ ကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာသူများထံမှ အငြင်းပွားမှုများကို နားထောင်ပေးရန်၊ သို့မဟုတ် ဖြေရှင်းပေးရန် မည်သည့်နည်းလမ်းမျှ သတ်မှတ်ကျင့်သုံးခြင်း မရှိပါ။ ကော်မတီရုံးခန်းကို ရန်ကုန်တွင်ထားရှိပြီး စီမံကိန်းလုပ်ငန်းခွင် နေရာတွင် အရာရှိတစ်ဦးတစ်ယောက်မျှ မရှိပါ။ စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီအသစ်၏ ရုံးခန်းမှာလည်း ရန်ကုန်တွင်ဖြစ်ပါသည်။

မျှော်မှန်းထားသော SEZ ရင်းနှီးတည်ဆောက်သူသည် ယနေ့အချိန်အထိ လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှုဆိုင်ရာ မကျေနပ်မှုတိုင်ကြား ခြင်းနှင့် နစ်နာမှုဖြေရှင်းခြင်းနည်းလမ်း (Operational Grievance Mechanism) စသည့် အငြင်းပွားမှုအား နားထောင်ပေးရန်၊ သို့မဟုတ် ဖြေရှင်းပေးရန် မည်သည့်လုပ်ထုံးလုပ်နည်းကိုမျှ သတ်မှတ်ကျင့်သုံးခြင်းမရှိပါ။ ၂၀၁၆ခုနှစ်အကုန်အထိ CITIC သည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရုံးခန်းဖွင့်လှစ်ခြင်းမရှိသေးပါ။⁵⁵³

၄.၃.၄။ အမျိုးသမီးလူအုပ်စုများအပေါ် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများ

အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးများ

ကျောက်ဖြူရှိ အမျိုးသမီးများသည် အမျိုးသားများထက် ပို၍နိမ့်ကျသော လူမှုစီးပွားရေးအဆင့်အတန်းများကို အမှန် တကယ် ကြုံတွေ့ခံစားနေရပြီး လက်ရှိကျားမခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းနှင့် ကျားမစံနှုန်းသတ်မှတ်ခြင်းပုံစံများသည် ၎င်းအခြေအနေများ ကို ဆက်လက်တည်မြဲစေပြီး ခိုင်မာအားကောင်းစေပါသည်။ အာဏာနှင့်ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်များကို အမျိုးသားများက ချုပ်ကိုင်ထားပါ သည်။ သြဇာတိက္ကမရှိသော ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များနှင့် အကြီးတမ်း GAD အရာရှိများအားလုံးသည် အမျိုးသားများ ဖြစ်ကြပါသည်။ SEZ ရှိ ကျေးရွာအုပ်စု အုပ်ချုပ်ရေးမှူး ကိုးဦးစလုံးသည် အမျိုးသားများဖြစ်ကြပြီး၊ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အမျိုးသမီးများ သည် ထိုရာထူးများအတွက် မဲပေးရွေးချယ်ခြင်းတွင် ပုံမှန်အားဖြင့် ဝင်ရောက်အရွေးချယ်ခံလေ့မရှိကြဘဲ အကြောင်းမှာ ယောက်ျား များသာ ဖြစ်လေ့ရှိသော အိမ်ထောင်ဦးစီးများအား အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများအဖြစ် ရွေးချယ်သောအခါတွင် မဲပေးရွေးချယ်မှုစနစ်၏ ပုံစံကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။⁵⁵⁴ ရရှိနိုင်သော သတင်းအချက်အလက်များအရ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ဖွဲ့စည်းခဲ့သော စီမံ ခန့်ခွဲမှုကော်မတီအသစ်၏ အဖွဲ့ဝင်များအားလုံးသည် အမျိုးသားများဖြစ်ကြောင်းသိရသည်။ ဤအစီရင်ခံစာအတွက် တွေ့ဆုံမေး မြန်းခဲ့သော အမျိုးသမီးများက SEZ အကြောင်း ဆွေးနွေးခြင်းများအပါအဝင် မြို့နယ်အစည်းအဝေးများသို့ အမျိုးသမီးများအား ဖိတ်ကြားခြင်းမရှိသည်မှာ အာဏာပိုင်များ လုပ်လေ့လုပ်ထိုက်သည့် ပုံစံဖြစ်ကြောင်းပြောပါသည်။⁵⁵⁵ ထိုအချက်သည် အမျိုးသမီး များအနေဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ပါဝင်ခွင့်ကန့်သတ်ခံနေရသည်ကို ပြသနေပါသည်။

ကျောက်ဖြူရှိအမျိုးသမီးများသည် ပုံမှန်အားဖြင့် အမျိုးသားများထက် ပညာတတ်မြောက်မှုအဆင့်အတန်း ပိုမိုနိမ့်ကျပြီး ဝင်ငွေလည်း ပို၍နည်းပါးပါသည်။⁵⁵⁶ ရခိုင်ပြည်နယ်သည် တစ်နိုင်ငံလုံးတွင် လုပ်သားအင်အားရာခိုင်နှုန်း အနည်းဆုံးဖြစ်ပြီး အမျိုး သမီးများ (၃၈.၁ ရာခိုင်နှုန်း)သည် အမျိုးသားများ (၈၃.၂ ရာခိုင်နှုန်း) ထက်ပို၍ နည်းပါးပါသည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်သည် တစ်နိုင်ငံ လုံးတွင် အမျိုးသမီးအလုပ်လက်မဲ့နှုန်းလည်း (၁၂.၅ ရာခိုင်နှုန်း) အနိမ့်ဆုံးဖြစ်ပါသည်။⁵⁵⁷ ထိုအကြောင်းအချက်များသည် အမျိုး သမီးများ အထူးသဖြင့် မဆိုးမများနှင့် ကျောက်ဖြူတွင် အိမ်ထောင်စုများ၏ ၂၁ ရာခိုင်နှုန်းရှိသော အမျိုးသမီးဦးဆောင်သော အိမ်ထောင်စုများ၏ ထိခိုက်လွယ်မှုများကို ပိုမိုဆိုးရွားစေပါသည်။⁵⁵⁸

မြန်မာနိုင်ငံရှိ အခြားဒေသများကဲ့သို့ပင် ကျောက်ဖြူရှိအမျိုးသားများသည် ယေဘုယျအားဖြင့် အမျိုးသားများ၏ တရားဝင် မြေပိုင်ဆိုင်မှုနှုန်းသည် အမျိုးသမီးများထက် ပိုများပါသည်။ ထိုအခြေအနေကိုဖြစ်စေသော အကြောင်းတစ်ရပ်မှာ ဇနီး၏မိသားစု ဘက်မှမြေကို အမွေဆက်ခံရရှိသောအခါ ခင်ပွန်း၏အမည်ဖြင့် မှတ်ပုံတင်လေ့ရှိသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။⁵⁵⁹ ထိုအကြောင်းအချက် များသည် ကျေးလက်ဒေသများတွင် အမျိုးသမီးများကြုံတွေ့ရသော အားနည်းမှုများနှင့် ဖယ်ကြည့်ခံရခြင်း၏လက္ခဏာများ ဖြစ်ပါ သည်။⁵⁶⁰ အဆိုပါအကြောင်းအချက်များကြောင့် အမျိုးသမီးများသည် ဆန္ဒမပါသည့် ပြန်လည်နေရာချထားမှုစသည့် လုပ်ထုံးလုပ်

553 CITIC was not registered as a company in Myanmar, according to the Data and Statistics available from Myanmar's Directorate of Invest- ment and Company Administration.
554 Helene Maria Kyed, Annika Pohn Harrison & Gerard McCarthy, "Local Democracy in Myanmar: Reflections on Ward and Village Tract Elections in 2016," 2016, Danish Institute for International Studies, pp. 4.
555 ICJ workshop notes, female member of a civil society organisation, Kyauk Phyu, May 2016.
556 ICJ interview, local leader, Kyauk Phyu, July 2016. It has been estimated that women's wages are around 33% lower than men for the same job, see: Oxfam, "Kyauk Phyu: a baseline socio-economic assessment," 2016, pp. 17.
557 Asian Development Bank, "Gender equality and Women's rights in Myanmar: a situational analysis," 2015, Manila.
558 Ministry of Immigration and Population, & UNFPA, 'The 2014 Myanmar Population and Housing Census: Rakhine State', April 2014.
559 ICJ interview, local leader and farmers, Pyaing Sit Kay, August 2016..
560 This is recognized in Article 14 of CEDAW.

နည်းများအား ဆောင်ရွက်စဉ်နှင့် ဆောင်ရွက်ပြီးနောက် ၎င်းတို့၏ လူ့အခွင့်အရေးများအပေါ် ထိခိုက်မှုကို ကြုံတွေ့နိုင်ချေအန္တရာယ် ပိုမိုမြင့်မားပါသည်။ ထို့ကြောင့် အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအပါအဝင် SEZ အတွက် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်များတွက် တက်တက်ကြွကြွ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရန် ၎င်းတို့၏ အခွင့်အရေးများကို ကျင့်သုံးရန် အခွင့်အရေးများရရှိရန် ပို၍ပင် အရေးကြီးပါသည်။⁵⁶¹

ဤအစီရင်ခံစာအတွက် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော အမျိုးသမီးအများစုက SEZ သည် အမျိုးသမီးများ အထူးသဖြင့် အထည်ချုပ် စက်ရုံများတွင် အလုပ်အကိုင် ရရှိနိုင်ဖွယ်ရှိသည့် အမျိုးသမီးငယ်များအတွက် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းအခွင့်အလမ်းများ တိုးတက် စေမည်ဟု မျှော်လင့်ကြပါသည်။ သို့သော်လည်း ထိုသို့မျှော်မှန်းချက်နှင့်အတူ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ဖွယ်ရှိသော ရွှေ့ပြောင်းမှု၊ လူဦးရေ အပြောင်းအလဲများနှင့် စီမံကိန်းအစီအစဉ်များနှင့်ပတ်သက်ပြီး ယေဘုယျအားဖြင့် သိရှိမှုမရှိခြင်းကြောင့် စိုးရိမ်ပူပန်မှုများလည်း ရှိနေပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိအခြားဒေသများနှင့် ဒေသတွင်းနိုင်ငံများမှ အတွေ့အကြုံများအရ အမျိုးသားများနှင့်ယှဉ်လျှင် အမျိုးသမီးများကို အထည်ချုပ်လုပ်ငန်းကဏ္ဍတွင် ပို၍အလုပ်ခန့်ထားလေ့ရှိပါသည်။⁵⁶² အမျိုးသမီးများအားခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနှောင့်အယှက်ပေးခြင်းများမှ တားဆီးကာကွယ်ပေးသောဥပဒေများကို စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်းနှင့် အရေးယူဆောင်ရွက်ခြင်း သည် အမျိုးသမီးများ၏ လူ့အခွင့်အရေးများအား အကာအကွယ်ပေးရာတွင် အရေးပါပါသည်။

ကျောက်ဖြူရှိအမျိုးသမီးများနှင့် အမျိုးသားများသည် မြန်မာနိုင်ငံအခြားဒေသများ၊ သို့မဟုတ် အခြားနိုင်ငံများမှလာရောက် သောသူများသည် ဒေသတွင်းရှိအမျိုးသမီးများနှင့် ရေရှည်လက်တွဲမည်မဟုတ်သော ရည်ငံမှုများတစ်ဆင့်သော်လည်း၊ လိင်ပိုင်း ဆိုင်ရာ အမြတ်ထုတ်မှုတစ်ဆင့်သော်လည်းကောင်း အမျိုးသမီးများအပေါ် အန္တရာယ်များကျရောက်လာမည်ကို စိုးရိမ်ပူပန်ကြ ပါသည်။⁵⁶³ အမှန်တကယ်ဖြစ်စေ၊ ထင်မြင်ချက်သာဖြစ်စေ ထိုခြိမ်းခြောက်မှုသည် နိုင်ငံခြားမှရွှေ့ပြောင်းလာသူများ၊ သို့မဟုတ် မြန်မာနိုင်ငံအခြားဒေသများမှ လာရောက်နေထိုင်သူများကို အလုပ်ခန့်ထားခြင်းအား စိတ်ခံစားချက်အရမနှစ်သက်ခြင်းကို ဖြစ်ပေါ် စေလေ့ရှိပါသည်။ အခြေခံအဆောက်အအုံ တည်ဆောက်မှုကြောင့်ဖြစ်ပေါ်သော လူမှုရေးပြောင်းလဲမှုများအပါအဝင် ရွှေ့ပြောင်းနေ ထိုင်မှုစသည့် အရေးပါသောလူမှုရေးပြောင်းလဲမှုများသည် လက်ရှိအမျိုးသမီးများ၏ ထိခိုက်လွယ်မှုများကို ပို၍ ဆိုးရွားစေနိုင်ပါ သည်။ သို့သော်လည်း အဆိုပါခံစားချက်များသည် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော အမျိုးသားကြီးစိုးသောဝါဒ၊ အမျိုးသားရေးဝါဒနှင့် နိုင်ငံခြား သားများအပေါ် မယုံကြည်မှုများဆိုင်ရာ အကြောင်းကိစ္စများနှင့်လည်း အနည်းအများဆိုသလို ပတ်သက်ဆက်နွယ်လျက် ရှိသည် ကို သတိချပ်ရပါမည်။

လုပ်သားအင်အားတွင် အမျိုးသမီးများပါဝင်မှုနှင့် အမျိုးသမီးများ ကျားမအပေါ်အခြေခံသော အကြမ်းဖက်မှုများကြုံတွေ့ခံစား ရခြင်းအကြားတွင်လည်း ဆက်နွယ်မှုရှိနိုင်ပါသည်။⁵⁶⁴ ပဋိပက္ခများ၏ သက်ရောက်မှုကိုခံစားရသောဒေသများတွင် အလုပ်လက်မဲ့ အမျိုးသားများ အထူးသဖြင့် လူငယ်များ ကြုံတွေ့ရခြင်းသည် ပဋိပက္ခများ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်လာနိုင်ပါသည်။⁵⁶⁵ ထို့ကြောင့် SEZ အတွက် အစီအစဉ်ရေးဆွဲခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ကျားမဆိုင်ရာ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့လာမှုကို အသုံးပြုရမည်ဖြစ်သည်။

ကျောက်ဖြူမြို့နယ်တွင် နေထိုင်သော မူဆလင်များ

ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ မူဆလင်များသည် ၎င်းတို့၏သွားလာမှုအပေါ် ပြင်းထန်သောကန့်သတ်မှုများကို ကြုံတွေ့ရပါသည်။⁵⁶⁶ ကျောက်ဖြူရှိ မူဆလင်အသိုင်းအဝိုင်းတစ်ခုသည် ၂၀၁၂ ခုနှစ် ဘာသာရေးအကြမ်းဖက်မှုအတွင်း မောင်းထုတ်ခံရခင်အထိ မြို့ ပေါ်တွင် အဓိကနေထိုင်ကြပါသည်။ (အထက်တွင် ဖော်ပြထားသော မိတ်ဆက်ကို ကြည့်ပါ။)

ကျောက်တလုံးစခန်းသည် မူဆလင်များအများစုနေထိုင်သော ဒုက္ခသည်စခန်းနှစ်ခုထဲမှ ပို၍ကြီးသော စခန်းဖြစ်ပြီး ထိုစခန်း တွင်နေထိုင်သော မူဆလင်များစွာသည် ယခင်က ကျောက်ဖြူမြို့ပေါ်တွင် ကုန်သည်များနှင့် ကုန်ရောင်းဝယ်သူများအဖြစ်လုပ်ကိုင်

561 For discussion, see: Centre for Environment and Community Research, "Assessing Women's Engagement in EIAs on Infrastructure Projects in Vietnam: Recommendations for Policy and Public Participation in EIA," 31 December 2015.
562 World Bank Group and International Finance Corporation, "Fostering Women's Economic Empowerment Through Special Economic Zones: Comparative Analysis of Eight Countries and Implications for Governments, Zone Authorities and Businesses," 2011, pp. ix.
563 ICJ interview, members of the Rakhine Women's Association, Kyauk Phyu, September 2016. See also: Oxfam, "Kyauk Phyu: a baseline socio-economic assessment," 2016.
564 For analysis, see: Mara Bolis and Christine Hughes, "Women's Economic Empowerment and Domestic Violence," 2015, Oxfam Intersectionality Series, Oxfam.
565 For analysis, see: Harini Amarasuriya et al. "Rethinking the Nexus Between Youth, Unemployment and Conflict – Perspectives from Sri Lanka," 2009, International Alert.
566 See: Yanghee Lee, "Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Myanmar", UN Doc A/HRC/28/72, paras. 38-48.

ခဲ့ကြပါသည်။ ဤအစီရင်ခံစာအတွက် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သောသူများက ၎င်းတို့အနေဖြင့် သတ်မှတ်ထားသော SEZ ဧရိယာတွင် နေထိုင်ရာအိမ်သော်လည်းကောင်း၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုသော်လည်းကောင်း မရှိကြကြောင်း ပြောပြပါသည်။⁵⁶⁷ အခြား နေရာတွင်နေထိုင်သည့် ရွှေ့ပြောင်းခံရသောဒေသခံမူဆလင်များသည် အလားတူအခြေအနေမျိုး ကြုံတွေ့ရကြောင်း သိရပါ သည်။⁵⁶⁸ စခန်းခေါင်းဆောင်များ၊ အမျိုးသမီးကော်မတီများနှင့် လုပ်အားပေးလူငယ်များအားလုံးက ၎င်းတို့အနေဖြင့် SEZ နှင့်ပတ် သက်ပြီးသိရှိမှုအလွန်နည်းကြောင်းနှင့်သက်ဆိုင်သောတိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှုများနှင့်သတင်းအချက်အလက်များရှင်းပြသောပွဲများသို့ ဘယ်သောအခါမှ ဖိတ်ကြားခံခြင်းမရှိကြောင်း ပြောပါသည်။ ထိုသို့ပြောဆိုချက်သည် ထိုဒေသတွင်နေထိုင်သော မူဆလင် မဟုတ်သူများ၏ ပြောဆိုချက်နှင့် ကွာခြားမှုမရှိဘဲ SEZ အတွက် စီစဉ်ဆောင်ရွက်ရာတွင် အများပြည်သူပါဝင်ခွင့်ကင်းမဲ့ကြောင်း ကို ထပ်မံဖော်ပြနေပါသည်။

SEZ တည်ဆောက်မှုသည် ကျောက်ဖြူရှိ ရွှေ့ပြောင်းခံထားရသောမူဆလင်အသိုင်းအဝိုင်းအပေါ် မည်ကဲ့သို့ သက်ရောက်မှု ရှိသည်ကို ရှင်းလင်းစွာ မသိရပါ။ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုပမာဏကြီးမားသဖြင့် ကျောက်ဖြူမြို့တွင်နေထိုင်သူ အားလုံးမဟုတ်တောင် အများစု၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုများအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိပါသည်။ သို့သော်လည်း လက်ရှိတွင် အဆိုပါဒေသခံပြည်သူများ အတွက် ပြန်လည်ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်နိုင်စေရန်အတွက် မည်သည့်အစီအစဉ်မျှ သတ်မှတ်ထားခြင်းမရှိပါ။ ရိုဟင်ဂျာ ဟုခေါ်ဆိုသူ များနှင့်မတူဘဲ ယာယီစခန်းမှမူဆလင်အများစုသည် နိုင်ငံတော်က မြန်မာနိုင်ငံတွင်တရားဝင် တိုင်းရင်းသားအဖြစ် သတ်မှတ် ထားသော ကမန်မူဆလင်များအဖြစ် ကိုယ့်ကိုယ်ကိုရည်ညွှန်းကြပါသည်။ မူဆလင်များနှင့်အိမ်ထောင်ပြုထားသော မူဆလင် မဟုတ်သူများလည်း ဤဒုက္ခသည်စခန်းများတွင် နေထိုင်ကြပါသည်။

ဒုက္ခသည်စခန်းတွင်နေထိုင်သော လူဦးရေ၏ အနည်းဆုံးတစ်ဝက်သည် လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးဦးစီးဌာနက ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ဆောင်ရွက်ခဲ့သော အငြင်းပွားဖွယ် နိုင်ငံသား ဟုတ်၊ မဟုတ် စစ်ဆေးခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြပါသည်။ ထို လုပ်ငန်းစဉ်သည် နိုင်ငံသားဖြစ်လာရန် လမ်းကြောင်းဖန်တီးပေးကြောင်း နားလည်ထားကြပါသည်။ လူများစွာသည် နိုင်ငံသားဖြစ် ခြင်းဆိုင်ရာ စာရွက်စာတမ်းများကို ကိုင်ဆောင်ထားပြီးဖြစ်သော်လည်း ထိုစာရွက်စာတမ်းများကို အာဏာပိုင်များ၊ သို့မဟုတ် ပတ် ဝန်းကျင်အသိုင်းအဝိုင်းများက ယေဘုယျအားဖြင့် အသိအမှတ်ပြုခြင်း မရှိကြတော့ပါ။⁵⁶⁹ ၎င်းတို့၏ နိုင်ငံသားဖြစ်တည်မှု အခြေ အနေသည် အလွန်ထိရလွယ်သော အငြင်းပွားဖွယ်ရာ နိုင်ငံရေးကိစ္စရပ်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

ကျောက်ဖြူရှိ မူဆလင်အသိုင်းအဝိုင်းသည် ထိုမြို့နယ်ရှိ အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းမှလုပ်ရှား ဆောင်ရွက်သူများနှင့် အစိုးရ အာဏာပိုင်များအပေါ် လွှမ်းမိုးနိုင်မှု အလွန်နည်းသည့်ပုံ ပေါ်ပါသည်။ အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းမှ လုပ်ရှားဆောင်ရွက်သူများနှင့် ရပ်ရွာလူထုစည်းရုံးရေးမှူးများသည် မူဆလင်ဒေသခံများနှင့် ပြန်လည်ပေါင်းစည်းခြင်းကို ဆန့်ကျင်နေသည့်ပုံပေါ်ပါသည်။⁵⁷⁰ ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် မူဆလင်များနှင့်ယှဉ်တွဲအလုပ်လုပ်ရသော အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အကူအညီပေးရေး ဝန်ထမ်း များသည် ဒေသခံပြည်သူများ၏ ပြစ်တင်ဝေဖန်မှုများအပြင် ၎င်းတို့အချင်းချင်းလည်း ပြစ်တင်ဝေဖန်မှုများကို ကြုံတွေ့ရလေ့ရှိသည့် အခြေအနေများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစား၍ မူဆလင်ဒေသခံများနှင့် ပြန်လည်ပေါင်းစည်းခြင်းကို ဒေသခံလူထုက ဆန့်ကျင်နေသည့် သဘောထားကို နားလည်သင့်ပါသည်။⁵⁷¹

ဒုက္ခသည်စခန်းတွင်နေထိုင်သူများသည် လူ့အခွင့်အရေးခံစားရန်နိုင်မှုအပေါ် နိုင်ငံတော်မှပြင်းထန်စွာ အနှောင့်အယှက်ပေး ခြင်းကို ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နေရသောကြောင့် ၎င်းတို့အနေဖြင့် SEZ ကို ဦးစားပေးကိစ္စအဖြစ် မယူဆကြပါ။ သို့သော်လည်း ဒေသတွင်း မည်သည့်ကြီးမားသော အခြေခံအဆောက်အအုံတည်ဆောက်မှုနှင့် လူဦးရေဆိုင်ရာအပြောင်းအလဲမဆို ဒုက္ခသည်စခန်းများ၏ အခြေအနေအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိနိုင်ပါသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ ဒေသခံမူဆလင်များ၏အခြေအနေကို SEZ နှင့် ပတ်သက် ပြီး အစီအစဉ်ရေးဆွဲခြင်းတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းမရှိသလို ဖြစ်ပွားလာနိုင်ဖွယ်ရှိသော ပဋိပက္ခများကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစား ခြင်းမရှိပါ။

567 ICJ interviews (total of 3) with the Camp Management Committee, Women's Group and Volunteer Youth Group at Kyauk Ta Lone Camp in Kyauk Phyu on 6 August 2016.
568 ICJ interview, GAD District Officer, Kyauk Phyu, August 2016.
569 ICJ interviews at Kyauk Ta Lone Camp. ICJ saw examples of all forms of citizenship documentation.
570 ICJ observations, discussions and workshops, Kyauk Phyu, April-December 2016.
571 For discussion, see: Joe Freeman, "Buddhist Aid Workers Face Backlash for Helping Myanmar's Rohingya Muslims," 15 November 2016, Irin News.

၄.၄။ ဥပဒေအရဆန်းစစ်ခြင်း

၄.၄.၁။ SEZ ဥပဒေများ

ဥပဒေဆိုင်ရာလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအတွက် ညှိနှိုင်းချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်မှုနှင့် အဆင့်ဆင့်ဆောင်ရွက်မှုမရှိခြင်း SEZ ဥပဒေများတွင် ကျောက်ဖြူ SEZ ကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရာ၌ ဆောင်ရွက်ရမည့် အရေးပါသော ဥပဒေဆိုင်ရာလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို အပြည့်အဝအကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခြင်းအား ထည့်သွင်းဖော်ပြထားပါ။ အဆိုပါလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများတွင် မြေသိမ်းယူမှု၊ EIA နှင့် ဆန္ဒမပါသည့် ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းကို အုပ်ချုပ်သော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ပါဝင်ပါသည်။ အဆိုပါလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအား ဆောင်ရွက်ရမည့် အဆင့်အဆင့်တွင် ဆန္ဒမပါသည့် ပြန်လည်နေရာချထားခြင်း အစီအစဉ်ဖော်ဆောင်ခြင်းမပြုမီ မြေသိမ်းယူမှုများကို ပြင်ဆင်ဆောင်ရွက်နေခြင်းဖြစ်သဖြင့် အဆင့်ကျော်ဆောင်ရွက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်နေပြီးဖြစ်ပါသည်။ စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီအနေဖြင့် အစိုးရဌာနများနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအကြား ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ပေးရမည့် ၎င်း၏တာဝန်အဖြစ်လည်းကောင်း၊ သက်ဆိုင်သောဥပဒေများအား လိုက်နာစေရန် ၎င်း၏တာဝန်အဖြစ်လည်းကောင်း ကျောက်ဖြူတွင် အဆိုပါအဆင့်ဆင့်ဆောင်ရွက်ခြင်းအတွက် ညှိနှိုင်းချိတ်ဆက် ဆောင်ရွက်ပေးသင့်ပါသည်။

ပြန်လည်နေရာချထားရာတွင် သတ်မှတ်ထားခြင်းမရှိသော လုပ်ငန်းတာဝန်များ

SEZ ဥပဒေများတွင် လူ့အခွင့်အရေးနှင့်ပတ်သက်ပြီး နိုင်ငံတော်အရာရှိများအတွက် တာဝန်များ သတ်မှတ်ထားခြင်းမရှိသော်လည်း အခြားပြည်တွင်းဥပဒေများတွင်ပါဝင်သော တာဝန်ဝတ္တရားများကို ထပ်မံအတည်ပြု ဖော်ပြထားပါသည်။ ကျောက်ဖြူတွင် SEZ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းသည် လက်ရှိအချိန်ထိ မြန်မာနိုင်ငံ၏မြေယာဥပဒေများနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာဥပဒေများနှင့် ညီညွတ်မှုမရှိပါ။ သို့သော်လည်း အဆိုပါဥပဒေများပါ တာဝန်များဆောင်ရွက်ရန် ပျက်ကွက်ခြင်းအတွက် မည်သူက တာဝန်ရှိသည်၊ သို့မဟုတ် မည်သူကတာဝန်ခံရမည်ကို SEZ ဥပဒေများတွင် ရှင်းလင်းဖော်ပြခြင်းမရှိပါ။

၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် SEZ စီမံကိန်းခွဲများကို တည်ဆောက်ခဲ့စဉ်က ဆောင်ရွက်ခဲ့သည့် စံနှုန်းမမီသော ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်သည် SEZ ဥပဒေများတွင် ဥပဒေအရခွဲဟုဖြစ်နေခြင်းများနှင့် ပတ်သက်၍ ပြဿနာများရှိနေကြောင်းကို မီးမောင်းထိုးပြနေပါသည်။ ဤအစီရင်ခံစာအတွက် သုတေသနလေ့လာတွေ့ရှိချက်အရ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် အဆိုပါလုပ်ငန်းစဉ်အတွင်း လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို ချိုးဖောက်ခဲ့ကြောင်းနှင့် ရွှေ့ပြောင်းမှု၏သက်ရောက်မှုများသည် လုံလောက်သောနေထိုင်မှုအဆင့်အတန်းရရှိခွင့်အပေါ် အနှောင့်အယှက်ဖြစ်ကြောင်း ပြသနေပါသည်။

ယခင်စီမံခန့်ခွဲမှု ကော်မတီအဖွဲ့ဝင်များသည် ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် SEZ စီမံကိန်းခွဲများ တည်ထောင်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်သော ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းဆိုင်ရာ စီစဉ်ဆောင်ရွက်မှုများအား ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ပေးရာတွင် အဓိကအခန်းကဏ္ဍမှပါဝင်ခဲ့ပါသည်။ အခြားအစိုးရဌာနများနှင့် အစိုးရအဖွဲ့များလည်း ပါဝင်ခဲ့ကြပါသည်။ SEZ ဥပဒေများတွင် ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းနှင့် ပတ်သက်ပြီး မတူညီသော တာဝန်ရှိသူများ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ရှင်းလင်းစွာခွဲခြားသတ်မှတ် ထားခြင်းမရှိပါ။ ထို့ကြောင့် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာတာဝန်ခံမှု၊ သို့မဟုတ် ဥပဒေအရတာဝန်ရှိမှု ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ရန် ခက်ခဲပါသည်။

အထူးစီးပွားရေးဇုန် ဥပဒေ (၂၀၁၄) ၏ ပုဒ်မ ၈၀ သည် ရွှေ့ပြောင်းခံရသူများအတွက် အကာအကွယ်ပေးမှုတစ်ရပ်ရပ် ထည့်သွင်းဖော်ပြပေးသည့် တစ်ခုတည်းသော ပြဌာန်းချက်ဖြစ်ပြီး ပြောင်းရွှေ့ရသူများအတွက် မူလနေထိုင်မှုအဆင့်အတန်းထက် မနိမ့်ကျစေရန်ဖော်ပြထားပါသည်။⁵⁷² ဤပြဌာန်းချက်သည် နိုင်ငံတော်အစား ရင်းနှီးတည်ဆောက်သူ၊ သို့မဟုတ် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူအား ဤအခွင့်အရေးကို ဖြည့်ဆည်းပေးရန်တာဝန်ရှိစေပါသည်။ သို့သော်လည်း ယေဘုယျအားဖြင့်တာဝန်ရှိသူမှာ ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းအား ညွှန်ကြားသော စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီ ဖြစ်ပါသည်။

ဒိုးတန်းတောင်ရေလျှောင်တံတည်ဆောက်သော MKSH ၏ တာဝန်ဝတ္တရားများကို သတ်မှတ်ထားခြင်း မရှိပါ။ SEZ နှင့် ပတ်သက်ပြီး ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ခဲ့သဖြင့် ထိုကုမ္ပဏီအား ရင်းနှီးတည်ဆောက်သူအဖြစ်သတ်မှတ်ရန် ဥပဒေအရ အခြေအမြစ်ရှိသော်လည်း ထိုသို့ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် ထိုစဉ်က ကုမ္ပဏီနှင့် အစိုးရအရာရှိများအကြားရယူခဲ့သော နားလည်မှု၊ ဟုတ်မဟုတ်ကို ရှင်းလင်းစွာမသိရပါ။⁵⁷³ ရင်းနှီးတည်ဆောက်သူများနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများသည် ပြန်လည်နေရာချထားမှုဆိုင်ရာကုန်ကျစရိတ်များကို ကျခံပေးရန်နှင့် ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းကြောင့် လူနေမှုအဆင့်အတန်းများ ယိုယွင်းနိမ့်ကျမသွား

572 2014 SEZ Law, Art. 80(a)(b).

573 2014 SEZ Law, Art. 3(e).

စေရန် တာဝန်ရှိပါသည်။⁵⁷⁴ တာဝန်ရှိမှုအား သတ်မှတ်ရမည်ဆိုလျှင် ထိုကုမ္ပဏီသည် ဒိုးတန်းတောင်ရေလျှောင်တံခွန် အဆိုပါ တာဝန်ဝတ္တရားများအား ဖြည့်ဆည်းရန်ပျက်ကွက်ကြောင်း တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။⁵⁷⁵ စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီသည် ပြန်လည်နေရာချထားရေးလုပ်ငန်းစဉ်ကိုညွှန်ကြားခဲ့ပြီး အဆိုပါကုမ္ပဏီအား ၎င်း၏စံနှုန်းမမီသော အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မှုကြောင့် ဥပဒေအရ တာဝန်ယူစေနိုင်ပါသည်။

အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာတာဝန်ခံမှုနှင့် ဥပဒေအရတာဝန်ရှိမှုသတ်မှတ်ရန်အပြင် ကောင်းမွန်သောအုပ်ချုပ်မှုကို အားပေးရန် အလို့ငှာ စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ဥပဒေတွင် ရှင်းလင်းစွာသတ်မှတ်ထားရပါမည်။ စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီနှင့် မည်သည့် အထောက်အကူပြုအဖွဲ့တွင်မဆို ဥပဒေ၊ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ကာကွယ်ရေးအပြင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတွင် ကျွမ်းကျင်သူများ ပါဝင်သင့်ပါသည်။ ကော်မတီအဖွဲ့ဝင်များနှင့်၊ သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ကိုယ်စားလှယ်များလည်း ပါဝင်သင့်ပါသည်။ ထိုသို့ ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် အများပြည်သူပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုအား ဥပဒေနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်နိုင်စေရန် အထောက်အကူဖြစ်ပါလိမ့်မည်။

၄.၄.၂။ မြေယာဥပဒေများ

၁၈၉၄ခုနှစ် မြေသိမ်းအက်ဥပဒေ

၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင်ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော မြေသိမ်းမှုများနှင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင်စတင်ခဲ့သော မြေသိမ်းယူမှု လုပ်ငန်းစဉ်သည် ၁၈၉၄ ခုနှစ် မြေသိမ်းအက်ဥပဒေပါ အရေးကြီးသော ဥပဒေအရလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအား လိုက်နာဆောင်ရွက်မှုမရှိပါ။ အဆိုပါကိစ္စနှစ်ရပ်လုံးတွင်အဆိုပြုထားသော မြေသိမ်းယူမှုအား အများပြည်သူအား အသိပေးခြင်းများကို ထုတ်ပြန်ခဲ့ခြင်းမရှိပါ။ SEZ ဧရိယာ တစ်ခုလုံးအတွက် မြေသိမ်းယူရန်အဆိုပြုသော ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာနက ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သော အမိန့်ကြော်ငြာစာကို ပြည်ထောင်စုပြန်တမ်းထဲတွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြခြင်းမရှိပါ။ (အထက်တွင် ကြည့်ပါ။)

အများပြည်သူအားအသိပေးခြင်းကို စီမံကိန်းလုပ်ငန်းခွင်အဆင့်နှင့် ပြန်တမ်းနှစ်နေရာလုံးတွင် ကြေညာရန် အဆိုပါအက်ဥပဒေအရ မဖြစ်မနေ လိုအပ်ပါသည်။⁵⁷⁶ ထိုသို့အသိပေးခြင်းသည် အာဏာပိုင်များက မြေများအားစစ်တမ်းကောက်ယူရန်အတွက် ဥပဒေအရခိုင်လုံမှုရှိစေပြီး အကျိုးသက်ဆိုင်သူများအား အက်ဥပဒေနှင့်အညီ ကန့်ကွက်မှုများတင်သွင်းခြင်းအား ခွင့်ပြုရန်အတွက်လိုအပ်ပါသည်။⁵⁷⁷ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းကို လိုက်နာရန်ပျက်ကွက်ပါက မြေယာစစ်တမ်းကောက်ယူခြင်းနှင့် နိုင်ငံတော်က ပိုင်ဆိုင်ခြင်းသည် အဆိုပါအက်ဥပဒေအရ ဥပဒေနှင့်မညီညွတ်ပါ။

၂၀၁၄ ခုနှစ် မြေသိမ်းယူခြင်းတွင် မြေသိမ်းဥပဒေလက်ခံတွင်ဖော်ပြထားသော စာရွက်စာတမ်းဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များ အပါအဝင် အခြားဥပဒေအရ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကိုလည်း လေးစားမှုမရှိသည့် ပုံပေါ်ပါသည်။⁵⁷⁸ ထို့ကြောင့်အဆိုပါမြေသိမ်းယူခြင်းများအတွက် ဥပဒေအရခိုင်လုံမှုကို မေးခွန်းထုတ်ရမည် ဖြစ်ပါသည်။

အရွယ်အစားနှင့် သက်ရောက်မှုအရ ပိုမိုကြီးမားသော ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် စတင်ခဲ့သည့် မြေသိမ်းယူမှုအား ယခုအချိန်အထိ ထိုအက်ဥပဒေနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ခြင်းမရှိသေးသောကြောင့် ထိုမြေသိမ်းယူမှုသည် ဥပဒေနှင့်မညီညွတ်ပါ။ ဥပဒေနှင့်ညီညွတ်စေရန်အလို့ငှာ ထိုလုပ်ငန်းစဉ်အား ချက်ချင်းရပ်ဆိုင်းရပါမည်။ ဆွေးနွေးတိုင်ပင်မှုမှတစ်ဆင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေး အစီအစဉ်အား ရေးဆွဲပြီးမှသာ ထိုလုပ်ငန်းစဉ်ကို ပြန်လည်ဆောင်ရွက်သင့်ပြီး အဆိုပါအက်ဥပဒေတွင် သတ်မှတ်ထားသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအပြင် EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအရ လိုအပ်သည့်အတိုင်း ဆန္ဒမပါသည့် ပြန်လည်နေရာချထားမှုဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။

၂၀၁၂ ခုနှစ် လယ်ယာမြေဥပဒေ

လယ်သမားများသည် ၂၀၁၂ ခုနှစ် လယ်ယာမြေဥပဒေအရ မြေမှတ်ပုံတင်ရာအခက်အခဲများ ကြုံတွေ့ရကြောင်းပြောဆိုချက်များကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် ကျောက်ဖြူတွင် မြေအသုံးပြုခွင့် လက်မှတ်ထုတ်ပေးခြင်းအတွက် ဌာနဆိုင်ရာလုပ်ငန်းစဉ်သည် ထိရောက်စွာ လည်ပတ်မှုမရှိကြောင်း သိသာပါသည်။ လျှောက်လွှာတင်သွင်းနိုင်ခြင်း မရှိသေးသော လယ်သမားများအတွက် အဆိုပါဌာနဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များသည် ၎င်းတို့၏ လုံလောက်သောနေထိုင်မှုရရှိခွင့်အား ရရှိခံစားနိုင်ခြင်းအပေါ် ကြီးမားသောရေရှည်

574 2014 SEZ Law, Arts. 80(a)(b).

575 At Thaung Chaung, the Government constructed the reservoir, so the company cannot be the Developer.

576 1894 Land Acquisition Act, Art. 4(a).

577 1894 Land Acquisition Act, Arts. 4(b), 5.

578 1947 Burma Land Acquisition Manual, Part 4: Forms and Registers.

သက်ရောက်မှုများဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ပါသည်။ မြေအသုံးပြုခွင့်ပိုင်ဆိုင်ခြင်းသည် SEZ ဧရိယာအတွင်း နေထိုင်သူများအတွက် လျော်ကြေးရရှိခွင့်ကို ဆုံးဖြတ်ရာတွင် အဓိကအကြောင်းအချက်ဖြစ်ကြောင်း ကြားသိခဲ့ရပါသည်။ အကယ်၍ လယ်သမားများသည် ၎င်းတို့၏လယ်မြေပိုင်ဆိုင်မှုအား တရားဝင်မှတ်ပုံတင်နိုင်ပါက ၎င်းတို့အနေဖြင့် မျှတသင့်လျော်သော လျော်ကြေးရရှိနိုင်ကြမည် မဟုတ်ပါ။

၂၀၁၂ ခုနှစ် မြေလွတ်၊ မြေလပ်နှင့် မြေရိုင်းများစီမံခန့်ခွဲရေးဥပဒေ

တရားဝင်မြေမှတ်တမ်းများနှင့် မြေအသုံးပြုမှုသတ်မှတ်ချက်များသည် ပြည်သူများက ၎င်းတို့၏ စားဝတ်နေရေးအတွက် မြေကို အသုံးပြုပုံ လက်တွေ့အခြေအနေများနှင့် အမြဲတမ်းကိုက်ညီမှု မရှိပါ။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် စီမံကိန်းခွဲများတည်ဆောက်ခဲ့သော နေရာများရှိ လယ်သမားများက ၎င်းတို့အနေဖြင့် တိရစ္ဆာန်များအတွက် စားကျက်မြေအဖြစ်အသုံးပြုသော မြေကို ၂၀၁၂ ခုနှစ် မြေလွတ်၊ မြေလပ်နှင့် မြေရိုင်းများစီမံခန့်ခွဲရေးဥပဒေအရ မြေလွတ်အဖြစ် သတ်မှတ်ခဲ့ကြောင်းပြောပါသည်။ ထိုအချက်ကြောင့် ၎င်းတို့ရထိုက်သော လျော်ကြေးမရရှိခဲ့ကြောင်း ပြောပါသည်။ အလားတူမကျေနပ်ချက်များသည် Phase 1 ဧရိယာတွင် မြေသိမ်းယူခြင်းအတွက် ပြင်ဆင်မှုများပြုလုပ်ရာတွင် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပါသည်။ SEZ ပြင်ပ ပြန်လည်နေရာချထားရန်အဆိုပြုထားသော ဒိုးမတောင်တွင်ရှိသော မြေကွက်များမှာ မြေလွတ်အဖြစ် သတ်မှတ်ထားသော်လည်း လက်တွေ့တွင် လယ်သမားများက မိရိုးဖလာ မြေပိုင်ဆိုင်မှုအရ မြေကို အသုံးပြုနေကြပါသည်။

လယ်သမားများအား ၎င်းတို့၏ စားဝတ်နေရေးအတွက် အသုံးပြုနေရသော မြေမှ ပြန်လည်ပြုပြင်ပေးခြင်း အစီအစဉ်များ မရှိဘဲ ပြောင်းရွှေ့ခြင်းသည် ၎င်းတို့၏ လုံလောက်သော နေထိုင်မှုရရှိခွင့်ကို အနှောင့်အယှက် ဖြစ်စေပါသည်။ ကျောက်ဖြူရှိလယ်သမားများအနေဖြင့် လက်ရှိ မြေလွတ်၊ မြေရိုင်း၊ သို့မဟုတ် မြေလပ်အဖြစ်သတ်မှတ်ထားသော မြေများအပါအဝင် မြေအသုံးပြုခွင့် လျှောက်ထားရန် အခွင့်အလမ်းမရရှိသေးသရွေ့ မည်သည့်ရွှေ့ပြောင်းမှုကိုမျှ မဆောင်ရွက်သင့်ပါ။ မြေအမျိုးအစားသတ်မှတ်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး ဌာနဆိုင်ရာဆုံးဖြတ်ချက်များကို ရပ်ရွာလူထုနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးဆောင်ရွက်ပြီး ပြန်လည်သုံးသပ်မှုများ ပြုလုပ်ရပါမည်။

၄.၄.၃။ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာဥပဒေများ

ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်းအား မြေသိမ်းခြင်းမတိုင်မီဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်ပါသည်

၂၀၁၅ ခုနှစ် EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအရ လိုအပ်သည့်အတိုင်း ဆန္ဒမပါသည့် ရွှေ့ပြောင်းမှုဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ခြင်းမရှိပါက ကျောက်ဖြူတွင် အဆိုပါမြေသိမ်းယူမှုလုပ်ငန်းစဉ်အား အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းသည် ဥပဒေနှင့် မညီညွတ်သည့် အခြေအနေဖြစ်လာနိုင်သည်။ အဆိုပါ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများ၏ အဓိကရည်ရွယ်ချက်မှာ ဖြစ်နိုင်လျှင် ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းကို ရှောင်ရှားရန်နှင့် မလွဲသွယ်၍ ပြန်လည်နေရာချထားသောအခါ စားဝတ်နေရေးများကို ပြန်လည်ထူထောင်ရန် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်မှုမှတစ်ဆင့် ပြန်လည်နေရာချထားခြင်း အစီအစဉ်ရေးဆွဲခြင်းကို ဆောင်ရွက်ရန်ဖြစ်ပါသည်။ ပြန်လည်နေရာချထားခြင်း အစီအစဉ်မတိုင်မီ မြေသိမ်းယူခြင်းအား ဦးစွာဆောင်ရွက်ခြင်းသည် အဆိုပါရည်ရွယ်ချက်များကို ချိုးဖောက်ရာရောက်ပါသည်။

ထို့ပြင် မြေအသုံးပြုမှု အစီအစဉ်များအပါအဝင် လက်ရှိစီမံကိန်းအစီအစဉ်များသည် EIA ၏ ရလဒ်အပေါ်မူတည်ပြီး များစွာပြောင်းလဲသွားနိုင်ပါသည်။ ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများအား ညီညွတ်မှုရှိစေရန် လက်ရှိအစီအစဉ်များအား အပြောင်းအလဲများပြုလုပ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။⁵⁷⁹ စီမံကိန်းအစီအစဉ် အပြီးသတ်မဖြစ်မီ သိမ်းယူထားပြီး နောက်ပိုင်းတွင် SEZ ဧရိယာတွင် ပါဝင်တော့ခြင်းမရှိသည့် မြေများသည် အများပြည်သူအကျိုးအလို့ငှာ သိမ်းယူခွဲခြားမဟုတ်သည့်အတွက် မြေသိမ်းအက်ဥပဒေအရ ထိုသို့သောမြေများကို သိမ်းယူခြင်းသည် ဥပဒေအရအခြေအမြစ်မရှိပါ။⁵⁸⁰

579 2015 EIA Procedure, Art. 7.

580 State land acquisition must be for a public purpose. 1894 Land Acquisition Act, Arts. 40, 41.

၄.၄.၄။ နိုင်ငံတကာဥပဒေနှင့် စံနှုန်းများ

လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာအကာအကွယ်ပေးမှုများ

ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာသူများ၏ အခွင့်အရေးများနှင့်သက်ဆိုင်သည့် နိုင်ငံတကာဥပဒေနှင့် စံနှုန်းများအား အထက်တွင် အပုဒ်-၂ ပုဒ်ဖြင့် ဖော်ပြထားပါသည်။ SEZ များတည်ထောင်ရာတွင် ယနေ့အချိန်အထိ မြန်မာနိုင်ငံမှ ဌာနဆိုင်ရာမှပုဂ္ဂိုလ်များသည် အဆိုပါစံနှုန်းများစွာနှင့် ကွဲလွဲစွာဆောင်ရွက်ခဲ့ကြပြီးဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ထိခိုက်နစ်နာသူများ သည် သက်ဆိုင်မှုရှိသော သတင်းအချက်အလက်များကို အချိန်မီ မရရှိနိုင်ခြင်း၊ ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်ရေးတွင် ယေဘုယျအားဖြင့် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့် မရှိခြင်းအပါအဝင် လူ့အခွင့်အရေးအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသည့် လက်တွေ့လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များတွင် အဓိပ္ပာယ်ရှိသော ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ခြင်းမရှိအောင် စနစ်တကျဆောင်ရွက်ထားခြင်း တို့ဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါစံနှုန်းများအားလေးစားရန် နိုင်ငံတော်ကပျက်ကွက်ခြင်းသည် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်စေပြီး လုံလောက်သော နေထိုင်မှုအဆင့်အတန်း ရရှိခွင့်၊ အလုပ်လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် မျှတ၍ နှစ်လိုဖွယ်ကောင်းသော အလုပ်ခွင် အခြေအနေ ရရှိခွင့်တို့အပါအဝင် လူ့အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ရမည့် လေးစားရမည့် နိုင်ငံတော်၏ တာဝန်ဝတ္တရားများကို ချိုးဖောက်ရာ ရောက်ပါသည်။

လုံလောက်သော နေထိုင်မှုအဆင့်အတန်းရရှိခွင့်

လုံလောက်သော နေထိုင်မှုအဆင့်အတန်း ရရှိခွင့်အရ နိုင်ငံများသည် စားနပ်ရိက္ခာဖုံလုံခွင့်၊ လုံလောက်သော နေရာထိုင်ခင်း ရရှိခွင့်၊ အလုပ်လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် မျှတ၍ နှစ်လိုဖွယ်ကောင်းသောအလုပ်ခွင် အခြေအနေရရှိခွင့်တို့ကို လေးစားရန်နှင့် ကာကွယ်ပေးရန် တာဝန်ဝတ္တရားများကို သတ်မှတ်ပေးပါသည်။ (အထက်ပါ အပုဒ်-၂ ကို ကြည့်ပါ။) ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် SEZ စီမံကိန်းခွဲများကြောင့် ရွှေ့ပြောင်းခံရသူများသည် ၎င်းတို့၏စားဝတ်နေရေးများကို ပြန်လည်ထူထောင်ရန် အခြားအထောက်အပံ့များမရှိဘဲ မလုံလောက်သော လျော်ကြေးများကို လက်ခံရရှိခဲ့ပါသည်။ စားနပ်ရိက္ခာနှင့် ဝင်ငွေရရှိနိုင်မှု ကျဆင်းခြင်းအပါအဝင် ၎င်းတို့၏ နေထိုင်မှုအဆင့်အတန်း ယိုယွင်းကျဆင်းခြင်းဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်ပါသည်။ အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်ခံရသူများသည် ထိရောက်သောကုစားမှုနှင့် ပြန်လည်ပြင်ဆင်ပေးမှု ရပိုင်ခွင့်ရှိပါသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ရွှေ့ပြောင်းခံရသူများအနေဖြင့် မရွှေ့ပြောင်းမီက အဆင့်အတန်းများအတိုင်း ပြန်လည်ရရှိနိုင်စေရန်နိုင်ငံတော်တွင် တာဝန်ရှိသည်။အကယ်၍ အဆိုပါ မရွှေ့ပြောင်းမီက အဆင့်အတန်းများသည် နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ လိုအပ်သော အနည်းဆုံးအဆင့်အတန်းများကို ပြည့်မီခြင်းမရှိခဲ့ပါက ထိုအဆင့်အတန်းများထက် ကောင်းမွန်သည့်အခြေအနေ ဖြစ်စေရန်အလို့ငှာ ထိုရွှေ့ပြောင်းခံရသူများအတွက် ပြန်လည်မွန်းမံပြုပြင်မှု ပေးရန် နိုင်ငံတော်အစိုးရတွင် ဆောင်ရွက်ရမည့်တာဝန်ရှိပါသည်။

ကျောက်ဖြူ SEZ တည်ထောင်ခြင်းနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းတွင် လုံလောက်သောနေထိုင်မှု အဆင့်အတန်းရရှိခွင့်ကို နိုင်ငံတော်ကလေးစားပြီး အကာအကွယ်ပေးရပါမည်။ ထိုတာဝန်များကို ပြည့်မီအောင်ဆောင်ရွက်ရန် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို လေးစားရန်နှင့် အကာအကွယ်ပေးရန် အလွန်အရေးကြီးပါသည်။ ကုစားမှုနှင့် ပြန်လည်မွန်းမံ ပြင်ဆင်ပေးမှု ရရှိနိုင်ခြင်းသည်လည်း ဖြစ်ပွားနေသော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ရပ်တန့်ရန်နှင့် ဖြစ်ပွားခဲ့သော၊ သို့မဟုတ် ဖြစ်ပွားနိုင်သော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ဖော်ထုတ်ရန်အတွက် အရေးကြီးပါသည်။

ကုစားမှုများနှင့် ပြန်လည်ပြင်ဆင်ပေးခြင်းရရှိခွင့်

အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခြင်းနှင့် မတရားပြုလုပ်မှုများတွင် ထိရောက်သော ကုစားမှုများနှင့် ပြန်လည်မွန်းမံပြင်ဆင်ပေးခြင်း ရရှိခွင့်သည် နိုင်ငံတကာဥပဒေ၏ အခြေခံမူဖြစ်ပါသည်။ (အထက်ပါအပိုဒ်ကို ကြည့်ပါ။) ပုံမှန်အားဖြင့် မြေနုတ်ပတ်သက်သော အငြင်းပွားမှုများနှင့် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအား မြို့နယ်အဆင့် နိုင်ငံတော်၏တရားစီရင်ရေး လမ်းကြောင်းမဟုတ်သော နည်းလမ်းများဖြင့် စီရင်ဆုံးဖြတ်ကြပါသည်။ ထိုသို့ စီရင်ဆုံးဖြတ်ပေးသောအဖွဲ့များတွင် မြေသိမ်းယူမှုများကို စီမံခန့်ခွဲသော အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာနမှ အရာရှိများပါဝင်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိပြည်သူများသည် ယေဘုယျအားဖြင့် ဒေသန္တရအစိုးရ အရာရှိများထံ မကျေနပ်မှုများအားတိုင်ကြားရန် တွန့်ဆုတ်ကြပါသည်။ ကျောက်ဖြူတွင် တိုင်ကြားမှုအနည်းငယ်သာလျှင် ကုစားမှုများ ရရှိခဲ့ဟန်တူပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတရားစီရင်ရေးသည် လွတ်လပ်မှုမရှိပါ။ ကျောက်ဖြူတရားရုံးများတွင် SEZ နှင့်ပတ်သက်သော လူ့အခွင့်အရေး ဆိုင်ရာ တရားစွဲဆိုရင်ဆိုင်မှု တစ်မျှမရှိကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိပါသည်။ ကျောက်ဖြူတွင် တရားရုံးရော၊ အုပ်ချုပ်ရေးနည်းလမ်း များပါ လုံလောက်သောလွတ်လပ်မှုမရှိကြဘဲ ၎င်းတို့သည် SEZ ၊ သို့မဟုတ် အခြားအခြေခံအဆောက်အအုံ စီမံကိန်းများ တည်ဆောက်စဉ် အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်ခံရသူများအတွက် ကုစားမှု၊ သို့မဟုတ် ပြန်လည်ပြင်ဆင်ပေးမှုရရှိအောင် ဆောင်ရွက်ပေးခဲ့ခြင်း မရှိပါ။

ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများနှင့်ဆက်သွယ်သည့် ဖယ်ရှားခြင်းများနှင့် ရွှေ့ပြောင်းခြင်းဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ၏ လမ်းညွှန်စည်းမျဉ်းများ နှင့် လမ်းညွှန်မှုများ (The UN Basic Principles and Guidelines on Development-Based Evictions and Displacement) သင့်လျော်သော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ အကာအကွယ်ပေးမှုများနှင့် နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေး ဥပဒေနှင့်ညီညွတ်သည့် ထိရောက်သော ကုစားမှုရရှိနိုင်ခြင်းရှိသော အထူးအခြေအနေများတွင်သာ ဖယ်ရှားခြင်းအား ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် SEZ စီမံကိန်းခွဲများတည်ဆောက်ခြင်းနှင့် ဆက်သွယ်နေသော ရွှေ့ပြောင်းမှုများသည် ဥပဒေနှင့်ညီညွတ်သော ဖယ်ရှားခြင်းအတွက် အဆိုပါသတ်မှတ်စံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီခြင်းမရှိသောကြောင့် အတင်းအဓမ္မဖယ်ရှားခြင်း မြောက်ပါသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင်ဆောင်ရွက်ခဲ့သော မြေသိမ်းယူခြင်းအတွက် ပြင်ဆင်ဆောင်ရွက်မှုများသည် ယခုအချိန်အထိ ဥပဒေနှင့်ညီညွတ်သော ဖယ်ရှားခြင်းဖြစ်ရန် သတ်မှတ်စံနှုန်းများနှင့် မကိုက်ညီသောကြောင့် အနာဂတ်တွင်ဆောင်ရွက်မည့် ရွှေ့ပြောင်းခြင်းများသည်လည်း အတင်းအဓမ္မ ဖယ်ရှားခြင်းများမြောက်ကာ နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ ဥပဒေနှင့်မညီညွတ်ခြင်း ဖြစ်လာနိုင်ပါသည်။

ဆန္ဒမပါသည့် ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများ

၂၀၁၄ ခုနှစ် SEZ စီမံကိန်းခွဲများထူထောင်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ထိုစဉ်က တာဝန်ရှိပုဂ္ဂိုလ်များသည် ရွှေ့ပြောင်းခြင်းကို ရှောင်ရှားရန် မကြိုးပမ်းခဲ့ကြသလို လယ်ယာမြေဆုံးရှုံးသူများအပေါ် ကျရောက်သည့် ဆိုးရွားသောသက်ရောက်မှုများကိုလည်း အနည်းဆုံးလျော့ချရန် အားထုတ်ဆောင်ရွက်ခြင်းများ မပြုလုပ်ခဲ့ကြပါသည်။ ရွှေ့ပြောင်းခံရသူများသည် ၎င်းတို့၏ နေထိုင်မှုအခြေအနေများ ယိုယွင်းနိမ့်ကျသွားမှုကိုကြုံတွေ့ခံစားခဲ့ရပါသည်။ ထို့ကြောင့်အဆိုပါလုပ်ငန်းစဉ်သည် ဆန္ဒမပါသည့် ပြောင်းရွှေ့မှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး ဖြစ်နိုင်လျှင် ရှောင်ရှားရန်၊ ဆိုးရွားသောသက်ရောက်မှုများကို အနည်းဆုံးလျော့ချရန်နှင့် စားဝတ်နေရေးများကို တိုးတက်စေရန်၊ သို့မဟုတ် ပြန်လည်ထူထောင်ပေးရန် သတ်မှတ်ထားသည့် IFI များ၏ ဘုံရည်ရွယ်ချက်များနှင့် လုံးဝကိုက်ညီမှု မရှိခဲ့ပါ။⁵⁸¹ အများပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်သော အစီအစဉ်ရေးဆွဲခြင်းနှင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှု ယနေ့အထိမရှိခြင်းကြောင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် စတင်ခဲ့သော ကျောက်ဖြူ မြေသိမ်းယူမှုလုပ်ငန်းစဉ်သည် ပြန်လည်နေရာချထားရေးဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများကို ချိုးဖောက်ဖွယ်ရှိပါသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်ကတည်းက ပြည်တွင်းဥပဒေများအရ EIA လိုအပ်သော စီမံကိန်းဖြစ်သော SEZ များသည် အဆိုပါစံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီရန်လိုအပ်သည်ဟု သတ်မှတ်ထားပါသည်။⁵⁸² ၁၈၉၄ ခုနှစ် မြေသိမ်းအက်ဥပဒေတွင် မပါဝင်သည့် အရေးကြီးသော နိုင်ငံတကာ အခြေခံမူတစ်ရပ်မှာ ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းခံရသူများအား ခိုင်မာသောမြေပိုင်ဆိုင်မှု ပေးအပ်ရခြင်းဖြစ်ပြီး ပြန်လည်နေရာချထားခြင်း ဖြစ်စဉ်မတိုင်မီက ခိုင်မာသောမြေပိုင်ဆိုင်မှုမရှိခဲ့သူများပင်လျှင် ခိုင်မာသောမြေပိုင်ဆိုင်မှု ရရှိရမည် ဖြစ်သည်။

SEZ အတွက် EIA တွင် ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းကို ရှောင်ရှားရန်နှင့် ၎င်း၏ ဆိုးရွားသောသက်ရောက်မှုများကို အနည်းဆုံးလျော့ချရန် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်မှုများ ပါဝင်ရပါမည်။ ထိုသို့ ပါဝင်စေခြင်း၏ရလဒ်အဖြစ် EIA သည် စီမံကိန်းအစီအစဉ်များတွင် အပြောင်းအလဲများ ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ပါသည်။ EIA ဆောင်ရွက်ခြင်းမတိုင်မီ ဆောင်ရွက်သော မြေသိမ်းယူမှုသည် ဆန္ဒမပါသည့် ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာစံနှုန်း၏ အဓိကအခြေခံမူများကို အဟန့်အတား ဖြစ်စေပါလိမ့်မည်။

၄.၄.၅။ မူဝါဒနှင့် ကြိုတင်စီစဉ်ခြင်း၊ ကြိုတင်စီစဉ်မှုနှင့် မူဝါဒများ ကင်းမဲ့ခြင်း

ဒေသခံပြည်သူများ၏ စားဝတ်နေရေးများကို ကာကွယ်ရန်နှင့် ကျောက်ဖြူ SEZ ထူထောင်မှုနှင့် အကောင်အထည်ဖော်မှုတွင် မြန်မာပြည်သူများအတွက် ရေရှည်တည်တံ့သော အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများ ဖန်တီးရန် စီးပွားရေးအစီအစဉ်ရေးဆွဲခြင်းနှင့် မူဝါဒချမှတ်ခြင်း ယေဘုယျအားဖြင့် လစ်ဟင်းလျက်ရှိပါသည်။

581 Op Cit. INSERT AT END
582 2015 EIA Procedure, Art. 7.

လက်ရှိတွင် ဆန္ဒမပါသည့် ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းအား ကြုံတွေ့ရသူများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုများကို မည်ကဲ့သို့ ပြန်လည်ထူထောင်နိုင်မည်၊ သို့မဟုတ် အခြားသောဝင်ငွေရရှိနိုင်သည့် လုပ်ငန်းများဘက်သို့ ရေရှည်တည်တံ့စွာဖြင့် ကူးပြောင်းနိုင်မည်ဆိုသည်ကို ရှင်းလင်းစွာမသိရပါ။ ကျွမ်းကျင်မှုမလိုအပ်သော ကုန်ထုတ်လုပ်မှုအလုပ်များသာ အများအပြား ပါဝင်နိုင်ဖွယ်ရှိသည့် SEZ များတွင်ဖန်တီးမည့် အလုပ်အကိုင်သည် လုံလောက်သောနေထိုင်မှု အဆင့်အတန်းဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကို လေးစားရန်၊ ကာကွယ်ရန်နှင့် ဖြည့်ဆည်းရန် နိုင်ငံတော်၏ကတိကဝတ်များအတွက် မည်ကဲ့သို့ အထောက်အပံ့ ဖြစ်စေမည်ဆိုသည်မှာလည်း ရှင်းလင်းစွာမသိရပါ။

ထိခိုက်နစ်နာသော လူ့အသိုက်အဝိုင်းများ၊ အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့် လွှတ်တော်ရှိ ၎င်းတို့၏ကိုယ်စားလှယ်များသည် SEZ နှင့်ပတ်သက်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့် မူဝါဒချမှတ်ခြင်းတွင် ဝင်ရောက်ပြောဆိုရန်နှင့် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရန် အခွင့်အလမ်းများ မရရှိကြချေ။

မဟာဗျူဟာမြောက်ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာဆန်းစစ်ခြင်း

ဖော်ပြခဲ့သောအခြေအနေများအရ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့် မဟာဗျူဟာမြောက်ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာဆန်းစစ်ခြင်း (Strategic Environmental Assessment - SEA) ဆောင်ရွက်ရန်၊ ညွှန်ကြားရန် သင့်လျော်ပါသည်။ ကျောက်ဖြူရှိ SEZ နှင့်ပတ်သက်ပြီး မူဝါဒနှင့် အစီအစဉ်ရေးဆွဲခြင်းအတွက် သတင်းအချက်အလက် ပြည့်စုံမှုရှိစေရန် SEA ကို ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။ အရွယ်အစားနှင့် အရေးပါမှုအရ ဤစီမံကိန်းသည် အဆိုပါဆန်းစစ်ခြင်း ဆောင်ရွက်ထိုက်ပြီး ထိုဆန်းစစ်ခြင်းသည် ၂၀၁၅ ခုနှစ် EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအရ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေမူဘောင်၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်ပါသည်။⁵⁸³

အဆိုပါဆန်းစစ်ခြင်းတွင် SEZ ၊ ရေနက်ဆိပ်ကမ်းများ၊ ပို့ဆောင်ရေးအခြေခံအဆောက်အအုံ၊ အလုပ်သမား၊ ရွှေ့ပြောင်းသွားလာမှုနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းများ၏ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာနှင့် လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ စုပေါင်းသက်ရောက်မှုများအား ဆန်းစစ်ပါလိမ့်မည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ အထည်ချုပ်ကဏ္ဍတွင် အလုပ်လုပ်ကိုင်နေသော အမျိုးသမီးများ ယေဘုယျအားဖြင့် ကြုံတွေ့ရလေ့ရှိသည့် အလုပ်ခွင်အခြေအနေများကိုလည်း အဆိုပါဆန်းစစ်ခြင်းတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားနိုင်ပါသည်။ ကျောက်ဖြူမြို့နယ်ရှိ ရွှေ့ပြောင်းခံရသူများအပါအဝင် ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ မူဆလင်များ၏ ထိခိုက်လွယ်မှုများကိုလည်း အဆိုပါဆန်းစစ်ခြင်းတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားနိုင်ပါသည်။

ဤဆန်းစစ်ခြင်းတွင် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့်အညီ စစ်မှန်သော အများပြည်သူပါဝင်မှု ရှိသင့်ပြီး ယနေ့အချိန်အထိ SEZ ထူထောင်မှုတွင် အဓိပ္ပာယ်ရှိသော ဆွေးနွေးတိုင်ပင်မှု ပျက်ကွက်မှုများကို ပြန်လည်ပြုပြင်ရန် ရေးဆွဲထားသင့်ပါသည်။ အဆိုပါဆန်းစစ်ခြင်းကိုအသုံးပြု၍ ရခိုင်ပြည်နယ် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုအစီအစဉ်များနှင့် လုပ်ငန်းစဉ်များကို မူဝါဒအရဆက်စပ် ပံ့ပိုးပေးရန် ကြိုးပမ်းသင့်ပါသည်။ SEA ဆောင်ရွက်မှုသည် နောက်ဆုံးတွင် လုံလောက်သော နေထိုင်မှုအဆင့်အတန်းရရှိခွင့်၊ အလုပ်လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် မျှတ၍နှစ်လိုဖွယ်ကောင်းသော အလုပ်ခွင်အခြေအနေများ ရရှိခွင့်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကို လေးစားရန်နှင့် ကာကွယ်ရန် နိုင်ငံတကာ ဥပဒေအရသတ်မှတ်ထားသော နိုင်ငံတော်၏ တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့်အညီ ရေရှည်တည်တံ့သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် စီစဉ်ဆောင်ရွက်ခြင်းအတွက် သတင်းအချက်အလက်များ ပံ့ပိုးသင့်ပါသည်။

583 2015 EIA Procedure, Ch. 10.

၅။ အကြံပြုချက်များ

SEZ များ တည်ထောင်ခြင်းနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်ပြီး ဥပဒေများ၊ မူဝါဒများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို နိုင်ငံတော်၏ လူ့အခွင့်အရေးများကာကွယ်ရန် နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ သတ်မှတ်ထားသော လိုက်နာရမည့် တာဝန်ဝတ္တရားများ၊ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့် ညီညွတ်စေရန် ပြန်လည်သုံးသပ်ပြီး ပြင်ဆင်ရပါမည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ SEZ များ အထူးသဖြင့် ကျောက်ဖြူမြို့ နယ်တွင် ထိုစီမံကိန်းများတည်ထောင်ခြင်းနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းတို့တွင် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ထပ်မံ မကြုံစေရန် ရှောင်ရှားနိုင်သည့် အခွင့်အလမ်းများရှိပါသည်။

၅.၁။ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအတွက် အကြံပြုချက်များ

SEZ ဗဟိုအဖွဲ့အနေဖြင့်

- ၁။ နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိစေရန် SEZ ဥပဒေများကို ပြင်ဆင်ပြီးချိန်အထိ SEZ များ အကောင်အထည်ဖော်မှုနှင့် SEZ များတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်များ ဆောင်ရွက်ခြင်းကို ရပ်ဆိုင်းထားရန် အမိန့်ထုတ်ပြန်သင့်ပါသည်။
- ၂။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလမှ စတင်ခဲ့သည့် ဥပဒေနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်မှုမရှိသော မြေသိမ်းယူမှုလုပ်ငန်းစဉ်အား ရပ်ဆိုင်းထားရန် ကျောက်ဖြူ SEZ စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီအား ညွှန်ကြားသင့်ပါသည်။
- ၃။ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်တို့ကိုကာကွယ်ရန် အမျိုးသမီးများ၊ SEZ ဒေသများရှိ လူထုအသိုက်အဝန်းများမှ ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် ဥပဒေဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များအား ကိုယ်စားပြုဆောင်ရွက်စေခြင်းဖြင့် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီအား တန်းတူညီမျှမှုနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမရှိခြင်း အခြေခံမူများအား လေးစားဆောင်ရွက်စေပါ။
- ၄။ EIA များအတွက် MONREC ၏ ဆုံးဖြတ်ခွင့်အာဏာများအပါအဝင် အခြားသောဥပဒေအရ ဖွဲ့စည်းထားသောအဖွဲ့များ၏ တိကျသောအခန်းကဏ္ဍကို ထပ်မံအတည်ပြုရန် အမိန့်ကြော်ငြာစာ ထုတ်ပြန်သင့်ပါသည်။

စီးပွားရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနအနေဖြင့်

- ၅။ အဓိပ္ပာယ်ရှိသော တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှုများမှတစ်ဆင့် အောက်ပါကိစ္စရပ်များအား ဆောင် ရွက်လျက် SEZ ဥပဒေနှင့် SEZ နည်းဥပဒေများကို ပြင်ဆင်၍ လူ့အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ရန် လိုအပ်ပါသည် -
 - က။ အစီအစဉ်ရေးဆွဲခြင်းနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းတွင် စစ်မှန်သော အများပြည်သူ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှု ရှိစေခြင်း။
 - ခ။ လူ့အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ရာတွင် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီများအတွက် တာဝန်များနှင့် တာဝန်ယူမှုလမ်းကြောင်းများကို တိတိကျကျ သတ်မှတ်ခြင်း။
 - ဂ။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းနှင့်အညီ SEZ များတွင် ဆန္ဒမပါသည့် ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းအတွက် တာဝန်များ ခွဲခြားသတ်မှတ်ပေးခြင်း။
 - ဃ။ MONREC အပါအဝင် SEZ များရှိ သက်ဆိုင်သောဝန်ကြီးဌာနများ၏ ဥပဒေအရ သတ်မှတ်ထားသော လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို ရှင်းလင်းစွာ ထပ်မံအတည်ပြုပေးခြင်းဖြင့် ပြည်တွင်းဥပဒေများနှင့် စံနှုန်းများအား SEZ များတွင် လေးစားလိုက်နာစေရန် သေချာပါစေ။ SEZ နည်းဥပဒေ ပုဒ်မ (၂၂) ကို ဖျက်သိမ်းခြင်း။
 - င။ SEZ များတွင် ဥပဒေအရသတ်မှတ်ထားသော တာဝန်ဝတ္တရားများကို ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများက လိုက်နာဆောင်ရွက်ခြင်း ရှိ မရှိအား စောင့်ကြပ်စစ်ဆေးရန်အတွက် ခိုင်မာထိရောက်သော နည်းလမ်းများ သတ်မှတ်ကျင့်သုံးစေခြင်း။
 - စ။ ရှုပ်ထွေးပြီး ကောင်းမွန်စွာ ရေးဆွဲထားခြင်းမရှိသည့် ပြဌာန်းချက်များနှင့် အခြားဥပဒေပြဌာန်းချက်များနှင့် ဆန့်ကျင်နေသော စည်းမျဉ်းဥပဒေသများကို ပြောင်းလဲခြင်း၊ သို့မဟုတ် ပြင်ဆင်ခြင်း။
 - ဆ။ SEZများ တည်ထောင်ရာတွင်ဖြစ်ပေါ်သော ကိစ္စရပ်များကို ဖြေရှင်းရန် နိုင်ငံတကာ စံနှုန်းများနှင့်အညီ ရပ်ရွာလူထုဆိုင်ရာမကျေနပ်မှုတိုင်ကြားခြင်းနှင့် နစ်နာမှုဖြေရှင်းခြင်း အစီအစဉ် (Community Grievance Mechanism) ထားရှိခြင်း။

၆။ ကျောက်ဖြူSEZအတွက် မူဝါဒနှင့် အစီအစဉ်ရေးဆွဲခြင်းအတွက် သတင်းအချက် အလက်များ ပံ့ပိုးပေးရန် EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်း အခန်း (၁၀)နှင့်အညီ အောက်ဖော်ပြပါ အစီအစဉ်တို့ကို ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အလို့ငှာ မဟာဗျူဟာမြောက်ပတ်ဝန်းကျင် ဆိုင်ရာ ဆန်းစစ်ခြင်း ပြုလုပ် ရန် ညွှန်ကြားသင့်ပါသည်။ -

၇။ SEZ ၊ ရေနက်ဆိပ်ကမ်းများ၊ ပို့ဆောင်ရေး အခြေခံအဆောက်အအုံ၊ အလုပ်သမား၊ ရွှေ့ပြောင်းသွားလာမှုနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းများ၏ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာနှင့် လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ စုပေါင်းသက်ရောက်မှုများအား စစ်ဆေးခြင်း။

၈။ ရခိုင်ပြည်နယ် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုအစီအစဉ်၊ လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် မူဝါဒဆက်စပ်မှုဖြစ်စေရန် သတင်းအချက်အလက် များ ပံ့ပိုးပေးခြင်း။

၉။ SEZ ထူထောင်မှုတွင် အဓိပ္ပာယ်ရှိပြီး အများပြည်သူအပြည့်အဝ ပါဝင်နိုင်သော ဆွေးနွေးတိုင်ပင်မှုများဖြစ်ပေါ်စေခြင်း။

၁၀။ ရခိုင်ပြည်နယ်တွင်နေထိုင်သောဒေသခံပြည်သူများ၏အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုအပေါ် ဆိုးရွားသောသက်ရောက် မှုများ မရှိစေရန် ၎င်းတို့၏အခြေအနေကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းနှင့် အဓိပ္ပာယ်ရှိစွာ ဖြေရှင်းပေးခြင်း။

၁၁။ ကျောက်ဖြူတွင်နေထိုင်သော ရွှေ့ပြောင်းခံရသူများအပါအဝင် ရခိုင်ပြည်နယ်မှမူဆလင်များ၏ ထိခိုက်လွယ်မှု များအား အဓိပ္ပာယ်ရှိစွာ ဖြေရှင်းပေးခြင်း။

၁၂။ EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအား အပြည့်အဝ လိုက်နာမှုရှိစေရန် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီအား ညွှန်ကြားရန် လိုအပ်ပါသည်။

ခရိုင်အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးအရာရှိအပါအဝင် ကျောက်ဖြူစီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီ အနေဖြင့် -

၁၂။ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့် ပြည်တွင်းဥပဒေများနှင့်အညီ အများပြည်သူအပြည့်အဝပါဝင် နိုင်သောဆွေးနွေးတိုင်ပင်မှုမှ တစ်ဆင့် ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းအစီအစဉ်အား ပြီးစီးအောင် ဆောင်ရွက်ပြီးချိန်အထိ မြေသိမ်းခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်ကို ဆိုင်းငံ့ထားရပါမည်။

၁၃။ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းတွင် Stakeholder အားလုံးအပါအဝင် စစ်မှန်သော အများပြည်သူ ပါဝင်နိုင်ရေးအတွက် ထိ ရောက်သောနည်းလမ်းတစ်ရပ် တည်ဆောက်ရပါမည်။

၁၄။ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအတွက် အထူးသဖြင့် ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော ချိုးဖောက်မှုများအတွက် ကုစားမှုရရှိနိုင်အောင် ဆောင်ရွက်ပေးပြီး ရွှေ့ပြောင်းခံရသူများ၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုများကို မရွှေ့ပြောင်းမီက အဆင့်အတန်းများနှင့် နိုင်ငံတကာဥပဒေနှင့် စံနှုန်းများအရ လိုအပ်သောအနည်းဆုံးအဆင့်အတန်းများအထိ ပြန်လည် ရောက်ရှိအောင် ထူထောင်ပေးရန်အလို့ငှာ ၎င်းတို့အတွက် ပြန်လည်ပြုပြင်မွန်းမံပေးခြင်းများ ဆောင်ရွက်ပေးရပါမည်။

၁၅။ အရေးပါသော EIA ၊ ဆန္ဒမပါသည့် ရွှေ့ပြောင်းခြင်းနှင့် မြေသိမ်းယူမှုလုပ်ငန်းစဉ်များအား ပြည်တွင်းဥပဒေများ၊ နိုင်ငံ တကာစံနှုန်းများနှင့် ညီညွတ်အောင် ထိရောက်စွာ ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရပါမည်။

ပြည်ထောင်စုဥပဒေပြုရေးအဖွဲ့နှင့် ပြည်ထောင်စုသမ္မတ အနေဖြင့် -

၁၆။ မိရိုးဖလာမြေပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် အမျိုးသမီးများ မြေပိုင်ဆိုင်ခွင့်နှင့် အသုံးပြုခွင့်များအား အသိအမှတ်ပြုသော နိုင်ငံတကာလူ့ အခွင့်အရေးဥပဒေဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ် အမျိုးသားမြေအသုံးချမှုဝါဒနှင့် ညီညွတ်စေရန် မြေယာ ဥပဒေများကို ပြင်ဆင်ရပါမည်။ ထိုသို့ ပြင်ဆင်ရာတွင် ပြည်သူများအနေဖြင့် ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းခံရသောအခါ ခိုင်မာသော မြေပိုင်ဆိုင်မှုရရှိရန်နှင့် အများပြည်သူအကျိုးငှာ မြေသိမ်းယူခြင်း၏ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်ကို နိုင်ငံတကာ စံနှုန်းများနှင့်အညီ ဖြစ်စေရန်အလို့ငှာ အများပြည်သူနှင့် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ခြင်းမှတစ်ဆင့် ၁၈၉၄ ခုနှစ် မြေသိမ်းအက် ဥပဒေအား ပြင်ဆင်ခြင်း၊ ပယ်ဖျက်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် အစားထိုးပြဋ္ဌာန်းခြင်း ပါဝင်သင့်ပါသည်။

၁၇။ ထိရောက်သော ကုစားမှုများနှင့် ပြန်လည်ပြင်ဆင်ပေးခြင်းများ ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ရန်အလို့ငှာ တရားစီရင်ရေးနှင့် အုပ် ချုပ်ရေးအဖွဲ့များ၏ ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်းများအား ပြုပြင်ပြောင်းလဲရန်နှင့် မြှင့်တင်ရန် အဆင့်ဆင့်ဆောင်ရွက်ရပါမည်။

၁၈။ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာသဘောတူစာချုပ် (ICESCR)အား ပြည်တွင်း ဥပဒေအဖြစ် ပြဋ္ဌာန်းလိုက်နာကျင့်သုံးရန် လိုအပ်ပါသည်။

၈၆ | မြန်မာနိုင်ငံရှိ အထူးစီးပွားရေးဇုန်များ၊ လူ့အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးရမည့် နိုင်ငံတော်၏တာဝန်ဝတ္တရားများ

၁၉။ နိုင်ငံတော်၏ နိုင်ငံတကာဥပဒေ၏ တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့်အညီ မူဆလင်အသိုင်းအဝိုင်းများ၏ အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ပေးခြင်းအပါအဝင် ရခိုင်ပြည်နယ်တွင်နေထိုင်သူအားလုံး၏ လူ့အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ပေးပြီး တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို လေးစားရပါမည်။

အနည်းဆုံးအခကြေးငွေသတ်မှတ်ရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားကော်မတီ အနေဖြင့် -

၂၀။ သင့်လျော်သောနေထိုင်မှုရရှိနိုင်ရန် မလုံလောက်သည့် တစ်နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ အနည်းဆုံးအခကြေးငွေကို တိုးမြှင့်ရပါမည်။

၅.၂။ အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ရှေ့နေများအတွက် အကြံပြုချက်များ

အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ရပ်ရွာခေါင်းဆောင်များအနေဖြင့် -

- ၁။ SEZ တည်ဆောက်မှုများကို စောင့်ကြည့်မှတ်တမ်းတင်ပြီး စီမံကိန်းများသည် နိုင်ငံတကာနှင့် ပြည်တွင်းဥပဒေများ၏ စံနှုန်းများနှင့်အညီဖြစ်စေရန် စည်းရုံးလှုံ့ဆော်မှုများ ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။
- ၂။ SEZ များအတွက် စည်းရုံးလှုံ့ဆောင်ရေးလုပ်ငန်းများအား ပိုမိုအားကောင်းစေရန် ပြည်တွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာတွင်ရှိသော INGO များ၊ နိုင်ငံတကာနှင့် ပြည်တွင်း အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများနှင့် နိုင်ငံတကာကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များထံမှ ဥပဒေဆိုင်ရာ၊ ပညာရပ်ဆိုင်ရာနှင့် နည်းပညာဆိုင်ရာ အထောက်အပံ့များအပါအဝင် နိုင်ငံတကာနှင့် နိုင်ငံတွင်းပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် အကူအညီများရှာဖွေပြီး အသုံးပြုရပါမည်။
- ၃။ အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်ခံရခြင်းများ၊ သို့မဟုတ် နိုင်ငံထက်စီးနင်းပြုလုပ်မှုများ ဖြစ်ပေါ်နိုင်ဖွယ်ရှိသော၊ ဖြစ်ပေါ်နေသော၊ သို့မဟုတ် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပြီးသော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုကိစ္စများနှင့် ပတ်သက်သည့် မဟာဗျူဟာမြောက်သော တရားစွဲဆိုမှုများတွင် ရှေ့နေများနှင့် လက်တွဲဆောင်ရွက်နိုင်မည့် အခွင့်အလမ်းများအား ရှာဖွေစဉ်းစားရပါမည်။
- ၄။ လွှတ်တော်အမတ်များ၊ နိုင်ငံရေးပါတီများ၊ အစိုးရဌာနဆိုင်ရာအရာရှိများ၊ SEZ အဖွဲ့များနှင့် သင့်လျော်သလို ထိတွေ့ဆက်ဆံပြီး ဥပဒေများ၊ မူဝါဒများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအား နိုင်ငံတကာဥပဒေနှင့် စံနှုန်းများနှင့်အညီ ဖြစ်စေရန် ပြောဆိုတိုက်တွန်းရန် လိုအပ်ပါသည်။

ရှေ့နေများအနေဖြင့် -

- ၅။ အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအတွက် ထိရောက်သော ကုစားမှုများနှင့် ပြန်လည်ပြုပြင် မွန်းမံပေးခြင်းဆောင်ရွက်ပေးရန်နှင့် SEZ နှင့်ဆက်သွယ်သော လက်ရှိအခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအား ကာကွယ်ရန်၊ သို့မဟုတ် ရပ်ဆိုင်းရန်နည်းလမ်းအဖြစ် မဟာဗျူဟာမြောက်သော တရားစွဲဆိုမှုများအား ဖြစ်နိုင်သည့် အခြေအနေများတွင်ပြုလုပ် ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။

၅.၃။ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍမှဆောင်ရွက်သူများအတွက် အကြံပြုချက်များ

SEZ များ တွင် ရင်းနှီးတည်ဆောင်သူများနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအနေဖြင့် -

- ၁။ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ကာကွယ်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်သည့် လူ့အခွင့်အရေးများ အလုပ်သမားဥပဒေ၊ ၂၀၁၂ ခုနှစ် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဥပဒေနှင့် ၎င်းနှင့်ဆက်စပ်သည့်နည်းဥပဒေများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအပါအဝင် ပြည်တွင်းဥပဒေအားလုံးကို လေးစားလိုက်နာပါ။
- ၂။ မိမိတို့၏လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုကြောင့် ဒေသခံပြည်သူများနှင့် လူ့အသိုက်အဝန်းများအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသော စိုးရိမ်ပူပန်မှုများအား ဖြေရှင်းပေးရန် လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှုအဆင့် မကျေနပ်မှုတိုင်ကြားခြင်းနှင့် နစ်နာမှုဖြေရှင်းခြင်းနည်းလမ်းများ (Operational-level Grievance Mechanisms - OGM) နှင့်အတူ စီးပွားရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ လမ်းညွှန်စည်းမျဉ်းများနှင့်အညီ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် အစီအစဉ်ရေးဆွဲခြင်းများကို ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

- ၃။ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများသည် တာဝန်ယူမှုရှိပြီး လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ နိုင်ငံထက်စီးနင်းပြုလုပ်မှုများတွင် ပါဝင်ခြင်းမရှိစေရန် သက်ဆိုင်ရာကိစ္စများကို အသေးစိတ်စစ်ဆေးခြင်း (Due diligence) ကို အလေးထားဆောင်ရွက်ရပါမည်။ ထိုဆောင်ရွက်မှု၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသအနေဖြင့်-
 - က။ မြေငှားရမ်းစာချုပ်များ ချုပ်ဆိုခြင်းမပြုမီ အဆိုပါမြေသည် ဥပဒေအရ ရယူထားခြင်း၊ ဟုတ်မဟုတ်နှင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် ဆက်စပ်မှု ရှိ၊ မရှိ သေချာစွာ စစ်ဆေးရပါမည်။
 - ခ။ SEZ များတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသောအခါ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ပဋိပက္ခအကြောင်းအရာများကို သင့်လျော်စွာထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် လိုအပ်ပါသည်။
- ၄။ စီးပွားရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ လမ်းညွှန်စည်းမျဉ်းများနှင့်အညီ ထိရောက်သောကုစားမှုများ ရရှိမှုကို အဆင်ပြေစေရန်၊ သို့မဟုတ် ဆောင်ရွက်ပေးရန် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကျင့်သုံးပါ။

EIA အကြံပေးများအနေဖြင့် -

- ၅။ EIA ဆောင်ရွက်ရန် SEZ ရင်းနှီးတည်ဆောက်သူနှင့်၊ သို့မဟုတ် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူနှင့် စာချုပ်ချုပ်ဆိုခြင်းမပြုမီ EIA အား ဥပဒေနှင့်အညီ ထိရောက်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း ရှိ၊ မရှိ စစ်ဆေးရပါမည်။

၆။ နောက်ဆက်တွဲ

၆.၁။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေစနစ်ကို ခြုံငုံသုံးသပ်ခြင်း

၆.၁.၁။ ဥပဒေများအဆင့်ဆင့်တည်ရှိနေမှု

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေစနစ်သည် ကိုလိုနီခေတ်တွင် အိန္ဒိယ၌ အကောင်အထည်ဖော် ကျင့်သုံးခဲ့သည့်အတိုင်း အင်္ဂလိပ်ရိုးရာ ဥပဒေမှ ဆင်းသက်လာသော်လည်း လက်တွေ့တွင် လက်ရှိစနစ်သည် ရေးမှတ်ထားသော တရားရုံးဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့် စီရင်ထုံးများအပေါ် မှီခိုခြင်းကဲ့သို့သော ရိုးရာဥပဒေ၏ ပုံမှန်အစိတ်အပိုင်းများအား ကျင့်သုံးမှု ရှားပါးပါသည်။⁵⁸⁴

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်သည် SEZ အဖွဲ့များအစရှိသည့် ဝန်ကြီးဌာနများ၊ အစိုးရဌာနများနှင့် အစိုးရ အဖွဲ့အစည်းများအား စည်းကမ်းဥပဒေများ ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ပြုထားပါသည်။⁵⁸⁵ စည်းကမ်းဥပဒေများသည် ယေဘုယျအားဖြင့် သက်ဆိုင်ရာ ဥပဒေကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် နည်းဥပဒေများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအဖြစ် ထွက်ရှိပါသည်။ စည်းကမ်းဥပဒေများသည် မူရင်းဥပဒေ၏ လုပ်ငန်းနှင့် ရည်ရွယ်ချက်နှင့် ညီညွတ်ရမည်ဖြစ်သော်လည်း ရေးဆွဲသူများသည် ဥပဒေများအကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအတွက် ပြဋ္ဌာန်းချက်များသတ်မှတ်ခြင်းနှင့် ယေဘုယျဆန်သော ပြဋ္ဌာန်းချက်များအား ရှင်းလင်းခြင်းအတွက် ကျယ်ပြန့်သော လုပ်ပိုင်ခွင့်နယ်ပယ် ရှိလေ့ရှိကြပါသည်။ ဥပဒေများတွင် သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာနအား မည်သည့်အချိန်တွင်မဆို ယခင်က ထုတ်ပြန်ခဲ့သော ပြဋ္ဌာန်းချက်များအား လွှတ်တော်၏ သုံးသပ်မှုမလိုဘဲ ရုတ်သိမ်းရန်၊ သို့မဟုတ် ပြင်ဆင်ရန်အတွက်ခွင့်ပြုလေ့ရှိပါသည်။⁵⁸⁶ အကြီးတမ်းအရာရှိများက ချမှတ်သည့် တရားဝင်မဟုတ်ဘဲ စည်းနှောင်မှုမရှိသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များသည်လည်း ဥပဒေဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်များအား အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူရာတွင် လွှမ်းမိုးမှုရှိပါသည်။

ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်မှပြဋ္ဌာန်းသည့် ဥပဒေများသည် ဝန်ကြီးဌာန၊ သို့မဟုတ် ညွှန်ကြားရေးဦးစီးဌာနကဲ့သို့သော ပြည်ထောင်စုအဆင့် အစိုးရအဖွဲ့များအား သက်ဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများကို အကောင်အထည်ဖော်နိုင်စေရန်အလို့ငှာ နည်းဥပဒေများ၊ စည်းမျဉ်းများချမှတ်ပြဋ္ဌာန်းရန် အာဏာပေးအပ်ထားလေ့ရှိသည်။⁵⁸⁷ ၎င်းနည်းဥပဒေများသည် သက်ဆိုင်ရာဥပဒေနှင့် ညီညွတ်မှုရှိရပါမည်။ ခွင့်ပြုထားသောအဖွဲ့အစည်းသည် အဆိုပါနည်းဥပဒေများ၊ စည်းမျဉ်းများနှင့် စည်းကမ်းဥပဒေများကို တိုက်ရိုက်ထုတ်ပြန်နိုင်ပြီး လွှတ်တော်မှပြန်လည်သုံးသပ်ရန်အတွက် ဥပဒေဆိုင်ရာလုပ်ထုံးလုပ်နည်း မရှိပါ။ သို့သော်လည်း အကယ်၍ လွှတ်တော်အမတ်များက အဆိုပါ စည်းကမ်းဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်သည် မူလဥပဒေနှင့် ညီညွတ်မှုမရှိကြောင်း ယူဆပါက အဆိုပါဥပဒေအား ပြင်ဆင်ရန်၊ သို့မဟုတ် ပယ်ဖျက်ရန် လွှတ်တော်က ဆုံးဖြတ်နိုင်ပါသည်။⁵⁸⁸ ပြည်ထောင်စုရှေ့နေချုပ်သည် ဥပဒေပြုသူများကို အကြံပေးသည့်အပြင် အဆိုပါကိစ္စများအား လွှတ်တော်သို့တင်သွင်းခွင့်ရှိပါသည်။⁵⁸⁹ နည်းဥပဒေများ၊ စည်းမျဉ်းများနှင့်စည်းကမ်းဥပဒေအားလုံးတို့ကို သက်ဆိုင်သည့်အစိုးရအဖွဲ့အစည်းက အမိန့်ကြော်ငြာစာအဖြစ် ပြည်ထောင်စုပြန်တမ်းတွင် ဖော်ပြထုတ်ပြန်ပါသည်။

၆.၁.၂။ ခွဲခြားသတ်မှတ်ထားသော ဥပဒေပြုရေးအာဏာများ

ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး၊ သို့မဟုတ် ပြည်နယ်လွှတ်တော်တို့၏ ဥပဒေပြုရေးအာဏာများကို ခွဲခြားသတ်မှတ်ပေးထားသည့်စာရင်းကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။⁵⁹⁰ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်သည် စက်မှုဇုန်များနှင့် ကြီးမားသောဆိပ်ကမ်းများနှင့်ပတ်သက်ပြီး သီးသန့်ဥပဒေပြုရေး အာဏာရှိပါသည်။⁵⁹¹ စက်မှုကဏ္ဍအတွက် တိုင်းဒေသကြီး၊ သို့မဟုတ် ပြည်နယ်လွှတ်တော်၏ ဥပဒေပြုရေးအာဏာသည် ပြည်ထောင်စုအဆင့်က အုပ်ချုပ်ခြင်းမရှိသော စက်မှု

584 ICJ Right to Counsel Myanmar, pp. 4.

585 2008 Constitution of Myanmar, Art. 97(a). "When the Pyidaungsu Hluttaw enacts a law, it may: (i) Authorize to issue rules, regulations and by-laws concerning that law to any Union level organization formed under the Constitution; (ii) Authorize to issue notifications, orders, directives and procedures to the respective organization or authority" and that "(b) The rules, regulations, notifications, orders, directives, and procedures issued under the power conferred by any law shall be in conformity with the provisions of the Constitution and the relevant law."

586 For example, the 2012 Farmland Rules revoke the 1953 Nationalisation of Farmland Rules. Note that the Union Parliament is also authorized to repeal and amend bylaws (Constitution of Myanmar, A97(c)(e)).

587 2008 Constitution, Art. 97(a)(b).

588 2008 Constitution, Art. 97(b)(c)(d)(e).

589 2010 Attorney General of the Union Law, Art. 12(b)(c).

590 Myanmar is politically divided into 14 geographic entities: 7 states and 7 regions. See: 2008 Constitution, 'Schedule One: Union Legislative List' and 'Schedule Two: Region or State Legislative List.'

591 2008 Constitution of Myanmar: The Union Government is authorised to run industrial zones (Schedule One, Union Legislative List, 7 (b)) and major ports (8e).

လုပ်ငန်းများအတွက်သာ ရှိပါသည်။⁵⁹² ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် တိုင်းဒေသကြီး၊ သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရနှင့် ဖက်စပ်စီးပွားရေးလုပ်ငန်း တည်ထောင်နိုင်ပါသည်။⁵⁹³

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် မတူညီသောဥပဒေများအကြား ဆန့်ကျင်ကွဲလွဲမှုအားဖြေရှင်းရန် လုပ်ငန်းစဉ်ကို ဖော်ပြထားသော်လည်း⁵⁹⁴ ပြည်ထောင်စုအဆင့်ဥပဒေများအကြား ဆန့်ကျင်ကွဲလွဲမှု ဖြစ်သောအခါဆောင်ရွက်ရန် လမ်းညွှန်ချက်များ သတ်မှတ်ပြဌာန်းထားပါ။ အချို့ဥပဒေများတွင် ဤကိစ္စကို ဖြေရှင်းရန်အတွက် ပြဌာန်းချက်များပါဝင်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အစိုးရဌာန၊ သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုက အခြားစည်းမျဉ်းတစ်ခုနှင့် ဆန့်ကျင်ကွဲလွဲသော စည်းမျဉ်းတစ်ခု ထုတ်ပြန်လိုက်ပြီး စည်းမျဉ်းနှစ်ခုလုံးသည် အသက်ဝင်ပါက ပိုမိုအဆင့်အတန်းမြင့်မားသော စည်းမျဉ်းက လွှမ်းမိုးပါသည်။⁵⁹⁵ ထုတ်ပြန်သောအဖွဲ့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်ကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အလုပ်သမားရေးရာစံနှုန်းများနှင့် ပတ်သက်ပြီး အလုပ်သမားဝန်ကြီးဌာနက အပြီးသတ်ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်ပါသည်။ ထိုသို့ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် သတ်မှတ်ချက်အရမဟုတ်ဘဲ လက်ရှိဥပဒေများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအတွက် ဆောင်ရွက်နိုင်သည့် နည်းလမ်းသာ ဖြစ်ပါသည်။

၆.၁.၃။ သမ္မတ၏ အမိန့်ထုတ်ပြန်ချက်များ

၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ပြည်ထောင်စုသမ္မတအား အမိန့်များထုတ်ပြန်ခွင့်ပြုထားပါသည်။ သမ္မတ၏ အမိန့်ထုတ်ပြန်ချက်သည် (က) ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်သို့ တင်သွင်းအတည်ပြုပြီးမှသာ⁵⁹⁶ ၊ သို့မဟုတ် (ခ) သမ္မတထုတ်ပြန်သော အမိန့်သည် ဥပဒေတစ်ခု အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းနှင့်ဆက်စပ်နေပြီး ထိုဥပဒေတွင် သမ္မတအား အမိန့်ထုတ်ပြန်ခွင့်ပြုထားသော ပြဌာန်းချက်ပါဝင်မှသာလျှင်⁵⁹⁷ ဥပဒေအရ အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိပါသည်။ စာများနှင့် ညွှန်ကြားချက်များသည် အဆိုပါအချက်နှင့် ကိုက်ညီမှသာလျှင် အာဏာသက်ရောက်မှုရှိပါသည်။

၆.၁.၄။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ

မြန်မာနိုင်ငံတွင် အခွင့်အရေးများစွာကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ အာမခံပေးထားသော်လည်း ထိုအခွင့်အရေးများစွာသည် အဆိုပါအခွင့်အရေးများအား ကန့်သတ်မှု ပြုလုပ်နိုင်သည့် စကားရပ်များ နှင့် ယှဉ်တွဲဖော်ပြထားပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် နိုင်ငံရေးတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုကို ယေဘုယအားဖြင့် အသိအမှတ်ပြုသည်။ အတိအကျဆိုရလျှင် ပညာရေးနှင့် ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့်ကို အသိအမှတ်ပြုထားပါသည်။⁵⁹⁸ နိုင်ငံတော်၏ဆောင်ရွက်မှုများကြောင့် ဆိုးရွားသောသက်ရောက်မှုများကို ပြည်သူများက ခံစားရနိုင်သော ကိစ္စရပ်များအတွက် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ခြင်းနှင့် သဘောဆန္ဒရယူခြင်းဆိုင်ရာအခြေခံမူများအား ထည့်သွင်းထားပါသည်။⁵⁹⁹ အစိုးရသည် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမရှိဘဲ⁶⁰⁰ လယ်သမားများနှင့် အလုပ်သမားများ၏ အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ပေးသည့်ဥပဒေများ ပြဌာန်းရန်⁶⁰¹နှင့် ပြည်သူများ၏ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းမှုများ တိုးတက်အောင် ဆောင်ရွက်ပေးရန်⁶⁰² တာဝန်ရှိပါသည်။ နိုင်ငံသားများ၏ပစ္စည်းပိုင်ဆိုင်ခွင့်နှင့် နေအိမ်ဥပစာ လုံခြုံမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ပေးထားပါသည်။⁶⁰³ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာလွှတ်လပ်ခွင့်ဆိုင်ရာ အခြေခံမူများနှင့် သင့်လျော်သောလုပ်ငန်းစဉ်နှင့်အညီ ကုစားမှုများရရှိခွင့်ကို အသိအမှတ်ပြုထားပါသည်။⁶⁰⁴ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ အစိုးရသည် စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများစွာကို ဖြည့်ဆည်းပေးရန်တာဝန်ရှိပြီး အခန်း(၁)တွင် နိုင်ငံတော်အခြေခံမူများနှင့် အခန်း(၈)တွင် နိုင်ငံသား၊ နိုင်ငံသားများ၏ မူလအခွင့်အရေးနှင့်တာဝန်များကို ဖော်ပြထားပါသည်။⁶⁰⁵ ဖွဲ့စည်းပုံ

592 2008 Constitution. Schedule 2, Region or State Legislative List (5a)

593 2008 Constitution. A455(a)(b).

594 2008 Constitution, A198

595 For example, see Article 12 of the 2012 Environmental Conservation Law: "If any environmental quality standard stipulated by any Government department, Government organization under any existing law is more than the quality standard stipulated by the Ministry, it shall remain in force; however if it is less than such standard, only the standard stipulated by the Ministry shall be in force."

596 2008 Constitution of Myanmar, Art. 104.

597 2008 Constitution of Myanmar, Art. 97.

598 2008 Constitution of Myanmar, Arts: 38(a); 28(b).

599 2008 Constitution of Myanmar, Art. 365.

600 2008 Constitution of Myanmar, Arts. 349, 350.

601 2008 Constitution of Myanmar, Art. 23(a)(b).

602 2008 Constitution of Myanmar, Arts. 24, 31, 36(c).

603 2008 Constitution of Myanmar, Art. 37(c), 357.

604 2008 Constitution of Myanmar, Arts. 19, 381.

605 2008 Constitution of Myanmar, Arts. 28, 366, 367.

အခြေခံဥပဒေတွင် လူ့သိက္ခာ ညှိုးနွမ်းသေးသိမ်စေသည့် ပြစ်ဒဏ်ပြဋ္ဌာန်းခြင်းအားတားမြစ်သော ပုဒ်မအပါအဝင်⁶⁰⁶ နိုင်ငံရေးနှင့် နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးများကို ထည့်သွင်းဖော်ပြထားပါသည်။⁶⁰⁷ ဥပဒေနှင့်အညီ ရာဇဝတ်မှုအတွက် ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းထားခြင်းမှ တစ်ပါး အဓမ္မစေခိုင်းခြင်းအား တားမြစ်ထားပါသည်။⁶⁰⁸ ဇွဲစည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ပတ်ဝန်းကျင်ကာကွယ်ခြင်းနှင့် ထိန်းသိမ်းခြင်း နှင့်ပတ်သက်ပြီး ပြည်ထောင်စုနှင့် ၎င်း၏ နိုင်ငံသားများအတွက် တာဝန်ဝတ္တရားများကိုလည်း သတ်မှတ်ပေးထားပါသည်။⁶⁰⁹

၆.၂။ ဥပဒေဆိုင်ရာလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ

၆.၂.၁။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအတွက် အချိန်ဇယား

အဆင့်	ဆောင်ရွက်မှု	အချိန်သတ်မှတ်ချက်
စိစစ်ခြင်း	၁။ စီမံကိန်းအဆိုပြုသူက MONREC ထံ တင်ပြမည့် စီမံကိန်းအဆိုပြုလွှာကို ရေးဆွဲသည်။	(လိုအပ်သလို)
	၂။ ECD က EIA လို၊ မလိုဆုံးဖြတ်မည်။	၁၅ ရက်
နယ်ပယ် အတိုင်းအတာသတ်မှတ်ခြင်း	၃။ အဆိုပြုသူက EIA အကြံပေးအား ရွေးချယ်ပြီး ECD က ၎င်းအကြံပေး၏ အရည်အချင်း ပြည့်မီခြင်း ရှိ၊ မရှိ ဆုံးဖြတ်သည်။	၇ ရက်
	၄။ အဆိုပြုသူက ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ခြင်းများအပါအဝင် နယ်ပယ်အတိုင်းအတာ သတ်မှတ်ခြင်း အစီရင်ခံစာ အတွက် အချက်အလက်ရယူရန် နယ်ပယ် အတိုင်း အတာသတ်မှတ်ခြင်း လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်စေရမည်။	(လိုအပ်သလို)
	၅။ အဆိုပြုတင်ပြသူသည် EIA အတွက် လုပ်ငန်း တာဝန်များ (ToR) ကို တင်ပြရမည်။	(လိုအပ်သလို)
	၆။ ECD က ToR ကို လက်ခံ မခံဆုံးဖြတ်မည်။	၁၅ရက်
စုံစမ်းစစ်ဆေး ခြင်းနှင့် အစီရင်ခံစာ ပြင်ဆင်ခြင်း	၇။ EIA စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းနှင့် အစီရင်ခံစာ ပြင်ဆင်ခြင်း။	(လိုအပ်သလို)
	၈။ EIA အစီရင်ခံစာကို ECD ထံတင်ပြခြင်း။	(လိုအပ်သလို)
	၉။ ဒေသခံရပ်ရွာလူထုများ၊ အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်း နှင့် stakeholder များထံ EIA အစီရင်ခံစာအား ထုတ်ဖော်ပြခြင်း။	ECD ထံ တင်ပြပြီး ၁၅ ရက်အတွင်း
အစီရင်ခံစာကို စိစစ်သုံးသပ်ခြင်း	၁၀။ အစီရင်ခံစာစိစစ်သုံးသပ်ရေးအဖွဲ့နှင့် ECD က စိစစ် သုံးသပ်ခြင်း။	EIA အစီရင်ခံစာရရှိပြီး ရက်ပေါင်း ၉၀ အတွင်း
	၁၁။ အတည်ပြုသည် သို့မဟုတ် ငြင်းပယ်သည် ဟူသော ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ECD က အသိပေးသည်။	
	၁၂။ အယူခံခြင်းများ တင်သွင်းခြင်း။ (ရှိလျှင် - အများ ပြည်သူထံ ထုတ်ဖော်ပြီး ရက်ပေါင်း ၃၀ အတွင်း)	
လိုက်နာဆောင်ရွက်ခြင်း	ECD က စောင့်ကြပ်စစ်ဆေးခြင်းနှင့် အရေးယူဆောင် ရွက်ခြင်း။	ဆောင်ရွက်ဆဲ

606 2008 Constitution of Myanmar, Art. 44.

607 2008 Constitution of Myanmar, Arts. 6(e), 21(a)(d).

608 2008 Constitution of Myanmar, Art. 359.

609 2008 Constitution of Myanmar, Arts. 45, 390(b).

၆.၂.၂။ EIA လုပ်ငန်းစဉ်၏ အဓိက အဆင့်များတွင် အများပြည်သူပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်း⁶¹⁰

အကျဉ်းချုပ်	မြန်မာ
စိစစ်ခြင်း	PAPနှင့် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ရန်လိုအပ်ချက်များ သတ်မှတ်ထားခြင်း မရှိပါ။
နယ်ပယ်အတိုင်းအတာသတ်မှတ်ခြင်း/TOR	ရှိပါသည်။ PP အတွက် ရှင်းလင်းစွာသတ်မှတ်ထားသော လိုအပ်ချက်များ ရှိပါသည်။
ပြင်ဆင်ခြင်း	MOECAF က အတည်ပြုရေးရမည့် PP အစီအစဉ်အသေးစိတ်ကို TOR တွင် ဖော်ပြရမည်။
ဆန်းစစ်ခြင်း	MOECAF သည် PP အစည်းအဝေးများကျင်းပပြီး ထင်မြင်ချက်များ ရယူရမည်။
အတည်ပြုခြင်း	EMP အပါအဝင် ECC အား အများပြည်သူထံ ထုတ်ဖော်ကြေညာရမည်။
စောင့်ကြပ်စစ်ဆေးခြင်း	ရပ်ရွာလူထုပါဝင်ရန် လိုအပ်ချက် မသတ်မှတ်ထားပါ။
PAP ဖြင့် EIA လုပ်ငန်းစဉ်အား အရေးယူဆောင်ရွက်ခြင်း	

၆.၃။ SEZ အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့များ၏ ဖွဲ့စည်းမှု

SEZ အဖွဲ့	(၂၀၁၆ ဩဂုတ်တွင် NLD အစိုးရက ခန့်အပ်ထားသော) အဖွဲ့ဝင်များ
ဗဟိုအဖွဲ့	ပြည်ထောင်စုဒုသမ္မတ(ဥက္ကဋ္ဌ)။ နိုင်ငံတော်အတိုင်ပင်ခံရုံးဝန်ကြီးဌာန။ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန။ စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာန။ ပို့ဆောင်ရေးနှင့် ဆက်သွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန။ သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာန။ လျှပ်စစ်နှင့် စွမ်းအင်ဝန်ကြီးဌာန။ အလုပ်သမား၊ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးနှင့် ပြည်သူ့အင်အားဝန်ကြီးဌာန။ စက်မှုဝန်ကြီးဌာန။ စီမံကိန်းနှင့်ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာန။ ဆောက်လုပ်ရေးဝန်ကြီးဌာန။ ပြည်ထောင်စုရှေ့နေချုပ်။ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရအဖွဲ့၏ သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီး၊ စီးပွားရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန အမြဲတမ်းအတွင်းဝန်။ ⁶¹²
ဗဟိုလုပ်ငန်းအဖွဲ့	စီးပွားရေးနှင့်ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီး(ဥက္ကဋ္ဌ)။ စီမံကိန်းနှင့်ဘဏ္ဍာရေး ဝန်ကြီး။ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီး။ ပို့ဆောင်ရေးနှင့်ဆက်သွယ်ရေး ဝန်ကြီး။ ပြည်ထောင်စုရှေ့နေချုပ်ရုံး ဒုတိယရှေ့နေချုပ်။ စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာန အမြဲတမ်းအတွင်းဝန်။ သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာန အမြဲတမ်းအတွင်းဝန်။ လျှပ်စစ်နှင့် စွမ်းအင်ဝန်ကြီးဌာန အမြဲတမ်းအတွင်းဝန်။ အလုပ်သမား၊ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးနှင့် ပြည်သူ့အင်အားဝန်ကြီးဌာန အမြဲတမ်းအတွင်းဝန်။ စက်မှုဝန်ကြီးဌာန အမြဲတမ်းအတွင်းဝန်။ စီးပွားရေးနှင့်ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနအမြဲတမ်းအတွင်းဝန်စီမံကိန်းနှင့်ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာန DICA ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်။ စီးပွားရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန၊ မြန်မာကုန်သွယ်မှုမြှင့်တင်ရေးအဖွဲ့၊ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်။ စီးပွားရေးနှင့်ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ကုန်သွယ်ရေးဦးစီးဌာန ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်။ ⁶¹³
စီမံခန့်ခွဲမှု ကော်မတီများ	(၂၀၁၆ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ကော်မတီသုံးခုကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်)

610 Table abridged from Mekong Network & Matthew Baird (forthcoming Mekong Region EIA Manual)

611 Presidential Notification 59/2016 (12 August 2016) <http://www.president-office.gov.mm/zg/?q=briefing-room/news/2016/08/15/id-11686>

612 Presidential Notification 59/2016 (12 August 2016) <http://www.president-office.gov.mm/zg/?q=briefing-room/news/2016/08/15/id-11686>

၉၂ | မြန်မာနိုင်ငံရှိ အထူးစီးပွားရေးဇုန်များ၊ လူ့အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးရမည့် နိုင်ငံတော်၏တာဝန်ဝတ္တရားများ

၆.၄။ ကျောက်ဖြူ SEZ အချက်အလက်များ

၆.၄.၁။ အစိုးရရုံးတွင်း စာရွက်စာတမ်းများအရ စီစဉ်ထားသော နယ်နိမိတ်သတ်မှတ်မှု ဧရိယာများ

တည်ဆောင်မှု	ဧက
အထည်အလိပ်စက်မှုဝင်း - ၁	၇၈၃.၅၀
အထည်အလိပ်စက်မှုဝင်း - ၂	၃၂၄.၆၈
ဆောက်လုပ်ရေးစက်မှုဝင်း - ၁	၃၁၄.၈၄
ဆောက်လုပ်ရေးစက်မှုဝင်း - ၂	၁၀၂၂.၀၅
လူနေအိမ်ရာဝင်း - ၁	၆၅၂.၀၁
လူနေအိမ်ရာဝင်း - ၂	၂၈၃.၁၇
လူနေအိမ်ရာဝင်း - ၃	၃၀၀.၂၅
ရေနက်ဆိပ်ကမ်း - ၁	၃၇၀.၆၆
ရေနက်ဆိပ်ကမ်း - ၂	၂၃၇.၂၂
စုစုပေါင်း	၄၂၈၈.၃၈

၆.၄.၂။ ကျောက်ဖြူ SEZ ဧရိယာအတွင်းရှိ ကျေးရွာများ

ကျေးရွာအုပ်စု	ကျေးရွာများ	စုစုပေါင်း
ကနွီး	မင်းတက်တောင်၊ နှမ်းဖဲတောင်၊ ကနွီးမီးကျောင်းတက်၊ ငှက်ပျောချောင်း	၅
ချောင်းဝ	ချောင်းဖျား၊ ချောင်းဝ၊ ကုလားဘာ	၃
သိုင်းချောင်း	စိုင်းချောင်း၊ သိုင်းချောင်း၊ တောပြိန်၊ အချွန်း၊ ချောင်းမြောင်း၊ ကြောင်ခိုးချောင်း၊ ချောင်းဖျား၊ ပြားကျိန်။	၈
စစ်တော	စစ်တော၊ စေမော်၊ ကြံချိုင်း၊ သစ်ပုတ်တောင်	၄
ကပ်သပြေ	ရှောက်ချောင်း၊ ပြားတဲ၊ ကပ်သပြေ	၃
မဒေးကျွန်း	ပြိန်၊ ကျောက်တန်း၊ ရွာမ	၃
ဒိုးမတောင်	ကြွင်းချိန်၊ တောင်မော်၊ ပြင်လယ်ခေါင်	၃
မင်းပြင်	ရေနံတောင်၊ မင်းပြင်၊ မှင်ခုံးတိုင်	၃
ကြတ္တိန်	ကြတ္တိန်၊ သပြေတောင်၊ သဖန်းခါး	၃
		၃၅

၆.၅။ စာရေးသားပေးပို့မှုများ

သို့ ဒေါက်တာသန်းမြင့်
စီးပွားရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန
SEZ ဗဟိုလုပ်ငန်းအဖွဲ့၏ ဥက္ကဋ္ဌ
ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်
မှ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေပညာရှင်များကော်မရှင်

အကြောင်းအရာ - မြန်မာနိုင်ငံတွင် အထူးစီးပွားရေးဇုန်နှင့်ပတ်သက်ပြီးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ဥပဒေဆိုင်ရာ အကြံဉာဏ်။

နေ့စွဲ - ၁၈ နိုဝင်ဘာလ ၂၀၁၆

လေးစားရပါသော လူကြီးမင်းခင်ဗျား

ယခင်အပတ်က နေပြည်တော်တွင် ICJ နှင့် တွေ့ဆုံရန်အချိန်ပေးခဲ့သည့်အတွက် လူကြီးမင်းနှင့် လူကြီးမင်း၏ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များကို ကျေးဇူးတင်ရှိပါတယ်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အထူးစီးပွားရေးဇုန် တည်ဆောက်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်သော ဥပဒေဆိုင်ရာနှင့် စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းမှုဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များအကြောင်း ဆွေးနွေးပြောဆိုခွင့်ရသည်ကို အထူးအခွင့်အရေးအဖြစ် ယူဆမိပါတယ်။ ပြည်တွင်းဥပဒေများနှင့် နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေများနှင့်ညီညွတ်သော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဖြစ်ပေါ်စေရန် လူကြီးမင်းပြောကြားခဲ့သည်မှာ ကျွန်တော်တို့ရဲ့သံသယစိတ်များကို ရှင်းလင်းစေခဲ့ပါသည်။

စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီများ၏ လူမှုစီးပွားရေးနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များအတွက် အကြံပေးရာထူးများ သတ်မှတ်ခဲ့ခြင်းအပေါ် ICJ က ဂုဏ်ပြုပါသည်။ ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည့်အတိုင်း အဆိုပါခန့်အပ်ခဲ့သူများတွင် ထိခိုက်နစ်နာသော လူ့အသိုက်အဝန်းများသော်လည်းကောင်း၊ ၎င်းတို့၏ ကိုယ်စားလှယ်များသော်လည်းကောင်း ပါဝင်ရန် ကျွန်ုပ်တို့အကြံပြုခဲ့ပါသည်။ ခန့်အပ်ထားသူများတွင် ဥပဒေဆိုင်ရာ၊ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာအပြင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတွင် ကျွမ်းကျင်သော ပညာရှင်များလည်း ပါဝင်သင့်ပါသည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်များကို ပါဝင်စေခြင်းဖြင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့်အညီ အများပြည်သူပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုကို အထောက်အကူ ဖြစ်စေပါလိမ့်မည်။

ဤအပတ်တွင် နိုင်ငံတော်အတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်က SEZ များ တည်ထောင်ခြင်းအတွက် အစိုးရ၏ ကတိကဝတ်အား ထုတ်ဖော်ခဲ့ကြောင်း ကျွန်ုပ်တို့နားလည်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကျောက်ဖြူရှိ SEZ နှင့်ပတ်သက်ပြီး အနာဂတ်မူဝါဒအား အထောက်အပံ့ဖြစ်စေရန် အစိုးရအနေဖြင့် မဟာဗျူဟာမြောက်သောပတ်ဝန်းကျင်ဆန်းစစ်ခြင်းဆောင်ရွက်ရန် ညွှန်ကြားသင့်ကြောင်း ICJ က အကြံပြုပါသည်။ အဆိုပါဆန်းစစ်မှုတွင် SEZ ၊ ရေနက်ဆိပ်ကမ်းများ၊ ပို့ဆောင်ရေးအခြေခံအဆောက်အအုံ၊ အလုပ်သမားရေးရာ၊ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်မှုနှင့် ဒေသခံလူထုအား ပြန်လည်နေရာချထားရေးတို့၏ ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ စုပေါင်းသက်ရောက်မှုများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားပါသည်။ ထိုဆန်းစစ်ခြင်းတွင် အများပြည်သူပါဝင် ဆောင်ရွက်ခြင်း ပါဝင်ပါလိမ့်မည်။ ထို့ပြင် အဆိုပါဆန်းစစ်ခြင်းသည် ရခိုင်ပြည်နယ်စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှု အစီအစဉ်များနှင့် ဆောင်ရွက်မှုများနှင့် မူဝါဒအရ ဆက်စပ်မှုများအား ပံ့ပိုးပါလိမ့်မည်။ ဤအရွယ်အစားနှင့် အရေးပါမှုရှိသော စီမံကိန်းတစ်ရပ်သည် မြန်မာနိုင်ငံဥပဒေမူဘောင်၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်သော အဆိုပါဆန်းစစ်မှု ဆောင်ရွက်ထိုက်ပါသည် (နောက်ဆက်တွဲကိုကြည့်ပါ)။ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် တကွ ဆောင်ရွက်သူများထံမှ အထောက်အပံ့များက SEA အား ပညာရှင်ဆန်စွာ ဆောင်ရွက်စေရန် အကူအညီဖြစ်စေပါလိမ့်မည်။ တောင်းဆိုခဲ့ပါက ICJ အနေဖြင့် ဤကိစ္စနှင့်ပတ်သက်ပြီး ထပ်ဆောင်ထောက်ပံ့မှုများပေးရန် အဆင်သင့်ဖြစ်ပါသည်။

ICJ အနေဖြင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်ဖိတ်ခေါ်ခြင်းကို ကြိုဆိုကြောင်းထပ်ဆောင်းပြောကြားလိုပြီး ကျွန်ုပ်တို့၏ ဥပဒေဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်မှုနှင့် SEZ ဧရိယာများရှိ ရှေ့နေများနှင့် အရပ်ဘက် လူ့အဖွဲ့အစည်းများနှင့် လက်တွဲလုပ်ကိုင်ခဲ့မှုများကို အခြေခံပြီး ရိုးသားစွာ အကြံဉာဏ်များပေးရန် မျှော်လင့်မိပါသည်။

လေးစားစွာဖြင့်

Dr Daniel Aguirre

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေအကြံပေး

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေပညာရှင်များကော်မရှင် [မြန်မာနိုင်ငံ]

International
Commission
of Jurists

P.O. Box 91
Rue des Bains 33
CH 1211 Geneva 8
Switzerland

t +41 22 979 38 00
f +41 22 979 38 01
www.icj.org

သို့ ဦးဝင်စတန်ဆက်အောင်

သီလဝါအထူးစီးပွားရေးဇုန် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီ ဥက္ကဋ္ဌ

သန်လျင်မြို့နယ်၊ ရန်ကုန်

ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်

မှ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေပညာရှင်များကော်မရှင်

အကြောင်းအရာ - သီလဝါ SEZ ၌ ဥပဒေနှင့် အုပ်ချုပ်မှုစနစ်နှင့်ပတ်သက်ပြီးရှင်းလင်းမှု တောင်းခံခြင်း။

နေ့စွဲ ၁၈ နိုဝင်ဘာလ ၂၀၁၆

ဦးဝင်စတန်ဆက်အောင်ခင်များ

ICJ အနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် SEZ များတွက် ဥပဒေမူဘောင်ကို ဖော်ထုတ်ခြင်းနှင့်ဆန်းစစ်ခြင်း အစီရင်ခံစာတစ်စောင် ပြုစုလျက်ရှိပါသည်။ ဤအစီရင်ခံစာအား နောင်နှစ်အစောပိုင်းတွင် အများပြည်သူထံ ထုတ်ဝေမည်ဖြစ်ပါသည်။ ယနေ့အထိ ကျွန်ုပ်တို့အနေဖြင့် အခြားသူများအပြင် ဗဟိုလုပ်ငန်းအဖွဲ့၊ ကျောက်ဖြူစီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီ၊ DICA ညွှန်ကြားရေးမှူး၊ IGC စသည့် NGO များ၊ အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်း၊ ရင်းနှီးတည်ဆောက်သူများ၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများနှင့် SEZ ဧရိယာများရှိ ဒေသခံ လူ့အသိုက်အဝန်းများနှင့် တွေ့ဆုံခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။

တစ်ကမ္ဘာလုံးမှ အထင်ကရ ဥပဒေပညာရှင်များနှင့် ရှေ့နေများ အယောက် ၆၀ ကျော်ပါဝင်သည့် ICJ အား ၁၉၅၂ခုနှစ်တွင် တည်ထောင်ခဲ့ပြီး ဂျနီဗာ၊ ဘန်ကောက်နှင့် ရန်ကုန်အပါအဝင် ကမ္ဘာတိုက်ကြီး ငါးတိုက်တွင် လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါ သည်။ ICJ အနေဖြင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးမှတစ်ဆင့် လူ့အခွင့်အရေးများအား ပြည်တွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာတရားစီရင်ရေး စနစ်များအား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန်နှင့် ပိုမိုအားကောင်းစေရန်အတွက် လိုအပ်သော ဥပဒေဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်မှုအသုံးပြုခြင်းဖြင့် မြှင့်တင်ကာကွယ်ပေးပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ICJ သည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် ကုမ္ပဏီများညွှန်ကြားမှုဦးစီးဌာန၊ ပြည်ထောင်စုရှေ့နေ ချုပ်ရုံးနှင့် ပြည်ထောင်စု တရားလွှတ်တော်အပြင် အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများနှင့် လက်တွဲဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ တာဝန် ယူမှုရှိသော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့်ပတ်သက်သည့် အဆိုပါဆောင်ရွက်ချက်အချို့အား မြန်မာ့စီးပွားရေးကဏ္ဍ တာဝန်ယူမှုရှိရေး အထောက်အကူပြုဌာနနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ ICJ သည် SEZ များနှင့် ပတ်သက်သော ဥပဒေဆိုင်ရာအကြောင်း အရာများအား ကျွမ်းကျင်နားလည်မှု တိုးတက်စေရန် ပြည်တွင်းရှေ့နေများ၊ အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အစိုးရနှင့်လည်း လက်တွဲဆောင်ရွက်နေပါသည်။⁶¹³

ကော်မတီအနေဖြင့် အများပြည်သူထံထုတ်ဖော်မှုအား ၎င်း၏ အင်တာနက်စာမျက်နှာမှတစ်ဆင့် တိုးတက်အောင်ဆောင်ရွက် မည့်အဆင့်များကြောင့် ICJ အနေဖြင့် အားတက်မိပါသည်။ ဘက်လိုက်မှုမရှိဘဲ အချက်အလက်အပေါ်အခြေခံသော အစီရင်ခံခြင်း ဖြစ်စေရန် ICJ အနေဖြင့် ကော်မတီထံမှ ထပ်ဆောင်းရှင်းလင်းမှုများ ရယူလိုပါသည်။ အောက်ပါမေးခွန်းများအတွက် စာဖြင့် ရေးသားထားသော အဖြေများကို နှစ်သစ်ကူးမတိုင်မီရရှိနိုင်ပါက ကျွန်ုပ်တို့အနေဖြင့် ဝမ်းမြောက်မိပါမည် -

- ၁။ ၂၀၁၅ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် ပြည်ထောင်စုအစိုးရက ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်း လုပ်ထုံးလုပ်နည်းမထုတ်ပြန်မီ သီလဝါစီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီက SEZ တွင် ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းများသတ်မှတ်ခြင်းနှင့် စိစစ်သုံးသပ်ခြင်းလုပ်ငန်း စဉ်နှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် ကာကွယ်ရေးအစီအစဉ်များကို ဖော်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။⁶¹⁴ ကော်မတီနှင့် စီမံကိန်း ရင်းနှီးတည်ဆောက်သူများသည် ယခုအခါတွင် မြန်မာနိုင်ငံနိုင်ငံဥပဒေနှင့် ညီညွတ်မှုမရှိတော့သော အဆိုပါလုပ်ငန်းစဉ်အား ဆက်လက်လိုက်ဆောင်ရွက်နေကြောင်း ICJ က နားလည်ပါသည်။⁶¹⁵ သီလဝါSEZ တွင်ဆောင်ရွက်သော ယခင် လုပ်ငန်းစဉ်နှင့် EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအကြား အဓိကကွာခြားချက်တစ်ရပ်မှာ စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီအစား ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်း သိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာနသည် ဆန်းစစ်မှုတစ်ရပ်လိုအပ်ခြင်းရှိမရှိကို ဥပဒေအရ သီးသန့်ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်ရှိခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

613 For example, in September 2016 the ICJ conducted a workshop on EIA: www.icj.org/myanmar-environmental-impact-assessment-workshop-held-in-kyauk-phyu/

614 The Management Committee's advice to investors sets out this process. See: <http://www.myanmarthilawa.gov.mm/investment-application> (accessed 17 November 2016).

615 In May 2016 and June 2016, EIA reports for different components of the SEZ's Zone B were submitted, by Myanmar Japan Thilawa Development Ltd., and by Thilawa Property Development Ltd., respectively. In cover letters to the Committee, each company says it understands the ECPP process remains in effect.

ဤအချက်နှင့်ဆက်စပ်၍ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းနှင့်အညီ EIA ဆောင်ရွက်ပြီး ဝန်ကြီးဌာနထံမှ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး ဆိုင်ရာ လိုက်နာဆောင်ရွက်မှု သက်သေခံလက်မှတ်ထုတ်ပေးပြီးမှသာလျှင် EIA လိုအပ်သော စီမံကိန်းအမျိုးအစားများအား ဆက်လက်ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။ JICA အဖွဲ့သည် ယခင်လုပ်ငန်းစဉ်အဟောင်းအား မြန်မာနိုင်ငံဥပဒေမူဘောင်နှင့် ညီညွတ်အောင် ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် လူကြီးမင်း၏ကော်မတီကို ပံ့ပိုးကူညီနေကြောင်း MCRB ထံမှ ICJ အနေဖြင့် ကြားသိခဲ့ရပါသည်။ လူကြီးမင်းအနေဖြင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းနှင့် ညီညွတ်အောင် ဤလုပ်ငန်းစဉ်အား ပြင်ဆင်ဆောင်ရွက်ပြီးခြင်းရှိမရှိ ကျေးဇူးပြု၍ ရှင်းလင်းပြောပြပေးစေလိုပါသည်။ မရှိခဲ့လျှင် EIA များကို ပြည်တွင်းဥပဒေများနှင့် ညီညွတ်စေရန် ဆောင်ရွက်နေသည့် အဆင့်များရှိပါက မည်သည့်အဆင့်များကို ဆောင်ရွက်နေပါသနည်း။

၂။ သီလဝါ SEZ တွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန် ကုမ္ပဏီ ၆၈ ခုအား ခွင့်ပြုပေးခဲ့ကြောင်း ဤအပတ် နိုင်ငံတော်ပိုင်သတင်းစာများတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ အဆိုပါရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ၏ တစ်ခုစီအတွက် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာနက ဆန်းစစ်ခြင်း လိုအပ်မှု ရှိ၊ မရှိဆုံးဖြတ်ရန် စီမံကိန်းများကို EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့်အညီ စိစစ်ခြင်းတွင် ပါဝင်ခဲ့ပါသလား။ ပါဝင်ခဲ့ခြင်း မရှိလျှင် ထိုသတင်းအချက်အလက်ကို အများပြည်သူ သိရှိနိုင်ပါသလား။

၃။ ကျွန်ုပ်တို့ သုတေသနလေ့လာမှုပြုလုပ်စဉ် ICJ အနေဖြင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီက ထုတ်ပြန်ခဲ့သော Area 2-1 (100ha) အတွက် Resettlement Work Plan မူကြမ်းအား ရရှိခဲ့ပြီး စိစစ်သုံးသပ်ခဲ့ပါသည်။ RWP မူကြမ်းတွင် ဆန္ဒမပါသည့် ရွှေ့ပြောင်းမှုဆိုင်ရာ အာရှဖွံ့ဖြိုးရေးဘဏ်နှင့် ကမ္ဘာ့ဘဏ်တို့၏ မူဝါဒများအား လိုက်နာရန် မြန်မာဥပဒေတွင်သတ်မှတ်ထားသော ဥပဒေအရလိုအပ်ချက်ကို အသိအမှတ်ပြုထားခြင်းမရှိပါ။⁶¹⁶ အပြီးသတ် RWP တွင် အဆိုပါမူဝါဒများကို လိုက်နာရန် ဥပဒေအရသတ်မှတ်ထားသော တာဝန်ဝတ္တရားများကို ထင်ဟပ်စေခြင်းရှိသည် မရှိသည်၊ သို့မဟုတ် ရှိမည်၊ မရှိမည်ကို လူကြီးမင်းအနေဖြင့် ကျေးဇူးပြု၍ ရှင်းလင်းပြောပြပေးစေလိုပါသည်။ အကယ်၍ မရှိပါက အဘယ်ကြောင့်နည်း။ ထို့ပြင် အပြီးသတ် RWP ကို အများပြည်သူ ရရှိနိုင်ပါသလား။

၄။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီက ၎င်း၏အချို့သော လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ဆောင်ရွက်ရန် ကုမ္ပဏီ တစ်ခုတည်းထောင်ခဲ့ပါသည်။⁶¹⁷ အစိုးရ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်များယူထားသော အဆိုပါအဖွဲ့အစည်းအား အစိုးရအဖွဲ့အဖြစ် ဖွဲ့စည်းမည့်အစား မည်သည့်အတွက်ကြောင့် တာဝန်ရှိမှုများကန့်သတ်ထားသော လီမိတက်ကုမ္ပဏီအဖြစ် တည်ထောင်ရသည့်အကြောင်းအရင်းကို လူကြီးမင်းအနေဖြင့် ကျေးဇူးပြု၍ ရှင်းလင်းပြောပြနိုင်ပါသလား။ ထိုကုမ္ပဏီသည် အမြတ်အစွန်း ရရှိပါသလား။ မည်သူက ထိုကုမ္ပဏီတွင် ငွေကြေးအရ အကျိုးအမြတ်ရှိနေပါသနည်း။

လူကြီးမင်းအနေဖြင့် မေးခွန်းများမေးစရာရှိပါက ကျေးဇူးပြု၍ ကျွန်ုပ်အား အချိန်မရွေးဆက်သွယ်ပါ။ သီလဝါတွင်ရရှိခဲ့သော သင်ခန်းစာများသည် ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာဥပဒေများနှင့်အညီ SEZ များ ထူထောင်ခြင်းအတွက် အထောက်အပံ့ ဖြစ်မည်ဟု ICJ အနေဖြင့် မျှော်လင့်ပါသည်။

အထက်ဖော်ပြပါကိစ္စရပ်များအပေါ် လူကြီးမင်း၏ အကြောင်းပြန်ကြားမှုနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို မျှော်လင့်နေပါသည်။

လေးစားစွာဖြင့်

Mr Sean Bain
International Legal Consultant,
အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေပညာရှင်များကော်မရှင် [မြန်မာနိုင်ငံ]

616 For selected examples of incorrect legal analysis, see the following non-exhaustive list of problems with the Draft Resettlement Work Plan for Area2-1 (100ha) dated February 2016, Table 4.2: authors incorrectly state there are no local laws governing involuntary resettlement [note that Article 7 of the 2015 EIA Procedure is applicable]; authors incorrectly state there are no local laws guaranteeing livelihood restoration to pre-project levels [Article 80(b) of the 2014 SEZ Law applies; Article 7 of the EIA Procedure applies; compensation procedures in key land laws can also have this effect if followed lawfully]; authors incorrectly state that local laws do not require consultations and public participation [Chapters 2, 3, 4, 5 and 6 of the EIA Procedure all include legal requirements related to public participation for EIA-type projects].

617 The Thilawa SEZ Management Committee Co., Ltd. was established on 5 February 2015. See: Thilawa Management Committee, 'Notice to Investors regarding the Status of Thilawa Special Economic Zone Management Committee' Notice No. 2/2016 (27 May 2016).

International
Commission
of Jurists

P.O. Box 91
Rue des Bains 33
CH 1211 Geneva 8
Switzerland

t +41 22 979 38 00
f +41 22 979 38 01
www.icj.org

သို့ ဦးမြင့်သိန်း

ကျောက်ဖြူအထူးစီးပွားရေးဇုန်စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီ ဥက္ကဋ္ဌဟောင်း

ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်

မှ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေပညာရှင်များ ကော်မရှင်

အကြောင်းအရာ - ရခိုင်ပြည်နယ် ကျောက်ဖြူ SEZ ၌ လူ့အခွင့်အရေးများနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားခြင်း။

နေ့စွဲ ၃၀ နိုဝင်ဘာ ၂၀၁၆

ဦးမြင့်သိန်းခင်ဗား

ပြီးခဲ့တဲ့လအစောပိုင်းက ရန်ကုန်မှာ ICJ နှင့်တွေ့ဆုံရန် အချိန်ပေးခဲ့သော လူကြီးမင်းနှင့် လူကြီးမင်း၏ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များကို ကျေးဇူးတင်ရှိပါတယ်။ ကျွန်ုပ်တို့၏ အစီရင်ခံစာတွင် ပါဝင်ပတ်သက်သူများအားလုံးထံမှ သတင်းအချက်အလက်များကို ပါဝင်နိုင်ရန်အလို့ငှာ ကျောက်ဖြူအထူးစီးပွားရေးဇုန် တည်ထောင်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်သော ကိစ္စရပ်များကို ဆွေးနွေးခွင့်ရရှိခဲ့သည်ကို ကျေနပ်နှစ်သက်မိပါတယ်။ ကျွန်ုပ်တို့ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည့်အတိုင်း လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်အပေါ် SEZ ၏ သက်ရောက်မှုများကို စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးရန် ICJ အနေဖြင့် ကျောက်ဖြူသို့အနည်းဆုံး ဆယ်ကြိမ်လာရောက်ခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါတယ်။ ကျွန်ုပ်တို့အစည်းအဝေး၌ မှတ်သားခဲ့ရသည့်အတိုင်း ကျောက်ဖြူ SEZ တည်ထောင်မှုများအကြောင်း လေ့လာမှုတစ်ရပ်ပါဝင်သည့် ICJ ၏ SEZ များအကြောင်း သုတသနအစီရင်ခံစာကို ပိုမိုကောင်းမွန်စေရန် လူကြီးမင်းအနေဖြင့် အချို့သော ထပ်ဆောင်းအချက်အလက်များပံ့ပိုးခြင်းဖြင့်အကူအညီပေးမည်ဆိုလျှင် ကျွန်ုပ်တို့ ကျေနပ်နှစ်သက်မိပါမည်။

ကျွန်ုပ်တို့၏ လေ့လာတွေ့ရှိမှုများ တိကျမှန်ကန်မှုရှိစေရန် ကျောက်ဖြူတွင်ပြုလုပ်ခဲ့သော ကျွန်ုပ်တို့၏ သုတေသနလေ့လာမှုမှ ကနဦးတွေ့ရှိချက်အချို့ကို တင်ပြလိုပြီး ၎င်းတို့နောက်တွင် ကျွန်ုပ်တို့၏တွေ့ရှိချက်များကို ရှင်းလင်းစွာဖြစ်စေရန် တိကျသော မေးခွန်းများကို ဖော်ပြထားပါသည်။ လူကြီးမင်းအား မေးခွန်းမေးရန် အခွင့်အရေးယူရခြင်းအတွက် ကျွန်ုပ်တို့ တောင်းပန်အပ်ပါသည်။ အခြေအနေတစ်ရပ်လုံးကို ကျွန်ုပ်တို့ တိတိကျကျနားလည်အောင်ကူညီပေးရန် ကျွန်ုပ်တို့သုတေသနလေ့လာမှု ပြုလုပ်စဉ် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော ပြည်သူများကတင်ပြလာသော အချို့သောအကြောင်းအရာများအား လူကြီးမင်းအနေဖြင့် ပြန်လည်ဖြေကြားပေးနိုင်မည်ဟု မျှော်လင့်ပါသည်။

၂၀၁၄-၂၀၁၆ ခုနှစ်အတွက် SEZ ၌ ရေလျှောင့်တမံနှစ်ခု တည်ဆောက်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်သောအခြေအနေများကို နားလည်စေရန် လူကြီးမင်းကူညီမည်ဆိုလျှင် ကျွန်ုပ်တို့ ကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။ အဆိုပါစီမံကိန်းများကြောင့် ရွှေ့ပြောင်းခံရသော ဒေသခံပြည်သူများက ၎င်းတို့အနေဖြင့် သတင်းအချက်အလက်များကို အချိန်မီရရှိခဲ့ကြောင်း၊ အနီးကပ်မှအသိပေး၍ ရွှေ့ပြောင်းခံခဲ့ရကြောင်းနှင့် ၎င်းတို့၏ရွှေ့ပြောင်းမှုနှင့်ပတ်သက်သော အစီအစဉ်ရေးဆွဲခြင်းနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရန် အခွင့်အလမ်းများ မရရှိခဲ့ကြကြောင်း ပြောဆိုလာပါသည်။

ICJ က တွေ့ရှိခဲ့သော စာရွက်စာတမ်းများအရ ဒေသခံပြည်သူများအတွက် ပေးသောငွေများသည် လျော်ကြေးနှင့် ကရုဏာကြေးဟူ၍ အမျိုးအစားနှစ်မျိုးရှိကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် အစိုးရက ပေးချေမှုအချို့ကို ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး MKSH ကုမ္ပဏီက ပေးချေမှုအချို့ကို ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ ပေးချေမှုများကို မှတ်တမ်းတင်ရန်အလို့ငှာ ဒေသခံပြည်သူများအား ပေးအပ်ခဲ့သော အခွန်တံဆိပ်ခေါင်းအချို့တွင် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီအဖွဲ့ဝင်များ၏ လက်မှတ်များပါဝင်ပါသည်။

မေးခွန်း ၁ - ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်တွင် စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီ၏ အခန်းကဏ္ဍများကို ကျေးဇူးပြု၍ ရှင်းလင်းပြောပြပေးပါ။

မေးခွန်း ၂ - ရေလျှောင့်တမံများတည်ဆောက်မှုကြောင့် ရွှေ့ပြောင်းခံခဲ့ရသော ဒေသခံပြည်သူများအား မည်သည့်အကြောင်းကြောင့် အမျိုးအစားနှစ်မျိုးခွဲ၍ ငွေပေးအပ်ခဲ့ကြောင်း ကျွန်ုပ်တို့နားလည်စေရန် ကျေးဇူးပြု၍ကူညီပေးပါ။ 'ကရုဏာကြေး' ပေးခြင်းသည် မည်သည့်ဥပဒေကို အခြေခံဆောင်ရွက်ပါသလဲ။

မေးခွန်း ၃ - အစိုးရက ငွေအကုန်အကျခံ၍ တည်ဆောက်ခဲ့သော သိုင်းချောင်းရေလှောင်တံခံကြောင့် ရွှေ့ပြောင်းခံရသူများအား MKSHကုမ္ပဏီက လျော်ကြေးပေးခဲ့ကြောင်း ကျွန်ုပ်တို့နားလည် ထားပါသည်။ သိုင်းချောင်းတွင် MKSH ကုမ္ပဏီက လျော်ကြေးပေးခြင်းအတွက် မည်သည့်ဥပဒေကိုအခြေခံ၍ ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်ကို ကျေးဇူးပြု၍ရှင်းပြပေးပါ။

ရေလှောင်တံခံများတည်ဆောက်မှုကြောင့် ရွှေ့ပြောင်းခံရသော ဒေသခံပြည်သူများက ပေးအပ်သော လျော်ကြေးသည် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုများ ပြန်လည်ထူထောင်ရန် မလုံလောက်ကြောင်းနှင့် ရလဒ်အနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ နေထိုင်မှုအခြေအနေများ ယိုယွင်းနှိမ့်ကျသွားကြောင်း ပြောပြကြပါသည်။ ကျောက်ဖြူတွင်ပြုလုပ်ခဲ့သော တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများနှင့် လူကြီးမင်း၏ကော်မတီနှင့် ကျွန်ုပ်တို့၏ ဆွေးနွေးမှုအရ အစိုးရက ပြောင်းရွှေ့ ခံရသူများအတွက် အစားထိုးမြေပေးရန် ကတိပေးထားသော်လည်း အဆိုပါအစားထိုးမြေပေးအပ်ခြင်း မရှိသေးကြောင်း ကျွန်ုပ်တို့ နားလည်ထားပါသည်။

မေးခွန်း ၄ - အစားထိုးမြေပြန်ပေးမည်ဟူသော ကတိကို မည်သည့်အချိန်တွင် မည်သို့ဖြည့်ဆည်းပေးမည်ကို ကျေးဇူးပြု၍ ရှင်းပြပေးနိုင်ပါသလား။

သိုင်းချောင်းရေလှောင်တံခံကြောင့် ရွှေ့ပြောင်းခံရသော ဒေသခံပြည်သူများက ပြန်လည်နေရာချထားမှုနှင့် ပတ်သက်ပြီး အစိုးရအရာရှိများနှင့်ပြုလုပ်သော အစည်းအဝေးတစ်ခု၌ ကော်မတီအဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးသည် ကမ်းလှမ်းထားသော လျော်ကြေးပမာဏကိုလက်မခံလျှင် အစိုးရကတရားရုံးခြင်းကိုခံရမည်ဟု ဒေသခံပြည်သူတစ်ဦးအား ပြောခဲ့ကြောင်းဆိုပါသည်။

မေးခွန်း ၅ - အဆိုပါသတင်းသည် မှန်ကန်မှုရှိပါသလား။ မှန်ကန်မှုရှိလျှင် တရားရုံးဆိုင်ရာအတွက် ဥပဒေအခြေခံမည်ကို ကျေးဇူးပြု၍ ရှင်းပြပေးပါ။

၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် အစိုးရက ဖွဲ့စည်းထားသောအဖွဲ့က SEZ စီမံကိန်း Phase 1 အတွက် သတ်မှတ်ထားသည့် မြေဧက ၂၅၀ ကို သန်းခေါင်စာရင်းကောက်ယူခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါသန်းခေါင် စာရင်းကော်ယူခြင်းသည် ဇန်နဝါရီလက ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနက စတင်ခဲ့သော ပိုမိုကြီးမားသည့် ၁၈၂၅ ဧက မြေသိမ်းယူမှုလုပ်ငန်းစဉ်၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ဖြစ်ဟန်ရှိပါသည်။ ထိုစိုက် နှစ်နာသော ဒေသခံပြည်သူများစွာအပြင် ပြည်ထောင်စုအဆင့် အကြီးတမ်းအစိုးရအရာရှိများကိုယ်တိုင် အဆိုပါမြေသိမ်းယူမှု လုပ်ငန်းစဉ်ကို သိရှိကြဟန်မရှိပါ။ မြေဧက ၂၅၀ တွင် နေထိုင်သော ဒေသခံပြည်သူများက သန်းခေါင်စာရင်းမကောက်ယူခင် သော်လည်းကောင်း၊ သန်းခေါင်စာရင်းကော်ယူပြီးနောက်သော်လည်းကောင်း ၎င်းတို့အား စနစ်တကျအသိပေးခြင်း၊ သို့မဟုတ် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ခြင်း မပြုလုပ်ခဲ့ကြောင်း ပြောပါသည်။ အချို့သောမြေများအားမှားယွင်းစွာ အချိုးအစားသတ်မှတ်ကြောင်း ဥပမာ လယ်မြေအစား မြေလွတ်အဖြစ်သတ်မှတ်ကြောင်း ၎င်းတို့က ဆိုပါသည်။ ထိုကလျောက်သော လျော်ကြေးများမပေးမည်ကိုလည်း ၎င်းတို့က စိုးရိမ်ကြပါသည်။ အဆိုပါဒေသ၌ လယ်မြေမှတ်ပုံတင်ရန် ၎င်းတို့၏လျှောက်လွှာများကို ဒေသန္တရအရာရှိများက ဆောင်ရွက်ပေးရန် ငြင်းဆန်ခဲ့ကြောင်း အချို့ဒေသခံပြည်သူများက စွပ်စွဲကြပါသည်။ အချို့သော ဒေသန္တရအရာရှိများက အဆိုပါဒေသတွင် မြေမှတ်ပုံတင်ခြင်းအား ပိတ်ထားကြောင်းဆိုပါသည်။

မေးခွန်း ၆ - ၁၈၂၅ ဧကအတွက် မြေသိမ်းယူခြင်းအား မည်သို့စတင်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်ကို ကျေးဇူးပြု၍ရှင်းပြပေးပါ။ လူကြီးမင်း၏ စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီသည် ဤလုပ်ငန်းစဉ်တွင် မည်သည့်အခန်းကဏ္ဍက ပါဝင်ခဲ့ပါသလဲ။

မေးခွန်း ၇ - 'ပုံစံ ၇' အဖြစ် လူသိများသော လယ်မြေမှတ်ပုံတင်ခြင်းအား ဒေသခံပြည်သူများအပေါ် ပိတ်ထားခဲ့ပါသလား။ ပိတ်ထားခဲ့လျှင် မည်သည့်အကြောင်းကြောင့် ပိတ်ထားခဲ့ပါသလဲ။

SEZ တည်ထောင်ရာတွင် ဒေသခံပြည်သူများ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုရှိစေရန် 'အစုအဖွဲ့ပေါင်းစုံ ပါဝင်သော စောင့်ကြပ်စစ်ဆေးရေးအဖွဲ့ (multi-stakeholder monitoring group)' ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့ကြောင်း စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီက ICJ အား ပြောပြခဲ့ပါသည်။ ICJ သည် အဆိုပါ စောင့်ကြပ်စစ်ဆေးရေးအဖွဲ့၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့်ပတ်သက်ပြီး ဒေသခံပြည်သူများ၊ အရပ်ဘက်လူအဖွဲ့အစည်း ကိုယ်စားလှယ်များ၊ စီးပွားရေးလုပ်ကိုင်သူများ၊ ကျေးရွာခေါင်းဆောင်များ၊ ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များ၊ အစိုးရအရာရှိများ၊ လွှတ်တော်အမတ်များနှင့် နိုင်ငံရေးပါတီအဖွဲ့ဝင်များ (NLD နှင့် ANP) အပါအဝင် stakeholder ပေါင်းစုံအား တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့ပါသည်။ ၎င်းတို့အားလုံးက အဆိုပါအဖွဲ့သည် အစည်းအဝေးအချို့ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး များသောအားဖြင့် ရပ်ရွာလူထုနှင့် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်စားလှယ်များအား ပါဝင်ခွင့် မပြုခဲ့ပါ။

၉၈ | မြန်မာနိုင်ငံရှိ အထူးစီးပွားရေးဇုန်များ၊ လူ့အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးရမည့် နိုင်ငံတော်၏တာဝန်ဝတ္တရားများ

မေးခွန်း ၈ - အဆိုပါ စောင့်ကြပ်စစ်ဆေးရေးအဖွဲ့၏ သဘောသဘာဝကို ကျွန်ုပ်တို့ပိုမိုနားလည်စေရန် ကျေးဇူးပြု၍ရှင်းပြပေးနိုင်ပါသလား။ SEZ တည်ထောင်မှုကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာသော ဒေသခံပြည်သူများ၏ ဆွေးနွေးတင်ပြမှုများအပေါ် အခြေခံ၍ စီမံကိန်းအစီအစဉ်များကို ပြင်ဆင်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် ပြန်လည်စဉ်းစားခြင်းတို့ ပြုလုပ်ခဲ့သောသဘာဝများကို လူကြီးမင်းအနေဖြင့် ဝေမျှပေးနိုင်လျှင် ကျွန်ုပ်တို့အတွက် အထောက်အကူဖြစ်ပါလိမ့်မည်။

တွေ့ဆုံရန်အချိန်ပေးခဲ့သည့်အတွက် ကျေးဇူးတင်ကြောင်း ထပ်မံပြောကြားလိုပြီး အထက်ပါမေးခွန်းများကို စဉ်းစားပေးစေလိုပါသည်။ အဆိုပါကိစ္စရပ်များနှင့်ပတ်သက်ပြီး လူကြီးမင်း၏ အကူအညီရယူရန် ကျွန်ုပ်တို့မျှော်လင့်ပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏ အစီရင်ခံစာတွင် SEZ တည်ထောင်စဉ် ကျောက်ဖြူ၌ ယနေ့အချိန်ထိ ဖြစ်ပွားခဲ့သောအဖြစ်အပျက်များကို တိတိကျကျဖော်ပြနိုင်စေရန် လူကြီးမင်းထံမှ ပြန်လည်ဖြေကြားပေးခြင်းကို ဇန်နဝါရီလမတိုင်ခင် လက်ခံရရှိရန် မျှော်လင့်ပါသည်။ ဤကြားထဲ ထင်မြင်ချက်များ ပေးလိုပါက၊ သို့မဟုတ် ရှင်းလင်းမှုများတောင်းလိုပါက ကျွန်ုပ်တို့အား အချိန်မရွေး ဆက်သွယ်နိုင်ပါသည်။

လေးစားစွာဖြင့်

Mr Sam Zarifi

အာရှနှင့် ပစိဖိတ်ဒေသ ဒါရိုက်တာ

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေပညာရှင်များကော်မရှင်

ဘန်ကောက်မြို့၊ ထိုင်းနိုင်ငံ

Commission Members

February 2017 (for an updated list, please visit www.icj.org/commission)

Acting President:

Prof. Robert Goldman, United States

Vice-President:

Justice Michéle Rivet, Canada

Executive Committee:

Prof. Carlos Ayala, Venezuela

Justice Azhar Cachalia, South Africa

Prof. Andrew Clapham, UK

Ms Imrana, Fiji

Ms Hina Jilani, Pakistan

Justice Radmila Dragicevic-Dicic, Serbia

Mr Belisário dos Santos Júnior, Brazil

Others Commission Members:

Professor Kyong-Wahn Ahn, Republic of Korea

Justice Adolfo Azcuna, Philippines

Mr Muhannad Al-Hasani, Syria

Dr. Catarina de Albuquerque, Portugal

Mr. Abdelaziz Benzakour, Morocco

Justice Ian Binnie, Canada

Sir Nicolas Bratza, UK

Mr. Reed Brody, United States

Prof. Miguel Carbonell, Mexico

Justice Moses Chinhengo, Zimbabwe

Ms Roberta Clarke, Barbados-Candada

Justice Elisabeth Evatt, Australia

Mr Roberto Garretón, Chile

Prof. Jenny E. Goldschmidt, Netherlands

Prof. Michelo Hansungule, Zambia

Ms Gulnora Ishankanova, Uzbekistan

Mr. Shawan Jabarin, Palestine

Justice Kalthoum Kennou, Tunisia

Prof. David Kretzmer, Israel

Prof. César Landa, Peru

Justice Ketil Lund, Norway

Justice Qinisile Mabuza, Swaziland

Justice José Antonio Martin Pallin, Spain

Prof. Juan Méndez, Argentina

Justice Charles Mkandawire, Malawi

Mr Kathurima M’Inoti, Kenya

Justice Yvonne Mokgoro, South Africa

Justice Sanji Monageng, Botswana

Justice Tamara Morschakova, Russia

Prof. Vitit Muntarbhorn, Thailand

Justice Egbert Myjer, Netherlands

Justice John Lawrence O’Meally, Australia

Justice Fatsah Ouguergouz, Algeria

Dr Jarna Petman, Finland

Prof. Mónica Pinto, Argentina

Prof. Victor Rodriguez Rescia, Costa Rica

Mr Alejandro Salinas Rivera, Chile

Prof. Marco Sassoli, Italy-Switzerland

Justice Ajit Prakash Shah, India

Justice Kalyan Shrestha, Nepal

Mr Raji Sourani, Palestine

Justice Philippe Texier, France

Justice Stefan Trechsel, Switzerland

Prof. Rodrigo Uprimny Yepes, Colombia

**International
Commission
of Jurists**

P.O. Box 91
Rue des Bains 33
CH 1211 Geneva 8
Switzerland

t +41 22 979 38 00
f +41 22 979 38 01
www.icj.org